4. 2025

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

З Різдвом Христовим та Новим роком!

Процес трансформації та інтеграції в умовах нової освітньої парадигми (стор. 6)

Педагогічному фаховому коледжу Хортицької національної академії – 135 років!

ОСВІТА В ДІЇ: ВІД ІСТОРІЇ ДО СУЧАСНОСТІ. ТРАДИЦІЇ. ВИКЛИКИ. ПЕРЕМОГИ

Шановні колеги, дорогі читачі!

Перед вами особливий номер журналу «Фахова передвища освіта», який ми готували з особливим натхненням і відповідальністю. Цей випуск став рекордним за обсягом – 300 сторінок, і це вперше за 25 років історії нашого видання. Такий масштаб не випадковий: він відображає багатство і різноманітність сучасної освітньої думки, прагнення педагогів і науковців ділитися досвідом, відкривати нові горизонти, підтримувати одне одного навіть у найскладніші часи. Ми зібрали матеріали, які не лише інформують, а й надихають, які допомагають побачити освіту як живий, динамічний процес, що формує майбутнє країни.

Цей номер особливий ще й тому, що він присвячений ювілейним датам, які мають велике значення для освітянської спільноти. 2025 року Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти відзначає своє 60-річчя. Саме Центр став засновником нашого журналу, і сьогодні ми з гордістю публікуємо матеріал Тетяни Іщенко, директора, та Миколи Хоменка, заступника директора установи, який розповідає про шлях Центру, його роль у розвитку освіти, його внесок у формування методичної політики та підтримку закладів по всій Україні. Це історія про те, як одна інституція може стати справжнім осередком інновацій, координатором і натхненником для сотень педагогів.

У цьому випуску ми також підбиваємо підсумки конкурсу «Електронні освітні ресурси в професійній діяльності педагога – 2025». Це не просто перелік переможців, а демонстрація того, як цифрові технології стають невід'ємною частиною освітнього процесу, як викладачі впроваджують нові інструменти, щоб зробити навчання сучасним, доступним і цікавим. Ми бачимо, що саме такі конкурси формують нову культуру педагогічної діяльності, де творчість і технології йдуть поруч, а студенти отримують можливість навчатися у форматі, який відповідає вимогам XXI століття.

Особливо цінними є матеріали рубрики «Актуально», де керівники закладів фахової передвищої освіти діляться досвідом роботи в умовах воєнного стану. Це статті Бориса Гаприндашвілі, Наталії Нестеренко, Олени Синенко, Тетяни Чемісової, Володимира Смоляка, Анни Акопян. У їхніх текстах – реальні виклики: як готувати фахівців, коли країна живе у стані війни; як підтримувати студентів психологічно; як зберігати якість освіти, коли доводиться працювати в умовах небезпеки. Це не просто аналітика – це голоси людей, які щодня стоять на передовій освітнього фронту, які доводять, що освіта – це не лише знання, а й сила духу, здатність тримати удар і водночас виховувати майбутнє покоління.

Номер насичений і новими рубриками, які ми відкриваємо саме зараз. «Прозора освіта» – про відкритість, чесність і довіру в освітньому процесі. «Мовна майстерня: досвід, ідеї, натхнення» – про культуру слова, про силу мови як інструменту виховання й розвитку. «Інноваційний простір коледжу» – про нові практики, які впроваджують викладачі, зокрема ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету». Ці рубрики – наш крок уперед, наша відповідь на виклики часу. Вони створюють простір для обміну досвідом, для натхнення, для пошуку нових ідей.

Не менш важливими є матеріали рубрики «Національно-патріотичне виховання», адже саме сьогодні ми маємо формувати громадянську свідомість, любов до України, готовність працювати для її майбутнього. У цих текстах – приклади того, як коледжі виховують молодь у дусі відповідальності, гідності й патріотизму. Це матеріали, які надихають, які показують, що навіть у найскладніші часи освіта залишається простором сили й надії.

2025 рік багатий на ювілеї. Ми вітаємо зі 135-річчям Педагогічний фаховий коледж Хортицької національної академії, який пройшов шлях від учительської школи на Верхній Хортиці до сучасного закладу, що готує конкурентоспроможних фахівців для української освіти. Ми відзначаємо 120-річчя Вижницького фахового коледжу мистецтв та дизайну імені Василя Шкрібляка, 95-річчя Сумського фахового медичного коледжу, 85-річчя Снятинського фахового коледжу, 80-річчя Дубенського педагогічного фахового коледжу РДГУ, 80-річчя Фахового коледжу будівництва, архітектури та дизайну Поліського національного університету, 65-річчя Київського фахового коледжу комп'ютерних технологій та економіки ДНП «Київський авіаційний інститут». Ці дати – не лише історія, а й свідчення того, що українська освіта має глибоке коріння і сильні традиції, які ми продовжуємо розвивати.

Ми змінили дизайн шрифтів, щоб журнал оновив своє обличчя. Тепер він виглядає сучасніше, легше читається, має виразнішу структуру. Ми прагнули зробити його не лише цікавим за змістом, а й привабливим за формою. Це теж важливо, адже сучасний педагог цінує не лише інформацію, а й естетику, комфорт читання, візуальну гармонію.

Ми вдячні всім авторам, які пишуть матеріали, діляться досвідом, йдуть уперед, незважаючи ні на що. Саме завдяки вам цей номер став таким насиченим, різноманітним і глибоким. Ви – творці освітнього простору, ви – ті, хто формує майбутнє. Кожна стаття, кожен допис – це внесок у спільну справу, це доказ того, що освіта живе, розвивається, надихає.

Цей номер – наш спільний здобуток. Він показує, що фахова передвища освіта – це не периферія, а центр освітнього життя країни. Це простір, де формується професійність, громадянськість, патріотизм, інноваційність. Ми впевнені: цей випуск стане джерелом натхнення для педагогів, студентів, керівників закладів освіти. Він допоможе побачити нові горизонти, відчути силу спільноти, усвідомити значення нашої праці.

Дякуємо, що ви з нами. Дякуємо, що творите освіту разом.

Світлана ЖУКОВСЬКА,
кандидат педагогічних наук, головний редактор

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

Видається щоквартально

№4. 2025

На обкладинці:
вокальний ансамбль сучасної української пісні «Хортичаночка» педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії, м. Запоріжжя.
Керівник: Ірина Рядинська, викладач музики педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії, м. Запоріжжя

Науково-методичному центру ВФПО – 60

Тетяна Іщенко, Микола Хоменко
Процес трансформації та інтеграції в умовах нової освітньої парадигми 6

Цифрова педагогіка: кращі практики конкурсу

Світлана Жуковська, Віта Перевозник
Цифрова трансформація освіти: новий етап – 2025 18

Актуально

Борис Гаприндашвілі, Наталія Нестеренко
Акредитація освітньо-професійних програм як індикатор конкурентоспроможності закладу фахової передвищої освіти 25

Олена Синенко, Тетяна Чемісова
Формування громадянської свідомості й психологічної стійкості здобувачів освіти в умовах цифровізації 32

Володимир Смоляк, Анна Акопян
Виклики формування готовності студентів до професійного самовизначення 34

Альона Поліщук, Аліна Черниш
Освіта у світі трендів: як технології змінюють освітній процес 37

Фокус: освіта, здоров'я, суспільство

Вікторія Кузьменко, Раїса Казарова
Електрик нового часу: хто підготує фахівця, якого справді чекає ринок? 41

Ірина Пелехата
Роль стейкхолдерів у підготовці асистентів фармацевта 45

Людмила Харлай, Анна Квятковська
Інноваційні методики викладання технічних дисциплін у процесі підготовки фахівців спеціальності G5 48

Тетяна Свириденко, Людмила Трушковська
Багаторівневі завдання як ефективний інструмент у сучасній освіті 50

Сергій Гузун
Дистанційні технології у підготовці майбутніх фельдшерів: сучасні тенденції та міжнародний досвід 53

Вадим Санін, Олена Першина
Вплив глобалізаційних процесів на розвиток бухгалтерського обліку в Україні 57

Анжеліка Мільчева, Максим Носик
Від лекції до дії: інтерактивні технології у формуванні громадянських компетентностей 60

Оксана Деркач
Толерантність врятує світ 65

Людмила Данилова
Формувальне оцінювання як інструмент розвитку професійних компетентностей здобувачів ФПО 67

Тетяна Дзямко, Наталія Кепенач
Екоосвіта в епоху цифровізації: стратегічні орієнтири у фаховій передвищій освіті 71

Наталія Кравчук, Альона Вікоренко
Інтеграція фінансової грамотності в освітній процес 74

Олена Олексієнко
Інноваційні технології формування підприємницької компетентності у підготовці студентів – майбутніх економістів 77

Віталій Каращук, Іван Синчук
Курсова робота (проєкт): міждисциплінарність як вимога сучасної освіти 79

Любов Ушакова
Внутрішня мотивація як ключовий чинник формування пізнавальної активності студентів 81
Володимир Добровольський
Косаральський період творчості Тараса Григоровича Шевченка 83

Педагогічні інсайти

Олена Підгорна
«Спільний проєкт» у викладанні гінекології та репродуктивного здоров'я 86
Вікторія Волокітіна
Використання структурно-модельно-символічних схем як засіб покращення засвоєння інформації 90
Ірина Сотник
Алгоритмізація процесу навчання як шлях для підвищення якості освіти 93
Андрій Соя
Візуалізація навчального матеріалу в процесі вивчення курсу «Основи медичних знань» у педагогічному коледжі 97
Марія Мазуренко
Інтерактивні візуалізації: нові можливості для розуміння складних мікробіологічних процесів 102
Тетяна Курінна
Інтеграція сучасних технологій у вивчення геометрії: відкрите заняття «Піраміда та її елементи. Види пірамід» 105
Тетяна Павленко
Використання інтерактивних методів під час вивченя географії в закладах фахової передвищої освіти 108
Тетяна Завійська
«Принцип айсберга» в повісті «Старий і море» як засіб впливу на студентське сприйняття 110
Ганна Гричина
Казкотерапія в молодшому дошкільному віці: чарівна стежка до серця дитини 113

Практика та професійне становлення

Валентина Залуженко, Вікторія Музика
Через практику до професії: виробничі екскурсії як шлях формування компетентного агронома 117
Наталія Телефус
Оцінювання практичної підготовки здобувачів освіти: виклики та рішення 120

Прозора освіта

Ольга Харчишина, Вікторія Кокоша, Юлія Сургай
Академічна доброчесність – фундамент довіри та якості сучасної освіти 122
Оксана Попович
Концептуальні основи та практичний інструментарій формування цифрової доброчесності здобувачів освіти 125
Ірина Грубова, Олена Бабій
Використання штучного інтелекту у викладанні фінансового обліку: досвід, можливості та перспективи 129

Цифрова трансформація освіти

Наталія Берещенко
Використання групових технологій навчання на заняттях з інформатики для розвитку цифрових навичок здобувачів освіти 132
Олена Бурико
Код доступу до знань 135
Олексій Крамар
Оптимізація контролю знань цифровими інструментами оцінювання 137
Світлана Капанжи
Застосування інтерактивних компонентів для візуалізації навчального контенту в графічному редакторі CANVA 139
Наталія Ламберг, Людмила Зелена
Особливості онлайн-курсу з комп'ютерної графіки зі спеціальності «Транспортні технології» 143
Лада Крамар
Практичне застосування інтерактивних освітніх технологій під час вивчення фізики 146
Дмитро Юреско
QR-коди в освітньому процесі 148

Валерія Горбатюк
Цифрові інструменти та сервіси у підготовці фахівців з комп'ютерної техніки у закладах фахової передвищої освіти 151
Любов Луців
Використання віртуальних лабораторій у підготовці фахівців для сучасного виробництва 154

Мовна майстерня: досвід, ідеї, натхнення

Галина Весельська
Особливості викладання української мови в закладі фахової передвищої освіти 157
Аліна Олійник
Українська мова за професійним спрямуванням у закладах ФПО: дистанційний вимір 159
Людмила Бондар, Ольга Воляник-Круглік
Методичні підходи до розвитку медіаграмотності здобувачів ФПО на заняттях української мови 163
Зінаїда Думич, Галина Дідик
Майстерність інтерпретації: роль викладача в поєднанні українського слова та фізичних концепцій 166
Тетяна Коркушко
Фразеологізми як засіб розвитку мовлення та пізнавального інтересу студентів 171
Людмила Свиріпа
Вивчення простих односкладних речень на основі творів Ліни Костенко 173

ENGLISH PRACTICE: досвід і методика

Олена Гранда
Підготовка студентів до наукової комунікації іноземною мовою як складова професійної освіти 178
Олена Грановська, Ірина Демянчук
Академічна доброчесність у процесі викладання та вивчення англійської мови 181
Світлана Лещенко
Цифровий відеоконтент у вищій освіті: TikTok як інструмент вивчення англійської мови 184
Людмила Левченко, Ольга Додрик
Розвиток мовленнєвої компетентності студентів технічних спеціальностей на заняттях англійської мови 187
Олена Кормилецька
Роль англійської мови в освіті бухгалтерів: погляд викладача іноземної мови 189
Лілія Бутова
An Innovative Approach to Teaching English Grammar 192

Інноваційний простір коледжу

Євдокія Заяць, Інна Чала
Організація академічної мобільності: виклики сьогодення 195
Олена Андрющенко
Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів під час проведення бінарних занять 199
Алла Каленська
Інноваційні кейси та цифрові технології в практиці «Обліковець» 202
Наталія Рой, Євдокія Заяць
Творча інтеграція інноваційних освітніх технологій та сучасних педагогічних стратегій у освітній процес 205
Валентина Матвієнко, Лариса Вовк, Юлія Сагдєєва
Гурткова діяльність як інструмент професійного та особистісного зростання здобувачів освіти 209
Сніжанна Гриценюк, Юлія Сургай
Бібліотерапевтичний проєкт «Літературна кав'ярня» 213

Науково-практична конференція

Оксана Макогін, Наталія Яринич, Олег Біда, Іванна Костіна
Сучасні технології містобудування: інтеграція геодезії, архітектури та будівництва 216

Національно-патріотичне виховання

Ольга Левочко
Форми і методи виховної діяльності як дієвий інструмент розвитку здобувачів ФПО в умовах викликів сьогодення 219
Ольга Зайцева, Ірина Мусіна
Шляхами гетьманів: виховуючи патріотів 225

Ювілей

Віра Фижделюк
Вижницький коледж як модель трансформації фахової мистецької освіти 227
Анна Кот
95-річчя КЗ СОР «Сумський фаховий медичний коледж»: історія, досвід, визнання 232
Ірина Білоконь
Формула успіху та професійного зростання 235
Світлана Підгайна
Снятинський фаховий коледж: 85 років служіння освіті й аграрній справі 238
Валерій Бабак, Ольга Іванова
ВСП "Дубенський педагогічний фаховий коледж РДГУ": 80 років формування освітніх лідерів 241
Віталій Палій
Вісімдесят років на освітянській ниві 245
Валентина Назарова
Професія педагога – це покликання 249
Юрій Зіатдінов, Артем Чуйков, Алла Кабаненко
Тримаємо освітянський стрій: коледж відзначає 65-річчя 251

135 років натхнення й розвитку

Валентина Нечипоренко
135 років педагогічному фаховому коледжу Хортицької національної академії 254
Володимир Смоляк
135-річний ювілей педагогічної майстерності 256
Валентина Дерев'янко
«Semper tiro!» – навчаючи навчаємося 259
Олена Волик
Інноваційні вектори підготовки вчителя в умовах сучасності: досвід навчально-методичної лабораторії педагогічного фахового коледжу 263
Юлія Оласюк
Модель цифрового функціонального партнерства засобами Google Workspace 268
Ірина Олійник
Адаптація студентів-першокурсників у закладі фахової передвищої освіти: програма, методи, рекомендації 272
Алла Лапіна
Практична підготовка як чинник формування інтегральної компетентності здобувачів освіти 275
Наталія Тимофеєва
Формування національно свідомої та соціально компетентної особистості у сучасних умовах 278
Галина Магдій
Національно-патріотичне виховання молоді в умовах сучасних викликів: теоретичні основи та методичний інструментарій 282

Адреса досвіду

Олена Стебліченко, Катерина Мусініна
Технологічне відділення коледжу як простір розвитку та можливостей 287
Ольга Павлова
Логотерапія як інструмент формування мотивації до навчання: сенс як основа освітнього процесу 290
Наталя Сушко
Інтеграція технології «перевернутого навчання» (flipped learning) у освітній процес під час викладання іноземної мови у ЗФПО 292
Людмила Сідлецька
Театральне волонтерство – інвестиція у духовне багатство українського суспільства 297

Гурткова робота

Ольга Гук
Особливості самореалізації здобувачів освіти у гуртковій роботі: теоретико-методологічний аспект 300

Фізичне виховання і спорт

Ірина Бутенко
Фізична культура онлайн для майбутніх медиків: виклики та підходи 303

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Засновник:

Державна установа "Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти"

Редакційна колегія:

Тетяна Іщенко – голова
Валерій Булгаков
Світлана Жуковська
Володимир Калушка
Станіслав Ніколаєнко
Анатолій Похресник
Володимир Стасюк
Микола Хоменко
Олег Шаров

Редакція:

Світлана Жуковська – головний редактор
Ніна Цибенко – літературний редактор

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво **КВ №24178-14018Р** від **04.11.2019** року

Верстка та дизайн
Людмила Шишкіна

Адреса редакції:

м. Київ, вул. Смілянська, 11

e-mail: redaktor@osvitafp.com.ua

Видавництво Науково-методичного центру
Свідоцтво ДК №1310
03151, м. Київ
вул. Смілянська, 11

Завантажити журнал можна на електронних освітніх ресурсах
osvitafp.com.ua,
nmcbook.com.ua

Відповідальність за зміст публікацій та достовірність інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право скорочувати авторські матеріали та вносити в них правки.

Оновлена політика використання штучного інтелекту

Шановні читачі та автори нашого професійного видання!

Щоб зберегти високі стандарти професійної етики, ми оновили політику журналу, додавши рекомендації щодо відповідального використання штучного інтелекту авторами та редакторами на всіх етапах подання та публікації статей.

Ознайомитись
https://cutt.ly/wrlE3JTY

Дякуємо, що залишаєтесь з нами та підтримуєте розвиток відповідального освітянського середовища!

ПРОЦЕС ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ В УМОВАХ НОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Тетяна Іщенко,
канд. пед. наук, професор, директор
Микола Хоменко,
канд. пед. наук, заступник директора
Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти»

Анотація. Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти відзначає 60-річний ювілей, що символізує вагомий шлях становлення та розвитку. За ці десятиліття Центр трансформувався з методичного підрозділу у провідний освітній осередок, який формує сучасний зміст професійної та фахової передвищої освіти України. Сьогодні він виступає ключовим учасником освітньої політики, експертним середовищем і платформою взаємодії для закладів освіти та педагогічної спільноти. Шістдесят років діяльності засвідчують його системний внесок у розвиток галузі в умовах реформ, суспільних трансформацій, пандемічних викликів і воєнних загроз. Центр продовжує зміцнювати партнерство та визначати стратегічні орієнтири для освітянської спільноти України.

Abstract. This year, the Scientific and Methodological Center for Higher and Professional Pre Higher Education celebrates its 60th anniversary, marking a significant journey of growth and transformation. Over the decades, the Center has evolved from a methodological unit into a leading educational institution shaping the modern landscape of professional and pre higher education in Ukraine. Today, it serves as a key contributor to national educational policy, a professional expert community, and a platform for collaboration among colleges, universities, educators, and generations of graduates. Sixty years of activity reflect the Center's consistent and systemic contribution to the development of the sector amid periods of national formation, reforms, societal transformations, pandemic challenges, and wartime threats. The Center continues to strengthen partnerships and define strategic directions for Ukraine's educational community.

Цьогоріч Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти відзначає 60-річчя діяльності. За цей період Центр пройшов шлях від методичного підрозділу до провідного освітнього осередку, що відіграє важливу роль у формуванні сучасної професійної та фахової передвищої освіти України. Центр сьогодні – це вагомий учасник освітньої політики, професійне експертне середовище та платформа взаємодії для сотень коледжів та університетів, тисяч педагогів і багатьох поколінь випускників.

Шістдесят років діяльності свідчать про значний внесок Центру у становлення й розвиток галузі. У різні історичні періоди – національного становлення, реформування, трансформацій, пандемічних викликів, воєнних загроз і міграційних змін – Центр забезпечував системний підхід, послідовність у визначенні пріоритетів в освітянській діяльності, формування партнерських стосунків із закладами освіти та стейкхолдерами.

Почесні гості Науково-методичного центру ВФПО:
Джем Оздемір, міністр продовольства та сільського господарства Федеративної Республіки Німеччина;
Юлія Гришина, голова підкомітету з питань вищої освіти комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій;
Міхаель Штюбген, парламентський державний секретар Федерального міністерства продовольства та сільського господарства Німеччини

Впродовж всього періоду діяльності Центр був і залишається ініціатором і організатором упровадження низки інноваційних підходів. Як методичний центр аграрної освіти, він розробив комплексні матеріали навчально-методичного забезпечення для закладів середньої спеціальної, а згодом – фахової передвищої освіти **за 48 спеціальностями**. На основі роботи авторських колективів було підготовлено **понад 400 підручників і навчальних посібників**, упроваджено централізоване забезпечення **робочими зошитами, звітами-щоденниками** (понад 160 найменувань), створено **320 навчальних відеофільмів** з професійної підготовки.

Особлива увага приділялася практичному складнику освіти. На базі провідних аграрних коледжів створено **14 навчально-практичних центрів**, що забезпечували проведення навчальної та виробничої практики, демонстрували сучасні технології. Паралельно організовувалося **стажування викладачів фахових дисциплін на виробництві**, що сприяло оновленню змісту навчання та підвищенню його відповідності реальним вимогам галузі.

З метою розвитку творчого потенціалу молоді Центр багато років поспіль організовував фестиваль художньої самодіяльності «Софіївські зорі» та зльоти студентів, у яких брали участь тисячі представників студентської спільноти. Ці заходи стали важливими складовими формування багатогранної особистості майбутнього фахівця, підтримки студентських ініціатив та розвитку самоврядування.

Учасники зльоту студентських лідерів

Важливою віхою стало впровадження з 2008 року **моніторингу знань студентів з використанням сучасних інформаційних технологій**, що заклало основу новітніх підходів до оцінювання якості освіти та стало фундаментом для подальшого розвитку інструментів вимірювання

результатів навчання.

Важливою складовою методичної діяльності стало **проведення конкурсів лабораторій, кабінетів, клінік, полігонів, колекційно-дослідних полів та інших навчально-виробничих об'єктів.** Такі конкурси стимулювали керівників і педагогічні колективи до оновлення матеріально-технічної бази, впровадження сучасних технологій та творчого підходу до організації освітнього процесу.

Поряд із цим системно організовувалися **семінари, конференції, виставки, а також професійні конкурси**, зокрема:

- «Викладач року»,
- «Кращий вихователь»,
- «Куратор групи»

та інші форми професійного змагання.

Ці заходи ставали дієвим механізмом підвищення професійної майстерності педагогів, обміну досвідом та поширення нових освітніх практик.

Одночасно в установі **ефективно працювала методична рада**, яка стала ключовим колегіальним органом із вироблення стратегічних підходів до підвищення якості освіти. Її діяльність була спрямована на інтеграцію новітніх педагогічних тенденцій, аналіз навчальних програм, впровадження сучасних методик та підтримку педагогів у їх професійному розвитку.

Поряд із методичною радою активно діяли **навчально-методичні комісії**, сформовані з провідних науково-педагогічних і педагогічних працівників фахових закладів освіти. Саме ці комісії ініціювали й реалізовували нові підходи

Всеукраїнський фестиваль художньої творчості «Софіївські зорі»

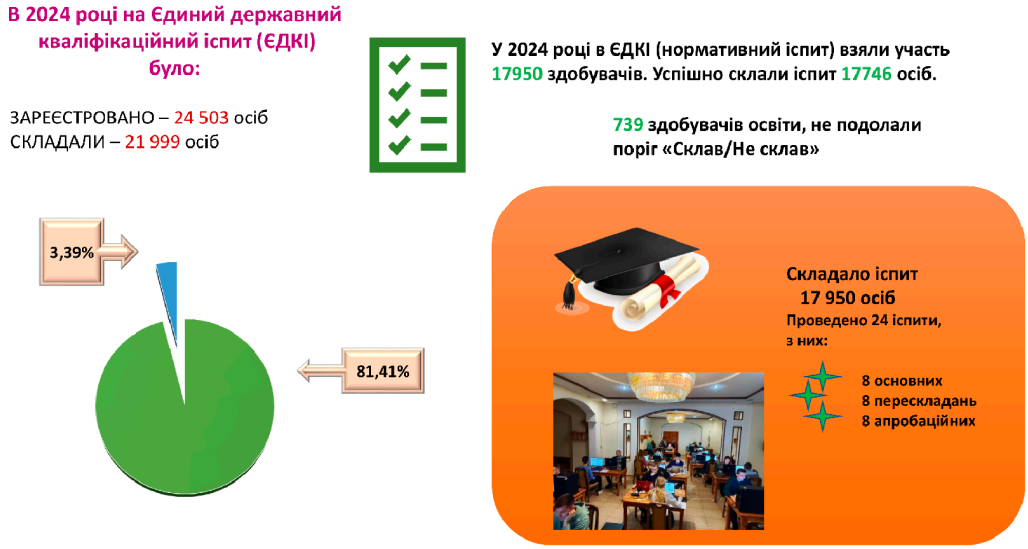
до підготовки фахівців, адаптували освітні програми до потреб виробництва, забезпечували науково-методичний супровід викладання спеціальних дисциплін. Завдяки їхній системній роботі відбувалася модернізація змісту освіти, стандартизація навчальних матеріалів, створення навчально-методичних комплексів і впровадження інноваційних технологій навчання.

Сьогодні вже очевидно, що історія Центру – це історія стабільності, професійної відповідальності та здатності вчасно реагувати на виклики. Йдеться не стільки про ретроспективу, скільки про безперервний розвиток, оновлення інструментів та формування рішень, необхідних для сучасної освітньої системи. Це історія установи, яка у складні періоди стала важливим чинником збереження якості освіти й рушійною силою її модернізації.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ: ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ В УМОВАХ ЗМІН

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ЄДКІ, ЄФВВ ТА МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Цей напрям діяльності став важливим інструментом оцінювання результатів навчання, формування внутрішнього контролю та підвищення довіри до якості освіти.

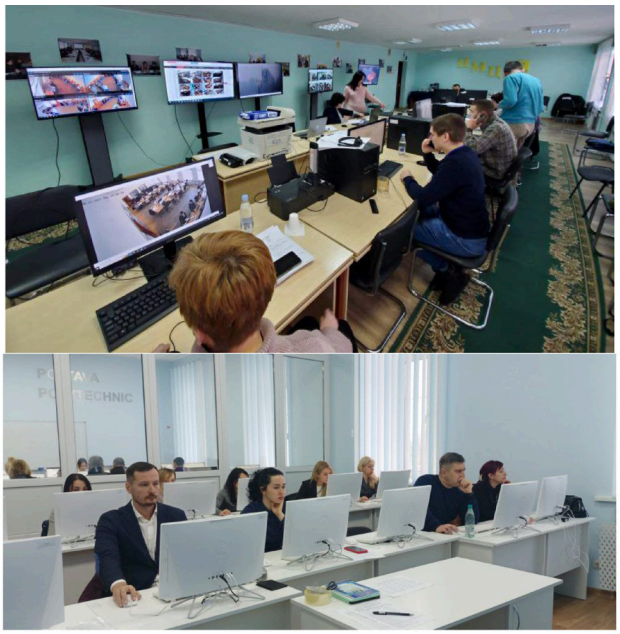
Статистичні дані складання ЄДКІ у 2024 році

Протягом останніх років Єдиний державний кваліфікаційний іспит (ЄДКІ) проводився за такими спеціальностями першого (бакалаврського), другого (магістерського) рівнів освіти та рівня фахової передвищої освіти:

- 211 Ветеринарна медицина (магістерський рівень)
- 212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза
- 281 Публічне управління та адміністрування (магістерський рівень)
- 274 Автомобільний транспорт (бакалаврський рівень та ФПО)
- 275 Транспортні технології (за видами) (бакалаврський рівень)
- 125 Кібербезпека (бакалаврський рівень)
- 081 Право
- 293 Міжнародне право (магістерський рівень)
- 143 Атомна енергетика (бакалаврський рівень)
- 272 Авіаційний транспорт (бакалаврський рівень)
- 273 Залізничний транспорт (ФПО та бакалаврський рівень)
- 271 Морський та внутрішній водний транспорт (ФПО та бакалаврський рівень)

За чотири роки процедуру успішно пройшли **близько 80 тисяч випускників**, що свідчить про масштаб та значущість цього напряму.

У межах удосконалення Єдиного фахового вступного випробування (ЄФВВ) функціонує десять профільних робочих груп, які забезпечують розроблення, експертизу та системне оновлення змісту завдань відповідно до сучасних вимог освіти та ринку праці. До складу груп входять провідні фахівці, науковці та практики, що гарантує високий рівень методичного опрацювання матеріалів.

Проведення Єдиного державного кваліфікаційного іспиту

Робочі групи працюють за такими напрямами:

- Економіка та міжнародна економіка
- Інформаційні технології
- Історія мистецтва
- Мовознавство
- Облік та фінанси
- Педагогіка та психологія
- Політологія та міжнародні відносини
- Право та міжнародне право
- Психологія та соціологія
- Управління та адміністрування

Створення таких груп забезпечує системність та єдність підходів до формування змісту ЄФВВ, підвищує якість матеріалів і сприяє прозорості та об'єктивності вступних процедур.

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ У ЗФПО

Спираючись на багаторічний досвід проведення моніторингу серед аграрних закладів фахової передвищої освіти та зібрані за попередні роки аналітичні матеріали, у 2023 році спільно Державною службою якості освіти України та Державною установою «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» було розпочато Пілотний проєкт тривалістю три роки, мета якого – визначення освітніх втрат, спричинених пандемією COVID-19, війною з російсько федерацією, отримання об'єктивних даних про якість фахової передвищої освіти та формування щорічної доповіді про якість фахової передвищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства. У дослідженні, що охопило **21 спеціальність (32 освітньо-професійні програми), взяли участь 20 305 здобувачів освіти.**

Упродовж трьох років було сформовано дієвий механізм проведення моніторингу, забезпечено належні технічні умови для тестування та якісний методичний супровід. Для розроблення й оновлення тестових завдань створено **132 робочі групи, до яких залучено 265 викладачів провідних закладів фахової передвищої освіти та 396 рецензентів.** Такий масштаб співпраці дав змогу сформувати надійний інструментарій оцінювання профільних знань.

Результати щорічних моніторингів, що систематично обговорювалися під час форумів та робочих нарад, підтверджують актуальність і значущість цього процесу як для здобувачів освіти, так і

для педагогічних працівників. Аналітичні матеріали, отримані за підсумками тестувань, дозволяють визначати рівень підготовленості не лише в межах спеціальностей чи окремих закладів, а й за конкретними навчальними дисциплінами, що сприяє підвищенню якості освітнього процесу загалом.

Враховуючи позитивний досвід реалізації Пілотного проєкту та можливість використання результатів тестування як ефективного інструменту зовнішнього оцінювання і внутрішнього контролю якості освіти, Державною службою якості освіти України та Державною установою «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» було прийнято спільне рішення про продовження Пілотного проєкту з 2026 року ще на три роки.

Проведення моніторингу якості освіти

Засідання робочої групи за участю представників Державної служби якості освіти України

ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ ТА ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМ ОСВІТИ

Роль Центру у підготовці, оновленні та експертизі освітніх документів є визначальною для розвитку системи фахової передвищої та вищої освіти. Саме завдяки діяльності Центру в Україні формується сучасний, узгоджений і якісний методичний простір.

За останні роки було здійснено масштабну роботу з розроблення нормативної бази. Забезпечений методичний супровід підготовки **понад 80 стандартів вищої та фахової передвищої освіти, що забезпечують актуальність змісту підготовки фахівців відповідно до потреб ринку праці.** Центр організував ефективну діяльність секторів та підкомісій Науково-методичної ради МОН, залучивши провідних науковців, педагогів і практиків.

Важливою складовою роботи стало формування авторських колективів для створення підручників, освітніх програм і навчально-методичних матеріалів. Підготовлено сотні методичних документів і рекомендацій, які використовуються закладами по всій країні.

Окрему увагу приділено професійній експертизі освітніх програм, що дозволяє забезпечувати їх якість, відповідність стандартам та потребам сучасної освіти.

Цей напрям діяльності Центру відіграє ключову роль у впровадженні реформ та забезпечує підвищення якості освітніх матеріалів, сприяючи гармонізації освітнього простору України.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Підготовка та підтримка педагогічних кадрів є ключовою умовою якісних освітніх змін. Науково-методичний центр ВФПО здійснює системну роботу з підвищення кваліфікації викладачів, майстрів виробничого навчання, психологів та інших фахівців, які формують освітній процес у закладах фахової передвищої та вищої освіти.

Лише за останні 5 років пройшли підвищення кваліфікації та стали учасниками семінарів **47250 викладачів, 12447 педагогічних працівників** взяли участь у стажуваннях та тренінгах за міжнародними навчальними модулями. Такий масштаб свідчить про високий запит на професійне зростання та ефективність методичної підтримки, яку забезпечує Центр.

Було впроваджено широкий спектр інноваційних і практикоорієнтованих форм навчання. Серед них – онлайн-курси (МООС), що забезпечують доступність і гнучкість навчання; міжнародні тренінги за участю експертів **FABU, GIZ, FAO**; спеціалізовані програми для практичних психологів; а також практикуми для майстрів виробничого навчання, які дають можливість оновлювати професійні навички відповідно до потреб сучасного ринку праці.

Стажування педагогічних працівників та керівників закладів фахової передвищої освіти в Німеччині

Це не просто серія освітніх заходів, а стратегічна інвестиція у кадровий потенціал, що є критично важливим у період глибоких реформ та трансформації освітньої системи. Саме підготовлений і мотивований педагог може забезпечити якісні зміни й надати студентам ті компетентності, які визначатимуть успіх майбутнього покоління фахівців.

ІНТЕГРАЦІЯ ОСВІТИ ТА ВИРОБНИЦТВА: СПІВПРАЦЯ ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ

Одним із пріоритетних напрямів діяльності Науково-методичного центру ВФПО є поглиблення співпраці між освітою та реальним сектором економіки. У сучасних умовах така взаємодія визначає якість підготовки фахівців, відповідність навчальних програм потребам роботодавців та формування конкурентоспроможного кадрового потенціалу.

Лише у 2025 році Центр організував **18 галузевих круглих столів**, у яких взяли участь понад **1800 представників** коледжів, університетів, агрохолдингів, підприємств та профільних асоціацій. Така масштабність дозволила забезпечити широкий діалог між усіма учасниками освітнього процесу й ринку праці.

Під час зустрічей обговорювалися важливі напрями розвитку фахової передвищої освіти: впровадження дуальної форми здобуття освіти; формування електронної мапи баз практик; актуальні потреби ринку праці; модернізація лабораторій та інфраструктури; перспективи впровадження галузевих професійних кваліфікацій.

Проведення круглих столів за участю представників закладів освіти, виробництва та громадських організацій

У результаті цих дискусій розроблено низку практичних рекомендацій для Міністерства освіти і науки України, стейкхолдерів та керівників закладів освіти. Вони спрямовані на посилення партнерства, оновлення навчальних програм і підвищення якості практичної підготовки студентів.

Цей напрям роботи формує реальний міст між освітою й виробництвом, забезпечуючи підготовку фахівців, які відповідають потребам сучасної економіки.

У Центрі постійно **проводяться дослідження щодо ефективності роботи закладів освіти,** аналізуються результати реформування галузі, проблемні питання та можливі шляхи їх вирішення. На основі цих аналітичних матеріалів формуються рекомендації для керівників, педагогічних працівників і стейкхолдерів, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень та подальшому вдосконаленню системи фахової передвищої освіти.

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Міжнародний напрям роботи Науково-методичного центру ВФПО є одним із найдинамічніших та стратегічно важливих. Завдяки активній участі у міжнародних програмах і партнерствах Центр посилює інтеграцію української фахової передвищої освіти у європейський освітній простір, підвищує якість підготовки фахівців і сприяє обміну сучасними практиками.

Центр є активним учасником або партнером низки авторитетних міжнародних ініціатив, серед яких **FABU, DUALOG, Erasmus+, UNICLAD**, програми співпраці з **FAO**, а також тренінги та навчальні модулі, організовані **Sparkassenstiftung, GIZ** та іншими міжнародними організаціями. Кожен із цих проєктів розширює можливості для студентів і педагогів, сприяючи модернізації освітнього процесу та впровадженню інноваційних методик.

Суттєвим результатом багаторічної системної роботи стала побудова **органічної платформи знань**, яка об'єднала досвід педагогів, напрацювання навчально-методичних комісій, результати досліджень і практичні рекомендації для закладів фахової передвищої освіти. Ця платформа стала фундаментом для оновлення освітніх програм, визначення сучасних підходів до підготовки фахівців та підвищення якості освітнього процесу.

Підписування договору про співпрацю Науково-методичного центру ВФПО та FABU

Стажування в рамках проєкту «Сприяння розвитку професійної освіти в аграрних коледжах України» (FABU)

FABU – окрема історія успіху. Саме в рамках німецько-українського проєкту «Сприяння розвитку професійної освіти в аграрних коледжах України» було розроблено практичні модулі з органічного виробництва. Загалом навчання за німецькими моделями пройшли 300 викладачів та 650 здобувачів освіти.

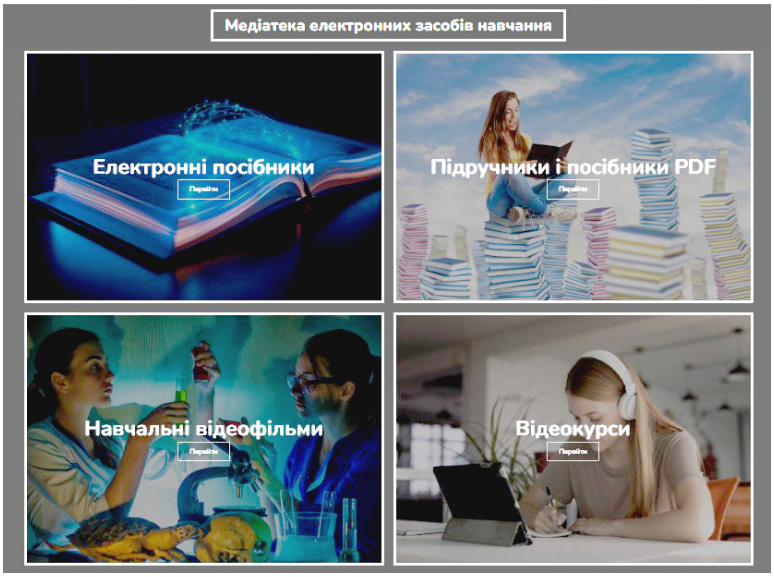
У структурі Центру **ефективно працює офіс практичної підготовки**, створений у рамках проєкту FABU. Його діяльність спрямована на розвиток дуальної освіти, організацію практичної підготовки здобувачів освіти на базі модельних господарств, удосконалення співпраці з роботодавцями та впровадження європейських підходів до формування професійних компетентностей.

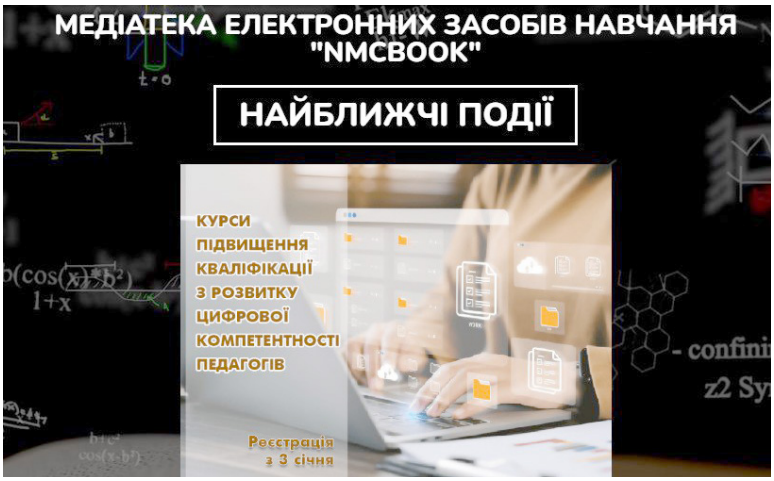
FABU став яскравим прикладом успішної європейської інтеграції в аграрній освіті та продемонстрував, що міжнародне партнерство може бути потужним інструментом оновлення змісту підготовки, розвитку викладацьких компетентностей і зміцнення матеріально-технічної бази закладів.

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЄКТИ ТА НОВА ОСВІТНЯ РЕАЛЬНІСТЬ

За останні п'ять років Науково-методичний центр ВФПО реалізував низку масштабних інноваційних ініціатив, які суттєво змінили підходи до організації освітнього процесу та управління якістю освіти. Ці проєкти формують основу нової освітньої реальності, де цифровізація, аналітика й гнучкі моделі навчання стають невід'ємними елементами розвитку системи.

Серед ключових результатів – цифрова трансформація освіти – створення та впровадження електронних освітніх ресурсів, адаптованих для використання на смартфонах, що підвищує доступність навчальних матеріалів та підтримує мобільний формат навчання.

Медіатека електронних засобів навчання

Центр здійснює діагностичні дослідження рівня навченості студентів, проводить аналіз освітніх втрат і вивчає мотиваційні фактори молоді, що дозволяє точніше визначати потреби освітнього середовища.

НМЦ розробляє та інтегрує в освітній процес електронні посібники, інтерактивні підручники, відеокурси, навчальні відеофільми, масові відкриті онлайн-курси (МООС), а також короткострокові курси для студентів і дорослих, які сприяють формуванню цифрової екосистеми навчання. Усі ці засоби розміщені у відкритому доступі на освітньо-інформаційному ресурсі nmcbook.com.ua, де функціонує Медіатека електронних засобів навчання, що вже налічує близько 150 електронних, 250 інтерактивних посібників, а також мультимедійних матеріалів та інших цифрових ресурсів. Для викладачів створено платформу hub.nmcbook.com.ua, яка є сучасним середовищем для генерації електронних освітніх ресурсів, використовуючи хмарні технології, мультимедійні редактори та інтерактивні модулі.

Особливу увагу Центр приділяє розвитку цифрової компетентності педагогів. Для цього розроблено масові відкриті онлайн-курси. Паралельно функціонує педагогічна онлайн-майстерня «Створюємо електронні освітні ресурси разом», що є інноваційним простором для спільного навчання та обміну досвідом між педагогічними та науково-педагогічними працівниками.

Фахові методичні об'єднання

Регулярно проводяться цикли вебінарів, спрямовані на розвиток цифрової грамотності викладачів, включаючи роботу з інтерактивними платформами, мультимедійними редакторами та інструментами штучного інтелекту.

З 1 січня розпочне роботу інноваційна платформа edu.nmcbook.com.ua, яка стане цифровим середовищем для підвищення кваліфікації викладачів та навчання студентів, інтегруючи адаптивні технології, персоналізовані траєкторії навчання та аналітику освітніх даних.

Важливим напрямом стало формування електронних бібліотек та створення контенту для змішаного навчання – ключових складових сучасної цифрової освіти. Регулярно проводилися дослідження впровадження інновацій, імплементацій за нормативно законодавчим рішенням шляхом опитування та анкетування закладів освіти, що забезпечувало оперативне отримання даних для прийняття управлінських рішень.

Особливе місце посідає формування мережі **ФМО – найбільшої в Україні спільноти методичних об'єднань**, яка сьогодні налічує 46 професійних об'єднань і понад 400 викладачів. Це потужний інструмент обміну досвідом, поширення інновацій та професійної взаємодії.

У сукупності ці ініціативи створюють фундамент, що дозволяє системі освіти швидко та ефективно реагувати на виклики часу, підтримуючи її стабільність, гнучкість і орієнтацію на розвиток.

КОНФЕРЕНЦІЇ, СЕМІНАРИ, МАЙДАНЧИКИ ДЛЯ ДИСКУСІЙ

За останні п'ять років Науково-методичний центр ВФПО став одним із провідних організаторів національного освітнього діалогу, забезпечуючи можливість для фахового обговорення актуальних питань і обміну практиками між освітянами всієї країни. Понад **5100** осіб взяли участь у конференціях, а понад 45000 – у семінарах, вебінарах та тренінгах.

Тематика зустрічей була широкою та актуальною: від біобезпеки й аграрної економіки до дуальної освіти, цифровізації, інженерії та управління освітніми процесами. Завдяки такому різноманіттю Центр створив повноцінні майданчики для професійного розвитку, обміну досвідом і формування спільних рішень.

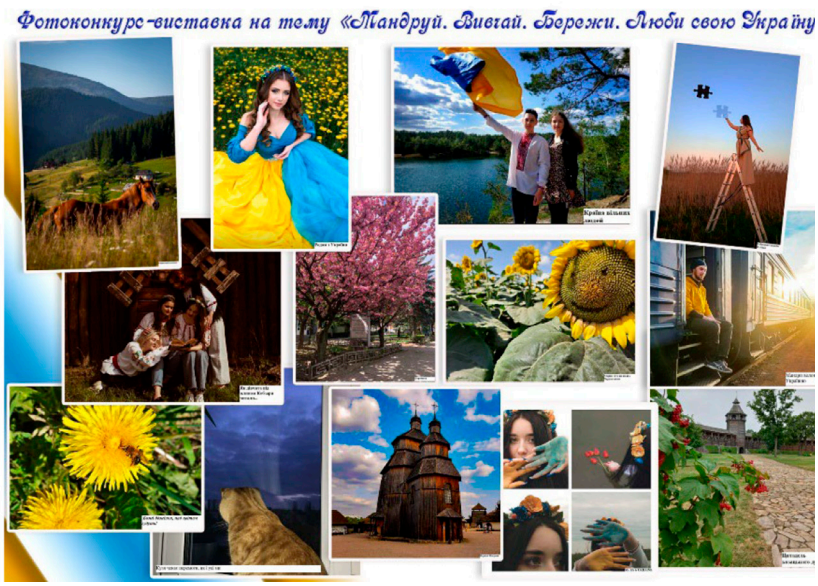
Проведення конференцій з дуальної освіти

Ці події не лише підтримують постійний діалог між закладами освіти, роботодавцями та міжнародними партнерами, а й формують сучасний освітній дискурс України, задають тренди та забезпечують поширення інноваційних практик у регіони.

ВИХОВАННЯ, ПІДТРИМКА МОЛОДІ ТА РОЗВИТОК СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У час війни робота з молоддю набуває особливого значення, адже саме на неї покладаються надії відновлення та розвитку країни. Науково-методичний центр ВФПО послідовно формує середовище, у якому студенти можуть розкривати свої здібності, реалізовувати ініціативи та відчувати підтримку.

У 2019–2025 роках Центр організував широкий спектр молодіжних заходів, спрямованих на формування громадянської позиції та розвиток творчого потенціалу. Серед них – патріотичні флешмоби, творчі конкурси, зльоти студентів, ініціативи «Софіївські зорі», літературні марафони та регулярні онлайн-зустрічі студентських рад. Кожен із цих проєктів сприяв зміцненню взаємодії між освітніми закладами, обміну досвідом та підтримці активної студентської молоді.

Фотоконкурс «Мандруй. Вивчай. Бережи. Люби свою Україну»

Загалом за цей період участь у заходах Центру взяли понад **23 тисячі студентів**. Це не просто виховна робота – це формування спільноти відповідальних, ініціативних і вмотивованих молодих людей, які вже сьогодні створюють основу майбутнього України.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ПРОСТОРУ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ

З 1970 року у структурі постійно працювала **виставка передового педагогічного досвіду, технічної творчості та дослідницької роботи колективів сільськогосподарських технікумів.** Від перших днів вона набирала ваги, стаючи не тільки оперативним, а й часто незамінним джерелом інформації.

Під час аналізу стану навчально-виховного процесу в технікумах, відбиралися досягнення для подальшого поширення на всі навчальні заклади. Особлива увага приділялася досвіду педагогів різних спеціальностей і дисциплін. Оригінальні макети, стенди-тренажери, діючі моделі, контрольні пристрої та інші розробки рекомендувалися для виготовлення виставкових зразків і демонстрації на республіканських виставках. Така послідовна робота сприяла розвитку творчого змагання серед навчальних закладів.

За **55 років** організації виставкової діяльності до експозиційного фонду було представлено понад **88 тисяч** методичних матеріалів та експонатів технічної творчості. Усі роботи були систематизовані та каталогізовані. Автори кращих робіт і педагогічні колективи отримували відзнаки, а з метою поширення передового досвіду залучалися до проведення семінарів, майстер-класів та інших заходів.

Особливим етапом у розвитку виставкової зали став **2007 рік**, коли було створено **Музей українського костюма та української писанки** – безцінне джерело українських культурних традицій. Ідею створення музею підтримали **54 колективи аграрних закладів вищої освіти І–ІІ рівнів акредитації.**

Спочатку в навчальних закладах проведено пошукову роботу: студенти під керівництвом викладачів вивчали особливості національного одягу свого регіону. Усі вивчені мотиви, техніки вишивки та кольорові рішення відтворені в сучасних матеріалах, що дозволило скласти повне уявлення про український національний костюм тих часів. Усього представлено **50 національних костюмів** середини XIX – початку XX ст. з усіх областей України.

Відкриття Музею українського костюма та української писанки Міністром освіти і науки України Лілією Гриневич

Значне місце посідають експозиції з **27 видів писанок** (понад 3000 екземплярів), вироби гончарства, різьбярства, ткацтва, гаптування, а також обереги. Особливий розділ присвячено рушникам кожної області – як побутовим, так і весільним.

Методичні матеріали педагогічних працівників змагалися у різні роки у оглядах-конкурсах на кращий методичний матеріал та навчальний відеофільм, у конкурсі «Педагогічні інновації».

У 2018 році, з ініціативи Науково-методичного центру ВФПО та за наукового супроводу Національної академії педагогічних наук України, започатковано проведення конкурсу **«Педагогічний ОСКАР»** серед педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти.

Співголова оргкомітету конкурсу Президент НАПН України Василь Кремень та член оргкомітету академік НАПН України Нелля Ничкало з роботами переможців конкурсу «Педагогічний ОСКАР»

Головна мета конкурсу – вивчення та поширення інноваційних педагогічних практик, сприяння професійному розвитку та самореалізації педагогів, створення умов для розвитку творчого потенціалу колективів, удосконалення управління освітнім процесом та підвищення якості підготовки фахівців.

За **вісім років** проведення конкурсу в ньому взяли участь понад **2500 педагогів із 320 закладів фахової передвищої освіти**, представивши **8882 роботи**. Щорічно для популяризації кращого педагогічного досвіду проводиться **«Школа педагогічної майстерності»**, створена **віртуальна виставка переможців** на сайті Науково-методичного центру ВФПО.

Традиційно переможців конкурсу відзначають під час щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції **«Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика, практика»**. У 2026 році така конференція відбудеться вже всьоме. Метою проведення заходу є обмін досвідом та обговорення актуальних питань організації освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти в умовах сучасних викликів, зокрема:

- менеджмент інноваційної діяльності закладу освіти,
- диджиталізація освітнього процесу,
- розвиток цифрової компетентності педагогів,
- співпраця закладів освіти з роботодавцями.

Важливим елементом діяльності Центру є конкурс «Електронні освітні ресурси у професійній діяльності педагога», що проводиться один раз на два роки та демонструє суттєвий прогрес у створенні й впровадженні електронних засобів навчання. Особливу увагу в межах конкурсу приділено використанню технологій штучного інтелекту та машинного навчання під час розробки навчальних матеріалів, що відкриває нові можливості для інноваційного розвитку освітнього процесу.

Науково-методичний центр ВФПО є постійним видавцем низки професійних видань, що формують сталий інформаційний простір для фахової освіти. Серед них – навчально-методичний журнал **«Фахова передвища освіта»**, якому у 2026 році виповнюється 25 років. З 1997 року видається інтерактивний інформаційний вісник **«Освітня траєкторія»**, який став супутником не одного покоління освітян. Галузеве видання **«Агротерра»** — це сучасна інформаційна платформа, що висвітлює ключові тенденції та інновації в аграрній сфері.

Періодичні видання Науково-методичного центру ВФПО

Завдяки цим публікаціям забезпечується регулярний обмін досвідом, поширення новітніх практик і методичних напрацювань серед закладів освіти та педагогічної спільноти України. Видання Центру сприяють підвищенню якості освітнього процесу, формуванню єдиного інформаційного простору та зміцненню професійного середовища.

Сьогодні Науково-методичний центр ВФПО є багатогранною інституцією, яка визначає розвиток вищої та фахової передвищої освіти України. Наша установа одночасно виступає центром підготовки стандартів та аналітичної діяльності, координатором ЄДКІ, інституцією, що об'єднує педагогічну спільноту, а також майданчиком для діалогу з роботодавцями.

НМЦ ВФПО є драйвером цифровізації, партнером міжнародних програм, провайдером змін у період війни та системоутворювальним елементом професійної освіти України.

60 років існування Центру свідчать про його стабільність, а здатність трансформуватися – про життєздатність і готовність відповідати на виклики часу. Саме тут, у стінах Науково-методичного центру ВФПО, формується майбутнє фахової освіти України, визначаються стандарти якості та створюються умови для розвитку нового покоління фахівців.

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ: НОВИЙ ЕТАП – 2025

Світлана ЖУКОВСЬКА,
к.п.н., керівник проєкту
«Медіатека електронних засобів навчання», методист,
Віта ПЕРЕВОЗНИК,
завідувачка лабораторії цифрових
та медіатехнологій в освіті
Науково-методичного центру ВФПО

Анотація. Всеукраїнський конкурс «Електронні освітні ресурси у професійній діяльності педагога – 2025» став важливою подією у розвитку цифрової освіти України. На розгляд журі подано 58 інноваційних робіт у п'яти номінаціях, що продемонстрували високий рівень професійності та практичну цінність для освітян.

Особливою рисою конкурсу стало розмаїття електронних ресурсів і творчий підхід їхніх авторів. Підсумки були оголошені під час Всеукраїнського круглого столу «Цифрова трансформація освіти: стан, проблеми, перспективи».

Захід підтвердив зростання ролі цифрових інструментів у сучасній педагогіці та окреслив нові можливості для розвитку освітнього середовища України.

Abstract. The All-Ukrainian competition 'Electronic Educational Resources in the Professional Activity of Teachers – 2025' became an important event in the development of digital education in Ukraine.

The jury reviewed 58 innovative works in five categories, which demonstrated a high level of professionalism and practical value for teachers.

A distinctive feature of the competition was the diversity of electronic resources and the creative approach of their authors.

The results were announced during the All-Ukrainian round table 'Digital Transformation of Education: Status, Problems, Prospects.'

The event confirmed the growing role of digital tools in modern pedagogy and identified new opportunities for the development of Ukraine's educational environment.

27 листопада відбувся Всеукраїнський круглий стіл «Цифрова трансформація освіти: стан, проблеми, перспективи», на якому було оголошено переможців конкурсу

Цифрова освіта – це не майбутнє, це вже сьогодення, яке ми творимо разом!

Цифрова трансформація освіти в Україні отримала потужний імпульс завдяки проведенню Всеукраїнського конкурсу «Електронні освітні ресурси у професійній діяльності педагога – 2025». Цього року на розгляд журі було представлено **58 робіт**, кожна з яких засвідчила високий рівень професійності, актуальність та відданість авторів своїй справі.

Порівняно з попередніми конкурсами 2021 та 2023 років, цьогорічний етап демонструє якісно новий рівень розвитку цифрової освіти. Конкурс став не лише майданчиком для відзна-

чення переможців, а й платформою для обговорення перспектив впровадження електронних ресурсів у освітній процес.

Визначальною ознакою цьогорічного конкурсу стала його багатовимірність. Представлені роботи переконливо засвідчили, що заклади фахової передвищої освіти здатні створювати сучасні продукти, які відповідають викликам часу та сприяють розвитку цифрової педагогіки. Хоча конкурс проводився серед закладів фахової передвищої освіти, для участі в ньому була подана робота учителя початкових класів опорного закладу освіти «Новодмитрівський ліцей» Новодмитрівської сільської ради Золотоніського району Черкаської області, що у майбутньому може стати поштовхом розширення меж конкурсу. За створення електронного посібника **«Інтерактивні та мультимедійні вправи з математики для 1 класу»**, який відзначається креативністю, сучасним підходом та практичною цінністю для педагогів початкової школи, **Людмила Курченко**, автор курсу, відзначена спеціальним дипломом конкурсу. Посібник розміщений за посиланням https://cutt.ly/JtyKJFjE.

Наступний конкурс планує розширити свої межі і не обмежуватись прийомом робіт тільки від викладачів закладів фахової передвищої освіти, а й від педагогів закладів освіти інших рівнів. І це завдяки цій прекрасній роботі. Ми чекаємо електронний посібник «Інтерактивні та мультимедійні вправи з математики для 1 класу» на наступному конкурсі, де він стане прикрасою номінації «Цифрова школа майбутнього».

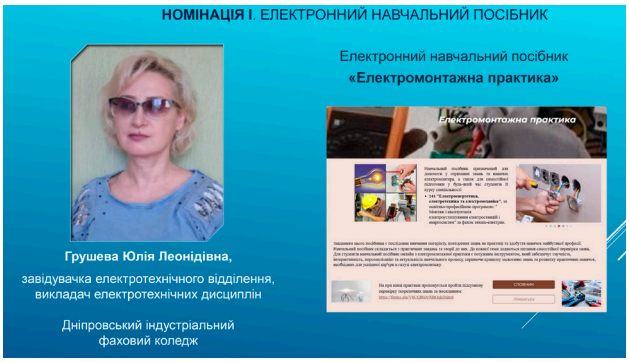
Електронні ресурси, що були подані на конкурс, стали інноваційними інструментами, які формують нову якість навчання, роблять його більш доступним, інтерактивним і практично орієнтованим. Водночас вони відкривають для студентів можливість самостійно контролювати власні результати, розвивати критичне мислення та цифрові компетентності, що є надзвичайно важливим у сучасному освітньому середовищі. Таким чином, конкурс не лише відзначає найкращі практики, а й стає потужним стимулом для подальшого розвитку освіти в Україні.

Учасники конкурсу – справжні професіонали, віддані своїй справі педагоги, які щиро дбають про майбутнє держави. Їхні роботи стали відображенням не лише методичної майстерності, а й глибокого прагнення зробити освіту сучасною, якісною та конкурентоспроможною. Кожен поданий ресурс засвідчив високий рівень творчості та відповідальності, адже він створювався з думкою про студентів і про те, як найкраще забезпечити їхнє навчання в умовах сьогодення. Саме тому оргкомітету було надзвичайно складно визначити переможців, адже кожна робота мала своє значення для підготовки здобувачів освіти і водночас була вагомим внеском у розвиток сучасної педагогіки. Усі ці напрацювання разом формують цілісну картину професійної спільноти, яка здатна відповідати на виклики часу та прокладати шлях до майбутнього освіти.

Організаторами конкурсу були Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти, Інститут цифровізації освіти Національної академії педагогічних наук України, компанія UGEN (UKRAINIAN GENERATION). Було проведено колосальну роботу з визначення переможців у п'яти номінаціях.

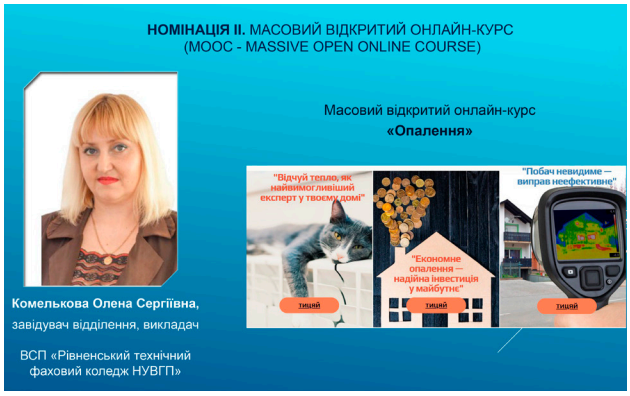
Оголошення та відзначення переможців конкурсу відбулось на Всеукраїнському круглому столі «Цифрова трансформація освіти: стан, проблеми, перспективи».

Оголосили переможців конкурсу Микола Хоменко, к.п.н., заступник директора Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти», Ольга Пінчук, к. п. н., старший науковий співробітник, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту цифровізації освіти НАПН України, та Марина Джулай – HR-консультант, співзасновниця HR-агенції «UGEN», PhD з менеджменту Досвід роботи зі стратегією бренду роботодавця та рекрутментом в Україні, Чехії, Словаччині, Молдові, Польщі для FMCG/ retail, агро, банків та аудиторських компаній.

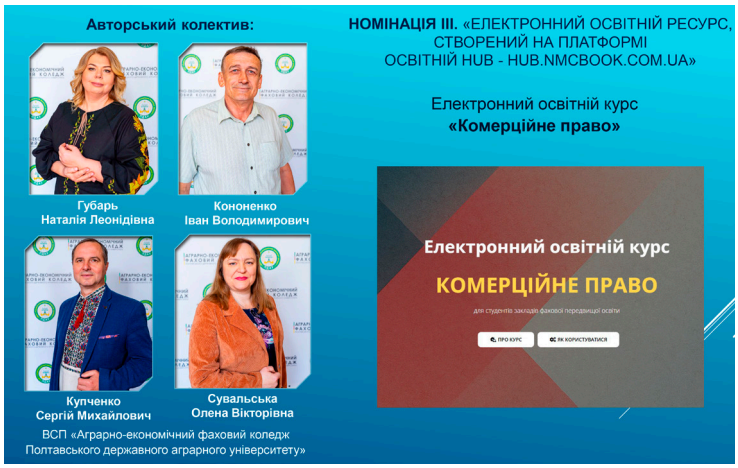

У номінації **«Електронний навчальний посібник»** перемогу отримав електронний посібник **«Електромонтажна практика»**, який відзначається високою академічністю, практичною цінністю та сучасним підходом до викладання. Автор – **Юлія Грушева**, завідувачка електротехнічного відділення, викладач електротехнічних дисциплін Дніпровського індустріального фахового коледжу. Експертна комісія відзначила електронний навчальний посібник «Електромонтажна практика» як високоякісний ресурс, що поєднує теоретичні матеріали, практичні інструкції та завдання для формування професійних компетентностей. Сильними сторонами є практична спрямованість, системність та методична чіткість.

Переможець у номінації **«Масовий відкритий онлайн-курс»** довів, що дистанційне навчання може бути доступним, якісним, масштабним і цікавим. Все в руках педагога! Вітаємо **Олену Комелькову**, завідувачку відділення, викладача ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж Національного університету водного господарства та природокористування», автора масового відкритого онлайн-курсу **«Опалення»**. Експерти відзначили актуальність тематики, якість подачі та інноваційність використаних інструментів. Робота є вагомим внеском у розвиток цифрової освіти та підтверджує, що онлайн-курси ефективні, масштабні й корисні для професійної діяльності педагогів. Переможці надали офіційний дозвіл на розміщення робіт у Медіатеці електронних засобів навчання. Познайомитись з МООС «Опалення», працювати та навчатись можна за посиланням https://surl.li/knxqlc.

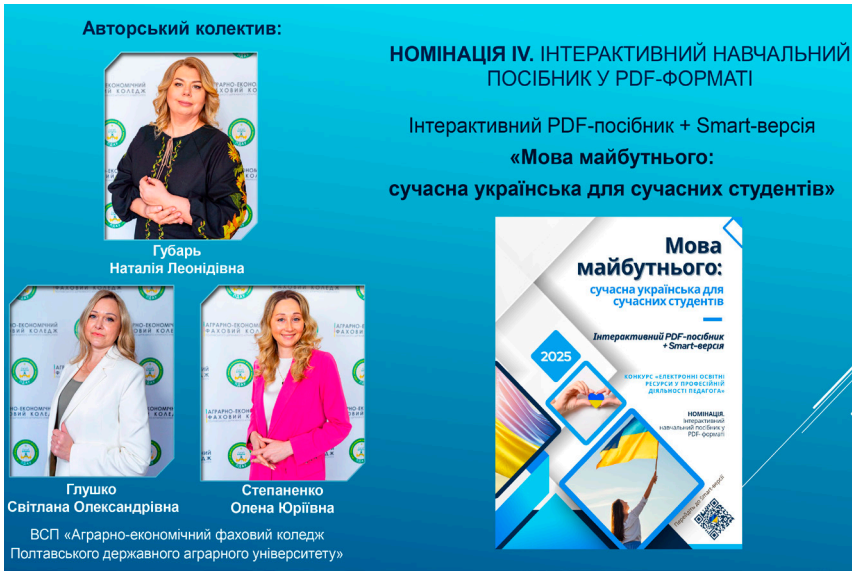

Не так давно Науково-методичний центр ВФПО запропонував освітянській спільноті платформу Освітній Hub https://hub.nmcbook.com.ua, де педагоги можуть самостійно, у вільному доступі, абсолютно безкоштовно створювати і розміщувати електронні засоби навчання. На конкурс у номінації **«Електронний освітній ресурс, створений на платформі Освітній Hub»** було представлено лише три роботи, але це унікальні електронні посібники. Всі автори стверджують, що Освітній Hub – платформа, яка надихає створювати нові ресурси. Експертна комісія відзначила Дипломом І ступеня роботу, яка поєднує синергію педагога та штучного інтелекту як новий вимір освіти, а також інноваційність та інтеграцію у сучасні цифрові середовища – електронний освітній курс **«Комерційне право»**. Автори – викладачі ВСП «Аграрно-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету» **Наталія Губарь, Іван Кононенко, Сергій Купченко, Олена Сувальська**.

Електронний освітній курс «Комерційне право» – це повноцінний курс із модулями, тестами та інтерактивними вправами. Він відповідає найвищим вимогам номінації, адже поєднує теоретичний матеріал із практичними інструментами для перевірки знань. Курс є системним і комплексним, що робить його найбільш наближеним до сучасних стандартів електронного навчання. Переходьте за посиланням https://surl.li/hglpuk і отримуйте педагогічне та естетичне задоволення від користування цим ресурсом.

Переможці у номінації **«Інтерактивний навчальний посібник»** продемонстрували, що навіть традиційні формати можуть бути сучасними, інтерактивними та зручними для студентів. **Наталія Губарь, Світлана Глушко, Олена Степаненко**, викладачі ВСП «Аграрно-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету», представили на конкурс **Інтерактивний PDF-посібник та Smart-версію «Мова майбутнього: сучасна українська для сучасних студентів»** і отримали **Диплом І ступеня**. Ці інтерактивний та електронний навчальні посібники є прикладом сучасного, інноваційного та методично виваженого підходу до викладання. Автори вдало поєднали академічну ґрунтовність із доступністю матеріалу, створивши ресурс, який сприяє розвитку мовних компетентностей та формуванню цифрової грамотності. Експерти відзначають логічну структуру, інтерактивність та практичну спрямованість посібників, що робить їх цінним інструментом для педагогів і студентів. Роботи демонструють високий рівень професійності та творчості, а також відповідають стратегічним завданням розвитку цифрової освіти в Україні. **«Мова майбутнього: сучасна українська**

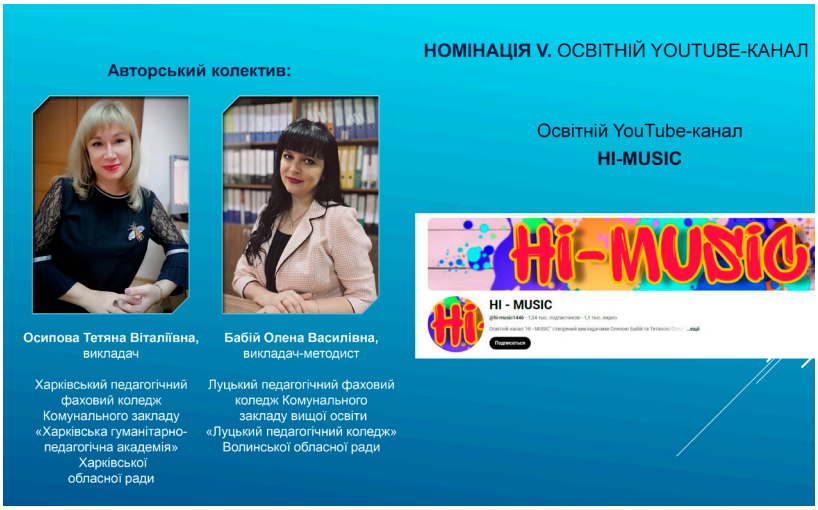

для сучасних студентів» розміщений у Медіатеці електронних засобів навчання за посиланням https://surl.li/eunbhf. Тож працюйте з задоволенням і рекомендуйте студентам.

Викладачі ВСП «Аграрно-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету» Наталія Губарь, Наталія Кононенко, Олена Сувальська представили ще один високопрофесійний електронний посібник **«Німецька для професії: швидко та ефективно»**, але він поступився у конкурентній боротьбі з посібниками технічного спрямування. Організаційний комітет конкурсу «Електронні освітні ресурси у професійній діяльності педагогів-2027» запрошує авторів електронного посібника **«Німецька для професії: швидко та ефективно»** для участі в конкурсі. Працюйте, вдосконалюйте ресурс і фортуна вам посміхнеться! Дякуємо вам, дорогі колеги, за професійну радість працювати із засобами навчання, які створила команда під керівництвом **Наталії Губарь.**

У номінації **Освітній YouTube-канал** ми нагороджуємо авторів, які зробили знання доступними для широкої аудиторії, використовуючи силу відео, сучасних медіа та командну роботу викладачів і студентів. **Тетяна Осипова**, викладач Харківського педагогічного фахового коледжу КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, та **Олена Бабій**, викладач-методист КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, представили на конкурс Освітній YouTube-канал HI-MUSIC https://surl.li/rlprhj. І цього разу у конкурентній боротьбі з каналом технічного спрямування **Юрія Кота** https://surl.lu/zsbich перемогли гуманітарії.

Освітній YouTube-канал **HI-MUSIC** став яскравим прикладом того, як сучасні цифрові медіа можуть служити розвитку освіти та культури. Автори каналу вдало поєднали музичний контент із навчальною складовою, зробивши знання доступними для широкої аудиторії. Журі відзначає професійність подачі матеріалу, креативність у використанні відеоформату та здатність зацікавити молодь. Канал сприяє формуванню естетичного смаку, розширює освітні можливості та демонструє, що YouTube може бути потужним інструментом для педагогічної діяльності. Робота є інноваційною, актуальною та має значний вплив на популяризацію музичної освіти в цифровому середовищі. Ми впевнені, що у цих ресурсів підписників стане в рази більше, ніж було до конкурсу. Адже контент, розміщений авторами, буде цікавий і корисний не тільки педагогам та студентам, а й кожній родині, де підростає малеча.

Оргкомітету було надзвичайно складно визначити переможців, адже кожна робота має велике значення для підготовки здобувачів освіти та є вагомим внеском у розвиток сучасної педагогіки. Не менше значення мають й інші роботи, представлені на конкурс. Другі та треті місця у номінаціях отримали:

Номінація І. Електронний навчальний посібник

ІІ місце

- Електронний посібник **«Електронна бібліотека «Внутрішня медицина»** https://surl.lu/wdfuyf,

автор **Ганна Мазур**, викладач внутрішньої медицини ЗФПО Перший Київський фаховий медичний коледж;

- Інтерактивний навчально методичний посібник **«Спеціальна педагогіка та психологія»** https://surl.li/vlfkrc,

автор **Олена Волик**, завідувач навчально-методичної лабораторії, викладач психолого-педагогічних дисциплін Педагогічного фахового коледжу КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»;

ІІІ місце

- Електронний навчальний підручник **«Нарисна геометрія, інженерна графіка»** https://surl.li/pohxhs,

автор **Галина Журавель**, заступник директора з навчальної роботи, викладач механічних дисциплін ВСП «Костянтинівський індустріальний фаховий коледж Державного вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»;

- Електронний навчальний посібник **«Англійська мова (за професійним спрямуванням), частина 1, спеціальність Середня освіта (Фізична культура)»** https://surl.li/yfjjdu,

автор **Оксана Воліченко**, викладач іноземної мови КЗ КОР Богуславський гуманітарний фаховий коледж імені І.С. Нечуя-Левицького»;

- Електронний посібник **«Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія)»** https://cutt.ly/JtyYVqww,

автори **Юлія Шимкова, Світлана Білошкурська,** викладачі КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний-фаховий коледж ім. Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради».

Номінація ІІ. Масовий відкритий онлайн-курс (MOOC - Massive Open Online Course).

ІІ місце

- Масовий відкритий онлайн-курс **«Креслення та перспектива»** для спеціальності G19 Будівництво та цивільна інженерія https://bit.ly/3JvqCZj,

автор **Ірина Мусіна**, завідувачка навчальної лабораторії, викладач дисципліни «Інженерна та комп'ютерна графіка» ВСП «Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ «ПДТУ»;

- Масовий відкритий онлайн-курс **«НМТ-2026 Математика»,** https://surl.li/ppbwvz,

автор **Тетяна Пугач**, викладач ВСП «Волинський фаховий коледж Національного університету харчових технологій».

Номінація ІІІ. Електронний освітній ресурс, створений на платформі Освітній Hub

ІІ місце

- Електронний збірник креативних завдань з української мови **«Креативна калинова»** https://surl.lu/hpwqjd,

автор **Наталія Шкребець**, викладач-методист КЗ «Лозівський фаховий вищий коледж мистецтв» Харківської обласної ради;

- Електронний посібник **«Конструювання виробів різних асортиментних груп»** https://surl.li/duaxue,
автори **Ольга Ковальська**, завідувачка дизайнерсько-конструкторського відділення, викладач спеціальних дисциплін, **Зоя Данилова**, викладач спеціальних дисциплін Дніпровського фахового коледжу технологій та дизайну.

Номінація IV. Інтерактивний навчальний посібник у PDF-форматі

II місце

- Посібник-конспект з дисципліни **«Паразитологія та інвазійні хвороби сільськогосподарських тварин»** https://surl.li/vzruas,
автор **Ірина Литвиненко**, викладач ВСП «Хомутецький фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету»;

- Збірник інтелект-карт з біології і екології,
автор **Наталія Лушня**, викладач Дніпровського фахового коледжу енергетичних та інформаційних технологій.

III місце

- Інтерактивний навчальний посібник **«Фахова мова: від теорії до практики»** https://surl.li/zymvha,
автор **Людмила Максимович**, викладач Дніпровського фахового коледжу будівельно-монтажних технологій та архітектури;

- Інтерактивний посібник **«Фінансова грамотність – базова компетентність людини у сучасному світі»**,
автори **Лариса Бровко, Олена Стеценко, Леся Науменко, Валентина Глюзіцька, Тетяна Тарасенко, Вікторія Похилько, Дарина Призенко**, викладачі ВСП «Хорольський агропромисловий фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету»;

- Навчальний посібник **«Англійська мова за професійним спрямуванням»** (Електрична інженерія),
автор **Дмитро Хапров,** викладач англійської мови та іноземної мови за професійним спрямуванням Миколаївського фахового політехнічного коледжу.

Номінація V. Освітній YouTube-канал

II місце

- Освітній YouTube-канал **«Олексій Кот»**,
https://surl.li/dpkjpc,
автор **Олексій Кот,** викладач спеціальних дисциплін ВСП «Запорізький електротехнічний фаховий коледж Національного університету «Запорізька політехніка»;
- Освітній YouTube-канал **«Олександр Бабич»**,
https://surl.li/sdkwml,
автор **Олександр Бабич**, викладач ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Миколаївського НАУ».

III місце

- Освітній YouTube-канал **ПроArt (історія мистецтва)**,
https://surl.li/bybfjh,
автор **Тетяна Ямницька**, викладач образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Вижницького фахового коледжу мистецтв та дизайну імені Василя Шкрібляка;

- Освітній YouTube-канал **«Малюємо з Мариною Слободяник»,**
https://surl.lt/jskmhi, автор **Марина Слободяник**, викладач живопису, композиції КЗ «Лозівський фаховий вищий коледж мистецтв» Харківської обласної ради;

- YouTube-канал **«NATURAL PLACE. ЦІКАВІ ФАКТИ»**,
https://surl.li/dymfve, автори **Михайло Литвиненко**, заступник директора з навчально-виховної роботи, викладач ветеринарних дисциплін, **Ірина Литвиненко**, викладач ветеринарних дисциплін ВСП «Хомутецький фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету».

Для участі у конкурсі «Електронні освітні ресурси у професійній діяльності педагога-2025» також були заявлені роботи, які не відповідали ні одній з номінацій, але мають велике значення для розвитку освіти України.

Спеціальною відзнакою Інституту цифровізації освіти Національної академії педагогічних наук України нагороджено **ВСП «Технологічний фаховий коледж Дніпровського державного технічного університету»** (керівник – Леонід Олійник) за представлену розробку

«Модуль Автоматизованої системи управління освітньою діяльністю

«ДОСВІД» (АСУ ОД «ДОСВІД»)».

Також спеціальними дипломами конкурсу відзначено:

- **Анатолія Федяновича**, викладача ВСП «Новомосковський фаховий коледж ДДАЕУ», за створення освітнього **YouTube каналу VetLessons** як прикладу професійної ініціативи та прагнення поширювати знання у сфері ветеринарної медицини;

- **Світлану Булітко, Ольгу Харчишину, Вікторію Кокошу,** ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету», авторів-розробників освітньої платформи **«FinExpert Hub»**, за педагогічну цінність та сучасний освітній контент;

- **Юлію Шимкову, Світлану Білошкурську, Наталію Декарчук**, викладачів КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради», за створення Навчально-методичного комплексу з математики, що відзначається академічністю та інноваційним внеском у розвиток цифрової освіти;

- **Марину Бурлачку,** викладача, та студентів **Анастасію Єрмакову, Артема Шевченка,** Краматорський фаховий коледж технологій та дизайну, за розробку та представлення навчального матеріалу **«Е-комікс. Євген Фіалко. Історія мого батька»**, що засвідчує їх творчий підхід та командну роботу у сфері цифрової освіти;

- **Сергія Шинкаренка, Наталію Хоміч, Віталія Хоміча, Руслана Лукаша,** викладачів ВСП «Хомутецький фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету», **за створення ефективних засобів оцінювання** як ефективного інструменту для розвитку самостійності та відповідальності здобувачів освіти.

Завершуючи підсумки конкурсу, ми ще раз наголошуємо: кожен електронний ресурс, представлений цього року, – це не просто навчальний матеріал, а доказ того, що українські педагоги здатні творити майбутнє освіти навіть у найскладніших умовах. Ваша праця стала символом відповідальності, професійності та віри у силу знань.

Організаційний комітет висловлює щиру подяку всім учасникам за колосальну роботу, за відданість справі та за прагнення зробити освіту сучасною й конкурентною. Ви відкрили нові горизонти для педагогів і студентів, показали, що цифрові інструменти можуть бути не лише допоміжними, а й стратегічними у формуванні нової якості навчання.

Конкурс 2025 залишиться в історії як етап, що підтвердив зрілість української цифрової педагогіки та її здатність відповідати на виклики часу. Він довів – українська освіта готова до викликів цифрової епохи.

Ми дякуємо всім, хто був частиною цього процесу, і з нетерпінням чекаємо нових зустрічей, нових ідей та нових перемог.

До зустрічі на Всеукраїнському конкурсі «Електронні освітні ресурси у професійній діяльності педагога – 2027»!

АКРЕДИТАЦІЯ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ ЯК ІНДИКАТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Борис Гаприндашвілі,
директор
Наталія Нестеренко, заступник директора
ВСП «Оптико-механічний фаховий коледж Київського національного університету імені Тараса Шевченка»

Анотація. У статті розглянуто акредитацію освітньо-професійних програм як важливий механізм зовнішнього забезпечення якості фахової передвищої освіти. Проаналізовано нормативно-правову базу, зокрема Положення про акредитацію, та окреслено її роль у підвищенні конкурентоспроможності закладу освіти. Особливу увагу приділено взаємозв'язку між внутрішнім моніторингом, самооцінюванням і результативністю акредитації. На прикладі ВСП «Оптико-механічний фаховий коледж КНУ імені Тараса Шевченка» показано практичні аспекти вдосконалення освітніх програм. Запропоновано системну модель моніторингу якості, що охоплює академічний, професійний, управлінський та соціальний компоненти. Проведено порівняльний аналіз української та європейських моделей акредитації, що дозволяє окреслити перспективи їх зближення.

Abstract. The article considers the accreditation of educational and professional programmes as an important mechanism for external quality assurance in higher education. It analyses the regulatory framework, in particular the Regulations on Accreditation, and outlines its role in improving the competitiveness of educational institutions. Particular attention is paid to the relationship between internal monitoring, self-assessment and the effectiveness of accreditation. The practical aspects of improving educational programmes are illustrated using the example of the Optico-Mechanical Professional College of Taras Shevchenko National University of Kyiv. A systematic model of quality monitoring is proposed, covering academic, professional, managerial and social components. A comparative analysis of Ukrainian and European accreditation models is carried out, allowing the prospects for their convergence to be outlined.

У сучасних умовах трансформації системи освіти в Україні акредитація освітньо-професійних програм набуває особливого значення як механізм забезпечення якості та підвищення конкурентоспроможності закладів фахової передвищої освіти (ЗФПО). Вона не лише засвідчує відповідність освітньої діяльності стандартам, а й виступає інструментом стратегічного розвитку, що дозволяє закладу освіти адаптуватися до викликів часу, зокрема в умовах правового режиму воєнного стану.

У статті розглядається акредитація як процес, що інтегрує зовнішні та внутрішні механізми оцінювання якості, зокрема самооцінювання, моніторинг, участь стейкхолдерів та аналіз освітнього середовища. Дослідження базується на практичному досвіді ВСП «Оптико-механічний фаховий коледж КНУ імені Тараса Шевченка», що дозволяє виявити ефективні підходи до реалізації внутрішньої системи забезпечення якості.

Акредитація освітньо-професійної програми є частиною зовнішнього забезпечення якості фахової передвищої освіти. Відповідно до Закону України «Про фахову передвищу освіту» акредитація освітньо-професійної програми – це оцінювання освітньо-професійної програми та освітньої діяльності закладу фахової передвищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості фахової передвищої освіти [1].

Документом, що унормовує питання проведення акредитації освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти як інструменту зовнішнього забезпечення якості фахової передвищої освіти в Україні є Положення про акредитацію освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти. Імплементація оновленої моделі акредитації освітніх програм закладів фахової передвищої освіти, починаючи з 2019 року, особливо в період пандемії та воєнного стану, є якісним індикатором вимірювання освітніх процесів, що в подальшому слугує показником конкурентоспроможності закладу, його рейтингу з-поміж інших ЗФПО.

Актуальність теми полягає в обґрунтуванні точок перетину зовнішньої системи забезпечення якості освіти з внутрішньою у контексті взаємозв'язку самооцінювання з моделлю моніторингу якості освітнього процесу закладу, що сприятиме у подальшому якості освітнього процесу та його конкурентоспроможності. У цьому контексті особливої значущості набуває порівняльний аналіз європейської та української моделей акредитації, який дозволяє виявити спільні та відмінні риси у підходах до забезпечення якості, зокрема щодо ролі самооцінювання, участі стейкхолдерів, цифровізації процедур та публічності результатів. Такий підхід дає змогу не лише глибше зрозуміти механізми функціонування внутрішньої системи забезпечення якості, а й адаптувати її до сучасних європейських стандартів ESG-2015, що є важливим кроком на шляху інтеграції до Європейського простору вищої освіти.

У монографії «Досвід участі Київського національного університету імені Тараса Шевченка в розвитку системи забезпечення якості вищої освіти в Україні (за матеріалами проекту QUAERE)» В. Бугровим, А. Гожиком, А. Пижиком, М. Мазуркевичем, Д. Щеглюк та іншими здійснено аналіз відповідності чинної в Україні системи забезпечення якості вищої освіти Стандартам і рекомендаціям забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015). Висвітлено основні проблемні питання забезпечення якості вищої освіти як на інституційному (внутрішні системи забезпечення якості), так і національному рівні (зовнішні системи забезпечення якості) та запропоновано базові підходи до конструювання систем забезпечення якості на зазначених рівнях [2]. У контексті цього дослідження особливої уваги заслуговує порівняльна модель акредитації освітніх програм, що дозволяє зіставити ключові компоненти європейської системи (ESG-2015) та української моделі, реалізованої через діяльність ДСЯО. Такий підхід дає змогу не лише оцінити рівень відповідності національної системи європейським стандартам, а й визначити напрями її подальшого розвитку. Виявлені точки перетину – самооцінювання, зовнішня експертиза, цифровізація, публічність результатів – свідчать про поступову інтеграцію України до Європейського простору вищої освіти, водночас зберігаючи нормативну специфіку та управлінську структуру фахової передвищої освіти.

Мета роботи – дослідження взаємозв'язку самооцінювання з моделлю внутрішнього моніторингу якості освітнього процесу на базі Відокремленого структурного підрозділу «Оптико-механічний фаховий коледж Київського національного університету імені Тараса Шевченка», а також аналіз відповідності елементів внутрішньої системи забезпечення якості європейським стандартам ESG-2015. У межах дослідження здійснено порівняння української моделі акредитації, реалізованої через ДСЯО, з європейськими підходами до забезпечення якості, що дозволяє визначити точки перетину та напрями подальшого розвитку системи внутрішнього моніторингу

Новою технологією впливу на якість освітньо-професійної програми (ОПП), а відтак, і на конкурентоспроможність закладу фахової передвищої освіти, є акредитація. Це інструмент вимірювання якості освіти та конкурентоспроможності закладу, крім того, мотиватор постійного розвитку та самовдосконалення. Важливим аспектом процесу акредитації освітньо-професійної програми є те, що процедура оцінювання якості ґрунтується на внутрішніх механізмах, зокрема на системному аналізі об'єктивних даних про стан освітнього процесу, тобто на моніторингу й прогнозуванні результатів освітнього процесу та надання освітніх послуг.

Слід зазначити, що акредитація освітніх програм є невід'ємною складовою системи забезпечення якості і в країнах Європейського простору вищої освіти (EHEA). Вона здійснюється відповідно до Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015), які визначають загальні принципи внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості [3].

У більшості європейських країн (Німеччина, Польща, Литва, Чехія, Фінляндія тощо) акредитація передбачає самооцінювання закладу освіти з поданням аналітичного звіту; зовнішню експертизу незалежними агентствами, які входять до ENQA (Європейської асоціації із забезпечення якості вищої освіти); публічність результатів акредитації; участь стейкхолдерів (студентів, роботодавців, випускників) у процесі оцінювання.

Як зазначено в ESG-2015, «мета зовнішнього забезпечення якості – не контроль, а підтримка розвитку культури якості в закладах освіти». Такий підхід сприяє не лише підвищенню довіри до дипломів, а й мобільності здобувачів освіти в межах Європи.

Українська модель акредитації у сфері фахової передвищої освіти реалізується через діяльність Державної служби якості освіти України (ДСЯО) відповідно до чинного законодавства та нормативних документів, що оприлюднені на офіційному сайті служби [4], та поступово наближається до європейських стандартів.

Порівняльний аналіз європейської моделі акредитації освітніх програм (табл. 1) та української моделі, що реалізується Державною службою якості освіти України (ДСЯО), дозволяє виокремити як спільні риси, так і суттєві відмінності. Обидві моделі базуються на поєднанні внутрішнього самооцінювання та зовнішньої експертизи, що забезпечує комплексне оцінювання якості освітніх послуг. Цифровізація процедур, зокрема використання електронних платформ, онлайн-звітів та реєстрів є характерною ознакою обох систем. Також спільним є прагнення до публічності результатів акредитації та визнання важливості участі стейкхолдерів у процесі оцінювання.

Водночас європейська модель акредитації, що ґрунтується на стандартах ESG-2015, акцентує увагу на розвитку культури якості, академічній автономії закладів освіти та міжнародній мобільності здобувачів. Акредитацію здійснюють незалежні агентства, які часто мають міжнародне визнання та є членами ENQA. Участь стейкхолдерів у європейському контексті є системною, обов'язковою та структурно інтегрованою в процес акредитації. Натомість українська модель, орієнтована на фахову передвищу освіту, реалізується централізовано через ДСЯО, з акцентом на відповідність освітніх програм державним стандартам. Участь стейкхолдерів поступово розширюється і ДСЯО поступово впроваджує інституційний підхід через моніторинг внутрішніх систем якості, аналіз управлінських процесів і публічність результатів, що засвідчує прагнення наблизити національну модель до європейських стандартів. Таким чином, українська модель акредитації демонструє швидке наближення до європейських стандартів, зберігаючи водночас власну нормативну специфіку та управлінську структуру. Аналіз збігів і розбіжностей дозволяє окреслити напрями подальшого розвитку системи акредитації в Україні в контексті інтеграції до Європейського простору. Зокрема впровадження системної моделі моніторингу, публічність звітів, участь стейкхолдерів у формуванні ОПП та цифровізація процедур (онлайн-експертизи) є свідченням цього процесу.

Таблиця 1

Порівняльна модель акредитації освітньо-професійних програм: Європа – Україна (ДСЯО)

Компонент / Етап	Європейська модель (ESG-2015 (Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти), ENQA (Європейська асоціація із забезпечення якості вищої освіти)	Українська модель (ДСЯО (Державна служба якості освіти України), фахова передвища освіта)
Нормативна основа	Національні закони країн EHEA (Європейський простір вищої освіти)	Закон України «Про фахову передвищу освіту», Положення про акредитацію освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти
Орган акредитації	Незалежні агентства, члени ENQA	Державна служба якості освіти України (ДСЯО)
Тип акредитації	Зовнішня експертиза + внутрішнє самооцінювання	Зовнішня експертиза + внутрішнє самооцінювання

Фокус процесу	Розвиток культури якості, мобільність, прозорість	Підтвердження відповідності стандартам, вдосконалення ОПП
Самооцінювання	Обов'язкове, глибоке, з аналітичним звітом	Обов'язкове, з опорою на нормативні документи та моніторинг
Участь стейкхолдерів	Студенти, випускники, роботодавці (постійна участь)	Студенти, випускники, роботодавці (участь рекомендована)
Публічність результатів	Відкриті звіти, реєстри, доступ до висновків	Публікація на сайті ДСЯО, наказ
Моніторинг якості	Постійний, системний, інтегрований у внутрішню систему	Системна модель моніторингу: академічний, професійний, управлінський
Цифровізація процесу	Електронні платформи, онлайн-експертизи	Онлайн-звіти, цифрові інструменти ДСЯО
Результат акредитації	Рекомендації, визнання, розвиток	Висновок ДСЯО, рекомендації

За нашими дослідженнями, українська модель акредитації фахової передвищої освіти вже на 75–85% відповідає європейським підходам (рис. 1), але потребує подальшого розвитку в напрямах: розширення участі стейкхолдерів; підвищення автономії закладів; переходу від формального контролю до культури якості; залучення незалежних експертних агентств.

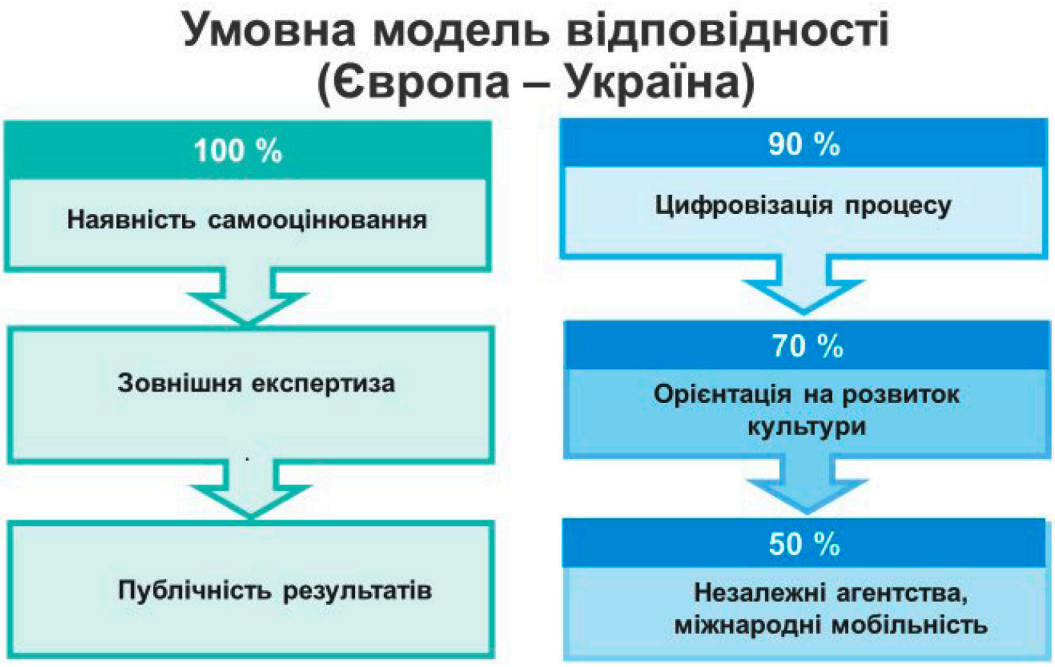

Рис. 1

Умовна цифрова модель відповідності між європейською системою акредитації освітніх програм (ESG-2015) та українською моделлю, що реалізується через Державну службу якості освіти України (ДСЯО), базується на порівнянні ключових компонентів, визначених у нормативних документах. Зокрема стандарти ESG-2015 передбачають обов'язкове самооцінювання, зовнішню експертизу, участь стейкхолдерів, публічність результатів та розвиток культури якості в закладах освіти [3]. Українська модель відповідно до Положення про акредитацію освітньо-професійних програм та офіційних матеріалів ДСЯО також включає ці компоненти,

хоча рівень їх реалізації має певні відмінності [4].

Цифровізація процедур, зокрема використання онлайн-звітів та відкритих реєстрів, активно впроваджується в обох системах. Водночас у європейській практиці акредитацію здійснюють незалежні агентства, часто з міжнародним визнанням, тоді як в Україні процес є централізованим і реалізується через державну структуру. Участь стейкхолдерів у європейському контексті є обов'язковою та системною, а в українському – поступово розширюється.

Таким чином, акредитація в Україні вже сьогодні виконує не лише функцію контролю, а й стає інструментом стратегічного розвитку, що відповідає європейським підходам із забезпечення якості освіти. Зазначимо, що критерії оцінювання освітньо-професійних програм стосуються не лише безпосередньо освітньої програми, але й спроможності закладів успішно її реалізувати. Відтак має значення інтегрованість освітньо-професійної програми в інституційний контекст роботи закладу освіти. Тому перелік критеріїв охоплює як програмні, так і інституційні критерії оцінки, а саме:

1) структуру та зміст освітньо-професійної програми;

2) організацію прийому на навчання за освітньо-професійною програмою та визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти;

3) організацію освітнього процесу;

4) контрольні заходи, оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти та академічна доброчесність;

5) кадрове забезпечення реалізації освітньо-професійної програми;

6) освітнє середовище та матеріальні ресурси;

7) внутрішнє забезпечення якості освітньо-професійної програми.

Дуже важливо, щоб звіт про самооцінювання базувався на документах, що його підтверджують, до яких належать усі внутрішні нормативні документи, зокрема стратегії, проєкти, ОПП, навчальні плани, положення, накази, протоколи тощо та результати моніторингу (кількісні та якісні дані).

Акредитаційний процес у закладі фахової передвищої освіти є багаторівневим механізмом, що поєднує зовнішнє оцінювання з внутрішнім забезпеченням якості. Його ефективність залежить не лише від відповідності освітньо-професійної програми стандартам, а й від здатності закладу освіти продемонструвати системність, прозорість і доказовість освітньої діяльності.

У процесі акредитації семи ОПП у ВСП «Оптико-механічний фаховий коледж Київського національного університету імені Тараса Шевченка» у 2023, 2024 роках було реалізовано низку управлінських, методичних і аналітичних рішень, які дозволили не лише підтвердити відповідність програм стандартам, а й виявити внутрішні резерви для вдосконалення.

Зокрема, було забезпечено:

- ♦ доказовість самооцінювання через нормативні документи, протоколи, навчальні плани, результати моніторингу;
- ♦ участь педагогічного колективу в розробці та оновленні ОПП;
- ♦ врахування думки здобувачів освіти та роботодавців, що підтверджено результатами опитувань;
- ♦ впровадження системної моделі моніторингу, яка охоплює академічний, професійний, управлінський і соціальний компоненти.

Як зазначає О. Олійник, «ефективна внутрішня система якості базується на студентоцентризмі, прозорості процедур та постійному моніторингу освітніх результатів» [5]. Саме така модель дозволила Коледжу забезпечити не лише відповідність формальним критеріям, а й продемонструвати стратегічну здатність до розвитку.

С. Гончаренко підкреслює, що «самооцінювання є ключовим етапом акредитації, що дозволяє виявити не лише сильні сторони, а й зони ризику освітньої програми» [6]. У цьому контексті акредитація виступає не як завершальний етап, а як точка оновлення, що запускає новий цикл вдосконалення освітнього процесу.

Таким чином, акредитаційний процес у Коледжі став не лише формальним підтвердженням якості, а й індикатором внутрішньої спроможності до змін, що є визначальним чинником конкурентоспроможності закладу фахової передвищої освіти.

За результатами акредитаційної експертизи, усі програми отримали позитивні висновки щодо відповідності критеріям якості фахової передвищої освіти. Експертні групи відзначили належний рівень кадрового, методичного та матеріально-технічного забезпечення, актуальність змісту програм, наявність практичної складової, дотримання принципів академічної доброчесності, а також відкритість до вдосконалення.

Цьому сприяла внутрішня системна модель моніторингу якості освіти, що реалізується в Коледжі та охоплює академічний, професійний, управлінський і соціальний компоненти. Її впровадження дозволило забезпечити доказову базу для самооцінювання, сформувати аналітичні звіти, виявити зони вдосконалення та продемонструвати відповідність освітніх програм сучасним вимогам. З метою підвищення ефек-

тивності різних етапів акредитаційного процесу важливою є системна модель моніторингу, яка містить такі компоненти: моніторинг якості навчання (академічний), моніторинг професійної компетентності (педагогічний), моніторинг задоволеності освітньою програмою; моніторинг зворотного зв'язку із випускниками та стейкхолдерами, моніторинг управлінської діяльності – результативність проєктно-стратегічного планування. Така модель надає можливість створити сучасну інформаційно-аналітичну базу, що є необхідною умовою для успішного проходження акредитації. Адже формальна реалізація освітнього процесу без постійного самомоніторингу, зокрема опитувань, вдосконалення та оновлення змісту освіти, створення належного освітнього середовища, здатного реагувати на виклики, приведе до невідворотного зниження якості освіти. Наприклад, моніторинг задоволеності сучасними освітньо-професійними програмами (ОПП) демонструє, що:

1. Зміст освітньої програми (дисциплін) для успішної роботи за фахом є достатнім (81,3 %, з них 64, 6 % обрали шкалу найвищого рівня – 10).
2. На думку респондентів, ОПП актуальна у світлі найновіших досліджень у відповідній галузі: 80,9% оцінили ОПП на 9 та 10 рівнях (за шкалою від 1 до 10).
3. 91% опитаних стверджують, що усі дисципліни, які вивчаються, є необхідними для їхньої професійної діяльності.

Викладачі Коледжу також долучалися до розроблення документів, які стосуються внутрішньої системи забезпечення якості освітнього процесу, зокрема 21,1% респондентів вважають, що ініціатива розроблення / внесення змін в освітньо-професійну програму належить адміністрації закладу; 36,8% – цикловим комісіям; 21,1% стверджує, що це прерогатива роботодавців; 5,3% вважають, що здобувачів освіти; 15,8% – «інше» (наприклад, вищі за рівнем організації, ринок праці, попит на певного фахівця тощо); 84,2% респондентів зазначають, що володіють достатньою інформацією про необхідне забезпечення кадровими ресурсами реалізації ОПП; 15,8% респондентів брали участь в розробленні ОПП як лідери; 63,2% – як учасники; інше – 21,1%. У проєктуванні та вдосконаленні ОПП брали участь 36,8% опитаних; зокрема в обговоренні дисциплін – 52,6%; у формуванні профілів освітньої програми – 21,1%; у забезпеченні відповідності змісту освітньої програми стандарту фахової передвищої освіти – 26,3%; у забезпеченні своєчасного рецензування ОПП – 15,8%; у внесенні пропозицій щодо оновлення професійної програми й навчального плану підготовки – 26,3%; інше – 42,1%. У розроблені навчальних планів брали участь 26,3% респондентів; не брали участь – 31,6%; частково – 31,6%; інше – 10,5%. Такий аналіз сприяє висвітленню як позитивних змін, так і прогалин під час розроблення ОПП, навчальних планів, що, у свою чергу, сприяє постійному удосконаленню освітньо-професійних програм, адже підвищення якості освітніх послуг, як зазначає Скидан М., «потребує комплексного підходу із залученням різних зацікавлених сторін, стратегічного планування та прагнення до постійного вдосконалення» [7].

Точки перетину дослідження взаємозв'язку самооцінювання з моделлю моніторингу якості освітнього процесу представлені на рис. 2.

Рис. 2

Висновки. Акредитація є процесом, що здійснюється відповідно до визначених правил, критеріїв та процедур, які дозволяють комплексно оцінити якість надання освітніх послуг. Вона виконує не лише функцію зовнішнього контролю, а й слугує інструментом внутрішнього вдосконалення освітньо-професійних програм у навчально-методичному, академічному, виховному та інформаційному аспектах.

Звіт про успішне проходження акредитації є не просто формальним документом, а індикатором конкурентоспроможності закладу освіти, його здатності відповідати сучасним викликам, адаптуватися до змін у професійному середовищі та забезпечувати якісну підготовку фахівців.

Успішна акредитація освітніх програм у ВСП «Оптико-механічний фаховий коледж Київського національного університету імені Тараса Шевченка» у 2023, 2024 роках підтверджує ефективність впровадженої системної моделі моніторингу якості, яка базується на принципах прозорості, студентоцентризму, доказовості та постійного вдосконалення. Такий підхід дозволяє не лише відповідати вимогам стандартів, а й формувати культуру якості, що є основою сталого розвитку закладу фахової передвищої освіти у контексті євроінтеграції.

Список використаних джерел

1. Верховна Рада України. Законодавство України, 2019. Про фахову передвищу освіту. Закон України. Доступно: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text

2. Досвід участі Київського національного університету імені Тараса Шевченка в розвитку системи забезпечення якості вищої освіти в Україні (за матеріалами проєкту QUAERE : монографія / В. Бугров, А. Гожик, М. Мазуркевич та ін. ; за заг. ред. Л. Губерського. – Київ : ВПЦ «Київський Університет», 2018. 343 с.

3. ESG 2015. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. – Brussels: ENQA, 2015. 32 p.
URL : https://enqa.eu/index.php/esg-standards-and-guidelines.

4. Державна служба якості освіти України. Офіційний сайт. Київ : ДСЯО, 2025.
URL : https://sqe.gov.ua

5. Олійник О. Внутрішня система забезпечення якості освіти : виклики та перспективи // Педагогічний дискурс. 2025. №1. С. 33–40.

6. Гончаренко С. Самооцінювання в акредитаційних процедурах ЗФПО // Вісник освіти. 2024. №4. С. 45–51.

7. Скидан М. Підвищення якості освітніх послуг як основний стратегічний напрям розвитку вищої та фахової передвищої освіти
URL : https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3463

У МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

«Зимовий вступ» на нульовий курс: як це відбуватиметься і кому нададуть державну підтримку

Кабінет Міністрів України затвердив політику «зимового вступу», ініційовану Президентом України. Це буде експериментальний проєкт підготовчого відділення з розширеною програмою та новими можливостями для вступників. Відтепер заклади вищої освіти відкриватимуть набір на 3–6-місячне навчання з підготовкою до НМТ. Обов'язковими є українська мова, математика та історія України, а також один вибірковий предмет (іноземна, природничі дисципліни або література) — по 90 аудиторних годин кожен. Навчання можливе в денному (аудиторному) та дистанційному форматах. Держава забезпечить адресну підтримку тим категоріям вступників, які цього найбільше потребують: жителям тимчасово окупованих територій, ветеранам і військовослужбовцям. Для них передбачено гранти на це навчання, стипендії (для денної форми) та оплату проживання в гуртожитку, якщо потрібно. «Зимовий вступ» покликаний зменшити освітні втрати, допомогти вступникам безпечніше підготуватися до НМТ і наперед визначитися з подальшою траєкторією.

Важливо обрати університет уже зараз: підготовче відділення фактично виконує роль «нульового курсу», адже в разі продовження навчання саме в обраному ЗВО вступник зможе отримати до 15 додаткових балів до загального конкурсного бала під час зарахування на перший курс у цей же університет, залежно від спеціальності. Це дає змогу підсилити результати, впевненіше скласти НМТ та безперервно увійти у студентське життя.

Міністерство освіти і науки України рекомендує вступникам стежити за оголошеннями на сайтах університетів щодо старту набору, графіків та умов участі у програмі для пільгових категорій.

За матеріалами https://mon.gov.ua/news/

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СВІДОМОСТІ Й ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Олена Синенко,
канд. мед. наук, директор
Тетяна Чемісова,
канд. психол. наук,
заступник директора з виховної роботи
Полтавського базового медичного фахового коледжу

Анотація. У статті розглянуто інноваційні підходи до поєднання національно-патріотичного виховання та підтримки ментального здоров'я молоді в умовах цифровізації освіти. Проаналізовано вплив сучасних цифрових технологій на формування громадянської свідомості, психологічної стійкості та емпатії здобувачів освіти. Показано досвід Полтавського базового медичного фахового коледжу у впровадженні цифрових інструментів виховання, геймифікації, арттерапії та соціальних ініціатив. Визначено, що цифровізація освітнього процесу сприяє підвищенню ефективності виховання, розвитку комунікативних навичок і формуванню стійкої громадянської позиції.

Abstract. The article examines innovative approaches to combining national-patriotic education and mental health support of youth in the context of education digitalization. The influence of modern digital technologies on the development of civic awareness, psychological resilience, and empathy among students is analyzed. The experience of Poltava Basic Medical Vocational College in implementing digital educational tools, gamification, art therapy, and social initiatives is highlighted. It is determined that the digitalization of education enhances the efficiency of educational work, communication skills, and the formation of a sustainable civic position.

Патріотичне виховання та збереження ментального здоров'я молоді є взаємопов'язаними процесами формування зрілої, соціально відповідальної та стійкої особистості. В умовах воєнних викликів і глобальної цифровізації саме освітній простір стає ключовим середовищем для підтримки психологічної стійкості, громадянської самосвідомості та розвитку цифрових компетентностей.

Полтавський базовий медичний фаховий коледж системно впроваджує цифрові інструменти у виховний процес, поєднуючи інноваційні методи навчання, психолого-педагогічну підтримку здобувачів освіти та патріотичні ініціативи.

Сучасні технології радикально змінюють освітній простір, створюючи умови для інноваційних підходів до виховання. Водночас вони висувають нові виклики для ментального здоров'я молоді. Постійний інформаційний потік, дистанційна взаємодія, соціальні мережі впливають на емоційний стан здобувачів освіти, підвищують рівень тривожності та емоційного виснаження.

Тому педагог сучасності має не лише передавати знання, а й формувати цифрову та психологічну культуру особистості. Інноваційні технології – вебквести, геймифікація, віртуальні тури, інтерактивні платформи, соціальні медіа – стають не лише засобом пізнання, а й інструментом психоемоційної підтримки, що сприяє позитивній самоідентифікації, розвитку командної взаємодії та формуванню громадянської зрілості.

На тлі російської агресії проти України національно-патріотичне виховання набуло нового сенсу. Згідно з оновленою Концепцією національно-патріотичного виховання в системі освіти України, патріотизм має бути інтегрованим у всі освітні процеси – від навчальних дисциплін до волонтерської діяльності [2].

Патріотизм сучасної молоді тісно пов'язаний із психологічною стійкістю, здатністю витримувати стрес, адаптуватися до викликів та зберігати віру в майбутнє країни. Психологічна стабільність стає базою для активної громадянської позиції.

За визначенням ВООЗ, психічне здоров'я – це стан благополуччя, у якому людина усвідомлює свої здібності, може ефективно справлятися зі стресом, продуктивно працювати й робити внесок у суспільне життя [3]. Основними ознаками ментального здоров'я є цілісність «Я», стабільність реакцій, критичність мислення, саморегуляція поведінки, гнучкість і здатність до саморозвитку [1].

У такому контексті цифровізація стає засобом не лише комунікації, а й збереження емоційної рівноваги. Наприклад, у коледжі практикуються онлайн-щоденники вдячності, флешмоби підтримки ЗСУ, відеопроєкти «Сила в єдності» та арттерапевтичні платформи для студентів. Такі ініціативи сприяють емоційній розрядці, розвитку емпатії та формуванню національної ідентичності.

Особливу роль відіграють щорічні заходи, які поєднують інтелектуальні, фізичні та творчі випробування. Елементи геймифікації, інтерактивні завдання, онлайн-голосування та цифрові символи підтримки створюють атмосферу єдності й натхнення.

Крім того, у межах гуманітарних дисциплін викладачі впроваджують цифрові платформи для розвитку емоційного інтелекту – короткі вправи з усвідомлення емоцій, інтерактивні опитування щодо самопочуття, тематичні медіапроєкти на підтримку внутрішньої мотивації. Це сприяє формуванню психологічної культури, здатності до самопідтримки й взаємоповаги.

Інноваційні підходи в умовах цифровізації освіти відкривають нові перспективи поєднання патріотичного виховання та турботи про ментальне здоров'я молоді.

Досвід Полтавського базового медичного фахового коледжу показує, що інтеграція цифрових технологій, елементів арттерапії, соціальних ініціатив і геймифікації не лише формує громадянську позицію, а й забезпечує психологічну підтримку, розвиток емоційного інтелекту та стійкість до стресових ситуацій.

Отже, цифровізація стає не просто технічним процесом, а гуманістичним простором, що допомагає зберігати людяність, емоційну рівновагу й любов до України.

Список використаних джерел
https://surl.li/dsrxqx

ВИКЛИКИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ

Володимир Смоляк,
канд. пед. наук, директор,
Анна Акопян,
заступник директора з навчальної роботи
Педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії, м. Запоріжжя

Анотація. Статтю присвячено дослідженню особливостей формування готовності студентів педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії до професійного самовизначення в умовах стрімких суспільних змін, зокрема розвитку штучного інтелекту. Підкреслено, що ранній етап навчання є визначальним для подальшої професійної траєкторії, тоді як вибір фаху нерідко відбувається під впливом зовнішніх чинників. Розглянуто вплив суспільних стереотипів щодо педагогічної професії та окреслено ефективні умови формування готовності: практичну діяльність, проєктну роботу, створення персонального навчального середовища, розвиток адекватної самооцінки й навичок кар'єрного планування. Описано системну психодіагностичну роботу коледжу та переваги інтеграції в структуру Хортицької національної академії.

Abstract. The article examines the development of students' readiness for professional self-determination at the Pedagogical Professional College of Khortytsia National Academy amid rapid societal changes, including the growth of Artificial Intelligence. It highlights that early college years are crucial for shaping future career paths, while students' initial choice of profession is often influenced by external factors. The study outlines the impact of societal stereotypes about the teaching profession and identifies effective conditions for fostering readiness: practical training, project-based activities, personal learning environments, adequate self-assessment, and career-planning skills. The article also describes the college's systematic psychodiagnostic work and the advantages provided by its integration within Khortytsia National Academy.

Стрімкі зміни, що відбуваються у світі, зокрема внаслідок упровадження технологій на основі штучного інтелекту та зміни парадигм використання людської праці в різних сферах економіки, зумовлюють високу актуальність дослідження розвитку професійного самовизначення особистості, що вкотре підкреслює важливість принципу «навчання впродовж життя». Професійне самовизначення розглядається як процес усвідомлення та рефлексії власних здібностей відповідно до вимог майбутньої професії, здійснення вибору на основі ціннісного ставлення до неї та утвердження власного «Я» через реалізацію перспективних професійних планів для забезпечення особистого та соціального благополуччя [1, 231].

Формування готовності студентів до професійного самовизначення розуміємо як складний інтегративний процес, що охоплює усвідомлення індивідуальних здібностей, інтересів, цінностей та їх співвіднесення з вимогами педагогічної професії. Для студентів педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії, які часто починають навчання у віці 15 років, цей етап є критично важливим для майбутньої професійної реалізації. Однак процес супроводжується низкою суттєвих викликів.

Для сучасного студента важливими є не лише

формування професійних компетентностей у процесі навчання, а й прогнозування власного працевлаштування або продовження освіти у закладі вищої освіти. На вибір траєкторії впливають державні підходи до забезпечення можливостей кар'єрного зростання, зміна вектора професійного самовизначення через вибір іншої спеціальності, а також зміни у рівні прогнозованого фінансового забезпечення фахівців різних галузей.

Зважаючи на те, що професійне самовизначення студентів фахових коледжів у більшості випадків формувалося ще в основній школі, значний вплив на вибір професії мали зовнішні чинники: поради рідних, територіальна доступність закладу освіти, родинні традиції, можливість обрати форму навчання. Натомість внутрішньо вмотивовані уподобання нерідко були недостатньо сформовані. Це зумовлює необхідність пошуку шляхів переходу від формального вибору професії до усвідомленого внутрішнього прийняття.

Водночас маємо проблеми, що лежать поза межами освітнього процесу та не залежать від роботи колективу коледжу. Студенти часто стикаються із суспільними стереотипами щодо престижності певних професій, рівня матеріального забезпечення, психологічних викликів, соціальних гарантій і можливостей кар'єрного зростання. Такі чинники здатні провокувати кризу професійного самовизначення, коли внутрішня мотивація вступає у суперечність із суспільними очікуваннями. Це вимагає від коледжу реалізації системної роботи щодо формування позитивного іміджу педагогічної професії, подолання або підтвердження усталених переконань.

Важливим аспектом є формування у студентів адекватної самооцінки власних професійних здібностей. З цією метою широко застосовується залучення здобувачів освіти до практичної діяльності як у межах освітньо-професійної програми, так і в позанавчальний час. Практична діяльність уже з першого року навчання сприяє ранньому формуванню персонального навчального середовища та становленню Я-концепції майбутнього фахівця.

У підготовці фахових молодших бакалаврів виходимо з того, що найефективніше професійне самовизначення формується в умовах практичної діяльності, під час якої студент може спробувати себе в різних професійних ролях. У цьому контексті системно використовуються професійно орієнтовані завдання, вправи, ділові ігри, моделювання професійних ситуацій, інтеграція навчальних дисциплін. Під час навчальних і виробничих практик студенти ознайомлюються з роботою установ, організацій та підприємств різної форми власності, що дозволяє розкрити багатогранність професії, можливості працевлаштування та кар'єрного зростання. Коледж має понад сотню укладених угод із роботодавцями, що підтверджує затребуваність випускників, дає змогу об'єктивно аналізувати освітній процес і вчасно здійснювати його корекцію відповідно до потреб ринку праці.

Готовність до професійного самовизначення передбачає і вміння планувати власне кар'єрне зростання. У період навчання це завдання найчастіше реалізується у двох варіантах:

- на робочому місці – у випадку індивідуального графіка студента, який поєднує навчання з роботою;
- через прогнозування можливих кар'єрних траєкторій під час навчальних практик, особливо переддипломної.

Суттєвим інструментом є зустрічі з роботодавцями, насамперед із випускниками коледжу.

Варто також наголосити на важливості кадрового та матеріального забезпечення освітнього процесу в межах реалізації освітньо-професійних програм, оскільки ці чинники істотно впливають на формування професійного самовизначення студентів.

Коледж активно взаємодіє з педагогічними фаховими коледжами Південного регіону України (11 закладів), фаховими коледжами Запорізької області та іншими освітніми установами. Викладачі беруть участь у спільних науково-методичних конференціях, круглих столах, майстер-класах, регіональних і обласних методичних об'єднаннях, є ініціаторами заходів у межах академічної мобільності.

Входження до структури Хортицької національної академії забезпечує унікальні можливості залучення викладачів і студентів до наукової діяльності, участі в заходах закладів вищої освіти, проведення лекцій, майстер-класів, вебінарів за участю науково-педагогічних працівників академії, використання спільної матеріально-технічної бази та репозитарію наукових праць.

З метою отримання вхідних даних у педагогічному фаховому коледжі Хортицької національної академії системно здійснюється психодіагностична робота:

- з перших днів вивчається стан адаптації студентів нового набору через анкетування, вивчення навчальних досягнень, діагностику міжособистісних стосунків, індивідуальні зустрічі та психолого-педагогічні консиліуми;
- протягом усього періоду навчання проводиться анкетування для визначення рівня задоволеності освітнім процесом, обговорення зміс-

ту освітньо-професійних програм та дисциплін, виявлення потреб студентів для самореалізації у позанавчальний час;

- на випускних курсах здійснюється моніторинг мотивів вибору спеціальностей та освітніх програм, а також закладів вищої освіти для продовження навчання, активно залучаються представники Хортицької національної академії для ознайомлення студентів із можливостями подальшого розвитку;
- постійно вивчаються запити роботодавців, забезпечується сприяння працевлаштуванню випускників.

Результати діагностики доводяться до здобувачів освіти індивідуально або на рівні груп через наради, круглі столи та збори. Подальший розвиток професійного самовизначення підтримується участю студентів у профорієнтаційних заходах, зустрічах зі здобувачами вищої освіти, гостьових лекціях і спільних подіях зі студентами-бакалаврами академії.

Отже, у педагогічному фаховому коледжі значна увага приділяється формуванню готовності студентів до професійного самовизначення з урахуванням викликів сучасності.

Список використаних джерел

1. Федоренко Л.П. Психологічні особливості професійного самовизначення випускників сільських шкіл. На правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2020.

У КАБІНЕТІ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

З 1 січня 2026 року оплата праці педагогічних і науково-педагогічних працівників зросте на 30%

Уряд затвердив постанову, розроблену Міністерством освіти і науки України, що передбачає підвищення посадових окладів на 30% для всіх педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів та установ державної й комунальної форм власності незалежно від підпорядкування з 1 січня 2026 року. Це рішення відповідає раніше анонсованим зобов'язанням уряду й Верховної Ради України в межах Закону України «Про Державний бюджет на 2026 рік» та забезпечує зростання оплати праці щонайменше на 30%.

У Державному бюджеті на 2026 рік для підвищення заробітних плат педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти та науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти, що фінансуються з державного бюджету, передбачено кошти у розмірі 64,6 мільярда гривень.

Водночас таке підвищення посадових окладів буде встановлено не тільки педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти, а й педагогам у закладах дошкільної, позашкільної, професійної та фахової передвищої освіти, яких здебільшого фінансують із місцевих бюджетів.

Завдяки збільшенню обсягу освітньої субвенції та інших державних бюджетних програм, громади отримають додаткові кошти, частина яких надходитиме у формі податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) і залишатиметься в місцевих бюджетах, частково покриваючи видатки на підвищення посадових окладів педагогічним працівникам закладів освіти, яких фінансують із місцевих бюджетів.

Окрім того, у 2026 році педагоги закладів загальної середньої освіти продовжать отримувати доплату за роботу в несприятливих умовах праці. На доплати на період з січня до серпня 2026 року з державного бюджету виділено 10,37 мільярда гривень. Доплати отримають понад 409 тисяч педагогів, із них понад 25,5 тисяч працюють на прифронтових територіях. Розмір доплати:

2000 грн (2600 грн до сплати податків) для всіх педагогічних працівників;

4000 грн (5200 грн до сплати податків) для педагогів, які очно працюють на прифронтових територіях.

Для працівників, які мають навантаження понад ставку, розмір доплати збільшується пропорційно.

Нагадаємо, раніше уряд анонсував поетапне підвищення заробітних плат:

з 1 січня 2026 року на 30%;

з 1 вересня 2026 року – ще на 20%.

Це стане найбільшим комплексним підвищенням оплати праці педагогів за останні роки та посилить престиж професії в умовах воєнного часу.

За матеріалами https://mon.gov.ua

ОСВІТА У СВІТІ ТРЕНДІВ: ЯК ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІНЮЮТЬ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Альона Поліщук,
заступниця директора з виховної роботи,
Аліна Черниш,
викладач
ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

Анотація. У статті розглянуто основні тенденції розвитку освіти XXI століття в умовах цифрової трансформації суспільства. Закцентовано увагу на впливі стрімкого технічного прогресу, зокрема штучного інтелекту (ШІ), технологій віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR), а також концепції метавсесвіту (Metaverse) на сучасний освітній процес. Проаналізовано можливості використання ШІ для персоналізованого, адаптивного та гібридного навчання, автоматизованого оцінювання та підвищення ефективності педагогічної діяльності. Розкрито потенціал VR/AR і метавсесвіту у створенні інтерактивного, імерсивного освітнього середовища, здатного забезпечити новий рівень взаємодії між викладачем і здобувачем освіти. Окрему увагу приділено сучасним освітнім трендам – гібридному навчанню, мікронавчанню, геймифікації та розвитку soft skills.

Abstract. The article examines the main trends in the development of 21st-century education in the context of digital transformation and focuses on the impact of rapid technological progress, particularly artificial intelligence (AI), virtual reality (VR), augmented reality (AR), and the Metaverse concept on modern educational processes. The study analyzes the potential of AI for personalized, adaptive, and hybrid learning, automated assessment, and increasing the efficiency of teaching activities. The potential of VR/AR and the Metaverse in creating an interactive and immersive learning environment that enables a new level of interaction between teachers and students is highlighted. Special attention is given to current educational trends such as hybrid learning, microlearning, gamification, and the development of soft skills.

Суспільство XXI століття розвивається в умовах стрімкого технічного прогресу. У наші часи розвиток одного напряму неможливий без розвитку інших, тому досягнення у кожній галузі є суттєвими та актуальними не лише безпосередньо для цієї сфери. Це зумовлює убіквітарність, тобто широку розповсюдженість інформації та застосування її навіть у абсолютно не пов'язаних з первинною сферою аспектах людського життя.

Зміни в сучасній освіті вимагають від педагога гнучкості та готовності до адаптацій. Орієнтуючись на сучасні тренди, викладач може зробити процес навчання актуальнішим та цікавішим для здобувачів освіти. Це також допомагає йому запроваджувати інноваційні підходи та приділяти увагу розвитку навичок, потрібних у сучасному суспільстві.

Цифрові технології вже давно стали невід'ємною частиною освіти, але 2025/2026 навчальний рік привносить нові тенденції, що змінюють підходи до навчання. Широке впровадження штучного інтелекту, VR, AR, гібридне навчання – усе це, та навіть більше, визначатиме освіту майбутнього.

Після запуску ChatGPT компанією OpenAI ще у 2022 році штучний інтелект стає не лише допоміжним, а наріжним елементом освітнього процесу.

Штучний інтелект (ШІ) впевнено займає місце лідера серед інноваційних технологій. Системи можуть використовуватися для вирішення широкого кола задач (кластеризація, моделювання, прийняття рішень, прогнозування та ін.) у сфері економіки, охорони здоров'я, на виробництві тощо [6, с. 86]. ШІ – поняття широке. Сюди входить будь-яка технологія, яка відтворює людське мислення та навички, такі як розуміння складної інформації, створення незалежних висновків і здатність вести послідовний і змістовний діалог. ШІ може розпізнавати більше інформації, ніж людина. А отже, виконання завдання буде набагато швидшим і точнішим [5].

«Розумний» бот здатний аналізувати текст, розуміти його зміст та генерувати відповіді. Він може виконувати завдання, які раніше були виключно в компетенції людини. Дослідники наголошують на ефективності машинного навчання під час вивчення іноземної мови, в сільськогосподарських, клінічних, освітніх дослідженнях [4, с. 51].

ШІ знайшов своє використання в освіті, він надає можливості для зміни підходу до навчання. Цифрові технології, разом із ШІ, змінюють спосіб, яким навчаються й навчають інших. У першу чергу це стосується забезпечення декількох педагогічних технологій, зокрема адаптивного навчання, персоналізованого навчання, інтервального навчання, автоматичного оцінювання навчальних досягнень із можливістю аналізу відповідей і надання персоналізованої допомоги, оцінювання здобувачами освіти викладачів/вчителів та ін. Доволі перспективною та ефективною технологією в умовах онлайн-освіти є адаптивне навчання, що передбачає коригування змісту освіти в межах окремих освітніх компонентів на основі аналізу навчальних досягнень здобувачів освіти [1, с. 16].

Дослідники наголошують на можливостях використання ChatGPT під час адаптованого персоналізованого навчання [7, с. 12]. Застосування ШІ в освіті може допомогти викладачам заощадити час та зосередитися на більш важливих аспектах навчання, таких як взаємодія зі студентами та розвиток навчальних матеріалів. Ось як саме ШІ сприяє цій меті:

- Автоматизована перевірка завдань: ШІ може автоматично оцінювати завдання та тести, звільняючи викладачів від рутинної роботи оцінки робіт.
- Підтримка в управлінні групою: ШІ допомагає викладачам у керуванні академічною групою, створенні розкладу та управлінні групами студентів, що зменшує адміністративне навантаження.
- Персоналізоване навчання: ШІ може аналізувати особисті дані студентів, їхні прогрес і потреби та надавати індивідуальні рекомендації щодо матеріалів і завдань. Це дозволяє кожному студенту навчатися власним темпом.
- Покращення здібностей викладача: ШІ може стати надійним помічником викладача, надаючи доступ до різноманітних навчальних ресурсів, інструментів для створення занять та оцінки прогресу студентів. Викладач може отримати доступ до нових методів навчання та змінити свій підхід до навчання.
- Автоматизовані відгуки та рекомендації: ШІ може надавати студентам негайний фідбек і рекомендації щодо покращення їхньої роботи, що знову ж таки звільняє час викладача для продуктивнішої роботи.

ШІ має великий потенціал у сучасній освіті. Він може полегшити навчання та заощадити час, підвищити якість освіти. Проте разом із можливостями приходять і виклики, такі як етичні питання та необхідність підготовки викладачів. З правильним підходом до цих аспектів ШІ може стати невід'ємною частиною майбутньої освіти.

Сьогодні вже нікого не здивуєш тим, що працювати й навчатися можна дистанційно, з будь-якого куточку світу чи міста. Аудиторія, зменшена до розмірів екрану гаджета, стала буденністю. А чи можете ви уявити навчання або роботу без Zoom, Skype, Meet або Google?

Ще одним глобальним трендом стає використання **віртуальної (VR)** та **доповненої реальності (AR)**, що відкриває нові можливості для освіти. Тепер здобувачі освіти зможуть проводити віртуальні експерименти, здійснювати історичні подорожі або навчатися через симуляції.

З розвитком та постійним удосконаленням технологій VR/AR (віртуальна реальність (VR)

– створений технічними засобами світ, який передається людині через його відчуття: зір, слух, нюх, дотик й інші; доповнена реальність (AR) – технології, які доповнюють реальний світ, додаючи будь-які сенсорні дані) та розгорнутого відео 360° metaverse (метавсесвіт – мережа віртуальних світів, зосереджена на соціальній взаємодії; віртуальний простір, в якому люди, їх аватари, можуть взаємодіяти між собою та іншими цифровими об'єктами за допомогою технологій віртуальної, доповненої або змішаної реальності) захоплює все більшу увагу країн та компаній, що хочуть слідувати за тенденціями та реагувати на виклики суспільства [8].

Додатковий ажіотаж довкола такого явища, як metaverse створює можливість його широкого застосування в різних сферах нашого життя – від ігрового дозвілля до лікування, від проєктування будинку до віртуального шопінгу в справжніх торговельних VR-центрах, від навчання до щоденної роботи у віртуальному офісі через спеціальний аватар [7].

У різних країнах швидкими темпами розвивається віртуальна реальність. Метавсесвіт дає новий поштовх розвиткові будь-яких цифрових інновацій, набирає популярності в авангардних технологіях, освіті та моді. Це ілюструє, наприклад, ребрендинг Facebook на Meta.

Завдяки своїй особливій концепції визначення, методів функціонування та головній ідеї загалом метавсесвіт може використовуватись в абсолютно різноманітних сферах нашого життя.

Основна умова – правильна інтеграція. Вже зараз можна побачити цікаве застосування метавсесвіту в таких сферах життя, як дозвілля, медицина, подорожі, надання послуг тощо.

Але однозначно одним із перспективних методів використання концепції метавсесвіту буде саме освіта. За своєю структурою Metaverse може стати потужним інструментом для освітнього процесу, адже дозволятиме створювати інноваційні та інтерактивні навчальні досліди, котрі студенти не мають змоги проводити в реальності. Ось деякі потенційні напрями застосування:

- **Мінімально – game-based learning.** Це освіта, що базується на використанні комп'ютерних ігор для здобуття знань та навичок. Такі ігри можуть включати в себе елементи метавсесвіту, які розширюють імерсивність гри (залучення) та створюють більш реалістичний досвід.
- **Віртуальні класні кабінети та колаборативне навчання.** Ефективний метод для постійного використання на віддаленій основі. В таких середовищах метавсесвіт використовуватиме віртуальний простір, в якому викладачі та здобувачі освіти можуть навчатися та взаємодіяти один з одним.
- **Віртуальні екскурсії.** Музеї та галереї також активно почали пропонувати таку можливість усім охочим ще з часів пандемії. Метавсесвіт стає основою для створення віртуальних зал для екскурсій з усіма представленими експонатами. Це дозволяє студентам досліджувати різні місця та культури країн зі свого комп'ютера або віртуальної реальності. Цікавий проєкт у цьому напрямку – Mused, де можна віртуально прогулятись пірамідою Гіза. Ви також можете прогулятись виставковими залами Лувру, відвідати Британську Національну Галерею, Театр-музей Далі, Національний музей природної історії у Вашингтоні та багато інших цікавих місць.
- **Симуляції.** Перспективний метод для навчання різноплановим професіям та спеціальностям. Метавсесвіти можуть бути використані для створення симуляцій, які дозволяють студентам експериментувати з різними сценаріями та ситуаціями без реальних наслідків. Прикладом може стати кейс MARINET та VR-симулятори для навчання моряків, а також військових (тренажер для навчання стрільби з ПЗРК «Ігла» від фонду "Повернись живим").
- **Віртуальні лабораторії.** Такі зони для досліджень дозволятимуть студентам виконувати практичні завдання та дослідження без фізичної присутності в реальній лабораторії.
- **Зв'язок з експертами.** Метавсесвіт може запропонувати гарну можливість віртуальної зустрічі з експертами з різних сфер життя. Такі зустрічі об'єднуватимуть студентів-початківців та професіоналів-практиків з усього світу, надаючи їм доступ до реального досвіду та нових знань.

У Великій Британії український провайдер Edtech – компанія DAN. IT education запустила освітню платформу в метавсесвіті. Так, українці стали першими в світі, хто запровадив навчання у метавсесвіті. Освітня платформа запустилась вже через кілька тижнів після того, як її співробітники були змушені виїхати з країни через російське вторгнення [6].

DAN. IT Metaverse пропонує інтерактивні онлайн-курси в таких областях, як аналіз даних, машинне навчання та програмування у 360-градусному віртуальному просторі. Його мета – допомогти заповнити пробіл в навичках у технологічному секторі, з моделями навчання, на кшталх тих, що використовуються в Mamram – елітному комп'ютерному підрозділі Армії оборони Ізраїлю.

Після Британії та країн ЄС навчання у метавсесвіті стане доступним і для українців. Міністерство цифрової трансформації разом із партнерами запустило проєкт IT Generation, учасником якого також стала українська компанія DAN. IT Education. Тож наприкінці серпня стартував набір студентів та навчання з програмування, веброзробки, вебдизайну та маркетингу. Студенти матимуть можливість створити та запустити власний стартап на фінальному етапі проєкту, а після закінчення курсу платформа сприятиме у працевлаштуванні.

Метавсесвіт – це тисячі нових можливостей для дозвілля, бізнесів, комунікації та освіти, що може об'єднати все людство на цифровому полі. А це саме те майбутнє, за яке варто поборотися. Воно буде цілком реальним, якщо малі підприємства, освітні заклади та бізнес-гіганти рухатимуть цю технологію вперед, враховуючи потреби користувачів. Настав час переосмислити можливості віртуальної реальності та визнати, що ми йдемо до метавсесвіту – майбутнього, яке вже поруч.

Ще один тренд стосується **гібридного та дистанційного навчання.** Не тільки в Україні через повномасштабне вторгнення, а й в усьому постковідному світі гібридне та дистанційне навчання неохоче здають позиції. Після пандемії коронавірусу записи лекцій, онлайн-дошки обговорень та автоматизовані системи оцінювання тепер є стандартними елементами освіти. Студенти очікують, що навчальні матеріали будуть доступні онлайн, а зустрічі з викладачами проходитимуть через Zoom.

Освіта адаптується до цього попиту, хоча рівень інтеграції технологій суттєво відрізняється залежно від закладу. Особливо від такого формату виграє навчання дорослих, адже серед інших обов'язків саме онлайн-навчання забезпечує безперервне підвищення кваліфікації.

Персоналізоване навчання, мікронавчання та геймифікація – безперечно не нові тренди в освіті, але не втрачають своїх позицій і сьогодні. **Персоналізоване навчання** – це освітній процес, який максимально відповідає потребам конкретного здобувача освіти. Про **мікронавчання** (навчання через невеликі порції матеріалу) активно говорили ще у 2021 році. Такі платформи, як Coursera, Prometheus, EdEra, були побудовані саме на його принципах. Важливим елементом мікронавчання є **геймифікація**, тобто впровадження ігрових елементів у неігрові контексти. Це надзвичайно ефективний засіб підвищення мотивації здобувачів освіти до навчання. Використання таких елементів, як бали, рейтинги, значки та виклики, стимулює інтерес і залученість здобувачів освіти у процес навчання. Сьогодні компанії активно інвестують у ШІ-та VR-рішення для геймифікованого навчання.

Освіта в цифрову епоху стає більш гнучкою, інклюзивною та технологічною. Інтеграція штучного інтелекту, VR, мікронавчання та гібридних моделей відкриває нові можливості для учнів і студентів. Водночас важливо розвивати soft skills та формувати навички цифрової безпеки. Успішне поєднання цифрових інструментів та людського фактора лишатиметься тим, що робить освіту якісною та ефективною.

Список використаних джерел

1. Візнюк І., Буглай Н., Куцак Л., Поліщук А. Використання штучного інтелекту в освіті. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми. 2021. № 59. С. 14–22.

2. Головіна О. Штучний інтелект. Як він вплине на освіту URL : https://nus.org.ua/articles/shtuchnyj-intelekt-yak-vin-vplyne-na-osvitu/

3. Ляшенко А. «Chat GPT в освіті: загроза чи простір можливостей?», вебінар URL : https://www.youtube.com/watch?v=xcScCAVKhVk

4. Електронний збірник наукових праць ЗОІППО. № 3(55). 2023.

5. Мар'єнко М., Коваленко В. Штучний інтелект та відкрита наука в освіті. Фізико-математична освіта. 2023. Т. 38, № 1. С. 48–53

6. Українці першими розпочали навчання в метавсесвіті. URL : https://osvitanova.com.ua/posts/5685

7. Віртуальна та доповнена реальність : як нові технології надихають вчитися. URL : https://osvitoria.media/opinions/virtualna-ta-dopovnena-realnist-yakoyu-mozhe-buty-suchasna-osvita/

8. VR/AR В НАШ ЧАС : ТРЕНД ЧИ НЕОБХІДНІСТЬ. URL : https://indevlab.com/uk/blog-ua/vr-ar-v-nash-chas-trend-chi-neobhidnist/

ЕЛЕКТРИК НОВОГО ЧАСУ: ХТО ПІДГОТУЄ ФАХІВЦЯ, ЯКОГО СПРАВДІ ЧЕКАЄ РИНОК?

Вікторія Кузьменко,
Раїса Казарова,
викладачі ВСП «Електромеханічний фаховий коледж Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова»

Анотація. Сучасний ринок праці вимагає переосмислення підготовки фахівців-електриків, які є ключовими для інфраструктури держави. Стаття аналізує готовність закладів фахової передвищої освіти забезпечити не лише теоретичну, а й практичну підготовку молоді. Розглядаються причини нестачі співпраці між освітянами та роботодавцями, а також наслідки цього для конкурентоспроможності випускників. Автор пропонує приклади успішної дуальної моделі за кордоном і практичні кроки для її впровадження в Україні. Матеріал поєднує аналітику, виклики та конкретні рішення для оновлення системи освіти.

Abstract. The modern labor market is evolving rapidly, and with it – the demands placed on professionals. Electricians, as the backbone of national infrastructure, require a reimagined approach to training. This article explores whether vocational education institutions in Ukraine are prepared to offer not only theoretical knowledge but also hands-on experience with modern equipment. It examines the lack of systemic collaboration between educators and employers, presents successful dual education models from abroad, and outlines practical steps to enhance the competitiveness of Ukrainian graduates.

Щоб запалити лампу, потрібні й провід, і струм. Освіта і практика – так само нерозривні.

Ми живемо в час, коли електрика – це вже не просто провід у стіні. Це розумний дім, сонячна енергія, автоматизовані заводи. Але хто стоятиме за цими технологіями? Хто забезпечить їх монтаж, обслуговування, роботу, безпеку та розвиток?

Відповідь очевидна – спеціаліст-електрик. Але не той, що знає «як під'єднати лампочку». А той, хто розуміє сучасну техніку, працює з інноваціями, має практичний досвід і вміє працювати в команді. Чи готова українська освіта дати ринку такого фахівця?

У той час як ринок праці стрімко змінюється, а технології буквально щодня диктують нові правила гри, фахова передвища освіта в Україні стоїть перед вибором: або адаптуватися, або втратити зв'язок із реальністю.

Освіта, яка не встигає?

Світ змінюється. Сучасна промисловість та інфраструктура дедалі більше потребують висококваліфікованих кадрів, особливо у сфері електротехніки. Але що ми маємо сьогодні? Чи здатна система освіти забезпечити ці потреби?

Україна має розгалужену мережу фахових передвищих закладів освіти, які здійснюють підготовку фахових молодших бакалаврів за різ-

ними освітніми програмами електротехнічного спрямування. На перший погляд це звучить переконливо. Але що приховується за цими словами?

Програми, які часто не відповідають реаліям сучасного виробництва. Лабораторії, де студенти бачать обладнання з минулого століття. А головне – відірваність освіти від практики. Від реального ринку, від реальних підприємств, від реальних викликів. Ми навчаємо дітей для світу, якого вже не існує. І дивуємось, чому вони не готові до реального життя. Потреба у системному оновленні технічного забезпечення стоїть гостро. Але без підтримки держави, громади та бізнесу ці зміни не настануть.

Фахова передвища освіта має відігравати ключову роль у підготовці таких фахівців, адже саме вона є ланкою, що поєднує базову загальноосвітню підготовку з вимогами реального сектору економіки. З огляду на це, виникає необхідність модернізації змісту та форм організації освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти (ЗФПО), його тісної інтеграції з ринком праці, роботодавцями, професійними об'єднаннями та іншими стейкхолдерами.

Особливої актуальності набуває питання формування у випускників ЗФПО практикоорієнтованих компетентностей, що відповідають потребам конкретних галузей економіки. Тільки за умов тісної взаємодії між освітньою системою та ринком праці можливе забезпечення високої конкурентоспроможності випускників на сучасному етапі.

Коледжі – це не просто перехідна ланка між школою та університетом. Сьогодні вони мають стати хабами, де формуються компетентності, що відповідають вимогам реального ринку праці. Для цього потрібно не лише зробити актуальним зміст програм, а й радикально переглянути підхід до самої моделі навчання.

Дуальна освіта: досвід Європи як орієнтир.

В Україні спостерігається поступовий перехід до компетентнісної моделі освіти, яка орієнтована не лише на засвоєння знань, а й на формування практичних умінь і навичок, необхідних для успішної професійної діяльності. Проте реальна взаємодія між закладами фахової передвищої освіти та роботодавцями ще не має належної системності та сталих механізмів. У більшості випадків співпраця з підприємствами зводиться до організації короткотривалої практики, без реального занурення студентів у виробничі процеси.

Натомість у країнах Європи, таких як Німеччина, Австрія та Швейцарія, вже давно функціонує ефективна дуальна система освіти, яка поєднує теоретичне навчання в коледжі з оплачуваною практикою на підприємстві. Наприклад, у Німеччині підготовка електриків відбувається в рамках дуальної моделі: студенти проводять 3–4 дні на тиждень безпосередньо на виробництві, а решту часу – у професійних школах, де отримують теоретичну базу. Роботодавці активно залучені до розробки освітніх програм, беруть участь в оцінюванні результатів навчання та гарантують подальше працевлаштування кращих випускників.

Ще одним прикладом є Швейцарія, де підготовка електриків передбачає чітко визначені стандарти навчання, узгоджені з асоціаціями підприємств, а також регулярну оцінку кваліфікації студентів у реальних умовах. Учні таких програм здобувають не лише фахову компетентність, а й практичний досвід, який дозволяє їм легко інтегруватися на ринку праці.

В Україні теж з'являються окремі позитивні приклади. Наприклад, у співпраці з компаніями, що спеціалізуються на енергетиці та монтажі електроустановок (зокрема «Schneider Electric», «Електроконтакт Україна», «ДТЕК»), деякі заклади фахової передвищої освіти почали впроваджувати елементи дуального навчання для студентів-електриків. Компанії партнери створюють майстерні, надають обладнання, долучаються до програм. Це не мрія – це реальність. Але поки що – лише для обраних.

На щастя, деякі заклади освіти вже розуміють: без тісної взаємодії з роботодавцями – нікуди.

Але чи цього достатньо? Ні. Це має бути не винятком, а правилом. Не елітним експериментом, а державною політикою. Бізнес повинен бути не просто спонсором, а повноправним учасником освітнього процесу – від розробки програм до участі в оцінюванні.

Що уповільнює розвиток?

Відповідей багато, але суть проста.

Інтеграція закладів фахової передвищої освіти з ринком праці, зокрема у сфері підготовки електриків, стикається з низкою системних проблем і бар'єрів, які уповільнюють процес модернізації освіти та знижують конкурентоспроможність випускників:

1. Немає системної співпраці з бізнесом.

Щось робиться, але стихійно, без єдиної стратегії. Відсутність постійного діалогу призводить до того, що зміст освітніх програм не відповідає актуальним вимогам виробництва. Підприєм-

ства часто не залучаються до планування практики, а освітяни – до стратегій розвитку бізнесу.

2. Матеріальна база – вчорашній день.

Обладнання – як з музею. Більшість закладів не мають сучасного обладнання, яке відповідає реальним умовам роботи електриків. Студенти наче готуються до професії, якої вже майже не існує. Здобувачі освіти часто стикаються з новітніми технологіями лише після працевлаштування, що знижує їхню готовність до практичної діяльності.

3. Soft skills? А що це таке?

Сучасний ринок праці вимагає від фахівців не лише професійних знань, а й так званих soft skills – уміння працювати в команді, комунікувати, розв'язувати проблеми, брати на себе відповідальність. Але де цьому вчать? На жаль, у більшості випадків розвитку м'яких навичок у програмах навчання не приділяється належної уваги. Ми продовжуємо вчити «одинаків», коли ринок потребує командних гравців. Ми оцінюємо знання, коли варто оцінювати компетентності.

4. Дуальна освіта – лише на папері.

Закон є, практики немає. Попри наявність законодавчих умов, дуальна форма навчання реалізується переважно як пілотні проєкти в окремих закладах освіти, без системного охоплення галузі.

Тож виникає запитання: якщо ми бачимо успішний приклад – чому не впроваджуємо його системно? Якщо дуальна освіта працює в Австрії, Німеччині, Швейцарії – чому не працює в Україні?

Що можна (і треба) зробити вже сьогодні

Щоб ситуація зрушила з місця, потрібна системна модернізація. Зокрема:

1. Впровадження системи моніторингу потреб регіонального ринку праці – щоб знати, кого і для чого готуємо.

Необхідно регулярно досліджувати попит на спеціалістів електротехнічного профілю, враховуючи специфіку регіонів, темпи розвитку будівельної, енергетичної та промислової галузей. Не можна вчити «просто електриків». Треба вчити тих, кого потребує ринок праці конкретного регіону.

2. Формування освітньо-виробничих кластерів.

Коледж + підприємство + громада = спільний інтерес і спільна відповідальність.

Варто створювати сталі партнерства між закладами фахової передвищої освіти, підприємствами, місцевими органами влади, громадськими організаціями та профільними асоціаціями. Такі кластери сприятимуть обміну ресурсами, спільній розробці навчальних програм, підготовці викладачів і забезпеченню баз практики.

3. Роботодавці в освіті – не декорація.

Компанії партнери мають брати участь у розробці програм, викладати фахові освітні компоненти, оцінювати рівень набутих компетенцій студентів.

Представники підприємств мають брати участь у розробці стандартів фахової передвищої освіти, освітніх програм, програм практики не після, а до їхнього затвердження, а також бути членами атестаційних комісій.

4. Кар'єрний центр – міст між освітою та ринком праці.

Наявність у закладі фахової передвищої освіти кар'єрного центру дає змогу забезпечити супровід випускника від здобуття фаху до працевлаштування. Це потужний інструмент комунікації з роботодавцями. Але чи функціонують ці центри належним чином? Чи дійсно вони допомагають, чи існують лише «для звітності»? Кар'єрний центр повинен бути не вивіскою, а серцем взаємодії з ринком. Саме тут має вирішуватися головне питання: куди піде студент після випуску? Кар'єрні центри мають не лише інформувати студентів про вакансії, а й навчати їх техніки проходження співбесід, написанню резюме, розвивати soft skills, проводити зустрічі з роботодавцями, тренінги та ярмарки вакансій.

5. Стимулювання оновлення матеріально-технічної бази.

Необхідне залучення грантових коштів, донорських програм, спонсорських внесків, державно-приватних партнерств для закупівлі сучасного обладнання та створення новітніх навчальних матеріально-технічних ресурсів.

6. Викладач – не «людина з книжки».

І ще одне важливе питання: хто навчає? Сучасний електрик має знати про відновлювану енергетику, автоматизацію, цифрові технології. Але якщо викладач сам не мав доступу до цих новинок, як він може передати ці знання?

Стажування викладачів на сучасних підприємствах, підвищення кваліфікації, залучення фахівців-практиків до викладання – це не примха. Це життєва необхідність.

Погляд у майбутнє: електрик як high-tech спеціаліст

Уявімо: студент електротехнічного коледжу вивчає енергоефективні системи на новітньому обладнанні, проходить практику у міжнародній компанії, отримує сертифікат, який визнають роботодавці. В коледжі — сучасна лабораторія. Студент на практиці програмує систему автоматичного освітлення, монтує сонячні панелі, аналізує енергоефективність будівлі. Поруч — викладач, який щойно пройшов стажування в енергетичній компанії. Освітньо-професійна програма — результат спільної праці коледжу з роботодавцем. І після випуску студента вже чекають. У 20 років він — затребуваний фахівець, який не просто має роботу, а обирає її. Утопія? Аж ніяк. Це може стати нормою. Для цього заклади освіти мають не наздоганяти ринок праці, а йти поруч із ним.

І наостанок – головне.

Фахова передвища освіта – це не «другорядна» освіта. Це перша лінія оборони в боротьбі за кваліфіковану робочу силу. Ми вже не маємо часу на декларації. Потрібні рішення, партнерства, інвестиції та політична воля. Електрики – це не просто професія, це енергія держави. І від нас залежить, чи буде вона світитися повною силою. Майбутнє України – це не лише високі технології, а й ті, хто їх обслуговує. І роблять це фахово!

Список використаних джерел

1. Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 06.06.2019 № 2740-VIII.
2. Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття професійної передвищої освіти : Наказ МОН України від 15.10.2019 № 1296.
3. Ринок праці та зайнятість в Україні : аналітичний огляд. Київ : Держстат України, 2023.
4. Дьячук І.І. Співпраця закладів фахової передвищої освіти з роботодавцями як інструмент забезпечення якості освіти // Педагогічний дискурс. 2022. № 32. С. 67–72.
5. Strategy for the Development of Vocational Education in Ukraine for 2022–2027. Ministry of Education and Science of Ukraine.
6. Європейський досвід дуальної освіти : можливості імплементації в Україні // Аналітичний центр CEDOS. 2021.

РОЛЬ СТЕЙКХОЛДЕРІВ У ПІДГОТОВЦІ АСИСТЕНТІВ ФАРМАЦЕВТА

Ірина Пелехата,
викладач КЗ «Одеський обласний базовий медичний фаховий коледж»

Анотація. У статті досліджується роль стейкхолдерів у підготовці асистента фармацевта в системі фахової передвищої освіти. Визначено основні групи внутрішніх і зовнішніх учасників освітнього процесу та напрями їхньої взаємодії. Особливу увагу приділено оновленню освітніх програм, практичній підготовці здобувачів освіти та професійному розвитку педагогів. На прикладі співпраці Одеського медичного фахового коледжу з фармацевтичними підприємствами показано ефективність залучення стейкхолдерів. Активна участь партнерів підтверджує стратегічну мету програми «Фармація» – формування конкурентоспроможних фахівців у сфері охорони здоров'я.

Abstract. The article examines the role of stakeholders in the training of pharmacy assistants in the system of pre-higher professional education. The main groups of internal and external participants in the educational process and the directions of their interaction are identified. Particular attention is paid to the updating of educational programmes, the practical training of students and the professional development of teachers. The effectiveness of stakeholder involvement is demonstrated by the example of cooperation between the Odessa Medical College and pharmaceutical companies. The active participation of partners confirms the strategic goal of the Pharmacy programme – to train competitive specialists in the field of healthcare.

У прогресивному світі сучасної фармації постійно з'являються нові технології і це вимагає підготовки висококваліфікованих фахівців, готових до викликів сьогодення. Особливо це стосується асистентів фармацевта, які є важливою ланкою у фармацевтичній галузі, що забезпечують ефективне функціонування аптек та якісне надання послуг пацієнтам. Передвища фахова освіта відіграє в цьому процесі основну роль, але її ефективність безпосередньо залежить від активної та постійної взаємодії всіх зацікавлених сторін, або стейкхолдерів.

Тож хто такі стейкхолдери з огляду на підготовку асистентів фармацевта?

Стейкхолдери – це зацікавлені сторони, фізичні та юридичні особи, які мають легітимний інтерес у діяльності організації, тобто певною мірою залежать від неї або можуть впливати на її діяльність; групи впливу на здійснення освітніх програм та особи, які представляють їх інтереси.

Це можуть бути:

- внутрішні стейкхолдери: педагогічні працівники, здобувачі фахової передвищої освіти; фахівці-практики, які залучаються до освітнього процесу на освітньо-професійних програмах, тощо;
- зовнішні стейкхолдери: центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки, який здійснює нормативно-правове регулювання діяльності закладів ФПО та органи місцевого самоврядування, що здійснюють основне замовлення на підготовку фахівців фахової передвищої освіти через розподіл регіонального замовлення на підготовку кадрів; роботодавці, що зацікавлені в компетентних фахівцях; абіту-

рієнти та їхні батьки; випускники закладу фахової передвищої освіти.

Важлива взаємодія стейкхолдерів проявляється у таких сферах:

1. Актуалізація освітніх програм та професійних стандартів: взаємодія з роботодавцями та фармацевтичними асоціаціями дозволяє закладам освіти оперативно вносити зміни в освітньо-професійні програми, що забезпечує відповідність ОПП реальним потребам ринку праці. Це особливо актуально на тлі нових професійних стандартів. Так, Професійний стандарт за професіями «Асистент фармацевта», затверджений у 2023 році, чітко визначає вимоги до компетентностей, які мають бути сформовані у фахівців [1]. Стейкхолдери, беручи участь у його розробці, забезпечують релевантність освітнього процесу.

2. Практична спрямованість навчання та інтеграція в ринок праці: асистент фармацевта повинен володіти відмінними практичними навичками, а не лише теоретичними знаннями, тому залучення фахівців-практиків з аптек до викладання та проведення майстер-класів, тренінгів, вебінарів, а також організація виробничих й переддипломних практик безпосередньо на базі аптечних закладів є незамінними. Роботодавці можуть надавати сучасне обладнання та реальні кейси для навчання, що значно підвищує якість практичної підготовки. Дослідження показують, що активне залучення представників роботодавців до освітнього процесу, зокрема через надання можливостей для практики та стажувань, є ключовим фактором для формування практичних навичок та успішного працевлаштування випускників [2].

3. Формування ключових компетенцій: роботодавці надають ключову інформацію про те, які професійні навички є найзатребуванішими. Це стосується не лише знань професійних освітніх компонентів, а й таких важливих навичок, як комунікація, клієнтоорієнтованість, емпатія, робота в команді, навички консультування та вміння вирішувати конфліктні ситуації. Професійний стандарт «Асистент фармацевта» (2023) також деталізує ці компетентності, підкреслюючи важливість здатності виявляти потреби відвідувачів аптек та надавати їм необхідну інформацію про лікарські засоби [1].

4. Безперервний професійний розвиток (БПР) та підвищення кваліфікації викладачів: зворотний зв'язок від роботодавців та випускників дозволяє викладачам підвищувати свою кваліфікацію з орієнтацією на актуальні вимоги фармацевтичної галузі. Важливо, що система БПР, затверджена КМУ (Постанова № 775), поширюється на асистентів фармацевта, вимагаючи постійного оновлення знань як від фахівців, так і від їхніх наставників у закладах освіти [3]. Це безпосередньо стимулює викладачів спів-

працювати з практиками для ефективної підготовки здобувачів.

5. Підвищення привабливості та престижу професії: спільні заходи, такі як ярмарки вакансій, дні відкритих дверей, профорієнтаційні кампанії за участю стейкхолдерів, сприяють популяризації професії асистента фармацевта та підвищення її престижу, що вкрай важливо для забезпечення стабільного ринку кваліфікованих кадрів в умовах постійного зростання аптечних мереж та їх конкурентоспроможності [4].

КЗ «Одеський обласний базовий медичний фаховий коледж» активно співпрацює зі стейкхолдерами, серед яких роботодавці, фармацевтичні підприємства, аптечні мережі, заклади вищої освіти.

Серед основних партнерів коледжу – КП «Одесфарм», ТОВ «Фармація», ТОВ «Аптека Гаєвського», ТОВ «Подорожник Одеса», Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Ботанічний сад ОНУ ім. І.І. Мечникова, ПрАТ «АМ Фармація», ТОВ «АКС-ОДЕСА», ТОВ «БЕСАРАБІЯ ФАРМ», ТОВ «ВІТЕКС», ТОВ «АВ ЛІКИ». Здобувачі освіти нашого коледжу регулярно відвідують спеціалізовані лекції, практикуми й тренінги, що проводяться на базах аптечних закладів [5]. Такі заходи – заплановані та є невід'ємною частиною освітнього процесу, що здатні забезпечувати студентам можливість закріпити не тільки теоретичні знання, а й безпосередньо зануритися у реальний робочий процес. Завдяки цьому вони набувають важливих практичних навичок з консультування пацієнтів, відпуску лікарських засобів та організації роботи аптечного закладу під керівництвом досвідчених фахівців-практиків, необхідних для майбутньої професійної діяльності. Також активна співпраця зі стейкхолдерами забезпечує зворотний зв'язок між освітнім процесом і потребами фармацевтичної галузі та безумовно сприяє підготовці конкурентоспроможних, відповідальних і компетентних фахівців.

Висновок. Підготовка висококваліфікованих асистентів фармацевта в системі фахової передвищої освіти – це складний та надзвичайно важливий процес, який вимагає співпраці усіх стейкхолдерів. Тільки завдяки активній та системній взаємодії коледжів з аптечними мережами, професійними асоціаціями та самими здобувачами освіти можна забезпечити відповідність освітньо-професійної програми сучасним вимогам ринку праці та сформувати у випускників необхідні знання та практичні навички.

Список використаних джерел

1. Професійний стандарт за професіями «Асистент фармацевта».

2. Білик Ю. І. Залучення представників роботодавців до освітнього процесу // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Педагогічні науки. 2021. № 1(97). С. 58–61.

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.07.2021 р. № 775 "Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників".

4. Посилкіна О. В., Мала Ж. В. Дослідження тенденцій розвитку аптечних мереж в Україні і факторів їх конкурентоспроможності // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Логістика. 2018. № 892. С. 171–178.

5. Сайт Комунального закладу «Одеський обласний базовий медичний фаховий коледж» http://oobmu.od.ua/

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ G5

Людмила Харлай,
канд. техн. наук, доцент, викладач
Анна Квятковська,
доктор філософії,
викладач Київського фахового коледжу зв'язку

Анотація. У статті авторами проаналізовані інноваційні методики викладання технічних дисциплін у процесі підготовки фахівців спеціальності G5 «Електроніка, електронні комунікації, приладобудування та радіотехніка». Актуальність дослідження зумовлена вимогами індустрії 4.0 до фахівців спеціальності G5. Мета статті – обґрунтувати та систематизувати інноваційні методики (зокрема проєктне навчання, «перевернутий клас») для формування професійних компетентностей. Методологія базується на системному та теоретичному аналізі. У результаті дослідження авторами зроблений висновок, що впровадження інноваційних методик у викладання технічних дисциплін необхідне для забезпечення якості підготовки інженерно-технічних кадрів, здатних до роботи з сучасними мережевими та радіотехнічними комплексами.

Abstract. . In this article, the authors analyse innovative methods of teaching technical disciplines in the process of training specialists in the G5 speciality 'Electronics, Electronic Communications, Instrument Engineering and Radio Engineering'. The relevance of the study is determined by the requirements of Industry 4.0 for specialists in the G5 speciality. The purpose of the article is to substantiate and systematise innovative methods (in particular, project-based learning, 'flipped classroom') for the formation of professional competencies. The methodology is based on systematic and theoretical analysis. As a result of the study, the authors conclude that the introduction of innovative methods in the teaching of technical disciplines is necessary to ensure the quality of training of engineering and technical personnel capable of working with modern network and radio engineering complexes.

Динамічний розвиток цифрових технологій, стрімка трансформація світової економіки в парадигму індустрії 4.0 та поглиблення інтеграції кіберфізичних систем фундаментально актуалізують вимоги до якості й змісту професійної підготовки фахових молодших бакалаврів. Особливої значущості набуває формування висококваліфікованих фахівців за спеціальністю G5 Електроніка, електронні комунікації, приладобудування та радіотехніка. Аналіз наукових досліджень дозволяє стверджувати, що ця галузь є важливою для функціонування сучасних технологічних платформ, оскільки вона забезпечує розробку, проєктування, інтеграцію та обслуговування ключових технічних систем і компонентів, що лежать в основі smart-технологій, інтернету речей (IOT) та високошвидкісних мереж зв'язку. Відповідно виникає нагальна потреба в модернізації методики викладання технічних дисциплін, спрямованій на формування у майбутніх фахівців спеціальності G5 не лише ґрунтовних теоретичних знань, але й практичних компетентностей у сфері роботи з передовими електронними приладами, радіотехнічними комплексами та інноваційними комунікаційними системами, що є імперативом сьогодення.

У Київському фаховому коледжі зв'язку (далі – КФКЗ) спеціальність G5 Електроніка, електронні комунікації, приладобудування та радіотехніка ґрунтується на міждисциплінарному син-

тезі чотирьох ключових інженерно-технічних напрямів. Це поєднання забезпечує комплексну підготовку фахівців, відкриваючи їм доступ до найрізноманітніших і найдинамічніших сфер сучасності, безпосередньо пов'язаних із інформаційними технологіями та телекомунікаціями. Таким чином, освітня програма фокусується на інтеграції знань для створення й обслуговування передових цифрових систем.

Циклова комісія кібербезпеки, електронних комунікацій та економіко-управлінської підготовки функціонує як стратегічна відповідь на динамічні виклики та новітні досягнення у сфері інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ). Основним завданням комісії є забезпечення якісної та практикоорієнтованої підготовки висококваліфікованих фахових молодших бакалаврів та бакалаврів у важливій галузі мережевих технологій (що відповідає спеціальності G5). Ця діяльність безпосередньо задовольняє високий і сталий попит на профільних фахівців у всьому ІТ-просторі – від комерційних та банківських установ до державних і соціальних проєктів. Для досягнення цієї мети викладачі комісії активно застосовують інноваційні та компетентнісно орієнтовані методики навчання, зокрема під час вивчення таких дисциплін, як «Системи комутації та розподілу інформації», «Системи передачі даних»:

1. Компетентнісне навчання (competency-based education), яке передбачає фокусування на формуванні практичних навичок та здатності вирішувати реальні професійні завдання, а не лише на засвоєнні теоретичного матеріалу. Це забезпечує пряму відповідність освітніх результатів потребам ринку праці.

2. Методика «Перевернутий клас» (flipped classroom) передбачає перенесення теоретичного ознайомлення з матеріалом у фазу самостійної асинхронної роботи здобувачів (онлайн-лекції, читання), тоді як аудиторний час використовується для активного вирішення складних кейсів, практичного моделювання мереж та поглибленого обговорення проблем, що максимально підвищує когнітивну залученість.

3. Проєктне навчання (project-based learning – pbl), яке передбачає організацію освітнього процесу навколо комплексних, реалістичних проєктів (наприклад, проєктування, налаштування безпечної корпоративної мережі), що стимулює критичне мислення, навички командної роботи та інтеграцію знань з різних технічних дисциплін G5.

Такий підхід гарантує, що майбутні фахівці володіють не лише актуальними теоретичними знаннями, але й компетентностями, необхідними для негайного включення у високотехнологічні робочі процеси.

Так, зокрема, використання методики «Перевернутий клас» (Flipped Classroom) у вивченні дисципліни «Системи комутації та розподілу інформації» під час вивчення тем «Особливості асинхронних мереж» та «Особливості синхронних мереж» дозволяє змінити фокус освітнього процесу: здобувачі освіти самостійно опановують теоретичні основи асинхронної (джитер, буфери) та синхронної (ієрархія SDH, синхронізація кадрів) передачі шляхом перегляду відеолекцій або читання матеріалу до заняття (асинхронна фаза). Це звільняє аудиторний час для активної синхронної роботи, яка включає аналіз реальних кейсів, моделювання налаштування синхронної ієрархії та колективне доопрацювання порівняльної самостійної роботи, що трансформує пасивне засвоєння складних інженерних концепцій у практичний аналіз і забезпечує глибше розуміння механізмів управління якістю (qos) та відмовостійкістю мереж.

Під час впровадження компетентнісного навчання у процесі викладання дисципліни «Системи передачі даних», зокрема за темою «Комутація каналів та комутація пакетів», викладачем розроблене ситуаційне завдання, яке вимагає від здобувачів обґрунтування вибору технології комутації для надання двох різних мережевих послуг: голосовий зв'язок (VoIP) з вимогою гарантованої затримки та передача великих файлів (Web/FTP) з вимогою ефективного використання пропускної здатності. Здобувачі повинні проаналізувати обидві технології за критеріями затримки, використання смуги та вартості, щоб обґрунтувати, чому комутація каналів оптимальна для voip (через гарантовану смугу), а комутація пакетів – для передачі даних (через ефективне використання ресурсів). Кінцевим етапом є захист інженерного рішення, що формує у них проєктну, аналітичну та комунікативну компетентності, необхідні для прийняття інженерних рішень у реальній сфері систем передачі даних.

Висновки. У процесі дослідження встановлено, що упровадження інноваційних методик, зокрема компетентнісного та проєктного навчання, є необхідною умовою модернізації викладання технічних дисциплін для фахівців спеціальності G5. Це забезпечує синтез теоретичних знань із практичними навичками, необхідними для роботи в умовах індустрії 4.0, підвищуючи конкурентоспроможність випускників.

Список використаних джерел
surl.li/dpbhvo

БАГАТОРІВНЕВІ ЗАВДАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Тетяна Свириденко,
заступник директора
з навчальної роботи
Людмила Трушковська,
викладач Київського енергетичного фахового коледжу

Анотація. Стаття присвячена багаторівневим завданням як ефективному інструменту сучасної освіти. Матеріал статті ґрунтується на узагальненні та систематизації різних наукових підходів і методичних напрацювань, що висвітлюють окремі аспекти застосування багаторівневих завдань у освітньому процесі. Розкрито особливості їхньої конструкції, окреслено переваги та потенційні обмеження, а також проаналізовано їхній вплив на формування ключових компетентностей, мотивації та самостійності здобувачів освіти.

Abstract. The article is devoted to multilevel tasks as an effective tool of modern education. The material is based on the generalization and systematization of various scientific approaches and methodological developments that highlight certain aspects of using multilevel tasks in the educational process. The study reveals the peculiarities of their structure, outlines the advantages and potential limitations, and analyzes their impact on the formation of key competencies, motivation, and independence of learners.

Світ змінюється, і ми повинні змінюватися разом із ним, якщо хочемо навчати тих, хто буде його творити.

Джон Дьюї

Вектор сучасної освіти зазнає суттєвих змін, рухаючись від традиційної знаннєвої моделі до компетентнісного підходу. Освітній процес переходить від традиційного контролю знань до формувального оцінювання, а стандартизоване навчання поступається місцем індивідуалізованому підходу.

Компетентнісний підхід акцентує увагу на практичному застосуванні знань та активному навчанні: підвищенні залученості здобувачів освіти і розвитку самостійності, самоконтролю та відповідальності.

Індивідуалізація освітнього процесу вимагає адаптації програм під потреби і можливості кожного здобувача освіти, забезпечуючи баланс між гнучкістю та стандартами якості.

Формувальне оцінювання передбачає, що контроль знань має бути не лише об'єктивним оцінюванням результатів, а й мати мотиваційний характер, бути спрямованим на розвиток і заохочення.

Одним із ефективних інструментів для реалізації цих векторів сучасної освіти є багаторівневі завдання.

Київський енергетичний фаховий коледж уважно стежить за тенденціями та змінами в освітньому просторі, впроваджуючи інноваційні підходи у навчальний процес. Питання використання багаторівневих завдань викликало зацікавлення у контексті методичної роботи і основні результати його опрацювання подано у цій статті. З матеріалами презентації можна ознайомитися на офіційному сайті коледжу, скориставшись QR-кодом: https://kek.edu.ua/wp-content/plugins/pdfjs-viewer-shortcode/pdfjs/web/viewer.php?file=https://kek.edu.ua/wp-content/

uploads/2025/06/bagatorivnevi-zavdannya.pdf&attachment_id=16612&dButton=true&pButton=true&oButton=false&sButton=true&pagemode=none&_wpnonce=264ca91300

Що таке багаторівневі завдання?

Багаторівневі завдання – це комплексні навчальні та контрольні вправи, що складаються з завдань кількох рівнів складності, відзначаються структурованістю, логічною послідовністю та поступовим ускладненням.

Основною метою використання багаторівневих завдань є забезпечення умов для розвитку всіх здобувачів освіти відповідно до їх індивідуальних можливостей, поступове засвоєння навчального матеріалу та підвищення рівня знань.

Багаторівневі завдання характеризуються структурованістю та поступовим ускладненням. Під час їх розробки враховують такі аспекти:

• Етапність: завдання поділяється на кілька послідовних етапів, кожен з яких має свою мету та результати.

• Диференціація складності: поетапне збільшення складності завдань дає змогу здобувачам освіти поступово занурюватися в тему.

• Практична спрямованість: завдання мають бути максимально наближеними до реальних професійних (виробничих) ситуацій, що сприяє розвитку практичних компетентностей.

• Контроль і самоконтроль: здобувач освіти може самостійно визначати свій рівень знань, а викладач – оцінити його прогрес та надати індивідуальні рекомендації для покращення результатів.

Зазвичай багаторівневі завдання поділяють на чотири основні рівні:

1. Початковий (репродуктивний): передбачає відтворення основних теоретичних знань (визначення, формули, правила, закони, виконання завдань за зразком).

2. Середній (інтерпретативний): передбачає застосування знань у стандартних ситуаціях (виконання алгоритмічних завдань, аналіз типових прикладів). Здобувач освіти має продемонструвати здатність інтерпретувати, пояснювати та застосовувати теоретичні знання для вирішення типових завдань.

3. Достатній (аналітичний): передбачає аналіз, порівняння, пояснення процесів та розв'язання задач із нестандартними умовами. Здобувач освіти має продемонструвати здатність до самостійного пошуку способів вирішення складних завдань, виокремлення важливих деталей, порівняння та обґрунтування висновків на основі різних варіантів рішень.

4. Високий (інноваційний): передбачає самостійне дослідження, моделювання ситуацій, побудову гіпотез, аргументоване обґрунтування власних висновків. Здобувач освіти має продемонструвати високий рівень критичного та творчого мислення, здатність до розробки інноваційних ідей, інтеграції знань із різних галузей для вирішення нестандартних та складних проблем.

Обґрунтування доцільності застосування багаторівневих завдань. Сучасна освіта стикається з низкою викликів, серед яких актуальними є:

1. Неоднорідність підготовки здобувачів освіти: у групах здобувачі освіти мають різні здібності, різну базу знань та темп засвоєння матеріалу.

2. Стрес та/або відсторонення в навчальному процесі: надмірна складність або одноманітність завдань можуть призвести до стресу, втоми та втрати мотивації у здобувачів освіти.

Уникнути цих факторів (або ж зменшити їх вплив) допомагає диференціація освітнього процесу – використання таких підходів до організації навчання, що забезпечують кожному здобувачеві освіти оптимальний баланс між підтримкою та викликами, сприяючи повноцінному розкриттю його потенціалу.

В цьому контексті багаторівневі завдання допомагають адаптувати процес навчання до індивідуальних можливостей здобувачів освіти, маючи такі переваги:

• Можливість обирати рівень складності. Здобувачі можуть розпочинати з простіших завдань, або одразу працювати із завданнями підвищеної складності, орієнтуючись на свої здібності та інтереси.

• Підтримка мотивації – поступовий успіх на кожному рівні підвищує впевненість у власних силах і заохочує до подальшого навчання.

• Створення комфортних умов для всіх учасників навчання – слабші здобувачі освіти працюють без перевантаження у власному темпі, а ті, хто готовий до складніших завдань, не нудьгують в очікуванні слабших.

Таким чином, використання багаторівневих завдань є ефективним інструментом індивідуалізації навчання. Вони допомагають забезпечити особистісно орієнтований підхід, підвищити мотивацію здобувачів освіти та зробити навчальний процес більш гнучким і результативним.

3 Адаптація до професійної діяльності: освітній процес має забезпечувати зв'язок із професійною сферою, а навчальні завдання повинні сприяти розвитку практичних навичок та компетенцій, необхідних для майбутньої професії.

Багаторівневі завдання можуть бути наближені до реальних виробничих (практичних) кейсів для спеціальних дисциплін, що дозволяє

здобувачам освіти відчути реалії професійної діяльності та краще підготуватися до роботи у конкретній галузі.

4. Розвиток самостійності: сучасна освіта акцентує увагу на особистісному розвитку здобувачів, зокрема на формуванні навичок саморегуляції, відповідальності і розвитку внутрішньої мотивації до навчання.

Багаторівневі завдання сприяють самоконтролю, аналізу власних помилок і стимулюють самостійне прийняття рішень. Вони дають змогу здобувачам освіти оцінювати свій прогрес, коригувати стратегії навчання та свідомо підходити до вирішення завдань.

5. Зростаючі вимоги до контролю знань: зміщення акценту з оцінки кінцевого результату на процес навчання. Викладачі повинні оцінювати не лише наявність знань, а й динаміку навчального поступу.

Використання багаторівневих завдань дає змогу викладачам ефективно відстежувати динаміку навчання здобувачів освіти і своєчасно коригувати освітній процес, а здобувачам – усвідомлювати власний рівень знань, виявляти слабкі місця та працювати над їхнім усуненням.

Отже, однією з ключових переваг використання багаторівневих завдань є сприяння переходу від традиційного результативного оцінювання до сучасного формувального.

Проблемні аспекти впровадження багаторівневих завдань:

• Високі вимоги до викладача – необхідність володіти методикою розробки таких завдань і ефективно керувати навчальним процесом.

• Ресурсні витрати: створення якісних багаторівневих завдань вимагає значних часових, матеріальних та інтелектуальних ресурсів від викладачів.

• Баланс складності: необхідно ретельно підбирати рівні складності, щоб завдання були доступними для здобувачів освіти з різним рівнем підготовки, але водночас стимулювали їх до розвитку.

• Оцінювання: розробка чітких об'єктивних критеріїв оцінювання для кожного етапу завдання може бути складною.

• Підготовка здобувачів освіти: вони можуть не мати достатніх навичок самостійної роботи або критичного мислення, що ускладнює виконання багаторівневих завдань (деякі здобувачі освіти можуть навмисно обирати легші завдання, уникаючи викликів).

• Опір змінам: як здобувачі освіти, так і викладачі можуть мати труднощі з прийняттям нового підходу, якщо вони звикли до традиційних методів навчання.

Потенційні обмеження застосування багаторівневих завдань:

• Початковий етап вивчення дисципліни: багаторівневі завдання можуть бути менш ефективними або навіть недоцільними на ранніх етапах вивчення нової дисципліни, коли здобувачам освіти потрібно освоїти базові компетентності. Наприклад, на початку вивчення фізики чи хімії необхідно засвоїти базову термінологію, особливості лабораторних досліджень, техніку безпеки тощо.

• Нормативні дисципліни: низькою є доцільність використання багаторівневих завдань під час вивчення дисциплін, орієнтованих на точне засвоєння встановлених стандартів, без змін або варіацій у навчальному процесі, таких як охорона праці, електробезпека тощо. В них важливо чітко засвоїти основні стандарти безпеки та дотримуватись конкретних інструкцій.

• Комплексні форми контролю: використання багаторівневих завдань на комплексному екзамені може змістити фокус з головної мети – оцінки сформованості профільних компетентностей. Для комплексних форм контролю доцільніше говорити не про багаторівневість, а про багатогранність завдань – потрібно підбирати завдання такого типу, щоб перевірити сформованість всіх професійних компетентностей, а не визначати етап їх становлення у здобувача освіти.

Висновок. Використання багаторівневих завдань є показником високої якості освітнього процесу, орієнтованого на індивідуальні потреби здобувачів та розвиток ключових компетентностей (як фахових, так і загальних), що відповідає сучасним вимогам освітніх програм і державних стандартів. Вони сприяють розвитку самоконтролю та мотивації здобувачів освіти; інтегрують принципи формувального оцінювання, дозволяють викладачу ефективно відстежувати динаміку навчання та коригувати процес у реальному часі.

Однак успішне впровадження методу багаторівневих завдань потребує ретельної підготовки: як методичної підготовки викладачів, так і врахування специфіки дисципліни. Важливо чітко оцінювати доцільність його застосування, використовуючи цей метод лише там, де він справді сприяє підвищенню якості освіти, а не ускладнює навчальний процес.

Список використаних джерел
https://surl.li/wfhwfw

ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФЕЛЬДШЕРІВ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Сергій Гузун,
викладач
КЗ «Одеський обласний базовий медичний фаховий коледж»

Анотація. Мета дослідження – оцінити ефективність дистанційних технологій у підготовці фельдшерів з дисципліни «Анестезіологія та реаніматологія» та узагальнити міжнародний досвід змішаного навчання. Навчальний процес для 78 студентів 4 курсу проводився за змішаною моделлю: очні практичні заняття на манекенах під керівництвом досвідченого викладача поєднувалися з дистанційною формою теоретичної підготовки. Результати показали підвищення академічної успішності, формування клінічного мислення та мотивації до самостійного навчання. Змішане навчання є ефективним і безпечним підходом у умовах воєнного стану.

Abstract. The aim of the study was to assess the effectiveness of distance learning technologies in training paramedics in the discipline "Anesthesiology and Resuscitation" and to summarize international experience in blended learning. The educational process for 78 fourth-year students was conducted using a blended model: in-person practical classes with manikins under the guidance of an experienced instructor were combined with distance-based theoretical training. The results showed an improvement in academic performance, the development of clinical reasoning, and increased motivation for self-directed learning. Blended learning is an effective and safe approach under the conditions of martial law.

Застосування дистанційних технологій у медичній освіті сьогодні не лише можливе, а й необхідне. Хоча підготовка фельдшера потребує очного контакту студента з викладачем та відпрацювання практичних навичок, низку теоретичних занять і прийняття клінічних рішень доцільно реалізовувати у дистанційному форматі. Це дає змогу оптимізувати навчальний процес, забезпечити гнучкість у виборі часу, місця та темпу навчання, а також підвищити рівень автономності студентів медичного коледжу.

Скорочення аудиторних годин за зростання обсягу самостійної роботи вимагає від викладача високого рівня організаційних та методичних компетентностей. Тому одним із провідних напрямів розвитку сучасної педагогіки у медичній освіті є створення ефективного методичного забезпечення для дистанційного навчання, що базується на принципах інтерактивності, адаптивності та академічної доброчесності.

Міжнародний досвід підтверджує ці тенденції: змішане навчання у медичних закладах демонструє вищу ефективність формування клінічного мислення порівняно з традиційним (Goh & Sandars, 2020; Rose, 2022). WFME (2023) зазначає, що ключовими чинниками успіху є поєднання дистанційних технологій із симуляційним навчанням, формувальним оцінюванням і рефлексією. Сучасні цифрові інструменти – віртуальні пацієнти, симулятори клінічних ситуацій та штучний інтелект (Liu et al., 2024) – дозволяють індивідуалізувати навчання, своєчасно виявляти прогалини знань та забезпечувати безперервний зворотний зв'язок. Водночас роль викладача як фасилітатора залишається визначальною для розвитку клінічної компетент-

ності та критичного мислення студентів (Cook et al., 2021; Ellaway et al., 2023). Таким чином, впровадження дистанційних технологій у підготовку майбутніх фельдшерів є сучасним етапом модернізації освіти, що підвищує ефективність, індивідуалізує навчання та відповідає світовим стандартам медичної освіти.

Метою дослідження є науково-педагогічне обґрунтування ефективності дистанційних технологій у підготовці фельдшерів, оцінка їхнього впливу на засвоєння теоретичних знань і формування практичних компетентностей з дисципліни «Анестезіологія та реаніматологія», а також узагальнення міжнародного досвіду змішаного навчання.

Дослідження проводилось на базі медичного коледжу упродовж 2023–2024 навчального року та було спрямоване на оцінку ефективності впровадження дистанційних технологій у процес вивчення дисципліни «Анестезіологія та реаніматологія» студентами 4 курсу спеціальності «Лікувальна справа».

Організація навчального процесу

Навчальний процес здійснювався за змішаною моделлю, яка поєднувала: очні практичні заняття з викладачем – лікарем-анестезіологом-реаніматологом із великим клінічним досвідом та дистанційні форми теоретичної підготовки.

Очна частина навчання включала: відпрацювання практичних навичок на манекенах; тренування алгоритмів серцево-легеневої реанімації, забезпечення прохідності дихальних шляхів, венозного доступу та інфузійної терапії; командну взаємодію у невідкладних ситуаціях. Практичні заняття проводилися у малих групах під безпосереднім керівництвом викладача, який здійснював покроковий інструктаж, корекцію дій студентів та клінічне обговорення помилок.

Дистанційна складова курсу включала: теоретичні ресурси: лекційні матеріали, клінічні протоколи, навчальні відео; інтерактивні елементи: форуми, тести, онлайн-опитування, обговорення клінічних випадків; практикоорієнтовані завдання: есе, аналіз клінічних ситуацій, розробка алгоритмів дій при критичних станах. Зміст навчальних матеріалів і завдань побудований відповідно до таксономії Блума, що забезпечує послідовний перехід від відтворення теоретичних знань до формування клінічного мислення та самостійного прийняття рішень.

Вибірка та інструменти дослідження

У дослідженні взяли участь 78 студентів 4 курсу спеціальності «Лікувальна справа» медичного коледжу, які проходили курс навчання з дисципліни «Анестезіологія та реаніматологія» протягом одного навчального семестру: основна група (n = 39) – навчання за змішаною моделлю, яка включала очну форму навчання та дистанційні заняття; контрольна група (n = 39) – традиційна очна форма навчання без дистанційних елементів (ретроспективний аналіз за 2019 рік).

Для оцінювання ефективності навчання застосовувалися:

- анкетування студентів після завершення курсу для оцінки задоволеності навчальним процесом, рівня залученості та зручності використання дистанційних технологій (5-бальна шкала Лайкерта);
- опитування викладачів, які впроваджували дистанційні елементи, щодо доцільності, трудомісткості та впливу гібридної моделі на якість знань;
- статистична обробка: розрахунок середніх значень, стандартного відхилення та порівняльний аналіз академічних результатів студентів обох груп за підсумками модульного контролю за допомогою t-критерію Стьюдента ($p<0,05$).

Методологічна основа (методологічною базою дослідження стали):

- компетентнісний підхід у підготовці майбутніх медичних фахівців (WFME, 2023);
- модель змішаного навчання (blended learning), орієнтована на активну участь студента в навчальному процесі (Goh & Sandars, 2020; Atwa et al., 2022);
- теорія досвідного навчання (experiential learning), що акцентує на практичній діяльності, роботі з манекеном та клінічному мисленні (Kolb, 2015; Khong & Tanner, 2024).

Етичні аспекти

Дослідження відповідало принципам етичної педагогічної діяльності, академічної доброчесності та конфіденційності. Усі учасники були поінформовані про мету дослідження та дали добровільну згоду на участь в анкетуванні та використання узагальнених результатів для наукових цілей.

Результати та їх обговорення

Після завершення навчального циклу з дисципліни «Анестезіологія та реаніматологія» проведено аналіз навчальних результатів (диференційний залік) і анкетування студентів, що дозволило оцінити ефективність використання дистанційних технологій у змішаній моделі навчання.

Академічна успішність студентів

Після завершення курсу проведено порівняльний аналіз результатів навчання основної групи (n = 39) та контрольної групи (n = 39).

Середній бал диференційного заліку у основній групі становив 4,4 ± 0,2, що достовірно перевищувало показник контрольної групи – 4,1 ± 0,2 бала ($p < 0,05$). Студенти основної групи демонстрували вищу ефективність, ніж в контрольній (табл.1)

Таблиця 1. Порівняння ефективності основної та контрольної групи у клінічних компетентностях, %

Клінічна компетентність	Контрольна група n=39 (%)	Основна група n=39 (%)	Різниця, %
Відпрацювання алгоритмів СЛР на манекенах	31 (80 %)	35 (90 %)	+10 %
Прийняття клінічних рішень у критичних ситуаціях	29 (75 %)	35 (90 %)	+15 %
Аналіз та розв'язання комплексних клінічних кейсів	30 (76 %)	34 (88 %)	+12 %

Ці дані підтверджують, що поєднання очного практичного навчання з дистанційними теоретичними модулями сприяє кращому засвоєнню матеріалу та формуванню клінічного мислення, що узгоджується з міжнародним досвідом (Goh & Sandars, 2020; Rose, 2022).

Опитування студентів

В анкетуванні взяли участь 39 студентів основної групи. Результати показали високий рівень задоволеності навчальним процесом (табл.2).

Таблиця 2. Узагальнені результати анкетування студентів щодо рівня задоволеності навчальним процесом за змішаної моделі

Показник	Позитивні відповіді
Зручність доступу до навчальних матеріалів	93%
Полегшення засвоєння теоретичних знань	91%
Мотивація до самостійного навчання	88%
Зрозумілість та логічність викладеного матеріалу	86%
Об'єктивність оцінювання знань	90%
Бажання застосовувати змішане навчання в інших дисциплінах	92%

Студенти відзначили, що дистанційні елементи курсу дозволили краще підготуватися до практичних занять з манекеном і активніше брати участь у відпрацюванні клінічних алгоритмів.

Певні труднощі відзначили 14% респондентів, переважно через недостатній рівень технічної підготовки або обмежений доступ до стабільного інтернет-з'єднання. Це узгоджується з висновками Atwa et al. (2022) та Ellaway et al. (2023), які вказують на необхідність розвитку цифрової грамотності студентів як умови ефективності змішаного навчання.

Опитування викладачів

Серед викладачів циклової комісії хірургічних дисциплін, 100% відзначили підвищення зацікавленості студентів і покращення їхньої підготовленості до практичних занять. Половина з них наголосила на збільшенні витрат часу на початкове створення дистанційного контенту, проте практично всі відзначили, що надалі дистанційне навчання спрощує оволодіння практичними навичками та забезпечує краще засвоювання наданого матеріалу на очній частині. Це співзвучно з міжнародними висновками Cook et al. (2021), згідно з якими ключовим фактором

успіху онлайн-освіти є не лише технологічна інфраструктура, а й роль викладача як фасилітатора навчального процесу.

Проведене дослідження підтвердило, що впровадження елементів дистанційного навчання в освітній процес медичного коледжу підвищує якість підготовки студентів, зокрема з таких складних дисциплін, як «Анестезіологія та реаніматологія».

Результати дослідження свідчать, що інтеграція дистанційних технологій у підготовку фельдшерів:

- підвищує ефективність засвоєння теоретичних знань;
- полегшує підготовку до практичних навичок на манекенах під керівництвом досвідченого викладача-реаніматолога;
- сприяє формуванню клінічного мислення та навичок прийняття рішень у критичних ситуаціях;
- розвиває навички самостійного навчання та відповідальності, забезпечуючи успішне закінчення коледжу з відмінними та хорошими результатами (рис.1).

Отримані дані відповідають міжнародним тенденціям у медичній освіті, де змішані моделі поєднують очні, дистанційні та симуляційні методи, сприяючи розвитку професійних компетентностей і навичок критичного мислення (WFME, 2023; Hamilton et al., 2024).

Випускники 2025 року спеціальності «Лікувальна справа» КУ «ООБМФК» з високими академічними результатами

Висновки

1. Використання змішаної моделі навчання (очні заняття з викладачем-реаніматологом та дистанційні теоретичні заняття) під час воєнного стану дозволяє забезпечити безпечне та ефективне навчання студентів медичного коледжу.
2. Дистанційні технології забезпечують індивідуалізацію навчання, економію часу та формувальне оцінювання, що особливо важливо в умовах обмеженого аудиторного часу.
3. Практичні заняття на манекенах під керівництвом досвідченого викладача формують клінічне мислення, навички прийняття рішень у критичних станах та командну взаємодію.
4. Результати дослідження свідчать про підвищення академічної успішності та мотивації студентів, що підтверджує ефективність змішаного навчання в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Goh, P. S., & Sandars, J. (2020). A vision of the use of technology in medical education after the COVID-19 pandemic. MedEdPublish, 9(49), 1–8. https://doi.org/10.15694/mep.2020.000049.1

2. Sandars, J. (2020). Twelve tips for rapidly migrating to online learning. MedEdPublish, 9, 1–7. https://doi.org/10.15694/mep.2020.000120.1

3. Atwa, H., et al. (2022). Online, Face-to-Face, or Blended Learning? Faculty and Students' Perceptions in Medical Education. Frontiers in Medicine, 9, Article 791352. https://doi.org/10.3389/fmed.2022.791352

4. Khong, M. L., & Tanner, J. A. (2024). Surface and deep learning: A blended learning approach in preclinical years of medical school. BMC Medical Education, 24, Article 1029. https://doi.org/10.1186/s12909-024-05963-5

5. Yamamoto, A., et al. (2024). Enhancing Medical Interview Skills Through AI-Simulated Patients Using Large Language Models. JMIR Medical Education, [e58753]. https://doi.org/10.2196/58753

6. Hamilton, A., et al. (2024). Artificial Intelligence and Healthcare Simulation. International Journal of Simulation in Healthcare (Special Issue). [Article in press]. https://doi.org/10.2196/xxxxxxx

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Вадим Санін,
Олена Першина,
викладачі ВСП «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Національного університету «Одеська політехніка»

Анотація. У статті розглянуто вплив глобалізаційних процесів на розвиток бухгалтерського обліку в Україні. Досліджено сутність поняття «глобалізація» та її економічні наслідки, зокрема гармонізацію, уніфікацію та стандартизацію національних систем обліку і фінансової звітності. Проаналізовано роль транснаціональних корпорацій, міжнародних стандартів та інформаційних технологій у трансформації облікових систем. Обґрунтовано необхідність адаптації національної облікової практики до вимог глобальної економіки, а також визначено проблеми й перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні в умовах інтеграційних процесів.

Abstract. The article examines the impact of globalization processes on the development of accounting in Ukraine. The concept of "globalization" and its economic consequences are analyzed, particularly the harmonization, unification, and standardization of national accounting and financial reporting systems. The role of transnational corporations, international standards, and information technologies in the transformation of accounting systems is highlighted. The necessity of adapting national accounting practices to the requirements of the global economy is substantiated, as well as the challenges and prospects for the development of accounting in Ukraine under integration processes.

Зростання мобільності капіталу, розширення взаємозв'язків окремих країн, збільшення обсягів міжнародної торгівлі, створення міжнародних та транснаціональних корпорацій та безліч інших факторів сприяють поступовому розвитку економічних відносин, які склалися на сьогоднішній день у світовій економіці та характеризуються подальшим розвитком глобалізаційних процесів. Світовий процес глобалізації поступово приводить до змін у всіх аспектах економічної діяльності як на макро-, так і на мікроекономічному рівнях. От чому вплив глобалізації на світову економіку в цілому та на економіку окремої країни величезний. Створення глобальної фінансової інформаційної системи приводить до зміни вимог, які ставляться перед бухгалтерським обліком. Одними з головних міжнародних процесів, які відбуваються сьогодні у світі, є гармонізація, уніфікація та стандартизація національних систем обліку та фінансової звітності різних країн.

Глобалізація – це неминучий (об'єктивний) соціально-економічний процес, який не знищує, а трансформує національні особливості на весь світ.

Поняття «глобалізація» стало одним з ключових слів сучасності. Одні вважають його наслідком «суміші геостратегічних землетрусів і соціальних, економічних, технологічних, культурних та етнічних факторів» (А. Кінг та Б. Шнайдер), інші роблять наголос на потенційних і реальних можливостях інформаційних технологій реструктурувати суспільство (Х. Моулана), окремі науковці уявляють майбутній світ у вигляді «глобального села», де інформаційне повідомлення глибоко детермінується масмедіа (М. Маклюйєн).

Окремі науковці вважають, що категорія «глобалізація» була введена в 1981 р. американським соціологом Дж. Макліном, який закликав усіх «…зрозуміти історичний процес посилення глобалізації соціальних відносин і дати йому пояснення» [7, с. 80]. На противагу попередникам, деякі економісти пов'язують виникнення цього поняття з іменем американського соціолога Р. Робертсона, що використовував його в 1983 р. у назві однієї зі своїх праць, а в 1992 р. розробив основи концепції глобалізації в спеціальній книзі [8, с. 13].

На початку 1990-х рр. це слово стало вживатися повсюдно. За оцінками Всесвітнього Банку вже в 1995 р. більше 90% населення земної кулі було залучене в процеси глобалізації [9, с. 60].

У широкому розумінні глобалізація – формування єдності людства – почалася вже давно, зі становленням капіталізму. Фахівці діляться на тих, хто вважає глобалізацію процесом, що почався із часів капіталізму (глобалізація сучасної епохи), і тих, хто розуміє під нею зовсім новий процес подолання національно-державних кордонів у сфері економіки, інформації й, потенційно, в інших галузях. У загальнофілософському розумінні глобалізація розглядається як нова ера в розвитку людської цивілізації.

Основними елементами сучасного глобального ринку є реалізація політики провідних суб'єктів світової економіки, до яких належать транснаціональні корпорації (ТНК), а також прийняття формальних норм (Інкотермс, угоди ВТО, МСФЗ, ІСО), які супроводжують їх діяльність [9].

Натиск транснаціональні корпорації здійснює особливий вплив на бухгалтерську професію, яка перетворюється в обслуговуючий сектор глобальної економіки. Це проявляється в тенденції до конвергенції національних стандартів бухгалтерського обліку з міжнародними внаслідок знищення територіальних меж при здійсненні інвестицій.

Існують відмінності між терміном «глобалізація» і процесом глобалізації. Центральними категоріями для пізнання глобалізації є фрагментація й гомогенізація. Фрагментація й гомогенізація – дві взаємозалежні частини одного процесу, їхня рівнозначність лише сьогодні починає усвідомлюватися. Колись «фрагментація» сприймалася лише як щось, що несе загрозу засадам суспільства. З іншого боку, на сьогодні з'явилася нова небезпека – зведення змісту глобалізації до перебільшення ролі гомогенізуючих факторів, насправді, глобус – розділений світ, цей факт часто не беруть до уваги, поспішаючи прийняти глобалізацію в якості нового основного процесу соціетальних трансформацій.

Глобалізація й фрагментація – це одночасні тенденції, властиві глобальним зрушенням і призначені для розуміння тенденцій, які можна поширити лише на окремі інститути в деяких суспільствах, але не на всі їх інститути, у яких подібні зрушення можуть зустрічатися із суворим неприйняттям або з випадковими опорами.

Для обліку глобалізація – це об'єднання, уніфікація міжнародних бухгалтерських стандартів, ліквідація тих суперечностей, що існують на цей момент між національними стандартами та міжнародними.

Розвиток світогосподарських відносин в рамках глобалізації став одним з об'єктивних умов істотних змін як у вітчизняній системі бухгалтерського обліку і звітності, так і в облікових системах практично всіх країн. Причому відображення сучасних міжнародних процесів в національних облікових системах виявляє складні, багато в чому поки що не розв'язані проблеми.

Динамізм інформаційної економіки, інтеграційні процеси, пов'язані з виникненням світового ринку капіталу, гармонізація та конвергенція облікових систем неминуче сприяють створенню нової облікової парадигми. Принаймні, необхідна різноманітність теоретичних і дослідницьких підходів до вивчення глобальних процесів. Відповідно, вибудовуються погляди на зміну парадигм в обліку.

Невідповідність існуючої системи бухгалтерського обліку і фінансової звітності сучасним потребам суспільства зумовили пошук інших концепцій і моделей звітності.

В сучасних умовах розвитку інституційного середовища в якості об'єкта обліку виступає інтелектуальна власність, оформлена через правові інститути, яка має умовну товарну форму за допомогою правоволодіння та не підлягає відчуженню у повній відповідності до ринкових законів, адже відчужуються не результати творчості, а права на їх використання.

У системі суспільного розподілу праці обліково-аналітичне забезпечення поступово стає окремою індустрією, об'єднуючи ті конкретні види інтелектуальної праці, зміст яких поєднує функції бухгалтерського обліку (інформаційну, аналітичну) [1]. Різні моделі утворюють різні межі якості та повноти інформації про існуючі взаємозв'язки і взаємовідносини в процесі господарювання. Але кожна облікова інформаційна модель містить і тим самим встановлює межу кількості (обсягу) та якості елементів відповідної обліково-аналітичної системи та їхніх взаємозв'язків. У свою чергу, застосування єдиних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності дає можливість встановити єдині

для всіх облікових моделей критерії як формування, так і розкриття облікової інформації в процесі здійснення глобальної діяльності бізнесу. Тобто за допомогою такого інструмента дослідження, як принципи, встановлюються єдині критерії визначення межі якісних і кількісних характеристик обліково-аналітичної інформації. Тому у наукових дослідженнях обліку та звітності на початку XXI століття інформаційні моделі бухгалтерського обліку і фінансової звітності стають важливим інструментом розвитку теорії й практики.

Висновки. Розвиток світогосподарських відносин у рамках глобалізації став однією з об'єктивних умов істотних змін як в національній системі бухгалтерського обліку та звітності, так і в облікових системах практично всіх країн. Причому відображення сучасних міжнародних процесів у національних облікових системах виявляє складні, багато в чому поки ще не вирішені проблеми. Глобалізація економічних процесів, динамізм світового фінансового ринку, мобільність товарів, капіталів і робочої сили, збільшення частки інтелектуальної праці, трансформація умов виробництва, впровадження новітніх технологій здійснюють безпосередній вплив на концепції, складові основи теорії формування обліку та звітності, в частині обґрунтування нових облікових об'єктів, а також методи реєстрації та відображення господарської діяльності. Поділяємо думку окремих науковців, що в подальшому набиратимуть обертів процеси регіональної інтеграції, що мають глибоке коріння. Країни, що входять в регіональні угруповання, близькі територіально, історично, практично не мають мовних бар'єрів, традиційно економічно взаємопов'язані. Формування регіональних угруповань зміцнює торговельні зв'язки, сприяє прискоренню економічного зростання в країнах-учасницях.

Хоча ця сфера стала об'єктом дослідження багатьох науковців, все ж таки існують проблеми, які залишилися нез'ясованими, і потребують нагального вирішення. Ось, наприклад, вже більше десяти років вивчається питання переходу на Міжнародні стандарти фінансової звітності, але так і нема чітко визначеного та законодавчо обґрунтованого рішення, яке усунуло б назавжди цей недолік сучасного національного обліку.

На жаль, тільки в Україні існує суперечність між показниками бухгалтерського та податкового обліку, яка ускладнює роботу як бухгалтерів, так і працівників податкової. Поряд з цим існують проблеми державного регулювання обліку та непостійності нормативно-правової бази.

Розвиток сучасних економічних відносин вимагає отримання достовірної інформації про діяльність будь-якого суб'єкта господарювання, що, в свою чергу, зумовлює потребу у веденні бухгалтерського обліку на підприємствах України. Це означає, що кожен господарюючий суб'єкт зобов'язаний вести бухгалтерський облік безперервно від створення до ліквідації, з метою реєстрації всіх фактів господарського життя.

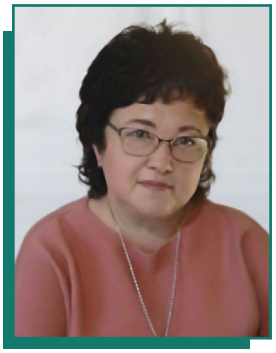
Дані обліку дають можливість користувачам отримати повну картину діяльності підприємства:

- здійснювати аналіз наслідків прийнятих рішень;
- слідкувати за фактичною наявністю та рухом майна;
- зрозуміти напрямки економічно-правових відносин установи;
- одержати результати її діяльності.

Якщо ж на підприємстві створена недосконала система обліку, то користувачі отримуватимуть недостовірну та викривлену інформацію про господарські процеси та фінансовий стан господарюючого суб'єкта. Це, в свою чергу, може призвести, з одного боку, до втрати підприємством потенційних інвесторів, покупців, замовників, а з іншого – до санкцій та штрафів податкових органів.

Тому система обліку на підприємстві має бути належним чином організована відповідно до особливостей установи, сфери її діяльності, нормативно-правового законодавства, конкретних економічних, правових та інших умов країни. Але, на жаль, теперішній стан бухгалтерського обліку в Україні не можна вважати досконалим, тому що на сьогоднішній день існує низка проблем, які потребують невідкладного вирішення.

Список використаних джерел
https://surl.lt/alynlw

ВІД ЛЕКЦІЇ ДО ДІЇ: ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Анжеліка Мільчева, викладач
Максим Носик,
канд. іст. наук, викладач ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж Запорізького національного університету»

Анотація. Стаття присвячена актуалізації громадянської освіти як інструмента національної безпеки в сучасних умовах повномасштабної агресії. Визначено стратегічне значення формування у молоді критичного мислення та активної громадянської позиції. На прикладі проведення «Тижня громадянського суспільства» у ВСП ЕПФК ЗНУ доведено, що максимальна ефективність громадянської освіти досягається через цілеспрямовану апробацію інтерактивних освітніх методик. Зроблено висновок про те, що лише інноваційний, діяльнісний підхід здатен якісно інтегрувати демократичні цінності та розвинути ключові громадянські компетентності.

Abstract. The article is devoted to the actualization of civic education as an instrument of national security in the context of the modern full-scale aggression. It determines the strategic importance of forming critical thinking and an active civic stance in young people. Based on the experience of conducting the «Civil Society Week» at the Economic and Law Professional College, a Separate Structural Unit of Zaporizhzhia National University, the paper proves that the maximum effectiveness of civic education is achieved through the targeted approbation of interactive educational methodologies. It is concluded that only an innovative, action-oriented approach is capable of qualitatively integrating democratic values and developing key civic competencies.

В умовах сьогодення громадянська освіта має сприйматися не просто як навчальна дисципліна, а як ключовий елемент системи національної безпеки. Активна громадянська позиція та правова свідомість молоді набувають стратегічного значення, оскільки Україна веде боротьбу за своє існування, протистоїть гібридній та інформаційній війні. Критичне мислення та медіаграмотність є ключовими складовими протистояння фейкам та ворожій пропаганді. Сучасна молодь – основний компонент для підтримки суспільної єдності та волонтерського руху – фундаменту нашої Перемоги. Усвідомлюючи, що ефективність громадянської освіти безпосередньо залежить від активності та залученості студентів, ВСП ЕПФК ЗНУ провів Тиждень громадянського суспільства у інтерактивному форматі. Тиждень став полігоном інновацій, на якому відбувалась апробація інтерактивних освітніх методик. Проведені заходи наочно продемонстрували: розвиток ключових громадянських компетентностей здобувачів освіти та інтеграція демократичних цінностей можливі лише через діяльнісний та інноваційний підхід.

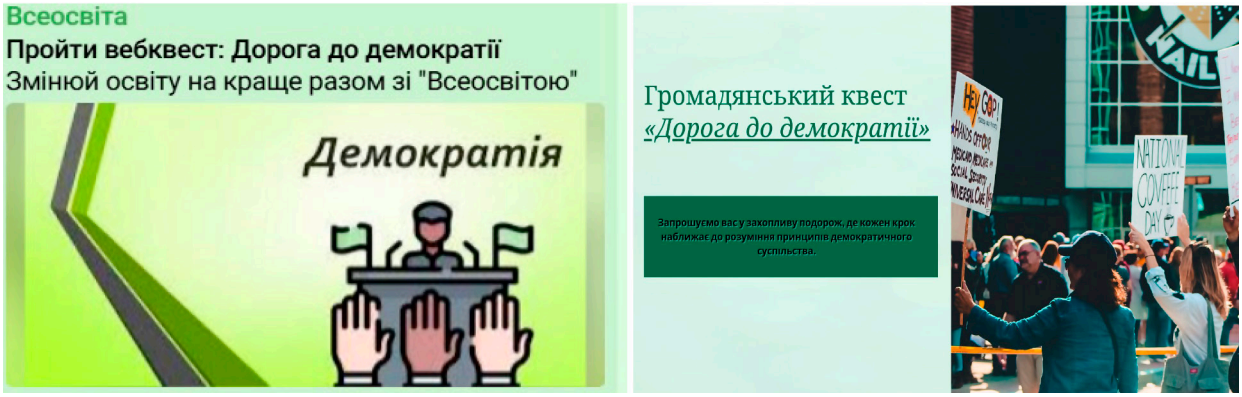
Аналіз інноваційних форматів

В рамках проведення Тижня громадянського суспільства викладачі комісії суспільних дисциплін і права коледжу відмовилися від переважної більшості лекційних форм на користь діяльнісних. Були застосовані наступні формати, що забезпечили високу динаміку та практичну орієнтованість:

Командно-ігрові форми

- Громадянський квест «Дорога до демо-

кратії» https://vseosvita.ua/webquest/play?code=mixob968 був реалізований на платформі «Всеосвіта».

Громадянський квест «Дорога до демократії»

Цей сучасний інтерактивний формат дозволив вийти за межі аудиторії та перетворити навчання на захопливу цифрову пригоду, сфокусовану на розвитку компетентності орієнтування у суспільних процесах. Сама структура квесту була подорожжю кількома логічно пов'язаними станціями, кожна з яких була присвячена фундаментальному аспекту демократії.

- Станція «Права людини» – студенти не просто повторювали статті Конституції України. Завдання вимагали від них розв'язання практичних кейсів. Отримавши опис ситуації, команда мала знайти відповідну статтю в онлайн-версії Конституції України, обґрунтувати, яке саме право було порушено, і запропонувати алгоритм його захисту. Це перетворювало абстрактне конституційне право на конкретний інструмент, яким потрібно вміти користуватися.
- Станція «Символи демократії». На цьому етапі на команди чекали завдання на розшифрування понять. Вони стикалися з ребусами, хмарами слів та асоціативними рядами, за якими були приховані такі терміни, як «плюралізм», «верховенство права», «громадянське суспільство». Завдання полягало не лише у тому, щоб відгадати слово, а й у тому, щоб коротко пояснити його значення та зв'язок з демократичним устроєм, що стимулювало навички чіткого формулювання та концептуального мислення.
- Станція «Медіаграмотність». Цей етап став справжнім тренажером критичного мислення. Студентам пропонували кілька новинних заголовків або коротких текстів, серед яких були як реальні новини, так і приклади маніпуляцій, фейків та клікбейту. Команди мали, використовуючи маркери пропаганди та навички фактчекінгу, визначити, якій інформації можна довіряти, а яка є маніпулятивною. Таким чином, вебквест «Дорога до демократії» став не просто грою, а комплексним тренінгом, де студенти на практиці відпрацьовували навички, життєво необхідні для свідомого громадянина в сучасному інформаційному суспільстві.

- Інтерактивна рольова гра «Гра в майбутнє»

Цей захід був розроблений спеціально для студентів економічних спеціальностей та є яскравим прикладом діяльнісного підходу у громадянській освіті. Ініціатива проведення надійшла від Українського інституту майбутнього. Основна мета гри полягала у розвитку професійних компетентностей та навичок прийняття рішень в умовах, які моделюють майбутнє економічне середовище України. Гра була побудована таким чином, щоб інтегрувати професійні знання студента з його громадянською відповідальністю. По ходу гри учасники брали на себе ролі ключових суб'єктів економічного та державного життя, а саме:

- підприємців
- інвесторів
- банкірів
- урядовців

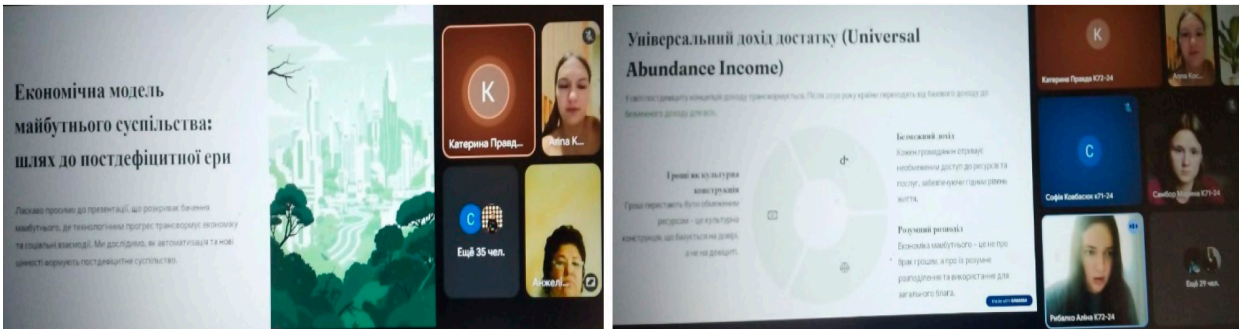
Підприємці прагнули запустити інноваційні стартапи та відновити виробництво. Інвестори шукали найперспективніші проєкти для вкладення капіталу. Банкіри оцінювали ризики та ухвалювали рішення про кредитування бізнесу. Урядовці розробляли податкову політику та створювали стимули для інвесторів. Студенти на власному досвіді побачили, як тісно пов'язані між собою різні сектори економіки. Рішення «урядовця» підвищити податки миттєво впливало на плани «підприємця», що, своєю чергою, змінювало стратегію «інвестора» та кредитну політику «банкіра». Це вчить

майбутніх економістів бачити не окремі задачі, а прогнозувати наслідки своїх дій на кілька кроків уперед.

Гра-моделювання дозволила на практиці розвинути ключові громадянські компетентності:

- навички діалогу та аргументації: учасники тренувалися чітко й переконливо висловлювати свою позицію, підкріплюючи її фактами, а не емоціями;
- розвиток системного мислення: студенти вчилися аналізувати проблему з різних боків, розуміти логіку та інтереси інших сторін;
- культура компромісу: найважливішим висновком гри для багатьох стало усвідомлення, що в демократичному процесі майже неможливо досягти 100% перемоги однієї сторони. Успіх полягає у вмінні знаходити збалансоване рішення, яке враховує інтереси більшості, не порушуючи при цьому прав меншості;
- відпрацювання навичок ризик-менеджменту.

Таким чином, «Гра в майбутнє» стала для студентів потужним щепленням від популізму та радикалізму, продемонструвавши, що справжня громадянська позиція – це не лише вміння відстоювати своє, а й здатність будувати конструктивний діалог заради спільного майбутнього. Це не просто розвага, а безпечний тренажер, на якому майбутні фахівці вчаться керувати економічними процесами, робити помилки без реальних фінансових втрат та здобувати практичний досвід, що стане їхньою ключовою конкурентною перевагою на ринку праці.

Інтерактивна рольова гра «Гра в майбутнє»

Дискусійно-аналітичні платформи

- Інтерактивний гайд-парк «Демократія чи анархія? Свобода вибору у світі субкультур»

Цей захід, сфокусований на розділах громадянської освіти «Соціалізація особистості», «Молодіжні субкультури та демократія» і «Права і свободи людини», проводився для здобувачів фахової передвищої освіти спеціальностей «Журналістика» та «Туризм і рекреація» у форматі відкритої, неформальної та вільної дискусії.

Інтерактивний гайд-парк «Демократія чи анархія? Свобода вибору у світі субкультур»

На заході піднімалися питання:

– співвідношення свободи та відповідальності, коли студенти активно обговорювали, де проходить межа між справжньою демократією та анархією, особливо у контексті особистих прав і громадянських обов'язків;

– патріотизм та субкультури, коли було порушено питання, як молодіжні субкультури впливають на формування патріотичної свідомості та чи може сучасний молодіжний рух бути носієм демократичних цінностей;

– свобода вибору в умовах війни, коли учасники гайд-парку розглянули проблеми ухвалення важливих рішень і відстоювання власної позиції в сучасному українському суспільстві.

Захід відбувся у форматі «вільної дискусійної трибуни», де кожен із учасників мав змогу без обмежень висловити свою думку та аргументувати свою позицію. Студенти продемонстрували здатність критично мислити, поважати протилежні погляди та вести конструктивний діалог, що є фундаментом справжньої громадянської свідомості.

- **Брифінг «Я – громадянин, Я – патріот: виклики сучасного світу»** через формат запитань-відповідей стимулював дискусію про роль молоді у збереженні національної ідентичності та відповідальність за власні дії.

Модератор заходу надав ключові тези щодо формування історичної пам'яті та патріотичної свідомості українського народу в умовах глобалізації, інформаційних воєн та соціальних мереж. Формат передбачав чітку, структуровану подачу інформації з подальшим коротким блоком запитань-відповідей від студентської аудиторії.

Під час брифінгу, який був сконцентрований на ідеї відстоювання власної громадянської позиції громадянина України через національну українську історичну пам'ять та менталітет, учасники продемонстрували значний громадянсько-патріотичний потенціал, знання української традиційної обрядовості, міфотворення та побуту.

- **Креатив-колоквіум «Мої цінності, моя нація: як ідеї об'єднують людей»**

З метою поглиблення розуміння студентами національної ідентичності та громадянської свідомості був організований креатив-колоквіум «Мої цінності, моя нація: як ідеї об'єднують людей». Цей захід був реалізований у форматі відкритої дискусії. Застосування короткого навчально-просвітницького відеоконтенту стало ефективним методичним прийомом для ініціювання обговорення критично важливих у сучасному контексті питань: формування власної громадянської позиції та чітке розмежування співвідношення понять «громадянин» і «патріот».

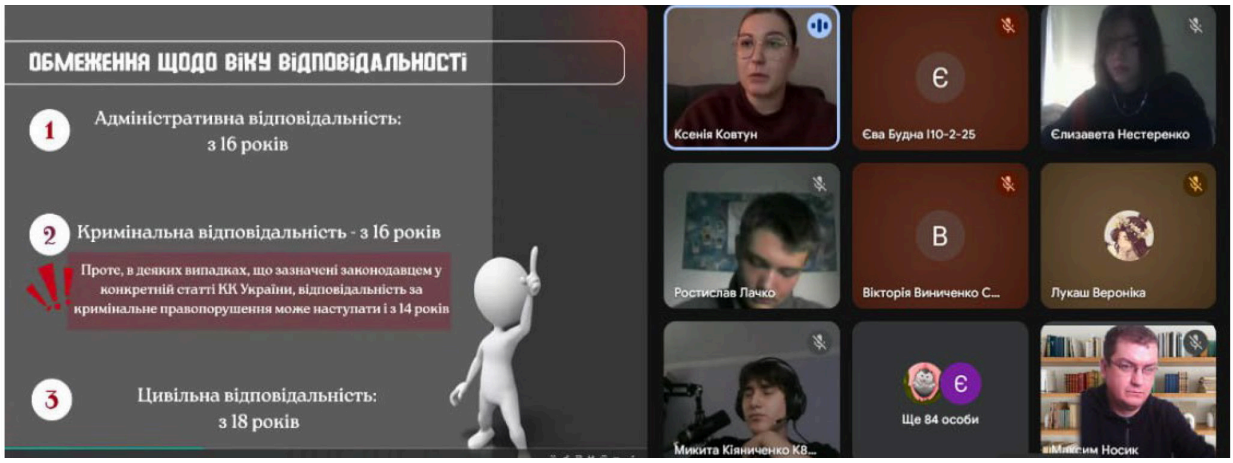
Наступний етап роботи був присвячений практичному осмисленню концептуальних засад. Студенти не лише проаналізували ментальну карту сучасного громадянського суспільства України, але й долучилися до інтелектуальної гри, розгадуючи національно орієнтовані ребуси та кросворди. Як ключове методичне завдання, модератор напередодні запропонував учасникам синтезувати власне бачення, побудувавши ментальну карту «української національної ідеї». Фіналом цієї інтерактивної роботи стала візуалізована ментальна карта «Української національної ідеї».

- **Дискусійний клуб «Правда і право: як захистити Україну та свої свободи в інформаційній війні»**

Метою заходу стало вдосконалення у майбутніх ІТ-фахівців та менеджерів ключових навичок медіаграмотності та критичного мислення. Ці навички розглядалися як невід'ємні складові сучасної громадянської позиції та важливий фактор зміцнення національної безпеки в умовах інформаційної війни. Робота клубу була структурована навколо чотирьох взаємопов'язаних тематичних блоків. Перший – аналіз небезпеки інформаційної зброї, де студенти здійснювали детальний розбір механізмів впливу пропаганди, фейкових новин та маніпулятивних технік у соціальних мережах, усвідомлюючи це як пряме порушення фундаментального права людини на достовірну інформацію. Другий блок присвячувався дотриманню норм цифрової безпеки, під час якого здобувачі фахової передвищої освіти обговорювали шляхи застосування своїх професійних компетенцій для ефективного захисту України на кіберфронті та у сфері управління національною репутацією. Третій напрям – юридично-правова протидія дезінформації – сфокусував увагу на основоположних морально-етичних нормах регулювання інформації, а учасники розглянули практичні засоби, якими кожен

громадянин може ідейно та психологічно протистояти ворожій пропаганді, зберігаючи стійкість. І, нарешті, четвертий блок – знаходження формули ідентифікації фейків, де на основі власних життєвих прикладів студенти коледжу відпрацьовували навички швидкої та критичної оцінки джерел та автентичності інформації, навчаючись оперативно розпізнавати «фейк-ньюз».

- **Інтерактивний вебінар «Права людини та оборона держави: патріотизм як усвідомлений вибір»** був розроблений із чіткою метою: сформувати у майбутніх правоохоронців глибоке усвідомлення нерозривного зв'язку між захистом прав і свобод людини і громадянина України та їхньою готовністю до оборони власної Батьківщини. На вебінарі було детально розглянуто низку ключових питань. Зокрема у блоці правових основ патріотизму було проведено ґрунтовний аналіз законодавчих норм, які визначають як обов'язки громадянина щодо захисту суверенітету та територіальної цілісності України, так і права, які держава гарантує своїм громадянам, встановлюючи таким чином правовий баланс між державою та особою. Блок усвідомленого вибору та примусу став майданчиком для активної дискусії, де здобувачі фахової передвищої освіти підтверджували, що справжній патріотизм не може бути сліпим підпорядкуванням, а є усвідомленим вибором та високою відповідальністю, яка формується виключно на основі глибоких знань своїх прав та національної історії. Далі обговорювалася критична роль правоохоронця у процесах захисту прав і свобод та обороні України, підкреслюючи, що забезпечення внутрішньої стабільності, дотримання законності та захист громадянських прав є невід'ємною частиною системи національної безпеки. Завершальний етап включав кейс-стаді та порівняльний аналіз, під час якого учасники проаналізували низку юридичних та історичних кейсів, які ілюструють, як саме реалізація прав людини може стати потужною зброєю в умовах зовнішньої агресії та інформаційної війни. Також було проведено важливий порівняльний аналіз понять «патріотизм», «громадянство» та «націоналізм», сприяючи їхньому чіткому розмежуванню.
- **Інтерактивний майстер-клас «Профілактика кримінальних правопорушень серед неповнолітніх»** проводився для студентів-першокурсників усіх спеціальностей. Інтерактивний досвід полягав у тому, що студенти-спікери не лише розкрили теоретичні основи та статистику правопорушень, а й активно залучили аудиторію до дискусій та практичних завдань, зокрема щодо розмежування адміністративних та кримінальних злочинів, а також обговорили правопорушення проти національної безпеки (ст. 114-1, 114-2 КК України). Учасники відзначили, що такий формат сприяв удосконаленню знань та засвоєнню практичних порад для запобігання злочинам у реаліях сьогодення, що є ключовим для формування їхньої активної громадянської позиції.

Інтерактивний майстер-клас «Профілактика кримінальних правопорушень серед неповнолітніх»

Досвід проведення Тижня громадянського суспільства в новому інтерактивному форматі забезпечив високу динаміку та практичну орієнтованість, розвинувши у здобувачів освіти життєво необхідні навички системного аналізу та медіаграмотності. Максимальна ефективність освітнього процесу досягається виключно через діяльнісний та інноваційний підхід, що передбачає відмову від традиційних лекційних форм на користь активних методик. Апробація інтерактивних форматів (вебквест, рольова гра, гайд-парк) наочно продемонструвала, що розвиток ключових громадянських компетентностей, інтеграція демократичних цінностей можливі лише через емоційну залученість та особистісний вибір здобувачів освіти. Детальніше із нашим досвідом проведення заходів можна ознайомитись на сайті коледжу https://epkznu.com

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ВРЯТУЄ СВІТ

Оксана Деркач,
викладач Самбірського фахового коледжу економіки та інформаційних технологій

Анотація. Мета дослідження – виявити основні причини виникнення ситуацій, що потребують прояву толерантності у здобувачів освіти. У роботі проаналізовано, що повага до відмінностей та терпимість до інших поглядів, способів життя і переконань є ключем до мирного співіснування і запобігання конфліктам. Розвиваючи толерантність, суспільство може побудувати гармонійне життя в умовах різноманіття, замінивши культуру війни на культуру миру та безпечного і толерантного освітнього простору.

Abstract. The purpose of the study is to identify the main reasons for the emergence of situations, in particular tolerance among students. The work analyzes that respect for differences and tolerance for other views, ways of life and beliefs are the key to peaceful coexistence and conflict prevention. By developing tolerance, society can build a harmonious life in conditions of diversity, replacing the culture of war with a culture of peace. and a safe and tolerant educational space.

Толерантність – це те, що уможливлює досягнення миру, сприяє переходу від культури війни до культури миру.
Декларація принципів толерантності

Народившись, кожна людина має право жити в мирі. Наша країна завжди цього прагнула. Та час від часу чорні хмари зла й ненависті нависали над нею. І тоді всі піднімалися на захист Батьківщини… Набирає обертів третє тисячоліття. Прогрес невблаганно рухається вперед. Техніка прийшла на службу людині. Здавалося б, життя має стати спокійнішим. Але ми все частіше чуємо слова: біженець, жертва насильства, теракт… У сьогоднішньому суспільстві відбувається активний ріст екстремізму, агресивності, розширення зон конфліктів.

Саме тому є настільки актуальним Міжнародний день толерантності, який святкується щорічно 16 листопада. Цю дату було вибрано невипадково, саме в цей день в 1995 році резолюцією Генеральної конференції ЮНЕСКО була прийнята Декларація принципів терпимості. Під терпимістю (толерантністю) в Декларації мається на увазі «повага, прийняття і правильне розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, наших форм самовираження і способів проявів людської індивідуальності». Декларація проголошує «визнання того, що люди за своєю природою розрізняються за зовнішнім виглядом, становищем, мовою, поведінкою і цінностями, мають право жити в мирі та зберігати свою індивідуальність». Принципи толерантності як основні права і свободи людини закріплені в законних актах та проголошені в міжнародних деклараціях. Базовими документами є Загальна декларація прав людини.

В Міжнародний день толерантності кожна людина має замислитись над тим, що будь-яка людина на планеті Земля – це особистість, незалежно від культурної, расової або релігійної приналежності. Поважаючи людей, які нас оточують, набагато простіше домогтися розуміння, що є

запорукою гармонійного розвитку суспільства. Відсутність же толерантності, навпаки, призводить до втрати взаєморозуміння і стимулює виникнення негативних соціальних явищ. В цьому випадку неминучий запуск процесу, який призводить до втрати гармонії в суспільстві окремо взятої держави і світу в цілому.

Толерантність – це не просто терпимість до інших. Це вміння зрозуміти людину, прийняти її такою, якою вона є. Толерантна людина не засуджує інших за їхні переконання, зовнішність чи стиль життя. Вона намагається побачити в кожному щось хороше, поставитися з добротою і повагою.

У наш час поняття толерантності набуває особливого значення. Ми живемо в умовах глобалізації, коли люди з різних країн і культур спілкуються, навчаються й працюють разом. Тому без взаєморозуміння і терпимості світ не зможе розвиватися гармонійно. Толерантність допомагає зберігати мир між народами, уникати конфліктів і воєн, вирішувати суперечки шляхом діалогу, а не агресії.

Бути толерантним означає не лише поважати інших, а й уміти контролювати свої емоції. Коли хтось має іншу думку або поводиться не так, як ми звикли, легше розсердитися, ніж спробувати зрозуміти. Але саме вміння слухати і приймати – це справжня ознака внутрішньої сили.

Толерантність потрібно виховувати з дитинства. Вона починається з родини, зі школи, з простих слів і вчинків: не насміхатися, не принижувати, не ображати. Уміння підтримати, допомогти, поставитися з повагою навіть до тих, хто від нас відрізняється, – це найкращий прояв людяності.

Історія людства знає багато прикладів, коли саме толерантність ставала основою миру і розвитку. Одним із найвідоміших прикладів є діяльність Махатми Ганді в Індії.

Він навчав свій народ боротися не через насильство, а через любов, мир і взаємоповагу. Його ідеї толерантності та ненасильства змінили не лише Індію, а й увесь світ.

Іншим прикладом є Нельсон Мандела, який після багатьох років ув'язнення пробачив своїм ворогам і закликав народ Південної Африки до єдності. Його здатність прощати та приймати різних людей стала символом справжньої толерантності.

Не менш важливий приклад подає Україна, де протягом століть жили представники різних національностей – українці, поляки, євреї, татари, вірмени. Попри складні часи, народи вчилися співіснувати, зберігати мир і взаємну повагу. Сьогодні українці також демонструють толерантність – допомагають одне одному, підтримують переселенців, волонтерів і людей різних поглядів, які об'єднані спільною метою – жити у вільній, демократичній країні.

Такі приклади доводять, що толерантність – не просто моральна риса, а сила, яка здатна змінювати світ. Вона дає можливість людям різних культур і вірувань жити в злагоді, спілкуватися, творити, будувати майбутнє без ненависті та страху.

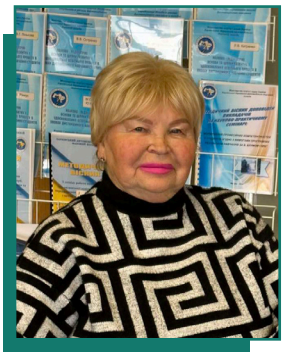
Отже, толерантність – це міст, який поєднує серця. Вона вчить нас бачити у різноманітті силу, а не загрозу, і розуміти, що тільки через повагу, доброту й співчуття ми можемо збудувати справді мирне та щасливе суспільство. Толерантність – це мудрість, людяність і надія, які роблять світ кращим.

Список використаних джерел

1. Декларація принципів толерантності (Затверджена резолюцією 5.61 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16 листопада 1995).

2. Гладуш Г. В. Формування толерантності як основи позитивних міжособистісних стосунків у підлітковому віці. Проблеми сучасної психології : збірник наукових праць. 2021. №12. С. 241–249.

3. Григор О. О. Проблеми досягнення консенсусу між державою і суспільством на підставі терпимості й толерантності. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». 2015. №37. С. 85–98.

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ФПО

Людмила Данилова,
викладач Харківського автомобільно-дорожнього фахового коледжу

Анотація. У статті розглядається формувальне оцінювання як сучасний підхід до забезпечення якості освіти у закладах фахової передвищої освіти. Визначено його принципи, переваги та труднощі впровадження в освітній процес. Особливу увагу приділено самооцінюванню як складовій формувального оцінювання під час виконання курсових робіт з дисципліни «Економіка та планування організації дорожнього руху». Проаналізовано етапи самооцінювання та їх вплив на розвиток самостійності, критичного мислення й відповідальності здобувачів освіти. Представлено досвід Харківського автомобільно-дорожнього фахового коледжу щодо формування індивідуальних освітніх траєкторій студентів здобувачів освіти.

Abstract. The article considers formative assessment as a modern approach to ensuring the quality of education in higher vocational education institutions. Its principles, advantages and difficulties of implementation in the educational process are determined. Particular attention is paid to self-assessment as a component of formative assessment during the completion of coursework in the discipline 'Economics and Planning of Road Traffic Organisation'. The stages of self-assessment and their impact on the development of independence, critical thinking and responsibility of students are analysed. The experience of the Kharkiv Automobile and Road Technical College in forming individual educational trajectories for students is presented.

Якість освіти є пріоритетом сучасної освітньої політики багатьох країн, зокрема України. Серед інструментів, які дозволяють оцінити та покращити якість навчання, дедалі більшої популярності набуває формувальне оцінювання. Його роль полягає не лише в констатації рівня знань студентів, а й у сприянні розвитку компетентностей, критичного мислення й самостійності.

Формувальне оцінювання – це систематичний процес збору інформації про навчальні досягнення студентів з метою їх подальшого розвитку. Основною метою формувального оцінювання є надання зворотного зв'язку, який допоможе здобувачам освіти покращити власні результати. Формувальне оцінювання у закладах фахової передвищої освіти має свої особливості, пов'язані з віком студентів, академічною спрямованістю та підготовкою до професійної діяльності. Його принципи базуються на міжнародних практиках, але адаптовані до специфіки фахової передвищої освіти в Україні.

Основними принципами формувального оцінювання в коледжах є:

1. Орієнтація на розвиток компетентностей. У коледжі навчання має практичну спрямованість. Формувальне оцінювання допомагає не тільки перевіряти знання, а й розвивати професійні компетентності, критичне мислення, комунікативні та командні навички, уміння аналізувати й вирішувати проблеми. Важливо оцінювати не тільки результат, а й процес досягнення мети,

підкреслюючи значення освітнього процесу.

2. Постійний і конструктивний зворотний зв'язок. Зворотний зв'язок має бути своєчасним (наданим одразу після виконання завдання), конкретним (вказувати на сильні та слабкі сторони), орієнтованим на майбутнє (поради, як поліпшити результат). У коледжі важливо привчати студентів сприймати зворотний зв'язок не як критику, а як ресурс для саморозвитку.

3. Активна участь студентів в оцінюванні. Формувальне оцінювання передбачає самооцінювання – студенти аналізують свої успіхи й недоліки, взаємооцінювання – студенти оцінюють роботи одне одного за визначеними критеріями. Це сприяє розвитку рефлексії, відповідальності за власне навчання й уміння аргументовано оцінювати.

4. Чіткість критеріїв і очікувань. Студент повинен знати критерії оцінювання перед виконанням завдання, розуміти за що й як буде оцінено роботу, мати можливість порівняти свою роботу з еталонними зразками. Чіткість сприяє підвищенню мотивації й запобігає суб'єктивізму в оцінюванні.

5. Інтегрованість оцінювання в освітній процес. Формувальне оцінювання не є окремою процедурою, воно є частиною навчання: оцінювання відбувається під час практичних занять, лабораторних робіт, семінарів, виконання курсових робіт, практичного навчання та сприяє корекції навчального плану відповідно до виявлених потреб. Таким чином, оцінювання стає механізмом покращення освітнього процесу в реальному часі.

6. Індивідуалізація підходів. В навчальних групах коледжу студенти мають різний рівень підготовки, стиль навчання, потреби, тому завдання, критерії й форми оцінювання повинні адаптуватися до цих відмінностей, підтримка має надаватися диференційовано. Це допомагає забезпечити максимально комфортні умови для розвитку кожного студента.

Реалізація формувального оцінювання вимагає впровадження низки практичних кроків. Це формулювання чітких цілей навчання (здобувач освіти має розуміти, що саме від нього очікується); використання різноманітних методів збору інформації (спостереження, тестування, самооцінювання); регулярне надання зворотного зв'язку (він має бути конкретним, орієнтованим на сильні сторони і напрями для вдосконалення); навчання студентів самостійній оцінці і взаємооцінюванню (це сприяє розвитку самостійності та відповідальності за власні результати); коригування освітнього процесу на основі отриманих даних (викладач оперативно змінює підходи до навчання відповідно до потреб студентів).

Перевагами використання формувального оцінювання є підвищення мотивації студентів (студенти отримують зворотний зв'язок не лише для виставлення оцінки, а й для реального покращення своїх знань та навичок), сприяння особистісному розвитку (формувальне оцінювання розвиває критичне мислення, саморефлексію і відповідальність за власне навчання), раннє виявлення труднощів (викладачі можуть оперативно виявити прогалини у знаннях і вчасно надати підтримку), індивідуалізація навчання (формувальне оцінювання дозволяє адаптувати навчальні підходи до потреб кожного студента), покращення якості викладання (викладачі тримають безперервний зворотний зв'язок зі студентами, отримують інформацію про сприйняття матеріалу, що дозволяє вдосконалювати методи викладання), формування навичок самооцінки (студенти вчаться самостійно аналізувати свої досягнення й планувати подальше навчання), зниження стресу (оцінювання сприймається як допомога у навчанні, а не як «фінальний вирок», що робить освітній процес комфортнішим).

Але попри численні переваги, формувальне оцінювання зустрічається з певними труднощами, а саме: це велике навантаження на викладача, оскільки формувальне оцінювання потребує постійного зворотного зв'язку з кожним студентом, викладачу доводиться більше часу витрачати на аналіз робіт і підготовку індивідуальних рекомендацій; недостатня підготовка викладачів (не всі викладачі мають відповідні навички формулювати ефективний конструктивний зворотний зв'язок, часто відсутнє розуміння, як інтегрувати формувальне оцінювання у щоденну практику без перевантаження); сприйняття студентами, які звикли до традиційного підсумкового оцінювання, вони можуть не відразу зрозуміти важливість і цінність формувального підходу, часто очікують «конкретної оцінки», а не розгорнутого коментаря. Враховуючи брак часу через щільні навчальні плани і обмежену кількість годин на дисципліну важко знайти час на розгорнуте формувальне оцінювання. Ще одним недоліком є відсутність належної системної підтримки. Освітні заклади часто не мають систем, які б офіційно закріплювали використання формувального оцінювання. Підходи є фрагментарними і залежать тільки від ініціативи окремого викладача. Також формувальне оцінювання часто базується на суб'єктивних судженнях викладача. Підтримання об'єктивності, спра-

ведливості й послідовності оцінювання може бути складним. Психологічні бар'єри у студентів і викладачів, а саме страх критики, знецінення коментарів або небажання відкрито визнавати свої помилки, можуть заважати обом сторонам освітнього процесу.

Попри зазначені труднощі, практика показує, що навіть у межах окремих освітніх компонентів можливо ефективно застосовувати формувальне оцінювання. Прикладом цього є використання самооцінювання під час виконання курсових робіт.

Сучасне освітнє середовище спрямоване на формування взаємодії між знаннями та практикою, що, у свою чергу, вимагає у студентів розвитку критичного мислення, самоорганізації та самооцінювання. Розглянемо використання самооцінювання як складової формувального оцінювання під час вивчення освітнього компонента «Економіка та планування організації дорожнього руху» здобувачами освіти за освітньо-професійною програмою «Організація та регулювання дорожнього руху». На думку автора, найефективніше самооцінювання здобувачів освіти використовується під час виконання курсової роботи, адже самооцінювання дозволяє здобувачу передбачити низку дій і етапів, спрямованих на критичне осмислення власної роботи, оцінку її відповідності поставленим завданням і програмним результатам навчання. Це сприяє формуванню самостійності, відповідальності та здатності до аналізу та вдосконалення виконаних завдань.

До основних етапів самооцінювання курсової роботи здобувачів освіти можна віднести:

1. Оцінку відповідності поставленим цілям. Здобувач освіти аналізує, чи відповідає структура, зміст і результати виконання курсової роботи завданню, зазначеному в методичних рекомендаціях. Наприклад, чи розкрито всі аспекти організаційно-економічної характеристики підприємства та чи проведено необхідні розрахунки.

2. Аналіз теоретичного обгрунтування, під час якого здобувач освіти здійснює оцінку якості зібраних теоретичних матеріалів, використаних в курсовій роботі, перевірку їх актуальності та відповідності темі курсової роботи, зможе пояснити чому обрано ті чи інші підходи до аналізу.

3. Перевірку правильності розрахунків, а саме коректності виконаних техніко-економічних розрахунків (втрати часу транспортних засобів, витрати, пов'язані з втратою часу пасажирів, пішоходів на перехрестях, збитку від ДТП, витрат по експлуатації світлофорних об'єктів тощо) та відповідність методології, яка застосовується.

4. Самоаналіз здобувачем освіти висновків і пропозицій, а саме: чи логічними є висновки, які випливають із проведених розрахунків та аналізу, чи є запропоновані заходи реалістичними та економічно обґрунтованими в сучасних умовах функціонування.

5. Оцінку оформлення курсової роботи здобувачем освіти, яка полягає в перевірці відповідності роботи методичним рекомендаціям та стандартам оформлення: правильність структури, оформлення посилань на літературу, оформлення таблиць, графіків, діаграм, оцінка грамотності й чіткості викладу матеріалу.

6. Виявлення сильних і слабких сторін, коли здобувач освіти визначає, які розділи курсової роботи виконані добре, а які потребують детальнішого доопрацювання або додаткових пояснень. Це сприяє вдосконаленню не лише поточної роботи, але й навичок для виконання майбутніх завдань.

7. Використання інструментів перевірки, тобто програмних засобів для перевірки на наявність у роботі плагіату, правильності виконаних розрахунків, що є важливим елементом академічної доброчесності.

8. Рефлексію процесу виконання курсової роботи, а саме оцінку власної дисциплінованості, відповідальності та здатності до самостійної роботи.

Результати самооцінювання здобувачів освіти допомагають викладачу визначити рівень готовності курсової роботи до захисту, виявити аспекти, які потребують доопрацювання, виявити сфери для подальшого розвитку.

Самооцінювання здобувачів освіти під час виконання курсових робіт є однією з ключових ланок у формуванні професійних компетентностей, визначених стандартом підготовки фахових молодших бакалаврів. Здатність адекватно оцінювати свою роботу сприяє розвитку усвідомленості, активізації мотивації та постійному самовдосконаленню. Воно є невід'ємною частиною процесу навчання та подальшого формування фахівців.

Самооцінювання виступає не лише інструментом перевірки власних навчальних результатів, а й важливим механізмом формування професійних компетентностей здобувачів освіти. Аналізуючи власну діяльність, студент вчиться критично оцінювати якість виконаної роботи, усвідомлювати сильні й слабкі сторони, планувати подальше вдосконалення. Такий процес стимулює розвиток ключових компетентностей – самостійності, відповідальності, здатності до рефлексії, аналітичного мислення та прийняття

обґрунтованих рішень. Отже, самооцінювання є важливою умовою становлення професійної зрілості майбутнього фахівця і сприяє переходу від пасивного засвоєння знань до активного управління власним освітнім розвитком.

Але здобувачі освіти не завжди мають повністю розвинені навички об'єктивного самооцінювання. Це призводить до порушень в особистісному розвитку та зниження продуктивності виконання курсових робіт. Тому в Харківському автомобільно-дорожньому коледжі розроблено процедури, які сприяють формуванню індивідуальних освітніх траєкторій у здобувачів освіти:

1. Діагностика потреб студента: оцінка інтересів, рівня знань і професійних цілей кожного студента.

2. Індивідуальне планування: розробка індивідуального освітнього плану, який враховує обрані теми, гнучкий розклад і способи оцінювання.

3. Дисципліни за вибором студентів: надання студентам можливості, в межах законодавчо визначеного обсягу, обирати дисципліни, які є для нього найцікавішими та відповідають майбутній професійній діяльності.

4. Індивідуальні консультації: постійна підтримка з боку викладача, який допомагає адаптувати навчання до індивідуальних потреб, коригувати траєкторію, підтримує мотивацію та забезпечує зворотний зв'язок, що особливо актуально в умовах воєнного стану.

5. Практична спрямованість: інтеграція реальних виробничих ситуацій, вихідні дані зі звітів провідних підприємств дорожньої галузі всієї країни.

Визначені процедури допомагають розкрити потенціал кожного студента, забезпечують якісну та ефективну підготовку до професійної діяльності. Використання зазначених процедур забезпечує гнучкість та індивідуалізацію навчання, здобувачі освіти стають краще підготовленими до реальних умов роботи, навчання стає більш цікавим і мотивуючим для кожного, формуються компетентності, які відповідають вимогам сучасного ринку праці.

Тому, враховуючи вищевикладену інформацію, самооцінювання є потужним інструментом у формуванні професійних компетентностей здобувачів фахової передвищої освіти. Практика впровадження самооцінювання під час виконання курсових робіт з освітнього компонента «Економіка та планування організації дорожнього руху» демонструє такі результати: покращення якості виконаних курсових робіт, зростання рівня самостійності здобувачів освіти, формування навичок критичного мислення, підвищення мотивації до навчання, більша самостійність у прийнятті рішень, ефективний аналіз своєї діяльності та досягнення поставлених цілей.

Таким чином, формувальне оцінювання – це не просто оцінка роботи, а частина культури навчання, яку потрібно свідомо будувати. Формувальне оцінювання є важливим інструментом підвищення якості освіти. Його правильне застосування дозволяє не тільки точно оцінити навчальні досягнення, а й створити умови для сталого розвитку особистості студента. Для ефективного впровадження формувального оцінювання в освітній процес необхідна комплексна підтримка на рівні закладу освіти, освітньої політики держави та професійної спільноти педагогів.

Список використаних джерел

1. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід : рефлексивний аналіз застосування // Педагогіка і психологія. 2020. № 1. С. 5–14.

2. Власенко І.О. Самооцінювання як складова формувального оцінювання у підготовці майбутніх фахівців / Педагогічні науки. 2023. № 1(120). С. 112–118.

3. Міністерство освіти і науки України. Концепція «Нова українська школа» : формувальне оцінювання [Електронний ресурс]. https://mon.gov.ua/

4. Чорна Л.М., Петренко В.С. Практичні аспекти впровадження формувального оцінювання у фахових коледжах // Збірник наукових праць НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія : Педагогіка та психологія. 2021. Вип. 55. С. 112–119.

5. Формувальне оцінювання : від теорії до практики : методичні рекомендації / уклад. К.В. Семенюк. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2022. 80 с.

6. Шиян Р.Б. Формувальне оцінювання як інструмент підвищення якості освіти // Проблеми сучасної освіти. 2021. № 3. С. 42–48.

ЕКООСВІТА В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ У ФАХОВІЙ ПЕРЕДВИЩІЙ ОСВІТІ

Тетяна Дзямко,
Наталія Кепенач,
завідувачки навчально-методичного кабінету
ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України»

Анотація. У статті розглядається проблема формування екоосвітніх компетентностей у контексті цифровізації освітнього простору. Проаналізовано сучасні тенденції розвитку екоосвіти у фаховій передвищій школі та визначено стратегічні орієнтири її модернізації відповідно до викликів цифрової епохи. Акцентовано увагу на інтеграції цифрових технологій у процес екологічної освіти з метою підвищення екологічної свідомості, розвитку критичного мислення та формування ціннісного ставлення до довкілля. Обґрунтовано необхідність переосмислення освітніх стратегій і впровадження інноваційних цифрових інструментів для забезпечення сталого розвитку та підготовки конкурентоспроможних фахівців нового покоління.

Abstract. The article considers the problem of forming eco-educational competencies in the context of digitalization of the educational space. The current trends in the development of eco-education in vocational pre-university schools are analyzed and strategic guidelines for its modernization are determined in accordance with the challenges of the digital era. The emphasis is on the integration of digital technologies into the process of environmental education in order to increase environmental awareness, develop critical thinking and form a value-based attitude towards the environment. The need to rethink educational strategies and implement innovative digital tools to ensure sustainable development and train competitive specialists of a new generation is substantiated.

Спрогнозувати майбутнє складно, але реально. Ринок праці зараз переживає кардинальні зміни, спричинені технологічним прогресом. Втім немає причин для паніки: традиційні професії не зникають, а лише набувають нового вигляду.

Національне агентство кваліфікацій провело дослідження і з'ясувало, які професії будуть актуальними в Україні вже в найближчому майбутньому (до 2030 року). Виявилося, що на популярність професій у майбутньому впливає буквально все – штучний інтелект, автоматизація, проблеми екології, доповнена реальність і, звичайно ж, пандемія та нові штами вірусу.

Усього в їхньому списку є 30 спеціальностей, які будуть актуальні в найближчі 5–10 років. Серед них – екологія. Будуть затребувані такі екологічні професії:

- Інженер-еколог. Проблема екології сьогодні актуальна як ніколи, над її розв'язанням науковці працюватимуть не один рік, а тому професія ще довго буде потрібна в майбутньому.

- Менеджер з утилізації відходів. Ще одна надактуальна проблема сьогодення – переробка та утилізація сміття. Тому компаніям знадобиться людина, яка знайде правильне рішення, що саме потрібно робити з відходами.

- Професіонал із відновлюваної та альтернативної енергетики. Знову-таки, питання турботи про довкілля дається взнаки. Екологічні проблеми – це ціла низка проблем. Енергетика – одна з них. Природні ресурси вичерпуються з

кожним роком, а тому так необхідна буде людина, яка знайде альтернативні джерела енергетики.

Велику роль у підготовці фахівців цієї сфери здійснюють заклади освіти.

Цифрова революція кардинально змінює освіту, впроваджуючи нові методики навчання, формати взаємодії та оцінювання. Паралельно з цим, загострення глобальних екологічних проблем (таких як деградація ресурсів і зміна клімату) вимагає перетворити екологічну освіту на пріоритет освітньої політики. У цій синергії цифровізації та екологізації закладено потенціал для якісного стрибка у фаховій підготовці, розвитку критичного мислення, креативності та формування життєво необхідних цифрових й екологічних компетентностей у майбутніх спеціалістів.

У фаховій передвищій освіті основний напрям цифровізації полягає у створенні інноваційного освітнього простору, що стимулює пізнавальну активність, самостійність і відповідальність студентів як майбутніх фахівців і громадян.

Цифровізація освіти значно розширює віртуальну мобільність усіх учасників навчального процесу (студентів, викладачів). Вона дозволяє здобувати освіту чи проходити стажування у закордонних закладах, не виїжджаючи з країни. Завдяки цифровізації освітніх послуг Україна підвищує свою конкурентоспроможність у межах європейського освітнього простору. У сучасному світі цифрові технології – це не просто інструменти, а повноцінне освітнє середовище, що забезпечує гнучкість (навчання у зручний час), безперервність та можливість створювати індивідуальні освітні траєкторії.

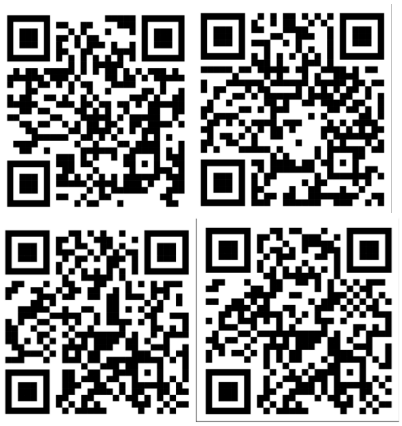
Сучасні цифрові ресурси відкривають широкі можливості для ефективної реалізації екологічної освіти. Серед них:

• Віртуальні лабораторії (PhET, Labster) – дозволяють моделювати хімічні та біологічні процеси, що впливають на довкілля.

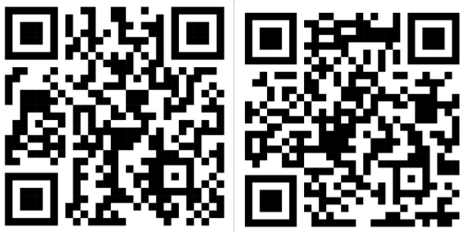
• Геоінформаційні системи (ГІС) – застосовуються для аналізу екологічних даних, моніторингу стану природного середовища, моделювання сценаріїв розвитку територій.

• Інтерактивні платформи (Padlet, ThingLink, Genially) – дають змогу створювати екопроєкти, віртуальні виставки, онлайн-кампанії з популяризації екологічних ідей.

• Цифрові симулятори екосистем – допомагають студентам зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки між діяльністю людини і станом природи.

• Соціальні мережі та блоги – стають інструментом екокомунікації, просвітництва та участі в глобальних ініціативах (наприклад, «Green Campus», «Zero Waste Education»).

Завдяки цим інструментам екоосвіта набуває практичного, інтерактивного і творчого характеру, що підвищує залученість студентів.

Серед ключових стратегічних напрямів розвитку екоосвіти у фахових коледжах в умовах цифровізації:

1. Інтеграція екологічної тематики у всі навчальні дисципліни.
2. Розроблення цифрових освітніх ресурсів екологічного спрямування (електронні підручники, інтерактивні карти, онлайн-курси, мобільні додатки для моніторингу довкілля).
3. Розвиток студентських екоініціатив у цифровому форматі (вебінари, хакатони, екочеленджі, цифрові проєкти з енергоефективності чи переробки відходів – це інноваційні форми залучення молоді до практичної діяльності).
4. Формування екоцифрової компетентнос-

ті (здатність студента не лише користуватися цифровими технологіями, а й застосовувати їх для розв'язання екологічних проблем, зокрема через аналіз даних, цифрове моделювання, екологічний моніторинг).

Майбутнє екологічної освіти тісно пов'язане з інтелектуальними технологіями – штучним інтелектом, big data, інтернетом речей, доповненою реальністю. Використання цих технологій дозволяє студентам проводити екологічне моделювання в реальному часі; створювати викладачам адаптивні освітні системи, що враховують індивідуальні потреби студентів; забезпечувати глобальну співпрацю у вирішенні екологічних проблем через міжнародні цифрові платформи.

Таким чином, цифровізація відкриває шлях до нової парадигми екологічної освіти – відкритої, інноваційної та інтегрованої у глобальний інформаційний простір.

Екоосвіта в цифрову епоху – це стратегічний напрям для фахової передвищої освіти, що інтегрує екологічні принципи з інноваційними технологіями. Її ключова мета – виховати нове покоління екологічно та цифрово компетентних спеціалістів, готових відповідально реагувати на глобальні виклики. Цифрові інструменти роблять екологічну освіту інтерактивнішою, доступнішою та практичнішою. Проте для повної реалізації цього потенціалу необхідні системна державна підтримка, інституційні зусилля та підвищення кваліфікації викладачів. Отже, екологічна освіта та цифровізація взаємно підсилюють одна одну, створюючи основу для сталого розвитку майбутнього суспільства.

Список використаних джерел

1. Сисоєва С. Цифровізація освіти : педагогічні пріоритети : пресреліз / Національна академія педагогічних наук України. 2025. URL : https://naps.gov.ua
2. Підубна О. Розділ 3. Цифровізація та екологізація професійної освіти. Монографія. Київ, 2024.
3. Гайдук О. В. Development of eco-oriented technologies in vocational education in Ukraine // Професійна освіта для сталого розвитку: виклики в умовах воєнного стану, результати і перспективи: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (20 жовт. 2022 р.). Київ: ІПО НАПН України, 2022. С. 42–45. URL : https://lib.iitta.gov.ua
4. Геревенко А. М., Головко Д. Ю., Коссова-Сіліна Г. О. Digital transformation of the educational environment of vocational education and training: theory, methodology, practice: навч.-метод. посіб. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2025. URL : https://lib.iitta.gov.ua

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Масові відкриті онлайн-курси з розвитку цифрової та інформаційної компетентності

Науково-методичний центр ВФПО протягом року проводить курси підвищення кваліфікації за програмою «Масові відкриті онлайн-курси з розвитку цифрової та інформаційної компетентності». Учасники мають можливість опанувати базову цифрову грамотність, роботу з Google-сервісами, Microsoft та Edge, а також навички кіберзахисту. Програма включає проєктування та створення електронних підручників, інтерактивних посібників і масових відкритих онлайн-курсів, а також використання штучного інтелекту з дотриманням академічної доброчесності. Курси проходять у різні місяці року, що дозволяє педагогам обрати зручний час для навчання. Усі слухачі отримують сучасні знання та практичні інструменти для ефективної роботи в умовах цифрової трансформації освіти. Навчання буде проходити на платформі https://edu.nmcbook.com.ua.

- Реєстрація буде відкрита незабаром. Слідкуйте за оголошеннями на електронних ресурсах НМЦ ВФПО та у соціальних мережах.
- «Базова цифрова грамотність педагога» 12-16 січня, 14-18 вересня
- «Робота з Google-сервісами» 19-23 січня, 21-25 вересня
- «Проєктування та створення електронних підручників і посібників» 26-30 січня, 28 вересня-2 жовтня
- «Проєктування та створення масових відкритих онлайн-курсів» 2-6 лютого,5-9 жовтня
- «Створюємо «підручник мрії» – підручник нового покоління» 16-20 лютого, 12-16 жовтня
- «Штучний інтелект і академічна доброчесність: як уникнути підміни знань штучним інтелектом» 23-27 лютого, 19-23 жовтня
- «Ми у світі інформації» 2-6 березня, 26-30 жовтня
- «Ефективна робота з Microsoft та Edge: нові можливості сучасних технологій Microsoft» 9-13 березня, 2-6 листопада
- «Кіберзахист для життя: як не стати жертвою цифрових загроз» 16-20 березня, 9-13 листопада
- «Проєктування електронних освітніх ресурсів» 23-25 березня,16-18 листопада
- «Створення електронних засобів навчання на платформі **«Освітній Хаб https://hub.nmcbook.com.ua»** 30 березня – 3 квітня, 2-27 листопада

ІНТЕГРАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Наталія Кравчук,
Альона Вікоренко,
викладачі ВСП «Шепетівський фаховий коледж ЗВО «Подільський державний університет»

Анотація. У статті розглянуто актуальність упровадження фінансової грамотності в систему освіти як одного з важливих напрямів формування фахових компетентностей здобувачів освіти. Проаналізовано основні напрями впровадження елементів фінансової освіти в навчальний процес, наведено приклади інтеграції під час вивчення обліково-фінансових дисциплін, визначено педагогічні умови формування фінансової культури майбутніх фахівців.

Abstract. The article considers the relevance of introducing financial literacy into the education system as one of the important areas of forming professional competencies of education seekers. The main areas of introducing elements of financial education into the educational process are analyzed, examples of integration in the study of accounting and financial disciplines are given, and pedagogical conditions for forming the financial culture of future specialists are determined.

Сучасна система освіти вимагає від педагогів нових підходів до підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних орієнтуватися в економічних реаліях та ухвалювати обґрунтовані фінансові рішення. Одним із дієвих інструментів розвитку таких умінь є інтеграція фінансової грамотності в навчальний процес, яка сприяє формуванню фінансової компетентності молоді, підвищенню рівня їх життєвої самостійності та відповідальності.

Фінансова грамотність сьогодні є не лише корисною навичкою, а й необхідною умовою для формування самостійної та успішної особистості. Усвідомлення власної фінансової відповідальності та здатність ефективно управляти коштами – це крок до справжньої незалежності.

Інтеграція фінансової грамотності в освіту є стратегічним пріоритетом для України, спрямованим на підвищення економічної стійкості громадян та держави в цілому. Цей процес охоплює всі рівні освітньої системи – від шкільної до вищої та фахової передвищої освіти – і регулюється ключовими державними документами, зокрема Національною стратегією розвитку фінансової грамотності до 2030 року, що сприятиме підвищенню фінансової обізнаності населення України, зростанню впевненості під час ухвалення фінансових рішень за будь-яких умов, формуванню раціональної фінансової поведінки, зокрема на основі ефективного використання фінансових послуг.

Згідно із Законом України «Про освіту», фінансова грамотність визнана однією з ключових компетентностей, необхідних для успішного життя в сучасному суспільстві. Хоча Закон України «Про фахову передвищу освіту» не містить прямої згадки про фінансову грамотність, проте він створює всі необхідні умови та можливості для її ефективної інтеграції в навчальний процес коледжів, відповідаючи сучасним освітнім тенденціям та потребам ринку праці.

Сьогодні досить широко використовуються навчальні програми, підручники та онлайн-курси (наприклад, на сайті НБУ «Гаразд») викладa-

чами та здобувачами освіти.

ВСП «Шепетівський фаховий коледж ЗВО «Подільський державний університет» активно впроваджує вивчення фінансової грамотності, що є частиною загальнонаціональної освітньої стратегії. Загалом, така активність проявляється через кілька ключових напрямів:

- проведення тренінгів, воркшопів з бюджетування, заощадження, кредитування;
- співпраця з банками, страховими компаніями, залучення фахівців-практиків для лекцій та консультацій, організація екскурсій у фінансові установи;
- проведення тижнів фінансової грамотності, участь у всеукраїнських та міжнародних програмах з фінансової освіти;
- підтримка ініціатив, спрямованих на розвиток підприємливості та самоорганізації студентів.

Коледж активно підтримує ініціативи Національного банку України щодо популяризації фінансової грамотності в Україні. Проводяться різноманітні заходи з використанням матеріалів, наданих НБУ та іншими організаціями, що підтримують розвиток фінансової грамотності.

Найдієвішою формою практичного ознайомлення з фінансовими процесами є заняття-екскурсія до банку, що поєднує навчальну мету з реальним досвідом взаємодії з фінансовими установами. Тому викладачами організовано заняття-екскурсію для здобувачів освіти до Всесвітнього дня заощаджень у Хмельницьку філію №5 АТ КБ Приватбанк, де вони дізналися багато нової та корисної інформації щодо сервісів по заощадженнях, які пропонує банк, дізналися про життєві приклади, що стосуються платіжного шахрайства.

Заняття-екскурсія до Хмельницького відділення №5 АТ КБ Приватбанк

Однією із ключових ініціатив НБУ є інформаційна кампанія з платіжної безпеки, спрямована на зменшення ризиків платіжного шахрайства. Метою є підвищення обізнаності громадян про правила безпеки безготівкових та онлайн-розрахунків. НБУ проводить у форматі білбордів, сітілайтів, відеороликів, освітніх заходів, конкурсів для учнів/студентів (відео, комікси). Конкурс «Пика шахрая» – це проєкт, який проходив у рамках всеукраїнської інформаційної кампанії #ШахрайГудбай з протидії платіжному шахрайству. У конкурсі взяли участь 323 відеоролики, створені 1945 учасниками. Зокрема і наш заклад долучився до цієї ініціативи.

Цілі і значення конкурсу:

- ♦ підвищити обізнаність молоді про механізми шахрайства та ризики у сфері фінансових операцій;
- ♦ розвивати навички розпізнавання шахрайських схем і правильну поведінку на випадок шахрайства;
- ♦ залучити творчість і командну роботу для просвітницької мети;
- ♦ підтримати інформаційну кампанію НБУ з популяризації безпеки у фінансовій сфері.

Всеукраїнське тестування з фінансової грамотності – це не просто ще один захід НБУ. Це інструмент самопізнання для громадян, спосіб підвищити фінансову культуру, а також частина стратегії з формування свідомого ставлення до особистих фінансів. Зокрема у тестуванні взяли участь 67 здобувачів освіти, педагоги коледжу, отримавши відмінні результати під час тестування.

Всеукраїнське тестування з фінансової грамотності

Чому це важливо саме зараз? В умовах воєнного стану, економічних викликів і зростання цифровізації фінансових послуг, самостійне управління фінансами стає дедалі актуальні-

шим. Розуміння фінансових продуктів, ризиків та шахрайства є частиною особистої безпеки. Це стимулює людей не лише реагувати на виклики, але й удосконалювати свої знання, що в перспективі зміцнює фінансову стабільність на рівні громадянина.

Акція «Знаю все про заощадження» – це чудова можливість для студентів, педагогів долучитися до практичної фінансової освіти. Знання про заощадження – не менш важливі, ніж знання про витрати чи кредити. Заощадження сприяють фінансовій стійкості. Розуміння, куди вкладати кошти, як планувати їх витрачання й залишки – це ключ до впевненості. Студенти показують непогані знання про заощадження, про медіаграмотність та про власну грошову одиницю.

Проведення практичних воркшопів з фінансової грамотності, конкурсу стіннівок, вебінарів з кібербезпеки у світі фінансів допомагає не лише здобути знання, а й сформувати впевненість у прийнятті фінансових рішень у повсякденному житті. Здобувачі освіти вчилися складати особистий та сімейний бюджет, розбиралися, як планувати витрати та заощадження, аналізували типові фінансові помилки.

Проведення таких заходів доводить, що фінансова освіта може бути цікавою, інтерактивною й надзвичайно корисною. Важливо, щоб фінансова грамотність стала частиною культури кожного українця. Адже розуміння грошей – це не лише економіка, це про впевненість, безпеку й майбутнє.

Коли людина розуміє, як працюють гроші, як захистити власні заощадження, як планувати бюджет і розпізнавати шахрайські схеми, вона стає економічно незалежною та відповідальною. Саме з таких громадян складається фінансово стійке суспільство.

Публікацію створено на основі матеріалів Центру фінансових знань «Талан», онлайн-платформи для підвищення рівня фінансової грамотності «Гаразд», інформаційної кампанії #ШахрайГудбай

ТОП-40

КРАЩІ РОБОТИ КОНКУРСУ «ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА-25»

Конкурс засвідчив високий рівень цифрової майстерності та креативності учасників. Визначити переможців було надзвичайно складно, адже всі роботи відзначалися якістю, інноваційністю та педагогічною цінністю. Ми вже представили освітянській спільноті переможців конкурсу, які стали прикладом сучасного використання цифрових технологій у навчанні. Тепер розпочинаємо знайомити педагогів із добіркою сорока кращих робіт, що увійшли до рубрики «ТОП-40». Ці ресурси стануть джерелом натхнення та практичних ідей для подальшого розвитку цифрової освіти. Електронний посібник «Deutsch+Profis: Німецька для професії», створений викладачами ВСП «Аграрно-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету» Наталією Губарь, Наталією Кононенко та Оленою Сувальською, є сучасним цифровим ресурсом для формування професійної іншомовної компетентності. Посібник орієнтований на практичне застосування німецької мови у професійній діяльності, поєднує інтерактивні завдання, мультимедійні матеріали та адаптивні інструменти для самостійного й групового навчання. Ресурс розроблений у форматі відкритого доступу та розміщений онлайн за посиланням https://learn4life-ua.github.io/deutschplus-profis, що забезпечує зручність використання як для студентів, так і для викладачів. Його зміст відповідає сучасним тенденціям цифрової освіти, сприяє розвитку мовної та інформаційної грамотності, а також інтеграції іноземної мови у професійні освітні програми. «Deutsch+Profis: Німецька для професії» – сучасний електронний посібник для тих, хто хоче впевнено володіти мовою у професійному середовищі.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Олена Олексієнко,
викладач
ВСП «Немирівський фаховий коледж Будівництва, економіки та дизайну ВНАУ»

Анотація. У статті досліджено інноваційні підходи до формування підприємницької компетентності студентів економічних спеціальностей в умовах цифрової трансформації освіти. Розкрито сутність цієї компетентності, акцентовано увагу на використанні кейс-методу, бізнес-симуляцій, проєктного навчання, Design Thinking, EdTech-платформ і геймифікації. Окреслено роль викладача як фасилітатора та наведено практичні рекомендації щодо створення сприятливого освітнього середовища. Наведено результати досліджень, що підтверджують ефективність запропонованих методів.

Abstract. The article explores innovative approaches to developing entrepreneurial competence among students of economics in the context of digital transformation in education. It defines entrepreneurial competence and emphasizes the use of case studies, business simulations, project-based learning, Design Thinking, EdTech platforms, and gamification. The role of the teacher as a facilitator is highlighted, along with practical recommendations for creating a learning environment that fosters entrepreneurial thinking. Research findings confirming the effectiveness of the proposed methods are also presented.

Зміни, що відбуваються в економіці країни, входження України до загальноєвропейського і світового освітнього простору вимагають інновацій в освітній політиці. Важливим концептуальним положенням оновлення змісту освіти є компетентнісний підхід, мета якого – забезпечення якості підготовки фахівців.

Зростаючі вимоги до якості підготовки фахівців зумовлені низкою причин.

По-перше, створення і впровадження сучасних технологій, зокрема інформаційних, в різні сфери діяльності вимагають від фахівця додаткових знань, умінь і навичок.

По-друге, виникнення суміжних галузей в освіті призводить до необхідності підготовки фахівця широкого профілю, який володіє системним мисленням і умінням вирішувати складні комплексні завдання.

Тому підготовка студентів економічних спеціальностей до реалій сучасного ринку праці потребує не лише фахових знань, а й здатності ефективно мислити, адаптуватися до змін, брати на себе відповідальність за власні дії та ініціювати нові ідеї. Підприємницька компетентність – це не лише про бізнес. Це про вміння керувати змінами, бачити можливості, швидко реагувати на виклики та генерувати рішення.

Сутність підприємницької компетентності

Підприємницька компетентність включає когнітивні, мотиваційні, поведінкові та практичні компоненти:

- знання: фінанси, економіка, правові засади бізнесу;
- навички: аналіз ринку, бізнес-планування, публічні виступи;
- установки: ініціативність, впевненість, інноваційність;
- поведінка: прийняття рішень, вміння ри-

зикувати, досягнення результатів.

Інноваційні методи і технології у формуванні компетентності

1. Кейс-метод: аналіз реальних бізнес-ситуацій формує критичне мислення.
2. Бізнес-симуляції: студенти віртуально керують компаніями, моделюючи динаміку ринку.
3. Проєктне навчання: створення студентами власних мініпроєктів (маркетингових, фінансових, соціальних).
4. Design Thinking: робота над бізнес-ідеєю з етапами емпатії, прототипування і тестування.
5. Робота з цифровими сервісами: Canva, Trello, Miro, Notion – допомагає організувати проєкти, візуалізувати ідеї, контролювати процеси.
6. Використання EdTech-платформ: Prometheus, Coursera, Diia.Business для самонавчання студентів.
7. Геймифікація: ділові ігри, стартап-квести, онлайн-марафони підприємницьких ідей.

Яка ж роль викладача у новій освітній парадигмі?

Сучасний викладач – не джерело знань, а фасилітатор, ментор і партнер. Він допомагає студентам бачити проблеми як виклики та мотивує до ініціативи. Потрібно переосмислити формат занять, віддаючи перевагу командній роботі, рефлексії, спільному пошуку рішень. Студенти повинні вчитися не «здавати заліки», а створювати продукти – бізнес-плани, презентації, відеопітчі, ідеї для стартапів.

Практичні ідеї для викладачів, які можна застосувати:

- організувати бізнес-клуб або стартап-інкубатор у межах коледжу;
- провести «тиждень підприємництва» з конкурсами, гостьовими лекціями підприємців;
- впровадити студентські дослідження локального бізнес-середовища;
- співпрацювати з місцевими підприємствами для стажування;
- інтегрувати міждисциплінарні модулі (економіка + маркетинг + ІТ);
- використовувати цифрові щоденники для фіксації прогресу студентів у розвитку soft skills.

Такий досвід і підтвердження є у наукових дослідженнях, а саме:

- Ю. Баніт (2019) – наголошує на моделі Міллера, що передбачає поетапне становлення компетентності від знання до дії.
- Н. Венгер (2020) – доводить ефективність проєктної діяльності та інтеграції EdTech.
- І. Остапенко (2022) – підтримує необхідність формування мотиваційно-ціннісного ядра підприємця.
- С. Клименко (2021) – описує роль візуалізації (скрайбінг, mind map) у розвитку мислення студентів.
- Л. Івахненко (2019) – підкреслює важливість рефлексії та самооцінки як інструментів формування компетентності.

Формування підприємницької компетентності студентів – це стратегічне завдання сучасної освіти. Застосування інноваційних технологій, цифрових інструментів, геймифікації та проєктного навчання дозволяє зробити освітній процес гнучким, наближеним до життя, мотивуючим. Головна роль викладача – стати провідником змін і створити середовище, де кожен студент може відчути себе майбутнім підприємцем, незалежно від того, чи стане він власником бізнесу, чи просто ефективним фахівцем з підприємницьким типом мислення.

Список використаних джерел

1. Кравченко С. (2021). Формування підприємницьких навичок у студентів економічних спеціальностей. Освітній простір України.
2. Мартинюк В. (2020). Інноваційні освітні технології в системі підготовки економістів. Науковий вісник Університету.
3. Романенко О. (2018). Розвиток підприємницького мислення в умовах цифрової трансформації освіти. Професійна освіта: теорія і практика.
4. Кириленко Л. (2021). Проєктна діяльність як інструмент розвитку підприємницьких компетентностей. Інформаційні технології і засоби навчання.
5. Петрова Т. (2020). Інноваційні освітні практики у підготовці майбутніх економістів. Освіта і розвиток обдарованої особистості.

КУРСОВА РОБОТА (ПРОЄКТ): МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ ЯК ВИМОГА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Віталій Каращук,
методист навчально-методичного відділу
Іван Синчук, начальник відділення-майстер виробничого навчання навчального відділення пожежної тактики та організації служби Вищого професійного училища Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (м. Вінниця)

Анотація. У статті розглянуті місце та роль курсових робіт (проєктів) у навчальних планах підготовки фахових молодших бакалаврів, нюанси її планування; подані аргументи на користь вибору мультидисциплінарності з урахуванням вимог сучасної освіти; встановлені зв'язки таких робіт із роботодавцями; описані власні результати впровадження.

Abstract. The article examines the place and role of coursework (projects) in the curricula of professional junior bachelors, the nuances of its planning; presents arguments in favor of choosing multidisciplinarity, taking into account the requirements of modern education; establishes connections of such works with employers; describes the own results of implementation.

Заклади освіти, які здійснюють підготовку фахових молодших бакалаврів (НРК5) на основі затверджених стандартів МОН України спільно із роботодавцями та здобувачами освіти, у складі робочих груп, розробляють та впроваджують в своїй діяльності освітньо-професійні програми [1]. Саме ці освітньо-професійні програми є основою для складання навчальних планів, в яких, згідно із Методичними рекомендаціями ДСЯО України, в плані освітнього процесу зазначається перелік освітніх компонент (ОК) із формами проміжного та підсумкового контролю [2]. В нормативних документах з освітньої діяльності немає підстав для заборони включення курсової роботи (проєкту) в окремий ОК, проте слід пам'ятати, що:

по-перше, в додатках до дипломів фахових молодших бакалаврів результати виконання курсових робіт (проєктів) зазначаються окремими позиціями перед результатами підсумкової атестації;

по-друге, відповідно до п. 9.5. Типового положення про організацію освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти на виконання курсових робіт (проєктів) в якості окремого модуля ОК виділяється не менше одного кредиту ЄКТС на кожну таку роботу, а в якості окремих ОК – не менше трьох кредитів ЄКТС відповідно [3].

З урахуванням першої та другої обставин слід врахувати, що курсові роботи (проєкти) – це важливий етап у процесі навчання, який дозволяє здобувачам освіти проявити свої знання, вміння та навички, отримані за час навчання; передбачають самостійне вивчення, проведення досліджень, аналіз отриманих даних та складання звіту. Адже у ході виконання курсових робіт (проєктів) здобувачі освіти мають можливість не лише заглиблюватися у свою спеціальність (фах), а й розвивати свої навички у сфері наукового дослідження.

Чудовим рішенням для досягнення поставленої мети може слугувати мультидисциплінарність курсових робіт (проєктів), тобто врахування декількох результатів вивчення ОК, які вже (за логікою) сформували у здобувачів освіти ті чи інші спеціальні (фахові) компетентності. Це в свою чергу дозволить кожному закріпити сформовані компетентності; закцентувати увагу на вагомому значенні кожної дисципліни для

професійного становлення в контексті цілісної підготовки; стати в майбутньому для закладу освіти чудовим та дієвим елементом мотивації в освітньому процесі.

Не слід забувати одну із важливих вимог до сучасної освіти – максимальна сформованість та інтеграція знань, умінь та навичок здобувачів освіти до сучасних запитів, котрі надходять із ринку праці. Так, сьогодні це доволі гостре питання, яке стоїть на порядку денному майже на кожному освітянському чи студентському форумі, конференції, семінарі тощо. Роботодавці в один голос стверджують про гостру необхідність негайної трансформації у сфері підготовки фахівців як на рівні фахової передвищої, так і професійної освіти, але водночас, слід зауважити, вони важко йдуть на контакт для прикладу з питань активної участі навіть в тих самих зборах Ради роботодавців. Дещо пом'якшити градус напруги можуть чітко сплановані в навчальних планах міждисциплінарні курсові роботи (проєкти), в яких у практичному розділі можна передбачити ті завдання та ситуаційні задачі, які є найактуальнішими на сьогоднішній день. Зрозуміло, що для цього необхідно постійно вести активні діалоги із роботодавцями та регулярно вносити зміни та доповнення до методичних рекомендацій з виконання таких робіт. Проте на виході під час захисту курсових робіт (проєктів) можна здивуватися одержаним результатам та сміливо запрошувати на такий захід представників із різних галузей економіки. Це в свою чергу додатково посилить статус закладу освіти на місцевому та державному рівнях.

Для прикладу розглянемо результати, одержані під час виконання мультидисциплінарних курсових робіт (проєктів) підготовки фахових молодших бакалаврів (зі скороченим строком навчання) за спеціальностями 263 Цивільна безпека та 261 Пожежна безпека нашого закладу освіти.

У навчальному плані підготовки фахових молодших бакалаврів освітньо-професійної програми "Радіаційний та хімічний контроль" спеціальності 263 Цивільна безпека у третьому семестрі передбачена мультидисциплінарна курсова робота із дисципліни "Небезпечні хімічні речовини. Методи та засоби індикації", яка враховує здобуті результати навчання з 15 із 31 навчальної дисципліни згідно з переліком ОК навчального плану. Виконується вона за індивідуальним для кожного алгоритмом із урахуванням конкретної небезпечної хімічної речовини, об'єкта, де вона використовується, маси, сучасного безпекового стану тощо. Так, у ході виконання здобувачі освіти наводять комплексну оцінку сукупності небезпек та вражаючих факторів під час аварійних ситуацій з небезпечною хімічною речовиною, проводять прогнозування зон спалахування, зон та наслідків вибуху та виливу, способів та засобів деконтамінації . Зазначимо, що за результатами працевлаштування випускників за фахом на відповідні посади в аварійно-рятувальні загони спеціального призначення ГУ ДСНС України до нашого закладу освіти надходять позитивні відгуки з різних областей України про високі показники підготовки фахівців для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, а деякі випускники навіть нагороджені державними нагородами за результатами ліквідації масштабних пожеж.

Дещо іншою міждисциплінарною курсовою роботою є робота із дисципліни "Пожежна тактика" навчального плану підготовки фахових молодших бакалаврів освітньо-професійної програми "Організація та техніка протипожежного захисту" спеціальності 261 Пожежна безпека, яка виконується аналогічно на третьому семестрі і враховує здобуті результати навчання з 16 із 29 навчальних дисциплін згідно з переліком ОК навчального плану. Ця курсова робота виконується за декількома напрямками пожежогасіння із урахуванням оперативно-тактичної характеристики об'єкта (за цільовим призначенням), схеми протипожежного водопостачання, часу виникнення пожежі та часу повідомлення про неї. Керуючись Довідником керівника гасіння пожеж, здобувачі освіти здійснюють розрахунки сил та засобів для гасіння пожежі; складають алгоритм гасіння пожежі першим керівником гасіння пожежі; формують оперативну картку пожежогасіння [4]. В результаті виконання роботи здобувачі освіти мають повністю сформовані навички проведення оперативної оцінки місця події, визначення обстановки на пожежі.

Таким чином планування мультидисциплінарних курсових робіт (проєктів) має низку переваг і дозволяє суттєво покращити зміст підготовки фахових молодших бакалаврів до виконання ними завдань в умовах реальних подій. Адже всі ми розуміємо, що фахові молодші бакалаври відіграють важливу роль на ринку праці у формуванні кадрового потенціалу економіки держави попри деяку недооціненість такого рівня підготовки.

Список використаних джерел
https://surl.li/efxlnb

ВНУТРІШНЯ МОТИВАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ

Любов Ушакова,
викладач
Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу

Анотація. У статті розглянуто проблему формування внутрішньої мотивації навчальної діяльності студентів як важливого чинника підвищення ефективності освітнього процесу. Проаналізовано сучасні підходи до класифікації мотивів навчання, визначено роль викладача як мотиватора, розкрито особливості застосування інтерактивних, творчих і міждисциплінарних методів навчання. Представлено практичні приклади підвищення навчальної мотивації під час занять з хімії. Підкреслено значення внутрішньої мотивації як основи саморозвитку особистості.

Abstract. The article examines the issue of developing students' intrinsic motivation for learning as an important factor in increasing the effectiveness of the educational process. Modern approaches to the classification of learning motives are analyzed, the role of the teacher as a motivator is defined, and the specifics of using interactive, creative, and interdisciplinary teaching methods are outlined. Practical examples of enhancing learning motivation during chemistry lessons are presented. The importance of intrinsic motivation as the foundation for personal self-development is emphasized.

Сучасна освіта стоїть перед завданням не лише передавати знання, а й формувати внутрішнє прагнення студентів до навчання. Як зазначають А. К. Маркова, Т. А. Матис та А. Б. Орлов, мотивація є рушійною силою будь-якої діяльності людини, оскільки саме вона визначає ставлення особистості до навчання, її пізнавальну активність і систему життєвих орієнтирів. В умовах реформування освіти та впровадження компетентнісного підходу питання формування мотивації до навчання набуває особливої актуальності (Національна стратегія розвитку освіти, 2011). Більшість досліджень (Занюк, Максим'юк, Хоменко) доводять, що без розвитку внутрішніх мотивів неможливо досягти стійкого пізнавального інтересу.

Мотивація є багаторівневою системою, що охоплює потреби, інтереси, цілі, емоції та установки особистості. У педагогічній психології розрізняють два типи мотивації — зовнішню (контроль, оцінки, вимоги) та внутрішню (прагнення до знань, саморозвитку).

Внутрішня мотивація базується на задоволенні від процесу пізнання, що, за дослідженнями Deci&Ryan, стимулює автономію, компетентність та відчуття належності. Педагогічна стратегія має бути спрямована на розвиток саме цієї складової мотиваційної сфери.

Фактори формування внутрішньої мотивації:

- створення позитивного емоційного фону навчання;
- забезпечення ситуації успіху;
- надання студентам свободи вибору;
- використання інноваційних методик (проєктне, дослідницьке, ігрове навчання);
- урахування вікових та індивідуальних особливостей.

Практичні аспекти підвищення мотивації студентів

1. Мотивація через бесіду

Бесіда є ефективним методом у навчанні дисциплін, пов'язаних із лісовим господарством. Така форма роботи активізує мислення студентів, спонукає їх до аналізу природних явищ і власного досвіду спостережень у лісі. Питання можуть бути побудовані так, щоб викликати інтерес до лісових тем: «Чому листя змінює колір восени?», «Як ґрунт впливає на ріст дерев?», «Чому мох росте переважно на північному боці стовбура?». Це створює довірливу атмосферу, розвиває логічне та екологічне мислення, а також формує відповідальне ставлення до природи.

2. Хімічний експеримент як засіб мотивації

Демонстраційні досліди (наприклад, «Розклад цукру при нагріванні», «Гіацинт рожевий – індикатор») дозволяють пов'язати теорію з практикою, формують наукове мислення та підтримують емоційний інтерес до предмета.

3. Використання художньої літератури

Використання художньої літератури, зокрема казкових сюжетів («Хімія – чарівниця», «Будинок, який побудував Менделєєв»), може ефективно застосовуватись і в освітніх програмах лісового господарства. Такі твори сприяють емоційному залученню студентів, допомагають через образність і метафору осмислити складні природні процеси – ріст дерев, взаємодію живих організмів, значення лісу для екосистеми. Це розвиває уяву, екологічне мислення та шанобливе ставлення до природи.

4. Творчі завдання

Кросворди, ребуси, хімічні вірші розвивають логічне мислення, підсилюють елементи гри у навчальному процесі та викликають почуття успіху.

5. Пізнавальні ігри

Ігрова діяльність стимулює інтерес до складних тем, таких як класифікація речовин або властивості елементів. Через змагання та співпрацю формується позитивна навчальна атмосфера.

6. Міждисциплінарні зв'язки

Залучення знань з фізики чи математики під час розв'язування задач з хімії сприяє усвідомленню практичної значущості знань. Міждисциплінарні зв'язки хімії та спеціальних дисциплін лісового господарства мають важливе значення для формування цілісної професійної компетентності студентів. Знання хімічних процесів лежать в основі розуміння складу ґрунтів, процесів живлення рослин, захисту лісових насаджень від шкідників, а також технологій переробки деревини. Такий інтегрований підхід дозволяє студентам усвідомити практичну значущість хімічних знань у професійній діяльності та підвищує їхню внутрішню мотивацію до навчання. Використання міждисциплінарних зв'язків хімії та фахових дисциплін лісового господарства сприяє розвитку прикладного мислення студентів. Під час вивчення тем з ґрунтознавства, лісової екології, захисту лісу або деревинознавства хімічні знання допомагають пояснити закономірності обміну речовин у природі, механізми дії пестицидів, антисептиків, а також принципи охорони навколишнього середовища.

7. Екскурсії та конференції

Позааудиторна діяльність (науково-практичні конференції, візити до музеїв, участь у STEM-проєктах) підтримує інтерес до науки та стимулює саморозвиток студентів. Не зважаючи на виклики воєнного часу та дистанційний формат навчання, освітяни продовжують використовувати екскурсії та конференції як потужний інструмент формування внутрішньої мотивації. Перехід цих заходів у цифровий простір довів, що пізнавальна активність і наукова комунікація можуть ефективно розвиватися навіть за умов обмежень.Онлайн-екскурсії музеями, участь у вебінарах і дистанційних науково-практичних конференціях сприяють збереженню інтересу студентів до науки, формують відчуття професійної спільності та відкривають нові можливості для самореалізації.

Роль викладача у формуванні мотивації. Викладач є ключовою фігурою, що формує емоційний клімат навчання. Його завдання – створити умови, за яких студент відчуває власну значущість, здатність і бажання діяти. За словами Г. Маррі: «Той, хто прагне, зробить більше, ніж той, хто може».

Викладач повинен уникати надмірного контролю, формалізму оцінювання, стимулювати саморефлексію та внутрішню мотивацію студента до пізнання.

Внутрішня мотивація – основа ефективного освітнього процесу. Вона формується через поєднання педагогічної майстерності, особистісно орієнтованих методів та емоційного залучення студентів. Хімія, як природнича дисципліна, має великий потенціал для розвитку мотивації через експеримент, творчість і практичне застосування знань. Розвиток внутрішньої мотивації забезпечує не лише успішність навчання, а й становлення самостійної, мислячої особистості.

Список використаних джерел
https://surl.li/hnhvet

КОСАРАЛЬСЬКИЙ ПЕРІОД ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧЕНКА

Володимир Добровольський,
викладач Кропивницького фахового коледжу харчування та торгівлі

Анотація. Стаття розкриває косаральський період творчості Тараса Григоровича Шевченка (вересень 1848 – січень 1849 роки), який дослідники майже не виокремлюють. Творчість цього періоду становить певну систему, а отже, потребує детального вивчення та аналізу. Подається ґрунтовний аналіз матеріалу у період експедиції, виявлення нових художніх рис у поезії цього періоду, проаналізовано джерела й стан наукової розробки досліджуваної проблематики.

Abstract. The article breaks up the Kosaralia period of Taras Shevchenko's work (September 1848 - January 1849), which researchers almost never single out. The creativity of this period constitutes a certain system, and therefore requires detailed study and analysis. A thorough analysis of the material during the expedition is presented, new artistic features in the poetry of this period are identified, and the sources and state of scientific development of the researched issues are analyzed.

У косаральський період творчості Тарас Григорович Шевченко багато писав. Протягом зимівлі на Косаралі написано понад 70 поезій, серед них 5 поем. На мою думку, потрібно сприймати косаральський цикл як цілість, породжену душевним станом поета, який переживав один із найдраматичніших періодів свого життя. Його стан душі визначав один біль, одна повсякчасна дума – Україна.

Одна з наймаловідоміших сторінок біографії великого Кобзаря – участь в Аральській географічній експедиції 1848–1949 років. Здається, про важку долю Тараса Шевченка, про заслання і військову службу, про його життя і творчість написано стільки, що віднайти щось нове чи маловідоме сьогодні майже неможливо. Та виявляється, що Тарас Шевченко під час заслання служив не лише солдатом, а ще й матросом, йому довелося стояти біля витоків організації мореплавства на Аральському морі і якраз ця, флотська сторінка біографії Великого Кобзаря залишається майже не поміченою, губиться в його загальній солдатській службі і не висвітлена дослідниками його біографії.

Про морську сторінку біографії Кобзаря майже нічого не відомо. Слід відзначити, що Аральська експедиція була одним із найпліднішних періодів поетичної творчості засланого Шевченка.

Насамперед потрібно звернутися до біографічного матеріалу, щоб побачити косаральський період у житті Тараса Шевченка. Під час перебування на Косаралі, Шевченко пережив чи не найпродуктивніше у своєму житті творче піднесення.

Засновуючи укріплення на Сирдар'ї, за шістдесят верст від її гирла, генерал Обручев звернув увагу на Аральське море. Аральське море – безстічне, солоне море в Туранській низовині, в пустельній зоні, в яке вливаються річки Амудар'я та Сирдар'я. Від початку 1960 років рівень моря сильно знизився. Це море – одне з найменших на всій земній кулі, через що багато хто з географів називає його навіть озером, а того часу воно майже не було відоме й стало предметом багатьох гіпотез. Воно розташоване в Центральній Азії.

Доля Тараса Шевченка склалася так, що він, засланий царем на службу солдатом в Орен-

бурзький корпус, протягом майже півтора року, з 30 липня 1848 року до 23 вересня 1849 року, служив матросом і одночасно живописцем в Аральській описовій експедиції під керівництвом капітан-лейтенанта Олексія Івановича Бутакова, брата адмірала Григорія Бутакова – героя оборони Севастополя під час Кримської війни.

Тарас Шевченко із задоволенням сприйняв повідомлення про включення його до складу експедиції. Поряд з іншими матросами він вантажив припаси, виконував різні роботи з підготовки. Збирали гідрографічну експедицію в порту Раїм. Аральська флотилія О. Бутакова складалася з двох шхун. Перехід каравану був надзвичайно складним. Шевченко від сонячних ударів під час пішого переходу навіть втрачав свідомість, що свідчить, що експедиція на Арал виявилася досить важкою і небезпечною. Сильні вітри і шторми виснажували команду, а з південних берегів чатувала загроза вороже налаштованих кінних загонів Хівинського ханства. Через псування продуктів і води члени експедиції постійно голодували.

Шхуна «Константин» узяла курс на захід, щоб протягом двох місяців закінчити загальне дослідження моря. Експедиція почала свою складну й тяжку працю від східного берега. Увесь час робили топографічні поміри, наносили на карту контури берегів.

Коли шхуна ставала на якір, Тарас Шевченко малював та писав вірші. Плавання було дуже тяжке. Почалося воно в ту пору, коли спека доходить там свого апогею. Бурхливе море зовсім не було досліджене, і відважним плавцям під час бурі скрізь загрожувала небезпека.

Натхнення не полишало поета – крім нових малюнків і картин, він створює великий, так званий Косаральський ліричний цикл, якому належить помітне місце в його поезії періоду заслання.

Поезії косаральського циклу характеризуються тематичною і жанровою різноманітністю. Тут і продовження сформованих ще до заслання сатиричних мотивів суспільно-політичного характеру, драматургічні сюжети, цикл чудово фольклоризованих поезій, і пронизливо ліричні поезії, що вражають своєю «рентгеноскопічністю» душевних станів митця, і яскраві пейзажні замальовки. Цей перелік зовсім не вичерпує тематично-жанрового розмаїття циклу.

Він написав понад 70 поезій в народопісенному дусі. А саме: «За сонцем хмаронька пливе», «У Бога за дверми лежала сокира», «Караюся, мучуся....але не каюсь!», «І небо невмите, і заспані хвилі», «Наче степом чумаки», «Не додому вночі йдучи», «Хіба самому написать», «Готово! Парус розпустили», «У Вільні, городі преславнім», «У нашім раї на землі», «У неділеньку та ранесенько», «У неділеньку та святую», «У перетику ходила», «У тієї Катерини» та багато інших.

Два літа й одну зиму прожив Шевченко разом з учасниками експедиції. Разом з нею поет подолав понад сімсот кілометрів пустельним степом. Стійко витримував усі труднощі й небезпеки плавання Аральським морем, одним за одним робив малюнки, писав вірші. Та все ж експедиція для Шевченка стала важливим етапом його творчості – і літературної, і художньої. Навіть у таких важких умовах, під час морської хитавиці, в тісній необладнаній каюті, загружений обов'язками та службою, він зумів створити видатні зразки художньої творчості. З жовтня 1848 до травня 1849 року експедиція зимувала на острові Косарал.

Під час зимівлі Шевченко багато малював і писав. Це була чи не єдина можливість духовного спілкування з народом і задоволення потреби відгукнутися на його болі й радощі, думи й сподівання. Бачене й пережите колись в Україні вибухає з новою поетичною силою. Пише знамениту пейзажну замальовку «За сонцем хмаронька пливе....»

Це є зображально-медитативна елегія. У вірші відображено переживання самотності й туги, які проймають Шевченкову поезію періоду заслання. Осмислення поетом свого душевного стану тут напряму пов'язано із зображенням життя природи. Сюжет ґрунтується на одному з основних протиставлень у міфологічній моделі світу – світла й пітьми, дня і ночі, співвідносних у кінцевому підсумку з добром і злом.

У підтексті образу світла, настання якого так прагне ліричний герой, інтерпретатори зазвичай вбачають семантику визволення.

Широко звертається Шевченко і до традиційних форм емоційного навіювання – звукових повторів.

Під час переходу з Орської фортеці до укріплення Раїм у складі Аральської описової експедиції Т.Шевченко написав вірш «У бога за дверми лежала сокира», яка йде у «Малій книжці» другою. З приводу її датування висловлювалися різні міркування. Згадки в творі про Аральське море, річку Карабутак, дерево джангисагач (у Шевченка – сингич-агач) дають привід для сумніву, чи міг поет ще до походу на Аральське море вводити в поезію такі реалії. Давно вже побутувала думка, що ця поезія написана у форті Карабутак, в якому Шевченко зупинився разом з експедицією 20–21 травня по дорозі до Аральського моря, її поділяє більшість дослідників. Недалеко від Карабутаку росло «святе дерево» казахів – джангисагач, легенду про яке поет по-

клав в основу сюжету твору. Творчість була для нього не тільки духовною потребою, а й формою протесту проти царського свавілля. Записуючи рядок за рядком, він підтверджував свої слова: «Караюся, мучуся….але не каюсь!».

Одна за одною виникають «захалявні книжечки» – таємні рукописні збірочки «невольничої поезії» Т.Шевченка.

Нудьгу й скорботу, що їх пережив поет у «незамкненій тюрмі», зворушливо передано крізь сприйняття навколишньої природи в поезії «І небо невмите, і заспані хвилі…».

Ця поезія наділена якоюсь дивовижно сильною сугестією. Уся поезія – це образно-настроєве відображення прогулянки пустельним берегом саме осіннього Косаралу. Ця поезія ввібрала в себе настрій Шевченка. Набувши здатності сугестувати цей стан кожному, хто торкнеться його рядків, поет бачив природу як художник – із загостреною, виразно настроєвою колористичністю. Він відчув її настрій і зумів його виявити в довершеній літературній формі. В цій поезії відбувається синергія двох начал – імпресії природи та імпресії особистості. «І небо невмите, і заспані хвилі» – взірцевий приклад філігранно виконаної, сугестивної поезії, яка заряджає реципієнта почуттями, що володіли автором. А в цьому є суть мистецтва.

Книжечка на 1849 рік починалася віршем «Наче степом чумаки». Природним був твердий намір:

Та вже ж нехай хоч розіпнуть,
А я без вірші не улежу.
Уже два года промережав
І третій в добрий час почну.

Шевченко пише про творчий неспокій як про органічну потребу свого життя. Він усвідомлює, що писанням віршів кує собі нові кайдани, але не писати не може. Одна за одною лягають на папір щирі сповіді душі, яка рветься на волю, прагне висловити за народ його сокровенні думи. У поезії «Не додому вночі йдучи», написаній 24 грудня 1848 року у вигляді віршованого листа до знайомого Ф. Лазаревського, мужньо звучать слова: «На те й лихо, Щоб з тим лихом битись.….»

Яскравими рядками поет змальовує море і тихо сумує, щоб ніхто не бачив, як він віршує.

Можливість в експедиції писати і малювати Шевченко використав сповна. Присутність і прихильність прогресивного і освіченого офіцера О. Бутакова, який розумівся на мистецтві і літературі, сприяли таланту Кобзаря, а морська стихія не могла не відобразитись у його творах великою кількістю малюнків. Хоч і в неволі, Кобзар полюбив море, і воно надихало його фізичними і творчими силами.

Важко пережив Шевченко самотність, відсутність справжніх задушевних друзів, або хоч листів від них. Він високо дорожив щирим словом, дружньою порадою, підтримкою. Найвиразніше гнітючий настрій позначився на вірші «Хіба самому написать».

Сповнене важкої, виснажливої праці, двомісячне плавання 1848 року по бурхливому Аральському морі закінчилося. Проте зимова стоянка на Косаралі мала на меті не тільки відпочинок, а й підготовку до плавання наступного року. Для Шевченка це був період напруженої творчої праці.

Учасники експедиції здійснили величезну роботу, практично вперше науково вивчивши Аральське море.

Кінцем експедиції датується вірш «Готово! Парус розпустили!», у якому поет прощається з Косаралом.

Темою вірша є прощання з островом Косаралом. Проте загальний настрій поета, як свідчить вірш, був все ж досить похмурий: він лишився невільником, а безлюдні, пустельні краєвиди аральських берегів змушували це відчувати ще сильніше. Початок твору несе своєрідний відбиток Шевченкових замальовок, виконаних в експедиції. Розлучення без жалю тут видає навіть синтаксичне оформлення фрази-звертання, в якій відсутній знак оклику. Ситуація звертання становить основу подальшого ліричного сюжету. Поет називає його «другом», прагне бути справедливим і вдячним йому. Прощаючись з Косаралом, Шевченко висловлює йому свою вдячність. Поет з ним розлучається, не шкодуючи, від майбутнього також не сподівається добра. Про Аральське море як про «нікчемне» поет відгукувався ще тоді, коли лише збирався в експедицію. Своє враження про нього він не змінив і після першого двомісячного плавання по ньому, хоча немає сумніву, що йому, як митцеві, воно іноді відкривалося якимись привабливими сторонами.

Косаральському творчому періоду також передували кількамісячні мандри поета, щоправда не своєю рідною землею, яку він вивчав, а небезпечним через часті шторми Аральським морем.

Отже, косаральський період в житті Шевченка позначений створенням нових ліричних шедеврів, які не тільки засвідчили його сходження на нові творчі рубежі, а й дали могутній поштовх до розвою всієї української поезії.

Справжнє щастя для нації – мати такого поета, як Шевченко. І справжнє щастя для вчителя – бути посередником між ним і юним поколінням громадян України. Адже вчитель зможе наблизити учня до розуміння твору в такій мірі, наскільки він сам до нього наближений.

«СПІЛЬНИЙ ПРОЄКТ» У ВИКЛАДАННІ ГІНЕКОЛОГІЇ ТА РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВ'Я

Олена Підгорна,
викладач
КЗ «Ніжинський фаховий медичний коледж»
Чернігівської обласної ради

Анотація. У статті висвітлені основні переваги використання в роботі викладача інтерактивної технології кооперативного навчання з метою формування у здобувачів освіти компетентності колективної взаємодії для досягнення спільного результату.

Abstract. This article highlights the main advantages of a teacher using interactive cooperative learning technology to form students' competence in collective interaction for achieving a common result.

> ***Успіх команди визначається її здатністю працювати разом.***
>
> ***Дейв Рамсі***

Колективна діяльність (командна робота) є фундаментальною рушійною силою сучасного світу, оскільки складність завдань давно перевищила можливості однієї людини в усіх сферах життя суспільства, зокрема і в освіті. Для того, щоб організувати роботу колективу й досягнути максимального результату, необхідно використовувати певні робочі технології, ефективність яких підтверджена практикою.

Технологізація навчального та виховного процесів пов'язана з пошуком таких дидактичних підходів, які були б у змозі перетворити навчання у «виробничо-технологічний процес із гарантованим результатом і максимально наблизити його до умов професійної діяльності, забезпечуючи формування конкурентоспроможного на ринку праці фахівця» [2, с. 8].

З-поміж багатьох інших інтерактивних технологій дуже актуальною на сьогодні є технологія кооперативного навчання, яка вчить молодь працювати в колективі для досягнення спільного результату, не ставлячи за мету бажання виділитися, бути кращим за інших. Така технологія не передбачає конкуренції, а лише позитивну співпрацю.

Колективна (кооперативна) форма навчальної діяльності – це форма організації навчання в малих групах, об'єднаних спільною навчальною метою. За такої організації навчання викладач керує роботою кожного здобувача освіти опосередковано, через завдання, якими він спрямовує діяльність групи.

Зарубіжні дослідження кооперативного, конкурентного й індивідуального навчання мають довгу історію і, безсумнівно, указують на те, що співробітництво, порівняно з конкуренцією й індивідуальними зусиллями, приводить до:

а) більш високих досягнень і більшої продуктивності;

б) більш турботливих, чуйних і відданих взаємин;

в) кращого психологічного здоров'я здобувачів освіти, соціальної компетентності і самоповаги [1, с. 21].

Отже, ця технологія дає змогу студентам засвоїти всі рівні пізнання (знання, розуміння,

застосування, аналіз, синтез, оцінку); підвищує пізнавальну активність студентів; виховує позитивні взаємини, індивідуальну відповідальність; розвиває навички взаємного спілкування та комунікативні вміння, здатність до групової роботи.

До того ж вона вимагає оволодіння викладачем ролі консультанта-фасилітатора, супервізора, який має супроводжувати процес формування нового для студентів досвіду здійснення організаційно-управлінської діяльності, допомагати їм долати труднощі, невдачі, невдоволення та фрустрацію [2, с. 116].

Олена Пометун презентує такі інтерактивні методи технології кооперативного навчання: «Робота у парах», «Два – чотири – всі разом», «Ротаційні (змінювані) трійки», «Карусель», «Робота у малих групах». Залежно від змісту та мети навчання можливі різні варіанти організації роботи груп: «Діалог», «Синтез думок», «Пошук інформації», «Коло ідей», «Акваріум», «Спільний проєкт».

Метод проєкту – технологія організації освітніх ситуацій, під час вирішення яких студенти розв'язують значуще для їхньої майбутньої професійної діяльності завдання [2, с. 113].

Ураховуючи різні підходи до класифікації проєктів у літературі, розрізняють їх за низкою параметрів: складом учасників проєктної діяльності: індивідуальні; колективні (парні, групові); характером партнерських взаємодій між учасниками проєктної діяльності: кооперативні; змагальні; конкурсні; ступенем реалізації міжпредметних зв'язків: монопредметні; міжпредметні; позапредметні (надпредметні); характером координації проєкту: безпосередній (жорсткий чи гнучкий); прихований; тривалістю: короткі; тривалі; довгострокові; метою та характером проєктної діяльності: інформаційні; дослідницькі, ознайомлювальні; науково-пошукові тощо [2, с. 114].

Далі мова піде саме про кооперативні проєкти, які я, як викладач гінекології, репродуктивного здоров'я та планування сім'ї, досить широко використовую у своїй професійній діяльності.

Цей метод можна успішно використати в навчально-дослідницькій роботі студентів, під час підготовки та проведення студентських навчальних конференцій, круглих столів, семінарських занять тощо. При цьому групи, отримавши завдання, висвітлюють проблему з різних боків, формуючи спільний продукт.

Для цього студентів об'єднують у 4-5 груп і групу експертів із сильніших студентів. Групи отримують завдання, які мають різний зміст, але стосуються однієї теми. Після завершення роботи кожна група звітує, презентує певні досягнення. У результаті з відповідей представників груп складають спільний проєкт, який рецензує й доповнює група експертів.

Викладач попередньо дає завдання студентам для кожної кооперативної групи у вигляді інструкції:

- розподілити ролі, обрати головуючого, посередника, секретаря, доповідача та експерта;
- організувати порядок роботи в групі;
- зібрати та опрацювати інформацію;
- презентувати виконану роботу кожної кооперативної групи;
- узагальнити інформацію, зробити висновки.

Також викладач дає завдання для експертів:

- ознайомитися з матеріалом, який плануєте рецензувати;
- провести аналіз робіт;
- зробити висновки [1, с. 31].

Після завершення презентації роботи студенти оцінюються позитивно, якщо в кожній кооперативній групі продемонстрована взаємозалежність, особиста взаємодія, індивідуальна та групова підзвітність, групою була обґрунтована проблема, проаналізована сучасна література, презентація оформлена відповідно

до вимог, доповідь студентів була аргументована, доступна для сприйняття. При цьому члени груп обговорюють та самостійно оцінюють наскільки успішно вони досягли цілей та наскільки ефективна була робота кожного студента. Викладач підбиває підсумки спільної роботи.

Наприклад, під час підготовки до навчально-дослідницької конференції студенти працювали малими групами над дослідженням питання «Проблема раку молочних залоз в Україні та світі», обравши окремі завдання для детального вивчення:

1. Аналіз статистичних даних стосовно РМЗ в Україні та світі.

2. Аналіз ролі різних факторів ризику в розвитку РМЗ.

3. Шляхи зниження захворюваності на РМЗ у жінок та смертності від нього.

4. Аналіз обізнаності студентів НМК із питань РМЗ.

5. Висновки та пропозиції щодо вибору найефективніших напрямів у роботі з профілактики РМЗ.

Виконуючи цю роботу, здобувачі освіти під моїм керівництвом опрацювали навчальну та наукову літературу, нормативну документацію, статистичні дані з офіційних джерел, матеріали інтернету; зібрали інформацію стосовно проблеми раку молочних залоз, профілактики цього захворювання та зниження смертності від нього. Також дослідили, наскільки студенти Ніжинського фахового медичного коледжу обізнані в питаннях профілактики раку молочних залоз, розробили пропозиції щодо вибору найефективніших напрямів в роботі щодо профілактики та ранньої діагностики цього захворювання. Таким чином, була здійснена величезна дослідницька робота, яка згуртувала колектив, додала впевненості студентам у власних силах, пробудила зацікавленість до пізнавальної діяльності та колективної роботи. А успішна презентація проєкту додала й приємні емоції – відчуття гордості за вагомий результат копіткої праці.

Ще одним прикладом спільної роботи стала підготовка до семінарського заняття з дисципліни «Репродуктивне здоров'я та планування сім'ї» на тему «Шляхи покращення репродуктивного здоров'я населення і, як результат, збільшення народжуваності та природного приросту в Україні».

Завдання для кооперативних груп (план семінару):

1. Аналіз причин незадовільного стану репродуктивного здоров'я. Соціально- економічні складові.

2. Проблеми у сфері репродуктивного здоров'я: материнська та малюкова смертність, штучне переривання вагітності.

3. Проблеми у сфері репродуктивного здоров'я: збереження здоров'я підлітків; профілактика ЗПСШ та ВІЛ.

4. Проблеми у сфері репродуктивного здоров'я: безплідність, онкопатологія, негативний спосіб життя.

5. Якість надання медичних послуг як важлива складова у вирішенні проблем у сфері репродуктивного здоров'я.

Ураховуючи надзвичайну актуальність цієї теми та користь колективної співпраці, був досягнутий дуже гарний результат.

Крім цього, кожного року я організовую студентів до участі в різних позааудиторних заходах: круглих столах, презентаціях санітарно-освітніх бесід, навчальних конференціях на різні актуальні тематики, використовуючи метод «Спільний проєкт». Цікавий процес роботи і не менш цікавий результат отримали, працюючи над проблемою, висвітленою під час конференції на тему «Обережно – гіперестрогенемія», опрацювавши наступні питання:

1. Вплив статевих гормонів на організм жінки.

2. Циклічні зміни в гормональному фоні жінки.

3. Симптоми гіперестрогенемії.

4. Наслідки гіперестрогенемії.

5. Фактори, що сприяють гіперестрогенемії.

6. Шляхи зниження рівня естрогенів в організмі жінки.

Дуже прогресивною формою роботи є обговорення актуальних питань із використанням «круглих столів». Так, мною був організований відповідний захід із залученням викладачів коледжу та членів молодіжної організації міста «Шляхи зниження захворюваності на рак молочних залоз та смертності від нього», метою якого було акцентувати увагу на важливості проблеми РМЗ; обговорити фактори ризику виникнення захворювання; визначити основні напрямки попередження запущених форм РМЗ із метою збереження життя; ознайомити присутніх із основними проявами захворювань молочних залоз та з методикою самообстеження.

У минулому навчальному році спільно з викладачем основ медсестринства був організований та проведений захід у формі круглого столу на тему «Психоемоційна підтримка батьків у момент втрати дитини». Цей захід ніс у собі не лише інформаційну складову, а й величезний емоційний багаж, який збагатив душі учасників.

Таких прикладів можна наводити багато, але їх усіх об'єднує процес групової роботи і колективна радість від успішних результатів, що додає мотивації як студентам, так і викладачеві.

Позитивний ефект, що має співробітництво для досягнення багатьох важливих результатів, робить кооперативне навчання одним із найцінніших інструментів у арсеналі педагога [1, с. 22].

Таким чином, використання методу кооперативних груп «Спільний проєкт» потребує від студентів знань і досвіду, викликає інтерес до навчання, сприяє формуванню навичок синтезу та аналізу знань та професійних вмінь, міжособистісного спілкування та спілкування в колективі задля досягнення спільної мети. Також презентація робіт студентами допомагає вдосконаленню здібностей публічного виступу та використання проєкційної наочності, спонукає студентів до творчої роботи та формує особисту позицію щодо сприйняття матеріалу, сприяє розвитку клінічного мислення.

Список використаних джерел

1. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с. URL : https://pedagogika.ucoz.ua/knygy/Suchasnyj_urok.pdf

2. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі : навчально-методичний посібник. Дніпро : ТОВ «Роял Принт», 2018. 359 с. URL : https://www.pedagogic-master.com.ua/2022/Volkova_1.pdf

ТОП - 40

Електронний посібник **«Інтерактивні та мультимедійні вправи з математики для 1 класу»**, автором якого є Людмила Курченко, викладачка опорного закладу освіти «Новодмитрівський ліцей» Новодмитрівської сільської ради Золотоніського району Черкаської області, є яскравим прикладом сучасного підходу до навчання молодших школярів. Ресурс поєднує креативні завдання, інтерактивні елементи та мультимедійні компоненти, що сприяють формуванню математичної грамотності у дітей через гру, візуалізацію та практичну діяльність. Посібник розроблений з урахуванням вікових особливостей учнів, підтримує розвиток логічного мислення, уваги та навичок самостійного виконання завдань. Його зміст відповідає сучасним освітнім стандартам і може бути ефективно використаний як у класі, так і в дистанційному форматі. Ресурс доступний онлайн за посиланням https://cutt.ly/JtyKJFjE, що забезпечує зручність для педагогів та батьків.

продовження на стор. 96

ВИКОРИСТАННЯ СТРУКТУРНО-МОДЕЛЬНО-СИМВОЛІЧНИХ СХЕМ ЯК ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ ЗАСВОЄННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Вікторія Волокітіна,
викладач ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж Запорізького національного університету»

Анотація. У статті розглядається питання використання структурно-модельно-символічних схем як засіб покращення засвоєння інформації під час лекцій. Структурно-модельно-символічні схеми – це поєднання знаків-сигналів із короткими записами, що допомагають прочитати схему або несуть додаткову інформацію про текст, структура якого загалом чи частково подана на схемі. Зорове сприйняття структурно-логічних схем набагато ефективніше завдяки чіткій структурі смислового змісту теми, що подається з урахуванням законів логіки: аналізу, синтезу, порівняння, судження. В умовах інформаційної перенасиченості майбутнім фахівцям усе складніше засвоїти великі масиви знань. Зорові образи допомагають студентові на всіх етапах розумової діяльності.

Abstract. The article deals with the use of structural-model-symbolic schemes as a means of improving the assimilation of information during lectures. Structural-fashion-symbolic schemes are a combination of short-entry signals that help read the scheme or carry additional information about the text whose structure is generally or partially presented in the diagram. The visual perception of structural and logical schemes is much more effective due to the clear structure of the semantic content of the topic, which is presented with the laws of logic: analysis, synthesis, comparison, judgment. In the context of information oversaturation, it is increasingly difficult for future specialists to absorb large arrays of knowledge. Visual images help the student at all stages of mental activity.

«Читання лекцій – це такий чарівний процес, шляхом якого контент зошита професора за допомогою ручки переноситься в зошит студента, не проходячи крізь мізки обох». Ці слова належать Гаррі Ллойду Міллеру, автору праці «Напрям підготовки: навчання для майстерності через творче мислення» (Directing Study: Educating for Mastery Through Creative Thinking).

Доведено, що здатність нашого мозку підтримувати увагу є доволі обмеженою в часі. Після перших 5 хвилин слухання будь-якого виступу здатність концентруватися та засвоювати інформацію швидко падає, а через 15–20 хвилин стає критично низькою. Ще більшою проблемою є збереження інформації в пам'яті. Почуте не відкладається в ній автоматично. У довгостроковій пам'яті залишається лише власна інтерпретація почутого – те, що «чіпляється» за вже існуючі в пам'яті «образи», закріплюється в результаті переказу набутої інформації «власними словами» чи застосуванні для вирішення практичних задач. Такої можливості не дає «пасивне» навчання шляхом слухання і нотування матеріалу лекції. Саме це є основною причиною того, що за своєю ефективністю лекція, як різновид навчальної активності, поступається не тільки практичному, але і семінарському заняттю.

Виникає питання про доцільність лекцій. Чи раціонально взагалі відмовитися від них. Такий експеримент розпочав у 2017 році Vermont Medical College of Medicine (США), замінивши

аудиторні лекції на «активне навчання» у вигляді занять в малих групах у форматі «problem-based learning». Студентам надавали можливість перегляду відеозаписів лекцій у вільний час.

Подібний підхід цілком виправданий, але внаслідок високої вартості непридатний для широкого застосування навіть у «заможних» країнах, не кажучи про нашу.

Залишається усвідомити обмеження лекції та сконцентруватися на максимальному збільшенні їхнього «коефіцієнта корисної дії» шляхом використання всіх існуючих можливостей.

Є методичні засоби, які підвищують ефективність лекційного навчання, а саме:

- зменшення тривалості лекцій до 45 хвилин та менше (в медичних школах США – часто 15 хвилин);
- жорстке обмеження контенту в межах лише однієї «кореневої концепції», яка має реалізовуватися не більш ніж трьома навчальними цілями;
- перші 5 хвилин є визначальними для того, щоб заінтригувати аудиторію і викликати очікування. Тому важливо розпочати лекцію з такого-собі «гачка» – яскравого клінічного кейсу або оригінального запитання;
- систематичне застосування засобів підтримки уваги шляхом активізації аудиторії не менше, ніж кожні 15 хв, за допомогою інтерактиву – відкритих запитань або завдань з вибору одного з поданих варіантів відповідей;
- чітке структурування матеріалу з наданням коротких проміжних висновків і формулюванням лаконічних прикінцевих take-home messages в кількості не більше 3-х.

В умовах інформаційної перенасиченості майбутнім фахівцям усе складніше засвоїти великі масиви знань. Зорові образи допомагають студентові на всіх етапах розумової діяльності. На наш погляд, використання структурно-модельно-символічних схем також можна вважати засобом покращення засвоєння інформації під час лекцій.

Лекція не може бути простим джерелом інформації. Інформація доступна в підручниках та в інтернеті, до того ж – у повному обсязі, що неможливо забезпечити під час читання лекції. Найцінніше в лекції – це можливість мотивувати студентів до подальшого навчання і надати їм роз'яснення складних для сприйняття концепцій.

За використання структурно-модельно-символічних схем формування основних понять лекції відбувається за схемою: сприйняття – уявлення – образ. У студентів формуються навички аналізу, синтезу. Структурно-модельно-символічні схеми є не тільки графічним конспектом, а і планом до вивчення теми, графічним структурним коментарем до тексту, схемою окремого аспекту вивчення поняття. Також доцільно використовувати структурно-модельно-символічні схеми в подальшому під час практичних занять як алгоритм виконання практичної або лабораторної роботи.

Процес візуалізації матеріалу, а також розкодування його людиною завжди породжує проблемну ситуацію, вирішення якої пов'язане з аналізом, синтезом, узагальненням, розгортанням і згортанням інформації, тобто з операціями активної розумової діяльності. Це дозволяє сконцентрувати увагу на найсуттєвіших у цій ситуації аспектах повідомлення, глибше його зрозуміти й засвоїти. Різні способи візуалізації створюють особливу наочність завдяки розташуванню елементів змісту в нелінійному вигляді та виокремленню логічних та причинно-наслідкових зв'язків між ними. Така наочність спирається на структуру та асоціативні зв'язки, характерні для довготривалої пам'яті людини.

Використання структурно-модельно-символічних схем формує навички як на репродуктивному, так і на продуктивно-діяльнісному рівнях. На репродуктивному рівні схеми дозволяють шляхом використання розумових операцій засвоїти певну суму знань з теми лекції та класифікувати їх. На продуктивно-діяльнісному рівні структурно-модельно-символічні схеми дозволяють відпрацьовувати вміння самостійно мислити, застосовувати логічні операції, виконувати творчі завдання.

Структурно-модельно-символічні схеми мають своє призначення не тільки для використання їх під час лекцій, але й можуть бути об-

ладнанням неодноразового використання на етапі як засвоєння знань, так і їх актуалізації, корекції.

Використання логічних схем спонукає студентів до активної розумової діяльності, а використання модельно-символічної технології, в основі якої лежать проблемно-символічні сигнали, сприяють формуванню у студентів стійких знань із дисциплін.

За функційним призначенням виділяють такі схеми: сутнісні, які відображають складники понять, явищ, процесів; логічні, що дозволяють установлювати логічну послідовність між частинами; образні, які покращують сприйняття тієї чи іншої інформації.

Структурно-модельно-символічні схеми – це поєднання знаків-сигналів із короткими записами, що допомагають прочитати схему або несуть додаткову інформацію про текст, структура якого загалом чи частково подана на схемі. Структура схеми – це взаємні відношення елементів, що становлять цілість, певні взаєморозміщення та взаємозв'язок частин цілого. Зорове сприйняття структурно-логічних схем набагато ефективніше завдяки чіткій структурі смислового змісту теми, що подається з урахуванням законів логіки: аналізу, синтезу, порівняння, судження.

Під час складання схем потрібно дотримуватись певних правил, а саме:

- схема має бути досить простою, лаконічною й розміщуватися на одній сторінці;
- елементи схеми (поняття, інформаційні блоки) повинні розміщуватися так, щоб була зрозуміла їхня ієрархія (наприклад, родові й видові поняття, загальні й конкретні – у центрі, на периферії – допоміжні);
- між елементами схеми мають бути встановлені логічні зв'язки;
- тип зв'язку між елементами схеми має відповідати типу структурно-логічної схеми;
- схема має бути наочною, для цього можна використовувати символи, графічний матеріал, кольорові відтінки. Якщо в схемі використовуються кольори, то їх повинно бути не більше трьох;
- структурно-логічна схема має легко сприйматися, мати інформаційно-смислове, образне, емоційне навантаження.

Смисловий блок схеми складається із головної думки, аргументів та ілюстрацій на її підтвердження. Отже, спочатку потрібно провести «сортування» навчального матеріалу (його структурування). Ця робота полягатиме у визначенні головної думки, знаходженні аргументів та яскравих ілюстрацій у межах кожної смислової частини тексту. Аби змоделювати схему, потрібно дібрати знаки-сигнали відповідно до задуму, розмістити їх на папері за логікою і по черзі руху міркувань, надати зображенню естетичної форми. Знаки-сигнали у вигляді геометричних фігур є найуживанішими й розташовуються по-різному, залежно від їхньої конкретної функційної ролі.

Для складання схем можна запропонувати наступний алгоритм.

1. Сформулювати мету складання структурно-модельно-символічної схеми.
2. Прочитати відповідний розділ, підрозділ підручника або кількох навчальних джерел.
3. Проаналізувати текст, виділити головні та другорядні поняття, основні ідеї та смислові блоки. Виписати основні поняття й категорії.
4. Повторно переглянути текст з метою виявлення зв'язків між поняттями й категоріями, інформаційними блоками.
5. Виділити найбільш загальні поняття й категорії.
6. Сформулювати заголовок схеми.
7. Вибрати тип структурно-логічної схеми з урахуванням специфіки змісту та вимог форматування тексту.
8. Вибрати тип графічних елементів (коло, овал, прямокутник), засоби зв'язку між елементами (тип ліній та стрілочок), засоби акцентування змісту (колір, шрифт).
9. Побудувати загальний проєкт схеми на папері, оцінити ступень його адекватності за всіма вимогами щодо складання структурно-логічної схеми.
10. Побудувати схему з урахуванням виділених взаємозв'язків за допомогою інструментів Word.
11. Завершальний перегляд тексту з метою зіставлення його з побудованою схемою.
12. Перевірити адекватність вибору типу схеми, типу зв'язку між елементами схеми.

Відзначимо й певні недоліки структурно-модельно-символічних схем як форми подання навчальної інформації. По-перше, будь-яка схематизація сприяє деякому спрощенню розуміння чого-небудь. По-друге, різні об'єкти (явища та процеси) вимагають використання різних типів структурно-логічних схем і, відповідно, достатнього рівня вмінь та навичок схематизації, візуалізації різних досліджуваних об'єктів.

Список використаних джерел

1. Зайченко І.В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі. Київ : Ліра-К, 2025. 512 с.
2. Наволокова Н.П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Харків : Основа, 2014. 176 с.

АЛГОРИТМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ЯК ШЛЯХ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Ірина Сотник,
викладач ВСП «Машинобудівний фаховий коледж Сумського державного університету»

Анотація. У статті розглянуто роль алгоритмів у житті людини та їх застосування у викладанні математики. Алгоритмічний підхід дозволяє структурувати знання, полегшувати розуміння складних понять і формувати навички логічного та аналітичного мислення. Виділено основні типи алгоритмів та показано приклади їх використання у розв'язанні математичних задач. Підкреслено значення алгоритмізації для підвищення ефективності навчання та розвитку вмінь застосовувати алгоритми у повсякденному житті.

Abstract. The article examines the role of algorithms in human life and their application in teaching mathematics. An algorithmic approach allows for structuring knowledge, facilitating the understanding of complex concepts, and developing logical and analytical thinking skills. The main types of algorithms are identified, and examples of their use in solving mathematical problems are provided. The importance of algorithmization for increasing the effectiveness of learning and developing the ability to apply algorithms in everyday life is emphasized.

Одна із складових успішного вивчення предмета – це мотивація здобувачів освіти до його вивчення. Особливо це стосується таких розділів математики, як алгебра та математичний аналіз, коли із першого заняття студенти задають питання: «Навіщо нам це вивчати, якщо ніколи в житті воно нам не знадобиться?».

Окрім наведення прикладів застосування математичних інструментів в прикладних науках, я роблю наголос на тому, що математика складається із алгоритмів, привчає наш мозок вибирати, складати та застосовувати алгоритми для розв'язання будь-яких побутових, життєвих та навчальних проблем.

Алгоритми є невід'ємною частиною життя кожної людини. Вони визначають послідовність дій, необхідних для досягнення певної мети. Наприклад, у побуті ми використовуємо алгоритми приготування їжі, планування розпорядку дня або керування транспортними засобами.

Алгоритми поділяють на кілька основних типів:

Лінійні алгоритми – виконуються послідовно, без розгалужень. Вони показують порядок виконання певних елементарних дій для отримання результату.

Наприклад: розв'язання лінійного рівняння.

Перенести невідомі в ліву частину рівняння, а вільні коефіцієнти – в праву.

Звести подібні доданки.

Виразити невідоме – поділити рівняння на коефіцієнт, який стоїть перед невідомим.

Записати відповідь.

Розгалужені алгоритми – містять умови, які визначають подальший хід виконання.

Наприклад: розв'язання квадратного рівняння через дискримінант.

1) Знайти дискримінант за формулою $D=b^2-4ac$.

2) Залежно від значення дискримінанта знайти корені

$D > 0$	$D = 0$	$D = 0$
$x_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{D}}{2a}$	$x_1 = x_2 = \frac{-b}{2a}$	$x \epsilon \emptyset$

• **Циклічні алгоритми** – передбачають повторення певних дій до досягнення заданого результату.

Наприклад, розв'язання рівняння введенням підстановки

$$(x^2 - 5x)^2 - 2 \cdot (x^2 - 5x) - 24 = 0$$

$$t = x^2 - 5x \;\rightarrow\; t^2 - 2t - 24 = 0$$

Знайти значення змінної t, розв'язавши квадратне рівняння відносно змінної t.

2) Отримані корені повернути у підстановку і розв'язати квадратне рівняння відносно змінної x.

Алгоритмічний підхід до викладання математики дозволяє систематизувати, створювати спільні моделі для розв'язання різноманітних задач.

Важливою складовою застосування алгоритмів є розвиток логічного мислення, що дозволяє здобувачам освіти будувати зв'язки між математичними поняттями, аналізувати наслідки та робити висновки. Наприклад, описати процес у вигляді математичної залежності (функції), проаналізувати його за допомогою похідної – проміжки зростання та спадання, найбільше та найменше значення функції. Найскладнішим в такому завданні є саме побудова математичної моделі, але отримавши навички перетворення умов задач на мову математики, здобувачі освіти швидше і раціональніше знаходять рішення будь-якої проблеми.

Під час вивчення нової теми з математики процес алгоритмізації відбувається в декілька етапів:

1. Теоретична частина оформлюється у вигляді алгоритма, зручного та зрозумілого для застосування у розв'язанні практичних завдань у вигляді порядку дій або схеми.

Наприклад, у вигляді порядку виконання дій:

Порядок дослідження функції на неперервність.

1) Знайти область визначення функції. Якщо є точки, виколоті із області визначення, це точки розриву 2 роду.

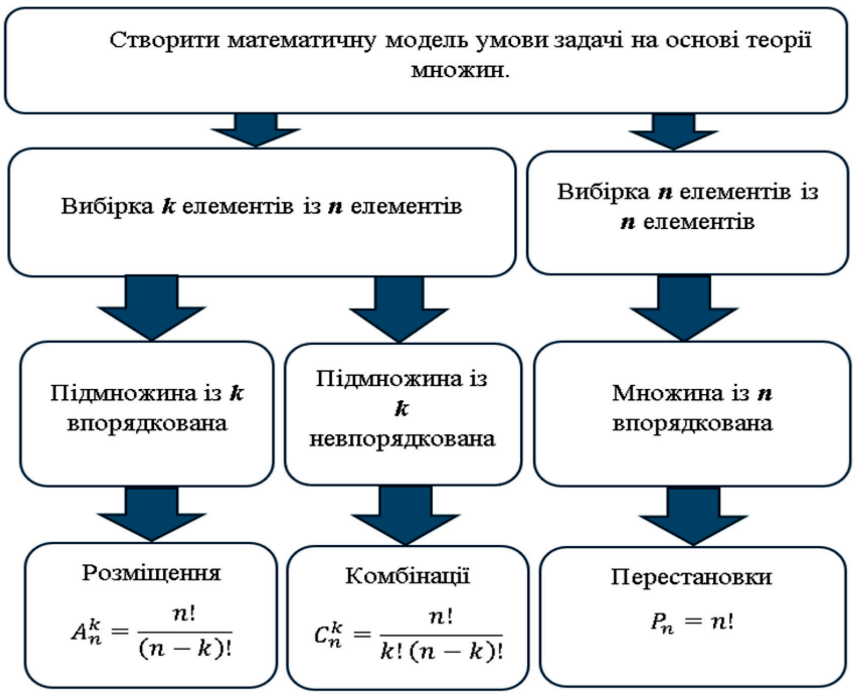
2) Знайти точки, в яких змінюється вид функції (формула, що задає функцію). Це точки, підозрілі на розрив.

3) В точках, підозрілих на розрив, знайти ліву та праву границі. Якщо вони мають рівні значення і дорівнюють значенню функції в точці, функція неперервна в цій точці. Якщо вони мають різні значення, в точці розрив 1 роду.

4) Побудувати графік функції.

2. Або розгалужений алгоритм, для визначення потрібного методу виконання даного завдання необхідно проаналізувати похідні дані.

Застосування елементів комбінаторики для розв'язання задач.

3. Або схема, за якою можна виконати завдання за темою різного рівня складності:

4.Вектори у просторі. Дії над векторами.

1) Набуваються навички розв'язання стандартних завдань із застосуванням наданих алгоритмів.

2) Напрацьовуються вміння створювати алгоритми для розв'язання нестандартних завдань.

Залежно від уміння роботи із алгоритмами оцінюється рівень опанування здобувачем освіти поточної теми:

- Здобувач освіти застосовує прямі (лінійні) алгоритми для розв'язання простих завдань – достатній рівень засвоєння матеріалу.

Наприклад: знаходження похідної елементарної функції за допомогою таблиці похідних.

- Здобувач освіти застосовує розгалужені алгоритми або поєднує лінійні алгоритми під

час розв'язання – середній рівень засвоєння матеріалу.

Наприклад: знаходження похідної складеної функції.

• Здобувач освіти застосовує складні алгоритми або створює новий алгоритм для розв'язання нестандартної задачі – високий рівень засвоєння матеріалу.

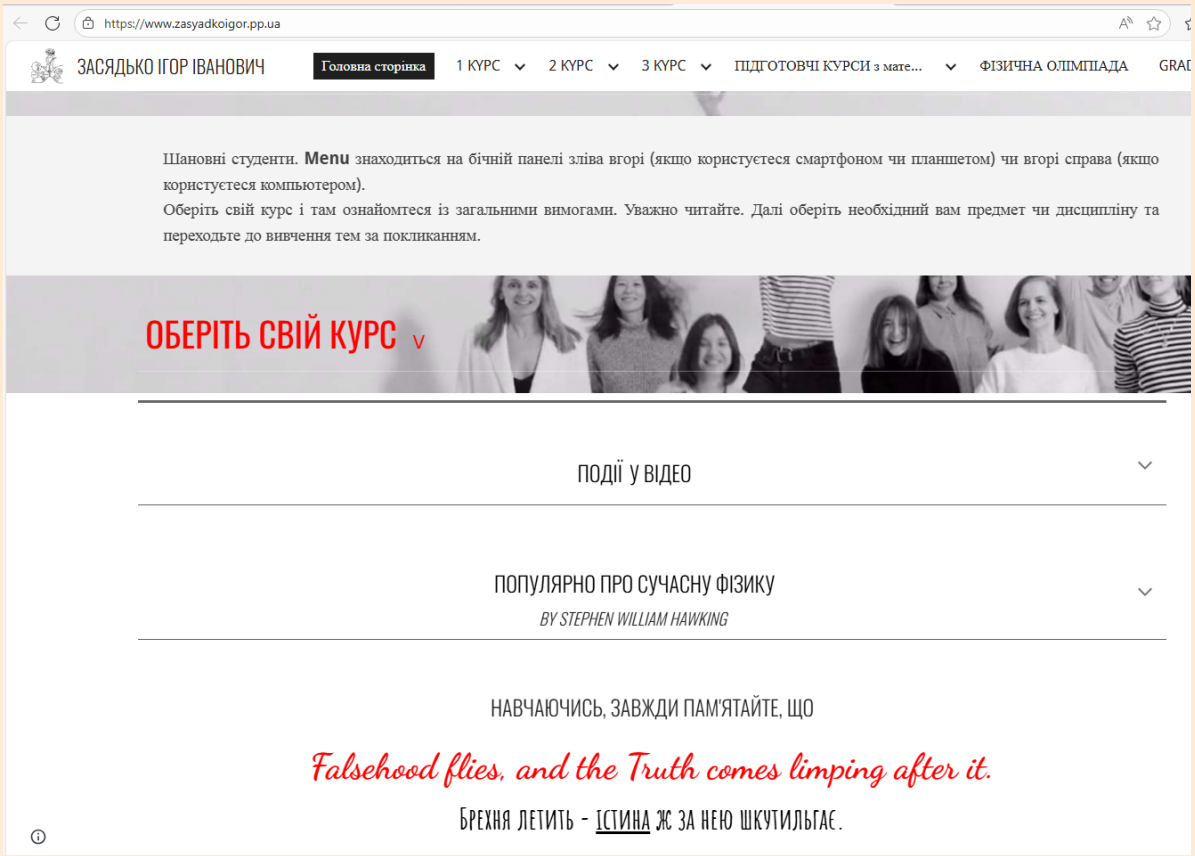
Наприклад: побудова графіка функції із повним дослідженням.

Головне завдання застосування алгоритмів у навчанні полягає в тому, щоб навчити здобувачів освіти працювати, допомогти їм в оволодінні навчальним матеріалом, забезпечити розвиток мислення, формувати прагнення до самостійних пізнавальних дій.

Уміння здобувача освіти розкласти математичне завдання на порядок певних дій і створити алгоритм розв'язання допомагає у повсякденному житті створювати алгоритми для подолання побутових, організаційних, виробничих та інших проблем. Якщо людина має навички алгоритмізації будь-якого процесу, вона знаходить швидкі і раціональні рішення в життєвих ситуаціях.

Таким чином, метод алгоритмів у навчанні доцільний у викладанні будь-яких дисциплін. Він допомагає систематизувати матеріал, структурувати знання, підвищує ефективність навчання та розвиває аналітичне мислення здобувачів освіти.

ТОП – 40

Віртуальна аудиторія «Математика. Фізика», автор Засядько Ігор Іванович, викладач Олександрійського політехнічного фахового коледжу, є сучасним електронним освітнім ресурсом, що поєднує інтерактивні можливості та мультимедійні інструменти для ефективного навчання. Ресурс створений як цифрове середовище, де здобувачі освіти можуть опановувати складні теми з математики та фізики за допомогою візуалізацій, інтерактивних моделей та практичних завдань. Ресурс розміщений у відкритому доступі за посиланням http://www.zasyadkoigor.pp.ua, що робить його зручним для широкого кола користувачів.

продовження на стор. 131

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ОСНОВИ МЕДИЧНИХ ЗНАНЬ» У ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Андрій Соя,
заступник директора з навчальної роботи КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича»

Анотація. У статті розглянуто поняття «візуалізація», «інфографіка»; аргументовано важливість застосування засобів візуалізації в освітньому процесі під час викладання курсу «Основи медичних знань» для успішного засвоєння студентами складної теоретичної інформації, враховуючи психологічні особливості сприйняття інформації сучасними студентами – типовими представниками покоління Z; наведено приклади застосування різних засобів візуалізації навчального матеріалу з власного досвіду педагогічної діяльності.

Abstract. The article considers the concepts of "visualization", "infographics"; proves the importance of using visualization tools in the educational process while teaching the course "Fundamentals of Medical Knowledge" for the successful mastering of complex theoretical information by students, taking into account the psychological characteristics of the perception of information by modern students - typical representatives of generation Z; gives examples of the usage of various means of visualizing educational material from our own experience of educational activity.

Для того, щоб все сприймалося легше, потрібно, наскільки лише це можливо, залучати до сприймання зовнішні чуття.
Я. А. Коменський

Студенти XXI століття мають цілу низку особливостей, які відрізняють їх від студентів попередніх поколінь. Ці особливості часто зумовлені технологічними змінами, соціальними процесами та новими підходами до освіти. Зокрема сучасні студенти активно користуються гаджетами, соціальними мережами, програмами для навчання, а інтернет для них – це основне джерело для пошуку інформації, онлайн-курсів, відеолекцій та наукових статей; вони звикли до онлайн-форматів навчання, вебінарів та відеоконференцій, а також активно займаються самостійним навчанням, використовуючи різноманітні платформи та ресурси для саморозвитку, воліють не лише отримувати теоретичні знання, але й активно застосовувати їх на практиці, через участь у проєктах, стажуванні, практичних заняттях або навіть створенні стартапів; вони звикли працювати з кількома завданнями одночасно, комбінуючи навчання з іншими активностями (робота, волонтерство, хобі тощо).

Тобто сучасний студент – це типовий представник так званого покоління Z.

Однією з характерних ознак представників цього покоління є особливість сприйняття інформації, як наукової так і повсякденної, візуально, адже це покоління буквально мислить картинками, відео та іншими візуальними об'єктами. Їхнє мислення – швидке та фрагментоване, їм легше зрозуміти суть через інфографіку, мем, сторіс чи відео, ніж через довгий текст. Тому, якщо викладач хоче «достукатись» до сучасного студента, потрібно говорити їхньою мовою: картинками, відео, інфографікою, схемами тощо.

Сучасні студенти – візуали, для яких візуальна інформація є основним способом сприйняття та засвоєння знань. Вони можуть краще запам'ятовувати картинки, діаграми, графіки та інші візуальні матеріали, віддавати перевагу кольоровим виділенням, схемам або структурованим зображенням, щоб краще сприймати інформацію. Вони не люблять перегружених текстами сторінок, їм легше сприймати інформацію, коли вона подана у вигляді списків, схем чи таблиць. Вони можуть створювати асоціації між словами та образами, проте мати труднощі з усним або текстовим поясненням матеріалу, якщо немає візуальної підтримки. Тому важливо надавати їм матеріали з графічними або візуальними елементами.

За визначенням сайту Вікіпедія, візуалізація – унаочнення, створення умов для візуального спостереження [1]. Тобто, іншими словами, це створення та представлення графічного образу текстової чи математичної інформації, що робить її наочною, а отже, зручнішою для аналізу та осмислення [10]. В основі використання візуалізації в освіті лежить принцип наочності, розроблений Я. Коменським, І. Песталоцці, К. Ушинським. Теоретико-методологічним засадам візуалізації навчальної інформації присвячені праці О. Асмолова, А. Вербицького, В. Давидова, П. Ерднієва, М. Мінського та ін.

Візуалізація освітнього процесу під час викладання курсу «Основи медичних знань» у педколеджі має кілька суттєвих переваг, які сприяють ґрунтовнішому розумінню та засвоєнню теоретичного матеріалу. Зокрема, візуалізація:

• Значно підвищує рівень сприйняття інформації. Інфографіка, діаграми, графіки, карти та схеми допомагають студентам швидше зрозуміти складні концепції, структурувати знання та виявити зв'язки між різними елементами.

• Сприяє концентрації уваги студентів на занятті. Візуальні елементи роблять навчання захопливішим і цікавішим. Вони можуть зберігати увагу студентів довше, особливо якщо матеріал подається через яскраві або інтерактивні візуалізації.

• Розвиває різні види пам'яті. Візуальні матеріали можуть допомогти легше запам'ятовувати інформацію. Зображення, графіки та діаграми активують різні частини мозку, що може покращити збереження і відтворення інформації.

• Сприяє адаптації до різних стилів навчання. Студенти можуть мати різні стилі сприйняття інформації: деякі краще сприймають текст, інші – зображення або діаграми, тому візуалізація дозволяє задовольнити різні потреби студентів.

• Полегшує взаємодію зі студентами під час презентації матеріалу. Візуальні елементи можуть бути корисними під час лекцій та презентацій. Вони допомагають викладачам наочно демонструвати важливі моменти і полегшують комунікацію між студентами та викладачами.

• Стимулює розвиток творчості та критичного мислення. Візуалізації можуть сприяти розвитку креативності у студентів, адже створення діаграм, графіків або презентацій заохочує їх до глибшого аналізу та творчого підходу до матеріалу.

Під час викладання курсу «Основи медичних знань» можна застосовувати різноманітні засоби візуалізації, що допоможуть студентам краще засвоїти матеріал і зрозуміти складні концепції медицини, роблячи процес навчання ефективнішим. Серед найпоширеніших можна вказати медичну візуалізацію, яка створює зображення внутрішніх органів для діагностики, а також інфографіку, схеми, 3D-моделі, анімації та відео для наочного представлення анатомії, фізіології, патологій та медичних процедур.

Медична візуалізація – це зображення, отримані за допомогою медичних приладів, що показують внутрішні структури та процеси в тілі людини. Під час вивчення різних тем з основ медичних знань (наприклад, «Травми», «Переломи», «Відкриті та закриті ушкодження м'яких тканин», «Захворювання серцево-судинної, травної, сечовидільної системи» тощо) варто звернути увагу на:

• рентген – зображення кісток та органів, отримані з використанням рентгенівського випромінювання;

• КТ (комп'ютерна томографія) – 3D-зображення, отримані завдяки комп'ютерній обробці рентгенівських знімків;

• МРТ (магнітно-резонансна томографія) – зображення тканин та органів, для отримання яких використовуються магнітні поля та радіохвилі;

• УЗД (ультразвукова діагностика) – зображення, створені за допомогою ультразвукових хвиль.

Інтерактивні та цифрові засоби – це технології та інструменти, що створюють активну взаємодію між учнями та навчальним матеріалом за допомогою цифрових пристроїв (комп'ютерів, планшетів, смартфонів). З метою візуалізації науково-теоретичної інформації, яка потребує від студентів знань з анатомії людського організму, вмінь встановлювати причинно-наслідкові зв'язки розвитку захворювання, розуміння нормальних та патологічних фізіологічних процесів в організмі людини, доцільно використовувати наступні інтерактивні та цифрові засоби:

• 3D-моделі – це інтерактивні моделі людських органів та систем, які можна обертати, збільшувати та досліджувати з різних ракурсів. З цією метою найоптимальнішим є використання програмного забезпечення Mozaik Education (MozaWeb), яке розроблене для використання на інтерактивних панелях, містить цифрові книги, зошити, інтерактивні робочі аркуші, а також різноманітні ілюстрації, анімації та численні презентаційні ефекти [8]. У розділі «Біологія – людське тіло» цього програмного забезпечення міститься більше 80-ти 3D-анімацій, за допомогою яких можна ґрунтовно розглянути будову окремих органів людського тіла, їх правильне морфологічне розташування, дослідити їх діяльність та функції. Видовищні інтерактивні елементи значно розвивають й пробуджують інтерес студентів до вивчення теми, допомагають легше засвоїти навчальний матеріал, зрозуміти сутність розвитку патологій в людському організмі.

• Симулятори – це віртуальні тренажери, які дозволяють практично відпрацьовувати діагностичні та лікувальні навички. Під час вивчення теми «Перша домедична допомога при травмах та нещасних випадках» пропоную студентам завдання віртуального симулятора LifesaverSIM – це мобільний ігровий симулятор з першої допомоги та тактичної медицини, який створений разом із бойовими медиками та інструкторами TCCC (Tactical Combat Casualty Care) і перевірений у бойових умовах [2]. За допомогою цього застосунку можна сформувати у студентів базові медичні навички від зупинки кровотечі (накладання турнікету та тампонування рани) до повного алгоритму допомоги пораненому за міжнародними протоколами. Значними перевагами цього симулятора є: ігрова форма навчання (реалістичні місії з якісною графікою та аудіовізуальними ефектами, що відтворюють симптоми), наявність генератора симуляцій, диференційовані тренувальні програми (включають місії із поступовим ускладненням та вправи для відпрацювання навичок), наявність навчальних відео (відеоуроки від військових інструкторів у форматі Shorts – з коментарями та візуальними акцентами на ключових моментах), ґрунтовний аналіз дій та помилок (звіт після кожного проходження: оцінка ефективності, детальний журнал проведених дій та рекомендації щодо покращення).

• Використання відеоматеріалів медичного спрямування. Відеоматеріали дозволяють студентам краще зрозуміти складні концепції і процеси завдяки візуалізації та анімації. Вони можуть демонструвати складні медичні процеси, які важко уявити лише за допомогою тексту або статичних зображень. Крім того, відеоматеріали можуть використовуватись для демонстрації медичних маніпуляцій, що дозволяє студентам побачити їх в дії та краще підготуватися до виконання практичних завдань. В освітньому процесі доцільно використовувати відеоматеріали, які розміщені на популярному відеохостингу YouTube. Зокрема:

- Курс тактичної медицини СБУ [5]
- Курс тактичної медицини (Армія TV – військове телебачення України) [6]
- Курс «Перша допомога» (БО Мальтійська служба допомоги) [4]
- Серія освітніх відео «Цікава наука» [9].

Інформаційна графіка або інфографіка – це графічне візуальне подання інформації, даних або знань, призначених для швидкого та чіткого відображення комплексної інформації. Вона може покращити сприйняття інформації, використовуючи графічні матеріали для того, щоб підвищити можливості зорової системи людини бачити моделі і тенденції. Процес створення інфографіки можна розглядати як візуалізацію даних, створення інформаційних схем та моделей подання інформації [3].

Найчастіше у освітньому процесі використовують такі типи інфографіки:

• Інфографіка-інструкція. За допомогою цього типу, під час виконання практичної чи лабораторної роботи, можна відобразити послідовність дій для пояснення якого-небудь процесу. Викласти весь масив інформації допомагають символьні схеми або графічні зображення.

• Динамічна інфографіка. Цей тип призначений для відображення динаміки процесу або розвитку певних даних. Найчастіше її використовують для того, щоб візуалізувати статистичні показники.

• Статична інфографіка. Як правило, вони мають вигляд графіків, схем, діаграм та інших простих форм.

За час існування сучасної інфографіки вона поєднала у собі десятки форм, як простих, так і складних. Їх виконання та використання у освітньому процесі потребує, в першу чергу, володіння комп'ютером та сучасними програмними засобами. Проте навіть без особливої технічної підготовки на заняття курсу «Основи медичних знань» можна підготувати та використати такі прості форми інфографіки:

• Графік – наочне зображення кількісної залежності показників різних явищ, процесів тощо. Наприклад, під час вивчення теми «Кров'яні інфекції» застосовую графік «Температурна крива при тропічній малярії», за допомогою якого з'ясовую зі студентами особливості перебігу різних періодів цього захворювання.

• *Таблиця* – це перелік, зведення статистичних даних або інших відомостей, розташованих у певному порядку за рядками та стовпчиками. Таблиці в освітньому процесі відіграють важливу роль, допомагаючи структурувати, узагальнювати та візуалізувати інформацію, що сприяє кращому засвоєнню знань. Вони використовуються для розвитку критичного мислення, порівняння понять, запам'ятовування фактів, а також для обробки та презентації даних. Таблиці доцільно використовувати на різних етапах навчальних занять, а також як форму самостійної роботи студентів. Наприклад, під час вивчення теми «Переломи», пояснюючи теоретичний матеріал, пропоную студентам заповнити таблицю «Класифікація переломів»:

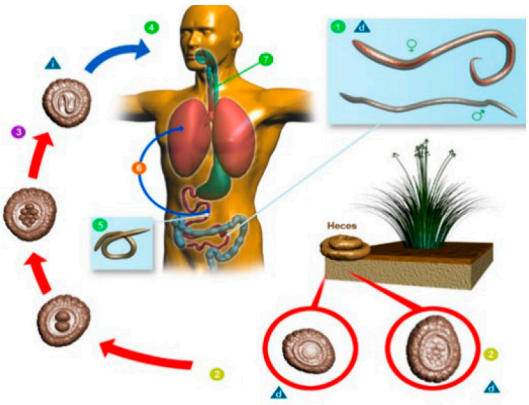
Система класифікації	Типи переломів
Залежно від причини виникнення	
За пошкодженням зовнішніх покривів тіла	
Залежно від положення кісткових уламків	
Залежно від напрямку, у якому площина перелому перетинає кістку	
За порушенням цілісності кістки	
За кількістю переломів	

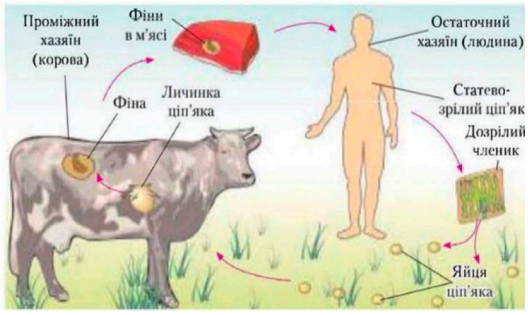
Як завдання для самостійної роботи пропоную студентам, використовуючи додаткові джерела інформації, заповнити таблицю «Особливості переломів у дітей»:

Тип перелому	Характерні ознаки перелому

• *Схема* – спрощене зображення, викладення чогось у загальних, основних рисах. Використання схем в освітньому процесі допомагає студентам краще розуміти теоретичну інформацію, узагальнювати знання, розвивати логічне мислення та навички самостійної роботи. Схеми роблять навчальний матеріал лаконічнішим та візуально привабливішим, а також підвищують інтерес до теми. Їх можна використовувати для структурування матеріалу, актуалізації знань, контролю та самостійної роботи на різних етапах навчального заняття. Наприклад, розглядаючи питання «Шляхи зараження дітей гельмінтами», доцільно використати схему «Особливості життєвого циклу геогельмінтів та біогельмінтів». Аналізуючи та порівнюючи (можна застосувати роботу в малих групах) кожен етап життєвого циклу, зображеного на схемах, студенти можуть встановити спільні та відмінні ознаки, особливості розвитку гельмінтів в організмі людини, сформувати розуміння важливості дотримання принципів особистої гігієни для збереження здоров'я дітей.

Значне місце у процесі вивчення основ медичних знань займає розвиток практичних навичок виконання елементарних медичних маніпуляцій. З цією метою у освітньому процесі використовую схеми-підказки, суть яких полягає у застосуванні візуальних схем для спрощення та структурування інформації, що допомагає студентам краще зрозуміти послідовність виконання тієї чи іншої медичної маніпуляції,

роблять інструкції чіткішими та структурованішими. Наприклад, розглядаючи питання «Кровотечі, методи їх зупинки», доцільно використати візуальну схему-підказку «Техніка накладання турнікету», за допомогою якої студенти можуть відпрацьовувати такий спосіб зупинки кровотечі під контролем викладача, але без додаткових поточних інструкцій.

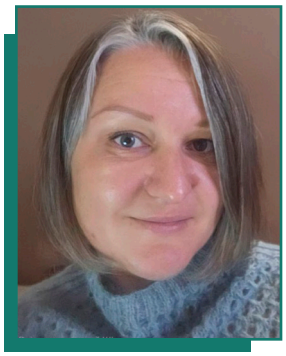
• *Ментальна карта* (інтелект-карта) – діаграма, на якій відображають слова, ідеї, завдання або інші елементи, розташовані радіально навколо основного слова або ідеї [7]. Вона ефективно відображає взаємозв'язки між різними ідеями чи концепціями, впорядковує матеріал та полегшує його запам'ятовування, саме тому її ефективно використовувати під час пояснення теоретичного матеріалу або поєднувати з технологією «мозковий штурм». У контексті вивчення основ медичних знань вони дозволяють студентам візуалізувати логіку викладу матеріалу, що значно покращує його розуміння. Основні переваги використання ментальних карт у освітньому процесі: допомагають логічно впорядкувати великі обсяги інформації, полегшуючи орієнтацію в матеріалі, сприяють створенню асоціацій та конкретизації понять для кращого запам'ятовування, активують креативне та асоціативне мислення, дозволяючи розглядати теми під різними кутами, роблять важкі концепції та теорії доступнішими для розуміння, розкриваючи їх поетапно.

Таким чином, візуалізація навчального матеріалу є критично важливим елементом сучасного освітнього процесу, оскільки вона: покращує сприйняття та запам'ятовування, адже використання зображень, діаграм, графіків та відео допомагає мозку швидше обробляти інформацію та довше її утримувати в пам'яті; спрощує складні поняття, які стають більш зрозумілими та доступними, коли вони представлені у візуальній формі; підвищує залученість студентів до активної діяльності, адже яскравий та інтерактивний візуальний контент робить навчання цікавішим, утримує увагу студентів та стимулює їх до активної участі.

Саме тому інтеграція візуалізації в освітній процес не просто бажана, а необхідна для створення ефективного, доступного та захоплюючого навчального середовища, а застосування описаних засобів візуалізації допоможе зробити навчання доступнішим і зрозумілішим для студентів, сприятиме кращому засвоєнню матеріалу і розвитку практичних навичок у медичній сфері.

Список використаних джерел

1. Візуалізація. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Візуалізація
2. Віртуальний симулятор LifesaverSIM. URL : https://www.lifesaversim.com/ua/
3. Інформаційна графіка. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Інфографіка
4. Курс «Перша допомога» (БО Мальтійська служба допомоги). URL : https://www.youtube.com/@Першадопомога
5. Курс тактичної медицини СБУ. URL : https://www.youtube.com/playlist?list=PLWhDP0v1o10G4jLUB9meDOuIn5X7G4s6T
6. Курс тактичної медицини (Армія TV – військове телебачення України). URL : https://www.youtube.com/playlist?list=PL57tjKWaBro2_l1DB7LzLNtBqq7PUANsb
7. Ментальна карта. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Мапа_думок
8. Mozaik Education (MozaWeb). Біологія. URL : https://www.mozaweb.com/uk/lexikon.php?cmd=getlist&let=3D&sid=BIO
9. Серія освітніх відео «Цікава наука». URL : https://www.youtube.com/@cikavanauka
10. Юрченко С.Л. Візуалізація в освітньому процесі. URL : https://naurok.com.ua/stattya-vizualizaciya-v-osvitnomu-procesi-198344.html

ІНТЕРАКТИВНІ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ РОЗУМІННЯ СКЛАДНИХ МІКРОБІОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Марія Мазуренко,
завідувачка навчально-виробничої практики, викладач КЗ «Херсонський базовий медичний фаховий коледж» Херсонської обласної ради

Анотація. У сучасних умовах, коли система освіти зазнає суттєвих трансформацій, спричинених як глобальними викликами, так і стрімкою цифровізацією, постає гостра потреба в переосмисленні традиційних педагогічних підходів. Ця стаття присвячена аналізу особливостей роботи сучасного викладача в умовах дистанційного навчання та цифрового освітнього середовища. Досліджено емоційно-психологічні характеристики студентів двох ключових поколінь – міленіалів (Y) та зумерів (Z Generation), а також їхній вплив на освітній процес. Особливу увагу приділено практичному застосуванню інноваційних педагогічних технологій, зокрема інструментів Google, для підвищення ефективності навчання та залучення студентів.

Abstract. In modern conditions, when the education system is undergoing significant transformations caused by both global challenges and rapid digitalization, there is an urgent need to rethink traditional pedagogical approaches. This article is devoted to the analysis of the features of the work of a modern teacher in the conditions of distance learning and the digital educational environment. The emotional and psychological characteristics of students from two key generations – millennials (Y) and buzzers (Z Generation) – were studied, as well as their impact on the educational process. Particular attention was paid to the practical application of innovative pedagogical technologies, in particular Google tools, to improve learning efficiency and student engagement.

Сучасний світ, що перебуває в стані постійних змін, висуває нові вимоги до системи освіти. Відхід від традиційних методів викладання, що базуються на пасивній передачі знань від викладача до студента, є не просто трендом, а нагальною потребою.

Сьогодення вимагає від педагогів не лише глибоких знань свого предмета, а й володіння широким спектром цифрових навичок, розуміння психологічних особливостей сучасної молоді та здатності до постійного саморозвитку. Застосування інноваційних педагогічних технологій стає ключовим фактором успіху, дозволяючи мотивувати студентів до навчання, залучати їх до активної взаємодії та досягати високих результатів навіть в умовах нестабільного зв'язку чи відсутності електропостачання.

Викладачі, які роками працювали за відпрацьованою моделлю аудиторних занять, раптово опинилися перед необхідністю перейти на дистанційну форму навчання. Цей перехід оголив низку викликів, що вимагають негайного вирішення:

- цифровізація освітнього процесу;
- пошук інтерактивних методів роботи;
- адаптація до технічних умов.

Врахування емоційно-психологічних особливостей поколінь Y та Z. Для успішної роботи викладач має враховувати не лише технічні аспекти, а й емоційно-психологічні особливості сучасної молоді. Сьогодні в аудиторіях (включаючи віртуальні) ми зустрічаємо представників двох ключових поколінь: міленіалів (Y) та покоління Z (Generation).

Покоління Y (міленіали). Народжені у період з 1981 по 2000 роки, міленіали зростали на межі аналогової та цифрової епох. Вони є цілеспрямованими, орієнтованими на саморозвиток та прагнуть до балансу між роботою та особистим життям. Ключові характеристики студентів-міленіалів:

- ставлення до навчання: вони цінують практичне застосування знань, шукають нові можливості для навчання і легко адаптуються до технологій.
- комунікація: відкриті, толерантні та активно використовують месенджери та соціальні мережі.

Для роботи з міленіалами рекомендується використовувати методи, що ґрунтуються на співпраці та інтерактивності. Важливо показувати, як знання можуть бути застосовані на практиці, а також регулярно надавати зворотний зв'язок.

Покоління Z (Generation). Представники цього покоління, що народилися в епоху інтернету та смартфонів, є цифровими "нативами". Вони мають миттєвий доступ до інформації, що робить їх допитливими, але водночас вимагає розвитку навичок критичного мислення.

Особливості покоління Z:

- ставлення до навчання: вони орієнтовані на мобільність, прагнуть до індивідуального підходу та цінують практичну спрямованість. Вони також легко працюють у команді, особливо в онлайн-форматі;
- комунікація: використовують емодзі та інші невербальні сигнали, очікують миттєвої реакції на повідомлення.

Для ефективної роботи з поколінням Z викладач повинен бути в курсі сучасних технологій, використовувати інтерактивні методи (квести, онлайн-платформи), надавати регулярний зворотний зв'язок та спілкуватися зі студентами на рівних.

Зважаючи на вищезгадані виклики та особливості студентів, викладач повинен постійно розвивати свої цифрові навички та активно використовувати їх у роботі. Сучасний викладач – це не лише лектор, а й програміст, блогер, оператор, монтажер та сценарист.

Впровадження інструментів Google у процес викладання мікробіології дозволяє зацікавити студентів, поєднати теорію з практикою та візуалізувати “невидимий світ” мікробів навіть в умовах дистанційного формату. Поєднання цифрових технологій з креативністю викладача дозволяє створити імітацію лабораторної роботи, що значно підвищує якість засвоєння матеріалу.

Достатньо ефективним у використанні стали методичні матеріали, що створені за допомогою Google-документів, презентацій, таблиць. В одному файлі кожен студент отримує усю необхідну інформацію у вигляді тексту, зображення, посилань на інші джерела інформації, нормативні документи, відеодемонстрації виконання практичних навичок тощо.

Одночасна робота викладача та студентів під час заняття з цим файлом за допомогою платформи Google meet дозволяє розібрати необхідні проблемні питання з теми заняття, продемонструвати алгоритми навичок, відобразити схематично етапність лабораторного дослідження. В той же час, отримавши доступ до інтерактивного документа, кожен здобувач освіти індивідуально у зручний для них час самостійно закріплює інформацію, контролює правильність виконання навичок, детальніше вивчає нормативні документи. Інтерактивний спосіб роботи із здобувачами відкриває безліч можливостей перед викладачем у подачі інформації.

Створення інтерактивного атласу на основі Google-документа дозволяє студентам самостійно досліджувати та візуально закріпити морфо-тинкторіальні, культуральні, біохімічні характеристики мікроорганізмів.

Активне впровадження Google-форми в роботі викладача дозволяє урізноманітнити контролі рівня знань студентів. Перевага цієї програми не тільки у можливості створення різних форматів завдань – тестових, розширених питань, створення пари тощо. Також це можливість візуалізувати питання у вигляді фото, схеми, відео.

З початком використання інструментів Google, за власним спостереженням, спостерігається покращення якості знань студентів, посилення їх мотивації до навчання, збільшення зацікавленості у проходженні практики в клінічних, мікробіологічних лабораторіях закладів охорони здоров’я.

Інтерактивні та цифрові технології дозволяють налагодити зв’язок між викладачем та здобувачем освіти, використати індивідуальний підхід, враховуючи психоемоційні особливості молодого покоління.

Досвід останніх років показує, що залучення цифрових інструментів до освітнього процесу робить його гнучким, мобільним, інтерактивним та індивідуалізованим. У цих умовах інструменти не замінюють викладача, а доповнюють його, розширюючи можливості для творчої та ефективної роботи.

Підсумовуючи, можна виділити наступні переваги інноваційних методик для викладача:

♦ постійний розвиток: викладач сам стає учнем, опановуючи нові технології та підходи, що запобігає професійному вигоранню та підтримує мотивацію;

♦ підвищення ефективності: інноваційні методики дозволяють досягати кращих результатів у навчанні студентів, що підтверджується поліпшенням якості їхніх знань та зростанням зацікавленості до майбутньої професії;

♦ збільшення мотивації: застосування нових методик робить діяльність викладача цікавішою, різноманітнішою та результативнішою.

Ознайомитися із зразками інтерактивних документів можна за посиланням https:surl.li/etrvou

Список використаних джерел

1. Ковальчук В. В. (2021). Цифрова компетентність викладача закладу вищої освіти : від інструментарію до педагогічної майстерності. Львів : Новий Світ-2000.

2. Савчук В. І. (2016). Методика використання віртуальних лабораторій та симуляцій для формування практичних навичок (на прикладі біологічних дисциплін). Вища освіта України, (3), 45-52.

3. https://21.lic.zhitomir.ua/prybultsi-z-majbutnogo-pokolinnya-z-yak-vchytelyam-porozumitysya-z-tsyfrovym-pokolinnyam-ditej/

4. https://vseosvita.ua/library/statta-osoblivosti-navcanna-novogo-pokolinna-pokolinna-z-479502.html

У МІНІСТЕРСТВІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

«Як підтримувати дітей і молодь: прем'єра освітнього серіалу про наставництво на Дія.Освіта»

В Україні тисячі дітей і молодих людей зростають без надійної підтримки дорослих. Наставництво допомагає змінити цю реальність – дає дитині або молодій людині опору, орієнтири та відчуття, що поруч є хтось надійний. Для дорослих це можливість допомогти не символічно, а по-справжньому – через сталі, відповідальні стосунки. Саме тому на Дія.Освіта з'явився новий освітній серіал «Наставництво: що, для кого і як працює». Це 10 коротких серій тривалістю 4–10 хвилин зі зрозумілими поясненнями, прикладами та інструментами, які можна застосовувати одразу.

Ви дізнаєтеся:

♦ що таке наставництво та чим воно відрізняється від разового волонтерства чи благодійності;
♦ хто може бути наставником або наставницею;
♦ як будувати безпечні, довірливі стосунки з дітьми й молоддю з урахуванням вікових і психологічних особливостей;
♦ як підтримувати розвиток самостійності, життєстійкості та здорових соціальних зв'язків;
♦ як діяти разом із дитиною або молодою людиною, а не замість них, і водночас запобігати емоційному вигоранню;
♦ які ризики можуть виникати в процесі наставництва та як формувати власне коло підтримки;
♦ як долучитися до наставництва й розвивати його у своїй громаді.

Освітній серіал створений так, щоб кожна людина – незалежно від попереднього досвіду – могла зрозуміти суть наставництва та діяти відповідально й усвідомлено.

Він буде корисним:

- тим, хто планує стати наставником або наставницею, а також тим, хто вже має такий досвід;
- волонтерам і волонтеркам;
- фахівцям і фахівчиням соціальної сфери та освіти;
- усім, хто хоче стати підтримкою для дітей і молоді.

В освітньому серіалі найкращими практиками і власним досвідом діляться Інна Мірошниченко, Єфим Константиновський, Кирило Невдоха, Софія Юдіна, Юлія Дідула та Юлія Марчук.

Переглядайте серіал безоплатно на Дія.Освіта. https://osvita.diia.gov.ua/courses/mentorship-what-it-is-who-it-is-for-and-how-it-works. Після завершення ви отримаєте сертифікат і практичні матеріали, які можна використовувати в щоденній роботі та волонтерстві.

Освітній серіал створений для платформи Дія.Освіта Офісом дітей та молоді «ДійМО» при Міністерстві соціальної підтримки, сім'ї та єдності України, ГС «Українська мережа за права дитини», Координаційним центром з розвитку сімейного виховання та догляду дітей у межах проєкту «Підтримка дітей і молоді з досвідом перебування в альтернативних формах догляду», що реалізується ЮНІСЕФ та Міністерством соціальної політики, сім'ї та єдності України за фінансової підтримки Федерального міністерства економічного співробітництва і розвитку Німеччини (BMZ) через державний банк розвитку KfW, Європейського Союзу та Уряду Швеції.

За матеріалами https://osvita.diia.gov.ua/courses.

ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННЯ ГЕОМЕТРІЇ: ВІДКРИТЕ ЗАНЯТТЯ «ПІРАМІДА ТА ЇЇ ЕЛЕМЕНТИ. ВИДИ ПІРАМІД»

Тетяна Курінна,
викладач Київського фахового коледжу комп'ютерних технологій та економіки Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

Анотація. У статті подано методичну ідею проведення відкритого заняття з математики «Піраміда та її елементи. Види пірамід». Розкрито етапи роботи: організаційний, актуалізація знань, вивчення нового матеріалу, практичний блок, інтерактивна діяльність та рефлексія. Особливу увагу приділено використанню сучасних цифрових інструментів, що сприяють підвищенню пізнавальної активності студентів. Запропонована методична ідея може бути використана викладачами закладів фахової передвищої освіти на заняттях з математики.

Abstract. The article presents a methodological idea for conducting an open mathematics lesson on the topic 'Pyramids and their elements. Types of pyramids.' The stages of work are revealed: organisational, knowledge actualisation, study of new material, practical block, interactive activity, and reflection. Particular attention is paid to the use of modern digital tools that contribute to increasing students' cognitive activity. The proposed methodological idea can be used by teachers of higher education institutions in mathematics classes.

У сучасних умовах освіта орієнтована не лише на передачу знань, а й на формування ключових компетентностей, розвиток творчого мислення та вміння застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях. Важливою складовою цього процесу є використання інтерактивних технологій навчання та цифрових інструментів, які дозволяють зробити заняття наочнішим і захопливішим. Пропонується методична ідея відкритого заняття з математики «Піраміда та її елементи. Види пірамід».

Метою заняття було навчити студентів розуміти поняття піраміди, правильної піраміди та їх елементів, ознайомити з властивостями правильних пірамід, навчити застосовувати формули для обчислення площ поверхонь.

Заняття було побудоване як урок засвоєння нових знань із використанням мультимедійної презентації, графічного планшета, інтерактивних платформ Zoom, Miro та Kahoot!.

1. Організаційний етап. Традиційне вітання та налаштування студентів на роботу, оголошення теми та мети заняття, коротка мотивація через приклади застосування пірамід у архітектурі та природі. Таке введення дає змогу створити позитивний робочий настрій і підкреслити міжпредметні зв'язки математики з історією та культурою.

2. Актуалізація знань. Використання онлайн-вікторини (Kahoot!) для повторення теми «Призма та її властивості». Це створює ігрову атмосферу та допомагає швидко перевірити попередні знання. Можна відкрити QR-код на екрані або надіслати посилання на вікторину у спільний чат. Посилання на вікторину «Призма та її властивості»: https://create.kahoot.it/details/886d3807-8a0d-40bb-b6e8-8ff8532a18b9

3. Вивчення нового матеріалу. Пояснення понять «піраміда», «тетраедр», «апофема», «правильна піраміда» з демонстрацією через

мультимедійні засоби (презентація, графічний планшет). Використання прикладів із реального життя (упаковка продуктів, архітектурні споруди) (рис.1).

Рис.1. Приклад застосування пірамід у житті

4. Практична діяльність. Розв'язування задач дослідницького характеру. Зокрема, розрахунок параметрів піраміди Хеопса (рис. 2). Завдяки цьому студенти переконаються, що формули не є «відірваними від життя», а мають прикладне значення.

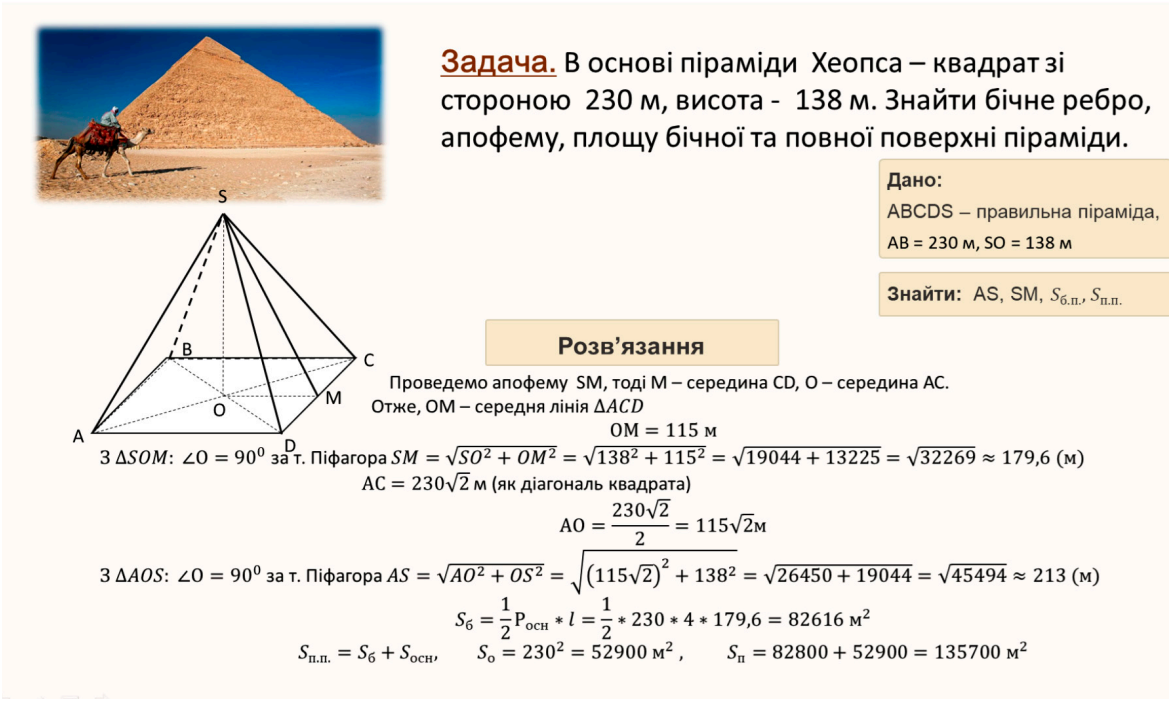

Рис. 2. Розрахунок параметрів піраміди Хеопса

5. Інтерактивна робота. На спільній онлайн-дошці Miro студенти виконують вправу «Види пірамід і їх властивості» (рис. 3). Це завдання має командний характер і дозволяє перевірити рівень розуміння матеріалу у візуально зручній формі.

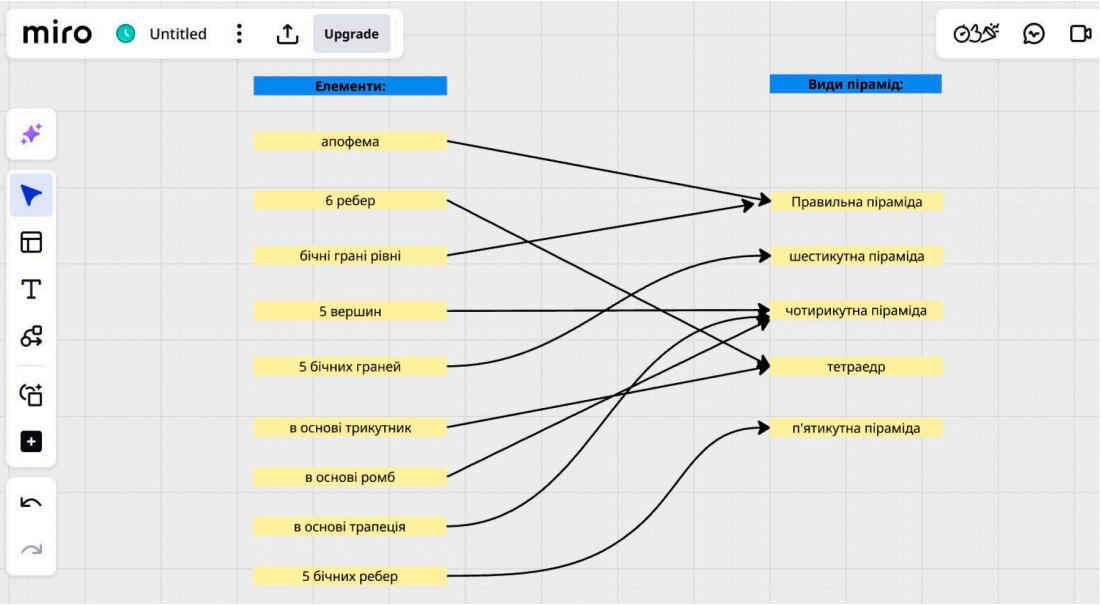

Рис. 3. Вправа «Види пірамід і їх властивості» на інтерактивній-онлайн дошці Miro

6. Рефлексія та підсумки. У кінці заняття – обговорення, а саме: що нового відкрили для себе студенти, які питання залишилися незрозумілими. Оцінювання поєднує як індивідуальний, так і колективний підходи: окремо відзначаються як правильні відповіді, так і активна участь у дискусії.

Запропонована методична ідея доводить ефективність використання інтерактивних технологій у викладанні геометрії. Поєднання цифрових сервісів Kahoot!, Miro, мультимедійних презентацій, графічного планшета з традиційними методами забезпечує активну участь студентів у навчально-пізнавальному процесі, підвищує їхню мотивацію та сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Використання дослідницьких завдань та візуалізацій робить складні математичні поняття доступнішими й ближчими до практики.

Таким чином, інтерактивні та цифрові засоби навчання можуть виступати готовим методичним інструментом для викладачів закладів фахової передвищої освіти, забезпечуючи якісно новий рівень викладання математики.

Список використаних джерел

1. Істер О.С. Геометрія : (проф. рівень) : підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти / Олександр Істер, Оксана Єргіна. Київ : Генеза, 2019. 288 с.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК

Запрошуємо на всеукраїнський вебінар
«Платформа знань edu.nmcbook.com.ua: від студента до викладача-експерта. Освіта без кордонів»

Дата проведення: 8 січня 2026 року
Початок: 13:00 Формат: онлайн
На вас чекає:
- ознайомлення з сучасною платформою знань edu.nmcbook.com.ua, створеною для викладачів та студентів;
- демонстрація електронних освітніх ресурсів, які можна розробляти самостійно або у співпраці зі студентами та колегами;
- практичні поради щодо проєктування, створення та використання цифрових інструментів у навчальному процесі;
- можливість підвищити власну кваліфікацію та долучитися до спільноти педагогів-новаторів.

Участь у вебінарі безкоштовна.
Приєднатися можна за посиланням https://nmcbook.com.ua/vseuastil/

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Тетяна Павленко,
викладач
КЗ «Запорізький медичний фаховий коледж»
Запорізької обласної ради

Анотація. У статті розглядається викладання географії в закладах фахової передвищої освіти відповідно до сучасної навчальної програми. Підкреслюється роль географії у формуванні світоглядного розуміння природи та середовища життя людини. Автор акцентує увагу на важливості інтерактивних методів навчання, які сприяють розвитку критичного мислення та мотивації студентів. Описано ключові умови ефективної групової роботи, зокрема індивідуальну відповідальність і позитивну взаємодію. Зазначено, що інноваційні педагогічні технології є необхідною складовою модернізації освітнього процесу. Наведено приклади практичного застосування інтерактивних методів на заняттях з географії.

Abstract. The article explores the teaching of geography in institutions of professional pre-tertiary education according to the current curriculum. It emphasizes geography's role in shaping a worldview and understanding the Earth's natural and human-modified environments. The author highlights the importance of interactive teaching methods that foster critical thinking and student motivation. Key conditions for effective group work are outlined, including individual responsibility and positive collaboration. The integration of innovative pedagogical technologies is presented as essential for modernizing the educational process. Practical examples of using interactive methods in geography lessons are also provided.

Вивчення курсу «Географія» у закладах фахової передвищої освіти здійснюється відповідно до навчальної програми для закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698) завершує базову географічну освіту здобувачів освіти. Цінність географії полягає у формуванні світоглядного розуміння природи Землі, її географічної оболонки як природного та природно-техногенного середовища, у якому живе людина. Зміст програми з географії у старшій школі базується на принципах науковості, неперервності й наступності шкільної географічної освіти, її інтеграції на основі внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків, гуманізації, гуманітаризації, диференціації навчального матеріалу відповідно до вікових особливостей здобувачів освіти.

Сучасна система освіти вимагає від викладача не лише передавання знань, але й формування у студентів уміння самостійно їх здобувати, аналізувати та застосовувати. Особливо актуальним це є у процесі викладання природничих дисциплін – зокрема географії. Застосування інтерактивних методів навчання дозволяє активізувати пізнавальну діяльність студентів, підвищити їх мотивацію та розвинути критичне мислення, адже сучасний світ та науковий прогрес не стоїть на місці, а методи викладання також потребують змін та удосконаленості.

Як зазначає Кісіль М. В. «….одним із шляхів модернізації освітньої системи постає упровадження в освітній процес ЗВО інноваційних педагогічних технологій і методів. Інновації

(італ. innovatione – новизна, нововведення) – нові форми організації діяльності і управління, нові види технологій, які охоплюють різні сфери життєдіяльності людства». Інноваційну педагогічну технологію варто розглядати як особливу організацію діяльності та мислення, які спрямовані на організацію 20 нововведень в освітньому просторі, або як процес засвоєння, впровадження і поширення нового в освіті (2).

Виокремлюють п'ять головних вимог для успішного навчання у режимі інтерактивної технології:

1. Позитивний взаємозв'язок – члени групи повинні розуміти, що спільна навчальна діяльність дає користь кожному.

2. Неопосередкована взаємодія – члени групи мають перебувати у тісному контакті один з одним.

3. Індивідуальна відповідальність – кожен здобувач освіти має оволодівати запропонованим матеріалом і бути відповідальним за допомогу іншим, але більш здібні здобувачі освіти не повинні виконувати роботу за когось.

4. Розвиток навичок спільної роботи – здобувачі освіти повинні засвоїти навички міжособистісних відносин, які необхідні для успішної роботи, наприклад, розподіл, планування завдань.

5. Оцінювання роботи – під час групової роботи необхідно виділяти спеціальний час для того, щоб група змогла оцінити, наскільки успішно вона працює (3).

Далі наведу приклади застосування інтерактивних методів саме під час своїх занять з географії зі здобувачами освіти.

1. Брейнстормінг

Інтерактивний мозковий штурм зазвичай проводиться у групах. Дуже ефективний для створення креативних ідей. Брейнстормінг допомагає здобувачам освіти навчатися роботі в команді. Найчастіше використовую під час вивчення таких тем: «Глобальні проблеми людства (які глобальні проблеми сучасності ви знаєте? Які з них найбільше впливають на Україну? Які шляхи їх розв'язання можливі?). «Сучасна політична карта світу та окремих регіонів», «Позитивні риси та ризики вступу України до ЄС».

2. Рольові ігри

Наприклад, прийом «Прес-конференція» – кожна група здобувачів освіти отримує державу, а далі готує виступи як офіційні представники, розповідають про географічне положення, населення, економіку та ін. Застосовувати можна під час вивчення тем: «Країни Європи», «Країни Азії», «Країни Америки», «Країни Африки».

Під час розробки дослідження на тему «Туризм як чинник розвитку країн Карибського басейну» можна застосовувати метод «Туристична виставка», де кожен може себе спробувати в якості справжнього експерта в галузі туризму.

Важливо також під час вивчення розділу «Топографія та картографія» застосовувати різноманітні 3D-ресурси, які полегшують вивчення тем в цьому розділі. Гугл Земля (https://earth.google.com/) – для візуалізації земної поверхні та пошуку об'єктів.

Scientific Visualization Studi (svs.gsfc.nasa.gov) – надає анімовані дані про природні процеси, застосувати можна під час вивчення тем: «Клімат», «Тектоніка літосферних плит».

Сайт 360cities.net – найбільша колекція інтерактивних сферичних панорам світу, де можна здійснювати прогулянки вулицями найпопулярніших міст. National Geographic MAPMAKER (https://education.nationalgeographic.org/) – конструктор інтерактивних карт, який можна використовувати під час вивчення будь-яких тем.

Windy – інтерактивна карта вітрів на планеті Земля.

А також для цікавих занять пропоную застосування інтерактивів: програма Seterra (для створення картографічних вікторин), Wordwall (інтерактивний навчальний застосунок, за допомогою якого можна створювати інтерактивні вправи для навчання), Kahoot! (ігрова навчальна платформа, яку також використовую на своїх заняттях).

Висновки. Інтерактивні методи навчання є ефективним інструментом викладання географії в коледжі. Вони сприяють розвитку особистості студента, формуванню його ключових компетентностей та підвищенню мотивації до навчання. Поєднання традиційних і сучасних підходів забезпечує якісну підготовку фахівців, здатних працювати в умовах швидких змін сучасного світу.

Список використаних джерел
https://surl.li/abkuxy

«ПРИНЦИП АЙСБЕРГА» В ПОВІСТІ «СТАРИЙ І МОРЕ» ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ НА СТУДЕНТСЬКЕ СПРИЙНЯТТЯ

Тетяна Завійська,
викладач ВСП «Фаховий коледж Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича»

Анотація. У статті розглянуто основні засоби реалізації літературного методу «принцип айсберга», що став основою творчості відомого американського письменника Ернеста Хемінгуея, та їхній вплив на студентське сприйняття тексту.

Abstract. The article examines the main means of implementing the literary method of the "iceberg principle", which became the basis of the work of the famous American writer Ernest Hemingway, and their influence on student perception of the text.

Гарна проза подібна до айсберга,
7/8 якого приховано під водою.

Ернест Хемінгуей

Під час занять із зарубіжної літератури виникає потреба постійно вдосконалювати роботу зі студентами та використовувати цікаві методи аналізу літературного тексту. Серед таких варто назвати «принцип айсберга», автором якого є Ернест Хемінгуей. «Принцип айсберга» дозволяє приховати глибинний зміст твору, який можна зрозуміти тільки тоді, коли студенти проаналізують усі проблеми та відшукають те, що відразу не є очевидним. Під час прочитання повісті Ернеста Хемінгуея "Старий і море", спочатку вони спостерігають за історією бідного старого рибалки, якому не таланить багато днів поспіль. На поверхні твору залишається показ цього складного часу життя Сантьяго, а от під поверхнею здобувачі освіти помічають, що автор намагався показати незламного й нескореного героя, який вірить у свою удачу та впевнено йде до мети. Та частина історії, яку студенти розуміють на початку, допомагає поступово усвідомити їм важливу істину, що схована, як айсберг під водою, між рядками твору [2].

Читаючи новелу, вони мають помітити, що автор використовує багато деталей для того, щоб підкреслити важке становище свого персонажа: старенька рибацька хатина, на підлозі розкидані газети, на долівці розпалювалося вогнище, часто старий нічого не їв. Спостерігаючи за таким складним життям, яке знаходиться на поверхні твору, студенти усвідомлюють, що Хемінгуей намагається розкрити не тільки ці сторони життя Сантьяго. Важке існування не змінило рибалку, який залишається сильним духом, наполегливим. Він не кориться долі, не боїться невдач, продовжує виходити в море, щоб таки довести й собі, й іншим рибалкам, що він здатен зробити навіть більше, ніж молоді хлопці.

Автор використовує показ глузування, сарказму, насмішок та зневіри людей стосовно Сантьяго. Під час аналізу твору з'являється образ Маноліна, який допомагає старому: приносить їжу, газети, наживки для риби. Перший аспект, який показує: інші в цьому творі набагато слабші, ніж сам Сантьяго, тому вони б вже давно здалися, але не головний герой. Фінал новели – це момент контрастного сприйняття в студентів образу Сантьяго, адже рибалки бачать великий скелет рибини й розуміють, як помилялися. Цей приклад вчить здобувачів передвищої освіти не робити передчасних висновків, усе добре зважувати та детально аналізувати. Знецінений

та знеславлений Сантьяго, маючи внутрішній стрижень та силу духу, доводить читачам і людям у своєму селищі, що не потрібно здаватися, не варто опускати руки, адже тільки від наших рішень та витримки залежить майбутнє. Використовуючи метод осудження населення, Хемінгуей допомагає усвідомити сучасній молоді, що за невдачами приховані зусилля, які можуть змінити життя, що людина, яка сьогодні нічого не має, завтра отримує набагато більше, ніж ті, хто сидів і глузував з її скрутного становища [3].

У фіналі твору перед студентами постає герой, який зміг повернутися на берег тільки зі скелетом риби-меч. Тому в кожного виникає питання: **Сантьяго переміг рибу, акул, невіру в себе чи все-таки доля змогла обійти його й зламати?** Здобувачі освіти повинні зрозуміти, що на поверхні Хемінгуей залишає з допомогою такого фіналу фізичну перемогу над Сантьяго, адже старий так і не зміг дотягнути рибу цілою й покращити своє матеріальне становище. Та суть такого кінця набагато глибша: мало побачити лише ці моменти, варто зануритися більше та усвідомити, що насправді таке завершення твору, навпаки, показує незламність Сантьяго, якому поталанило, адже він протягом трьох днів зумів протримати рибу та боротися з акулами. Студенти мають усвідомити, що рибалка повернувся живим і показав, на що здатний. А значить герой переміг зневіру та змінив ставлення рибалок, а ще зміцнив дружбу з Маноліном, який вирішив, що більше не покине старого ніколи.

Хемінгуей використовує два світи: очевидні факти та приховану істину, історію бідного старого Сантьяго та відтворення його багатого й незламного внутрішнього світу. Письменник вдається до "принципу айсберга", тому студенти не просто читають ще одну історію про важке життя персонажа, а вчаться правильно аналізувати та шукати ту характеристику людини, яка надихатиме, підштовхуватиме до дій, змусить рухатися без страху до своєї мети [2].

Засоби реалізації. Показ душевної самотності крізь призму зовнішніх деталей.

Пояснення. Хемінгуей детально зображує житло Сантьяго, вказує на те, що старий живе один, дуже бідно, практично ні з ким не спілкується (крім Маноліна, але потім батьки забороняють хлопчику виходити з рибалкою в море). Під час прочитання це допомагає студентам усвідомити, що герой зовсім один, він самотній не тільки в зовнішньому світі. Його духовна самотність набагато більша, ніж може здатися на перший погляд.

Приклад. Сантьяго все робить один: живе, їсть, виходить в море, проводить вільний час також самотньо, йому приходиться говорити з рибою, птахами та акулами. Зовнішні деталі показують, яким важким є його життя без сторонньої допомоги. Особливо рибалка це відчуває, коли потрібно в морі не тільки втримати та дотягнути рибу до берега, а ще й боротися з безжальними акулами. Старий не піддається паніці, не втрачає надію, але все одно йому дуже важко, бо не вистачає допомоги хлопчика Маноліна.

Вплив на сприйняття студентів. Використовуючи деталі зовнішнього світу та описи життєвих ситуацій, Хемінгуей залишає на поверхні складність життя Сантьяго, але насправді він хоче показати набагато глибші моральні проблеми, які виникають через таке існування. І те, що старий продовжує боротися, – це диво, адже більшість людей просто здалися б, зламалися, опустили руки й нічого не робили.

Засоби реалізації. Глузування над старим – показ зневіри та знецінення людини в суспільстві.

Пояснення. Письменник намагається показати наскільки важливою є не тільки фізична, а й моральна підтримка та допомога. Саме вона окрилює, дає можливість творити такі речі, на які ніхто й не очікує. Якщо ж суспільство відвертається, то як людина може залишитися особистістю, як може боротися з проблемами, адже один в полі не воїн, хоча й цей стереотип Сантьяго ламає, показує всім, що справа не у фізичній силі, а у вірі самої людини в те, що вона може ще чогось досягнути, може зробити те, чого від неї зовсім не очікують.

Приклад. Молоді рибалки сміються зі старого Сантьяго, який 84 дні повертається без улову. Щоденно він виходить у море і нічого не отримує, час іде, а чоловік залишається ні з чим. Люди в селищі або жаліють, або сміються чи навіть глузують над невдачами героя, вони не розуміють навіщо той продовжує сподіватись на диво: «Вони сіли на "Терасі", й багато хто з рибалок почав кепкувати із старого, та він на те не ображався» [1].

Вплив на сприйняття студентів. Автор повісті прагнув показати на прикладі такої реакції зневіру в людей, знецінення їхніх вчинків, поштовх до втрати орієнтирів, адже всі навколо тільки насміхаються. Поведінка жителів селища – це вчинки, якими не має керуватися суспільство, аби не втратити свою духовність та моральність. На поверхні невіра в одну людину, насправді ж це масове нерозуміння багатьох людей, яким важко живеться, а після такого взагалі практично неможливо здолати перешкоди.

Засоби реалізації. Специфічний фінал твору, який залишає питання, на яке мають відповісти самі студенти.

Пояснення. Цікавим є завершення повісті, адже воно ставить перед студентами питання про те, чи переміг рибалка перешкоди, чи зумів довести свою силу й міць, чи показав наснагу й витримку в цьому двобої.

Приклад. Сантьяго, що три дні намагався вистояти та втримати рибу, урешті-решт не зміг її дотягнути цілою до берега. Єдине, що залишається, – це кістки і меч, що вказують на гігантські розміри риби, яку йому вдалося зловити. Та попри це, Сантьяго зловив рибу, яку не вдавалося спіймати навіть молодому та сильному рибалці. Його боротьба з рибою та акулами також була не під силу всім рибалкам, тому те, що побачили селяни, дуже їх здивувало й вони змінили ставлення до Сантьяго.

Вплив на сприйняття студентів. Важливість такого розвитку подій в тому, що студенти мають побачити крізь призму фізичного програшу моральну перемогу персонажа, який вижив, не відпустив жилку, боровся з акулами та довів усім у селищі, що може не менше, ніж молоді та сильні рибалки.

Хемінгуей, використовуючи "принцип айсберга", вказує на дві проблеми. Одна з них є на поверхні твору та помічалась зразу, а друга – тільки після детального аналізу цілісної картини вчинків, подій та характерів. Твір змушує здобувачів освіти замислитись про те, у чому суть життя, які цілі мають бути найголовнішими, які цінності є пріоритетними. Засоби реалізації «принципу айсберга» розкривають моменти, які є дуже важливими для студентів і для їхнього особистого розвитку, адже віра в себе, надія на краще, відсутність розчарування та цілеспрямований рух вперед – це ті критерії, які потрібні для сучасної молоді та й взагалі для розвитку суспільства в будь-яку епоху існування. Під поверхнею айсберга усвідомлення того, що за глузуванням над старим приховується зневіра та знецінення людини в суспільстві. Письменник намагався показати наскільки важливою є не тільки фізична, а й моральна підтримка та допомога.

Хемінгуей не мав на меті показати читачам фізичну перемогу рибалки. З допомогою засобів реалізації «принципу айсберга» автор прагнув підштовхнути студентів до того, аби вони побачили сильну, витривалу, цілеспрямовану людину, яка вірить у себе, у можливість отримати бажане, у нескореність долі, яка постійно бореться з викликами, що підкидає суспільство й саме життя. Отже, під поверхнею твору, під фізичним програшем рибалки студенти мають побачити духовну перемогу, моральну міць і незламну впертість Сантьяго: **«Людина створена не для поразки. Людину можна знищити, але здолати не можна»** [1].

Список використаних джерел

1. Гемінґвей, Е. (2017 р.) Старий і море. Видавництво Старого Лева, 2017. 104 с.
2. Ефект айсберга. Підтекст як особлива форма авторської позиції / Н. Тимків // Українська мова та література в школі, 2008. С. 7–11.
3. Козорог О.В. Е.Хемінгуей «Старий і море». Художньо-лінгвістичний аналіз // Зарубіжна література в школі. 2006. № 10. С.13–16.

ПОЗИЦІЯ

Держава не може утримувати таку кількість закладів освіти

Держава не може утримувати ту велику кількість закладів освіти на всіх рівнях, яка є зараз, враховуючи витрати державного бюджету.

На цьому наголосила освітній омбудсмен Надія Лещик в інтерв'ю агентству «Інтерфакс-Україна».

За її словами, варто комунікувати з суспільством, що кількість закладів освіти на всіх рівнях буде зменшуватись.

«Держава не може утримувати таку кількість закладів освіти, тому що це витрата державних коштів», – зазначає Лещик.

Також вона зауважила, що на визначення кількості закладів освіти найбільше впливає демографічна криза.

«У нас відбувається демографічна криза, багато дітей і молоді виїхало за кордон. Відповідно, зменшується кількість закладів освіти всіх рівнів і типів, злиття класів, груп і так далі. Зрозуміло, що це відображається на вищій освіті. Ми також отримуємо багато звернень від педагогів і батьків, що закриваються малокомплектні школи, де по 15-30 учнів. Те саме у вищій освіті. Коли до мене надходять скарги, я завжди дивлюся у Єдину державну електронну базу з питань освіти, скільки там студентів і яких спеціальностей», – наголосила Лещик.

Окрім того, вона висловила впевненість, що під час реорганізації закладів вищої освіти права студентів, педагогічних та науково-педагогічних працівників мають були дотримані, а бюджетні місця студентів – збережені.

За матеріалами https://osvita.ua/news/96049/#google_vignette

КАЗКОТЕРАПІЯ В МОЛОДШОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ: ЧАРІВНА СТЕЖКА ДО СЕРЦЯ ДИТИНИ

Ганна Гричина,
вихователь
КЗ «Заклад дошкільної освіти
(ясла-садок) «Десняночка» села Сосонка
Стрижавської селищної ради»

Анотація. У статті розкривається необхідність використання казкотерапії як засобу арт-терапії у навчально-виховному процесі закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО) з дітьми молодшого дошкільного віку. Проаналізовано психолого-педагогічні підходи до визначення поняття «казкотерапія», окреслено її значення у формуванні уяви, творчих здібностей, розвитку мовлення та емоційної сфери дошкільників. Розкрито традиційні й нетрадиційні методи роботи з казкою у практиці закладів дошкільної освіти, серед яких особливе місце займають інтерактивні форми (театр тіней, інсценізація, створення власних казок тощо). Наголошено на важливості методичної роботи з педагогами ЗДО задля ефективного впровадження казкотерапії у навчально-виховний процес.

Abstract. The article reveals the necessity of using fairy tale therapy as a means of art therapy during the educational process in preschool educational institutions (hereinafter referred to as PEE) with children of preschool age. Psychological and pedagogical approaches to defining the concept of 'fairy tale therapy' are analysed, and its significance in the formation of imagination, creative abilities, speech development and the emotional sphere of preschoolers is outlined. Traditional and non-traditional methods of working with fairy tales in the practice of preschool educational institutions are revealed, among which interactive forms (shadow theatre, staging, creating your own fairy tales, etc.) occupy a special place. The importance of methodological work with PEE teachers for the effective implementation of fairy tale therapy in the educational process is emphasised.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних завдань сучасної дошкільної освіти є формування уяви, розвиток творчих здібностей та фантазії дітей. Ефективним засобом реалізації цього завдання виступає казкотерапія. Водночас спостерігається тенденція до недостатньої оцінки її результативності з боку сучасних молодих педагогів, які розглядають її як один із методів арт-терапії у навчально-виховному процесі. Натомість у практиці закладів дошкільної освіти частіше надається перевага використанню мультфільмів під час освітньої діяльності з дітьми молодшого дошкільного віку. Дошкільний період є визначальним етапом онтогенезу, протягом якого відбувається формування основ особистості. Деякі дослідники (О.Білан, Н. Гавриш, А. Богуш, Н. Мачинська) вважають, що молодший дошкільний вік є одним із сензитивних періодів для розвитку творчих здібностей, мовлення, уяви та фантазії та інших психічних процесій [1, с.52].

Аналіз досліджень та публікацій. Проблему впровадження казкотерапії у педагогічний процес активно досліджують українські та зарубіжні науковці, педагоги й психологи. У працях О. Білан, А. Богуш, О. Бойчук, Л. Гридковець, М. Замелюк, Ю. Казачінера, Ю. Магдисюк, О. Мартиненко, Н. Нікітіної, Р. Федоренка та інших науковців висвітлено різні аспекти використання казки як засобу розвитку особистості дитини, її

соціалізації та емоційної підтримки. Дослідники підкреслюють значення казки як особливої форми взаємодії, що дозволяє створити безпечний простір для емоційного самовираження та корекції поведінки дошкільників.

Мета статті – описати досвід використання засобу казкотерапії з дітьми молодшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу (результатів) дослідження. Казка є одним із найпривабливіших і найпоширеніших жанрів літератури, який викликає інтерес не лише у дітей, а й у дорослих. Її вплив має довготривалий характер, залишаючи значний емоційний слід у свідомості дитини. У минулому казку здебільшого розглядали як засіб розваги, не усвідомлюючи її виховного й навчального впливу. Водночас саме через казкові сюжети дитина засвоює життєві цінності, формує емоційно-ціннісне ставлення до світу, відкриває нові можливості пізнання та набуває віри в ідеали добра. У сучасних умовах воєнних реалій діти зазнають значного психологічного навантаження, спричиненого постійними обстрілами, звуками вибухів та сигналами повітряної тривоги. У цьому контексті слухання казок набуває особливого значення, оскільки створює для дитини простір віри у дива та утверджує переконання в перемозі добра над злом. Це зумовлено тим, що моральна основа більшості українських народних казок ґрунтується на ідеї неминучої перемоги добра над темними силами. Видатний український педагог В. Сухомлинський у своїх наукових доробках стверджував, що казки здатні лікувати душу дитини.

На думку дослідниці Л. Кіян, поняття «казкотерапія» означає один із видів «терапії середовищем, особливою казковою обстановкою, в якій можуть проявлятися потенційні можливості особистості» [5, с.26]. У своїх наукових доробках Л. Гридковець описує, що казкотерапія – це такий напрям, який, «…використовуючи метафоричні ресурси казки, дозволяє людям розвинути самосвідомість та побудувати особливі рівні взаємодії один з одним, що створює умови для становлення їх суб'єктності» [3, с.45]. На думку Н. Нікітіної, казкотерапія розглядається як метод, що передбачає використання форми казки з метою розвитку творчого потенціалу особистості та її взаємодії з навколишнім середовищем. Особливість цього підходу полягає у створенні специфічного казкового простору, у межах якого в метафоричній формі відображаються не лише проблеми клієнта, а й можливі шляхи їх розв'язання, що ґрунтуються на внутрішніх ресурсах та потенційних можливостях особистості [7, с.29]. Казкотерапія – це один із вербальних технік арт-терапії. Більшість практичних психологів відносять казкотерапію до напрямків бібліотерапії. Отже, термін «казкотерапія» слід розглядати в різних контекстах, як психолого-педагогічний метод, метод психотерапевтичного впливу за допомогою казок та один із напрямків практичної психології [2, с. 246–248]. В ЗДО вихователі часто використовують казки як один із ритуалів перед обіднім сном, особливо в молодших групах.

Розглянемо класифікацію форм казкотерапії, виділяють:

- за кількістю суб'єктів, задіяних у ній – групова та індивідуальна;
- за рівнем активності дітей – активна, змішана, пасивна;
- за тривалістю – короткочасна та довготривала.

Опишемо види казкотерапії:

- аналіз казки – допомагає вирішити казкові проблеми (задачі), які діти не в змозі вирішити в реальному житті; знаходять шляхи вирішення казкових завдань; аналіз народної чи літературної казки;
- створення казки – діти молодшого дошкільного віку в групі з допомогою вихователя складають свою казку без записування; або кожен індивідуально складає усно свою казку;
- пригадування та розповідання улюбленої казки – пригадування відомої всій групі казки по колу або індивідуальне пригадування улюбленої казки, дописування кінцівки казки; переписування народної казки на сучасний лад (інтерпретація); розповідання казки від першої чи третьої особи, від імені різних героїв.
- малювання ілюстрацій до казки – дошкільники створюють малюнок за мотивами казки (народної, літературної чи власної); зображують фрагмент казки; створюють малюнок на тему «Моя родина в образах казкових героїв»; малюють улюблених казкових персонажів;
- інсценування (постановка) та театралізація казки – постановка казки (народної, літературної чи складеної дітьми) з попередньою підготовкою (або її фрагменту); театралізація казки на сцені ЗДО.
- лялькова казкотерапія – колективне виготовлення ляльок казкових героїв і подальша робота з ними; групова постановка казки (чи фрагменту) із використанням ляльок; імпровізований театр ляльок [8, с.34-35].

Створення разом з молодшими дошкільниками ляльок казкових героїв

Аналізуючи багаторічний практичний досвід роботи з дітьми молодшого довкільного віку, можу стверджувати, що казкотерапія є своєрідною, чарівною стежкою до серця кожної дитини, адже вона поєднує у собі ігрову діяльність, фантазію та має глибинні психологічні смисли. Серед найпоширеніших традиційних методів роботи з казкою я використовую: читання, аналіз, пригадування та розповідання, інсценізацію та театралізацію.

Інсценізація казки «Про трьох поросят»

На сьогоднішній день в дошкільній освіті спостерігається така тенденція: на зміну традиційним методам приходять нові – сучасні, інтерактивні та нетрадиційні. До них слід віднести:

- придумування нової назви казки;
- «казка навиворіт» (зміни характерів казкових персонажів – негативних на позитивних і навпаки);
- інсценізація народної казки на сучасний лад (наприклад, Колобок став айфоном; усі казкові герої мають телефони та спілкуються через відеозв'язок та ін.);
- метод «виправляння» – вихователь читає казку з помилками в сюжеті чи іменах героїв, а діти виправляють;
- метод «заміни героя, створи казку» – наприклад, якщо герої казки «Рукавичка» були б не тваринами, а трансформерами чи супергероями;
- «казка за заданим початком» – діти мають продовжити казку.

Серед найпоширеніших нетрадиційних методів казкотерапії виокремлюється театр тіней, який сприяє розвитку уяви, образного мислення та комунікативних умінь дітей молодшого дошкільного віку. У процесі занять діти із зацікавленістю вирізають елементи й персонажів казки та самостійно організовують імпровізований «кінотеатр», що дає змогу іншим бути глядачами.

Театр тіней

Важливою умовою впровадження казкотерапії в освітньо-виховний процес ЗДО є залучення інших педагогів закладу, зокрема проведення консультацій, бесід, заходів з обміну досвіду тощо. На одному з таких заходів я представила методику казкотерапії, ознайомила колег з сучасними підходами до її використання як інструменту розвитку та виховання дітей дошкільного віку. Обговорили методичні рекомендації, ділились власним досвідом, практично опановували прийоми роботи з дітьми – зокрема через театр тіней, ляльковий театр чи інші форми казкотерапії.

Особливу увагу було приділено створенню дидактичного та наочного матеріалу: виготовленню персонажів казок, декорацій, використанню ляльок-рукавичок, паперових іграшок. У процесі колективного обговорення ми з колегами проаналізували можливості інтеграції казкотерапії у різні види діяльності: ігрову, художньо-естетичну, мовленнєву та інші.

Проведення консультації
з використання казкотерапії

важливі істини, ніж через сухі пояснення. Герої казок викликають співпереживання, ідентифікацію. Через них дитина проживає власні страхи, сумніви, мрії й перемоги, відчуваючи підтримку та надію. У казках добро завжди перемагає зло, а складні життєві ситуації розв'язуються. Це допомагає дитині зрозуміти моральні цінності, не відчуваючи тиску. Казка здатна знімати тривогу, дарувати відчуття безпеки та віри у власні сили. Це ніби чарівний ключик до внутрішнього світу дитини. У символах казки приховано універсальні істини. Вони допомагають дитині осмислювати світ, навіть якщо вона ще не вміє мислити абстрактно. Отже, казкотерапія – це не просто метод виховання чи розвитку, а делікатний спосіб говорити з дитиною мовою, яку вона найкраще розуміє, торкаючись її душі та серця.

Висновки. Підсумовуючи викладене, зробимо висновок, що казкотерапія є чарівною стежкою до серця кожної дитини, адже вона поєднує у собі гру, фантазію та глибинні психологічні смисли. Казка – це природна мова дитинства. Діти мислять образами, символами та фантазіями, тому через казку легше донести

Список використаних джерел

1. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку Українське дошкілля. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 256 с.
2. Василевська О. І. Сучасні тенденції казкотерапії в роботі практичного психолога. Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 12 : Психологічні науки. Вип. 44, 2014. С. 246–252.
3. Гридковець Л. Долаймо труднощі разом з дитиною. Казкотерапія дитячих проблем. Львів : Скриня : Монастир Редемптористів, 2013. 66 с.
4. Казачінер О. С., Бойчук Ю. Д. Основи казкотерапії. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. 2022.
5. Кіян Л. М. Казкотерапія – технологія розвитку психічного здоров'я і творчості дітей дошкільного віку. Олександрія, 2013. 43 с.
6. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П., Замелюк М. І. Казкотерапія в психологічному консультуванні дітей та дорослих. Вежа-Друк. 2019.
7. Нікітіна Н. Казкотерапія як метод роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах війни. NewInception. №1–2 (15–16). 2024. С.26–35.
8. Паласевич І. Казкотерапія : методичні рекомендації до семінарських занять для фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2021. 64 с.

ЧЕРЕЗ ПРАКТИКУ ДО ПРОФЕСІЇ: ВИРОБНИЧІ ЕКСКУРСІЇ ЯК ШЛЯХ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОГО АГРОНОМА

Валентина Залуженко,
Вікторія Музика,
викладачі
ВСП «Бобринецький аграрний фаховий коледж ім. В. Порика Білоцерківського НАУ»

Анотація. У статті розглянуто значення виробничих екскурсій у процесі професійної підготовки майбутніх агрономів. Підкреслено, що екскурсії на сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства та науково-дослідні установи сприяють формуванню фахових компетентностей, розвитку професійного мислення та мотивації студентів до майбутньої діяльності.

Зазначено, що практична спрямованість навчання забезпечує тісний зв'язок теорії з виробництвом, дозволяє студентам ознайомитися з сучасними технологіями вирощування сільськогосподарських культур, організацією праці агронома та актуальними викликами аграрної галузі.

Наведено приклади ефективних форм проведення виробничих екскурсій і визначено їх роль у формуванні компетентного, ініціативного та відповідального фахівця аграрного профілю.

Abstract. The article discusses the importance of field trips in the professional training of future agronomists. It emphasises that excursions to agricultural enterprises, farms and research institutions contribute to the formation of professional competencies, the development of professional thinking and the motivation of students for their future activities.

It is noted that the practical orientation of training ensures a close connection between theory and production, allows students to familiarise themselves with modern crop cultivation technologies, the organisation of an agronomist's work and the current challenges facing the agricultural sector.

Examples of effective forms of industrial excursions are given and their role in the formation of competent, proactive and responsible agricultural specialists is determined.

Сучасна аграрна освіта неможлива без тісного зв'язку з виробництвом. Майбутній агроном має не лише володіти теоретичними знаннями, а й уміти спостерігати, аналізувати та приймати рішення у реальних виробничих умовах.

Однією з найефективніших форм поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю майбутніх фахівців є виробнича екскурсія. Вона забезпечує глибше розуміння технологічних процесів, сприяє формуванню професійного мислення, підвищує інтерес студентів до майбутньої спеціальності.

Велику роль у підготовці спеціалістів сільського господарства відіграють коледжі, зокрема аграрні. Тому заняття в них має бути спрямоване на те, щоб майбутній спеціаліст був озброєний не тільки теоретичними знаннями, а й мав певні практичні вміння і навички.

Велике значення у формуванні вмінь і навичок відіграють заняття на виробництві. Є таке прислів'я: «Краще один раз побачити, ніж сто раз почути». Адже побачене на власні очі завжди корисніше «сухої теорії».

Для спеціальності «Агрономія» особливо важливими є екскурсії на об'єкти аграрного виробництва – хлібозаводи, крупорушки, елеватори, фермерські господарства, технологічні лабораторії, олійниці тощо, де студенти мають можливість побачити весь шлях зерна – від зберігання до переробки у готову продукцію.

Дисципліна «Технологія зберігання та переробки продукції рослинництва» – одна з небагатьох спеціальних дисциплін, з якої згідно з робочою навчальною програмою заплановано проведення занять на виробництві, як під час навчальної практики, так і під час проведення теоретичних занять у формі екскурсій.

Виробничі екскурсії – одна з найважливіших і численних форм навчально-виховного процесу. Вони мають велике освітнє і виховне значення, так як є формою наочного ознайомлення студентів з технікою і технологією, організацією виробництва, умовами праці тощо.

Викладачу навчальні екскурсії дають можливість продемонструвати студентам приклади практичного використання знань і досягнень науки, які неможливо відтворити або застосувати в умовах кабінету.

Більшість вражень, отриманих студентами під час екскурсій, викликають у них позитивні емоції. На екскурсії студенти набувають навичок самостійної роботи, вчаться спостерігати, порівнювати, робити висновки.

Мета виробничих екскурсій з дисципліни – ознайомлення студентів із сучасними технологіями зберігання та переробки зерна; формування уявлень про структуру, функції та організацію роботи сільськогосподарських і переробних підприємств; розвиток уміння застосовувати теоретичні знання з дисципліни на практиці; виховання шанобливого ставлення до праці аграрія та до хліба як символу життя, інтересу до майбутньої професії, любові до землі та поваги до праці хліборобів; формування професійних компетентностей: спостережливості, аналітичного мислення, відповідальності.

У педагогічній практиці проводимо екскурсії на хлібозавод, крупорушку, сільськогосподарське підприємство АФ «Славутич» та на олійницю.

Навчальна екскурсія – складна в методичному і організаційному плані форма заняття зі студентами на виробництві, яка потребує ґрунтовної підготовки викладача та студента.

Перед проведенням екскурсії потрібно зустрітися з керівником підприємства і провести з ним бесіду про об'єкт та питання, що розглядатимуться, або домовитися про проведення екскурсії в телефонному режимі. Студентам повідомляють місце проведення екскурсії, мету екскурсії, і що вони повинні спостерігати, також заздалегідь дається завдання, що їм необхідно повторити, і щоб вони підготували питання, які їх цікавлять і які можна буде задати екскурсоводу.

Особливу увагу потрібно приділити техніці безпеки. Перед прибуттям на об'єкт проводить-

ся зі студентами інструктаж з техніки безпеки, звертається увага на дисципліну на виробництві, уважність під час переміщення по дорозі, території підприємства, наголошується, щоб студенти близько не підходили до машин і обладнання без дозволу викладача. Потім студенти розписуються в журналі з техніки безпеки.

Прибувши на місце екскурсії повторно проводиться бесіда про мету екскурсії, ще раз наголошується інструктаж з техніки безпеки і розповідається про порядок огляду підприємства. Після бесіди студенти знайомляться з екскурсоводом і приступають до огляду підприємства. Після екскурсії студенти оформляють звіт або творчу презентацію.

Під час проведення екскурсії на Бобринецький хлібозавод технолог заводу знайомить студентів з технологією виробництва хліба, видами борошна, умовами випікання та зберігання хліба, демонструє роботу обладнання. Студенти під час екскурсії беруть участь у дегустації хліба та оцінюють його органолептичні показники та зовнішній вигляд.

Під час проведення екскурсії на сільськогосподарське підприємство АФ «Славутич» студенти ознайомлюються із завданням та потужностями агрофірми, зі сховищами, способами зберігання зерна, приладами контролю якості, технологією сушіння, очищення та виробництвом гречаної крупи на крупорушці. Особливу цінність для студентів мали відвідини виробничо-технологічної лабораторії підприємства, де студенти власноруч визначали вологість, засміченість, натуру та клейковину зерна, ознайомилися з приладами та методами контролю якості.

Під час екскурсії на олійницю студенти ознайомилися з технологічним процесом отримання олії пресовим способом, основним обладнанням, що використовується для очищення, подрібнення, нагрівання та пресування насіння.

Отже, виробничі екскурсії – це невід'ємна складова практичної підготовки студентів аграрного профілю. Вони сприяють формуванню професійної компетентності, розвивають пізнавальний інтерес, виховують любов до землі та хліба. Саме через практику формується справжній фахівець, який розуміє цінність своєї професії і готовий нести відповідальність за майбутнє українського аграрного виробництва.

Методично доцільно проведена змістовна екскурсія з дисципліни «Технологія зберігання та переробки продукції рослинництва» сприятиме ґрунтовному розумінню технології зберігання та переробки продукції рослинництва.

Список використаних джерел

1. Петренко І.І, Сидоренко О.В., Ковальчук П.П. Методика проведення навчальних практик і виробничих екскурсій для студентів агрономічних спеціальностей : методичні рекомендації. Харків, ХНАУ ім. Докучаєва, 2019.

2. Слатвінська Л.А. Організація екскурсійної діяльності : навч посіб. МОН України, Уманський державний пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань : Візаві, 2022. 205 с.

3. Ткачук В.І. Виробничі екскурсії : організація та методика проведення для студентів-агрономів // Агроном. 2019. № 4.

ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ТА РІШЕННЯ

Наталія Телефус,
викладач
КЗ «Ніжинський фаховий медичний коледж»
Чернігівської обласної ради

Анотація. Метою статті є аналіз сучасних проблем практичної підготовки медичних сестер та пошук шляхів їх вирішення. Розглянуто питання недостатньої сформованості практичних навичок у випускників фахових медичних коледжів та представлено досвід удосконалення системи оцінювання практичних компетентностей.

Abstract. The purpose of this article is to analyse current issues in the practical training of nurses and to propose ways to address them. It highlights the insufficient practical skills among graduates of vocational medical colleges and presents experiences in improving the assessment of practical competencies.

Оцінювання є невід'ємною складовою навчального процесу. Воно має значний вплив на здобувача освіти, хоча часто залишається суб'єктивним. Проблема оцінювання перебувала у фокусі уваги багатьох поколінь педагогів, а підходи до нього постійно змінювалися, ставали більш різноманітними та сучасними.

Особливістю оцінювання фахових компетентностей студентів медичного коледжу є необхідність перевірки не лише теоретичних знань, а й практичних навичок, включно зі здатністю до ефективної комунікації з пацієнтами. Якщо перевірка теоретичних знань зазвичай не викликає труднощів, то оцінювання практичних умінь часто має формальний характер. Викладач здебільшого спостерігає за демонстрацією студентом алгоритму виконання навички. У цьому процесі значну роль відіграє «людський фактор»: студент хвилюється, діє занадто швидко чи повільно, а викладач може бути втомленим або нетерплячим. У результаті об'єктивність оцінювання знижується, а навичка формується лише в стандартних умовах.

Наприклад, студент може правильно виконати внутрішньовенне введення лікарського засобу на фантомі, але не здатний повторити цю процедуру в реальних клінічних умовах, коли пацієнт має ушкоджені вени після хіміотерапії. Саме такі ситуації демонструють недостатній рівень практичної підготовки випускників.

Сучасні підходи до оцінювання

Досвід європейських колег свідчить про необхідність застосування сучасних методів оцінювання практичних навичок:

- використання стандартизованих пацієнтів (добровольців-акторів, які виконують завчену роль);
- проведення об'єктивного структурованого клінічного іспиту (OSCE);
- аналіз відеозаписів виконання практичних навичок.

У нашому коледжі впроваджується оцінювання практичних умінь студентів за допомогою чеклістів. Викладач розробляє чекліст, апробує його, за потреби коригує, після чого документ обговорюється на засіданні циклової комісії та рекомендується до використання. Студенти ознайомлюються з чеклістами на практичних заняттях, застосовують їх для само- та взаємооцінювання. Це робить процес більш прозорим і зрозумілим.

Усунення людського фактора

Чеклісти не повністю усувають суб'єктивність оцінювання. Оптимальним було б поєднання їх

використання з відеофіксацією виконання навички студентом. Запис може оцінювати незалежний експерт, який не знайомий зі студентом. Крім того, відеоматеріали можна застосовувати на заняттях для аналізу помилок, формування критичного мислення та вироблення правильної тактики дій.

Звісно, матеріально-технічна база закладів освіти поки що не дозволяє встановити відеокамери в кожному кабінеті доклінічної практики. Проте впровадження такої системи зробило б процес оцінювання значно об'єктивнішим і прозорішим.

Висновки

Оцінювання є важливим інструментом як для викладачів, так і для студентів. Сучасний педагог має змінювати не лише методи викладання та зміст навчального матеріалу, а й підходи до оцінювання. Використання чеклістів та оцінювальних шкал забезпечує прозорість і об'єктивність, а також готує студентів до практичного іспиту.

Аналіз якості практичної підготовки дозволяє виявити слабкі місця у формуванні професійних компетентностей, змінити підходи викладачів та підвищити рівень практичних навичок випускників. Використання досвіду європейських колег сприятиме підвищенню якості підготовки медичних кадрів, забезпечить безпеку пацієнтів і зміцнить довіру суспільства до фахівців медичної галузі.

Додаток 1

Чеклист
Набирання ліків у шприц з ампули

	I. Підготовка до виконання навички	так	частково	ні
1.	Підготовку пацієнта до виконання маніпуляції проведено. Пацієнта ідентифіковано.	1	0,5	0
2.	Підготовка медичної сестри до виконання правильна.	1	0,5	0
3.	Підготовка оснащення: ампулу звірено з Листком призначення, перевірено термін використання.	1	0,5	0
	II. Виконання навички			
4.	Ампулу оброблено та відкрито відповідно до вимог.	1	0,5	0
5.	Шприц обрано та зібрано відповідно до вимог.	1	0,5	0
6.	Ліки набрано у шприц: дозування точне, асептику не порушено.	1	0,5	0
	III. Закінчення виконання навички			
7.	Рекомендації пацієнту надано.	1	0,5	0
8.	Оснащення та ЗІЗ утилізовано/дезінфіковано відповідно до вимог.	1	0,5	0
9.	Антисептику рук проведено.	1	0,5	0
10.	Навичку задокументовано.	1	0,5	0
	РАЗОМ БАЛІВ:	1	0,5	0

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – ФУНДАМЕНТ ДОВІРИ ТА ЯКОСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Ольга Харчишина, директор,
Вікторія Кокоша, голова циклової комісії
фінансово-економічних дисциплін
Юлія Сургай, завідувач бібліотеки
ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж
Білоцерківського національного аграрного університету»

Анотація. Матеріал висвітлює досвід роботи циклової комісії фінансово-економічних дисциплін ВСП ТЕФК БНАУ у формуванні сталої культури академічної доброчесності, яка визначена ключовим пріоритетом Стратегії розвитку закладу освіти. Формування доброчесного академічного середовища забезпечується системною інтеграцією презентованих зовнішньої та внутрішньої нормативної бази та інноваційних освітніх механізмів. Результатом формування академічно доброчесного академічного середовища є підготовка кваліфікованих, відповідальних фахівців, стійких до викликів сучасного економічного середовища.

Abstract. The material highlights the experience of the cyclical commission of financial and economic disciplines of the VSP TEFC BNAU in forming a sustainable culture of academic integrity, which is identified as a key priority of the Strategy for the development of the educational institution. The formation of an honest academic environment is ensured by the systemic integration of the presented external and internal regulatory framework and innovative educational mechanisms. The result of the formation of an academically virtuous academic environment is the training of qualified, responsible specialists who are resilient to the challenges of the modern economic environment.

Чесність – це перший розділ у книзі мудрості.
Томас Джефферсон

В епоху цифрових технологій, коли інформація є головним ресурсом, а економічна діяльність потребує високого рівня довіри та етичності, академічна доброчесність постає не лише формальною вимогою, а й основою професійної компетентності. Саме тому Відокремлений структурний підрозділ «Технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківського НАУ» визначає формування сталої культури академічної доброчесності серед учасників освітнього процесу однією з ключових цінностей Стратегії розвитку закладу освіти.

Цей пріоритет реалізується як у філософії освітньої діяльності, так і в щоденній роботі, інтегруючи етичні норми та принципи в усі аспекти навчання. Адміністрація та педагогічні працівники коледжу активно впроваджують доброчесне освітнє середовище. Основне кредо – віра в принципи доброчесності та їх дотримання, що невідривно пов'язане з головною метою: поширення цінностей академічної доброчесності серед освітянської спільноти.

Функціонування системи забезпечення академічної доброчесності у ВСП ТЕФК БНАУ ґрунтується на зовнішній та внутрішній нормативно-правовій базі, яка визначає стандарти, процедури та механізми контролю.

Зовнішня нормативно-правова база включає:

- Конституцію України (стаття 53), яка гарантує доступ до якісної освіти, свободу наукової творчості та захист авторських прав;
- Закон України «Про освіту» (стаття 42), що визначає правові засади академічної доброчес-

ності;

• Закон України «Про фахову передвищу освіту» (стаття 26), який закріплює завдання формування академічної доброчесності здобувачів освіти;

• Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», що встановлює обов'язкові норми доброчесності для наукових працівників;

• Закон України «Про авторське право і суміжні права», який регулює захист майнових і немайнових прав на твори та інтелектуальні надбання.

Внутрішня нормативно-правова база охоплює:

• Кодекс академічної доброчесності, що визначає норми етичної поведінки та професійного спілкування;

• Положення про академічну доброчесність, спрямоване на впровадження принципів чесності та етичних цінностей у навчальну й наукову діяльність;

• Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, яке формує культуру коректної роботи з джерелами інформації та виховує повагу до інтелектуальних надбань суспільства.

Активними провідниками ідей доброчесності є викладачі циклової комісії фінансово-економічних дисциплін. У своїй діяльності вони застосовують такі механізми:

• системна перевірка наукових і навчальних робіт на плагіат за допомогою програм (зокрема StrikePlagiarism);

• співпраця з координатором технічної підтримки, проведення бінарних лекцій та консультацій;

• забезпечення прозорості результатів через розміщення робіт у відкритому Інституційному репозиторії;

• колегіальний контроль та експертна оцінка курсових робіт на засіданнях комісії;

• популяризація принципів доброчесності через тренінги, інтерактивні бесіди та просвітницькі заходи;

• висвітлення інформації про академічну доброчесність на сайті коледжу та в соціальних мережах;

• проведення незалежного моніторингу дотримання доброчесності та обговорення результатів;

• постійне вдосконалення внутрішніх процедур і механізмів.

Формування академічної доброчесності починається з мотивації студентів. Зацікавленість у навчанні стає потужним стимулом до дотримання принципів чесності. Ця мотивація підтримується через:

• удосконалення освітньо-професійних програм із залученням студентів;

• формування переліку освітніх компонентів вільного вибору;

• участь здобувачів освіти в колегіальних органах управління;

• застосування інноваційних методик викладання та прозорих критеріїв оцінювання;

• активну взаємодію з роботодавцями.

У процесі співпраці студентам систематично пояснюють сутність академічної доброчесності, законодавчу базу, наслідки порушень та відповідальність. Важливим є заклик до свідомого самостійного навчання та дотримання правил доброчесного освітнього середовища.

Динаміка заходів, проведених на економічному відділенні коледжу в межах популяризації принципів академічної доброчесності, наведена на рисунку 1.

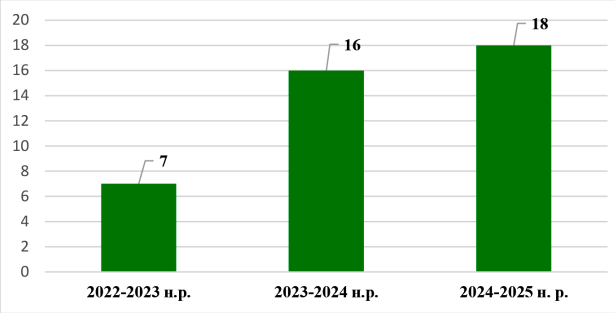

Рис. 1. Кількість проведених заходів з академічної доброчесності на економічному відділенні ВСП ТЕФК БНАУ у 2022-2025 рр.

Популяризація принципів академічної доброчесності охоплює всі ланки освітнього процесу: від батьківських зборів на перших курсах, виховних годин та засідань органів студентського самоврядування — до занять, засідань предметних гуртків, проведення параду вибіркових дисциплін, написання науково-дослідних і курсових робіт, створення освітніх проєктів, участі у конкурсах, інтернет-конференціях та інших заходах.

Важливим аспектом є участь здобувачів освіти у моніторингових дослідженнях якості освіти, які проводяться Державною службою якості освіти України за участі ДУ «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти». Для студентів це стає потужним каталізатором зміцнення впевненості у власних силах та прагнення до самовдосконалення, а для викладачів — рушійною силою безперервного розвитку та самоосвіти.

Принципи академічної доброчесності активно поширюються також через постійну рубрику

«Запрошений гість» та гостьові лекції. Кожен спікер ділиться унікальним досвідом, презентує власні цінності та демонструє чесні й етичні способи ведення професійної діяльності. Це слугує потужним мотиваційним прикладом для студентської молоді, формуючи у неї прагнення до відповідального й доброчесного навчання.

Рівень інформованості студентів щодо принципів академічної доброчесності перевіряється шляхом проведення опитувань. Їх результати оприлюднюються на офіційному сайті коледжу в рубриці «Внутрішній моніторинг якості освіти» [6], що забезпечує прозорість та відкритість освітнього середовища.

Рис. 2. Відповіді здобувачів освіти під час опитування

Прикладом прозорого, мотивуючого та доброчесного освітнього середовища є сайт циклової комісії «FinExpert Hub – фінансово-економічний простір професіоналів». Ця інноваційна платформа всебічно популяризує принципи академічної доброчесності та забезпечує високий рівень відкритості через публікацію портфоліо й досягнень викладачів (розділи «У кого ви будете навчатись» та «Наші досягнення»), звітів про результати діяльності комісії, а також здобутків студентів («Проєкти», «Студентська творотека»). Такий підхід сприяє чесному визнанню напрацювань і запобігає недоброчесним практикам.

Інформаційні блоки «Бізнес та тренди», «Книжкова полиця» та використання практичних інструментів (зокрема фінансових калькуляторів) забезпечують студентів актуальними знаннями й підвищують їхню фінансову грамотність, що є критично важливим для формування відповідального фахівця. Окрема вкладка сайту «Академічна доброчесність» демонструє системний підхід викладачів до цього питання та підкреслює його стратегічне значення.

Дотримання принципів академічної доброчесності безпосередньо формує у майбутніх фахівців низку фундаментальних якостей: чесність, прозорість, етичність. Ці риси є життєво необхідними для професійної діяльності, адже сприяють:

1. Формуванню довіри та професійної репутації. Майбутні економісти, фінансисти й менеджери працюватимуть із чутливими даними, фінансовими ресурсами та стратегічними рішеннями. Репутація, заснована на чесності, прозорості й відповідальності, є критично важливою для кар'єрного успіху та довіри бізнес-спільноти.

2. Розвитку аналітичних навичок. Самостійне виконання завдань, розрахунків, аналіз фінансової звітності та розробка бізнес-планів розвивають критичне мислення й навички збору та обробки даних. Списування чи плагіат фактично блокують цей розвиток.

3. Посиленню відповідальності перед законом. Студенти повинні усвідомлювати, що порушення академічної доброчесності, зокрема плагіат чи фальсифікація даних, мають не лише академічні, а й правові наслідки, що безпосередньо стосується законодавства про авторське право.

Формування академічно доброчесного студента є спільною відповідальністю та стратегічною інвестицією, яка гарантує, що випускники закладу освіти будуть не просто носіями знань, а кваліфікованими, відповідальними й чесними фахівцями, готовими до викликів сучасного економічного середовища. Ці якості забезпечують успішну професійну діяльність у фінансово-економічній сфері, сприяють стійкому розвитку кар'єри та формують довіру бізнес-спільноти.

Список використаних джерел
https://surl.li/qfsrnb

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ТА ПРАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Оксана Попович,
викладач-методист
Дніпровського фахового коледжу
енергетичних та інформаційних технологій

Анотація. У статті представлено практичний інструментарій формування академічної доброчесності у здобувачів освіти, які вивчають інженерну графіку, з акцентом на запобігання «технічному» плагіату. Запропоновані методики включають індивідуалізацію завдань, аналіз метаданих CAD-файлів та комплексний захист робіт із демонстрацією авторства безпосередньо у програмному середовищі. Мета дослідження – перетворити доброчесність із теоретичної вимоги на базову інженерну навичку, що є ключем до професійної надійності та безпеки майбутнього фахівця.

Abstract. This article presents practical tools for fostering academic integrity in engineering graphics students, focusing on preventing "technical" plagiarism in CAD files. The proposed methods include task individualization, CAD metadata analysis, and comprehensive project defense requiring the demonstration of authorship directly within the software. The goal is to transform integrity from a theoretical requirement into a fundamental engineering skill, which is essential for the professional reliability and safety of future specialists.

Інженерна та комп'ютерна графіка як освітній компонент має свою специфіку. Робота ведеться не з текстами, а з кресленнями, 3D-моделями та CAD-файлами. Аудиторія дисципліни – здобувачі освіти перших курсів, які лише починають знайомитися з професійною етикою та технічними програмами. Вони ще не мають достатнього рівня знань і, що особливо важливо, не завжди усвідомлюють, як недоброчесність у кресленні може вплинути на їхню майбутню професійну діяльність.

Тому актуальним стає питання: як зробити процес навчання максимально прозорим, використати можливості програм Splan, Visio, AutoCAD для захисту оригінальності студентських робіт та перетворити академічну доброчесність із абстрактного правила на конкретну інженерну навичку. Адже головне завдання викладача – сформувати професіонала, кресленням якого можна довіряти.

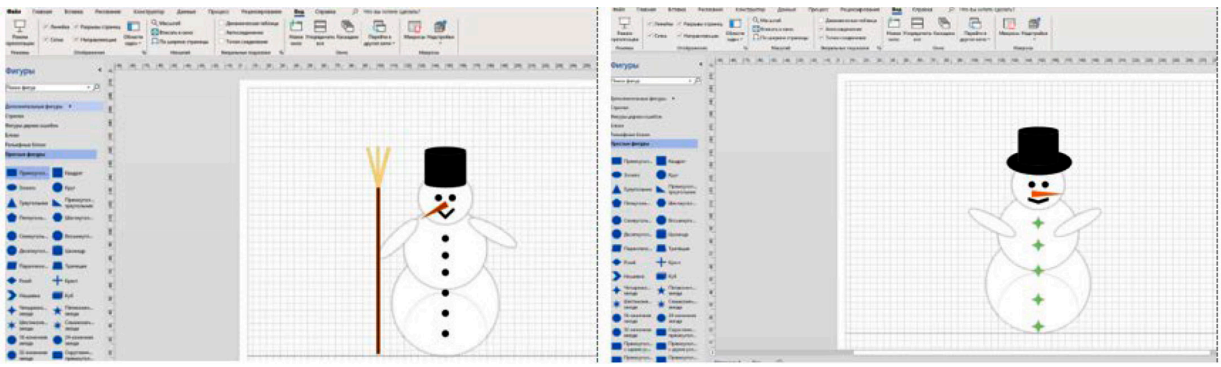

Рис. 1. Приклад копіювання роботи з незначними змінами у зображенні

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених правил, які є обов'язковими для забезпечення довіри до результатів навчання [1]. Для викладача це означає прозорість критеріїв перевірки креслень та об'єктивність оцінювання. Він має чітко пояснювати, за що виставляється оцінка: за акуратність, правильність побудови, відповідність стандартам ДСТУ та, безумовно, за самостійність. Студент повинен розуміти, що викладач сам дотримується правил і готовий обґрунтувати кожну вимогу. Ми є для них першим прикладом.

Викладач, який працює з графікою, повинен уміти «зазирнути» всередину файлу. Це передбачає знання того, як у AutoCAD перевірити дату створення, які шари використовував студент і чи не скопійована структура файлу. Наше завдання – постійно оновлювати власні знання, щоб розробляти такі завдання, які неможливо знайти у готовому вигляді в Інтернеті. Це підвищує кваліфікацію викладача у сфері цифрового контролю.

Важливо наголошувати здобувачам освіти, що оригінальна ідея завжди цінніша за скопійовану. Коли студент самостійно знаходить правильне інженерне рішення, це стає його особистим професійним капіталом. Тому необхідно зміщувати акцент із покарання за списування на підтримку самостійності. Ми говоримо: «Твоє власне, нехай і не ідеальне, креслення – це доказ того, що ти вмієш працювати, і це важливо для твого майбутнього працевлаштування».

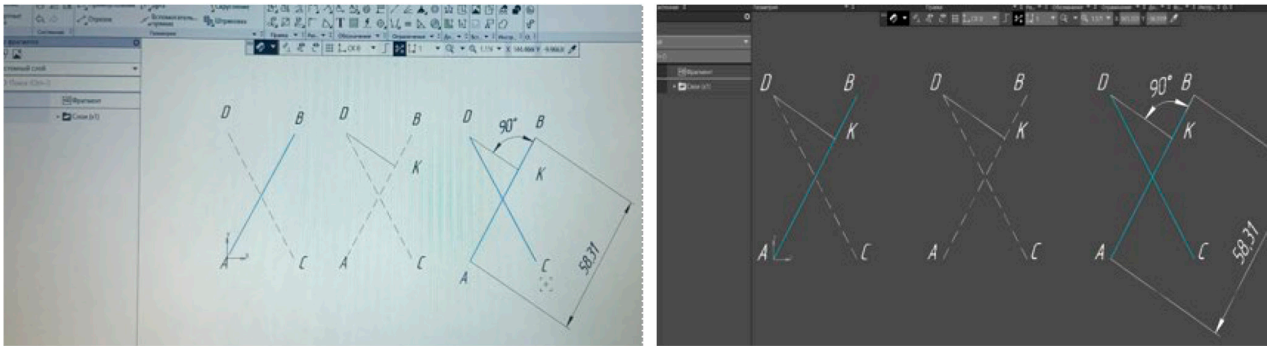

Рис. 2. Приклад копіювання роботи зі змінами у фоні робочого середовища

У практиці роботи інструменти та технології для запобігання плагіату можна умовно поділити на три напрями:

1. Запобігання «технічному» плагіату CAD-файлів.
2. Контроль оригінальності креслень від руки.
3. Використання LMS та оцінювання процесу.

Запобігання «технічному» плагіату CAD-файлів передбачає фокус на унікальності інженерного рішення, а не тексту. Практика доводить ефективність автономної перевірки, яка порівнює унікальні ідентифікатори (UID) та час роботи над CAD-файлами, що дозволяє виявляти дублювання з високим рівнем достовірності [1].

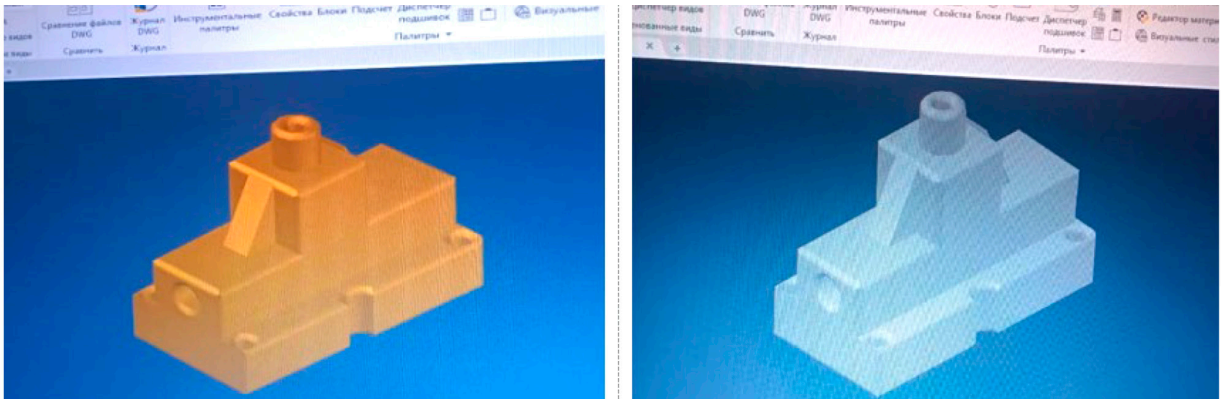

Рис. 3. Приклад копіювання роботи зі змінами у виборі матеріалу з бібліотеки

Плагіат у цьому контексті – це копіювання файлів формату .dwg, .vsd. Для його виявлення можна застосовувати прості, але дієві методи:

- початкова візуальна оцінка або порівняння робіт;
- аналіз часу виконання: чи міг студент-початківець створити складне креслення за 15 хвилин;
- перевірка стилів та шарів: кожен працює по-своєму, тому однакові назви та послідовність шарів можуть свідчити про копіювання шаблону;

• аналіз використання блоків: чи не застосовані однакові нестандартні елементи з одного джерела без посилання;

• у випадку дистанційної взаємодії – вимога надсилати не лише файл, а й знімки екрану.

Водночас слід враховувати, що не завжди можливо чітко визначити час виконання роботи (наприклад, через тривогу чи відключення електроенергії). Підготовка шарів і стилів може бути елементом спільної практичної роботи, що призводить до певної стандартизації. Крім того, можуть виникати технічні проблеми з відкриттям файлів, надісланих електронною поштою.

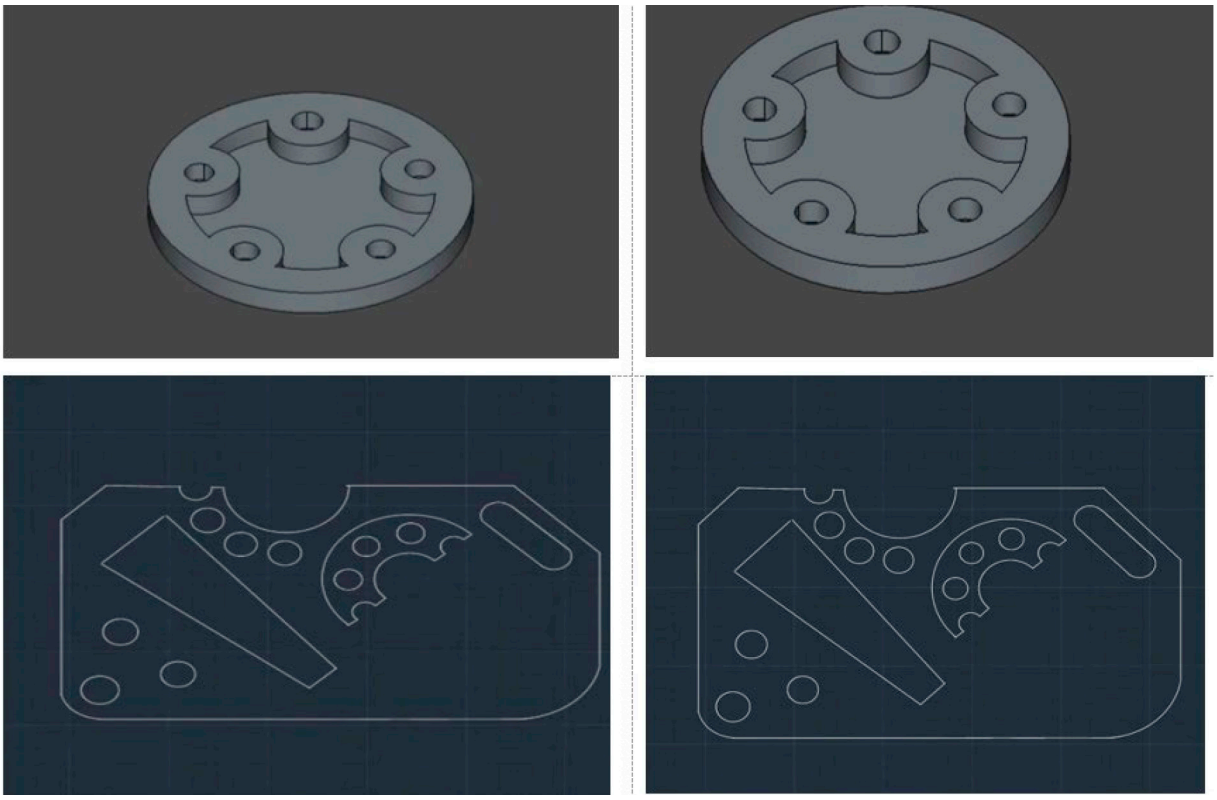

Рис. 4. Приклад використання чужої роботи без будь-яких змін

Контроль оригінальності креслень від руки. Для робіт від руки ефективним є поетапний контроль – найпростіший метод для початківців:

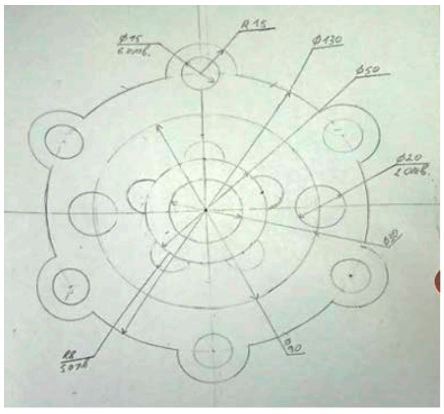
• початкова візуальна оцінка або просте порівняння двох робіт;

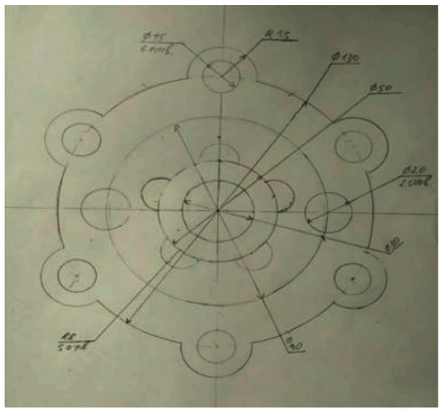
• фото-звіт: здобувач освіти робить фото на початку роботи, коли вже нанесені основні лінії;

• оформлення: рамка та основний напис заповнюються безпосередньо перед здачею в аудиторії;

• ідентифікатор: студент зазначає номер варіанта та прізвище від руки на чернетці й чистовику, що підтверджує авторство.

LMS та оцінювання процесу. Важливою вимогою є завантаження в систему не лише фінального файлу, а й проміжних версій роботи: ескізу, чорновика CAD та чистовика. Це доводить, що студент працював послідовно, а не використав чужу готову роботу.

Методики навчання, що сприяють академічній доброчесності.

1. Індивідуалізація завдань через унікальні параметри. Завдання має бути персоналізованим. Напри-

клад, розмір деталі залежить від варіанта чи дати народження студента. У кожного виходить власне креслення, і копіювання чужої роботи одразу виявляється.

2. Рефлексивне та візуальне оцінювання.

- коротке пояснення: студент у двох-трьох реченнях описує найскладніший етап роботи та спосіб його виконання;
- тести з графічними питаннями: «На якому з чотирьох креслень порушено правила проєктування?» – це формує інженерне мислення.

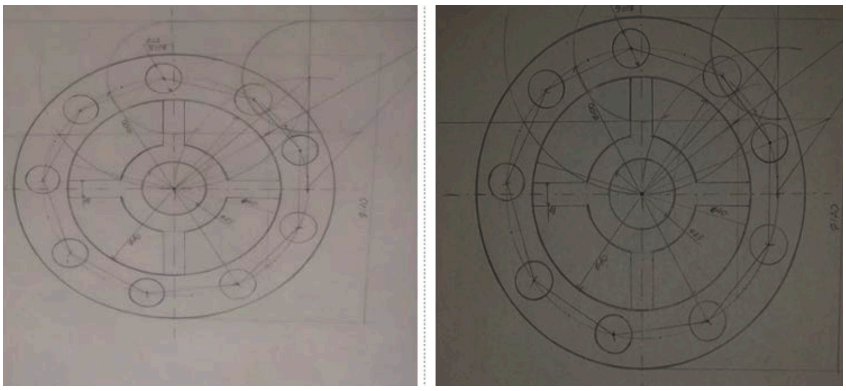

Рис. 5. Приклад використання чужого креслення від руки без будь-яких змін

Автентичне оцінювання, що відображає реальні робочі сценарії, є фундаментальним для формування культури доброчесності у професійній освіті [3].

3. Комплексний захист проєкту. На захисті студент відкриває файл у програмі (AutoCAD, FreeCAD тощо) та демонструє внесення змін – видаляє лінію й відновлює її або показує побудову елемента. Якщо робота виконана самостійно, студент легко це відтворить; якщо ж файл чужий – він не зможе працювати у програмі.

Використання джерел та цитування.

Культура роботи з інформацією передбачає:

1. Нормативні вимоги до графічних джерел. Викладач має навчати студентів посилатися на державні стандарти (ДСТУ), що регламентують використання ліній, шрифтів тощо. Це основа професійної доброчесності інженера.

2. Коректне використання CAD-бібліотек та шаблонів. Використання стандартних бібліотек є нормою, але складні, унікальні елементи студент має створювати сам. Якщо використано нетиповий шаблон з інтернету, необхідно вказати джерело.

3. Формування критичного мислення. Викладач має навчати студентів перевіряти креслення на відповідність фізичним законам, коректність розмірів та технологічну здійсненність. Це формує навичку інженерного сумніву.

Вплив академічної доброчесності на майбутню кар'єру.

♦ **Репутація та технічна надійність.** Списане креслення може призвести до реальної виробничої помилки. Етичне прийняття рішень у професійній освіті має прямі наслідки для суспільної безпеки та успіху студента [4].

♦ **Розвиток інноваційності та авторських рішень.** Лише власні роботи формують портфоліо та стають конкурентною перевагою на ринку праці.

♦ **Етична відповідальність за безпеку.** Креслення – це інструкція. Помилкова інструкція може спричинити аварію чи небезпеку. Порушення доброчесності впливає на репутацію та може стати причиною відмови у професійній акредитації [5].

Висновок. Академічна доброчесність у фаховій передвищій освіті, особливо у технічних дисциплінах, є практичною необхідністю. Для студентів-початківців найефективнішими є прості та зрозумілі методи: індивідуалізація завдань, поетапний контроль і демонстрація авторства у програмному середовищі. Використання аналізу метаданих та перевірка унікальності інженерних рішень перетворюють «списати» на «неможливо списати» й формують у студентів звичку до самостійного технічного мислення.

Важливо адаптувати ці механізми до освітніх компонентів, щоб формувати покоління фахівців, чия доброчесність стане гарантією професійної надійності та безпеки.

Список використаних джерел
https://surl.li/caohkx

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИКЛАДАННІ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ: ДОСВІД, МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Ірина Грубова, Олена Бабій,
викладачі ВСП «Ананьївський аграрно-економічний фаховий коледж Уманського національного університету»

Анотація. У статті розглядаються можливості застосування штучного інтелекту в освітньому процесі, зокрема у викладанні дисципліни «Фінансовий облік». Особлива увага приділяється використанню ШІ під час розробки навчально-методичних комплексів, підготовки до занять та складання завдань практичного характеру. Наголошується на важливості виваженого й критичного підходу до опрацювання інформації, згенерованої ШІ, та її творчої адаптації викладачем. Матеріал має практичне значення для викладачів, які прагнуть ефективно інтегрувати інноваційні технології в освітній процес.

Abstract. The article explores the possibilities of using artificial intelligence in the educational process, particularly in teaching the discipline "Financial Accounting." Special attention is given to the use of AI in the development of educational and methodological materials, lesson preparation, and the creation of practical assignments. The emphasis is placed on the importance of a thoughtful and critical approach to processing AI-generated information and its creative adaptation by the instructor. The article has practical value for educators seeking to effectively integrate innovative technologies into the educational process.

В останні роки штучний інтелект (ШІ) став одним із ключових інструментів трансформації освітнього процесу. Його застосування в системі освіти України відкриває нові можливості для викладачів та здобувачів освіти. ШІ виступає надійним помічником у підготовці до занять, створенні навчально-методичних комплексів, робочих програм та розширенні варіативності навчального контенту.

Сучасна освіта в Україні стрімко змінюється під впливом цифровізації, інформаційних потоків і новітніх технологій. Якщо ще кілька років тому штучний інтелект сприймався як футуристична концепція, то сьогодні він є реальним інструментом практичної допомоги викладачеві. Водночас у системі освіти виникла суперечлива ситуація: одні активно закликають до використання ШІ в педагогічній діяльності, інші – навпаки, забороняють і ретельно перевіряють матеріали на його наявність.

Постає питання: коли ми, педагоги, знайдемо ту саму «золоту середину» у використанні нейромереж? Адже можливості ШІ практично необмежені, і було б нерозумно їх ігнорувати. Важливо лише підходити до цього інструменту з розумом і креативністю, пам'ятаючи кілька простих істин:

- перше: якість відповіді ШІ залежить від якості поставленого запитання. Якщо викладач не занурився в тему, не опрацював матеріал і не сформулював чітке питання, то й результат буде поверхневим і беззмістовним.
- друге: кінцеве рішення завжди приймає людина. ШІ лише генерує ідеї та пропонує варіанти вирішення завдань. Викладач обирає: прийняти, доповнити, змінити або відхилити.

Особливо значущою є роль ШІ у викладанні економічних дисциплін, де постійно змінюється

нормативно-правова база. У сфері фінансового обліку викладач має не лише володіти сучасними методиками навчання, а й швидко адаптувати зміст курсу до нових законодавчих реалій України. У таких умовах ШІ стає не просто допоміжним засобом, а справжнім партнером в освітньому процесі.

Ми вже маємо досвід роботи з нейромережами й можемо оцінити їхню ефективність у полегшенні педагогічної діяльності. Розглянемо три ключові напрями використання ШІ у викладанні фінансового обліку:

1. Створення та оновлення навчально-методичного комплексу дисципліни.
2. Підготовка до занять і розробка навчальних матеріалів.
3. Генерація тестових завдань.

Використання ШІ при створенні навчально-методичного комплексу дисципліни «Фінансовий облік».

Навчально-методичний комплекс (НМК) дисципліни є фундаментом освітнього процесу. Як правило, він включає робочу програму, лекційні матеріали, практичні завдання, кейси, перелік літературних джерел, нормативних актів та методичні рекомендації. Основна складність його складання та підтримки в актуальному стані полягає у динаміці законодавчої бази України, особливо у сфері бухгалтерського обліку та оподаткування. Викладач повинен регулярно відстежувати зміни, що публікуються Міністерством фінансів України, Державною податковою службою та іншими офіційними органами, своєчасно коригуючи програму та матеріали курсу.

ШІ здатний значно полегшити цей процес. Його можливості дозволяють:

- знаходити джерела інформації для створення навчального матеріалу;
- здійснювати моніторинг змін у законодавстві в автоматичному режимі;
- надавати посилання на нормативні документи;
- генерувати короткі резюме нових нормативних актів із зазначенням дати набуття чинності та ключових положень;
- оновлювати робочі програми дисципліни, методичні положення, презентації, лекційні та практичні матеріали.

Для розробки методичних матеріалів з дисципліни «Фінансовий облік» доцільно використовувати ШІ як первинний каркас. Викладач формулює цілі курсу, ключові теми, обсяг аудиторних занять із розподілом на лекції та практичні, а система пропонує структуру занять і перелік практичних завдань. Отримані дані стають базою, яку викладач допрацьовує з урахуванням специфіки спеціальності.

При створенні навчальних матеріалів не варто використовувати згенеровані тексти ШІ повністю. Нейромережа має слугувати інструментом пошуку інформації, яку викладач критично аналізує та адаптує. Наприклад, для теми «Первинний облік заробітної плати в галузі рослинництва» можна задати системі конкретне завдання: «Потрібна інформація з первинного обліку заробітної плати в рослинництві. Первинна документація. Тарифікація оплати праці на ручних і механізованих роботах. Методика встановлення відрядних розцінок. Посилання на джерела інформації». У результаті викладач отримує структурований текст із посиланнями, який можна адаптувати до навчальної програми.

Оновлення НМК – процес постійний, і тут ШІ є першим помічником. Наприклад, система може сформувати короткий звіт про зміни у законодавстві з 1 січня 2025 року щодо ПДВ, податку на доходи фізичних осіб та єдиного податку, зазначивши дату, номер закону, основні положення та посилання на офіційне джерело. Це дозволяє викладачеві оперативно внести зміни до матеріалів, підвищуючи їх актуальність та якість.

Використання ШІ при підготовці до занять з фінансового обліку.

Підготовка до заняття є не менш важливою, ніж створення НМК. Викладач має забезпечити наочність і практичну спрямованість матеріалу, що особливо актуально для фінансового обліку, де важливі реальні приклади, бланки документів та робота з цифрами.

ШІ може допомогти у:

- створенні практичних кейсів;
- генерації ситуаційних завдань і ділових ігор;
- підборі ілюстрацій, схем, таблиць, бланків документів;
- перевірці коректності розрахунків і посилань на нормативні документи;
- формуванні бази тестових завдань різної складності;
- створенні презентацій.

Для презентацій можна використовувати спеціалізовані сервіси (Gamma, Wepik, Pitch, Prezo) або GPT-чат. Хоча нейромережі здатні генерувати презентації з нуля, їх результати потребують перевірки – можливі фактичні помилки чи неточності. Ефективніше доручати ШІ окремі завдання: скорочення тексту для слайдів, створення ілюстрацій чи варіативних формулювань завдань.

Приклад: для теми «Облік на складах» система може згенерувати практичну задачу з обліку руху ПММ, включаючи перелік первинних документів, схему руху, приклади кореспонденції рахунків та пояснення господарських операцій. Це дозволяє викладачеві швидко отримати готовий матеріал для заняття й адаптувати його до потреб студентів.

Генерація тестових завдань.

Розробка варіативних завдань для практичних і контрольних робіт, іспитів чи заліків є одним із найбільш трудомістких процесів. ШІ пропонує потужні інструменти:

- автоматичну генерацію тестів, завдань, ситуацій і кейсів;
- можливість вибору рівня складності (базовий, просунутий, експертний);
- зазначення правильних відповідей і розрахунків.

Наприклад, можна задати завдання: «Створи тести за темою: "Облік дебіторської заборгованості", обсяг – 30 питань: 10 з однією правильною відповіддю, 5 відкритих, 5 на відповідність, 10 з двома правильними відповідями». Система формує питання, розподіляє їх за типами, надає варіанти відповідей і позначає правильні. Викладач може доповнити чи змінити матеріал відповідно до навчальної програми.

Важливо пам'ятати: викладач не має обмежуватися простим копіюванням згенерованого тексту. ШІ – це інструмент, який потребує критичного аналізу та творчої адаптації.

Висновок.

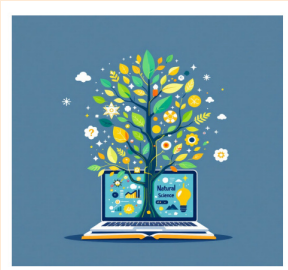
Застосування ШІ у викладанні фінансового обліку – не просто модний тренд, а реальний інструмент, що допомагає систематизувати роботу викладача та підвищити якість навчальних матеріалів. Це не підміна викладача машиною, а співпраця, спрямована на ефективність, гнучкість та актуальність навчання.

ШІ не замінює людину, але підсилює її можливості, звільняючи час для індивідуального пояснення, спілкування зі студентами та формування професійних компетенцій. Майбутнє освіти – у балансі людського досвіду та цифрових технологій. Саме цей симбіоз здатний зробити навчання гнучким, сучасним і результативним.

Список використаних джерел

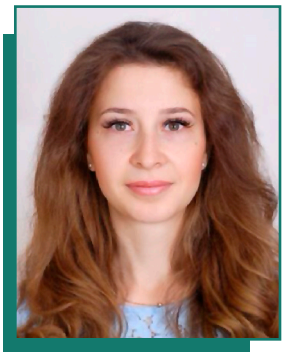
1. Візнюк І. М., Будигай Н.М., Куцак Л.В., Поліщук А.С., Киливник В.В. Використання штучного інтелекту в освіті. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія,досвід, проблеми//Зб. наук. пр. Випуск 59, 2021.
2. Гриценчук О. Використання штучного інтелекту в освіті: тенденції та перспективи в Україні та за кордоном. Вісник кафедри ЮНЕСКО "Непреривна професійна освіта XXI століття". Випуск 10, 2024.
3. Андрощук А.Г., Малюга О.С. Використання штучного інтелекту у вищій освіті : стан і тенденції.

ТОП - 40

Методичні рекомендації «Інноваційні підходи до викладання природничих дисциплін з використанням електронних освітніх ресурсів», підготовлені Юлією Семко, викладачкою ВСП «Фаховий коледж геологорозвідувальних технологій КНУ імені Тараса Шевченка», є сучасним орієнтиром для педагогів, які прагнуть інтегрувати цифрові технології у викладання природничих предметів. У документі розглянуто новітні методики використання електронних освітніх ресурсів, мультимедійних матеріалів та інтерактивних платформ, що сприяють підвищенню ефективності навчального процесу та розвитку цифрової компетентності викладачів. Рекомендації акцентують увагу на практичній цінності електронних інструментів, їх здатності формувати критичне мислення, розвивати дослідницькі навички та забезпечувати доступність навчання у дистанційному форматі. Робота відповідає сучасним тенденціям цифрової трансформації освіти та може стати корисним ресурсом для викладачів природничих дисциплін у закладах фахової передвищої освіти. Документ доступний онлайн за посиланням https://cutt.ly/ztfOzdEW

продовження на стор. 134

ВИКОРИСТАННЯ ГРУПОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНФОРМАТИКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Наталія Берещенко,
викладач Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І.Я. Франка

Анотація. У статті розглядається застосування групових технологій навчання на заняттях з інформатики для розвитку цифрових навичок здобувачів освіти. Описано основні форми групової взаємодії, їхні переваги та приклади практичного використання цифрових інструментів для формування комунікаційних, аналітичних і практичних компетентностей. Показано, що групові технології сприяють розвитку цифрової грамотності, критичного мислення та готовності до командної роботи в умовах інформаційного суспільства.

Abstract. The article discusses the use of group learning technologies in computer science classes to develop the digital skills of students. It describes the main forms of group interaction, their advantages, and examples of the practical use of digital tools for developing communication, analytical, and practical skills. It shows that group technologies contribute to the development of digital literacy, critical thinking, and readiness for teamwork in the information society.

XXI століття характеризується стрімким розвитком цифрових технологій, які проникають у всі сфери життєдіяльності людини. Інформатизація освіти стала невід'ємною складовою підготовки сучасного фахівця, здатного ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності. Проте на практиці спостерігається недостатня сформованість цифрових навичок у здобувачів освіти, що знижує їхню конкурентоспроможність на ринку праці. Традиційні методи викладання інформатики часто не забезпечують належного рівня активності, співпраці та взаємонавчання, необхідних для опанування цифрової грамотності.

Використання групових технологій навчання на заняттях з інформатики відкриває нові можливості для розвитку комунікаційних, аналітичних і практичних умінь здобувачів освіти. В умовах групової взаємодії відбувається формування здатності працювати в команді, шукати спільні рішення, критично мислити й застосовувати цифрові інструменти для виконання навчальних і практичних завдань.

Проблему групових форм організації навчання розглядали В. Красносьолов [3, с. 130], А. Федорчук [1, с. 10] та інші вчені, які досліджували теоретико-методологічні засади групового навчання. Значну увагу В. Глазова [2, с. 39], Н. Пономарьова та О. Калугіна [4, с. 32] приділяли питанням активізації пізнавальної діяльності здобувачами освіти засобами інтерактивних методів, використанню цифрових технологій в освітньому процесі. Однак практичні аспекти впровадження групових технологій саме у викладанні інформатики потребують подальшого вивчення тому, що вони мають суттєвий потенціал для розвитку цифрових навичок, критичного мислення та готовності здобувачів освіти до ефективної діяльності в інформаційному суспільстві.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та практичне визначення ефективності використання групових технологій навчання на заняттях з інформатики для розвитку цифрових

навичок здобувачів освіти.

Для ефективного розвитку цифрових навичок у здобувачів освіти важливо застосовувати методи, що поєднують активну взаємодію, колективне розв'язання завдань та використання сучасних цифрових ресурсів. Тому групові технології навчання на заняттях інформатики виступають ефективним інструментом організації освітнього процесу.

У педагогічній науці існують різні підходи до визначення поняття «групові технології навчання». В. Красносьолов трактує їх як систему організаційних і дидактичних прийомів, що забезпечують активну спільну діяльність учасників освітнього процесу для досягнення спільної мети [3, с. 130]. А. Федорчук розглядає групові технології як форму організації колективної навчальної діяльності, у якій забезпечується взаємодія, взаємодопомога і взаємоконтроль між здобувачами освіти [1, с. 10].

Отже, під груповими технологіями навчання на заняттях з інформатики слід розуміти організаційно-методичну систему, що базується на взаємодії здобувачів освіти у малих групах, спрямовану на колективне розв'язання навчальних завдань із застосуванням цифрових інструментів та ІКТ-засобів для розвитку практичних, комунікаційних і творчих компетентностей.

Основними завданнями групової технології навчання в курсі інформатики є:

- формування вміння співпрацювати та розподіляти ролі під час виконання практичних завдань;
- розвиток цифрової грамотності та компетентностей у роботі з програмним забезпеченням, хмарними сервісами, електронними ресурсами;
- формування навичок пошуку, критичної оцінки та обробки інформації;
- розвиток логічного та алгоритмічного мислення;
- виховання відповідальності за спільний результат і взаємопідтримки в колективі.

О. Калугіна та Н. Пономарьова довели, що ефективність групових технологій навчання залежить від правильної організації етапів навчальної взаємодії (постановки мети; розподілу ролей; контролю процесу; узагальнення результатів) та вибору форм групової взаємодії, які представлені у табл. 1 [4, с. 32].

Таблиця 1

Форми групової взаємодії та їх застосування на заняттях інформатики

Назва форми	Характеристика форми	Приклад на заняттях інформатики
Парна	під час виконання лабораторних або практичних робіт	створення простого вебсайту за допомогою HTML
Кооперативно-групова	кожна група виконує частину спільного проєкту	одна група розробляє дизайн сайту, друга – програмну частину, третя – тестування
Диференційовано-групова	створення груп за рівнем підготовленості або інтересами	робота з офісними програмами, обробка даних, створення презентацій
Ланкова	передача результатів роботи від однієї групи до іншої з подальшим удосконаленням	у процесі командного програмування або редагування документів
Індивідуально-групова	поєднання самостійної роботи з груповими обговореннями результатів у цифрових середовищах	обговорення результатів у Google Workspace, Microsoft Teams або Moodle

Описані форми групових технологій навчання сприяють розвитку цифрових навичок здобувачів освіти через інтеграцію цифрових інструментів у спільну діяльність, формування вмінь працювати з онлайн-ресурсами, базами даних, віртуальними середовищами, розвиток комунікаційних навичок у цифровому просторі й усвідомлення принципів кібербезпеки та цифрової етики.

Наприклад, під час групового виконання завдань з теми «Інформаційна безпека» здобувачі освіти аналізують реальні ситуації (фішинг, витік даних) і створюють спільні рекомендації щодо захисту інформації із використанням Padlet, Google Docs чи Trello. На прикладі чітко зрозуміло, як застосування групових технології навчання формує технічні та соціальні аспекти цифрової грамотності.

Отже, групові технології навчання на заняттях з інформатики є ефективним інструментом розвитку цифрових компетентностей здобувачів освіти, що забезпечують інтеграцію знань, умінь і соціальних навичок, формують культуру співпраці, цифрову мобільність і готовність до командної роботи в умовах цифрового суспільства. Їх впровадження у педагогічну практику є основною складовою підготовки конкурентоспроможного фахівця XXI століття.

Список використаних джерел

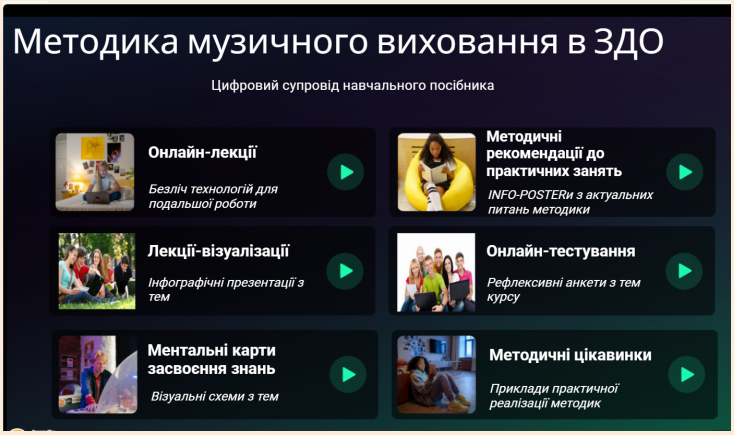
1. Використання інноваційних технологій в процесі викладання інформатики : методичні рекомендації до лабораторних занять / укл.: Федорчук А. Л. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2024. 34 с. URL : https://surl.li/dckvki

2. Глазова В. В. Методика навчання інформатики. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2022. №81. С. 36–41. URL : https://surl.li/iswdfl

3. Красносьолов В. Ю. Технологія групової навчальної діяльності. С. 129–132. URL : https://surl.li/wuomoq

4. Пономарьова Н. О., Калугіна О. О. Цифрові ресурси у навчанні інформатики здобувачів фахової передвищої освіти : навч. посібник. Харків, 2024. 100 с. URL : https://surl.li/ygcopr

ТОП - 40

Електронний посібник «Методика музичного виховання в ЗДО», автором якого є Тетяна Осипова, викладачка Харківського педагогічного фахового коледжу КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, є сучасним ресурсом для підготовки та підтримки педагогів дошкільної освіти. У посібнику представлено інноваційні підходи до організації музичного виховання дітей, інтеграцію музики у різні види діяльності та використання електронних освітніх ресурсів для розвитку творчих здібностей. Матеріали поєднують методичні рекомендації, практичні вправи та мультимедійні елементи, що робить навчання більш захопливим і доступним. Ресурс сприяє формуванню професійної компетентності вихователів, підтримує розвиток музичної культури дітей та відповідає сучасним вимогам дошкільної освіти. Посібник розміщений у відкритому доступі за посиланням https://surl.li/rckygo.

продовження на стор. 142

КОД ДОСТУПУ ДО ЗНАНЬ

Олена Бурико,
викладач КЗ «Новгород-Сіверський фаховий медичний коледж» ЧОР

Анотація. У статті розглянуто використання QR-кодів у навчальному процесі як інструмент модернізації та підвищення ефективності навчання. Окреслено принципи роботи технології, її переваги й обмеження, а також наведено приклади практичного застосування QR-кодів для організації самостійної роботи, доступу до відеоматеріалів, інтерактивних завдань і методичних ресурсів. Показано, що використання QR-кодів підвищує мотивацію студентів і робить освітній процес гнучкішим та привабливішим.

Abstract. The article examines the use of QR codes in the educational process as a tool for modernizing and enhancing learning. It outlines the basic principles, advantages, and limitations of QR technology and provides practical examples of its integration into teaching: access to video materials, interactive tasks, independent work, quests, and methodological support. The use of QR codes increases student motivation, makes learning more flexible and engaging, and helps diversify teaching methods.

Мабуть сьогодні всі бачили на екрані телевізора QR-коди, які містять інформацію про донати на дрони для ЗСУ. Також, якщо хтось мав нагоду подорожувати до Чернівців, то помічав біля кожної історичної пам'ятки розміщений на бруківці QR-код, який дає можливість туристу зробити самостійну екскурсію містом. Вам неодноразово на очі потрапляли графічні піксельні коди, які розміщують на рекламних буклетах, журналах, у транспорті, на вітринах чи у супермаркетах.

QR-код (з англійської Quick Response Code «швидкий відгук») – це графічне зображення, в якому зашифрована певна інформація, посилання на сайт чи окрему його сторінку.

Такі графічні позначки є вдосконаленням лінійних штрих-кодів. Однак на відміну від них, QR-коди дозволяють отримати миттєвий доступ до будь-якої інформації з мережі інтернет за допомогою смартфонів.

Принцип такого кодування було створено японською компанією Denso-Wave в 1994 році. Такі коди спершу призначалися для потреб машинобудування, зараз вони використовуються практично скрізь [2].

На відміну від штрих-коду, сканування якого можливе за допомогою тонкого лазерного променя, зчитування QR-коду відбувається за допомогою звичайної камери типового смартфона. Для цього на ньому має бути попередньо встановлена відповідна програма-сканер.

QR-коди включають три квадрати, що призначені для орієнтації та визначення меж всього закодованого зображення, та окремі пікселі, які розташовані в області між цими квадратами. Пікселі, власне, несуть закодований зміст.

Із залученням QR-кодів можна зашифровувати та отримувати швидкий доступ фактично до будь-якої інформації в інтернеті: відео на YouTube, певної геолокації на Google-картах, e-mail, посилання на сторінку профілю у соціальних мережах, аудіофайл, книгу тощо. Або у такий спосіб може бути закодовано невеличкий текст чи номер телефону, який можна «зчитати» навіть без доступу до інтернету.

Переваги використання QR-кодування:

- **швидко:** дозволяє отримати миттєвий доступ до закодованої інформації;
- **зручно:** вміщує великі об'єми інформації у невеликому зображенні (4296 символів, а це більше, ніж 2 аркуші машинописного тексту);
- **просто:** розміщувати код можна на будь-якій рівній поверхні (аркуш, стіна, підлога, бруківка, муляж, таблиця, презентація тощо).

Недоліки:

- низький рівень поінформованості про технології QR-кодування;
- технічні неполадки.

Сучасна молодь практично не уявляє життя без смартфона. Адже з його використанням сучасними підлітками здійснюються більшість повсякденних дій: спілкування у соціальних мережах, перегляданння фільмів, розваги, пошук потрібної інформації, прослуховування музики тощо. Тому залучення технологій з використанням мобільного телефону на заняттях додатково заохотить студентів до вивчення вашого предмета! [2]

За допомогою QR-кодів можна зробити навчальний процес сучасним, цікавим та мобільним наступним чином:

- кодування посилань в робочому зошиті для виконання практичної роботи (наприклад, освоїти методику приготування спинального препарату жаби або визначення кольорового зору, нюху тощо);

- самостійне опрацювання відеоматеріалу (посилання на відео на YouTube-каналі для повторення або під час підготовки до практичного заняття);

- організація інтерактивного вивчення матеріалів (коди розташовані на таблицях та муляжах навчального кабінету, які дають можливість переглянути 3D-атлас або навчальне відео);

- облаштування методичного куточка (інформація про методику оформлення реферату, критерії оцінювання навчальних досягнень студентів, розклад роботи кабінету, інструкції з техніки безпеки та інше, можна отримати після сканування відповідного QR-коду);

- розміщення в презентаціях або в групах, які створені в соціальних мережах відповідних кодів, кожний з яких буде містити посилання на домашнє завдання;
- розміщення кодів на підручниках чи книгах у бібліотеці з посиланнями доступу до електронної версії відповідного видання;

- самостійна оцінка знань студентів (посилання на виконання завдання, наприклад, на https://learningapps.org)
- під час проведенні конкурсів, квестів (зашифроване завдання, підказка тощо).

- використання в профорієнтаційній роботі (посилання на сайт освітнього закладу).

На цьому ідеї не обмежуються! Формат використання такого кодування може бути значно різноманітнішим!

Для створення власного QR-коду знадобиться інтернет і інформація, яку потрібно закодувати. Введіть в рядку адреси вашого браузера таку умову пошуку: «створити QR-код».

Серед українських та україномовних ресурсів для створення QR-кодів слід виокремити такі:

- http://qrcodes.com.ua/ (Інструкція по роботі з сервісом).
- http://www.qr-code.com.ua (Інструкція по роботі з сервісом).
- http://ua.qr-code-generator.com (Інструкція по роботі з сервісом)...

В більшості сучасних смартфонів є програма для зчитування QR-кодів. Але якщо програми для зчитування QR-коду немає, необхідно увійти в магазин додатків (для Andriod – Play Market, для iOS – iTunes) [3].

Висновок. Використання QR-кодів вже декілька років поспіль дозволяє урізноманітнювати навчальний процес. До того ж, залучення новітніх технологій дозволяє збільшити зацікавленість студентів до навчання, а для викладача стає зручною формою організації освітнього процесу.

Список використаних джерел
surl.lu/encsst

ОПТИМІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЦИФРОВИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ ОЦІНЮВАННЯ

Олексій Крамар,
викладач
ВСП «Машинобудівний фаховий коледж Сумського державного університету»

Анотація. Стаття присвячена оптимізації контролю знань у контексті дистанційного та змішаного навчання. Автор здійснює порівняльний аналіз безплатних онлайн-ресурсів для створення тестів, зокрема щодо реалізації таймера зворотного відліку. Розглянуто платформи Google Forms, Timer + Proctor Google Forms, Just Class, Kahoot! за критеріями зручності, типів завдань та аналізу результатів. Особливу увагу приділено практичному використанню таймера для підвищення об'єктивності оцінювання та розвитку тайм-менеджменту. Матеріал стане у пригоді педагогам, які шукають ефективні цифрові рішення для тестування. Стаття має прикладне значення для вдосконалення методики оцінювання.

Abstract. The article addresses the issue of optimizing knowledge assessment in the context of distance and blended learning. It presents a comparative analysis of free online platforms for creating tests, focusing on the implementation of countdown timers. Platforms such as Google Forms, Timer + Proctor Google Forms, Just Class, and Kahoot! are evaluated based on usability, task types, result analysis, and time-limit integration. Special attention is given to the practical use of countdown timers to enhance assessment objectivity and develop time-management skills in learners. The article serves as a practical guide for educators seeking effective digital tools for interactive and controlled testing.

Реалії сьогодення призвели до того, що тепер для вступу у заклади вищої освіти України абітурієнт має здати незалежне зовнішнє оцінювання знань та вмінь, набутих у школі, у вигляді національного мультипредметного тесту (НМТ). За часи глобальної пандемії та війни здобувачі освіти звикли проходити різноманітні тести і отримувати оцінки за результатами тестування. Але існує декілька відмінностей між проходженням національного мультипредметного тесту та звичайних навчальних і оцінювальних тестів у закладі освіти, а саме: обмеження за часом виконання роботи;

- більша різноманітність тестових завдань (обери слово, що пропущене у реченні, або запиши слово);
- завдання на створення пар;
- завдання на хронологію подій або порівняння величин.

Для того, щоб здобувачі освіти комфортніше почували себе під час проходження НМТ, вважаю доречним ввести в практику проходження тестування під нас навчального процесу тестів, що мають обмежений термін роботи. Це навчить майбутніх абітурієнтів правильно розподіляти свій час під час роботи над завданнями тестів і основам тайм-менеджменту.

Зараз існує безліч додаткових безкоштовних і платних програм, що дають змогу встановити як термін виконання тестування, так і тривалість роботи над завданнями тесту. В цих програмах, як і під час роботи над НМТ, на екрані ведеться зворотний відлік часу, що дозволяє навчити здобувача освіти слідкувати за власним темпом роботи і правильно встановлювати часові рамки роботи над завданнями.

ВСП «Машинобудівний фаховий коледж Сумського державного університету» під час онлайн-навчання працює на платформі Google Class. Для встановлення таймеру під час роботи з тестами, які створені на цій платформі, я використовую програму Form Timer, перевагами якої вважаю простоту встановлення на конкретний Google-тест, виставлення часу надання доступу до тестування, наявність таймера із зворотним відліком часу, автоматично сформовану таблицю-звіт за результатами проходження тесту, в якій подається інформація про здобувачів освіти, що виконали цей тест, тривалість роботи над завданнями, час початку роботи, кількість правильних відповідей. На превеликий жаль ця програма не є повністю безкоштовною, але має пробний термін безкоштовного користування [3].

Також є схожа програма, що дозволяє обмежувати час роботи над тестом, це Timer + Proctor Google Forms, яка також встановлюється у вигляді додатку до створеного Google-тесту. Так як ця платформа має невеликий безкоштовний пробний термін використання, то я застосовую її під час проведення контрольного модульного оцінювання.

Станом на зараз простий і зручний генератор створення Google-тестів має лише одну можливість створення завдань із вибором однієї відповіді у списку, що розкривається, тоді як у завданнях, наприклад, з англійської мови, історії України в НМТ різновидів таких завдань доволі багато.

Викладачам, які навчають здобувачів освіти предметам, винесеним на зовнішнє незалежне оцінювання, доречним буде використання безкоштовної платформи, що надає створені за шкільною програмою готові тести або дозволяє самостійно генерувати завдання. Це платформа безкоштовних онлайн-тестів Just Class [2]. Перевагами її є створення тестів з обмеженням терміну виконання роботи, тривалістю роботи над тестом, наявність завдань, у яких в речення потрібно вставити пропущений термін (у спливному віконці надається вибір термінів), завдання на встановлення хронології подій або порівнянь величин за заданим критерієм, встановлення пар на відповідність, перетягування віконця з правильною відповіддю. Також привабливим для роботи з цією платформою в якості створення тестів у вигляді домашнього завдання є вибір оцінювання роботи: оцінка за 12-бальною шкалою, чи відсоток правильно наданих відповідей, чи підбадьорювальна порада.

Так як програма розрахована на роботу із неповнолітніми здобувачами освіти, то під час їх реєстрації програма вимагає номер телефона одного з батьків, що є юридично обґрунтованою вимогою.

Недоліком роботи з цією платформою є те, що батькам потім телефонують з пропозиціями запису їхніх дітей на різні платні курси з метою покращення знань. Недоліком є й те, що генерація завдань відбувається за допомогою штучного інтелекту, і викладач не може формулювати власні завдання.

Цікавим різновидом тестування у вигляді змагання на занятті є використання платформи Kahoot! [1]. Тести, що створюються на цій платформі, також мають ліміт часу виконання завдань та таймер відліку зворотного часу, але на відміну від інших платформ обмежується час роботи над кожним завданням, а не взагалі над усім тестом. На цій платформі викладач може створювати власні вікторини або використовувати вже наявні тести у базі платформи.

Особливо зручним, на мою думку, є те, що під час проведення вікторини на занятті, викладач після кожного завдання має можливість пояснити правильну відповідь перед публікацією наступного запитання, і також підбадьорювати здобувачів освіти.

Ці тестові завдання можна давати й у вигляді тренувальних домашніх завдань (термін роботи обмежується трьома добами з моменту публікації).

Використання під час змішаного та онлайн-навчання різних освітніх платформ з тестами різних видів завдань (вибір однієї чи декількох правильних відповідей, встановлення відповідностей, градація величин, встановлення істинності чи хибності твердження, вибір термінів у спливному віконці та встановлення таймеру зворотного відліку часу роботи) дозволяє створити передумови психоемоційного комфорту під час роботи над завданнями національного мультипредметного тестування.

Список використаних джерел

1. Kaxyт. URL : https://play.kahoot.it/v2/?quizId=c916070e-24d3-4adc-a90b-f0f630d3355e
2. Just Class . URL: https://justclass.com.ua/
3. Timer + Proctor Google Forms. URL: https://workspace.google.com/marketplace/app/timer_+_proctor_for_google_forms_extende/763170157069

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ КОМПОНЕНТІВ ДЛЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО КОНТЕНТУ В ГРАФІЧНОМУ РЕДАКТОРІ CANVA

Світлана Капанжи,
викладач Придніпровського металургійного фахового коледжу (м. Кам'янське)

Анотація. У статті проаналізовано аналіз публікації та результати практичного застосування всіх описаних в джерелах можливостей платформи графічного дизайну Canva. Описані можливості апробовані автором для активізації роботи студентів, формування пізнавальної активності, створення динамічного, сучасного навчального контенту. В матеріалах статті наведені приклади авторських інтерактивних елементів, інтегрованих в навчальні дисципліни, зразки використання анімації, інтерактивних кнопок та гіперпосилань для логічного структурування навчального контенту.

Abstract. The article presents an analysis of publications and the results of the practical application of all the capabilities of the Canva graphic design platform described in the sources. The described capabilities have been tested by the author to stimulate students' work, form cognitive activity, and create dynamic, modern educational content. The article provides examples of the author's interactive elements integrated into educational disciplines, examples of the use of animation, interactive buttons, and hyperlinks for the logical structuring of educational content.

Індивідуалізований та студентоцентричний підхід до організації навчального процесу ефективно реалізовується завдяки використанню застосунку Canva, що має значний кроскультурний потенціал використання. Навіть безкоштовна версія цього потужного і зручного застосунку пропонує педагогам значні ресурси унаочнення навчання, що дозволяє урізноманітнювати дидактичні, роздаткові, демонстраційні навчальні матеріали під час підготовки до проведення синхронних й асинхронних занять та використання їх під час проведення практичних та семінарських занять.

Важко не погодитись з авторським колективом навчально-методичного посібника «Онлайн-безпека учасників освітнього процесу в умовах дистанційного і змішаного навчання» (Доценко С., Ворожбіт-Горбатюк В., Собченко Т.), що використання цифрового застосунку Canva для налагодження крос-культурної комунікації передбачає розуміння особливостей сприйняття інформації через ІКТ [3].

Матеріали платформи На Урок, оприлюднені за результатами роботи вебінару «Використання сервісу Canva for education під час дистанційного і змішаного навчання», містять практичні рекомендації для педагогів, що прагнуть ефективно застосовувати цифрові ресурси. Наголошується, що Canva – платформа графічного дизайну, яка дозволяє користувачам створювати графіки, презентації, анімації та інший візуальний контент. Сервіс має вебверсію та мобільний застосунок, а також пропонує широкий вибір зображень, шрифтів, шаблонів та ілюстрацій [4]. Це дозволяє зручно створювати навчальні презентації, інфографіку, плани занять, дидактичні картки тощо.

Особливості роботи із сервісом Canva

Для реалізації індивідуалізованого навчання, залучення студентів до творчої діяльності,

заохочення до креативності та самобутності варто запропонувати студентами долучитись до Canva. Тобто студенти, доєднавшись до платформи, отримують можливість як індивідуально створювати презентації, користуючись готовими шаблонами, так і об'єднуватись у групи, створюючи спільні дизайнерські продукти. Виконані роботи – презентація, постер, проєкт, інфографіка до конспекту тощо – легко завантажуються на ПК, телефон, перетворюються на відеоряд, імпортуються у Google Classroom або доповнюються озвученням і перетворюються на скрінкасти.

Функція «Призначити завдання» дозволяє викладачу уточнювати інструкції та надсилати завдання студентам індивідуально або групою. Виконану роботу студент повертає, натискаючи «Відправити викладачу».

Спираючись на вищезазначені матеріали платформи На Урок, оприлюднені за результатами роботи вебінару «Використання сервісу Canva for education під час дистанційного і змішаного навчання», відзначимо, що ефективний інструмент для роботи групи у Canva – виконання завдань на інтерактивних дошках (їх можна знайти, якщо ввести у пошуковику шаблонів «інтерактивна дошка»). Завдання можна транслювати у прямому ефірі, в режимі доповідача: наприклад, група бачить на екрані демонстрацію лише інтерактивної дошки, тоді як у доповідача є віконце для нотаток, які стануть підказками під час виступу. Щоб дивитися доповідь у прямому ефірі, потрібно скопіювати посилання на запрошення до інтерактивної дошки [4].

Петренко Т. у тезах за результатами роботи науково-практичної конференції «Цифрова трансформація освіти та науки» на тему «ІКТ в крос-культурній комунікації під час партнерської взаємодії здобувача вищої освіти і викладача» відзначає, що шаблони різняться не лише схематичними і візуальними елементами, а й логікою та послідовністю подачі матеріалу Таким чином, організатор навчальної взаємодії може під час планування крос-культурної комунікації обміркувати і максимально точно визначити мету, сформувати структуру і логіку подачі інформації у контексті досягнення мети крос-культурної комунікації. Крім того, Canva дає змогу зібрати необхідну інформацію, зокрема і полікультурного формату «візуальний контент» [5], що реалізовано в педагогічних умовах дисциплін, що викладаються.

Слід відзначити, що ознайомлення з пропозиціями шаблонів у сферах бізнесу, історії, маркетингу та інших напрямах дають змогу під час розробки навчального контенту визначити його ключові ідеї з урахуванням сенсів крос-культурної комунікації. Саме цей цифровий застосунок містить зручні елементи структурування саме за приписами крос-культурної комунікації, які умовно можна угрупувати наступним чином:

- забезпечення діалогу для збереження самобутності і самоідентифікації [3, с. 7];
- перехід та інтеграція у соціальному, культурному, технологічному, інформаційному, психологічному та інших контекстах, функціонального використання особистісного і соціального комунікативного простору;
- Canva дає змогу зберегти відносну приватність у межах організованого доступу до навчального контенту, способах коментування і визначених заздалегідь способах реакцій учасників комунікування, опосередкованого цим цифровим застосунком.

Ворожбіт-Горбатюк В., Козиренко С. у статті «Навчальні презентації в процесі професійної освіти та під час підготовки докторів філософії», опублікованій в «Інноваційній педагогіці», констатують, що Canva в пропонованих шаблонах досить яскраво фіксує потребу розробки ключової ідеї будь-якої навчальної презентації. В контексті крос-культурної комунікації цю ідею треба осмислити і показати через призму відповідей на питання: про що ви хочете розповісти? Яку ключову думку ви хочете, щоб осмислили реципієнти? Чому вони мають дослухати вас до кінця вашої промови і переглянути вашу презентацію? Розробнику навчального контенту Canva допомагає зрозуміти причини різного способу формування змісту навчального контенту, причини культурного розмаїття і формату подачі інформації. Також Canva дає змогу встановити зв'язки між культурним розмаїттям учасників навчальної комунікації і керувати цим розмаїттям для досягнення якісних результатів освітнього процесу. Розглянутий у цій публікації цифровий застосунок також містить потенціал щодо формування універсумів комунікації представників різних культур на засадах не конфлікту, а інтеграції [1].

Апробовано в індивідуальних педагогічних умовах твердження Собченко Т., опубліковане в тезах «Особливості навчання студентів-філологів в умовах інформатизації та цифровізації вищої освіти» за результатами роботи конференції Professional Education: Methodology, Theory and Technologies, про те, що Canva охоплює усі ключові етапи підготовки: вибір кольору і дизайну, структурування слайдів, використання медіафрагментів (анімація, тексти, шрифти, аудіо і ві-

део з можливістю відкритих активних посилань на первинне джерело розміщення), сценарний підхід до розробки презентаційного матеріалу. У цьому цифровому застосунку є можливість попереднього перегляду презентацій, коригування в спільноті, відпрацювання хронометражу демонстрації презентаційного матеріалу, перевірка активності гіперпосилань [6].

Також в pro-версії графічного редактора користувачам пропонується використання ШІ-інструментів для створення контенту (рис. 1), перелік яких відкриває безліч можливостей як для студентів, так і для викладачів.

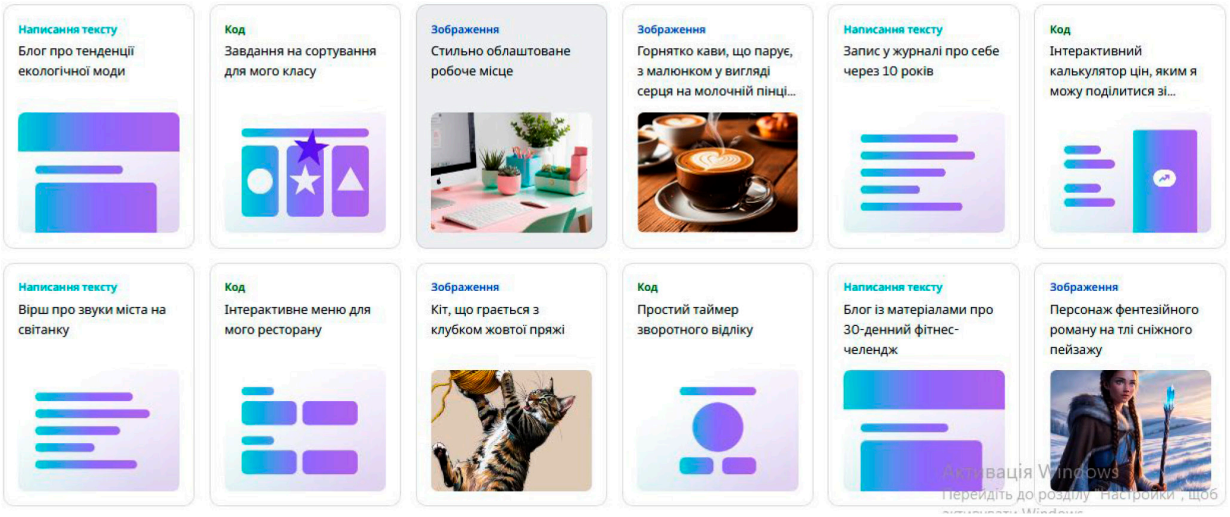

Рис. 1. Можливості інструментів ШІ, які пропонує сервіс Canva

Приклади інтерактивних можливостей Canva

1. Презентації. У безкоштовній версії кількість шаблонів презентацій велика і дає змогу урізноманітнити власний навчальний контент (рис. 2).

2. Інфографіка: це візуальне представлення інформації, яке поєднує текст, зображення та діаграми для легкого розуміння складних даних (рис. 3).

3. Вікторини, тести, інтерактивні завдання, які урізноманітнять ваш навчальний матеріал (рис. 4).

4. Схеми, діаграми, графіка дозволять візуалізувати складні дані для якіснішого розуміння складної інформації (рис. 5).

5. Робочі листи і завдання. Шаблони робочих листів: вибирайте з різноманітних шаблонів робочих листів, які можна легко адаптувати під різні заняття. Додавання тексту та графіки: включайте завдання, питання, ілюстрації та діаграми для підвищення залученості студентів. Інтерактивні елементи: створюйте завдання з інтерактивними елементеми, такими як заповнення пропусків, кросворди, пазли тощо (рис. 6, 7).

6. Створення наочності в Canva: буклети, оголошення, портфоліо, грамоти, подяки, наочність на щодень тощо (рис. 8).

Рис. 2. Приклад презентації в Canva

Рис. 3. Приклад інфографіки в Canva

Рис. 4. Приклад оголошення в Canva

Рис. 4. Приклад інтерактивного завдання в Canva

Рис. 5. Приклад рекламного буклета в Canva

Рис. 6. Приклад ментальної карти в Canva

Висновки. Найцінніше в нашому житті – це час, і використання Canva суттєво допомагає його економити. Генерація зображень чи відео триває лічені хвилини, а додаткове редагування дає змогу створити унікальний україномовний навчальний контент. Це особливо актуально для технічних дисциплін, де викладач витрачає багато часу на пошук і створення відповідних матеріалів.

Проведений контент-аналіз підтверджує, що інтерактивний потенціал Canva забезпечує міжгалузевий підхід, надає широкий вибір інструментів візуалізації, а також сприяє формуванню якісної крос-культурної комунікації. Візуальний контент створюється комфортно, структуровано та ментально зрозуміло, що підвищує ефективність навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Ворожбіт-Горбатюк В. В., Козиренко С. І. Навчальні презентації в процесі професійної освіти та під час підготовки докторів філософії. Інноваційна педагогіка. 2024. № 68, т.1. с. 107-110. DOI https://doi.org/ 10.32782/2663- 6085/2024/68.1.206.

2. Доценко С., Ворожбіт-Горбатюк В., Собченко Т., Лебедєва В. Провайдинг цифрового освітнього середовища. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Харків, ФОП Черноусов О., 2021. 36 с. http://surl.li/enhfe 7.

3. Доценко С., Ворожбіт-Горбатюк В., Собченко Т. Онлайн-безпека учасників освітнього процесу в умовах дистанційного і змішаного навчання : навч.-метод. посіб. Харків : вид-во «Ранок», 2021. 198 с.

4. Журнал «На урок». Вебінар «Використання сервісу Canva for education під час дистанційного і змішаного навчання» https://naurok.com.ua/post/canva-for-education-stilna-vizualizaciya-navchalnogo-kontentu

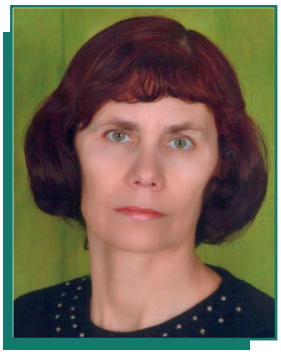
5. Петренко Т. ІКТ в крос-культурній комунікації під час партнерської взаємодії здобувача вищої освіти і викладача. Цифрова трансформація освіти та науки : матеріали і всеукр. наук.-пр. конф., 2–3 березня 2023 р. ХнПу ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2023. С. 61–64.

6. Собченко Т. М. Особливості навчання студентів-філологів в умовах інформатизації та цифровізації вищої освіти. Professional Education : Methodology, Theory and Technologies, Vol 13 (2021), 278-290. DOI https://doi.org/10.31470/2415-3729-2021-13-278-290

ТОП – 40

Інтерактивний навчальний посібник **«Основи електронного документообігу»**, автором якого є Олена Аксьонова, викладачка Дніпровського фахового коледжу енергетичних та інформаційних технологій, є сучасним ресурсом для формування професійних компетентностей у сфері цифрового управління інформацією. У посібнику систематизовано ключові поняття та принципи електронного документообігу, розглянуто нормативно-правові аспекти, технології створення, обробки та зберігання електронних документів. Особливу увагу приділено практичним навичкам роботи з електронними системами документообігу, що забезпечує готовність студентів до використання цифрових інструментів у професійній діяльності. Матеріали посібника відповідають сучасним вимогам інформаційного суспільства, сприяють розвитку цифрової грамотності та підготовці фахівців до роботи в умовах цифрової трансформації. Ресурс доступний онлайн за посиланням https://cutt.ly/ctfOveTD

продовження на стор. 170

ОСОБЛИВОСТІ ОНЛАЙН-КУРСУ З КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

Людмила Зелена,
Наталія Ламберг,
викладачі
ВСП «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Національного університету «Одеська політехніка»

Анотація. У статті розглядаються особливості побудови навчальної програми для студентів спеціальності 275 Транспортні технології (на автомобільному транспорті) з урахуванням виконання графічної частини курсових проєктів та кваліфікаційної роботи в умовах онлайн-навчання.

Abstract. The article considers the peculiarities of building a curriculum for students of the specialty 275 Transport Technologies (in road transport) taking into account the implementation of the graphic part of course projects and qualification work in online learning.

Дистанційне навчання в сучасних умовах потребує перебудови освіти з метою впровадження таких технологій, які б відкрили нові можливості у поданні студентам навчальних матеріалів та забезпечили доступність і ефективність отримання необхідної інформації.

Новітні мультимедійні технології дозволяють інтенсифікувати навчальний процес, стимулювати розвиток мислення та уяви майбутніх фахівців, формувати дослідницькі, пошукові уміння, здатність самостійно приймати оптимальні рішення, розвивати мотивацію до майбутньої професійної діяльності та навчання в цілому.

Мультимедійні засоби навчання є перспективним і високоефективним інструментарієм, що дозволяє викладачеві надавати інформацію у більшому обсязі, аніж традиційні джерела інформації; відбирати види інформації в тій послідовності, яка відповідає логіці пізнання і рівню сприйняття конкретного контингенту аудиторії.

Інтерактивні відеоуроки, які зараз, переважно, використовуються у дистанційному навчанні, розробляються, зазвичай, у вигляді презентації з поєднанням живого спілкування лектора з аудиторією. Зручність інтерфейсу прикладної програми Autodesk Invertor під час проведення занять, дозволяє, не використовуючи презентації, надавати можливість повної візуалізації навчального матеріалу.

Програма комп'ютерної графіки для студентів спеціальності 275 Транспортні технології (на автомобільному транспорті) передбачає вивчення основних розділів курсу в середовищі Autodesk Invertor, а саме:

- утворення плоских креслень;
- утворення тривимірних моделей;
- побудова асоціативних креслень;
- побудова збірок.

Окрім основних розділів, до програми введено креслення зі спеціальності (спецкурс) у якому розглядаються правила та послідовність виконання графічної частини курсових проєктів з дисциплін «Організація вантажних автомобільних перевезень», «Організація автомобільних пасажирських перевезень» та кваліфікаційної роботи фахового молодшого бакалавра.

Графічна частина проєктів має прямий зв'язок з темою та виконується за розрахунками курсового проєкту або кваліфікаційної роботи. Тому викладання спецкурсу починається на третьому курсі одночасно з початком курсового проєктування з вантажних автомобільних перевезень, що дає можливість безпосереднього зв'язку з послідовністю розрахунків.

До креслень зі спеціальності відносять: карту маршруту перевезень (рис. 1), схему маршруту перевезень (рис. 2), епюри вантажопотоків або пасажиропотоків (рис. 3), графіки роботи водіїв (рис. 4), графіки руху автомобілів (рис. 5) та ін.

Графічна програма Autodesk Invertor дозволяє зробити креслення курсових проєктів та кваліфікаційної роботи чіткими, зрозумілими та доволі яскравими, що підвищує наочність розрахунків.

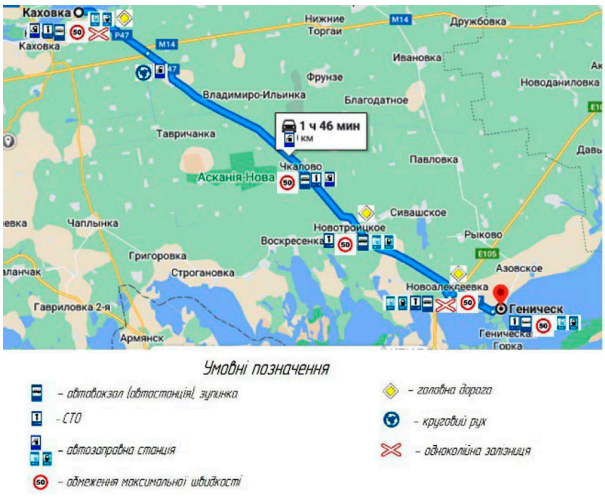

Рис. 1. Карта маршруту перевезень

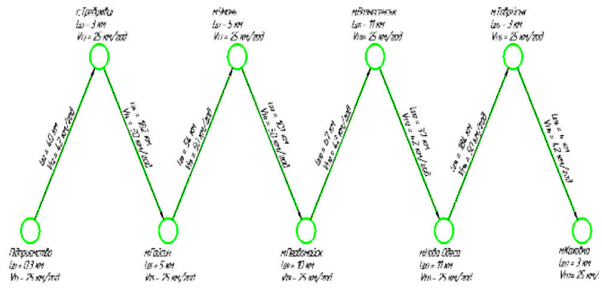
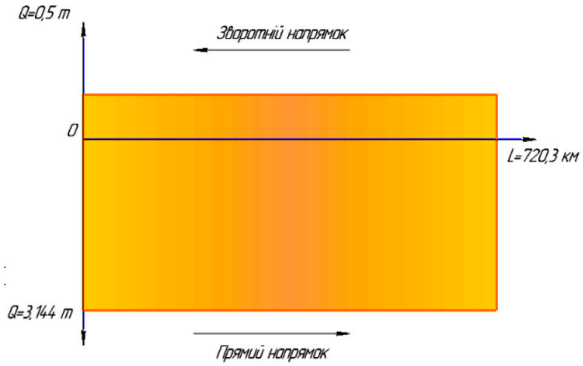
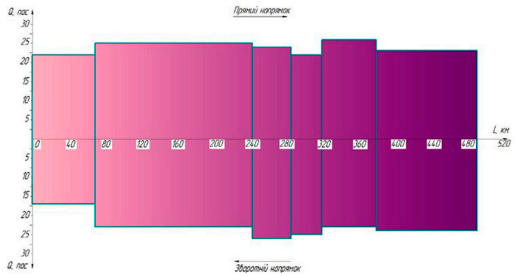

Рис. 2. Схема маршруту перевезень

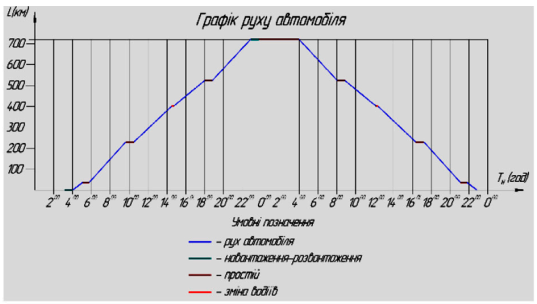

а) епюра вантажопотоку

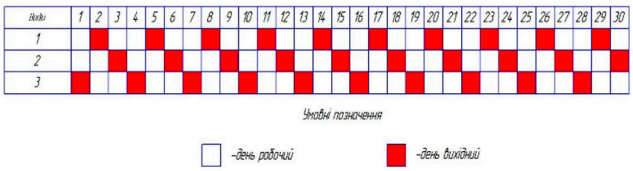

б) епюра пасажиропотоків

Рис. 3. Епюри зі спеціальності

д) графік руху транспортого засобу

е) графік роботи водіїв

Рис. 4. Графіки зі спеціальності

Відеоматеріал легше і краще засвоюється, оскільки всі дії наочно представлені й супроводжуються голосовим текстом. Під час проведення практичних занять, яких більшість в програмі дисципліни «Комп'ютерна графіка», показується послідовність виконання роботи, що дає візуалізацію процесу.

Пояснення основних правил виконання креслень, з демонстрацією роботи над ними, значно полегшує виконання графічної частини проєктів для студентів спеціальності 275 Транспортні технології.

Якщо під час пояснення у студентів виникли питання, можна повторити побудову, за необхідності показати отриманий результат, різні варіанти побудови, визначити оптимальний варіант виконання роботи.

Також під час демонстрації виконання роботи увага студентів звертається на Браузер («Дерево побудови»), яке розташоване в лівій частині екрану. Браузер наочно показує етапи виконання креслення, надає можливість простежити послідовність утворення або редагування кожного елемента.

Висновки. Сучасні умови навчання утруднюють подання матеріалу, з одного боку, тому що живе спілкування зі студентами під час навчання нічим не замініш. А з іншого боку дають більше наочності, візуалізації навчального процесу.

Мультимедійні технології дозволять завдяки візуалізації навчального процесу:

- забезпечити заняттю високий рівень наочності;
- економити час подачі матеріалу;
- підтримувати високий темп заняття;
- підвищувати ефективність заняття;
- розвивати мотивацію до вивчення предмету;
- краще розуміти й швидше запам'ятовувати навчальний матеріал;
- розвивати візуальне (наочно-образне) мислення;
- отримувати компетенції для життя в інформаційному суспільстві.

Будь-яка форма візуалізації інформації містить елементи проблемності. Завдання викладача – використовувати такі форми наочності, які не тільки доповнили б словесну інформацію, але й самі були носіями інформації. Що більше проблемності в наочній інформації, то вищий ступінь розумової активності студента.

Список використаних джерел

1. Бабенко Д.В., Доценко Н.А., Горбенко О.А.. Інженерна та комп'ютерна графіка : практикум для навчання в умовах інформаційно-освітнього середовища : навч. посіб. / за ред. професора Д. В. Бабенка. Миколаїв : МНАУ, 2020. 256 с.

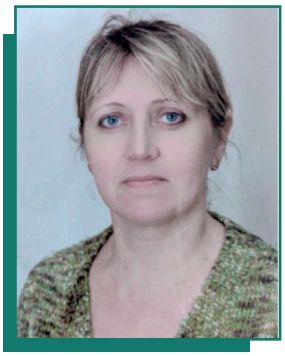
2. Гуржій А.М., Гуревич Р.С., Коношевський Л.Л. Мультимедійні технології та засоби навчання : навчальний посібник / за ред. академіка НАПН України А. М. Гуржія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017.120 с.

3. Донченко М.В. Технології комп'ютерного проєктування : навч.посіб./ М. В. Донченко. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 364 с.

4. Онищенко С.В., Чечель Т.О. Конспект лекцій з дисципліни «3D моделювання та візуалізація» для бакалаврів спеціальності 132 «Матеріалознавство» [Електронний ресурс] / С.В. Онищенко, Т.О. Чечель ; Міністерство освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро : НТУ «ДП», 2022. 147 с.

5. Царенко О. М. Методологічні аспекти використання мультимедійних засобів у навчальному процесі // Науковий вісник Льотної академії. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. Кропивницький : КЛА НАУ, 2017. Вип. 1. 460 с.

6 . Шкіца Л.Є. Методичні аспекти формування дистанційних курсів для вивчення графічних дисциплін. Інноваційні технології в освіті : зб. матеріалів Міжнар. наук.-техн. конф. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. С. 272–274.

ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ФІЗИКИ

Лада Крамар,
викладач
ВСП «Машинобудівний фаховий коледж Сумського державного університету»

Анотація. У статті представлено практичний досвід викладача фізики і астрономії вищої категорії щодо використання сучасних інтерактивних технологій у процесі викладання фізики. Описано конкретні приклади застосування певних платформ щодо створенні навчального продукту для різних етапів заняття: від актуалізації знань та пояснення нового матеріалу до закріплення вивченого та контролю рівня засвоєння. Представлений досвід може бути корисним для педагогів, які прагнуть зробити навчання фізики більш захопливим та інтерактивним.

Abstract. The article presents the practical experience of a top-category physics and astronomy teacher in applying modern interactive technologies to the teaching of physics. It describes specific examples of using various platforms to create educational content for different stages of the lesson – from knowledge activation and explanation of new material to consolidation and assessment of learning outcomes. This experience may be valuable for educators seeking to make physics instruction more engaging and interactive.

Важко собі уявити сучасне життя без використання цифрових технологій, тому навчальний процес закономірно трансформується у цифровий простір. Існує значна кількість освітніх платформ, які дозволяють сучасному викладачу урізноманітнити подачу матеріалу, підвищувати зацікавленість здобувачів освіти, поєднувати навчання з вихованням.

Починаючи з періоду глобального карантину, здобувачі освіти звикли сприймати навчальну інформацію у форматі розповіді викладача з використанням презентацій, анімацій природних процесів, відеофрагментів, симуляцій законів природи й дослідницького обладнання на платформі PhET Interactive Simulations. У такому інформаційному середовищі виникає закономірне питання: як здивувати здобувачів освіти і привернути їхню увагу на занятті?

На власному досвіді переконалася, що використання створеного за допомогою ШІ діпфейку відомого вченого, який «звертається» до студентів і розповідає про власні здогадки, експерименти й відкриття, викликає щире здивування, підвищує інтерес та мотивує до вивчення нової теми [7].

Роздуми Ампера
https://scan.page/p/K0d2aq

Під час вивчення астрономії діпфейки допомагають реалізувати міжпредметні зв'язки, зокрема із зарубіжною літературою, що сприяє розширенню кругозору студентів та їх обізнаності, спонукає до власних пошуків цікавих історичних фактів про астрономічні відкриття [8].

Також використання діпфейків на заняттях має й виховну функцію – це дає змогу пояснити студентам,

Спогади Свіфта
https://scan.page/p/naW5zX

що сучасне життя, в якому будь-хто може створити такий відеоматеріал, кидає їм неабиякий виклик – навчитися сприймати отриману інформацію через призму критичного мислення.

«Війна» постійного і змінного струмів
https://scan.page/p/G08NiQ

Наприклад, я створювала такі діпфейки на платформі Hedra та Vidnoz.

З огляду на те, що «суха теорія» швидко втомлює, вважаю корисним урізноманітнення подачі інформації. А саме – деяку частину матеріалу подавати у форматі коміксів. Згенеровані штучним інтелектом яскраві роз'яснювальні картинки і створені діалоги між персонажами сприяють підвищенню зацікавленості темою. Для створення таких коміксів використовую безкоштовну інтернет-платформу Гліф-альфа: https://glif.app/@Lemn/glifs/cm2wylrl9000pi3g6ptw5yesh [6].

Пазл «Шкала електромагнітних хвиль»
https://scan.page/p/pXxD4P

Для підтримання стійкої уваги протягом заняття іноді первинне закріплення отриманих знань цікаво провести у вигляді конкурсу на складання пазлу, що дозволить змінювати один вид навчальної діяльності на інший, і урізноманітнить роботу протягом заняття. На допомогу у створенні власних пазлів викладачу прийде безкоштовна платформа Jigsaw Planet [1].

Пам'ятаючи, що здорове змагання між студентами відіграє ще й мотиваційну роль, а також для кращого засвоєння матеріалу вважаю корисним періодично влаштовувати вікторини на платформі Kahoot. У якості заохочення можна запропонувати переможцям заохочувальні бали до усної відповіді або під час вирішення розрахункових задач на занятті на дошці з відкритим доступом, яка дозволяє хоч якось відтворити атмосферу занять в аудиторії [3].

Цікавим виявляється використання платформи Kahoot для проведення вхідного тестування перед початком вивчення нового розділу фізики. Воно допомагає визначити рівень залишкових знань, сформованих у школі. За підсумками розділу проводжу підсумкову вікторину й порівнюю результати. Щоб уникнути хвилювання студентів із недостатньою попередньою підготовкою, перед тестуванням домовляємося про можливість реєстрації під «ніком».

Вікторина
https://scan.page/p/4NPZhy

Окрім того, на відміну від Google Форм, Kahoot дозволяє обмежити час на обрання відповіді (зазвичай 20 секунд), що мінімізує ризик використання допоміжних ШІ-інструментів [3].

Під час практичних занять із розв'язування задач використовую дошку з відкритим доступом, посилання на яку надаю у чаті відеоконференції. Це активізує студентів і дає змогу залучити їх до спільної роботи. Зараз цей контент https://www.tldraw.com/ є безкоштовним. Але, як на мою думку, має невеликий недолік – можливість входу без авторизації, що не дозволяє вчителю контролювати процес залучення студентів до роботи на дошці [2].

Плюси та мінуси альфа – променів
https://scan.page/p/zKLZ4s

Під час підбиття підсумку заняття чи підсумків вивчення окремої теми вважаю потрібним наголошувати на тому, що будь-яке природне явище, фізичний закон чи метод дослідження законів природи має свої позитивні і негативні прояви. В цьому мені допомагає безкоштовна платформа Гліф-альфа: https://glif.app/@mrTvister_ai/glifs/cm476kloj007p9xjrdg2pvvns . [4]

На заняттях з астрономії ефектно виглядає використання 3D-панорамних віртуальних зображень, що ілюструють ландшафти планет чи супутників Сонячної системи. Їх можна згенерувати на платформі Skybox AI за власним промптом. Наприклад, панорама з американським астронавтом на Місяці:

https://skybox.blockadelabs.com/c07f60757fa1c32ced7ea2d32a51965e [5].

Можливе створення панорамного зображення і з фізики, наприклад, сучасної фізичної лабораторії, що працює з іонізуючим випромінюванням: https://skybox.blockadelabs.com/deef43edf4f6f1c73e2bd21840476251 чи https://skybox.blockadelabs.com/21f94f8b9c46ffef879fc32ee581dad7 [5].

Стрімке збільшення кількості доступних нейромереж для створення освітнього контенту надихає викладачів на постійну методичну роботу та розвиток професійної майстерності. Водночас слід усвідомлювати, що згенеровані штучним інтелектом освітні продукти іноді мають «глюки», тому їх обов'язково потрібно ретельно перевіряти.

QR-КОДИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Дмитро Юреско,
завідувач відділення
ОКУ «Білгород-Дністровський медичний фаховий коледж»

Анотація. Використання різних інформаційно-комунікаційних технологій в сучасній освіті відкриває нові можливості для здобувачів освіти, роблячи навчальний процес інтерактивним, цікавим і доступним. Одним із таких інноваційних інструментів є QR-коди. Вони дозволяють швидко шифрувати завдання, надавати підказки, пропонувати додаткові матеріали здобувачам освіти, а також спрощують комунікацію між викладачами та студентами, роблять освіту цікавішою, динамічнішою, інтерактивнішою. Використання QR-кодів допомагає урізноманітнити заняття, підвищити рівень мотивації здобувачів освіти і сприяти розвитку їхніх навичок самостійного пошуку інформації.

Abstract. The use of various information and communication technologies in modern education opens up new opportunities for students, making the learning process interactive, interesting and accessible. One of these innovative tools is QR codes. They allow you to quickly encrypt tasks, provide hints, offer additional materials to students, and simplify communication between teachers and students, making education more interesting, dynamic, and interactive. The use of QR codes helps to diversify classes, increase the level of motivation of students and promote the development of their skills in independent information search.

Освітні заклади в усьому світі використовують технології, щоб зробити навчання більш доступним, захоплюючим та інтерактивним. QR-коди є однією з таких технологій, яка покращує освітній сектор [2].

У сучасних здобувачів освіти більший інтерес викликає використання інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях, тому що вони звикли до цифрового світу. Технологія кодування різного роду інформації на заняттях перетворює навчання на дослідження, додаючи елемент гри, що мотивує студентів бути активнішими. Використання QR-коду в освітньому процесі надає заняттю креативності, а також відповідає принципам «багатоканального» навчання. Така форма роботи на заняттях найчастіше супроводжується позитивними емоціями й показниками навчального успіху, що є, без сумніву, передумовами мотивації та ефективної комунікації на заняттях [3].

Використання технології кодування вдосконалює у здобувачів освіти самостійний пошук інформації, її аналіз та застосовування набутих навичок на практиці. Це сприяє формуванню критичного мислення, інформаційної та цифрової грамотності, що є важливими навичками у сучасному світі, розвитку дослідницької компетентності. Використання QR-кодів під час навчання розвиває кругозір, інтелектуальні та пізнавальні здібності, виховує культуру взаємин та спілкування під час роботи в команді, готовність допомогти один одному, значно підвищується мотивація до пізнання чогось нового та навчання [4].

Технологія кодування різноманітної інформації в освітніх цілях привертає увагу як методистів, так і викладачів. На заняттях їх використання дає можливість скоротити час на пояснення або пошук інформації, здобувачу освіти дає можливість працювати у своєму темпі, а педагогу дозволяє працювати диференційовано, індивідуально та оперативно проконтролювати й оцінити результати навчання.

Найпривабливішою можливістю використання QR-коду є можливість кодувати інтернет-посилання, за допомогою яких легко перенаправляти читача на будь-який мультимедійний контент, розміщений як у глобальній мережі, так і на локальному комп'ютері [5]. Одним зі способів, що підвищує мотивацію до навчання, можуть бути завдання, які перетворюються на навчальний квест, містять зашифровані питання чи загадки, які студенти мають розгадати, щоб перейти до наступного етапу.

Використання подібних ресурсів має наступні переваги: наявність у студентів індивідуальних засобів для отримання та зчитування інформації; моделювання явищ та процесів, які неможливо продемонструвати без відео та мультимедіа; змістовна організація колективної та індивідуальної роботи; повноцінна реалізація принципу наочності; можливість диференціації роботи здобувачів освіти залежно від інтересів та рівня навчальних досягнень; економія ресурсу часу на виконання рутинних завдань, зосереджуючись на головному; здійснення оперативного контролю та урізноманітнення процесу перевірки засвоєння знань.

Для створення QR-кодів необхідно виконати три основні кроки:

Крок 1: Вибір платформи

Для генерації QR-кодів можна використовувати безкоштовні онлайн-сервіси:

- Qr-code (https://www.websiteplanet.com/uk/webtools/free-qr-code-generator/)
- Me-qr (https://me-qr.com/)
- GoQR.me (www.goqr.me)

Крок 2: Введення інформації

Залежно від типу завдання, можна ввести текст, посилання, PDF-файл, відео, зображення, аудіо.

Крок 3: Завантаження та друк QR-кодів

Після створення коду його можна видрукувати та розмістити в аудиторії, підручнику або на презентації.

Шифрувати завдання, використовуючи QR-коди, можливо на різних заняттях. Це можуть бути практичні кейси:

- **з Математики**, де QR-коди можна використовувати для надання студентам додаткових пояснень, відеоуроків або інтерактивних вправ. Їх можна розміщувати на картках із завданнями, які містять посилання на покрокові пояснення розв'язку та використовувати для організації квестів або математичних ігор.

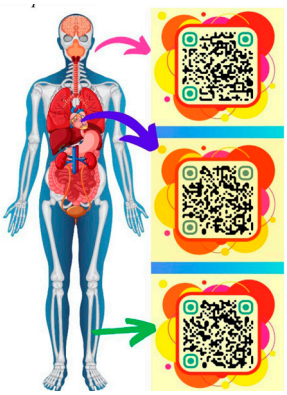

- **з Історії України**, де QR-коди можуть вести до інтерактивних карт, відеоматеріалів, документів чи історичних джерел. Це сприяє зануренню студентів у певну епоху, надає можливість переглядати документальні фільми, а також брати участь у віртуальних екскурсіях.

♦ **з Біології**, де QR-коди можуть вести до віртуальних лабораторій, 3D-моделей молекул, відеоекспериментів, що дозволяє краще зрозуміти складні процеси.

♦ **з Української мови та літератури**, заняття яких можна урізноманітнити за допомогою QR-кодів, що ведуть до текстів, аудіокниг, відеоаналізів творів чи тестових завдань. Також можна створювати літературні квести: розміщення QR-кодів із фрагментами творів або біографічними фактами письменників, які студенти повинні з'єднати в логічний ланцюжок.

Наприклад:

Команда №1		**Команда №2**	
1 пункт		*1 пункт*	
QR-код	Закодована інформація	QR-код	Закодована інформація
	Продовж прислів'я: Нових друзів май, а старих … На чужому горі… Не одежа красить людину… Поспіши за новим завданням до викладача		**Продовж прислів'я:** Слово – не горобець… З ким поведешся… Хочеш їсти калачі… Поспіши за новим завданням до викладача
2 пункт		*2 пункт*	
	Відеоурок «Повість минулих літ» Напишіть аналіз відеоуроку **«Повість минулих літ»** Поспіши за новим завданням до викладача		**Відеоурок «Повість минулих літ»** Напишіть аналіз відеоуроку **«Повість минулих літ»** Поспіши за новим завданням до викладача
3 пункт		*3 пункт*	
	Гра «Упіймай корінь» *З запропонованих слів пропонується «впіймати» назвати корінь даних слів.* *Упіймай корінь «ДОЩ»* *Упіймай корінь «РИБ»* Поспіши за новим завданням до викладача		***Гра «Упіймай корінь»*** *З запропонованих слів пропонується «впіймати» назвати корінь даних слів.* *Упіймай корінь «ДИМ»* *Упіймай корінь «ЛІК»* Поспіши за новим завданням до викладача

Оцінювання знань студентів за допомогою QR-кодів може відбуватися у різних форматах – це тестування та опитування (QR-код направляє на Google Forms, Kahoot, Quizizz, де студенти проходять тест або опитування); інтерактивні завдання (QR-код може надрукувати посилання на вікторини, кросворди, головоломки, які перевіряють знання з теми); самоперевірка (QR-код, що виводиться на сторінку з правильними відповідями або поясненням розв'язки після виконання завдання) тощо.

Висновки. QR-коди – це простий, але ефективний інструмент, який робить оцінювання знань цікавішим, а зворотний зв'язок – зручнішим та швидшим. QR-коди є ефективним інструментом для модернізації освітнього процесу. Вони дозволяють інтегрувати цифрові технології у навчання, роблячи його більш захоплюючим та доступним. Використання QR-кодів для зашифрованих завдань, підказок і додаткових матеріалів розширює можливості викладачів та мотивує студентів до активного навчання. У майбутньому варто очікувати ширшого застосування цієї технології, що зробить освіту ще інтерактивнішою та ефективнішою. Завдяки своїй доступності та простоті у використанні, QR-коди можуть значно покращити якість освіти та ефективність навчального процесу.

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА СЕРВІСИ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Валерія Горбатюк,
викладач ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій Державного університету економіки і технологій»

Анотація. У статті розглядаються цифрові інструменти та сервіси, що застосовуються у підготовці фахівців з комп'ютерної техніки у закладах фахової передвищої освіти. Аналізується їх вплив на ефективність освітнього процесу, розвиток практичних навичок студентів та підвищення рівня професійної компетентності.

Abstract. The article explores digital tools and services used in the training of computer engineering specialists in vocational pre-higher education institutions. Their impact on the effectiveness of the learning process, the development of students' practical skills, and the enhancement of professional competence is analyzed.

Сучасна підготовка фахівців з комп'ютерної техніки у закладах фахової передвищої освіти неможлива без активного використання цифрових інструментів та сервісів. Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій сприяє підвищенню якості освітнього процесу, розвитку практичних компетентностей студентів та формуванню їхньої професійної готовності до вирішення реальних задач у сфері інформаційних технологій. У наукових дослідженнях наголошується на тому, що інтеграція цифрових сервісів у навчальну діяльність дозволяє оптимізувати процес засвоєння теоретичних знань, сприяти розвитку аналітичного та критичного мислення, а також забезпечує умови для ефективної взаємодії між викладачем і студентом у цифровому середовищі.

Сучасні виклики у підготовці фахівців

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій створює нові вимоги до компетентності фахівців з комп'ютерної техніки. Заклади фахової передвищої освіти стикаються з потребою інтегрувати цифрові інструменти та сервіси у освітній процес, забезпечуючи одночасно високу якість освіти та практичну підготовку студентів. Використання сучасних цифрових платформ, хмарних технологій та інтерактивних середовищ дозволяє підвищити ефективність навчання, оптимізувати засвоєння теоретичних знань і сформувати професійні компетентності, що відповідають вимогам ринку праці.

Шляхи інтеграції цифрових інструментів у освітній процес

1. Використання хмарних сервісів для організації навчання.

Хмарні сервіси (Google Docs, Google Таблиці, Google Презентації, Microsoft 365) забезпечують спільну роботу над проєктами, обмін документами та оперативний зворотний зв'язок. Вони дозволяють студентам працювати як індивідуально, так і у команді, формуючи навички співпраці та управління інформацією у цифровому середовищі.

2. Інтерактивні платформи та цифрові лабораторії.

Використання інтерактивних платформ (Moodle, Kahoot, Miro, Padlet, GitHub) сприяє активізації навчальної діяльності, розвитку критичного мислення та навичок програмування. Ці інструменти дозволяють моделювати реаль-

ні професійні ситуації, організовувати дистанційне або змішане навчання та забезпечують контроль знань у різноманітних форматах (тести, проєкти, презентації).

3. Візуалізація та моделювання навчальних матеріалів.

Цифрові інструменти для моделювання (Tinkercad, AutoCAD, Unity, GeoGebra) дозволяють створювати наочні 3D-моделі та симуляції, що полегшують сприйняття складних концепцій. Візуалізація допомагає студентам аналізувати структури, процеси та алгоритми, розвивати системне мислення та глибше розуміння матеріалу.

4. Контроль знань і зворотний зв'язок у цифровому середовищі.

Цифрові сервіси забезпечують регулярний та структурований зворотний зв'язок, підвищують мотивацію та допомагають коригувати індивідуальні освітні траєкторії. Використання онлайн-опитувань, платформ для оцінювання проєктів та систем рейтингу дозволяє студентам бачити власний прогрес і планувати подальше навчання.

Психологічні та педагогічні аспекти використання цифрових інструментів

Активне використання цифрових сервісів у навчанні сприяє не лише формуванню професійних навичок, а й розвитку емоційної стійкості студентів. Спільна робота над проєктами, моделювання професійних ситуацій та інтерактивне навчання підвищують мотивацію та підтримують психологічний комфорт. Важливим є поєднання технологічних рішень з педагогічною емпатією, що дозволяє студентам відчувати підтримку і впевненість у власних силах.

Крім того, психологічна підтримка через цифрові інструменти дозволяє адаптувати освітній процес до індивідуальних потреб кожного студента. Використання онлайн-консультацій, інтерактивних платформ для обговорення складних тем та можливості отримання миттєвого зворотного зв'язку знижують рівень стресу та сприяють формуванню відчуття контролю над власним навчанням. Такий підхід розвиває здатність студентів до саморегуляції, підвищує їхню внутрішню мотивацію та стимулює відповідальне ставлення до навчання. Водночас інтеграція педагогічної емпатії у цифрове навчальне середовище формує довіру між викладачем і студентом, що є важливим чинником створення безпечного та інклюзивного освітнього простору, де кожен студент має можливість максимально реалізувати свій потенціал.

Застосування цифрових інструментів у освітньому процесі дає змогу впроваджувати конкретні методи підтримки психологічної стійкості студентів. Так, онлайн-платформи для командної роботи, такі як Google Workspace, Microsoft Teams або Slack, створюють можливість спільного виконання проєктів і обговорення ідей у режимі реального часу, що сприяє формуванню командного духу та зниженню почуття ізоляції.

Інтерактивні освітні сервіси, наприклад, Kahoot!, Mentimeter або Padlet, дозволяють проводити опитування, швидкі тести і колективні обговорення, що підвищує залученість студентів та забезпечує відчутний зворотний зв'язок. Такі інструменти допомагають студентам бачити власний прогрес і порівнювати результати, що підвищує впевненість у власних силах та мотивацію до навчання.

Для зниження стресу та розвитку емоційної компетентності ефективними є цифрові платформи для організації вебінарів, онлайн-консультацій та психолого-педагогічних тренінгів. Наприклад, використання Zoom, Google Meet або спеціалізованих платформ для менторства дозволяє проводити індивідуальні та групові зустрічі з викладачами чи психологами, що створює простір для емоційної підтримки та вирішення конфліктних або складних ситуацій.

Також великого значення набувають сервіси для самостійного опанування матеріалу та самоконтролю – електронні курси, інтерактивні тренажери та симулятори (Tinkercad, Unity, GeoGebra), які дозволяють студентам опрацьовувати складні теми у власному темпі. Такий підхід знижує рівень тривожності, дає відчуття контролю над навчанням і сприяє розвитку самостійності та відповідальності.

У нашому коледжі цифрові інструменти стали невід'ємною частиною освітнього процесу. Весь навчальний матеріал систематизовано та представлено у Google Classroom, що забезпечує зручний доступ до лекцій, презентацій, методичних матеріалів і завдань.

Для проведення занять ми активно використовуємо Google Meet та Zoom, що особливо важливо у випадках змішаного або дистанційного навчання. Онлайн-формат забезпечує гнучкість освітнього процесу, дає змогу залучати студентів до обговорення в режимі реального часу, проводити консультації та організовувати групову роботу. Викладачі застосовують можливос-

ті демонстрації екрану, інтерактивних дошок та запису занять, що створює додаткові умови для глибшого засвоєння матеріалу.

Контроль знань та оцінювання у коледжі здійснюється за допомогою Kahoot! та Google Forms, які роблять процес перевірки інтерактивним та цікавим. Використання таких сервісів допомагає студентам відчувати змагальний дух, мотивує до активної участі у навчанні та формує відповідальність за результати. Крім того, ми впроваджуємо елементи геймифікації, наприклад, навчальні квести та командні змагання, що підвищують рівень залученості студентів.

Додатково у практичній підготовці широко застосовуються інструменти GitHub для командної роботи над програмними проєктами та GeoGebra для вивчення математичних дисциплін. Такі сервіси дозволяють студентам не лише здобувати знання, а й застосовувати їх на практиці, працюючи у цифровому середовищі, наближеному до умов майбутньої професійної діяльності.

У комплексі, поєднання технологічних можливостей і педагогічної емпатії забезпечує формування стійких, мотивованих і психологічно підготовлених фахівців, здатних ефективно працювати в умовах цифрового середовища та швидкозмінних професійних викликів.

Висновки

Активне використання цифрових інструментів у освітньому процесі є ефективним засобом не лише формування професійних компетентностей, а й розвитку психологічної стійкості студентів. Інтерактивні платформи, онлайн-консультації, сервіси для командної роботи та моделювання професійних ситуацій забезпечують мотивацію, залученість і відчуття підтримки, що сприяє емоційному комфорту та зниженню рівня стресу.

Поєднання технологічних рішень із педагогічною емпатією дозволяє створити безпечне та інклюзивне освітнє середовище, у якому кожен студент має можливість адаптувати процес навчання під власні потреби і темп, розвивати самостійність та відповідальність за результат. Застосування інтерактивних, геймифікованих та моделювальних методів навчання сприяє формуванню активної позиції студентів, розвитку критичного мислення, командної взаємодії та здатності ефективно використовувати знання у професійній діяльності.

Отже, впровадження цифрових інструментів у підготовку фахівців з комп'ютерної техніки у закладах фахової передвищої освіти є не лише педагогічно доцільним, а й психологічно обґрунтованим кроком, який сприяє всебічному розвитку студентів та підвищенню якості освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Герганов Л. Д., Ярмакі А. Х. Впровадження цифрових технологій в освітній процес закладу вищої морської освіти. «Молодий вчений». 2021. URL: https://www.molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2434 (дата звернення 19.09.2025).

2. Закон України «Про фахову передвищу освіту». 2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text (дата звернення 19.09.2025).

3. Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D» : доступність, діалог, динаміка: збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Полтава : ФКУЕП ПДАУ, 2024. 724 с.

4. Семеняко Ю. Б., Фонарюк О. В., Чорниш Ю. І. Хмарні технології в змішаному навчанні : перспективи та проблеми. Інноваційна педагогіка. 2022. Вип. 50. Т. 2. С. 205–209.

5. Ткачук С. І. Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти : погляд у майбутнє : матер. Всеукр. студ. наук.-практ. конф. Умань, 2023. 198 с.

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ЛАБОРАТОРІЙ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ДЛЯ СУЧАСНОГО ВИРОБНИЦТВА

Любов Луців,
викладач Калуського політехнічного фахового коледжу

Анотація. У статті розглядаються актуальні питання підготовки кваліфікованих кадрів для потреб сучасного високотехнологічного виробництва. Акцент зроблено на використанні віртуальних лабораторій у формуванні практичних навичок у майбутніх фахівців. Наведено приклади застосування віртуальних лабораторних робіт для дослідження технологічних процесів.

Abstract. The article addresses current issues in the training of qualified professionals to meet the needs of modern high-tech production. Emphasis is placed on the use of virtual laboratories in developing practical skills among future specialists. Examples are provided of how virtual laboratory work can be applied to study technological processes.

Соціально-економічні процеси, що відбуваються у сучасному світі, засвідчують суттєве зростання ролі освіти в усіх сферах суспільного життя.

Закон України «Про фахову передвищу освіту» створює умови для поєднання освіти з виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних задовольнити потреби суспільства, ринку праці та держави.

Упродовж 65 років Калуський політехнічний фаховий коледж здійснює підготовку кадрів для потреб регіону. Наші випускники працюють на підприємствах хімічної та нафтохімічної промисловості, технологічні процеси яких автоматизовані на програмному рівні із застосуванням комп'ютерно інтегрованих технологій. Це системи керування, розроблені й упроваджені у виробництво провідними зарубіжними компаніями. Обслуговування такого складного обладнання потребує висококваліфікованих спеціалістів, підготовка яких здійснюється у нашому коледжі за спеціальністю 174 «Автоматизація, комп'ютерно інтегровані технології та робототехніка».

Однією з найважливіших умов забезпечення високої якості підготовки майбутніх фахівців є належна матеріально-технічна база навчальних лабораторій. Вони повинні максимально відтворювати технологічні умови сучасного виробництва, моделювати роботу промислових установок, що потребує значних фінансових витрат. Зважаючи на високу вартість промислового обладнання (придбання, монтаж, експлуатація) та обмежений практичний досвід здобувачів освіти, виникають певні ризики, пов'язані з безпечним виконанням експериментів. Ці фактори обмежують можливість використання реальних промислових пристроїв у навчальному процесі.

Сучасні досягнення в галузі інформаційних технологій відкрили нові можливості для підготовки висококваліфікованих кадрів. Одним із таких інноваційних підходів є використання віртуальних лабораторій, що успішно застосовуються під час вивчення дисципліни «Автоматизація технологічних процесів і виробництв». Віртуальні лабораторії – це комплекси програм, які імітують виконання лабораторних робіт. Така лабораторія є програмно-апаратним комплексом, що дає змогу проводити експерименти

без безпосереднього контакту з реальною установкою або за її повної відсутності, оскільки всі процеси моделюються комп'ютером.

Переваги віртуальних лабораторій порівняно з реальними полягають у наступному:

- відсутня потреба у придбанні дорогого обладнання та матеріалів;
- можна моделювати процеси, які неможливо відтворити в реальних лабораторних умовах;
- усувається ризик роботи з небезпечними речовинами чи приладами;
- є можливість оперативно проводити серії експериментів із різними параметрами;
- забезпечується економія часу та ресурсів;
- можливе використання у дистанційному форматі навчання.

Це особливо важливо в умовах повномасштабної війни, яка триває в Україні з 2022 року. Через воєнний стан багато сімей були змушені виїхати за кордон, що зумовило необхідність переходу значної кількості здобувачів освіти на дистанційну форму навчання. Фахова передвища освіта, орієнтована на практичну підготовку, повинна адаптуватися до цих нових реалій.

Виконуючи віртуальні лабораторні роботи, здобувачі освіти набувають практичних навичок, які згодом допоможуть їм працювати з реальним промисловим обладнанням. Такі лабораторні роботи проводяться під час дослідження систем автоматичного керування технологічними процесами випарювання, абсорбції, адсорбції, ректифікації, висушування. Ці прикладні програми були розроблені самими здобувачами освіти під час виконання курсових, дипломних проєктів.

Розглянемо для прикладу віртуальну лабораторну роботу для дослідження роботи прямотечійної барабанної сушарки.

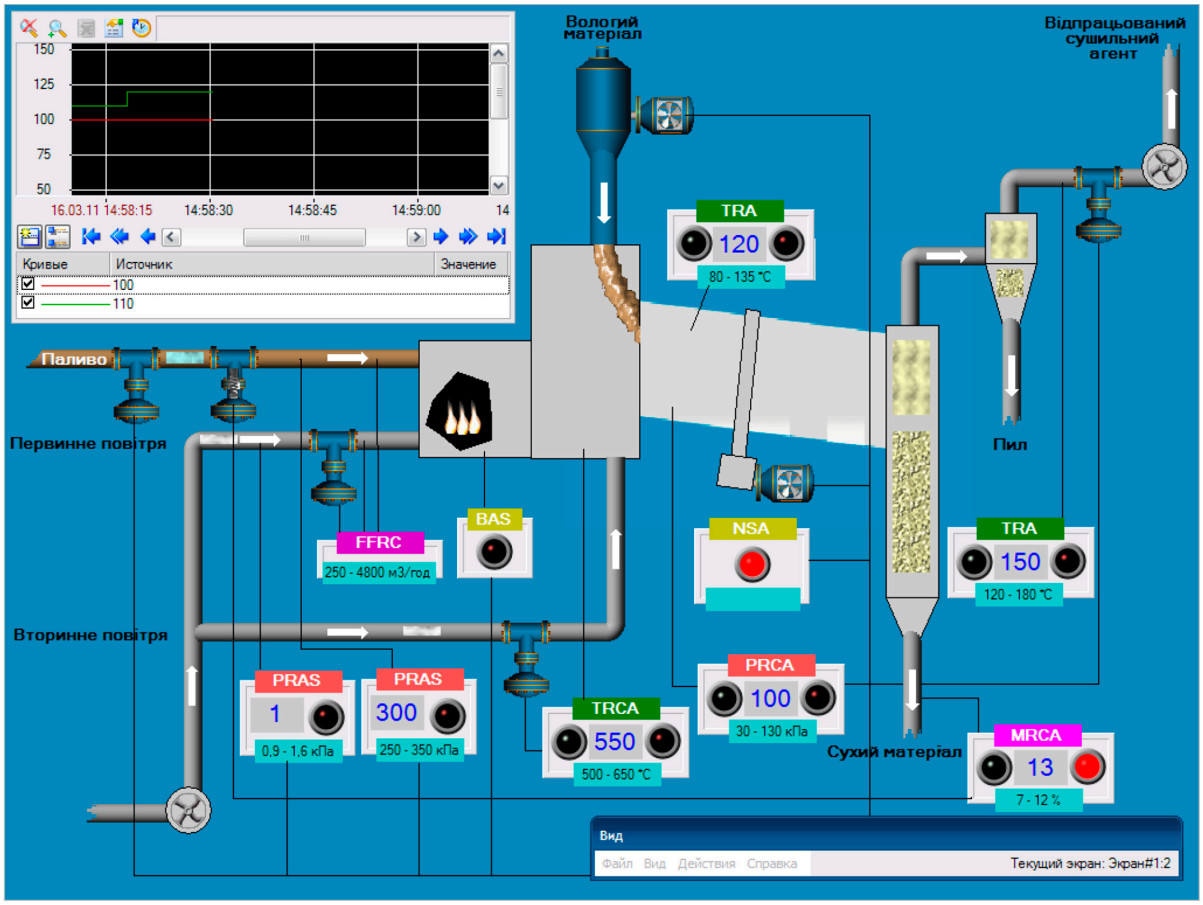

Рис. 1. Діалогове вікно програми для дослідження процесу висушування

Під час виконання лабораторної роботи здобувач освіти моделює виробничу ситуацію, вводячи з клавіатури числові значення параметрів, що відрізняються від регламентних. Система керування реагує на такі відхилення спрацьовуванням пристроїв сигналізації, перекриттям

потоків матеріалу або зупинкою обладнання. Здобувач освіти в процесі виконання звіту з лабораторної роботи повинен проаналізувати задану виробничу ситуацію і пояснити: чому певні значення технологічних параметрів є небезпечними для даного процесу, чому система керування перекриває матеріальні потоки, зупиняє або блокує механізми.

В такому випадку система керування повідомляє про підвищену вологість матеріалу, зупинку приводу сушильного барабану. Здобувач освіти повинен пояснити, чому система керування сигналізує про максимальне значення вологості (показник ефективності процесу не відповідає заданому значенню). Зупинка приводу сушильного барабана може вивести з ладу сушильну установку. В такій ситуації спрацьовує схема автоматичного захисту: зупиняється живильник на лінії подачі вологого матеріалу, перекриваються потоки палива, повітря, загасає полум'я у топці. Засоби анімації це яскраво ілюструють, що дозволяє здобувачу освіти краще зрозуміти роль системи керування в автоматизації технологічних процесів. Крім того, діалогове вікно прикладної програми доповнене контурами контролю, регулювання, сигналізації, автоматичного захисту. Це забезпечує краще сприйняття функціональної схеми автоматизації технологічного процесу.

Завдяки засобам анімації здобувач освіти може спостерігати за рухом палива, повітря, вологого та сухого матеріалу, роботою газових пальників і двигуна барабанної сушарки. Це сприяє глибшому розумінню суті технологічного процесу. Візуалізація цих процесів допомагає здобувачам освіти краще усвідомити роль систем керування в автоматизації виробництва.

В умовах ринкової економіки та обмеженого фінансування закладів освіти віртуальний експеримент стає ефективною альтернативою традиційним лабораторним дослідженням. Його особливість полягає у створенні моделей технологічних процесів із використанням спеціалізованого програмного забезпечення. Це дає змогу здобувачам освіти проводити дослідження навіть із тим обладнанням, якого немає у реальній лабораторії, аналізувати перебіг процесів та виконувати математичну обробку результатів.

Використання віртуальних лабораторних робіт у процесі вивчення нормативної дисципліни «Автоматизація технологічних процесів і виробництв» сприяє глибшому розумінню суті технологічних процесів, умов їх нормального функціонування, особливостей роботи системи автоматичного керування та підготовці здобувачів освіти до реальної професійної діяльності, адже сучасне виробництво базується на використанні комп'ютеризованих систем керування.

Варто наголосити, що ці віртуальні лабораторні роботи, які моделюють технологічні процеси, розроблені самими здобувачами освіти під час виконання курсових і дипломних проєктів. Це є вагомим стартом для подальшого професійного зростання наших випускників: після завершення навчання в коледжі багато з них успішно працюють на виробництві, а близько 60% продовжують освіту у закладах вищої освіти – Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу, Національному університеті «Львівська політехніка», Національному лісотехнічному університеті України, Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про фахову передвищу освіту».

2. Джевага Г., Яковлев К. Створення віддаленої лабораторії для виконання практичних робіт з робототехніки, автоматизації виробництва та інтернет речей. Вісник №33. Серія «Педагогічні науки». 2025. https://orcid.org/0000-0001-6853-885X

3. Лабораторія майбутнього – SMART лабораторія. 2018. https://www.festo.com/ua/uk/e/pro-festo/blog/innovation/laboratoriia-maibutn-ogho-smart-laboratoriia-id_1721632/

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Галина Весельська,
канд. філол. наук, викладач-методист
ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету»

Анотація. У статті окреслено сучасний стан викладання дисциплін філологічного напряму в закладі фахової передвищої освіти, передусім представлено принципи й проблеми у викладанні навчальних дисциплін «Українська мова», «Українська мова за професійним спрямуванням», визначено роль викладача-словесника в процесі формування майбутнього фахівця різних галузей знань, а також визначено перспективи для подальших наукових розвідок з вибраної тематики.

Abstract. The article outlines the current state of teaching philological disciplines in a professional prehigher education institution, first of all, it presents the principles and problems in teaching the academic disciplines «Ukrainian Language», «Ukrainian Language (in Professional Direction)», the role of a philologist teacher in the process of forming a future specialist in various fields of knowledge is defined, and prospects for further scientific research on the selected topic are outlined.

У воєнні роки особливо престижним стало вивчати українську мову, шанувати українське, пропагувати культ українськості, таким чином увиразнюючи власну національну самобутність. Заклад фахової передвищої освіти – це проміжна ланка в становленні молодого патріота, тому саме тут вчорашній учень школи починає першу професійну підготовку до подальшого формування як спеціаліста на українському та міжнародному ринках праці.

Українська мова є державною мовою в Україні, що вимагає її особливого вивчення, передусім у загальноосвітніх закладах та закладах фахової передвищої освіти, які готують фахівців різних галузей знань. Із розвитком інформаційного соціуму перед викладачами-словесниками поставлено окремі вимоги до викладання філологічних дисциплін, тому предметникові необхідно не лише володіти всіма сучасними технологіями, а й повсякденно використовувати їх в освітній діяльності для формування навчально-практичних цілей заняття.

Серед переліку обов'язкових дисциплін, які опановують здобувачі освітніх послуг у закладах фахової передвищої освіти, чільне місце посідають «Українська мова» (основний курс) та «Українська мова за професійним спрямуванням».

Мета наукової розвідки – окреслити основні проблеми й принципи у викладанні навчальних дисциплін «Українська мова» та «Українська мова за професійним спрямуванням», визначити специфіку опанування цих навчальних дисциплін здобувачами освітніх послуг у закладах фахової передвищої освіти України.

У мовознавстві неодноразово приділяли увагу проблемам дослідження української мови та української мови за професійним спрямуванням у закладах вищої освіти різних рівнів акредитації нефілологічного спрямування. Серед тих, кого цікавили й дотепер цікавлять питання викладання цих навчальних дисциплін, Т. Гриценко, Г. Дядюра, Г. Доброльожа, Г. Козаченко, О. Лисенко, Н. Остапенко, М. Пентилюк, Т. Симоненко, О. Степаненко, С. Шевчук та ін. Для здобувачів фахової передвищої освіти особливої ваги й значення набуває опанування основних законів і правил, норм сучасної української літературної мови.

Шкільний курс української мови – проміжний етап у становленні фахівця й професіонала конкретної галузі, адже здобуття базових знань з української мови є запорукою успішного вивчення подальших філологічних дисциплін. Заклад фахової передвищої освіти розподіляє курс

базової української мови на 4 семестри, після яких здобувач освіти має гарантоване право складати НМТ, за результатами якого впродовж визначеного періоду може бути зарахований до закладу вищої освіти.

Отже, детальніше про навчальні дисципліни та проблеми, які доводиться вирішувати в процесі викладання. Серед негативних чинників, які впливають на реалізацію освітньої мети, – сформувати в здобувача фахової передвищої освіти усі можливі предметно-фахові компетентності, варто відзначити незначну кількість навчальних годин для опанування української мови, адже за короткий час доводиться узагальнити весь шкільний курс. Попри це, викладач-словесник залучає на занятті новітні технології в поєднанні з традиційними методами викладання. Здобувачі освіти обізнані з сучасними вебресурсами, тому досить легко виконують низку завдань й мають миттєве оцінювання.

У процесі вивчення мови студенти першого року навчання набувають знань про мову, її граматичну структуру і словниковий склад, історію та закони її розвитку; формують уявлення про роль мови в ментальності українського народу, у його суспільному житті, у розвитку інтелекту людини тощо.

З виданням Нового українського правопису (2019 рік) стало зрозумілим, що ми маємо низку розбіжностей в орфографічних нормах, які пропонують різні варіанти написання слів і дозволяють робити вибір на користь мовця. Зокрема, йдеться про варіативність у написанні слів з початковою літерою -И (Ірод та Ирод), про варіативність у функціонуванні префіксів АРХІ-, АРХИ- (архиєрей, архієрей); про закінчення -И в іменниках жіночого роду третьої відміни в родовому відмінку однини (ніжностИ, вартостИ, ГідностИ); розширення кола префіксоїдів та суфіксоїдів у складних словах, які, на відміну від чинного правопису, за вимогами нового правопису пишемо тільки разом (лейбадмірал, віцеконсул, експрезидент, штабскапітан) тощо [4]. Подібні правописні нововведення не завжди зрозумілі для здобувачів фахової освіти. Проте перевагою вважаємо те, що нарешті ми намагаємось відновити національні традиції використання мовних норм, залучаючи й повертаючи до вжитку унормовані здавна лексеми та граматичні засоби.

Перед викладачем-філологом визначено першочергове завдання – навчити студентів грамотності, закріпити й систематизувати мовні знання, здобуті в школі, поглибити й підвищити рівень знань у подальшому, а також крізь призму навчання сприяти формуванню в майбутнього спеціаліста культурномовної компетенції. Як бачимо, навчальна дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням» «укомплектовує» рівень лінгвістичних навичок, які необхідні в процесі укладання фахової документації. На переконання декого з лінгвістів, правильне «володіння мовою, зокрема прийомами… мови, – невід'ємна складова фахової компетенції, гарантія успіху в професії, а також показник загальної культури особистості» [2, с. 8].

Для систематизації теоретичних та практичних знань з української мови за професійним спрямуванням у навчальних закладах нефілологічного профілю відведено 90 годин (3 кредити ЄКТС), де самостійній роботі студента надано вагоме значення. Майбутні фахівці будь-якої галузі узагальнюють попередньо здобуті знання з курсу сучасної української літературної мови, виконуючи диференційовані завдання з фонетики, морфології, лексики, синтаксису, а також формують писемні навички роботи з документами; їхню роботу впродовж вивченого курсу оцінюють підсумковим диференційованим заліком або письмовим екзаменом.

Необхідно зауважити, що протягом подальшої професійної активності спеціалістам доведеться неодноразово мати справу з укладанням документації, а тому актуальним сьогодні є правильне вивчення способів написання документів. На практичних заняттях студентам пропонують зразки, бланки документів в електронному та паперовому варіантах; у них здобувачі освітніх послуг можуть редагувати помилкову інформацію та залишати свої дані. Крім того, акцентують увагу здобувачів на реквізитах кожного документа. Усе це сприяє формуванню правильного розуміння ролі державної мови в професійній діяльності, удосконаленню володіння нормами сучасної української літературної мови на всіх її рівнях, виробленню навичок самоконтролю з дотримання мовних норм, правил мовного етикету, збагачення запасу фахової термінології, розвитку вмінь створювати, перекладати й редагувати тексти різних стилів.

Володіння нормами професійного етикету – шлях до самовдосконалення й самореалізації в кар'єрному зростанні. Для зручної роботи здобувачам запропоновано вільний доступ до сайту викладачів освітнього закладу. Тут вони можуть ознайомитися з методичними рекомендаціями щодо вимог ведення телефонної розмови, публічного виступу, прийому відвідувачів [1, с. 3].

Як бачимо, першочергове покликання українського словесника – сформувати національно свідому комунікативну творчу особистість, здатну сприймати виклики воєнних реалій та, попри нові зміни, тенденції, мовні проблеми, набутися мови.

Список використаних джерел
https://surl.li/pcxotp

УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ЗАКЛАДАХ ФПО: ДИСТАНЦІЙНИЙ ВИМІР

Аліна Олійник,
викладач
УМПС ВСП «Запорізький гуманітарний фаховий коледж НУ «Запорізька політехніка»

Анотація. У статті проаналізовано методичні стратегії викладання української мови за професійним спрямуванням (УМПС) у дистанційному форматі для студентів фахової передвищої освіти. Акцент зроблено на розвитку професійної комунікативної компетентності та засвоєнні галузевої термінології. Розглянуто ключові чинники ефективного онлайн-навчання: технічне забезпечення, адаптацію методик і стимулювання самостійної роботи. Обґрунтовано доцільність використання кейс-методу, моделювання ситуацій і проєктного підходу. Наведено приклади завдань для різних спеціальностей, що імітують реальні професійні комунікативні ситуації. Підкреслено важливість моніторингу якості навчання та дотримання академічної доброчесності.

Abstract. The article analyses methodological strategies for teaching Ukrainian for professional purposes (UMPS) in a distance learning format for students of higher vocational education. The emphasis is on the development of professional communicative competence and the acquisition of industry terminology. Key factors for effective online learning are considered: technical support, adaptation of methodologies, and encouragement of independent work. The feasibility of using the case method, situation modelling, and a project-based approach is justified. Examples of tasks for different specialities that simulate real professional communication situations are provided. The importance of monitoring the quality of education and maintaining academic integrity is emphasised.

Сучасні трансформації в освітній сфері, зумовлені масовим впровадженням дистанційних форм організації навчання, актуалізують необхідність радикального перегляду методик викладання навчальних дисциплін у закладах фахової передвищої освіти, особливо тих курсів, що мають виражене професійне спрямування. Викладання української мови за професійним спрямуванням (УМПС) у коледжах передбачає не лише розвиток загальної мовленнєвої компетенції, а й формування здатності студентів оперувати фаховою термінологічною системою та застосовувати професійні комунікативні стратегії, які стануть основою їхньої майбутньої фахової діяльності. Метою пропонованої статті є дослідження основних методичних стратегій та педагогічних інструментів, що забезпечують результативність викладання УМПС за умов повної або часткової дистанційної організації освітнього процесу.

Результативність викладання УМПС у дистанційному форматі базується на взаємодії трьох фундаментальних елементів: технологічної інфраструктури, методичної трансформації навчального процесу та активізації автономної навчальної діяльності здобувачів освіти. Технологічний аспект передбачає відбір та інтеграцію синхронних засобів комунікації (платформи для відеоконференцій) та асинхронних навчальних середовищ (системи управління навчанням, електронні освітні курси). Для УМПС принципово важливим є застосування платформ, що

надають можливість розробки інтерактивних завдань, які моделюють автентичні професійні комунікативні ситуації.

Продуктивна організація освітнього процесу в дистанційному режимі потребує впровадження специфічних педагогічних технологій, які максимально компенсують відсутність безпосередньої взаємодії викладача зі студентами. Дистанційне викладання УМПС має бути максимально практикоорієнтованим, тому особливо ефективним виявляється застосування кейс-технологій та моделювання ситуацій професійної комунікації. Технології відеоконференцзв'язку (Zoom, Google Meet) створюють можливості для проведення рольових комунікацій та імітацій професійних діалогів.

Приклади кейс-завдань для різних спеціальностей:

Для спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа:

Завдання 1. «Конфліктна ситуація у готельному комплексі». Студент А (працівник рецепції) повинен усно врегулювати претензію студента Б (клієнта готелю), застосовуючи норми професійного етикету та використовуючи лексику ввічливості. Заняття реалізується в синхронному режимі з подальшим аналізом якості мовленнєвого оформлення та точності використання професійної термінології.

Завдання 2. «Проведення бізнес-переговорів». Студенти в мікрогрупах (3-4 особи) готують і презентують переговори між адміністрацією ресторану та потенційним корпоративним клієнтом щодо організації банкету. Кожен учасник виконує певну роль (менеджер з обслуговування, шеф-кухар, представник клієнта), використовуючи ділову лексику та дотримуючись протоколу ділових переговорів.

Завдання 3. «Презентація нового меню». Студент має підготувати відеопрезентацію сезонного меню для потенційних гостей, використовуючи елементи публіцистичного стилю, гастрономічну термінологію та техніки переконливої комунікації.

Для спеціальності 081 Право:

Завдання 1. «Судові дебати». Студентам пропонується кейс із порушенням умов контракту. Завданням студентів є підготовка та презентація монологічного виступу (захист правової позиції) однієї зі сторін конфлікту з чітким дотриманням норм офіційно-ділового стилю та коректним використанням юридичної термінології.

Завдання 2. «Консультація клієнта». Рольова гра в синхронному режимі: студент-юрист надає усну консультацію студенту-клієнту з питань спадкового права. Оцінюється здатність зрозуміло пояснити складні юридичні поняття, використовуючи адекватну термінологію та дотримуючись норм професійної етики.

Завдання 3. «Складання процесуального документа». Студенти отримують фабулу справи і мають скласти позовну заяву до суду, дотримуючись структури документа, норм офіційно-ділового стилю та процесуальних вимог до оформлення.

Для спеціальності 071 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок:

Завдання 1. «Телефонна консультація клієнта банку». Рольова гра: студент-консультант банку в синхронному режимі пояснює студенту-клієнту умови кредитного продукту, використовуючи фінансову термінологію та дотримуючись стандартів обслуговування клієнтів.

Завдання 2. «Підготовка фінансового звіту». Студенти аналізують надані фінансові показники підприємства і готують письмовий звіт для акціонерів із висновками та рекомендаціями, використовуючи науковий стиль та економічну термінологію.

Завдання 3. «Презентація страхового продукту». Студент створює відеопрезентацію нового страхового продукту для корпоративних клієнтів, поєднуючи елементи публіцистичного та офіційно-ділового стилів, чітко пояснюючи умови страхування.

Для спеціальності 242 Туризм та рекреація:

Завдання 1. «Робота з іноземними туристами». Студент готує усну екскурсію українською мовою для іноземців, які вивчають українську, використовуючи культурно-туристичну лексику, уникаючи складних конструкцій та пояснюючи реалії української культури.

Завдання 2. «Вирішення конфліктної ситуації в турі». Рольова гра в синхронному режимі: студент-гід врегульовує скаргу студента-туриста на незадовільні умови готелю, демонструючи навички конфліктології та використовуючи відповідну професійну лексику.

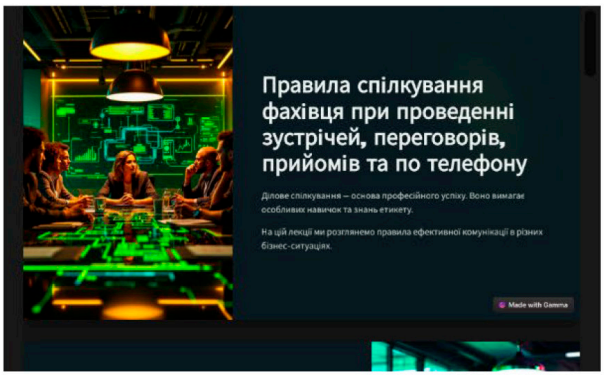
Завдання 3. «Укладання договору на туристичні послуги». Студенти готують проєкт договору між туристичним агентством та клієнтом, дотримуючись структури договору, норм офіційно-ділового стилю та законодавчих вимог.

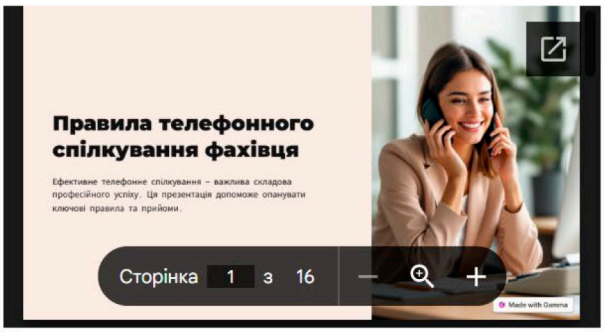
Для спеціальності 017 Фізична культура і спорт:

Завдання 1. «Інструктаж з техніки безпеки». Студент записує відео, де проводить інструктаж з техніки безпеки під час занять з певного виду спорту, використовуючи відповідну термінологію та дотримуючись норм інструктивного мовлення.

Завдання 2. «Тренерська нарада». В синхронному режимі студенти (у ролі тренерів) обговорюють тактику команди перед змаганнями,

ЛЕКЦІЯ ТЕМИ

використовуючи спортивну термінологію та демонструючи навички професійної комунікації в команді.

Завдання 3. «Звіт про спортивний захід». Студент готує письмовий звіт про проведення спортивного заходу для адміністрації освітнього закладу, дотримуючись офіційно-ділового стилю та структури звітного документа.

Проєктна діяльність у дистанційному середовищі сприяє розвитку навичок роботи з професійним текстовим матеріалом, пошуку релевантної інформації, її систематизації та презентації. Результатом проєктної роботи має бути професійно значущий документ або презентаційний матеріал.

Приклад для спеціальності 071 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок: проєкт «Аналітична записка для керівництва». Студенти здійснюють аналіз фінансової звітності гіпотетичного підприємства, на його основі готують аналітичну записку з висновками та рекомендаціями для менеджменту компанії, дотримуючись стилістичних норм наукового або офіційно-ділового стилю, та презентують її в синхронному режимі.

Приклад для 242 Туризм та рекреація: проєкт «Створення туристичного продукту». Студенти розробляють комплексний рекламний проспект (буклет) або відеопрезентацію туристичного маршруту з описом послуг і перевіряють його відповідність нормам публіцистичного та офіційно-ділового стилів мовлення.

Асинхронні комунікативні інструменти (форуми в системах управління навчанням) використовуються для організації колективних форм навчання та обговорення дискусійних професійних питань.

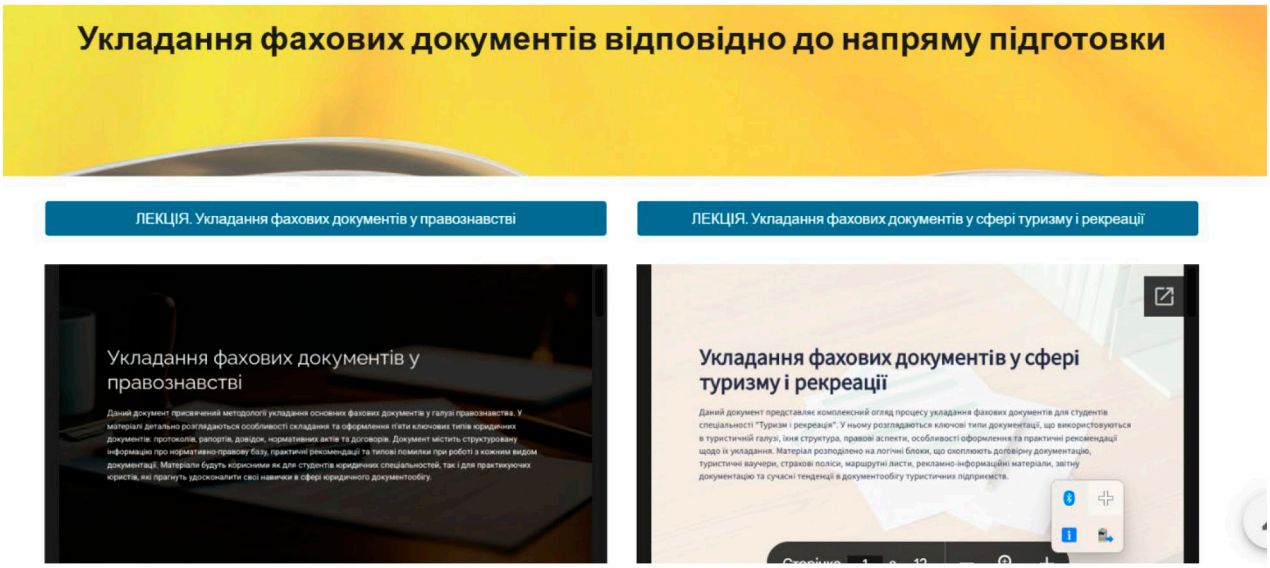
Приклад для спеціальності 017 Фізичне виховання та спорт: тема дискусії «Етичні норми в професійній діяльності фахівця зі спорту». Студенти обмінюються думками, застосовуючи коректну спортивну термінологію та дотримуючись норм академічної дискусійної культури.

Результативність викладання УМПС безпосередньо залежить від інтеграції відповідних цифрових інструментів у навчальний процес. Для відпрацювання граматичних, орфографічних та термінологічних навичок застосовуються онлайн-тренажери та тестові завдання. Це можуть бути тести на встановлення відповідності, де студенти співвідносять професійний термін з його офіційним визначенням. Також продуктивним є завдання на редагування фахового тексту: використання спільних онлайн-документів (Google Docs), де здобувачі освіти отримують текст з типовими для їхньої спеціальності стилістичними, лексичними чи орфографічними помилками і мають їх виправити. Ці завдання вимагають від студентів створення тексту, який має реальну професійну цінність. Наприклад, для спеціальності 081 Право – це розробка протоколу засідання або офіційного листа-відповіді. Критерії оцінювання: дотримання структури документа, відповідність нормам офіційно-ділового стилю та точне вживання юридичної термінології. Для спеціальності 242 Туризм та рекреація / 241 Готельно-ресторанна справа – це підготовка інформаційного повідомлення для гостей готелю або створення прес-релізу.

Для розвитку професійних ораторських компетентностей, які є критично важливими для всіх спеціальностей, застосовуються відеозаписи та презентаційні матеріали.

Приклад для спеціальності 017 Фізичне виховання та спорт: онлайн-інструктаж з техніки виконання вправи. Здобувач освіти має провести короткий відеоінструктаж щодо техніки виконання фізичної вправи з використанням коректної спортивної термінології.

Приклад для спеціальності 071 Фінанси, бан-

ківська справа, страхування та фондовий ринок: «Презентація для інвестора». Студент готує коротку усну презентацію про фінансові показники діяльності компанії. Критерії оцінювання: здатність структуровано і логічно викладати складну фінансову інформацію державною мовою, точність використання термінології.

Безумовним викликом дистанційного викладання УМПС є забезпечення якісного контролю знань та дотримання принципів академічної доброчесності. Викладачі мають розробляти такі форми контролю, які мінімізують ризик несамостійного виконання завдань студентами. До ефективних форм контролю належать: комплексні кейс-завдання, що потребують застосування знань у новій професійно орієнтованій ситуації; усні презентації та захисти проєктів через відеозв'язок; портфоліо професійних текстів, створених упродовж семестру.

Підсумовуючи, результативне викладання української мови за професійним спрямуванням у форматі дистанційного навчання є наслідком комплексної взаємодії методичної гнучкості та адаптивності викладача, виваженого відбору технологічних інструментів та активної професійно орієнтованої самостійної діяльності здобувача освіти. Успішність цього процесу визначається здатністю викладача трансформувати цифрові інструменти в ефективні засоби формування професійної мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців важливих галузей економіки та соціальної сфери. Завдяки систематичному впровадженню кейс-технологій, проєктного навчання та інтерактивних цифрових платформ дистанційне навчання УМПС здатне не лише відповідати стандартам якості традиційної освіти, а й перевищувати їх, формуючи конкурентоспроможних професіоналів ринку праці.

Список використаних джерел

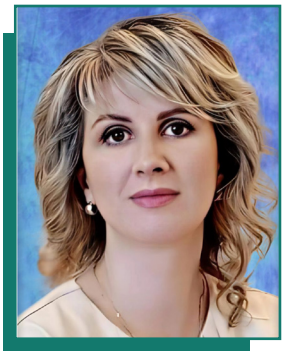
1. Гулай О. І., Кабак В. В., Герасимчук Т. В. Засоби та технології цифрового навчання : монографія. Луцьк : ЛНТУ, 2023. 172 с. URL : https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2023-11/Монографія%20Гулай,%20Кабак,%20Герасимчук.pdf

2. Кузьменко О. В., Дяченко М. Д. Самостійна робота студентів з вивчення української мови за професійним спрямуванням: системно-синергетичні аспекти. New Inception. 2020. URL : https://newinception.com.ua/index.php/newinception/article/view/53

3. Навчання під час війни: як і чому цифрові технології стали рятівним колом та орієнтиром для освіти. Українська правда. Життя. 2024. URL : https://life.pravda.com.ua/projects/navchayemo-i-zrostayemo/cifrovi-tehnologiji-305855/

4. Савчук Н. М. Українська мова за професійним спрямуванням : навчальний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2019. 160 с. URL : https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/11539/1/ukrayinska_mova.pdf

5. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. 5-те вид., виправ. і доповнен. Київ : Алерта, 2019. 640 с. URL : https://alerta.kiev.ua/img/cms/PDF/Shevchuk_Ukr_mova_prof_spryamuv_23_Zmist.pdf

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ФПО НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Людмила Бондар,
Ольга Воляник-Круглік,
викладачі Ківерцівського фахового медичного коледжу Волинської обласної ради

Анотація. У статті досліджено особливості формування медіаграмотності здобувачів фахової передвищої освіти в умовах цифрової трансформації та гібридних інформаційних впливів. Підкреслено, що розвиток медіакомпетентності студентської молоді є необхідною складовою сучасної гуманітарної освіти, адже сприяє становленню особистості, здатної орієнтуватися в інформаційному середовищі, критично осмислювати медіаповідомлення, розпізнавати маніпуляції та формувати власну інформаційну позицію. Описано педагогічні умови ефективного впровадження медіаосвіти в процес викладання української мови.

Abstract. The article explores the features of the formation of media literacy of students of professional pre-higher education in the conditions of digital transformation and hybrid information influences. It is emphasized that the development of media competence of students is a necessary component of modern humanitarian education, as it contributes to the formation of a personality capable of navigating the information environment, critically interpreting media messages, recognizing manipulations and forming one's own information position. The pedagogical conditions for the effective implementation of media education in the process of teaching the Ukrainian language are described.

Сучасне українське суспільство переживає період глибоких трансформацій, спричинених не лише стрімким розвитком цифрових технологій, а й викликами війни, що триває з 2014 року та загострилася після повномасштабного вторгнення росії в Україну. Інформаційна сфера стала однією з головних арен протистояння: тут формуються наративи, світогляди, емоційні реакції, від яких залежить моральна стійкість нації. Саме тому вміння критично сприймати інформацію, розрізняти правду й маніпуляцію, протидіяти дезінформації є життєво необхідним для кожного громадянина.

У цих умовах медіаграмотність виступає не просто освітньою компетентністю, а складовою національної безпеки, духовної оборони й інформаційного імунітету суспільства. Сьогодні під медіаграмотністю розуміють «рівень медіакультури, який стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують» [3, с. 19]. Медіаосвіта допомагає молоді орієнтуватися в потоці суперечливих повідомлень, формує здатність самостійно мислити, перевіряти факти, аналізувати джерела та усвідомлювати відповідальність за власні слова в публічному просторі.

Особливої значущості медіакомпетентність набуває для здобувачів фахової передвищої освіти, які перебувають у процесі формування власних особистісних і професійних цінностей. Активно споживаючи інформацію із соціальних мереж, цифрових медіа та відеоконтенту, вони є

найуразливішою групою щодо впливу пропаганди, фейкових повідомлень і різних форм маніпуляцій.

В умовах сучасних інформаційних викликів українська мова як навчальна дисципліна відіграє ключову роль у формуванні медіаграмотної особистості. Вона дає змогу інтегрувати елементи медіаосвіти в навчальний процес через роботу з різними типами текстів, аналіз медіатекстів, створення власних медіапродуктів, розвиток критичного, етичного та візуального сприймання інформації.

Основними напрямами формування медіаграмотності здобувачів освіти є вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, перевіряти достовірність джерел, дотримуватися академічної доброчесності, розвивати критичне мислення та осмислено сприймати інформацію з урахуванням її емоційного й маніпулятивного впливу. У цьому контексті ефективними методичними підходами до вивчення української мови вбачаємо такі:

- *інтегративний* – поєднання мовних завдань із медіааналітичними вправами (аналіз заголовків, виявлення емоційного тону, мовних маніпуляцій), що формує вміння критично оцінювати інформаційний контент;
- *проєктний* – створення здобувачами освіти власних медіапродуктів (відео, блогів, інфографік), у яких поєднуються мовна компетентність і навички роботи з інформацією;
- *проблемно-діалогічний* – організація дискусій навколо текстів, що стимулює розвиток аргументованого мислення, уміння аналізувати різні позиції та робити свідомі висновки.

Інтегративний підхід можна реалізувати через систематичне впровадження аналізу текстів із сучасного інформаційного простору. Наприклад, під час вивчення теми «Стилі мовлення. Публіцистичний стиль» здобувачі освіти порівнюють офіційне повідомлення з новинного порталу («МОН офіційно роз'яснило мовні правила в освіті») із блогерським постом на цю саму тему. Здобувачі освіти визначають стиль, мету висловлення, виявляють оцінну лексику, суб'єктивні судження, порушення норм офіційного мовлення. Таке зіставлення дозволяє не лише закріпити теоретичні знання, а й сформувати критичне ставлення до медіатекстів, навчити розрізняти об'єктивність і емоційність викладу, розпізнавати медіавпливи, оцінювати достовірність інформації, порівнювати стилі мовлення.

Доцільним є також використання вправи «Мовне розслідування», яка полягає у пошуку джерел цитат, перевірці правдивості відомих висловів чи інформаційних фактів. Наприклад, здобувачам освіти пропонують популярну цитату, що часто використовують у соціальних мережах: «Українська мова – третя за милозвучністю у світі». Завдання полягає в тому, щоб перевірити достовірність цього вислову, знайти його реальне джерело, а потім обговорити, як подібні фейкові цитати впливають на сприйняття культурних авторитетів. Такий прийом розвиває не лише навички пошуку інформації, а й мовну уважність, логічне мислення та вміння аргументувати власну позицію.

Під час опрацювання теми «Основні лексичні норми української мови» на заняттях доцільно використовувати матеріали із заголовків новин або реклами, що містять порушення лексичних норм чи двозначність. Наприклад: «Міністерство освіти наказало студентам вивчати українську краще» або «Українська мова повертається в моду». Здобувачі освіти мають відредагувати такі вислови, усунувши двозначність і надати коректну стилістичну форму. Ця робота поєднує розвиток граматичної правильності з аналізом медіамови, сприяє вихованню культури слова.

Для розвитку навичок критичного читання ефективними є вправи «Факт чи судження?» та «Впіймай фейк». У першій здобувачі освіти визначають, які твердження у тексті ґрунтуються на фактах, а які – на особистих оцінках або припущеннях автора. Наприклад, у фрагменті новинної статті «Молодь усе менше читає українську літературу, що свідчить про кризу духовності» вони мають встановити, де інформація, а де авторська інтерпретація. У другій вправі «Впіймай фейк» студентам подають кілька новинних повідомлень, серед яких частина є неправдивими. Завдання – знайти недостовірні дані, пояснити, які ознаки вказують на фейковість (відсутність посилань, емоційність, надмірна узагальненість, анонімність джерела).

Проєктний підхід у формуванні медіаграмотності на заняттях української мови спрямований не лише на засвоєння теоретичних знань про медіа, а й на практичне їх застосування під час створення власних медіапродуктів – відеороликів, блогів, подкастів, інфографік, медіатекстів, соціальної реклами тощо. Наприклад, під час вивчення лексичних, стилістичних, граматичних норм української мови можна запропонувати створити коротку новину, рекламний текст або соціальну ініціативу на тему «Говори українською – створюй майбутнє». Здобувачі освіти вчаться добирати точні слова, дотримуватися офіційно-ділового стилю, уникати помилок і штампів. Створений матеріал аналізують за критеріями достовірності, етичності, відповідності мовним нормам. Такий підхід дає змогу здобувачам освіти не просто споживати інформацію, а аналізувати її, структурувати, інтерпретувати, перетворювати в авторський контент, що є проявом сформованого аналітич-

ного мислення та медіакомпетентності. Завдяки роботі над медіапроєктами у здобувачів освіти розвиваються навички критичного осмислення інформації, розуміння ролі джерела, авторської позиції, цільової аудиторії та етичних аспектів комунікації. Водночас відбувається удосконалення мовної компетентності – уміння логічно, точно й виразно формулювати думку, добирати мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, уникати маніпуляцій і мови ворожнечі.

Проблемно-діалогічний підхід у формуванні медіаграмотності здобувачів освіти фахової передвищої освіти полягає у створенні на заняттях української мови інтелектуально стимулювальних ситуацій, що спонукають не лише відтворювати знання, а й самостійно мислити, аналізувати, ставити запитання, дискутувати й аргументувати власну позицію щодо мовних явищ у медіапросторі. Викладач у цьому процесі виступає не як джерело готових знань, а як модератор пізнавального діалогу, який спрямовує пошук істини через обмін думками, запитання, аргументи, спростування та узагальнення та сприяє формуванню в здобувачів освіти відповідних навичок:

- аналізувати тексти медіа (новини, пости, рекламу, блоги) з погляду мовних засобів впливу;
- розпізнавати маніпуляції, мовні кліше, емоційно забарвлені вислови;
- обґрунтовувати власну оцінку прочитаного або почутого;
- добирати аргументи на основі фактів, норм мови та етичних принципів спілкування.

Наприклад, під час вивчення теми «Мовна норма і культура мовлення» здобувачам освіти можна запропонувати для аналізу кілька варіантів заголовків з інтернет-видань: «Уряд знову підвищив ціни!», «Кабмін затвердив нові тарифи на енергоносії». Дискусія навколо питання «Який із заголовків є нейтральним, а який маніпулятивним?» спонукає студентів замислитися над тим, як мовні засоби впливають на сприйняття інформації. У процесі діалогу вони аналізують лексику, інтонацію, стилістику, зіставляють факти й формують навички мовного аналізу медіатексту.

Під час вивчення теми «Публічний виступ» доцільно організувати дебати або мінідискусію на тему «Чи можна вважати соціальні мережі надійним джерелом інформації?». Здобувачі освіти добирають аргументи, цитують приклади з медіа, апелюють до норм академічної доброчесності. Таке завдання не лише розвиває вміння аргументовано висловлювати власну думку, а й формує відповідальне ставлення до використання інформації. Корисним є й метод аналізу медіаситуацій, коли здобувачам освіти пропонують конкретний мовний кейс із сучасного інформаційного простору, наприклад, скандальний заголовок, неоднозначний пост або рекламу й запитують: «Яке враження створює цей текст? Чи є він етичним? Чи дотримано мовних і комунікативних норм?». Такі обговорення формують навички критичного читання та етичного сприйняття медіаконтенту, розвивають культуру діалогу, уміння висловлювати позицію чітко, коректно, без агресії.

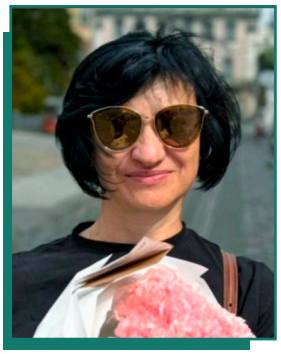
Сучасна лінгводидактика також передбачає активне використання цифрових інструментів, що розширюють можливості традиційного навчання та сприяють формуванню медіаграмотності здобувачів освіти. Зокрема, під час опрацювання теми «Культура мовлення» викладач може організувати роботу з інтерактивними платформами Mentimeter, Padlet, Jamboard, де здобувачі освіти публікують короткі коментарі до актуальних новин, здійснюють взаємооцінювання, редагують власні висловлювання, обговорюють лексичні та стилістичні засоби вираження думки. Така діяльність сприяє розумінню того, як слова впливають на зміст і емоційне сприйняття повідомлення, а також навчає відповідально користуватися мовою у цифровому середовищі.

Висновки. Отже, формування медіаграмотності здобувачів фахової передвищої освіти є невід'ємною складовою сучасної мовної освіти, яка поєднує когнітивний, ціннісний, комунікативний та етичний аспекти розвитку особистості. Залучення студентів до аналізу медіатекстів, розпізнавання маніпуляцій, оцінювання достовірності фактів і створення власних медіапродуктів сприяє розвитку їхньої аналітичної компетентності та комунікативної самостійності. Ефективність процесу формування медіаграмотності забезпечує використання сучасних методичних підходів – інтегративного, проєктного, проблемно-діалогічного. Практичні результати впровадження цих підходів засвідчують, що формування медіаграмотності сприяє розвитку у здобувачів освіти уміння аналізувати мовні засоби впливу, аргументовано висловлювати власну позицію, дотримуватися етичних норм комунікації, відповідально ставитися до публікації та поширення інформації. Це формує не лише високий рівень мовної та комунікативної культури, а й інформаційно-етичну свідомість майбутнього фахівця.

Список використаних джерел
https://surl.li/zrougi

МАЙСТЕРНІСТЬ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ: РОЛЬ ВИКЛАДАЧА В ПОЄДНАННІ УКРАЇНСЬКОГО СЛОВА ТА ФІЗИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ

Зінаїда Думич,
Галина Дідик,
викладачі Львівського фахового коледжу будівництва, архітектури та дизайну

Анотація. У статті розглядається ключова роль викладача у впровадженні міждисциплінарного підходу до викладання фізики та астрономії здобувачам освіти будівельних спеціальностей через інтеграцію творів української літератури. Обґрунтовано педагогічну доцільність такого підходу, наведено конкретні приклади поєднання літературних образів з фізичними явищами та їхнім застосуванням у будівництві й архітектурі. Особливу увагу приділено методологічним аспектам організації навчального процесу, спрямованим на активізацію пізнавальної діяльності студентів та формування їхнього цілісного професійного світогляду.

Abstract. The article discusses the key role of the teacher in implementing an interdisciplinary approach to teaching physics and astronomy to students of civil engineering specialties through the integration of works of Ukrainian literature. The pedagogical feasibility of this approach is substantiated, and specific examples of combining literary images with physical phenomena and their application in construction and architecture are given. Particular attention is paid to the methodological aspects of the organization of the educational process aimed at activating the cognitive activity of students and forming their holistic professional outlook.

Сучасні вимоги до підготовки фахівців будівельної галузі передбачають не лише глибокі знання інженерних дисциплін, але й розвинене системне та образне мислення, здатність до творчого підходу у вирішенні професійних завдань. Фізика та астрономія як фундаментальні науки є основою для багатьох інженерних розрахунків та технологічних рішень у будівництві та архітектурі. Проте абстрактність їхніх понять часто ускладнює процес засвоєння матеріалу для студентів середнього рівня знань. У цьому контексті актуальним стає пошук ефективних педагогічних методів, що сприяють кращому розумінню наукових концепцій, їхньому зв'язку з практичною діяльністю.

Одним із перспективних підходів є інтеграція гуманітарних та природничих дисциплін. Українська література, багата на описи природних явищ, людських емоцій та побутових реалій, може стати потужним дидактичним інструментом у викладанні фізики та астрономії. Використання художніх образів дозволяє створити емоційний зв'язок зі змістом навчального матеріалу, активізувати уяву студентів та продемонструвати універсальність фізичних законів, що проявляються в різних аспектах нашого життя, зокрема й у художньому відображенні дійсності.

Метою статті є обґрунтування педагогічної доцільності та розроблення методичних рекомендацій щодо використання творів української літератури у процесі викладання фізики та астрономії студентам будівельних спеціальностей.

У сучасному освітньому просторі зростає потреба у впровадженні інноваційних підходів, які б сприяли не лише засвоєнню знань, а й роз-

витку критичного мислення, творчості та емоційного інтелекту студентів. Інтеграція фізики та астрономії з гуманітарними дисциплінами, зокрема з українською літературою, відкриває нові можливості для:

- підвищення мотивації до навчання: нестандартні підходи, що поєднують наукові знання з художніми образами, підвищують зацікавлення у студентів, особливо у тих, хто не завжди захоплюється точними науками;
- кращого розуміння абстрактних концепцій: літературні описи природних явищ, технічних пристроїв чи наукових відкриттів можуть зробити абстрактні фізичні закони більш наочними та зрозумілими;
- розвитку образного мислення: аналіз літературних текстів, що містять фізичні елементи, сприяє розвитку здатності студентів уявляти та візуалізувати наукові процеси;
- формування цілісного світогляду: інтеграція різних галузей знань допомагає студентам усвідомити взаємозв'язок між наукою, культурою та суспільством;
- збагачення мовлення та розширення словникового запасу: обговорення літературних текстів, пов'язаних з фізикою та астрономією, сприяє розвитку наукової грамотності та вміння чітко й образно висловлювати свої думки.

Фізика та астрономія – це науки, що досліджують фундаментальні закони природи, від руху найменших частинок до еволюції велетенських Галактик. На перший погляд, вони можуть здаватися далекими від лірики поезії чи прози. Проте українська література, багата на образність та глибокі роздуми про світ, може стати несподіваним і водночас ефективним інструментом для кращого розуміння складних наукових концепцій, а також для розвитку уяви як майбутніх архітекторів, так і будівельників, які мають бачити світ об'ємно та гармонійно. Українська література пропонує яскраві образи та описи природних явищ, може стати чудовим містком між абстрактними науковими концепціями та їхнім практичним застосуванням у будівельній справі. Фізика та астрономія – це не просто набір формул і законів, а захоплива подорож у світ природи – від мікроскопічних частинок до безмежних просторів Всесвіту. Для майбутніх фахівців у галузі будівництва та архітектури розуміння цих наук є критично важливим, адже саме на їхніх засадах ґрунтуються розрахунки міцності, стійкості, енергоефективності та освітлення споруд. Однак часто абстрактність фізичних понять може здаватися студентам відірваною від реального життя. У цьому контексті українська література, багата емоційність та глибокі спостереження за природою, може стати не лише джерелом естетичного задоволення, але й потужним дидактичним інструментом. Її використання на заняттях фізики та астрономії сприятиме кращому засвоєнню матеріалу через створення яскравих асоціацій, розвитку образного мислення та демонстрації універсальності наукових законів, що проявляються як у природних явищах, так і в художніх описах. Такий міждисциплінарний підхід не лише полегшить розуміння складних концепцій, але й допоможе майбутнім архітекторам та будівельникам побачити світ у його цілісності, де наука і мистецтво доповнюють одне одного, надихаючи на створення гармонійних та функціональних просторів.

Практика роботи в коледжі показала, що тексти можуть забезпечувати реалізацію наступних дидактичних цілей: розвиток мотивації самостійних пізнавальних дій студентів; активізацію сприйняття інформації через зміст і форми текстового матеріалу; концентрацію уваги на питанні, яке треба з'ясувати; управління процесом запам'ятовування; емоційне забарвлення когнітивних процесів.

На основі аналізу змісту творів художньої літератури і мистецтва можна стверджувати, що вони багаті на описи тих чи інших явищ природи, цікавих фізичних фактів. У них зображено явища, які по-новому розкривають уже вивчені фізичні поняття. Ці описи передусім характеризуються своєю доступністю й образністю, саме цього іноді не вистачає в розповіді викладача чи тексті параграфа підручника.

Приклади інтеграції

1. Сила, тиск та стійкість конструкцій

У повісті Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» є такий епізод опису хати: «Хата стара, похилилась на один бік; стіни потріскались; на покрівлі мохом обросли».

Цей простий опис старої хати ілюструє важливі фізичні поняття. «Похилилась на один бік» говорить про порушення центру маси та втрату стійкості конструкції під дією сили тяжіння. «Стіни потріскались» свідчать про внутрішні напруження в матеріалі, можливо, через нерівномірне навантаження або деформацію ґрунту під фундаментом. «Мохом обросли» може здатися дрібницею, але це вказує на підвищену вологість, яка з часом може призвести до руйнування будівельних матеріалів, особливо дерев'яних.

Зв'язок з фізикою та будівництвом. Під час проєктування будь-якої будівлі інженери ретельно розраховують сили, що діятимуть на

конструкцію (власна вага, вітрові та снігові навантаження, сейсмічна активність тощо), щоб забезпечити її стійкість та міцність. Враховується розподіл тиску на фундамент, міцність матеріалів на стиск і розтяг, а також заходи щодо гідроізоляції для запобігання руйнуванню вологою.

Літературний приклад. У повісті Івана Франка «Захар Беркут» є опис оборони тухольської громади, де використовувалися завали та перешкоди. Хоча це опис природних та штучних перешкод, а не будівель, він ілюструє важливість стійкості створених об'єктів під дією значних сил (наступу ворога).

«Тухольці кинулись тепер до потоку й почали швидко закидати його камінням та всякою деревиною, так що незабаром утворилася велика гребля, яка спинила воду й залила долину перед входом у тіснину».

Фізична інтерпретація. Опис створення греблі демонструє розуміння необхідності масивних та стійких конструкцій для протидії тиску води. Закидання камінням та деревиною збільшує масу та створює опір потоку, розподіляючи силу тиску води на більшу площу.

Зв'язок з будівництвом. Цей приклад, хоч і з іншої сфери, перегукується з принципами проєктування гідротехнічних споруд (дамб, гребель), де критично важливим є розрахунок тиску води та забезпечення стійкості конструкції для його витримання.

2. Енергозбереження та теплопередача:

У вірші Тараса Шевченка «Садок вишневий коло хати» є рядки: «Хрущі над вишнями гудуть, Плугатарі з плугами йдуть. Співають ідучи дівчата, А матері вечерять ждуть».

Хоча тут немає прямого опису теплових процесів, образ «садок вишневий коло хати» навіює думки про затишок та збереження тепла в оселі. Традиційна українська хата з її глиняними стінами та солом'яним дахом є прикладом природної енергоефективності. Глина має високу теплоємність, що дозволяє зберігати прохолоду влітку та тепло взимку, а солом'яний дах є хорошим теплоізолятором.

Зв'язок з фізикою та архітектурою. Сучасна архітектура приділяє велику увагу енергоефективності будівель. Розраховуються коефіцієнти теплопередачі стін, дахів, вікон, використовуються сучасні теплоізоляційні матеріали, розробляються системи пасивного сонячного опалення та охолодження. Принципи, закладені в традиційному будівництві, отримують нове життя з використанням сучасних технологій.

3. Енергозбереження та теплопередача

Літературний приклад. У повісті Івана Семеновича Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» є досить детальні описи побуту селян, зокрема їхніх хат. Хоча прямо про енергозбереження там не йдеться, опис традиційної хати дає нам розуміння принципів збереження тепла, які використовувалися нашими предками інтуїтивно. Уже згадуваний опис: «Хата була стара, похилилась на один бік; стіни потріскались; на покрівлі мохом обросли. Вікна були маленькі й позаростали бур'яном».

Зверніть увагу на опис: стара хата, маленькі вікна, можливо, глиняні стіни (хоча прямо це не зазначено в творі).

4. Світло та освітлення

Приклад 1 з літератури. У романі Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» є описи освітлення в сільських хатах. Хоча це не палаци, але розуміння того, як проникає світло та як його використовують, є важливим: «В однім вікні світилось слабо; друге було темне і німе».

Цей простий рядок передає інформацію про освітленість різних частин будівлі. Одне вікно пропускає світло (можливо, від лампи чи свічки), інше ж закрите або не має джерела світла.

Фізична інтерпретація. Рівень освітленості залежить від наявності джерела світла та прозорості отворів (вікон). Світло поширюється прямолінійно, і його інтенсивність зменшується з відстанню.

Зв'язок з архітектурою. Архітектори проєктують розміщення вікон та джерел штучного світла таким чином, щоб забезпечити достатній та комфортний рівень освітленості в приміщеннях для різних видів діяльності.

Приклад 2 з літератури. У поезії Лесі Українки «Лісова пісня» є описи освітлення в природному середовищі, яке може перегукуватися з архітектурними рішеннями, що прагнуть гармонії з природою: «Між високими дубами місяць кидав довгі тіні».

Хоча це опис лісу, принцип утворення тіней від джерела світла (місяця) та об'єктів (дубів) є універсальним і застосовується в архітектурі під час аналізу інсоляції та створення тіньових зон.

Фізична інтерпретація. Утворення тіней є наслідком прямолінійного поширення світла та непрозорості об'єктів. Розміри та форма тіней залежать від положення джерела світла та об'єкта.

Зв'язок з архітектурою. Архітектори враховують рух сонця протягом дня для проєктування навісів, балконів та інших елементів, що ство-

рюють тінь і впливають на освітленість та тепловий комфорт у будівлі.

5. Звук та акустика

У літературних творах, народних піснях часто зустрічаються описи звуків природи та людської діяльності. Рядки з поезії Тараса Шевченка: «Тече вода із-за гаю та попід горою. Хлюпощуться качаточка помеж осокою. А качечка випливає з качуром за ними, ловить ряску, розмовляє з дітками своїми».

Приклад з народної пісні: «Ой у лузі червона калина похилилася, чогось наша славна Україна зажурилася». Хоча в цьому уривку акцент робиться на емоційному стані, сам факт існування звуку – співу, шуму вітру, плескоту води – є предметом вивчення акустики.

Зв'язок з фізикою та будівництвом. В акустиці вивчаються закономірності поширення, відбивання та поглинання звукових хвиль. Ці знання є критично важливими під час проєктування концертних залів, театрів, студій звукозапису, а також житлових приміщень для забезпечення комфортного акустичного середовища та звукоізоляції.

Літературний приклад. У поезії Тараса Григоровича Шевченка часто зустрічаються описи звуків, які можуть допомогти у розумінні акустичних явищ. Візьмемо, наприклад, рядки з поеми «Гайдамаки»: «Заревли гармати в городі, Застогнали гайдамаки…». Ці рядки передають інтенсивність звуку («заревли», «застогнали») та його поширення у просторі міста.

Фізична інтерпретація: Рев гармати створює потужні звукові хвилі, які поширюються в повітрі, досягаючи слуху людей. Стогін також є звуковою хвилею, що характеризується своєю частотою та амплітудою. У великому просторі міста звук може відбиватися від будівель, створюючи відлуння або реверберацію.

Зв'язок з будівництвом. Під час проєктування будівель, особливо концертних залів, театрів чи студій звукозапису, акустика відіграє надзвичайно важливу роль. Інженери-акустики розраховують форму приміщення, використовують спеціальні матеріали для поглинання та розсіювання звукових хвиль, щоб забезпечити оптимальну якість звуку для слухачів. Занадто велика реверберація може зробити звук нерозбірливим, а недостатня – «мертвим».

Сучасна література також не обминає фізичних та астрономічних мотивів, хоча, можливо, вони не завжди лежать на поверхні.

6. Механіка, оптика тощо

У творчості Сергія Жадана, хоч він більше відомий своєю соціальною лірикою, іноді трапляються образи, які можна інтерпретувати з фізичної точки зору. Наприклад, у його віршах часто згадується рух потягів, автомобілів, що є прикладами механічного руху. Хоча прямо фізичні закони не описуються, сам факт руху, швидкості, інерції може стати відправною точкою для дискусії. «І потяг, розганяючись поволі, несе нас в ніч, де вже нема нічого». Тут можна вказати на інерцію, зміну швидкості.

7. Астрономія

У поезії Ліни Костенко є багато звернень до небесних світил. Її роздуми про час і вічність часто переплітаються з образами зірок, галактик: «І все на світі треба пережити, І кожну втрату мусиш оплакати. І тільки небо вічне залишається, Байдужим небом, свідком на землі». Тут «вічне небо» може стати початком розмови про масштаби Всесвіту, про час в астрономії.

У сучасній прозі, зокрема в жанрі фантастики, астрономічні знання використовуються більш безпосередньо. Наприклад, у творах таких авторів, як Володимир Арєнєв часто згадуються космічні подорожі, гравітація, будова планет. Хоча це часто художній вимисел, він базується на реальних фізичних та астрономічних принципах і може зацікавити студентів.

Для ефективного впровадження інтеграції літератури та фізики у навчальний процес, викладачеві слід враховувати такі методологічні аспекти:

- ретельний відбір літературних творів. Обирати твори, які містять чіткі та зрозумілі описи фізичних явищ або можуть слугувати вдалою ілюстрацією до них. Важливо враховувати вікові особливості та рівень підготовки студентів;
- створення проблемних ситуацій. На основі літературних описів формулювати проблемні питання, які б спонукали студентів до застосування фізичних знань для їхнього вирішення;
- використання різноманітних методів навчання. Поєднувати аналіз літературних текстів з традиційними методами викладання фізики (лекції, демонстрації, лабораторні роботи);
- заохочення до творчої діяльності. Пропонувати студентам творчі завдання, що передбачають створення власних ілюстрацій фізичних явищ на основі літературних образів (наприклад, написання есе, створення презентацій, малюнків);
- організація міжпредметних дискусій. Проводити обговорення, що сприяють встановленню зв'язків між фізичними законами та їхнім відображенням у літературі, мистецтві, повсякденному житті;

• застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Використовувати мультимедійні презентації, відеофрагменти, онлайн-ресурси для візуалізації літературних образів та фізичних процесів;

• оцінювання навчальних досягнень. Враховувати не лише розуміння фізичних концепцій, але й вміння студентів аналізувати літературні тексти та встановлювати міжпредметні зв'язки.

Отже, інтеграція української літератури у викладання фізики та астрономії є не просто цікавим педагогічним експериментом, а ефективним методичним прийомом, що має значний потенціал для підвищення якості навчання майбутніх фахівців будівельної галузі. Використання художніх образів та уривків з творів українських письменників дозволяє зробити абстрактні фізичні поняття конкретнішими та зрозумілішими через їхню ілюстрацію знайомими та емоційно забарвленими образами, активізувати образне мислення та уяву студентів, що є важливим для розвитку їхнього творчого потенціалу в архітектурі та будівництві, сприяти формуванню цілісного світогляду, підвищити мотивацію до навчання через нетрадиційний підхід та використання знайомого культурного контексту, розвивати навички аналізу та інтерпретації текстів у поєднанні з науковим мисленням.

Застосування такого підходу вимагає від викладача певної креативності та ретельної підготовки, але його результати – глибше розуміння матеріалу студентами, зростання їхньої зацікавленості предметом та формування ширшого професійного світогляду – безперечно варті зусиль. Майбутні архітектори та будівельники, які вчаться сприймати світ через призму як наукових законів, так і художніх образів, будуть здатні створювати не лише технічно досконалі, але й естетично натхненні та гармонійні споруди, що відповідають потребам часу та культурній спадщині нашої країни.

Список використаних джерел

1. Вороніна, Г. Р.; Ямшинська, Н. В. Міждисциплінарні зв'язки як фактор формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів/ URI: http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/23631.

2. Оклі Барбара. Навчитися вчитися. Як запустити свій мозок на повну / пер. з англ. Артем Замоцний. 2-ге вид. Київ : Наш формат, 2019. 272 с.

3. Коробова, І. В. Компетентнісно орієнтована методична підготовка майбутніх учителів фізики на засадах індивідуального підходу : монографія. Херсон : ФОП Грінь Д.С. 2016.

4. Шацька Н. Міжпредметні зв'язки на уроках української літератури як засіб формування ключових компетентностей школярів в умовах упровадження Концепції Нової української школи / Н. Шацька // Нова педагогічна думка. 2018. № 2. С. 100–104. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2018_2_28.

ТОП - 40

Навчально-методичний посібник **«Основи інформатики. Microsoft Word»**, автором якого є **Анна Кравцова**, викладачка ВСП «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу», є практичним ресурсом для формування базових цифрових навичок студентів. У посібнику систематизовано ключові можливості текстового редактора Microsoft Word, розглянуто основи роботи з документами, форматування, використання таблиць, графічних елементів та інструментів автоматизації. Матеріали поєднують теоретичні пояснення та практичні завдання, що сприяють розвитку інформаційної грамотності та підготовці студентів до ефективної роботи з електронними документами у професійній діяльності. Посібник відповідає сучасним освітнім стандартам, підтримує інтеграцію цифрових технологій у навчальний процес та може використовуватися як у класичному, так і в дистанційному форматі. Ресурс розміщений у відкритому доступі за посиланням https://cutt.ly/btfOmDpz.

продовження на стор. 191

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ТА ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ СТУДЕНТІВ

Тетяна Коркушко,
викладач
ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету»

Анотація. У статті розглядається роль фразеологізмів у розвитку пізнавального інтересу студентів до української мови та збагаченні їх мовлення. Автор акцентує увагу на експресивно-оцінній функції сталих висловів і їх культурній значущості. Описано методику активного залучення фразеологізмів у навчальний процес через творчі завдання, тематичні групи та народні вислови. Наголошено на важливості стилістичної диференціації фразеологізмів у мовленні.

Abstract. The article explores the role of phraseological units in fostering students' interest in the Ukrainian language and enriching their speech. The author emphasizes the expressive and evaluative function of idiomatic expressions and their cultural significance. The paper outlines teaching methods that actively incorporate phraseology through creative tasks, thematic groupings, and folk sayings. Special attention is given to stylistic differentiation in the use of phraseological units in spoken and written language.

Мова – це найголовніший засіб навчання й виховання підростаючого покоління, формування особистості, а український народ – носій такої багатющої мови, творець іскрометних перлин, як-от: накрити мокрим рядном; пекти раки; вхопити на кутні; вискочив як Пилип з конопель; на руку ковінька. Лише українцям відомі ці вислови. Усі вони дуже цікаві з погляду свого походження, значення, структури, так як відображають мовні традиції українського народу, професійні та культурні протиставлення, що існують у його свідомості стосовно інших народів. Знання цих мовних скарбів (фразеологізмів), розуміння їх під час читання художньої літератури, сприйняття в усному мовленні, правильне й доцільне вживання є безсумнівним показником освоєння рідної мови.

У фразеології сучасної української мови основним об'єктом дослідження є фразеологічна одиниця, її семантико-синтаксична структура, лексичні, граматичні та стилістичні особливості. Проте навіть єдиного загальноприйнятого визначення на сьогодні немає. Будемо дотримуватися думки М. Жовтобрюха, який вважає фразеологічною одиницею стійке словосполучення, що сприймається як одне ціле, як єдиний вислів або мовний зворот, неподільний на окремі частини без втрати його значення.

Отже, студенти мають збагнути, що у фразеологізмі виявляється щось «над словом». Крім того, сталий вислів виразніший за слово, тому що основна функція слова – номінативна, а фразеологізму – експресивно-оцінна.

У процесі роботи над будь-якою темою з української мови викладач може якнайактивніше залучати прислів'я та приказки. Особливо вдячною є робота з ними під час вивчення складного речення:

- Коли гора не йде до Магомета, то Магомет йде до гори.
- Не поможе ні мило, ні вода, коли такая врода.
- Одному сонце світить, а другому й місяць не зблисне.
- Як доля когось карає, то першу розум забирає.
- Шануй одежу в дворі, вона тебе – в людях (нар. творчість).

Матеріал можна згрупувати за певними темами: правда та кривда, працьовитість-ледарювання. Важлива й активна позиція викладача: він дає короткі пояснення до влучних народних висловів, заохочує до їх відтворення, нагадує літературні твори, в яких вони вживалися, схвалює ведення студентами словників.

Під час такої роботи дуже важливо, щоб викладач чітко пояснив стильову диференціацію використання фразеологічних одиниць у письмовому й усному мовленні. Хоча у студентів повинно бути сформоване розуміння, що слова – переважно стилістично нейтральні, а фразеологізми – стилістично забарвлені, наприклад, ломитися у відчинені двері – книжне, бути гирею на нозі – розмовне, хатка на курячій лапці – фольклорне, а медовії та молочнії ріки – поетичне.

Знання фразеології, вдале використання фразеологізмів є ознакою мовної культури людини. У своїй продуктивній мовленнєвій діяльності студенти рідко вживають фразеологічні звороти, а якщо і вживають, то роблять мовленнєві та граматичні помилки.

Виходячи з цього, вивчення фразеології не може обмежуватися (як це спостерігається на практиці) тільки з'ясуванням поняття про фразеологізми, ознайомленням з фразеологічним словником та синтаксичною роллю стійких сполучень слів у реченні.

Пізнавальний інтерес студентів до рідної мови та збагачення мовлення фразеологічними одиницями може формуватися шляхом вирішення наступних творчих завдань:

1. «Семантичний експеримент». Чи замислювались ви коли-небудь над тим, який зміст вкладають люди у фразеологізм "за двома зайцями"? Що він означає для вас, як ви його розумієте? Висловіть свою думку з цього приводу.

2. Ви, мабуть, знаєте, що від характеру й настрою людини залежить її зовнішність. Зверніться до поданих фразеологізмів і спробуйте скласти твір-мініатюру на тему "Які різні люди нас оточують?"

Бігає очима, як загнаний звір; вирячив очі, як вдавився; посміхнувся, як змія; має рота, як ворота; ходить, як індик; очі веселі, як сама радість; лице, як тінь, темне; задер носа, як слон хобота; очі бігають, як у шолудивого кота; нагнув голову, як віл; очі – мов холодець; надув губи, як мідні труби; зубата, як щука; крутить носом, як собака хвостом; відкрив рота, як піддувайло.

3. Придумайте фантастичну історію про те, як був створений фразеологізм "моя хата скраю".

4. "Цікавий експеримент". Спробуйте описати якусь подію у вашому житті, спочатку не використовуючи фразеологізми, а потім введіть їх у структуру тексту. Який варіант вам більше сподобався? Чому?

5. Запишіть назви творів чи розділів, до складу яких входять фразеологізми.

6. "Фразеологічний синтаксис". Поміркуйте, яку синтаксичну функцію виконують фразеологізми у реченні. Проілюструйте на власних прикладах.

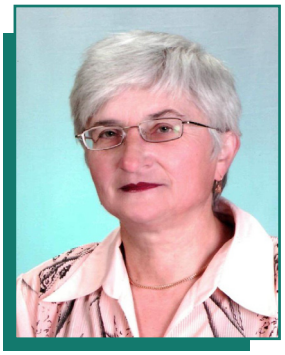
7. "Фразеологічна теорема". Доведіть, що подані вислови є фразеологізмами: взялись, як жиди за оранку; гине, як циган за музикою; менджує, як циган кіньми; обдурив, як циган на ярмарку.

Ефективною буде робота над тематичними групами фразеологізмів, які студенти легше запам'ятають: їжа – український борщ, полтавські галушки; одяг – циганська спідниця (широка, рясна, барвиста), козацькі шаровари (широкі штани); зовнішність – циганське волосся (довге, чорне), білий, як циган (смаглявий), обличчя, як Беркові штани навиворіт (страшне, спотворене); характер – циганської вроди і вдачі (хитрий, прошацький, кочовий, непевний), циганська дитина (занадто сміливa, хитра), жидівська натура (скупий, схильний до ґешефтів), татарська дитина (чужа, така, що відцуралася), хоть куди козак (витривалий, сміливий, відважний, вродливий), китайське терпіння (надзвичайно спокійний); поведінка – китайські церемонії (надмірний вияв увічливості), потанцюєш у мене циганської халяндри (погроза), щоб я трейчи німцем став, а будь ти турецький (прокльони), вискочив, немов козак з гречки (недоречно висловився).

Студентам буде цікаво дізнатися, які саме фразеологічні одиниці вживаються в мовленні наших земляків, а ще ефективніше буде, якщо вони самі зберуть такий матеріал: вискочив, як козак з маку (Народичі), вискочив, як козак з гречки (Любар) – сказав щось недоречне; мовчить, як турок (Ємільчино) – мовчазний; несеться, ніби за ним турок женеться (Лугини) – дуже швидко біжить; труситься, як жид над грішми (Олевськ) – скупий; поспішає, як жид на шабаш (Житомир) – дуже поспішає тощо.

Виконання запропонованих завдань проблемно-пошукового та творчого характеру дасть змогу досконало оволодіти теоретичним і практичним матеріалом з цього розділу мовознавства, а також логічними операціями та вміннями: аналізом, синтезом, порівнянням, узагальненням, зіставленням, конкретизацією, виділенням головного, доведенням власної думки. Важливим є вивчення розділу "Фразеологія" у зв'язку з іншими предметами. Використання фразеологізмів у мовленні повинно стати невіддільною частиною мовлення студентів. Свого часу В.О. Сухомлинський зазначав, що на кожному уроці вчитель повинен ознайомити учнів з двома-трьома фразеологізмами. І не просто ознайомити, а пояснити походження, сферу вживання, доцільність використання, увести й закріпити матеріал у контексті.

Список використаних джерел
https://surl.li/vphncc

ВИВЧЕННЯ ПРОСТИХ ОДНОСКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ НА ОСНОВІ ТВОРІВ ЛІНИ КОСТЕНКО

Людмила Свиріпа,
викладач
КЗ Львівської обласної ради
«Бродівський фаховий педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»

Анотація. У статті зосереджено увагу на граматичній структурі, класифікації та синтаксичних функціях односкладних речень на основі творів Ліни Костенко. Визначено дискусійні питання, що стосуються видів односкладних конструкцій у творах письменниці, розглянуто зразки різних типів односкладних речень, що сприятиме кращому засвоєнню теми та популяризації творчості Ліни Костенко.

Abstract. The article focuses on the grammatical structure, classification and syntactic functions of single-clause sentences based on the works of Lina Kostenko. It identifies controversial issues concerning the types of single-clause constructions in the writer's works and examines examples of different types of single-clause sentences, which will contribute to a better understanding of the topic and popularisation of Lina Kostenko's work.

Метою дослідження є ознайомити студентів із дискусійними та проблемними питаннями вивчення односкладних речень, проаналізувати структурно-семантичні особливості односкладних конструкцій, які функціонують у творах Ліни Костенко, усвідомити специфіку кожного типу речень, їх роль у створенні індивідуального стилю і творчої манери письменниці.

Предметом дослідження є типологія простих односкладних речень у творчості Ліни Костенко. Ознаки, функції та призначення простих односкладних речень визначають їх роль і основне завдання вивчення однойменного розділу — сформувати у студентів здатність комунікативно доцільно використовувати односкладні речення у мовленні, спираючись на творчість класика української літератури. Вивчення цієї теми на заняттях із студентами свідчить про наявність помилок у визначенні й використанні простих односкладних речень. Це невміння визначати різновиди таких речень, змішування неозначено-особових і безособових речень, односкладних називних і неповних (особливо еліптичних), безособових і особових речень з підметом, що виражений словосполученням; визначення називних речень і неповних особових (особливо, коли пропущений присудок). Вивчення теми на основі творів Ліни Костенко сприятиме актуалізації та систематизації знань із синтаксису, тому що мовлення певної частини студентів характеризується одноманітністю через невміння будувати й використовувати різні типи односкладних конструкцій.

Вчені-мовознавці розглядають односкладне речення як таке, що має один головний член замість двох (підмета і присудка), і наголошують, що такі речення здатні виражати повноцінну думку без додаткового контексту. Дослідники виділяють різні види односкладних речень, як-от: **дієслівні** (означено- та неозначено-особові, безособові, узагальнено-особові) та **називні**, класифікуючи їх залежно від граматичних та семантичних критеріїв. Необхідно відрізняти односкладні речення від неповних, які потребують додаткового тексту для розуміння, на відміну від односкладних, що є самодостатніми.

Незважаючи на те, що питання дослідження односкладних речень розглядали раніше В. Брицин, І. Вихованець, В. Горяний, Н. Гуйванюк, П. Дудик, А.Загнітко, Л. Коваль, І. Слинько, О. Синявський, О. Шахматов, Ю. Шевельов, К. Шульжук та ін., ще й сьогодні існує чимало проблем щодо чіткої класифікації односкладних речень, визначення засобів вираження цих речень, визначення їхнього вживання в різних стилях української мови. Односкладні речення в текстах наукового стилю досліджували Н. Гінзбург, В. Кухарєва, В. Шабуніна. Так, Н. Гінзбург виділяє такі типи односкладних речень: безпідметові речення (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові речення), безособові та інфінітивні, а В. Кухарєва розглядає важливість комунікативного потенціалу односкладних речень у науковому тексті. Дослідниця В. Шабуніна аналізує роль односкладних речень в науково-навчальних текстах, поділяє односкладні речення на означено-особові, неозначено-особові, безособові, інфінітивні та номінативні.

Варто зауважити, що і в XXI ст. деякі типи односкладних речень вчені розглядають порізному, особливо це питання стосується вивчення односкладних речень у школі, коледжах, технікумах, училищах. Проблематичним є питання вивчення інфінітивних та безособових речень, називних (номінативних) та еліптичних речень (неповних двоскладних за будовою і повних за змістом), співвідношення головного члена таких речень з групою підмета чи присудка. Правда, важливо зазначити, що спільне у визначенні ключових аспектів односкладних речень виділяють вчені-лінгвісти (І. Вихованець, В. Горяний, І. Слинько, К. Шульжук та інші) в процесі дослідження питання: а) предикативна основа односкладного речення складається або з підмета, або з присудка, але не з обох одночасно; б) односкладні речення виражають завершену думку і не потребують доповнення на відміну від неповних речень.

Не зважаючи на те, що вивчення односкладних речень має давню історію, велику кількість наукових розвідок і праць, це питання і сьогодні залишається серед найменш вивчених і досліджених. Саме через відсутність єдиного підходу до вивчення односкладних речень і виникає недостатність чіткого поділу класифікації цих речень, неоднозначність тлумачень окремих видів односкладних конструкцій.

Тому актуальність нашого дослідження викликана необхідністю поглибленого та системного вивчення односкладних конструкцій сучасної української літературної мови на заняттях рідної мови в коледжах, адже односкладні речення відіграють ключову роль у створенні особливої, часто філософської, атмосфери творів Ліни Костенко, надаючи їм унікального звучання. Дослідження показує, що поетеса майстерно використовує різні типи односкладних речень для досягнення певного художнього ефекту, що сприяє поглибленому засвоєнню складної теми.

Виклад основного матеріалу. Речення за будовою поділяються на двоскладні (містять підмет і присудок) та односкладні. Односкладним називається таке речення, у якому організаційним центром є один головний член – підмет або присудок. За морфологічними ознаками головного члена односкладні речення поділяються на дві групи:

- речення, у яких головний член співвідносний з підметом (називні або номінативні речення);
- речення, у яких головний член співвідноситься з присудком (особові та безособові речення).

Називні або номінативні речення – це такі речення, у яких головний член (підмет) виражений іменником у називному відмінку однини чи множини. У таких реченнях стверджується наявність предмета чи явища в реальній дійсності. Головний член такого речення може бути виражений іменником, займенником, кількісно-іменним словосполученням, субстантивованими словами.

Такі речення можуть бути непоширеними і поширеними. Поширеними називні речення можуть бути узгодженим чи неузгодженим означенням, відокремленим чи невідокремленим. Наприклад: Досвід; Акація; Затінок, сутінок, день золотий; Високовольтна лінія Голгоф; Веселий привид прабаби; Фонтан, кальян і сльози на зорі; Сальто-мортале; Холод висоти; Блискучі міфи; Страусові пера. Узгоджене означення переважно стоїть перед головним членом, після головного члена воно рідко буває і в основному є відокремленим: Козацька школа, крита очеретом, благенькі стіни, плетені з лози…три лави, стіл, псалтир і образи; Вузенька вуличка; Стіна, повита хмелем; Древлянський триптих; Мокрі ниви і порожній шлях. Неузгоджене означення вживається як перед головним членом, так і після нього: Син білявого дня і чорнявої ночі; Старої казки пісня лебедина; Незнятий кадр незіграної ролі; Лужечок з травами нежатими; Вогненний світ оранжу і карміну; Пекучий день… лісів солодка млява… смага стежок…сонливиці левад; Бляшаний звук води, веселих крапель кроки.

Називні речення за значенням і функцією в мовленні поділяють на: а) буттєві, у яких стверджуються існування предмета чи явища у реальній дійсності: І дощ, і сніг, і віхола, і вітер; І жах, і кров, і смерть, і відчай, і клекіт хижої орди, маленький сірий чоловічок накоїв чорної біди; І день, і ніч, і мить, і вічність; Пливе перон за сизими шибками. Туман… Шлагбаум…Тиша… Переїзд…; Зима; Стародавній замок; Печаль королівських лип; б) вказівні з частками ось, он, от: Он стежка, по якій вже тільки сніг іде; А ось вузенька кладка в три жердини; А ось і я; Ось наш поріг, хіба не впізнаєш?; Ось коник білий, коник вороний; От бідний грек! в) оцінні, в яких ствердження наявності предметів або явищ поєднується з їх емоційною оцінкою та окличною інтонацією: Така краса, висока і нетлінна, що хоч спинись і з Богом говори; Такий чужий ; Такий туман, аж піють сірі півні; ті журавлі, і їх печальні сурми; Такий палаючий вітер! г) власні назви книжок, журналів, організацій, установ, заголовків тощо: «Маруся Чурай», «Берестечко», «Тінь королеви Ядвіги», «Стара фортеця з косими бійницями», «Маркова скрипка», «Чуже весілля, «Записки українського самашедшого».

Номінативні речення слід відрізняти від еліптичних (двоскладних неповних за будовою, але повних за змістом). Еліптичні речення передають предикативні відношення, називаючи предмет і дію, яка йому властива. Місце пропущеного присудка в еліптичних реченнях може зайняти не одне дієслово, а будь-який синонім: Земля у росах, як в парчі (мерехтить, виграє, світиться тощо); Бо хто за що, а ми за незалежність; Куди ж ви дивитесь, народи, сьогодні ми, а завтра – ви! Жоржини на чорнобильській дорозі. На пропуск такого дієслова-присудка указують додатки та обставини, що залежать від пропущених дієслів: Сиві мальви при дорогах на Волині; Цей гребінь мені до лиця; Веселка в літа на брові; Над хаткою небо; І знов голубе; Нове століття вже на видноколі; Багато справ ще у моєї долі; А де ж мій сад божественних пісень? На оболонях верби у болоньях; І той у небі зморений лелека, і те гніздо лелече на стовпі.

Називні речення лише за допомогою одного члена фіксують і предмет думки, і його наявність. Наприклад: Смаглява золота віолончель; Сутінь; Гуаш і смальта; Барви на мед; Нове століття, ба, тисячоліття. Називні речення найчастіше використовують для змалювання пейзажів, певної обстановки, для відтворення вражень від якихось картин, адже такі речення характеризуються лаконізмом, глибиною інформації, образністю та експресивністю: Безпомічні вірші перші; Нещасне перше кохання; Спокійні очі; Сива голова; Шорстка кирея кольору нічного; Звичайна собі мить; Звичайна хата з комином; Дега; Художник; Дивак; Самітник.

Односкладні особові речення (головний член співвідносний з присудком) поділяються на: а) означено-особові; б) узагальнено-особові; в) неозначено-особові.

Означено-особові речення – це такі речення, у яких головний член виражає дію, що виконується чи буде виконуватися певною особою (чи особами): Любіть травинку і тваринку, і сонце завтрашнього дня, вечірню в попелі жаринку, шляхетну інохідь коня! В таких реченнях уся увага зосереджується на дії, на виділенні дієслова, що надає висловлюванню виразності, динамічності. Відсутній підмет в означено-особових реченнях легко відновити, але потреби в цьому немає, адже на певну особу (я, ти, ми, ви) вказує закінчення дієслова-присудка.

Головний член означено-особових речень виражається лише особовими формами дієслова: а) дієсловом у 1-ій або 2-ій особі однини чи множини дійсного способу: Відмикаю світанок скрипічним ключем; Чекаю дня, коли собі скажу…; отак пройду крізь твій великий подив, не зачеплюсь об лагідні слова; Іду; Бреду; Захочу, то й спочину; Розбиті ноги остужу в росі; Послухаю цей дощ; Йдемо крізь ніч, крізь бурю степову; По-перше, чи до неї допливеш?; Буває, часом сліпну од краси; Не люблю каламутного слова; Вечірнє сонце, дякую за день; Вечірнє сонце, дякую за втому; Вечірнє сонце, дякую за всіх, котрі нічим не осквернили душу; Чи біля тебе душу відморожу, чи біля тебе полум'ям згорю; б) дієсловом у 2-ій особі однини або 1-ій та 2-ій особах множини наказового способу: Сідай; Спочинь з дороги, брате; Шукайте цензора в собі; Моя любове! Я перед тобою. Бери мене в свої блаженні сни; Лиш не зроби слухняною рабою, не ошукай і крил не обітни; Не забувайте незабутнє; Пишіть листи і надсилайте вчасно; І не знецінюйте коштовне, не загубіться у юрбі, не проміняйте неповторне на сто ерзаців у собі; Господи, пробач мені моє зухвальство, що я сподіваюсь бути почутою.

Узагальнено-особовими називають такі речення, у яких дійова особа мислиться узагальнено, а дія стосується будь-кого. Головний член узагальнено-особових речень виражається переважно дієсловом у формі 2-ої особи однини чи множини: Він, – каже, – гордий. З ним не звариш каші; Людині бійся душу ошукать; Люди, будьте взаємно красивими!; Бувай здоровий і пливи щасливий; Я не скажу: «Хвилино, спинись! Хви-

лино, будь!». Зрідка в таких реченнях присудок може виражатися іншими особовими формами: Дерево пізнають за плодами; Народ не вибирають; Не живемо, а вибачаємось; І не минає, не минає! Ох, не повчайте молодих! Тримай від себе хама на версту! Віддай людині крихітку себе! Такі речення виражають узагальнені судження, поради, застереження, в основному вживаються в прислів'ях, загадках, приказках, переважають у художньому та побутовому стилях і надають мовленню афористичного характеру.

Узагальнено-особовими є також речення, які передають психічний стан особи в певних типових ситуаціях: Не будь рабом і смійся, як Рабле!; Лиш храм збудуй, а люди в нього прийдуть; Лише борись, а щастя не втече; Ідеш, ідеш, а ще й не половина, ідеш, ідеш, хоч добре, не один; Подбати мушу про якусь копійку; куди не глянеш в даль оцю окреслену – тут споконвіку скрізь лилася кров; Криши, ламай, трощи стереотипи! Такі речення Ліни Костенко передають дію або стан автора, розкривають настрій, узагальнюючи, переносячи на інших людей, які перебувають у подібній ситуації. Речення виражають загальнолюдську мудрість, що робить їх схожими на прислів'я. Конкретних прикладів узагальнено-особових речень у творах Ліни Костенко не так і багато, але вони додають афористичності та загальнолюдського значення її поезії, підсилюють філософське значення поезії, перетворюючи спостереження на загальні істини, які стосуються будь-якої людини.

Неозначено-особовими називаються речення, у яких головний член виражає дію, що стосується невизначеної кількості осіб. У ролі головного члена цих речень виступають: а) дієслова в 3-ій особі множини теперішнього або майбутнього часу дійсного способу: Чи хоч пучечок тої калини мені на груди покладуть? Лиш виведуть те слово із тої в'язі літер, а слово ж без коріння, покотиться, втече; І тільки при людях, мабуть, дерева тремтять від жаху, бо кращих із них поведуть ні за що ні про що на плаху; Нас зустрічають хлібом-сіллю; Мова солов'їна, а тьохкають чортзна-що; б) дієслова у формі множини минулого часу дійсного способу: Покромсали життя моє на частки, на тьмяну січку слів і суєти; Йому скрутили руки і здали; І це було в той год страшний, коли п'ятьох старшин козацьких розіп'яли; Той монастир недавно збудували; І добре, що над нами висить він височенько, а то б уже й на ньому болото розвели; Хрести порубали на дрова, не гнівайтесь на людей, - війна; Поетів закопували у вічну мерзлоту; Докотили Україну до прірви; Ведуть коня вороного; Одних приставили до стінки, а інших вбили крадькома; Скільки цвіту з мене обтрусили, скільки яблук з мене продали. Дійова особа у таких реченнях відсутня й точно назвати її не можна, тому що головну увагу зосереджено на самій дії, а не на дійовій особі. Дія, яка позначена дієсловом-присудком, стосується багатьох осіб, перелік яких неможливий або зайвий. Неозначено-особові речення передають думку динамічно, експресивно, тому й використовуються переважно в художній літературі.

Безособовими називають такі односкладні речення, у який головний член (співвідносний з присудком) позначає дію, процес або стан, що мислиться незалежно від носія стану, без активної участі особи: А може, й зараз твориться бурштин, але про це ще людям невідомо? Це ж треба мати сатанинський намір, таїть в собі невиліковний сказ, щоб тяжко так знущатися над нами, та ще й в усьому звинувачувати нас!

Головний член безособового речення може виражатися: а) безособовими дієсловами, що називають явища природи або стан людини: Задощило, захлюпало, серпень випустив серп; Усіх трясло з того переполоху; Як холодно; В безсмерті холодно, і холодно в житті; Розвиднілось, на небі тремтіли ще досвітні зорі; Посутеніло, пролетів кажан; Світає, Господи, світає; Заморосило осінь у сльозу; Понасипало кучугури і ліс весь снігом замело; Трохи полегшало, та сумно на душі; Кружляє листя, і не чутно кроків; б) особовими дієсловами в безособовому значенні: Людям не те що позакладало вуха – людям позакладало душі; Нації вмирають не від інфаркту, спочатку в них відбирає мову; Я просто хочу, щоб до наступної ери з кожного сьогоднішнього злочину не виросло завтрашніх двісті; На жаль, чудес на світі не буває; Гей, де ж тебе так, хлопче, забарило? Заграли знову труби до походу, війнуло громом з Тясмина-ріки; Скасовано угоду; Там зламано границі; Там, як зривались чорні бурі, чорнозем тоннами несло; в) дієслівними формами на –но, -то: Розп'ято нас між заходом і сходом, що не орел – печінку нам довбе; А між іншим, якщо відверто, то була я дурною і доброю; Хай буде все небачене побачено, хай буде все пробачене пробачено; Хай буде вік прожито як належить; Видно в огні блискавиці: рифи лежать горілиць; Святі ворота взято на ланцюг; Багато слів страшних тут наговорено; Багато слів написано пером, несказане лишилось несказанним; О, скільки взято нот і списано паперу; Затишно дітям в пазусі казок; Мучено; Мічено; В душу насмічено; Долю обкрадено й плівку засвічено; г) словами немає (нема), не було, не буде, при яких

є додаток у Родовому відмінку: Немає ради; Ради тут нема; Ще назва є, а річки вже немає; Ще немає ні людства, ні преси, ні головліту, а цензура вже є; У мене жодних претензій нема до Долі – моєї обраниці; Нема краси в затятості безсилій; І рад вернутись, та нема вже сил; Ще осені такої не було; ґ) прислівниками (словами категорії стану): важко, приємно, добре, жаль, тепло, холодно, слід, шкода, треба, можна тощо (часто із зв'язкою або без неї): Душа летить в дитинство, як у вирій, бо їй на світі тепло тільки там; Приходив дощ, а потім було зимно; І все на світі треба пережити; І наперед не треба ворожити, і за минулим плакати не варт; З таким минулим можна і в майбутнє; Не треба думати мізерно; В таке цвітіння, князю Володимире, тобі не важко бути кам'яним?; На світі можна жить без еталонів; Якщо не можна вітер змалювати, прозорий вітер на ясному тлі, змалюй дуби, могутні і кислаті, котрі од вітру гнуться до землі; Митцю не треба нагород; А й правда, крилатим ґрунту не треба; Хай буде легко. Дотиком пера; Хай буде вічно. Спомином пресвітлим; Хай буде гірко. Спогадом про вас; Хай буде світло. Спогадом предивним; Хай буде легко. Це був тільки сон.

Інфінітивними називаються такі односкладні речення, головний член яких виражений інфінітивом (неозначеною формою дієслова), вказують на можливу або неможливу, необхідну або неминучу дію.

Серед інфінітивних речень виділяють: а) розповідні із значенням ствердження чи заперечення дії, її можливості чи неможливості: Любов відкрити важче, ніж Америку; Зробити щось, лишити по собі; Це ж треба мати сатанинський намір, таїть в собі невиліковний сказ, щоб тяжко так знущатися над нами, та ще й в усьому звинувачувати нас; І сам не знаю, – щоб одну кохати, а другу в церкву до вінця вести; То ж відпустити дівчину негайно і скасувати вирока того; Вікам посивіли вже скроні, а все про волю не чувать; На світі можна жить без еталонів, по-різному дивитися на світ: широкими очима, з-під долоні, крізь пальці, у кватирку, з-за воріт; Слова натягувать, як луки, щоб вчасно збити на льоту нерозшифрованої муки невідворотну німоту; Триматись вільно й незалежно, перемовчати: хто кого; І так беззахисно й безмежно чекати голосу твого; б) спонукальні речення, що виражають побажання, прохання, пропозиції, поради, наказ, заклик: Сміятись краще все-таки, ніж плакать; Завмерти, слухати, не дихать, зненацька думку перервать; Заснути, все забуть; Нам треба жити кожним днем, не ждать омріяної дати; Горіть сьогоднішнім огнем, бо потім може й не настати; в) питальні речення: І як тепер тебе забути? Але ж, мабуть, ми правди не зурочим, що світ вже так замішаний на злі, що як платити злочином за злочин, то як же жити, люди, на землі? За що себе корити? Що ж мені кричати? Які мені сказати їм слова? г) речення, що виражають бажаність чи небажаність дії. У таких реченнях до складу головного члена входять частка б (би): Бодай би вік не бачить цих бояр; Було б одразу присудить до страти; Заснути, все забуть, прокинутись би собою; Ідеш…Ідеш.. Хоч би вже відпочить.

Висновки. Вивчення односкладних речень у творчості Ліни Костенко демонструє їхню важливу роль у розкритті почуттів та думок письменниці, а також у створенні особливої виразності. Односкладні конструкції допомагають увиразнити емоційне напруження, створюють лаконічність, що посилює драматизм або ж надає творам Ліни Костенко особливої ліричності й філософської глибини, допомагає краще засвоїти програмовий матеріал. Аналіз односкладних речень у її творчості виявляє багатий синтаксичний ресурс, який використовується для досягнення стилістичних цілей, підкреслення певної ідеї або створення ефекту прямого звернення до читача. Односкладні речення, незалежно від виду, посилюють емоційне напруження та передають глибокі переживання, що є ключовими в поезії Ліни Костенко, надають творам стислості та точності, а це робить думку більш концентрованою та підсилює драматизм сказаного. Аналіз односкладних речень показує, як письменниця вміло використовує односкладні речення з метою підкреслення певних ідей та формування авторської позиції.

Список використаних джерел
https://surl.li/rmyehm

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ДО НАУКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Олена Гранда,
викладач
Тернопільського кооперативного фахового коледжу

Анотація. У статті досліджується роль підготовки студентів до наукової комунікації іноземною мовою як важливої складової професійної освіти. Розглянуто методичні підходи до розвитку мовної, академічної та міжкультурної компетентностей, що забезпечують ефективну презентацію наукових результатів у міжнародному освітньому просторі. Акцент зроблено на практичних аспектах підготовки до конференцій, публікацій та наукових дискусій, а також на ролі викладача як наставника та культурного посередника

Abstract. The article examines the role of preparing students for scientific communication in a foreign language as an important component of professional education. The study considers methodological approaches to developing linguistic, academic, and intercultural competences that ensure the effective presentation of research results in the international educational space. Emphasis is placed on practical aspects of preparing for conferences, publications, and scholarly discussions, as well as on the role of the instructor as a mentor and cultural mediator.

У сучасному глобалізованому світі здобувачі освіти повинні володіти не лише професійними знаннями, а й вміти ефективно спілкуватися іноземною мовою у науковому та академічному середовищі. Іншомовна наукова комунікація включає участь у міжнародних конференціях, підготовку публікацій у журналах, ведення дискусій та презентацій, що репрезентують як особисті дослідження, так і національну наукову спільноту. Формування таких умінь є складовою професійної освіти, адже воно сприяє:

- розвитку академічної компетентності;
- підвищенню міжнародної мобільності студентів;
- зміцненню іміджу національної освіти на світовій арені;
- розвитку міжкультурної готовності майбутніх фахівців.

Більшість українських студентів мають обмежений досвід публічних виступів іноземною мовою. Це створює труднощі під час участі у міжнародних конференціях, підготовки статей для іноземних журналів та інтеграції у глобальні академічні спільноти. Цей факт є певним викликом сьогодення, бо іноземна мова є не лише засобом комунікації, а водночас й інструментом культурної презентації країни, вітчизняної наукової спільноти та самоідентифікації.

Основна проблема полягає у відсутності системного підходу у підготовці студентів до наукової комунікації, що поєднує мовні, методичні та міжкультурні аспекти. Сучасний освітній процес вимагає від студентів не лише ґрунтовних знань у своїй галузі, але й здатності ефективно інтегруватися у світове наукове співтовариство. Ефективна методика підготовки має поєднувати розвиток професійно орієнтованих мовних навичок, академічної комунікації, міжкультурної компетентності та цифрової грамотності. Розглянемо ці підходи детальніше.

Для підготовки до наукових виступів іноземною мовою необхідний цілеспрямований розвиток професійно орієнтованих мовних навичок. Цей процес включає не лише загальне володіння мовою, але й спеціальні вміння, пов'язані з академічним дискурсом та специфікою наукової сфери. Одним із важливих аспектів цієї роботи, який, на жаль, часто упускається в роботі зі студентами, є інтенсивна робота з автентичними науковими текстами. Це забезпечує занурення студентів у реальне професійне середовище та розвиває здатність сприймати складну наукову інформацію. Ось деякі приклади реалізації аспекту у педагогічній діяльності.

- **Аналіз публікацій у міжнародних журналах.** Студенти повинні регулярно вивчати статті з високорейтингових, рецензованих видань (наприклад, Scopus, Web of Science). Це допомагає зрозуміти актуальні тенденції, стандарти якості дослідження та рівень вимог міжнародної спільноти.
- **Вивчення структури наукових статей, стилістики та специфічної термінології.** Необхідно детально розбирати типову структуру IMRAD (Introduction/Вступ, Methods/Методи, Results/Результати і Discussion/Обговорення), засвоювати клішовані фрази академічного письма, а також чітко диференціювати вузькоспеціалізовану термінологію від загальновживаної лексики.
- **Виконання вправ на розуміння, перефразування та переклад професійних матеріалів.** Навички критичного читання закріплюються через виконання завдань, спрямованих на стисле викладення основної ідеї (summary writing), перефразування складних речень (paraphrasing) та точний переклад ключових розділів, що є важливим для підготовки власних публікацій.

Наступним складовим методики є тренування академічних виступів та презентацій, що передбачає уміння не лише написати, але й якісно представляти результати своєї роботи. Ця навичка, безсумнівно, сьогодні є ключовим елементом міжнародної кар'єри. Практика публічних виступів має бути максимально наближена до реальних умов. Для цього викладач може скористатися такими прийомами, як:

- **Моделювання міжнародних конференцій в аудиторії.** Організація навчальних сесій, де студенти виступають у ролі доповідачів, модераторів та слухачів. Це включає дотримання регламенту, використання професійного жаргону та правил поведінки на заходах.
- **Підготовка слайдів, структурованої доповіді та усного виступу.** Основна увага приділяється лаконічності та візуальній ефективності презентацій, логічній побудові усного повідомлення та тренуванню чіткої вимови та інтонації.
- **Практика відповідей на запитання англійською та іншими іноземними мовами (Q&A session practice).** Цей етап є найважливішим для розвитку гнучкості мислення та миттєвої реакції. Студенти тренуються формулювати коректні та вичерпні відповіді, відстоювати свою позицію та ввічливо реагувати на критику.

Формування міжкультурної компетентності як здатність адаптуватися та ефективно взаємодіяти з представниками різних культур. Успішна міжнародна співпраця неможлива без розуміння культурного контексту. Для досягнення цієї мети необхідне:

- **Ознайомлення студентів з нормами академічного етикету та культурними особливостями інших країн.** Вивчення правил написання офіційних електронних листів, звернення до колег, дотримання таймінгу зустрічей та норм невербальної комунікації, які можуть суттєво відрізнятися у різних країнах (наприклад, у Північній Америці, Європі чи Східній Азії).
- **Обговорення способів представлення національної культури через науковий контент.** Студентів потрібно навчати, як коректно інтегрувати національний дослідницький контекст та культурні особливості у свою наукову роботу, таким чином популяризуючи українську культуру в міжнародному науковому та освітньому просторі.
- **Розвиток навичок культурного порівняння та емпатії.** Через кейси та рольові ігри відбувається тренування здатності бачити ситуацію очима партнера з іншої культури, що запобігає конфліктам та сприяє налагодженню продуктивної співпраці.

Активне використання цифрових технологій відкриває необмежені можливості для міжнародної комунікації, значно розширюючи географічні рамки навчального процесу.

- **Онлайн-конференції та вебінари** залучають студентів до пасивного (прослуховування) та активного (участь у дискусіях) форматів міжнародних онлайн-заходів. Це допомагає звикнути до різних акцентів та форматів подачі матеріалу.
- **Міжнародні академічні обміни** сприяють участі у програмах типу Erasmus+, стипендіях та короткострокових навчальних візитах,

що є найкращим способом закріпити всі набуті навички в реальному багатокультурному середовищі.

• **Дистанційні проєкти та колаборації з іноземними закладами**, що включають організацію спільних дослідницьких або навчальних проєктів між групами студентів з різних університетів світу. Це вимагає регулярної комунікації, планування та спільного використання цифрових інструментів для досягнення загальної мети, залучає студентів до міжнародної співпраці.

Таким чином, застосування цієї комплексної методики, що охоплює аналіз тексту, публічну комунікацію, міжкультурне порозуміння та цифрові інструменти, дозволяє підготувати висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, здатних вільно та впевнено працювати на світовій науковій арені.

Як ми бачимо, роль викладача у підготовці студентів до міжнародної наукової діяльності є багатогранною та критично важливою. Викладач виступає не просто як джерело знань, а як наставник та посередник між локальною освітою та глобальною науковою спільнотою. Насамперед педагог має сформувати міцну наукову базу та критичне мислення студентів, що є основою для будь-якої дослідницької роботи. Це включає не лише викладання матеріалу за профілем, але й навчання методології наукових досліджень, аналізу першоджерел та академічної доброчесності. Викладач повинен активно заохочувати студентів до самостійної дослідницької роботи, допомагаючи їм визначати актуальні та міжнародно значущі наукові проблеми та формулювати гіпотези. Він стає культурним медіатором, який консультує щодо змісту та структури виступу, допомагає опанувати спеціалізовану термінологію, моделює академічні дискусії, сприяє розвитку академічної самостійності та критичного мислення студентів. Говорячи у цій статті про «викладача», ми, звісно, маємо на увазі колективну роботу педагогів, що працюють зі студентами в різних напрямках: це і викладачі профільних дисциплін, і викладачі-філологи з української мови за професійним спілкуванням та іноземної мови за професійним спрямуванням, викладачі інформаційних технологій та комунікацій та інші фахівці.

Таким чином, за дотримання комплексного підходу у підготовці студентів до наукової комунікації іноземною мовою забезпечується ефективне представлення результатів досліджень на міжнародному рівні; інтеграція у глобальні академічні та професійні спільноти; формування позитивного іміджу національної освіти; розвиток мовної, комунікативної та міжкультурної компетентності, що підвищує конкурентоспроможність майбутніх фахівців.

Іншомовна наукова комунікація є ключовою складовою професійної освіти. Системна підготовка студентів забезпечує високий рівень академічної компетентності, професійну мобільність і здатність представляти національну науку на міжнародному рівні, а використання сучасних методик, автентичних матеріалів та цифрових технологій робить навчальний процес ефективним і сучасним.

Список використаних джерел

1. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. – Council of Europe, 2020.

2. Scientific (IMRaD) Research Reports – Overview. URL: https://writingcenter.gmu.edu/writing-resources/imrad/writing-an-imrad-report

3. UNESCO. Linguistic Diversity and Multilingualism on the Internet. – Paris: UNESCO Publishing, 2021.

4. Соловей С. Академічна мобільність студентів у контексті європейської інтеграції освіти. Вища освіта України, 2022.

5. Стратегія публічної дипломатії МЗС України на 2021–2025 роки, розроблена за підтримки експертів групи кризового управління програми розвитку ООН в Україні при МЗС України. URL : https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ТА ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Олена Грановська,
Ірина Демянчук,
викладачі ВСП « Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»

Анотація. У статті розглядається роль академічної доброчесності у процесі викладання та вивчення англійської мови. Аналізується вплив недоброчесної поведінки (плагіат, списування, фабрикація результатів) на якість мовної освіти. Особлива увага приділена педагогічним підходам, що сприяють формуванню етичної поведінки у студентів. Обґрунтовується необхідність інтеграції принципів академічної доброчесності у всі етапи освітнього процесу, зокрема через навчальні завдання, оцінювання та міжособистісну комунікацію в аудиторії.

Abstract. The article examines the role of academic integrity in the process of teaching and learning the English language. It analyzes the impact of dishonest practices such as plagiarism, cheating, and data fabrication on the quality of language education. Particular attention is given to pedagogical approaches that foster ethical behavior among students. The necessity of integrating academic integrity principles into all stages of the educational process is substantiated, especially through classroom tasks, assessment, and interpersonal communication.

У сучасному світі, який дедалі більше орієнтується на знання та інформаційні технології, питання академічної доброчесності набуває виняткової важливості. Академічна доброчесність – це фундаментальна цінність освіти, що передбачає відповідальне, чесне та етичне ставлення до навчання і наукової діяльності. Вона є ключовою для забезпечення високої якості освіти та формування справжніх компетентностей у студентів. Особливо важливим є дотримання принципів академічної доброчесності у процесі викладання та вивчення англійської мови. Англійська як міжнародна мова спілкування, наукових досліджень та професійної діяльності вимагає не лише володіння лінгвістичними навичками, а й розвитку моральної відповідальності за якість власної роботи. Недоброчесність у мовній освіті, зокрема плагіат і списування, підриває цінність освітнього процесу, знижує мотивацію до саморозвитку та негативно впливає на академічну репутацію освітніх закладів.

Академічна доброчесність – це система етичних принципів і норм, що регулюють поведінку учасників освітнього процесу. До основних її проявів належать: самостійне виконання навчальних завдань, недопущення плагіату, повага до інтелектуальної праці інших, об'єктивність в оцінюванні знань. Для викладачів англійської мови академічна доброчесність є не лише нормою поведінки, а й педагогічним інструментом формування громадянських та моральних якостей студентів. Найпоширенішими порушеннями в навчанні англійської мови є: плагіат під час написання есе чи проєктів (копіювання з інтернету), використання онлайн-перекладачів без критичного аналізу, списування під час тестування, фабрикація джерел чи прикладів у завданнях. Ці прояви спотворюють навчальні результати, знижують мотивацію до реального засвоєння знань та шкодять розвитку навичок критичного мислення.

Викладач англійської мови виконує подвійну функцію: мовного наставника і морального орі-

єнтира. Основні підходи, які сприяють формуванню доброчесності: створення культури довіри в аудиторії, моделювання етичної поведінки (власний приклад), чітке інструктування щодо запобігання плагіату, використання завдань, які важко скопіювати (творчі есе, дебати, проєкти), використання автентичних джерел та критичного аналізу текстів. Інтеграція академічної доброчесності у освітній процес можлива через: оцінювання не лише результату, а й процесу роботи, пояснення цінності самостійної праці через рефлексію, використання антиплагіатних сервісів для навчання, а не лише контролю.

Сучасний освітній процес має справу з низкою викликів, пов'язаних із підтримкою доброчесності. Зокрема поширення цифрових технологій і відкритого доступу до інформації значно ускладнює контроль за оригінальністю робіт. Студенти мають легкий доступ до різноманітних ресурсів, що стимулює спокусу порушити етичні норми. Крім того, популярність інструментів штучного інтелекту, таких як автоматичні перекладачі чи генератори текстів, відкриває нові можливості для «легкого» виконання завдань, водночас ставлячи під загрозу академічну доброчесність.

Водночас, ці ж технології можуть стати ефективним інструментом формування доброчесності, якщо їх використовувати усвідомлено. Наприклад, застосування антиплагіатних сервісів у освітньому процесі не лише контролює оригінальність, а й навчає студентів самоконтролю і розуміння важливості унікальної роботи. Викладачі можуть інтегрувати у програму заняття з аналізу текстів, роботи з джерелами та цитування, що підвищує мовну і академічну грамотність.

Культурний контекст відіграє важливу роль у формуванні уявлень про академічну доброчесність. У багатьох країнах і освітніх системах ставлення до плагіату, списування та інших форм недоброчесності відрізняється. Наприклад, у колективістських культурах може бути менш розповсюдженим акцент на індивідуальну власність на ідеї, що іноді призводить до менш суворого ставлення до запозичень. Водночас у англомовних країнах академічна доброчесність розглядається як невід'ємна частина освітнього процесу та наукової етики. Для викладання англійської мови це означає необхідність врахування культурного різноманіття студентів та підвищення їх обізнаності з міжнародними стандартами академічної етики. Важливо створювати навчальні матеріали, що містять пояснення принципів доброчесності, а також практичні завдання, які допомагають адаптуватися до нових норм поведінки в академічному середовищі.

Психологічний клімат у навчальній аудиторії значно впливає на дотримання етичних норм. Студенти, які відчувають підтримку, розуміння і справедливе ставлення, менше схильні до порушень доброчесності. Натомість стрес, перевантаження, страх невдачі можуть спонукати до списування чи плагіату.

Викладачі англійської мови можуть застосовувати різні техніки для зниження рівня тривоги і формування довірчої атмосфери: гнучкі форми оцінювання, диференційовані завдання, заохочення командної роботи та взаємної підтримки серед студентів. Важливо, щоб студенти розуміли, що помилки – це частина процесу навчання, а чесність і відкритість цінуються вище за ідеальні оцінки.

Практичні рекомендації для викладачів англійської мови

1. Інформувати студентів про академічну доброчесність з першого заняття, пояснюючи важливість етичних норм і наслідки порушень.
2. Впроваджувати різноманітні форми оцінювання, які ускладнюють списування (усні відповіді, проєкти, презентації, портфоліо).
3. Навчати студентів навичкам роботи з джерелами, правильному цитуванню та оформленню списку літератури.
4. Використовувати антиплагіатні системи не лише для контролю, а й як навчальний інструмент.
5. Заохочувати критичне мислення і творчість через інтерактивні методи навчання (дебати, рольові ігри, дискусії).
6. Створювати підтримувальне середовище, де студенти можуть обговорювати складнощі і звертатися за допомогою.
7. Проводити регулярні бесіди і тренінги з питань етики, залучаючи експертів і використовуючи приклади з практики.

Отже, академічна доброчесність у процесі викладання та вивчення англійської мови є ключовим чинником формування якісної освіти та розвитку моральних цінностей у студентів. Вона забезпечує не лише об'єктивність оцінювання знань, а й сприяє вихованню відповідального ставлення до навчання і власної інтелектуальної праці. Недоброчесна поведінка, зокрема плагіат, списування та інші форми шахрайства, підривають довіру до освітнього процесу та знижують мотивацію до самостійного розвитку мовних компетенцій.

Викладачі англійської мови відіграють ключову роль у формуванні у студентів позитивного ставлення до академічної доброчесності. Одним із важливих підходів є створення атмосфери довіри та взаємоповаги в аудиторії. Відкритий діалог про етичні норми, обговорення реальних

прикладів недоброчесної поведінки і їх наслідків сприяють усвідомленню студентами власної відповідальності.

Також ефективною є практика проєктного навчання, де завдання мають індивідуальний характер і заохочують творчість, а не просте відтворення інформації. Використання інтерактивних методів (дебати, презентації, рольові ігри) стимулює студентів до самостійного мислення і ускладнює можливість списування. Крім того, чітке і прозоре оцінювання, включно з поетапною перевіркою результатів, знижує ризик порушень.

Інформаційна підтримка – ще один важливий аспект. Впровадження у процес навчання модулів з академічної доброчесності, підготовка інструкцій щодо оформлення письмових робіт, доступ до ресурсів з правил цитування та посилань сприяють підвищенню свідомості студентів. Особливо це актуально у вищій школі, де студенти повинні опановувати академічний стиль письма та вимоги до джерел.

Викладачі англійської мови мають важливу роль не лише як транслятори знань, а й як моральні орієнтири, що формують культуру академічної доброчесності у студентському середовищі. Інтеграція принципів доброчесності у всі аспекти освітнього процесу – від розробки завдань до способів оцінювання – дозволяє підвищити якість викладання та сприяти формуванню відповідального ставлення до знань. Сучасне цифрове середовище ставить перед викладачами та студентами нові виклики, пов'язані з широким доступом до інформації та інструментів для навчання. Однак саме через усвідомлене і етичне використання цих технологій можна досягти високих результатів без шкоди для академічної доброчесності. Таким чином, формування академічної доброчесності у вивченні англійської мови – це не разова задача, а системний процес, що вимагає координації зусиль викладачів, студентів та освітніх установ. Тільки за умови дотримання етичних стандартів можна забезпечити розвиток компетентного, відповідального та мотивованого носія іноземної мови, здатного до самостійного і чесного навчання протягом усього життя.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П. Академічна доброчесність як основа якісної освіти // Вища освіта України. 2019. № 3. С. 5–10.
2. Литвинова С. Г. Академічна доброчесність як чинник якісної освіти // Освіта і розвиток обдарованої особистості. 2021. № 3(86). С. 22–26.
3. Савельєва Л. С. Педагогічна етика і академічна доброчесність у професійній діяльності викладача // Наукові записки. Серія : Педагогічні науки. 2020. № 189. С. 46–50.
4. Сисоєва С. О., Теплінська С. В. Формування академічної доброчесності у закладах вищої освіти : виклики та перспективи // Педагогічний дискурс. 2021. № 31. С. 133–139.
5. Шаров С. О. Академічна доброчесність : теоретико-методологічні засади формування в закладах освіти. Київ : Видавництво НПУ ім. М. Драгоманова, 2020. 142 с.

НОРМАТИВНІ НОВАЦІЇ

Уряд затвердив оновлений Державний стандарт початкової освіти

Кабмін затвердив оновлений Державний стандарт початкової освіти. Відповідно до нього учні й учениці перших класів розпочнуть навчання з 1 вересня 2028 року. Водночас стандарт уже зараз стане основою для розроблення нової Типової освітньої програми, модельних навчальних програм і підручників.

Попередній стандарт початкової освіти було ухвалено у 2018 році. Його оновлення – це плановий процес, передбачений законодавством, який дає змогу актуалізувати зміст освіти відповідно до сучасних підходів.

Оновлений стандарт продовжує реформу Нової української школи та узгоджується з комплексною політикою «Освіта для життя», визначаючи сучасні підходи до організації навчання. До роботи були залучені фахівці галузі та провідні експерти, зокрема досвідчені вчителі-практики.

Окрему увагу надано узгодженню стандарту з іншими рівнями шкільної освіти. Як наслідок – упроваджено низку оновлень, зокрема одне з ключових оновлень – зміни в структурі результатів навчання. В оновленому стандарті, окрім загальних і конкретних результатів навчання, визначено орієнтири для оцінювання. Вони лягають в основу створення модельних навчальних програм і підручників та показують, як вимоги стандарту перевіряються на практиці. Водночас перелік освітніх галузей не змінюється, адже він є наскрізним для всіх стандартів освіти. Така структура допомагає вчителю краще бачити поступ дитини й забезпечує послідовність навчання. Завдяки такій структурі початкова та базова школа працюватимуть злагодженіше.

За матеріалами https://mon.gov.ua

ЦИФРОВИЙ ВІДЕОКОНТЕНТ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: TIKTOK ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Світлана Лещенко,
викладач Фахового коледжу "Універсум"
Київського університету імені Бориса Грінченка

Анотація. У статті досліджується використання платформи TikTok як інструменту для розвитку навичок усного мовлення студентів, зокрема у вивченні англійської мови як іноземної (EFL). Розглянуто трансформації вищої освіти та зростання ролі цифрових медіа в освітньому процесі. Платформа TikTok аналізується як ефективний засіб навчання завдяки доступу до автентичного мовлення носіїв, можливості персоналізованого підбору контенту, інтерактивності та стимулюванню креативності студентів. Представлено основні функції TikTok, що сприяють формуванню мовних навичок, а також переваги та обмеження використання платформи в освітньому процесі. Наведено добірку українських акаунтів для вивчення англійської мови та запропоновано рекомендації щодо інтеграції TikTok у навчальні практики. Дослідження демонструє потенціал цифрового відеоконтенту для підвищення мотивації, покращення вимови, розширення словникового запасу та розвитку комунікативної компетенції студентів у сучасному цифровому середовищі.

Abstract. The article explores the use of the TikTok platform as a tool for developing students' speaking skills, particularly in learning English as a foreign language (EFL). It examines the transformations in higher education following the COVID-19 pandemic and the growing role of digital media in the learning process. TikTok is analyzed as an effective educational tool due to its access to authentic native speech, the possibility of personalized content selection, interactivity, and the stimulation of student creativity. The article presents the main TikTok features that contribute to language skill development, as well as the advantages and limitations of using the platform in the educational process. A selection of Ukrainian accounts for learning English is provided, along with recommendations for integrating TikTok into teaching practices. The study demonstrates the potential of digital video content to enhance motivation, improve pronunciation, expand vocabulary, and develop students' communicative competence in the modern digital environment.

Сектор освіти, зокрема вища освіта, зазнав значних змін протягом останніх років, особливо після спалаху пандемії COVID-19, що спричинила швидкий перехід від традиційного навчання до дистанційного або змішаного формату. Це вимагало від викладачів і студентів швидкої адаптації до цифрових підходів, зокрема використання соціальних мереж і цифрових освітніх ресурсів.

Однією з платформ, що набуває все більшої популярності в освітньому середовищі, є TikTok – соціальна мережа коротких відео, яка демонструє потенціал для покращення навчального досвіду. Спочатку відомий у Китаї як Douyin, TikTok був представлений на міжнародному ринку у 2017 році. Його популярність зростала стрімко, і вже у квітні 2020 року кількість завантажень перевищила два мільярди. Кампанія

#LearnOnTikTok зібрала понад сім мільярдів переглядів, що підтверджує значущість платформи у сфері поширення знань та розвитку мовних навичок.

TikTok – динамічна соціальна платформа з відео тривалістю від 15 секунд до 5 хвилин, яка сприяє швидкому засвоєнню інформації та зручна для сприйняття мовних моделей. Платформа підтримує активну комунікацію та взаємодію. Її популярність пояснюється простим інтерфейсом, широкими можливостями для творчості та алгоритмом, який просуває яскравий та захопливий контент. TikTok активно використовується для поширення корисної інформації та демонстрації різних умінь: від кулінарії й лайфхаків до мовних уроків. Автори часто діляться особистими історіями й емоціями через лаконічні відео.

В Україні TikTok також здобув популярність і є одним з найбільш завантажуваних застосунків. Формат коротких відео ідеально підходить для місцевої аудиторії та впливає на розвиток соціальних мереж у країні. Платформою активно користуються представники різних вікових груп, особливо підлітки та молодь. TikTok також почав використовуватися для освітніх цілей, зокрема для вдосконалення розмовної англійської мови.

Платформа може слугувати ефективним і водночас цікавим засобом розвитку усного мовлення. Контент авторів охоплює широкий спектр лексики, що дозволяє студентам знайомитися з новими словами та виразами. Повторення фраз і діалогів із відео допомагає тренувати вимову, інтонацію та ритм, особливо коли автори є носіями мови. TikTok стимулює креативність: студенти можуть створювати власні відео англійською мовою та отримувати відгуки від міжнародної аудиторії.

Короткий формат роликів дозволяє студентам інтегрувати практику мови у щоденний ритм життя: вони можуть вчитися невеликими порціями, підтримуючи регулярність навчання. Платформа забезпечує неформальне середовище без тиску традиційного уроку, що сприяє розвитку впевненості та плавності мовлення.

Алгоритм TikTok аналізує інтереси користувачів і пропонує відповідний контент, що економить час та зусилля студентів. Особливо важливою є можливість доступу до автентичного мовлення: носії англійської демонструють природну вимову, інтонаційні особливості та наголоси у реальних комунікативних ситуаціях. Автори часто пропонують поради щодо вимови, граматики, розширення словникового запасу та стратегій навчання.

Улюблені контент-мейкери можуть стати прикладом для студентів і мотивувати їх удосконалювати англійську. Різноманітність авторів із різних культурних та мовних середовищ знайомить студентів з різними акцентами, діалектами та традиціями, збагачуючи їхній мовний досвід.

Студенти можуть вивчати навички говоріння за допомогою TikTok кількома способами. Формат коротких відео та різноманітність контенту роблять платформу привабливою для тих, хто вивчає англійську як іноземну (EFL). Візуально привабливий та розважальний формат підвищує мотивацію студентів до практики говоріння.

TikTok також заохочує творчість і самовираження через челенджі, тренди та контент, створений користувачами. Студенти можуть створювати власні відео англійською, висловлювати себе інтерактивно та отримувати зворотний зв'язок від глобальної аудиторії. Багато авторів пропонують поради та ресурси для вивчення мов, допомагаючи покращити вимову, лексику, граматику та техніки практики.

TikTok має унікальні функції: відеоефекти, музика, фільтри для зміни голосу, стікери, прямі ефіри, фільтри краси, можливість видаляти коментарі та блокувати користувачів.

Раніше TikTok сприймався як платформа для розваг, що може відволікати користувачів. Проте з часом він набув освітньої цінності: студенти можуть засвоювати нову інформацію навіть за перегляд короткого відео. Відео викладачів, доступні для багаторазового перегляду, є ефективним прикладом використання TikTok у навчанні.

Основні переваги TikTok для навчання:

1. **Універсальність і зручність:** відео легко переглядати з будь-якого місця.
2. **Доступність:** студенти можуть повторно переглядати відео без використання інтернет-трафіка.
3. **Мотивація та залучення:** інтерактивний формат стимулює цікавість та активну участь.
4. **Автентичність мовлення:** доступ до живої мови носіїв.
5. **Креативність:** можливість створювати власний контент.
6. **Культурний контекст:** знайомство з різними акцентами та культурами.

TikTok можна використовувати для створення навчальних матеріалів, наприклад, освітніх відео для навчання написанню текстів типу hortatory exposition у професійному контексті. Короткі відео допомагають засвоювати лексику та граматику, а повторення діалогів покращує вимову та інтонацію.

Функції TikTok, що підтримують навчання:

- **Запис голосу та відео:** можливість створювати власні навчальні ролики.
- **Фонові звуки та музика:** додають інтерактивності.
- **Редагування:** покращення створеного контенту.
- **Поширення:** швидке розповсюдження відео.
- **Duet (Дует):** співпраця над відео.

Першим кроком до ефективного використання є відбір ресурсів, які відповідають інтересам та рівню студентів. Медіа виконують три функції: стимулюючу (залучають увагу), посередницьку (сприяють взаємодії між викладачем і студентами) та інформаційну (допомагають пояснити матеріал).

Переваги TikTok для навчання:

1. Кращий зв'язок зі студентами: можливість взаємодії, коментарів та оперативної допомоги.

2. Зняття стресу: цікавий контент, який розважає й навчає одночасно.

3. Веселе навчання: короткі відео сприяють структурованому та легкому сприйняттю матеріалу.

4. Активізація студентів: підвищує взаємодію, мотивацію та участь у практичних заняттях.

5. Інтерактивне виконання завдань: створення відео для завдань підвищує креативність і задоволення студентів.

Рекомендовані українські акаунти для вивчення англійської:

1. Tumazarchik: побутові ситуації та гумор, підходить для розвитку розмовної англійської.

2. Daria Kovalchuk (d.a.r.i.a_kovalchuk30): пісні, серіали, тематична лексика, ефективне аудіовізуальне навчання.

3. Makashovskiy: мовні марафони, розбір помилок, тематична лексика для практики.

4. Green Forest English: структуровані міні-уроки, підходить для початкового та середнього рівнів.

5. #цікаваанглійська: дружній стиль, гумор, орієнтований на українську аудиторію.

Отже, цифровий відеоконтент на платформі TikTok може значно покращити навички усного мовлення студентів завдяки: мотивації та доступності, автентичності мовлення, адаптивності алгоритму, інтерактивності та знайомству з культурним контекстом. Платформа підвищує зацікавленість у вивченні англійської та є ефективним інструментом у цифровій парадигмі Education 5.0.

Список використаних джерел

1. Братусь І. В., Волкова А. М., Сидорук Т. С., Губіш М. В. Складнощі підвищення ефективності навчання шляхом впровадження цифрового контенту (на прикладі використання YouTube та TikTok). Грааль науки : міжнародний науковий журнал, № 34, 2023, с. 313 316. Електронна бібліотека КНУБГ

2. Томенчук М. В., Тіушка Т. The Impact of TikTok on the English Language: Slang and Trends. Věda a Perspektivy, № 11 (42), 2024, с. 441 447. DSpace

3. Отрощенко Л., Медведовська Д. Exployting TikTok in teaching English: SWOT analysis of application. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, 2022, № 2 (350). dspace.luguniv.edu.ua

4. Як TikTok може стати корисним для навчання. Всеосвіта, 14 жовтня 2021. URL : https://vseosvita.ua/c/pedagogy/post/45522 Всеосвіта

5. З початком великої війни українці почали більше вивчати англійську мову. Детектор медіа, 5 квітня 2024. URL: https://detector.media/infospace/article/225086/2024-04-05-z-pochatkom-velykoi-viyny-ukraintsi-pochaly-bilshe-vyvchaty-angliysku-movu/ detector.media

6. Чумак В. Інноваційні освітні технології у вивченні англійської мови. Урок.OSVITA.UA, 22 травня 2018. URL: https://urok.osvita.ua/materials/edu_technology/60834/ urok.osvita.ua

РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Людмила Левченко, Ольга Додрик,
викладачі Новокаховського політехнічного фахового коледжу Національного університету «Одеська політехніка»

Анотація. Ця стаття присвячена практичному засвоєнню технічної лексики, у процесі якого студенти можуть втрачати здатність адаптуватися та застосовувати мовні навички в контексті професійної технічної термінології. У ній описано виклики, з якими стикаються студенти під час переходу від теоретичного вивчення мови до її практичного використання в професійному середовищі. Метою статті є привернення уваги до важливості практичного застосування мови та окреслення стратегій, що сприяють розвитку адаптивності студентів у професійних контекстах.

Abstract. This article deals with practical learning of technical vocabulary where students may experience a loss of ability to adapt and apply language skills in the context of professional technical terminology. It describes the challenges which students face when shifting from theoretical language learning to practical usage in professional environments. The article aims to raise awareness of the importance of practical language application and strategies for enhancing students' adaptability in professional contexts.

У сучасному світі, де міжнародне спілкування стає необхідністю, важливою є мовна компетентність. Особливість технічних спеціальностей робить вивчення англійської мови для студентів цих напрямків особливо актуальним та водночас непростим завданням. У цій статті розглянуто основні проблеми, з якими стикаються студенти технічних спеціальностей під час вивчення та засвоєння технічної лексики, а також подано кілька порад щодо створення можливостей її використання в реальному мовному середовищі [3].

Однією з основних проблем є засвоєння технічної лексики. Студенти технічних спеціальностей часто стикаються з труднощами в розумінні та використанні специфічних термінів, важливих для їхньої майбутньої професійної діяльності. Вивчення технічної термінології в англійській мові є одним із ключових аспектів для студентів технічних спеціальностей. Це важливо не лише для ефективного спілкування в професійному середовищі, але й для збагачення фахового словника. Проте існують конкретні проблеми, які можуть ускладнювати цей процес: багато технічних термінів мають власні особливості та значення, які можуть відрізнятися від загальновживаних слів. Студенти можуть стикатися із складністю розуміння та використання такої термінології в контексті своєї професійної діяльності. Запам'ятовування і використання технічних термінів може виявитися викликом, оскільки це вимагає не лише засвоєння самого слова, але й його правильного використання в різних ситуаціях [4].

Ще однією проблемою є те, що багато навчальних програм занадто акцентують увагу на теоретичному вивченні термінів, але не надають достатньо можливостей для їх практичного використання. Відсутність практичних вправ та ситуацій може призвести до того, що студенти зіткнуться з труднощами у використанні отриманих знань на практиці. Необхідно впроваджувати інтерактивні методи навчання, такі як рольові ігри, практичні вправи та використання

сучасних технологій [5].

Також важливо стимулювати самостійну роботу студентів із технічною термінологією. Наприклад, в своїй практиці ми використовуємо читання спеціалізованих текстів та створення власних термінологічних словників. Розвиток навичок розуміння та використання технічної термінології в англійській мові важливий для успішної комунікації в технічній галузі. Саме спрямованість на практичні аспекти та створення стимулюючого навчального середовища може допомогти студентам подолати ці труднощі та забезпечити ефективне вивчення технічної термінології.

Багато програм навчання англійської мови для студентів технічних спеціальностей акцентують увагу на письмовому мовленні та читанні, недооцінюючи важливість усного мовлення. Відсутність практичного спілкування в мовному середовищі є серйозною проблемою у вивченні англійської мови для студентів технічних спеціальностей [3].

Існує ще одна проблема – відсутність мотивації. Студенти технічних спеціальностей можуть вважати, що англійська мова не є безпосередньо пов'язаною з їхнім майбутнім професійним розвитком, що призводить до небажання активно залучатися до навчання [6]. Викладання англійської мови для студентів технічних спеціальностей повинно бути індивідуалізованим, враховуючи їхні інтереси та потреби.

На заняттях потрібно створювати зв'язок між вивченням англійської мови та конкретними можливостями у майбутній професійній кар'єрі. Використання актуального матеріалу, цікавих методів викладання та індивідуалізованого підходу може підвищити рівень мотивації студентів і сприяти розвитку їхньої мовленнєвої компетентності [5].

Висновок. У ході дослідження було з'ясовано, що формування мовленнєвої компетентності студентів технічних спеціальностей є складним і багатогранним процесом, який вимагає не лише засвоєння граматичних структур чи лексичного мінімуму, а насамперед уміння застосовувати мову як інструмент професійного спілкування. Однією з головних проблем залишається недостатня інтеграція практичного складника у навчальні програми з англійської мови, що призводить до розриву між теоретичними знаннями та реальним мовленнєвим досвідом.

Проблеми, пов'язані із засвоєнням технічної термінології, відсутністю живої комунікації та низькою мотивацією студентів, істотно впливають на якість мовної підготовки майбутніх фахівців. Для їх подолання необхідно орієнтувати процес навчання на практичні завдання, що імітують професійні ситуації, активно використовувати рольові ігри, дискусії, моделювання виробничих комунікацій та проєктну діяльність.

Ключовим чинником ефективності мовної освіти є мотивація. Її можна підвищити завдяки залученню студентів до роботи з автентичними технічними текстами, використанню сучасних цифрових технологій, створенню міждисциплінарних зв'язків між мовними дисциплінами та фаховими предметами. Отже, розвиток мовленнєвої компетентності студентів технічних спеціальностей має базуватися на поєднанні комунікативного, професійно орієнтованого та мотиваційного підходів. Такий комплексний підхід дозволить підготувати фахівців, здатних вільно користуватися англійською мовою у професійній діяльності, брати участь у міжнародних проєктах, спілкуватися з іноземними партнерами та ефективно реалізовувати себе у глобалізованому науково-технічному середовищі.

Список використаних джерел

1. Fitria T. Nur. Teaching English for Specific Purposes (ESP) to the Students in English Language Teaching (ELT) // Journal of English Teaching (JET). – Vol. 5, No. 1. – April 2020. – DOI:10.36456/jet.v5.n01.2020.2276.

2. Ghafar Zanyar Nathir. English for Specific Purposes in English Language Teaching: Design, Development, and Environment-Related Challenges: An Overview // Canadian Journal of Language and Literature Studies. Vol. 2, № 6. 2022-23. DOI:10.53103/cjlls.v2i6.72.

3. Živković Slađana. Undergraduate Engineering Students' Perceptions of the Importance of Language Skills // Conference Proceedings. 2018.

4. Asfihana Raida. Teaching English for Specific Purposes (ESP) in EFL Context // LET: Linguistics, Literature and English Teaching Journal. Vol. 3, № 1. May 2017. P. 24-33. DOI:10.18592/let.v3i1.1384.

5. Synekop Oksana, Lytovchenko Iryna. Integrated Writing in Differentiated ESP Course at Technical University // LLT Journal : A Journal on Language and Language Teaching. 2022–2023.

6. Chugai Oksana. Technical University Students' Autonomy: Using English in Everyday Life // Philological and Pedagogical Studies: Proceedings of the 6th International Scientific and Practical Conference. Kyiv : Taras Shevchenko National University of Kyiv, 2023. P. 199–203.

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ОСВІТІ БУХГАЛТЕРІВ: ПОГЛЯД ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Олена Кормилецька,
викладач
ВСП «Шепетівський фаховий коледж ЗВО «ПДУ»

Анотація. Стаття присвячена актуальним питанням ролі англійської мови у професійній підготовці студентів бухгалтерських спеціальностей у сучасному освітньому просторі.

Метою дослідження є висвітлення значення англійської мови як важливого інструменту для опанування міжнародних стандартів фінансової звітності, програмного забезпечення та професійної комунікації.

У статті розглянуто взаємозв'язок між мовною підготовкою та конкурентоспроможністю майбутніх фахівців на ринку праці. Акцент зроблено на необхідності інтеграції фахової термінології та практичних мовних навичок у процес навчання.

Abstract. The article addresses current issues concerning the role of the English language in the professional training of accounting students within the modern educational space. The aim of the study is to highlight the importance of English as a key tool for mastering international financial reporting standards, software applications, and professional communication. The article examines the relationship between language training and the competitiveness of future specialists in the labor market. Emphasis is placed on the need to integrate professional terminology and practical language skills into the learning process.

Як викладач іноземної мови, я часто спостерігаю цікавий парадокс: студенти старанно вивчають принципи бухгалтерського обліку та фінансів, але водночас недооцінюють важливість англійської мови у своїй майбутній професії. Хоча бухгалтерія здається сферою, де головну роль відіграють цифри та нормативи, у сучасному глобалізованому світі мова, зокрема англійська, є незамінним інструментом кожного майбутнього бухгалтера.

У цій статті я хотіла б поділитися міркуваннями про перетин англійської мови та бухгалтерської освіти. Моя мета – показати, що англійська мова це не просто ще один предмет у навчальній програмі, а стратегічна перевага для професійного розвитку у сфері обліку.

Англійська – мова міжнародного бізнесу

Бухгалтерський облік – це своєрідна універсальна мова, проте його інтерпретація та комунікація найчастіше відбуваються саме англійською. Найпоширеніші стандарти обліку, такі як Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS) та Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку (GAAP), публікуються англійською мовою. Переклади існують, однак оригінали залишаються головним джерелом для тлумачення.

Крім того, головні фінансові центри світу – Лондон, Нью-Йорк, Гонконг – функціонують англійською. Отже, будь-який бухгалтер, який прагне працювати в міжнародній компанії, співпрацювати з іноземними клієнтами або навіть просто орієнтуватися в глобальних тенден-

ціях, повинен володіти англійською мовою хоча б на робочому рівні.

Для студентів з неангломовних країн це означає, що вивчення англійської – це не лише підготовка до іспитів, а й ключ до значно ширших можливостей у професійному світі.

Професійна термінологія та комунікативні навички

Одним із головних викликів, з якими стикаються студенти під час вивчення бухгалтерії англійською, є велика кількість спеціалізованої термінології. Такі слова як assets (активи), liabilities (зобов'язання), equity (власний капітал), depreciation (амортизація), accrual (нарахування) мають не тільки технічне, а й юридичне значення. Їх правильне розуміння та використання критично важливе для складання звітів, аналізу фінансових документів та уникнення помилок.

У нашому коледжі ми впроваджуємо курс англійської мови за професійним спрямуванням, зокрема для бухгалтерів. Ми вивчаємо професійну лексику, читаємо фінансові тексти, аналізуємо реальні документи – баланси, звіти про прибутки та збитки, і навіть моделюємо ділове листування.

Такі заняття допомагають студентам розвинути необхідні в професійному середовищі навички спілкування: написання електронних листів до клієнтів, презентація звітів, участь у фінансових зустрічах. Адже часто бухгалтери повинні пояснювати складну фінансову інформацію людям без спеціальної освіти – тому вміння чітко і грамотно висловлюватися є критично важливим.

Англійська та цифрова трансформація професії бухгалтера

Ще один важливий аргумент на користь вивчення англійської мови у бухгалтерській сфері – це стрімкий розвиток цифрових технологій. Бухгалтер більше не просто людина, яка веде облік вручну або в Excel. Сучасний бухгалтер – це аналітик, користувач складних програм, партнер бізнесу у прийнятті рішень.

Більшість провідних бухгалтерських програм, таких як QuickBooks, SAP, Oracle Financials, Xero, Microsoft Dynamics 365, розроблені англійською і мають англомовний інтерфейс. Знання мови значно полегшує освоєння нових функцій, читання документації, участь у навчальних курсах.

Важливо також згадати про новітні інструменти автоматизації обліку, включаючи RPA (роботизовану автоматизацію процесів), штучний інтелект, аналітику великих даних – і всі ці інструменти вимагають не лише цифрової, а й мовної грамотності.

Міжнародні сертифікації: англійська як перепустка

Практично всі престижні міжнародні сертифікаційні програми для бухгалтерів проводяться англійською мовою. Це:

- ACCA (Association of Chartered Certified Accountants) – одна з найвідоміших сертифікацій у сфері міжнародного обліку, активно складається і в Україні.
- CPA (Certified Public Accountant) – популярна в США, Канаді, але визнається і міжнародними роботодавцями.
- CMA (Certified Management Accountant) – орієнтована на управлінський облік та фінансове планування.
- CIA (Certified Internal Auditor) – актуальна для аудиторів.

Складання цих іспитів передбачає високий рівень володіння англійською, адже терміни, завдання, кейси – все базується на професійній англомовній базі. Багато українських фахівців уже мають ці сертифікати, що дозволяє їм працювати не лише в Україні, а й за кордоном.

Англійська як складова професійного зростання

Окрім офіційної сертифікації, сучасний бухгалтер має постійно оновлювати знання: читати галузеві новини, проходити курси, брати участь у вебінарах. Основна маса таких ресурсів – саме англійською мовою. Це, зокрема:

- Платформи Coursera, edX, LinkedIn Learning
- Вебінари від PwC, KPMG, EY, Deloitte
- Професійна література та статті у Harvard Business Review, Accounting Today, IFAC.org

Таким чином, англійська дає доступ до найновішої інформації, до глобальних практик, і до спільноти професіоналів, де можна знайти наставників, колег або навіть майбутнього роботодавця.

Підтримка студентів: як мотивувати до вивчення англійської

Наше завдання як викладачів – не просто викладати лексику чи граматику. Ми повинні показати студентам практичну цінність англійської, дати їм мотивацію і конкретні інструменти. Для цього ефективно працюють:

- Моделювання реальних робочих ситуацій
- Робота з англомовними документами (навіть простими шаблонами)
- Ведення словників термінів
- Перегляд і аналіз англомовних відео та кейсів
- Мотиваційні приклади – історії випускників, які успішно реалізували себе завдяки знанням мови.

Коли студенти розуміють, що англійська – це не просто академічна вимога, а вхідний квиток у професійне життя, їх ставлення змінюється.

Англійська мова стала невіддільною частиною бухгалтерської професії. Вона потрібна для читання міжнародних стандартів, роботи з програмним забезпеченням, спілкування з клієнтами, пошуку роботи та професійного розвитку. Для студентів фахового коледжу знання англійської – це вже не перевага, а обов'язкова складова конкурентоспроможності на сучасному ринку праці.

Як викладач іноземної мови, я переконана, що наше завдання – не просто навчити студентів граматиці чи лексиці. Ми повинні озброїти їх інструментами, які допоможуть їм стати успішними фахівцями, саме тому англійська мова є важливою складовою освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Васильєва О. М. Роль англійської мови професійного спрямування у підготовці майбутніх економістів // Іноземні мови. 2020. №3. С. 45–50.

2. Гончаренко О. В. Професійно орієнтоване навчання англійської мови студентів економічних спеціальностей // Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка. 2019. №31. С. 112–118.

3. Ступак М. В. English for Specific Purposes in professional training of future specialists // Herald of Khmelnytskyi National University. 2021. №2 (13). С. 85–91. https://herald.chite.edu.ua/content/download/archive/2021/v2/13.pd

4. Bhatia V. K., Bremner S. The Routledge Handbook of Language and Professional Communication. Routledge, 2014.

ТОП – 40

Інтерактивний навчальний посібник **«Фізика. Механіка»**, автором якого є Вадим Радченко, викладач ВСП «Хомутецький фаховий коледж ПДАУ», є сучасним цифровим ресурсом для вивчення базових розділів фізики. Посібник представлений у двох версіях – демонстраційній та повній – і поєднує теоретичний матеріал із інтерактивними завданнями, мультимедійними моделями та практичними прикладами. Його структура спрямована на формування глибокого розуміння законів механіки, розвиток навичок аналізу фізичних явищ та застосування знань у реальних ситуаціях. Ресурс відповідає сучасним освітнім стандартам, підтримує дистанційне навчання та може використовуватися як викладачами, так і студентами для самостійної роботи. Посібник доступний онлайн у відкритому доступі: демонстраційна версія https://cutt.ly/ztfTXpZy, повна версія https://cutt.ly/xtfT17RT

AN INNOVATIVE APPROACH TO TEACHING ENGLISH GRAMMAR

Лілія Бутова,
вчитель Херсонського навчально-виховного комплексу "Дошкільний навчальний заклад-загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів" №15

Анотація. Стаття пропонує просту й практичну модель викладання граматики англійської мови, у якій граматика сприймається не як набір правил, а як інструмент для створення змісту в реальних ситуаціях спілкування. Запропонований цикл C-C-D-A складається з чотирьох кроків:

Curate – добрати якісні приклади та завдання, де потрібна певна граматична форма;

Compute – виконати короткі вправи на правильне розуміння цієї форми в контексті;

Discover – самостійно виявити закономірності у вживанні (на основі невеликих корпусних прикладів);

Apply – застосувати форму в реальному мовленні чи письмі з коротким і доречним зворотним зв'язком учителя.

Модель поєднує сучасні підходи (цільове звертання до форми, завдання-орієнтоване навчання, обробку вхідних даних, міні-дослідження мовних корпусів) та дозволяє в міру й етично використовувати інструменти ШІ (для прикладів і пояснень). Наведено два приклади уроків: робота з артиклями в наукових анотаціях та опрацювання умовних конструкцій для прийняття рішень. Описано, як оцінювати прогрес (чіткі рубрики, відкладені перевірки, облік типових помилок), як диференціювати завдання та забезпечити доступність. Модель легко масштабувати й застосовувати як у технологічно забезпечених, так і в ресурсно обмежених умовах.

Abstract. This article proposes a concise, design-oriented model for teaching English grammar across secondary and tertiary contexts. The model integrates form-focused instruction (FFI), task-based language teaching (TBLT), processing instruction (PI), data-driven learning (DDL), and ethically bounded AI-supported feedback to position grammar as a meaning-making resource. The four-phase workflow (Curate–Compute–Discover–Apply, C-C-D-A) orchestrates conditions for noticing, input processing, guided discovery, and communicative deployment, with formative analytics to track growth. Two streamlined exemplars (articles in academic writing; conditionals for decision-making) illustrate classroom implementation. The article closes with guidance on assessment, differentiation, teacher development, challenges and mitigations, and priorities for evaluation.

In contemporary language education, grammar is increasingly conceptualized as a flexible repertoire of resources for building meaning in situated communication rather than a static inventory of prescriptive rules. This reconceptualization, associated with usage-based and complex dynamic systems perspectives, reframes grammatical knowledge as emergent, adaptive, and inseparable from discourse and context. Within the Ukrainian methodological tradition, a similar orientation is evident in the sustained emphasis on communicative aims, functional treatment of form, and integration of skills across tasks and content areas. The practical implication is not to abandon explicit attention

to form but to deploy it judiciously, at moments and in ways that leverage learners' readiness, communicative needs, and opportunities for uptake.

This article responds to that question by proposing a practical, evidence-based model for innovative grammar teaching that integrates form-focused instruction (FFI), task-based language teaching (TBLT), processing instruction, DDL, and AI-supported feedback into a single, replicable workflow. The model – summarized as C-C-D-A (Curate-Compute-Discover-Apply) – is built around four iterative phases. In Curate, teachers select meaning-rich input and tasks that render the target form functional and noticeable. In Compute, learners engage in input-processing activities that recalibrate parsing strategies before production. In Discover, learners conduct guided corpus mini-inquiries to refine intuitive rules into usage-based generalizations. In Apply, learners perform communicative tasks that create authentic opportunities for target-form deployment with calibrated corrective feedback. Together, these phases operationalize a "design-for-learning" stance that treats grammar instruction as the orchestration of conditions for noticing, hypothesis-testing, and uptake over time.

Meaning-only exposure often yields uneven accuracy. Carefully timed form-focused instruction accelerates development by helping learners notice and restructure underlying representations. Both isolated (brief, targeted episodes outside a task) and integrated (within a meaning-focused task) FFI can be effective when they: (a) create a real need to process the target form, (b) highlight form–meaning mappings, and (c) provide opportunities for uptake and subsequent practice. The balance of isolated versus integrated FFI depends on proficiency, feature complexity, and task demands; lower-proficiency learners may need short isolated episodes before integration during communication. The design principle is to coordinate input enhancement, noticing prompts, and feedback for durable change, not short-term performance.

Processing instruction (PI) redirects learners' default parsing strategies toward reliable grammatical cues through structured-input activities that compel meaning decisions contingent on accurate form processing (e.g., articles, tense/aspect, word order). PI yields robust gains on interpretation and can transfer to production, especially when paired with limited output. For novice learners, input-based tasks (picture selection, information sorting, truth-value judgments) promote receptively anchored learning that later supports output and generalization.

Corrective Feedback (CF) steers attention to gaps between interlanguage and target patterns. Recasts (implicit reformulations) and prompts/metalinguistic cues afford different degrees of learner control. In digital environments, timely, trackable feedback amplifies noticing and self-repair. Effective CF aligns with task goals and learners' readiness: brief, contingent moves during tasks preserve fluency; delayed metalinguistic comments suit complex features. A balanced regime blends swift recasts for low-stakes slips, prompts for self-correction, and occasional explicit explanations; CF logs inform subsequent instruction.

DDL positions learners as researchers interrogating authentic usage to induce patterns, strengthening metalinguistic awareness and autonomy. Classroom implementations range from teacher-mediated concordance handouts to learner-led mini-inquiries using online or offline tools (e.g., BYU, AntConc, printed concordance lines). Key considerations: scaffold corpus literacy, focus on high-yield patterns (colligations, verb-argument structures) and link discoveries to immediate production to ensure payoff. Concordance-based feedback supports revision in writing.

Mobile platforms extend practice via micro-lessons and spaced retrieval; effects are positive when aligned with curricular targets. Generative AI enables rapid exemplification, reformulation, and dialogic explanation but should be human-in-the-loop, with clear objectives, transparency, and assessment safeguards. Effective integration treats mobile and AI tools as amplifiers of principled pedagogy, not replacements.

Three perspectives underpin the model:

1. usage-based/constructivist views – grammar as emergent form-function mappings abstracted from discourse;

2. focus-on-form – brief, contingent attention to form embedded in meaning-driven activity;

3. complex dynamic systems – non-linear progress with oscillations and reorganization, requiring iterative cycles of exposure and feedback.

In Ukrainian methodology, communicative/activity-based approaches similarly foreground purposeful tasks and functional form. The framework positions teachers as designers of conditions that render target forms salient and pragmatically necessary, and learners as investigators who test and refine usage generalizations through discovery and performance.

Curate → Compute → Discover → Apply

Curate: Select meaning-rich input and tasks where the target form performs real communicative work (e.g., articles distinguishing generic/specific reference, modals calibrating stance). Use light

noticing techniques (typographic enhancement, guiding questions, contrast). Curate is not rule-delivery. It ensures learners encounter salient instances in context.

Compute: Engage learners in processing instruction and other input-based tasks that compel accurate interpretation of cues before output (matching, picture selection, truth-value judgments). Establish readiness thresholds (≈80% interpretation accuracy across varied instances) before extended production.

Discover: Run micro-DDL inquiries to induce usage regularities and refine intuitions. Short, guided searches (e.g., "a/the/Ø + N of" in abstracts, conditional frames across registers) cultivate corpus literacy and autonomy. Immediate application (rewrite, mini-abstract, short oral turn) ensures payoff.

Apply: Perform meaning-focused tasks that make the target form pragmatically necessary (mini-abstracts, recommendation notes, problem-solving talk), with calibrated CF and brief isolated FFI when needed. Close with micro-reviews and plan for spaced retrieval and delayed post-tasks.

English articles in academic writing (research abstracts)

- Curate: One short abstract rich in varied noun phrases. Learners underline determiners. Infer reference shifts (generic vs. specific). Contrastive examples prime noticing.

- Compute: Structured-input items require interpreting article cues to succeed.

- Discover: Guided corpus query for patterns like a/the/Ø + N of in abstracts. Class formulates concise usage notes and a checklist.

- Apply: Students draft a 150-word mini-abstract, peers use the checklist, teacher gives calibrated prompts or terse metalinguistic feedback. Simple analytics (error tallies by NP type) inform re-teaching.

Conditional constructions for decision-making talk

- Curate: Vignette of a policy dilemma. Learners identify conditional moves and communicative purposes (forecasting, evaluating, planning).

- Compute: Input-processing items contrast factual vs. counterfactual readings, supported by timeline diagrams.

- Discover: Brief concordance search contrasting If I were/was and If I had across editorials, discuss register and variation.

- Apply: Small-group negotiation with role rotation, teacher logs CF events, short reflections link forms to intentions. Differentiation via tiered stems for emerging learners; genre-specific extensions for advanced students.

Use criterion-referenced rubrics balancing accuracy, complexity, and appropriacy. Introduce rubrics early for self-/peer-assessment. Embed low-stakes retrieval checks (openers/closers) to stabilize learning. Maintain a lightweight learner corpus (anonymized drafts/transcripts) to track error types and gains. Schedule delayed post-tests (2-4 weeks) to gauge durability. Log CF events (type, timing, uptake) to recalibrate instruction. Visualize simple metrics (errors per 100 words; % successful obligatory contexts) for goal setting.

Provide multilingual glosses for metalinguistic terms. Tier corpus tasks by search and interpretation complexity. Allow multiple modalities for demonstrating understanding. Position mobile practice as optional rehearsal, not high-stakes homework, to avoid inequities. Ensure accessibility (readable fonts, captions, contrast, screen-reader-friendly handouts). Use AI ethically: disclose, verify against corpora or style guides, and center assessment on learner-authored production under controlled conditions.

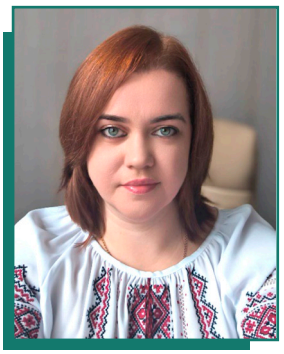
Build a reusable task bank indexed by target form, discourse function, proficiency level, and model phase. Each task card lists objectives, prerequisites, timing, differentiation options, and CF moves. Organize PD as iterative cycles: select one sequence to trial, collect a minimal dataset (rubric scores, retrieval results, CF logs), and debrief design decisions. Pair teachers experimenting with DDL/AI with mentors. Map sequences to competence-based outcomes and exam formats, provide low-tech alternatives (printed concordances, card-based retrieval) for resource-constrained settings.

A design-oriented grammar pedagogy that blends functional selection of forms, input processing, corpus-based discovery, communicative application, calibrated feedback, retrieval-spaced practice, simple analytics, and ethical AI can reconcile accuracy with communicative purpose and engagement. The C-C-D-A model is modular and feasible in low-tech contexts, aligns with competence-based standards, and positions teachers as designers and learners as investigators. Priorities for evaluation include delayed post-tests, learner-corpus analyses of error trajectories, and design-based professional learning cycles that iteratively refine materials and routines.

Список використаних джерел
https://surl.li/cprzuf

ОРГАНІЗАЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Євдокія Заяць,
викладач
Інна Чала,
заступник директора
з навчальної роботи
ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж
Білоцерківського національного аграрного університету»

Анотація. У статті розглянуто сучасний стан і проблеми організації академічної мобільності в закладах фахової передвищої освіти України. Висвітлено сутність поняття академічної мобільності, її нормативно-правове забезпечення, основні види, форми та переваги для здобувачів освіти й педагогічних працівників. Особливу увагу приділено аналізу чинних законодавчих актів, що регулюють реалізацію програм академічної мобільності в Україні, а також описано практичний досвід організації академічної мобільності у ВСП ТЕФК БНАУ. Також визначено актуальні виклики академічної мобільності в умовах сьогодення й запропоновано шляхи їх подолання.

Abstract. The article examines the current state and challenges of organizing academic mobility in institutions of professional pre-higher education in Ukraine. The essence of the concept of academic mobility, its regulatory and legal framework, main types, forms, and benefits for students and academic staff are highlighted. Particular attention is paid to the analysis of current legislative acts regulating the implementation of academic mobility programs in Ukraine, as well as to the description of practical experience in organizing academic mobility at the Separate Structural Subdivision "Technological and Economic Vocational College of Bila Tserkva National Agrarian University." The article also identifies current challenges of academic mobility under present-day conditions and proposes possible ways to overcome them.

19 травня 2005 року на конференції міністрів освіти європейських країн у місті Бергені (Норвегія) було офіційно підписано відповідну декларацію від імені України про приєднання до Болонського процесу. З цього моменту академічна мобільність стала одним із ключових пріоритетів у реформуванні української вищої освіти, спрямованим на її гармонізацію з європейськими стандартами та розвиток міжнародного співробітництва.

Отже, що таке академічна мобільність, для чого вона потрібна, як з нею працювати? Ці та інші питання стануть предметом подальшого аналізу.

Академічна мобільність – це можливість для здобувачів освіти, викладачів і працівників освіти тимчасово навчатися, стажуватися, викладати чи проводити дослідження в іншому закладі (в Україні або за кордоном) заради підвищення професійного рівня, обміну досвідом і розвитку компетентностей.

Що ж стало передумовами впровадження академічної мобільності в освіту України: 1. Інтеграція України у європейський освітній простір. Після приєднання України до Болонського процесу (2005 р.) наша система освіти почала гармонізуватись із європейськими стандартами. Це означало: визнання дипломів і кредитів (ECTS); єдність вимог до навчальних програм; відкритість для академічного обміну. 2. Необхідність підвищення якості освіти. Мобільність стала інструментом для: ознайомлення з кращи-

ми світовими освітніми практиками; розвитку інноваційного викладання; формування конкурентоспроможних фахівців, готових працювати у міжнародному середовищі. 3. Розвиток міжнародного співробітництва. З'явилися програми: Erasmus+, Horizon Europe, DAAD, Fulbright, CEEPUS, які підтримують обміни студентів і викладачів; угоди між закладами освіти про співпрацю, подвійні дипломи, літні школи тощо. 4. Цифровізація та відкритість освітнього середовища. Онлайн-курси, спільні освітні платформи та дистанційні формати зробили можливим короткотермінове навчання чи стажування за кордоном навіть без фізичного переміщення. 5. Прагнення молоді до самореалізації й міжнародного досвіду. Сучасні студенти хочуть отримувати практичні знання, удосконалювати мови, знайомитися з іншими культурами – це природно стимулює розвиток академічної мобільності.

Розвиток академічної мобільності в Україні регулюється низкою законів, постанов і міжнародних документів, що формують її правову основу.

Закон України «Про вищу освіту» (від 01.07.2014 № 1556-VII) містить статтю 1 з визначенням академічної мобільності, та статтю 62, яка закріплює право здобувачів вищої освіти на академічну мобільність (кредитну та ступеневу). Закон України «Про освіту» (від 05.09.2017 № 2145-VIII) визначає загальні правові засади освіти і міжнародного співробітництва у сфері освіти. Закон України «Про фахову передвищу освіту» (від 06.06.2019 № 2745-VIII) визначає, що здобувачі фахової передвищої освіти, а також педагогічні працівники ЗФПО, мають право на академічну мобільність (навчання, викладання, стажування чи проведення дослідницької, мистецької, спортивної діяльності) в іншому закладі освіти чи установі в Україні або за кордоном.

Постанови Кабінету Міністрів України (КМУ):

- Постанова КМУ від 12 серпня 2015 р. № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність»: це основний документ, що детально регулює процедуру, форми (кредитна, ступенева) та порядок визнання результатів (перезарахування кредитів) академічної мобільності. (Примітка. До цієї постанови можуть вноситися зміни, що врегульовують мобільність в умовах особливих обставин (наприклад, воєнного стану).
- Постанова КМУ від 13 травня 2022 р. № 599 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо врегулювання питань академічної мобільності». Ця Постанова є надзвичайно важливою, оскільки вона внесла зміни до Постанови № 579, врегулювавши, зокрема, питання реалізації права на академічну мобільність в умовах воєнного стану (збереження посад, зарахування результатів навчання за кордоном).
- Постанова КМУ від 4 березня 1996 р. № 287 «Про затвердження Положення про умови матеріального забезпечення осіб, направлених за кордон на навчання та стажування»: регулює питання фінансового та матеріального забезпечення учасників міжнародної мобільності.
- Постанова КМУ від 28 грудня 2016 р. № 1050 «Деякі питання стипендіального забезпечення»: врегульовує питання збереження стипендії за студентами, що перебувають на програмах мобільності.

Міжнародні документи (Основа інтеграції):

- Спільна декларація міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти» (Болонська декларація, Болонья, 19.06.1999): документ, до якого Україна приєдналася у 2005 році, визнаючи принцип мобільності.
- Лісабонська конвенція (Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні): забезпечує правову основу для визнання дипломів та періодів навчання, що є критичним для академічної мобільності.

Внутрішні акти закладів освіти розроблено на основі центральних законів і постанов. Вони є обов'язковими для його учасників: Положення про академічну мобільність, Договори/Угоди про співробітництво між українським ЗВО та закордонними/вітчизняними партнерами; індивідуальні навчальні плани та Угоди про навчання (Learning Agreements) – документи, що безпосередньо оформлюються для кожного учасника мобільності.

Згідно з нормативно-правовою базою української освіти, зокрема Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність (затверджено Постановою КМУ № 579, зі змінами), академічна мобільність класифікується за різними критеріями.

1. За процедурою визнання результату програми. Ця класифікація є основною у контексті цілей навчання.

Кредитна мобільність: тимчасове навчання, стажування чи дослідження (як правило, від одного до двох семестрів), після якого здобуті кредити ЄКТС та результати навчання перезараховуються у закладі постійного навчання. Учасник повертається і продовжує навчання у своєму закладі.

Ступенева мобільність: навчання учасника в іншому закладі-партнері (в Україні або за кордоном) з метою здобуття освітнього ступеня (молодшого бакалавра, бакалавра, магістра тощо). Учасник отримує диплом (спільний, подвійний або закордонний).

2. За місцем реалізації (географічна класифікація)

Внутрішня мобільність: переміщення учасника освітнього процесу (студента, викладача) до іншого закладу освіти або наукової установи в межах України. Міжнародна (зовнішня) мобільність: переміщення учасника освітнього процесу до закладу освіти або наукової установи за межами України або, навпаки, прийом іноземного учасника в українському закладі.

Мобільність учасників освітнього процесу, які здобувають освітній ступінь фахового молодшого бакалавра, може реалізуватися у таких формах: навчання (за освітніми програмами кредитної або ступеневої мобільності); мовне стажування (для поглиблення мовних компетенцій); навчально-наукове стажування (для опанування дослідницьких методів); практична підготовка (практика навчальна, виробнича, переддипломна); літні школи, короткострокові інтенсиви; інші форми, що не суперечать законодавству та можуть бути зараховані як результати навчання (наприклад, окремі курси, тренінги, семінари, неформальна освіта).

Для працівників закладів освіти (для наукових, науково-педагогічних, педагогічних та інших працівників) **форми мобільності** включають: участь у спільних освітніх та/або наукових проєктах (діяльність у складі тимчасової проєктної групи, часто за рахунок грантів); викладання (надання освітніх послуг в іншому закладі-партнері); наукове дослідження (здійснення дослідницької діяльності); наукове стажування (проведення досліджень, підвищення кваліфікації); підвищення кваліфікації (проходження програм для поглиблення професійних знань); інші форми, такі як: участь у семінарах, конференціях, симпозіумах, виставках; виступи та публікації у межах певної спеціальності/галузі знань.

Академічна мобільність є ефективним інструментом розвитку професійного потенціалу, тому, звісно ж, має певні переваги.

Переваги академічної мобільності для студентів: розширення академічного досвіду (студенти мають змогу навчатися в іншому освітньому середовищі, ознайомитися з новими методиками викладання, альтернативними підходами до вирішення професійних задач); поглиблення фахових знань (завдяки залученню до нових курсів, дослідницьких програм або проєктів, студенти розвивають глибше розуміння своєї спеціальності); розвиток soft skills (мобільність сприяє розвитку комунікабельності, відповідальності, критичного мислення, адаптивності та навичок самостійного навчання); професійна орієнтація (студенти мають змогу визначити свої інтереси й цінності через знайомство з різними академічними та практичними підходами до професії); розширення соціальних і професійних контактів (мобільність дозволяє встановити нові зв'язки з викладачами, студентами, роботодавцями з інших регіонів, що може стати основою для майбутньої кар'єри).

Переваги академічної мобільності для викладачів: професійний розвиток (участь у мобільності стимулює вдосконалення педагогічної майстерності, впровадження інноваційних методик, залучення до міжінституційних програм); обмін досвідом і кращими практиками (викладачі отримують можливість ділитися напрацюваннями та переймати досвід колег з інших закладів освіти); розширення наукових зв'язків (мобільність сприяє створенню спільних дослідницьких проєктів, участі в конференціях, публікаційній активності); підвищення престижу викладача та закладу освіти (активність викладачів у програмах мобільності підвищує репутацію закладу, сприяє інтернаціоналізації освіти); мотивація до вдосконалення (контакт з іншими академічними культурами підштовхує до перегляду звичних підходів, стимулює до навчання та саморозвитку).

Для того, щоб академічна мобільність не залишалася лише формальним правом, необхідно створити організаційні механізми її впровадження. У нашому коледжі вже зроблено низку практичних кроків:

1. Створено Положення про академічну мобільність та визнання результатів навчання.

2. Визначено координатора мобільності.

3. Визначено алгоритм подання заявки й конкурсного відбору. Процедура участі для студентів включає наступні етапи: подача заявки; внутрішній конкурсний відбір; узгодження індивідуального навчального плану; підписання угоди про мобільність; навчання в іншому ЗВО; визнання результатів.

4. Укладені договори про співпрацю щодо реалізації програм академічної мобільності та ведеться облік закладів-партнерів.

5. Також проведено заходи з академічної мобільності між нами й закладами-партнерами. Було використано такі форми роботи: лекції,

конференції, Workshop, освітній форум, дискусійна панель.

Попри значні досягнення, система академічної мобільності в Україні стикається з низкою викликів, що потребують системного реагування.

Виклик 1: обмеження фізичної міжнародної мобільності для здобувачів освіти чоловічої статі. Шлях подолання: пріоритетність (дистанційної) та змішаної мобільності, а також внутрішньої мобільності для розширення освітніх можливостей в межах України.

Виклик 2: залежність від зовнішнього фінансування (грантодавці) та обмежена можливість інституційного фінансування мобільності для більшості студентів і викладачів. Шлях подолання: активізація роботи з пошуку нових грантових програм, орієнтованих на фахову передвищу освіту, а також розвиток безкоштовних віртуальних обмінів (Virtual Exchange).

Виклик 3: складнощі у повній гармонізації навчальних планів (перезарахування кредитів). Викладачі можуть чинити опір визнанню кредитів, отриманих в іншому ЗВО, через різницю в програмах. Шлях подолання: запровадження чітких шаблонів Угод про навчання (Learning Agreements) на рівні циклових комісій, щоб мінімізувати бюрократію та забезпечити гарантоване перезарахування.

Виклик 4: недостатній рівень володіння іноземною мовою (особливо англійською) серед частини студентів та викладачів. Шлях подолання: включення мовної підготовки (курси іноземної мови) до планів підвищення кваліфікації викладачів та створення мовних клубів/практикумів для студентів та викладачів, які планують мобільність.

Україна створила міцне нормативне та організаційне підґрунтя для розвитку академічної мобільності. Проте справжній успіх потребує переходу від реалізації окремих заходів до системної культури мобільності. Академічна мобільність має стати не лише інструментом міжнародного обміну, а й каталізатором інноваційного розвитку освіти, інтеграції у європейський простір і підвищення конкурентоспроможності випускників.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38–39. Ст. 380.

2. Закон України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 р. № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 37–38. С. 2004.

3. Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 06 червня 2019 р. № 2745-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2019. № 35. Ст. 238.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-п

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 травня 2022 р. № 599 «Про внесення змін до Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/599-2022-%D0%BF#Text

6. Bologna Declaration. Joint Declaration of the European Ministers of Education. Bologna, 19 June 1999. https://www.ehea.info/page-ministerial-conference-bologna-1999

7. Council of the European Union. (2009). Council conclusions on the modernisation of higher education. – Official Journal of the European Union, C 155, 3–7.

8. Литвинова С. Г. Академічна мобільність як чинник європейської інтеграції вищої освіти України // Освітологічний дискурс. 2021. № 2. С. 75–85.

9. Калашнікова С. А., Луговий В. І. Академічна мобільність як механізм інтернаціоналізації вищої освіти // Вища освіта України. 2020. № 4. С. 18–27.

10. Овчарук О. В. Академічна мобільність у контексті забезпечення якості освіти: теоретичні та практичні аспекти // Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2022. № 1. С. 47–52.

АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ БІНАРНИХ ЗАНЯТЬ

Олена Андрющенко,
викладач ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету»

Анотація. Матеріал висвітлює досвід організації та проведення бінарного заняття. Бінарне заняття як активізаційний метод навчання, який є сучасним підходом до проведення занять. Застосування даного методу дає можливість: підвищити ефективність навчання через мотивацію та активізацію, систематизувати знання; створити середовище, сприятливе для навчання, поступово реалізувати навчальний матеріал на професійному рівні засвоєння.

Abstract. The material highlights the experience of organizing and conducting a binary lesson. Binary lesson as an activating method of learning, which is a modern approach to conducting classes. The use of this method makes it possible to increase the effectiveness of learning through motivation and activation, systematize knowledge, create an environment conducive to learning, gradually implement the educational material at the professional level of assimilation.

Для того, щоб подолати наші сьогоднішні економічні, екологічні та соціальні проблеми,
нам необхідно змінити спосіб мислення,

а відтак – і свої підходи до навчання.
Фестер

Економічна освіта в Україні набуває бурхливого розвитку. Зростає як сама необхідність в економічній освіті, так і вимоги до неї. До людини сьогодення висуваються вимоги не лише діяти, але й мислити по-новому. Тому дедалі частіше в процесі вивчення економічних дисциплін відходять від переважного використання традиційних методів навчання. За останні кілька десятків років виникли принципово інші, так звані активні, або активізаційні, методи навчання.

Активізація – постійний процес управління діяльністю студентів, спонукання до енергійного, цілеспрямованого навчання, подолання спаду пасивності й стереотипності [3] .

Потік інформації, який постійно зростає, стислі строки та потреби збільшення ефективності засвоєння матеріалу через активізацію навчання зумовлюють необхідність і доцільність використання активних методів навчання.

Активні методи навчання – це сукупність різноманітних методів, прийомів і засобів активізації [3].

Використання методів активізації у процесі навчання дає змогу реалізувати такі принципи: проблемності, погодження та систематизації, орієнтованості на наявний досвід, націленості та самонавчання, професійної орієнтації, зворотного зв'язку.

Бінарне заняття – це нестандартна форма навчання, спрямована на реалізацію міждисциплінарних зв'язків. Його проводять два викладачі, а їхня спільна робота переростає у творчий процес, який стимулює творчу активність студентів [3].

Вивчення будь-якої проблеми на стику двох наук – це завжди цікаво: такий формат роботи підвищує мотивацію та забезпечує формування професійних знань на високому теоретичному рівні.

Пропоную поділитись досвідом організації такого заняття.

Під час планування бінарного заняття я виокремила такі етапи.

Перший етап. На етапі підготовки бінарного заняття проводиться аналіз робочих програм з обох дисциплін. Ознайомившись із їх змістом, ми з колегою дійшли висновку про доцільність і можливість проведення спільного заняття з дисциплін «Фінансовий облік» та «Податкова система». Теми занять, які було обрано: «Облік розрахунків за виплатами працівника та за страхуванням», «Податок на доходи з фізичних осіб». Вид заняття: лекція-візуалізація.

На **другому етапі** визначаємо мету, завдання, проблемні питання з теми кожної дисципліни. Далі – спільна робота з розроблення плану-конспекту заняття, підготовки матеріалів заняття.

Третій етап – це контрольний огляд і коректування розроблених матеріалів до заняття. Він важливий тому, що на цьому етапі ми:

- об'єднали свої розробки заняття;
- уточнили послідовність проведення заняття;
- визначили функції кожного викладача, а також прийоми і методи викладення матеріалу;
- скоригували домашні завдання студентам з кожної дисципліни.

Четвертий етап – планування бінарного заняття в розкладі навчальних занять.

Можливі два варіанти планування бінарного заняття: два заняття підряд (дві академічні години) або одне заняття з двох дисциплін одночасно.

Ми проводили одне бінарне заняття одночасно з двох дисциплін.

Виокремила певні етапи бінарного заняття.

В якості мотивації обрали два відеоролики та усні коментарі. В них зосередили увагу на найскладнішій та найважливішій економічній категорії – заробітній платі, її значенні як елемента ринку, обліку та правильності нарахування заробітної плати та утримань з неї. Використання відеороликів дозволили збільшити потік навчальної інформації, а можливість візуального сприйняття навчального матеріалу підвищила актуальність та інтерес до цієї теми. Поєднання цих двох методів дало можливість врахувати основні складові мотивації: потреби в навчанні, значення в навчанні, мотив навчання, мету навчання, емоції, відношення та інтерес.

Використання відео дало змогу наголосити на проблемності низького рівня заробітної плати та ухилення від сплати податку на доходи фізичних осіб.

Вагомим елементом заняття є актуалізація опорних знань. Це дає можливість активізувати студентів вже на початку заняття. Для цього використовують різні інноваційні підходи, а ми застосували метод експрес-опитування у вигляді слайд-шоу.

Актуалізацію опорних знань проводили в процесі викладення навчального матеріалу та з врахуванням міждисциплінарних зв'язків.

Викладення нової теми супроводжується мультимедійними технологіями, зокрема презентацією. Цей метод спонукає працювати всі види пам'яті та уваги. Завдяки наочності студенти краще сприймають нові терміни, нову інформацію.

Один із активних методів навчання – аналіз конкретних ситуацій, або так званий CASE METHOD. Він дає можливість наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності. Головна мета – викликати пізнавальний інтерес у студентів, стимулювати їхню розумову діяльність.

На підготовчому етапі підібрали ситуацію, де необхідно було визначити шляхи збільшення надходження податку на доходи фізичних осіб.

На засіданні гуртка «Податківець» студентами була проаналізована динаміка надходження податку на доходи фізичних осіб та визначені фактори, що сприяли такій динаміці. Були представлені графік надходження податку на доходи фізичних осіб та динаміка надходжень податку .

Студенти в позаурочний час опрацювали інформацію, визначили проблемні питання та розробили шляхи збільшення надходжень податку на доходи фізичних осіб.

Найважливішою частиною методу є перший етап, а саме дискусія з певної проблеми. На засіданні гуртка розглянули отримані пропозиції. Підходи були різні, навіть протилежні. Особливо непохитні у власних поглядах наполягали на своєму рішенні.

Враховуючи знання, отримані студентами під час вивчення навчальних дисциплін, були розроблені такі шляхи вирішення.

Шляхи вирішення:

- зміна психології людини, її ставлення до роботи;
- реформування економіки, створення нових робочих місць, працевлаштування безробітних;
- підвищення заробітної плати, справедливість оплати;
- зміна законодавства (виведення з "тіні");
- сприяння малому бізнесу;
- посилення контролю та відповідальності за ухилення від сплати податку.

Відібравши найкращі пропозиції, економічно обгрунтовані на другому етапі, та виходячи з наведених пропозицій, сформулювали оптимальні шляхи збільшення надходжень та запропонували пропозиції уряду.

Використання методу дав можливість:

- поглибити знання з теми;
- встановити зв'язок теорії та практики;
- сформувати вміння студентів аналізувати ситуацію, робити висновки, приймати рішення;
- вести конкретну продуктивну діяльність у типових ситуаціях.

Крім того, цей метод дав можливість розібрати проблемне питання та зекономити час на лекції.

Важливим моментом бінарного заняття є застосування наскрізних завдань з дисциплін «Фінансовий облік» та «Податкова система».

Дуже цікавою формою є проведення бінарного заняття в умовах, наближених до виробництва. Так, відеоролик, відзнятий в бухгалтерії нашого коледжу, допомагає студентам побачити реальний процес нарахування заробітної плати та нарахувань з заробітної плати.

Метод анімації дозволяє набувати навичок складання первинних документів з обліку затрат часу, заповнювати звітність.

Тісна співпраця з Центром обслуговування платників податків дала можливість відзняти матеріал про порядок подання звітності, організацію роботи центру. Підготовлений матеріал дозволить провести віртуальну екскурсію. Узагальнення і систематизацію матеріалу провели шляхом використання інтерактивної технології – роботи в малих групах. Адже доведено: як студент проявляє себе в роботі малої групи, так, швидше за все, він буде діяти й у професійному середовищі.

Використання малих груп сприяє підвищенню ефективності за рахунок таких методів та прийомів, як дискусія, бесіда, аналіз конкретних ситуацій, ігор.

Організація роботи малих груп проходить кілька кроків. На підготовчому етапі об'єднуємось в невеликі групи (5–6 осіб) за власними принципами та вподобаннями.

Важливим моментом першого етапу є чітке окреслення цілей і завдань роботи. Отриману інформацію опрацьовує кожен з учасників групи. Встановлюємо час на ознайомлення з інформацією, її первинне осмислення та занурення.

Наступним кроком є уточнення та доповнення поданої інформації. За необхідності відповідаю на уточнювальні запитання.

Третій крок – внутрішньогрупове обговорення: ще раз нагадую завдання, яке потрібно виконати, учасники спонтанно обмінюються думками, розподіляють обов'язки в групах, без мого втручання, але я залишаюсь в ролі консультанта. Недоцільним є переорганізація слабких груп. На цьому етапі відбувається безпосереднє вирішення завдань. Відбувається спільне обговорення способів вирішення, від чого виграють і сильні, і слабкі учасники. Краще підготовлені студенти пояснюють складний матеріал та самі переосмислюють його. Виявляються прогалини у знаннях та можливість їх ліквідувати. Ми виступаємо у ролі консультанта, помічника, глядача, стороннього експерта. У жодному разі не критикуємо методи вирішення.

На четвертому етапі пропоную завершити роботу над завданням, приймати спільне рішення та готуватись його презентувати. Підбиття підсумків дає можливість оцінити ефективність своєї діяльності.

Такий метод сприяє підвищенню ефективності навчання, зокрема:

- підвищується мотивація, оскільки виникає почуття відповідальності перед іншими учасниками;
- покращується якість прийняття рішень;
- обмін думками приводить до нового розуміння професійних питань;
- учасники групи взаємно контролюють рівень засвоєння нової інформації;
- удосконалюються комунікативні навички студентів;
- виявляються та розвиваються організаторські здібності та професійні якості учасників малої групи.

Під час опитування студентів про роботу в малих групах вони відзначили такі результати своєї участі: «відчуваєш себе значущим», «з'являється почуття впевненості в собі», «у роботі бере участь кожен, так ми вчимося працювати в колективі і разом приймати рішення», «через групову роботу отримуємо оптимальні результати», «робота приносить задоволення».

Застосування інноваційних методів та прийомів інтегрованого навчання під час проведення бінарного заняття дає можливість:

- підвищити ефективність навчання через мотивацію та активізацію;
- систематизувати знання;
- створити середовище, сприятливе для навчання;
- орієнтуватись на практичну діяльність;
- поступово реалізувати навчальний матеріал на професійному рівні.

Список використаних джерел

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Редакція від 01.01.2023. [Електронний ресурс] - Режим доступу URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text.

2. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. [Електронний ресурс] - Режим доступу URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text

3 . Тлумачний словник української мови . [Електронний ресурс] - Режим доступу URL: https://slovnyk.ua/

ІННОВАЦІЙНІ КЕЙСИ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРАКТИЦІ «ОБЛІКОВЕЦЬ»

Алла Каленська,
викладач ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету»

Анотація. У статті розглянуто теоретичні та практичні засади організації навчальної практики на набуття робітничої професії «Обліковець (реєстрація бухгалтерських даних)» у системі фахової передвищої освіти. Розкрито роль практичної підготовки у формуванні фахових компетентностей, проаналізовано сучасні вимоги до професійної освіти та шляхи впровадження інноваційних методів у підготовці майбутніх фахівців з обліку. Представлено авторський досвід організації навчальної практики у коледжі, побудованої на основі моделі віртуального підприємства з використанням українських програмних продуктів "MASTER:Бухгалтерія", "M.E.Doc" та "Електронний кабінет платника".

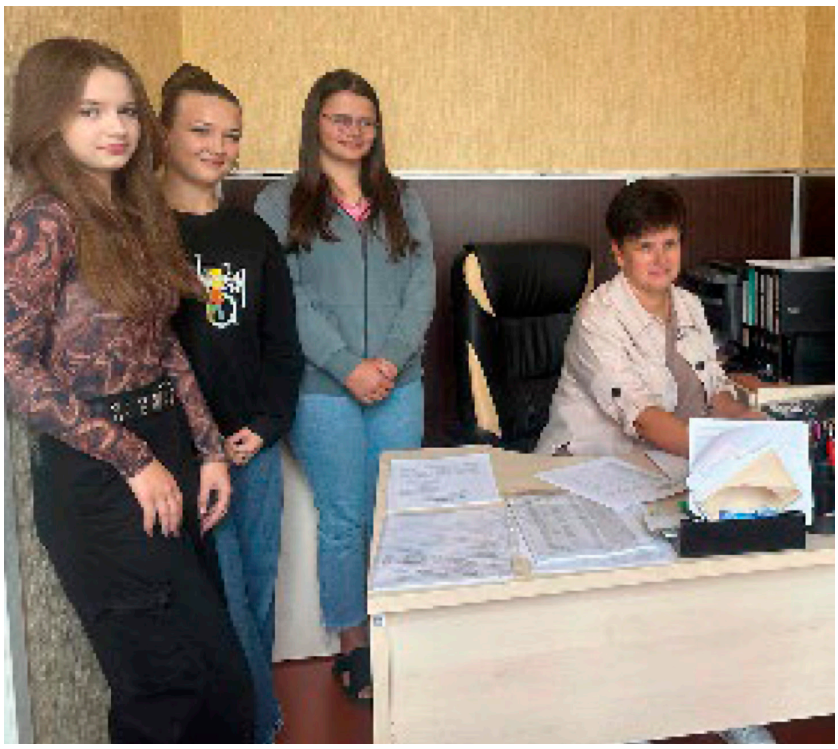
Показано значення кейс-методу, змішаного навчання, освітніх екскурсій та практико-орієнтованого оцінювання як чинників підвищення ефективності професійної підготовки.

Abstract. The article examines the theoretical and practical foundations of organizing educational practice for acquiring the profession "Accountant (Accounting Data Registration)" in the system of professional pre-higher education. It highlights the role of practice-based learning in developing professional competencies and outlines innovative approaches to improving accounting training. The author presents experience in organizing practice at a college level based on a virtual enterprise model, using Ukrainian accounting software ("MASTER:Bukhhalteriya", "M.E.Doc", "Electronic Taxpayer Cabinet"). The importance of case-based learning, blended instruction, excursions, and competency-oriented assessment in fostering students' professional development is emphasized.

Те, що ми чуємо – ми забуваємо, те, що бачимо – ми запам'ятовуємо, а те, що робимо – ми розуміємо.
Конфуцій

Сучасна фахова передвища освіта перебуває у стані активної трансформації, спрямованої на поєднання традицій академічного навчання з вимогами цифрової економіки. Важливе місце у цьому процесі займає навчальна практика – ключовий етап професійного становлення майбутнього фахівця, який забезпечує інтеграцію теоретичних знань і практичних умінь.

Для студентів економічних спеціальностей навчальна практика на набуття робітничої професії "Обліковець (реєстрація бухгалтерських даних)" має особливе значення, адже саме вона формує базові професійні навички, які стануть фундаментом подальшої фахової діяльності. В умовах розвитку цифрових технологій і реформування бухгалтерського обліку в Україні традиційні підходи до організації практики потребують модернізації. Інноваційні методи дозволяють зробити освітній процес динамічним, гнучким і наближеним до реальних виробничих

умов. Навчальна практика є важливою складовою освітньої програми підготовки здобувачів фахової передвищої освіти. Вона забезпечує формування професійних компетентностей відповідно до Закону України "Про фахову передвищу освіту", стандартів спеціальності та вимог роботодавців.

Основними завданнями практики є:

- ♦ закріплення теоретичних знань з обліку, аудиту, фінансів та оподаткування;
- ♦ формування навичок ведення бухгалтерської документації;
- ♦ оволодіння методами аналізу фінансово-господарської діяльності;
- ♦ розвиток відповідальності, самостійності й уміння працювати в команді. Педагогічна ефективність навчальної практики визначається рівнем її інтеграції з освітнім процесом, сучасним змістом завдань, а також інноваційними підходами до навчання, що активізують пізнавальну діяльність студентів.

У ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж БНАУ» навчальна практика проводиться на базі коледжу, без залучення підприємств, однак із відтворенням реальних облікових процесів. Освітній процес побудовано за моделлю віртуального підприємства, де студенти виконують ролі бухгалтерів, касирів, фінансистів та економістів.

Під час практики застосовуються такі інноваційні інструменти:

– цифрові облікові системи "MASTER:Бухгалтерія", "M.E.Doc", "Електронний кабінет платника";

– кейс-метод: виконання практичних завдань, що імітують виробничі ситуації;

– елементи змішаного навчання: поєднання офлайн-занять з онлайн-платформами;

– віртуальне моделювання господарських операцій.

Ці інновації сприяють формуванню в студентів не лише фахових умінь, а й гнучких навичок (soft skills) – комунікації, аналітичного мислення, відповідальності та самоорганізації.

Для підвищення мотивації та розвитку професійного мислення використовуються авторські кейси, побудовані на основі реальних бухгалтерських ситуацій:

"Фінансова діяльність підприємства" – студенти ведуть первинні документи, проводять операції у "MASTER:Бухгалтерія", формують баланс.

"Податкова звітність у M.E.Doc" – навчання електронному документообігу, складанню декларацій і перевірці коректності даних. "Аналіз ефективності витрат" – робота з показниками рентабельності, формування звітів і презентація результатів.

"Бухгалтер майбутнього" – творчий кейс, у межах якого студенти розробляють ідеї автоматизації бухгалтерських процесів з використанням Excel Copilot, Power BI, Google Workspace.

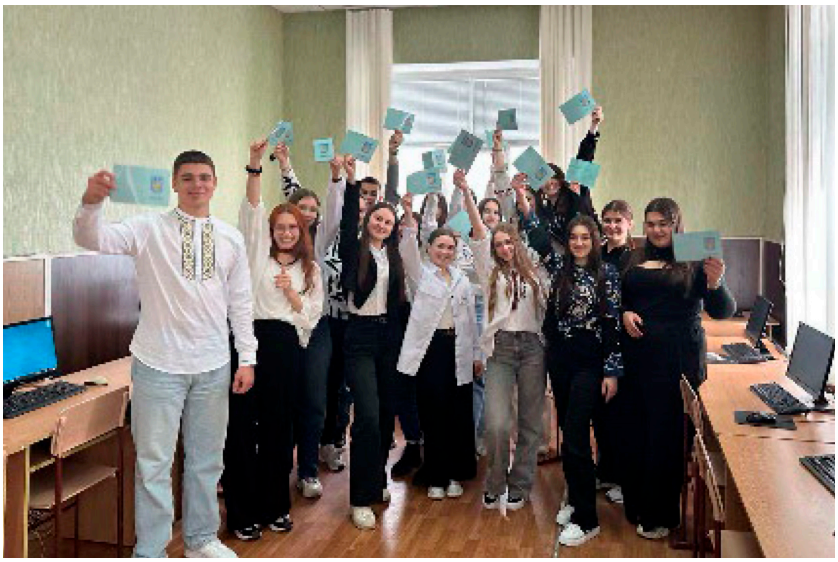
Кейси формують уміння приймати рішення, аргументувати позицію, працювати в команді, аналізувати фінансові показники.

У процесі практики організовуються освітні екскурсії до банків, підприємств і податкової служби, під час яких студенти знайомляться з реальною бухгалтерською діяльністю, структурою фінансових служб, документообігом і вимогами до фахівців.

Такі форми роботи сприяють підвищенню інтересу до професії, зміцненню зв'язку між навчанням і майбутньою практикою.

За результатами навчальної практики студенти складають підсумковий екзамен, який містить три складові:

1. Теоретичне питання, що перевіряє розу-

Передумовою допуску до екзамену є успішне складання онлайн-тестів у Google Forms, які охоплюють теоретичний матеріал, типові бухгалтерські ситуації та питання з професійної етики. Такий формат попереднього контролю дозволяє викладачу оцінити рівень підготовленості кожного студента, а також виявити теми, що потребують додаткового опрацювання.

Оцінювання здійснюється екзаменаційною комісією, до складу якої входять викладачі облікових дисциплін та представники бухгалтерських служб-партнерів. Такий формат забезпечує об'єктивність, практичну спрямованість і прозорість оцінювання.

Інноваційна організація навчальної практики на набуття робітничої професії "Обліковець (реєстрація бухгалтерських даних)" забезпечує підготовку конкурентоспроможного фахівця, здатного працювати в умовах цифрової трансформації економіки.

Застосування сучасних освітніх технологій, кейс-методу, програмних засобів обліку та освітніх екскурсій сприяє глибокому засвоєнню знань, розвитку професійного мислення й відповідальності.

Практика, побудована на принципах діяльнісного підходу, партнерства та самореалізації, перетворює освітній процес на простір формування особистості майбутнього бухгалтера – компетентного, творчого й соціально активного.

міння основ фінансового обліку.

2. Практичне завдання – розв'язання облікової ситуації з оформленням первинних документів.

3. Робота в програмі "MASTER:Бухгалтерія", де студент демонструє вміння автоматизувати бухгалтерські операції, формувати документи та звітність.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 06.06.2019 № 2745-VIII. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19/stru?dark=1

2. Майстер:Бухгалтерія [Електронний ресурс] https://masterbuh.com

3. M.E.Doc [Електронний ресурс] https://medoc.ua

4. Державна податкова служба України. Електронний кабінет платника [Електронний ресурс] https://cabinet.tax.gov.ua

ТВОРЧА ІНТЕГРАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ СТРАТЕГІЙ У ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Наталія Рой,
Євдокія Заяць,
викладачі ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету»

Анотація. Стаття присвячена творчій інтеграції прогресивних технологій навчання та сучасних прийомів педагогічної техніки в освітній процес, акцентуючи увагу на принципі студентоцентризму. Автори обґрунтовують необхідність трансформації ролі викладача у фасилітатора та куратора, який володіє широким арсеналом інструментів. Описують застосування активних методів навчання та використання цифрових інструментів, підкреслюючи, що такий підхід сприяє розвитку логічного, аналітичного та критичного мислення, а також ключових soft skills студентів. Особливу увагу приділяють індивідуалізації навчання, геймифікації та формуванню навичок, необхідних для майбутньої STEM-кар'єри.

Abstract. The article is devoted to the creative integration of progressive teaching technologies and modern pedagogical techniques into the educational process, with a focus on the principle of student-centeredness (or student-centrism). The authors substantiate the necessity of transforming the role of the teacher into a facilitator and curator who possesses a broad arsenal of tools. They describe the application of active learning methods and the use of digital tools, emphasizing that this approach contributes to the development of students' logical, analytical, and critical thinking, as well as key soft skills. Particular attention is paid to the individualization of learning, gamification, and the formation of skills necessary for a future STEM-career.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується динамічними змінами, які зумовлені технологічним прогресом та потребою суспільства у фахівцях, здатних до критичного мислення, інноваційної діяльності та ефективної співпраці. У цьому контексті перед вищою освітою постає завдання не лише трансляції академічних знань, а й формування комплексу професійних та соціальних компетентностей (soft skills). Це вимагає від педагогічної спільноти переосмислення традиційних методів викладання та активного впровадження прогресивних освітніх технологій.

Сучасна освітня парадигма переживає докорінну трансформацію, у центрі якої перебуває студентоцентризм. Наше ключове завдання полягає у формуванні освітнього середовища, де здобувач освіти не виступає пасивним реципієнтом, а є активним суб'єктом пізнання, дослідником і творцем знань.

На нинішньому етапі розвитку освіти кваліфікація викладача вимагає не лише глибоких предметних знань, а й володіння широким арсеналом освітніх технологій. Як відомо, грецьке слово «texne» означає мистецтво, майстерність, уміння. Сучасний педагог повинен поєднувати ролі теоретика, інноватора, експериментатора, гуманіста, партнера, контролера та імпровізатора. Створення захопливого та ефективного заняття є складним, але необхідним процесом, який має відповідати принципу «краще один раз побачити, ніж сто разів почути».

Дисципліни природничо-математичного циклу виходять далеко за межі простих обчислень,

охоплюючи розвиток логіки, критичного аналізу, навичок аргументації та пошуку оптимальних рішень.

Для успішної реалізації цих принципів викладачі циклової комісії природничо-математичних дисциплін активно застосовують різноманітні інтерактивні та активні методи навчання:

Методи активації мислення та пізнання

"Постановка проблеми" (формулювання проблеми)

Механізм: студенти отримують завдання або ситуацію, яка не має очевидного рішення.

Користь: мета усвідомити суть проблеми, визначити необхідну базу знань та розробити авторські підходи до розв'язання.

"Запитай – обґрунтуй – аргументуй"

Механізм: організація роботи в малих групах або парах: один учасник ставить запитання, інший надає відповідь із детальним обґрунтуванням.

Користь: сприяє формуванню послідовного та логічного мислення.

Кейс-стаді (Case-Study) – метод ситуаційного аналізу

Механізм: аналіз реальних або змодельованих ситуацій, що вимагають застосування знань з математики, фізики, хімії, біології тощо.

Користь: здобувачі освіти самостійно шукають шляхи вирішення та обговорюють варіанти.

Ігрові технології (квести, вікторини, брейн-ринги)

Користь: ігрова форма стимулює активізацію розумової діяльності та швидкий аналіз інформації.

"Пошук і виправлення помилки"

Механізм: студентам пропонується приклад із заздалегідь допущеною помилкою, яку необхідно знайти та виправити.

Користь: надзвичайно ефективний для розвитку уважності, точності та аналітичних здібностей.

Метод "ЗХД" (знаю – хочу дізнатись – дізнався)

Користь: формує навички рефлексії та допомагає студентам об'єктивно оцінювати власний навчальний прогрес.

«Прогноз – спостереження – пояснення»

Механізм: студенти прогнозують результат досліду → проводять/переглядають демонстрацію → обговорюють, аналізують і пояснюють отриманий результат.

Користь: формує здатність обґрунтовувати припущення, аналізувати явища та зіставляти очікування з фактами.

Метод «Шість капелюхів мислення» (Едвард де Боно)

Механізм: проблема розглядається з шести різних перспектив (факти, емоції, позитивна/негативна оцінка, творчість, узагальнення).

Користь: навчає багатогранному оцінюванню ситуації та аналізу потенційних наслідків.

«Дослідницький проєкт»

Механізм: студенти самостійно визначають проблему, планують експеримент та аналізують результати.

Користь: сприяє розвитку наукового мислення, критичного аналізу даних та навичок співпраці. Самостійний вибір тем підвищує мотивацію.

«Дискусія/дебати»

Механізм: обговорення актуальних або суперечливих тем у малих групах.

Користь: розвиває навички аргументації, логічного мислення, оцінювання доказів, комунікативні та критичні здібності. Інтерактивний формат підвищує залученість.

Кожен із цих методів спрямований на розвиток у студентів логічного, аналітичного та критичного мислення, а також ключових soft skills (комунікація, креативність, емоційний інтелект, гнучкість). Інтерактивні підходи роблять заняття динамічними, захопливими та сприяють максимальному залученню до освітнього процесу.

Сьогодні роль викладача кардинально трансформується. Наша аудиторія – це покоління, орієнтоване на візуальний контент, яке звикло до миттєвого доступу до інформації та, що найважливіше, до активної участі. Тому творча інтеграція сучасних технологій і педагогічної техніки є не просто трендом, а життєвою необхідністю.

Основний принцип сучасного викладання – студентоцентризм. Як ми можемо створити умови, за яких студент самостійно відкриває, аналізує та застосовує інформацію, перетворюючи свій ґаджет на ефективний засіб навчання?

Йдеться про повну зміну навчального підходу, що включає цифрові інструменти для інтерактиву та співпраці:

1. Інтерактивні платформи

Викладачі використовують такі інструменти для викладання загальноосвітніх та фахових дисциплін:

Kahoot! – сервіс для створення онлайн-вікторин, дидактичних ігор і тестів.

Quizizz – елемент геймифікації навчання, що стимулює навіть пасивних студентів. Наприклад, проходження вікторини на смартфоні після вивчення теми з миттєвим аналізом результатів.

Wordwall – інтерактивний застосунок для розробки вправ, завдань та ігор, що підсилюють увагу та збагачують освітній процес.

LiveWorksheets – ресурс для "оживлення" друкованих матеріалів шляхом перетворення їх на інтерактивні робочі аркуші.

LearningApps.org – використовується для актуалізації опорних знань та поточного контролю.

Edpuzzle – інструмент, що перетворює звичайне відео на інтерактивний навчальний матеріал. Дозволяє додавати тестові запитання, коментарі та голосові повідомлення.

Мета Edpuzzle: забезпечити активну участь студентів під час перегляду. Викладач створює завдання для самостійного опрацювання: студенти переглядають, відповідають на вбудовані запитання, а результати автоматично надходять для оцінювання, що ідеально підходить для змішаного навчання.

2. Хмарні сервіси для колаборації та контролю

Для автоматизації контролю, аналізу досягнень та створення різнотипних завдань активно використовується широкий інструментарій:

Google Workspace: Google-сайти, Google-форми, Google-презентації, Google Classroom.

Системи управління навчанням (LMS): Moodle.

Українські освітні платформи: «Всеосвіта», «На Урок», Justclass.

Спеціалізовані інструменти: генератор ребусів «Ребуси українською».

Інтерактивні віртуальні дошки: дозволяють створювати динамічні уроки з мультимедійними елементами та підвищують залученість.

Математичні платформи (GeoGebra, Desmos): дозволяють візуалізувати й тестувати математичні моделі, сприяючи розвитку аналітичних і творчих здібностей.

3. Креативність через візуалізацію

Ціль: використання високоякісних ресурсів для створення візуально привабливих та інформативних навчальних матеріалів.

Як це працює: платформи Padlet, Canva, Prezi дають змогу розробляти привабливі презентації, інфографіку та інші візуальні матеріали, що значно покращують сприйняття складних концепцій.

Головна цінність полягає не в самих інструментах, а в педагогічному підході.

Ключові цілі впровадження технологій: інтеграція прогресивних технологій допомагає не лише оптимізувати викладання, але й значно підвищити ефективність навчання:

Посилення мотивації та інтересу студентів: використання геймифікації, інтерактивних додатків та симуляцій робить навчання захопливим і динамічним, стимулюючи активну участь.

Індивідуалізація навчального процесу: завдяки диференціації завдань через онлайн-платформи кожен студент може працювати у власному темпі. Технології дозволяють надавати персоналізовану підтримку, коригуючи завдання відповідно до рівня знань.

Підготовка до реальних викликів: сучасні технології, особливо в рамках STEM-освіти, формують навички, критично важливі для майбутньої кар'єри: критичне мислення, аналіз даних та цифрову грамотність.

Розвиток самостійності та відповідальності: онлайн-платформи та ресурси дають студентам можливість самостійно опрацьовувати матеріал у зручний час, виконувати завдання та отримувати миттєвий зворотний зв'язок.

Інтеграція міждисциплінарних підходів: технології полегшують поєднання знань із різних предметів (математика, фізика, хімія, економіка) через спільні проєкти та дослідження, сприяючи розвитку міжгалузевого мислення.

Отже, впровадження інноваційних технологій сприяє розвитку креативності, самостійності, аналітичного мислення та підготовці до реальних життєвих ситуацій, роблячи навчання цікавим, доступним та ефективним.

Усі ці інструменти функціонують найкраще лише у поєднанні з активними методами навчання. Прогресивні технології – це лише інструмент, а не самоціль. Справжні освітні зміни відбуваються тоді, коли викладач використовує їх творчо, з акцентом на максимальне залучення студента. Сучасне навчання – це співпраця, а не односторонній процес.

Новітні ресурси дають результат лише тоді, коли в центр ставиться студент – його інтерес, мотивація та практична користь. Дозвіл студенту бути активним, обирати формат, дискутувати та ставити під сумнів – ось запорука справжнього навчання.

Наше завдання більше не обмежується функцією простого джерела знань; ми стаємо фасилітаторами та кураторами освітнього процесу, які спрямовують, надихають і надають необхідні ресурси.

Узагальнюючи результати проведеного аналізу, слід констатувати, що ефективність освітнього процесу на сучасному етапі безпосередньо залежить від творчої інтеграції інноваційних педагогічних технологій та активних методів навчання.

Фундаментальним принципом, що забезпечує якісну підготовку фахівців, є студентоцентризм, який вимагає від викладача трансформації його традиційної ролі на позицію фасилітатора та куратора. Впровадження інструментів геймифікації та використання інтерактивних платформ (зокрема Kahoot!, Quizizz,

Edpuzzle) та хмарних сервісів стає необхідною умовою для підвищення мотивації здобувачів освіти та індивідуалізації навчальних траєкторій.

Доведено, що цілеспрямоване використання активних методів – від "кейс-стаді" до "дослідницького проєкту" – є критично важливим для формування не лише глибоких предметних знань у природничо-математичних дисциплінах, але й ключових soft skills (комунікація, креативність, критичне мислення).

Таким чином, прогресивні технології розглядаються не як самоціль, а як потужний інструмент, який у поєднанні з грамотною педагогічною технікою забезпечує системний розвиток аналітичних здібностей студентів та їхню готовність до викликів сучасного високотехнологічного середовища.

Список використаних джерел

1. Трансформація професійних ролей сучасного вчителя : ментор, фасилітатор, тьютор. [Електронний ресурс] https://surl.li/hrlrqo

2. Концепція розвитку STEM-освіти в Україні (2021-2030 роки). [Електронний ресурс] https://surl.lt/zzurdd

3. 12 ефективних цифрових інструментів для освіти : традиційні та новітні технології . [Електронний ресурс] https://surl.li/fjnohv

4. Бондар В. І. Теоретико-методичні засади формування педагогічної майстерності у майбутніх учителів. [Електронний ресурс] https://surl.li/lqfjft

5. Олександр Я. Методи навчання, про які має знати кожний викладач. [Електронний ресурс] https://surl.li/dextkj

6. Лузан П. Г., Манько В. М., Нестерова Л. В, Романова Г. М. Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників : монографія / за заг. ред. Г. М. Романової. Київ : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. 216 с.

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК

Підвищення кваліфікації заступників директорів з виховної роботи або відповідальних за організацію виховної роботи у ЗФПО «Педагогіка партнерства у фаховій передвищій освіті: створення мотиваційного та безпечного освітнього середовища»

Набуття сучасного досвіду щодо формування і реалізації змісту навчання, управлінської, комунікаційної, медійної компетентностей, вдосконалення цифрової компетентності.

До розгляду пропонуються такі питання:

- е-форматування виховної діяльності: онлайн-кабінет заступника з виховної роботи;
- педагогіка партнерства у фаховій передвищій освіті;
- моніторинг якості освітнього процесу в реальному часі через ЛКЛАУД;
- соціально-емоційний розвиток здобувачів освіти в умовах активного використання цифрових технологій;
- основні ідеї, зміст та формати впровадження STEM-освіти;
- STEM-освіта у фокусі інклюзії;
- практичні техніки медіації та конструктивного розв'язання конфліктів у студентському середовищі.

Орієнтовні терміни проведення та тривалість навчання (годин): 27-28 січня 2026 року, 16 годин.

Відповідальна особа: **Ірина Лепеха**, завідувачка кабінету соціально-гуманітарної освіти Науково-методичного центру ВФПО

+38 (096)70-46-588

email: irina_lepeha@ukr.net

Контингент: заступники директорів з виховної роботи, практичні психологи, вихователі гуртожитків.

Реєстрація з 3 січня https://nmc-vfpo.gov.ua/pk-2728012026

ГУРТКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ТА ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Валентина Матвієнко, методист
Лариса Вовк, завідувач відділення
Юлія Сагдєєва, викладач
ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету»

Анотація. У статті розглянуто гурткову діяльність як ефективний інструмент професійного та особистісного зростання здобувачів освіти. Показано роль інтегрованих гуртків «Бізнес 4.0» і «Планета ІТ» у формуванні підприємницьких, комунікативних і цифрових компетентностей студентів.

Abstract. The article examines club activities as an effective tool for professional and personal growth of students. The role of the integrated clubs “Business 4.0” and “Planet IT” in developing students entrepreneurial, communicative, and digital competencies is highlighted.

У сучасних умовах реформування системи освіти України важливого значення набуває підготовка фахівців нової формації – компетентних, відповідальних, ініціативних, здатних до критичного мислення, інноваційної діяльності та саморозвитку. Особливої актуальності це питання набуває для закладів фахової передвищої освіти, адже саме тут закладаються основи професійного становлення молоді, формується її здатність до практичного застосування знань у реальному середовищі, розвиваються комунікативні, соціальні та підприємницькі компетентності, забезпечується професійна мотивація студентів.

Одним із найефективніших інструментів розвитку таких якостей виступає гурткова діяльність – особлива форма позааудиторної роботи, що поєднує навчальний, науково-дослідницький, творчий та виховний аспекти освітнього процесу. Гурткова робота сприяє формуванню активної позиції здобувачів освіти, розвитку їхньої самостійності, ініціативності та професійної відповідальності [1].

Сьогодні гурткова діяльність у закладах освіти розглядається не лише як додаткова форма освітньої роботи, а як інструмент формування ключових компетентностей майбутнього фахівця – когнітивних, цифрових, комунікативних, підприємницьких, а також компетентностей сталого розвитку. Це особливо важливо в контексті глобальних змін, зумовлених цифровізацією, інтеграцією освіти і виробництва, підвищенням ролі інноваційного мислення та креативності у професійній сфері [2].

Гурткова діяльність має давню традицію в системі освіти. Її мета – розширення і поглиблення знань здобувачів освіти з окремих дисциплін, розвиток інтересу до наукових досліджень, формування вмінь самостійно працювати з інформацією, аналізувати, узагальнювати, робити висновки та застосовувати набуті знання на практиці.

Науковці наголошують, що гурткова робота виступає інтеграційною ланкою між аудиторною діяльністю та самостійним навчанням студентів, створюючи умови для вільного прояву творчості, ініціативності та професійного самовизначення [3].

Серед основних функцій гурткової діяльності виділяють:

- освітню – поглиблення знань, формування навичок дослідницької та аналітичної діяльності;
- виховну – формування відповідальності, самостійності, працелюбності, комунікативності;
- мотиваційну – розвиток інтересу до навчання, підвищення рівня внутрішньої мотивації до саморозвитку;
- інноваційну – залучення студентів до сучасних тенденцій розвитку науки, техніки, технологій;
- соціальну – створення сприятливого середовища для командної взаємодії, лідерства та партнерства.

Гурткова діяльність виступає дієвим засобом реалізації принципів індивідуалізації навчання, інтеграції науки та практики, а також формування навичок самонавчання, що відповідають сучасним вимогам концепції «навчання упродовж життя» [4].

У ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету» гурткова діяльність посідає важливе місце в системі виховної та науково-дослідної роботи. Вона є невід'ємною частиною виховної концепції коледжу, спрямованої на формування цілісної, духовно розвиненої, соціально активної особистості.

З метою реалізації завдань підготовки сучасного фахівця у коледжі діють інтегровані та предметні гуртки. Такий поділ забезпечує можливість для студентів одночасно розвивати фахові компетентності у межах спеціальності та формувати міждисциплінарні знання й навички.

На економічному відділенні коледжу активно функціонують два інтегровані гуртки:

- «Бізнес 4.0» – спрямований на формування підприємницької компетентності, розвиток економічного мислення, засвоєння основ бізнес-моделювання, маркетингових стратегій та управління в умовах цифрової трансформації.
- «Планета ІТ» – зорієнтований на розвиток цифрових навичок, інформаційної культури, інтересу до інноваційних технологій, програмування, електронної комерції, кібербезпеки, аналітики даних.

Діяльність обох гуртків координується викладачами циклової комісії інформаційно-економічних дисциплін, які виступають наставниками, консультантами та модераторами освітніх проєктів студентів. Їхня робота базується на принципах партнерської взаємодії, мотивації до досліджень, індивідуального підходу та професійної підтримки кожного здобувача освіти.

Форми організації гурткової роботи у коледжі є різноманітними, що дозволяє охопити різні інтереси студентів і сприяти розвитку як фахових, так і особистісних компетентностей. Основні форми включають:

- інтерактивні заняття;
- науково-практичні семінари, тематичні дискусії, мозкові штурми, тренінги, воркшопи;
- круглі столи з фахівцями-практиками, підприємцями, ІТ-спеціалістами;
- гостьові лекції від представників бізнесу, банківського сектору, стартап-спільнот;
- участь у конкурсах, конференціях, олімпіадах, виставках, фестивалях, флешмобах тощо;
- організацію наукових досліджень, підго-

товку та захист студентських наукових робіт;

♦ екскурсії на сучасні підприємства, у компанії та бізнес-структури.

♦ проєктна та волонтерська діяльність.

Методичне забезпечення гурткової діяльності спирається на сучасні підходи до навчання – проєктний метод, дослідницький підхід, інтерактивні технології, методи колаборації та командного навчання. Кожне засідання гуртка має чітко визначену тему, мету, практичну складову і спрямоване на розвиток конкретних компетентностей – від комунікаційних до підприємницьких та інформаційно-аналітичних.

Робота гуртків «Бізнес 4.0» та «Планета ІТ» демонструє, що участь студентів у таких формах діяльності дає змогу інтегрувати навчання, науку й практику в єдину освітню траєкторію.

Серед найпомітніших заходів, реалізованих у межах діяльності гуртків, варто відзначити:

• Науковий семінар «Дорожня карта розвитку підприємницької діяльності» організований Білоцерківським національним аграрним університетом, під час якого здобувачі освіти презентували власні бізнес-плани, моделі стартапів, пропонували інноваційні рішення для розвитку малого та середнього бізнесу в регіоні.

• Конкурс соціальної реклами «Україна майбутнього – погляд молоді», що стимулював креативність студентів, виховував почуття соціальної відповідальності, патріотизму та громадянської позиції.

• Конкурс плакатів з маркетингу, присвячений Всесвітньому дню шопінгу, який відбувався на базі коледжу. Студенти створювали тематичні постери, розробляли маркетингові концепції, презентували власні ідеї з розвитку брендів і торгових мереж.

• Конкурс-захист науково-дослідницьких робіт Малої академії наук України у секції «Підприємництво та прикладна мікроекономіка», що дозволив учасникам продемонструвати власні наукові розвідки та здобути навички академічної презентації.

• Міжнародний конкурс з інформатики і комп'ютерного мислення «Бобер» та Всеукраїнська інтернет-олімпіада «На Урок» з інформатики.

• Всеукраїнська науково-практична конференція «Навчальна та виробнича практики в професійній освіті – запорука успішної інтеграції фахового молодшого бакалавра на ринку праці».

• Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні питання економіки, обліку та фінансів в Україні».

• Всеукраїнська студентська науково-практична інтернет-конференція «Молодь і наука: інноваційний вимір сучасних досягнень».

• Всеукраїнський форум для молоді Career Expo 2025 з роботодавцями провідних компаній: МХП, АТ «ОТР Банк», ПрАТ «Монделіс Україна», Coca-Cola, PepsiCo, ОККО, Аврора, Fillin та інших;

• Відвідування Освітнього Центру Верховної Ради України.

• Участь у заходах Фінансового центру знань «ТАЛАН» – проєкту Національного банку України у сфері фінансової грамотності.

• Проходження Всеукраїнського тестування з фінансової грамотності, участь в Економічній Олімпіаді в Україні;

• Проходження курсів цифрової та фінансової грамотності, академічної доброчесності, першої домедичної допомоги в умовах війни, використання ШІ в навчанні тощо.

Крім того, традиційними стали гостьові лекції та круглі столи з підприємцями, маркетологами, ІТ-фахівцями, менеджерами з персоналу, під час яких обговорюються актуальні тенденції розвитку економіки, діджиталізації бізнесу, інновацій у сфері управління та маркетингу. Зо-

крема щорічно відбуваються зустрічі з фахівцями мережі магазинів «Шуруп», національної мережі торговельних центрів «Епіцентр», агенції нерухомості «Ексклюзив», ТОВ Сквирський комбінат хлібопродуктів, ТОВ Магнус НГ та іншими.

Не менш важливою складовою є екскурсії на сучасні підприємства, ІТ-компанії, виробничі структури, що дозволяють студентам побачити практичну реалізацію теоретичних знань, зрозуміти специфіку роботи фахівця в реальних умовах, сформувати професійні орієнтири. Продуктивна співпраця налагоджена з ПрАТ «Білоцерківський консервний завод», ТОВ «Комфорт стандарт», ПП «Мережа», ТОВ «Маршалок», ТОВ «РОЗЕТКА. УА», ТОВ «АТБ-маркет», ТОВ «Сільпо Фуд» тощо.

Результати діяльності гуртків «Бізнес 4.0» і «Планета ІТ» переконливо свідчать, що участь у позааудиторних формах навчання значно підвищує рівень професійної підготовки студентів, їхню впевненість, здатність до самостійного прийняття рішень і командної роботи.

Гурткова робота сприяє:

- розвитку критичного, логічного та системного мислення;
- підвищенню інформаційної, комунікативної та цифрової грамотності;
- формуванню підприємницьких якостей – ініціативності, креативності, готовності до ризику;
- вихованню професійної етики, відповідальності, дисциплінованості;
- розвитку навичок презентації, аргументації, публічних виступів;
- зміцненню емоційного інтелекту, саморегуляції та здатності до співпраці.

Таким чином, гурткова діяльність виконує подвійну функцію – сприяє не лише професійному зростанню, але й особистісному розвитку молоді, формуванню активної життєвої позиції, громадянської свідомості та почуття відповідальності за власне майбутнє.

Досвід роботи циклової комісії інформаційно-економічних дисциплін ВСП “Технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківського національного аграрного університету” доводить, що гурткова діяльність є потужним чинником формування професійної компетентності, розвитку творчих здібностей і підвищення мотивації здобувачів освіти до саморозвитку.

Інтегровані гуртки «Бізнес 4.0» та «Планета ІТ» створюють освітній простір, у якому поєднуються наукові дослідження, практична підготовка, творча активність і командна співпраця. Саме така діяльність дозволяє готувати конкурентоспроможних фахівців, які мислять критично, володіють сучасними технологіями та здатні діяти в умовах постійних змін.

Багато учасників гуртків демонструють високі результати у фахових конкурсах, успішно проходять виробничу практику та стають лідерами студентського самоврядування.

Отже, гурткова діяльність у закладах фахової передвищої освіти має розглядатися не як допоміжний елемент освітнього процесу, а як ключовий механізм професійного та особистісного зростання майбутніх фахівців, спрямований на реалізацію їхнього потенціалу, розвиток інноваційного мислення, формування цінностей успішної, творчої, соціально активної особистості. Подальший розвиток гурткової роботи передбачає впровадження інноваційних форм навчання, міждисциплінарних проєктів і партнерських ініціатив з роботодавцями.

Список використаних джерел

1. Боровик О. І. Професійне зростання студентів у позааудиторній діяльності: теорія і практика // Педагогічні перспективи. 2021. № 2. С. 45–52.

2. Горбачова Л. В. Методичні підходи до організації гурткової роботи в професійно-технічній освіті // Освітній дискурс. 2020. Вип. 4. С. 10–18.

3. Кривенко І. С. Формування підприємницької компетентності студентів через гурткову роботу // Журнал економічної освіти України. 2022. Т. 8, № 1. С. 72–85.

4. Павлюченко Т. М. Інноваційні методи позааудиторної діяльності в закладах передвищої освіти // Науковий вісник фахової освіти. 2023. № 1(5). С. 33–44.

БІБЛІОТЕРАПЕВТИЧНИЙ ПРОЄКТ «ЛІТЕРАТУРНА КАВ'ЯРНЯ»

Сніжанна Гриценюк,
практичний психолог
Юлія Сургай,
завідувачка бібліотеки
ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківського НАУ»

Анотація. У статті висвітлено досвід інноваційного бібліотерапевтичного проєкту «Літературна кав'ярня», реалізованого у ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківського НАУ», який поєднує аналіз художніх творів із психологічною підтримкою та арттерапевтичними техніками.

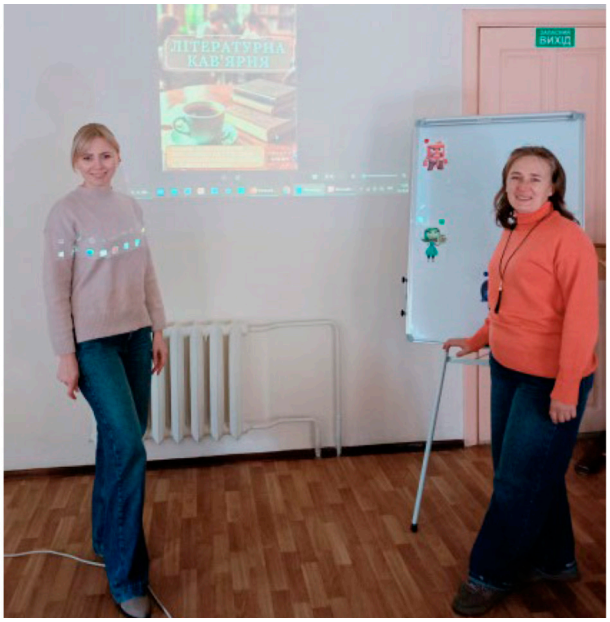
Abstract. The article highlights the experience of the innovative bibliotherapeutic project "Literary Café", implemented by VSP "Technology and Economics Professional College of Bila Tserkva NAU," which combines the analysis of artistic works with psychological support and art therapeutic techniques.

Сучасний освітній простір, особливо в умовах постійної соціальної та психологічної напруги, вимагає від закладів освіти не лише якісної трансляції знань, але й ефективних інструментів для формування ментальної стійкості та емоційного інтелекту студентів. Традиційні методи виховної роботи часто виявляються недостатніми для подолання стигматизації психологічної допомоги та заохочення молоді до глибокої саморефлексії.

У відповідь на ці виклики Бібліотечно-інформаційний центр і Центр соціально-психологічної підтримки та розвитку особистості ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківського НАУ» ініціювали впровадження інноваційного бібліотерапевтичного проєкту «Літературна кав'ярня». Це унікальний формат групової роботи, що поєднує силу слова (через аналіз художніх творів, поезії та кіно) з принципами психологічної підтримки та арттерапевтичними техніками.

Задум «Літературної кав'ярні» виник з усвідомленням двох ключових викликів сучасного освітнього простору: необхідності посилення ментальної стійкості студентів та потреби у модернізації ролі бібліотеки. Ми прагнули створити безпечну, неформальну платформу, яка б ефективно поєднала бібліотерапію («лікування» словом) з груповою психологічною підтримкою.

Головна мета «Літературної кав'ярні» – глибока трансформація у двох ключових напрямках:

1. У форматі затишної кав'ярні, у вільному спілкуванні ми успішно продовжуємо дестигматизацію змісту роботи психолога. Ми доводимо, що звернення до фахівця – це про сміливість пізнавати себе та прагнення до ментальної стійкості. В результаті психолог починає сприйматися як ресурс, а не контролер чи покарання.

2. Ми перетворюємо Бібліотечно-інформаційний центр зі сховища літератури на сучасний інтелектуальний хаб. Бібліотека стає ідеальним простором для рефлексії, безпечного спілкування, де книги та фільми слугують містками для глибоких розмов. Це PR бібліотеки як улюбленого місця зустрічі.

Ідея такого формату виникла під час творчої зустрічі завідувачки бібліотеки Юлії Сургай та практичного психолога Сніжанни Гриценюк. Починалося все з бажання спонукати сучасну молодь читати та думати на серйозні теми, навчити студентів висловлюватися та говорити, а ще передбачалася робота психолога через використання трансформаційних та арттерапевтичних інструментів.

Перше засідання відбулося у червні і було сплановане як 60-хвилинна зустріч, що свідомо відійшла від академічного формату. До розгляду було взято легендарний фільм «Недоторканні/1+1», знятого за мотивами автобіографічного роману Філіпа Поццо ді Борго «Другий шанс». Під супровід ароматної кави та чаю відбулася справді глибока розмова, що торкнулася найважливіших аспектів людського буття: дружби, прийняття, подолання труднощів та пошуку сенсу життя.

Учасники не просто аналізували сюжет – вони пропускали історію крізь себе, ділилися особистими переживаннями та відкриттями. Вражало, як слова перетворювалися на містки між душами, об'єднуючи абсолютно різних людей у спільному прагненні до розуміння та емпатії.

Перший досвід отримав настільки сильні емоційні відгуки, що було вирішено зробити цілий цикл зустрічей протягом нового навчального року.

І ось у жовтні відбулася зустріч, присвячена емоціям і їх ролі в житті людини. Головними героями і темами для обговорення стали мультфільми «Думками навиворіт» (1 і 2 частини). Зміст надзвичайно відгукнувся учасникам заходу, було багато розмов, обговорень, інсайтів та висновків.

Ці зустрічі у черговий раз доводять: література та кіно – це не просто розвага, це потужний інструмент для самопізнання, рефлексії та особистісного зростання. Коли ми ділимося своїми враженнями, ми не лише пізнаємо інших, а й глибше розуміємо себе.

Ключовою особливістю таких засідань є використання арттерапевтичних технік (наприклад, «Лист до себе» або «Мій внутрішній Головний штаб»). Вони є інтегральною частиною рефлексії.

Досвід «Літературної кав'ярні» демонструє високу ефективність синергії бібліотечної та психологічної роботи та доводить, що найбільша цінність – це спілкування і можливість бути почутим. Ми будуємо місце, де турбота про ментальне здоров'я стає нормою, а бібліотека – улюбленим місцем зустрічі.

І найприємніше, що можна було почути після завершення зустрічей:

- «Знаєте, це вперше, коли я можу відверто поспілкуватися із дорослими про те, що мене дійсно хвилює, і не відчувати, що мене засудять. Це відчуття довіри – безцінне».
- «Я думав, що книги і бібліотека – це нудно. Але коли ти обговорюєш з друзями, що тебе зачепило у фільмі, знятому за книгою, і розумієш, що книжка – це справді цікаво, усе змінюється».
- «Мене завжди лякала думка про психолога… А тут, у кав'ярні, я зрозумів, що психологи насправді не такі, як я звик. Я довіряю вам тут».

Народжений у співпраці Бібліотечно-інформаційного центру та Центру соціально-психологічної підтримки та розвитку особистості ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківського НАУ», цей проєкт створює нову філософію освітнього середовища.

Додаток 1

Практика «Лист-послання собі»
(за мотивами фільму «Нескорені/1+1»)

Уяви, що ти створюєш найважливіший напис, який буде викарбуваний на твоїй символічній «епітафії». Це твоє послання про те, ким ти є і який «слід» хочеш залишити.

Закінчи речення: **«Я хочу, щоб про мене пам'ятали, що я...»**

1. Про моє «Я» та сутність:

• Моя справжня сутність полягає в.../ Я завжди прагнув/прагнула до.../Мої ключові риси характеру – це.../ Я вірю, що найважливіше в житті – це...

2. Про мої досягнення та уроки:

• Найбільше я пишаюся тим, що я.../Моїм найбільшим внеском у світ було.../Життя навчило мене, що.../ Я зрозумів/зрозуміла, що справжня мудрість полягає в...

3. Про мій вплив та спадщину:

• Я залишив/залишила свій «слід» у житті інших, тому що.../Я хотів/хотіла, щоб люди, які мене знали, пам'ятали про мою.../Моє послання майбутнім поколінням – це.../Я сподіваюся, що після мене залишиться...

4. Про мої прагнення та призначення:

• Ще я прагну зробити.../Я вважаю, що моє призначення полягає в.../Я завжди шукав/шукала...

Додаток 2

Техніка «Мій внутрішній Головний штаб»
(за мотивами мультфільмів «Думками навиворіт»)

Мета: візуалізація та структуризація свого актуального емоційного стану та ідентичності.
Тривалість: 10–15 хвилин.
Матеріали: аркуші паперу, кольорові олівці/фломастери/фарби, стікери.

Інструкція

Крок 1: Емоції за пультом (5 хв).

Попросіть учасників намалювати свій "Головний штаб" (як у фільмі).

Запитайте: «Які 5–7 емоцій зараз найчастіше керують твоїм пультом? Намалюй їх або напиши їхні назви на стікерах і прикріпи до пульта. Яка з них зараз «біля керма» найбільше? Намалюй її найбільшою».

Запропонуйте привласнити кожній емоції колір і форму, які вона має у їхній свідомості (наприклад: тривога – гострий фіолетовий, спокій – м'який зелений).

Крок 2: Острів особистості (5 хв).

Попросіть учасників намалювати свій «Острів особистості».

Запитайте: «З чого складається твоя ідентичність зараз? Що є твоїми «островами»? (наприклад: Острів Дружби, Острів Сім'ї, Острів Хобі, Острів Амбіцій). Який острів ти хочеш побудувати чи зміцнити найближчим часом?»

3. Крок 3: Рефлексія (1-2 хв).

Учасники пишуть на звороті аркуша одне речення, яке вони відкрили про свої емоції під час цієї вправи.

Завершення. Усі охочі можуть поділитися лише одним кольором зі своєї роботи та пояснити, що він означає.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ МІСТОБУДУВАННЯ: ІНТЕГРАЦІЯ ГЕОДЕЗІЇ, АРХІТЕКТУРИ ТА БУДІВНИЦТВА»

Оксана МАКОГІН, канд. пед. наук, директор
Наталія ЯРИНИЧ, методист
Олег БІДА, Іванна КОСТІНА, викладачі
Львівського фахового коледжу будівництва,
архітектури та дизайну

Анотація. У статті проаналізовано роботу І Всеукраїнської науково-практичної конференції, підбито підсумки дослідження актуальних питань інтеграції сучасних геодезичних, архітектурних та будівельних технологій у містобудуванні, запропоновано шляхи ефективного впровадження інноваційних підходів у проєктування та розвиток урбаністичних просторів. Описано важливість наукового діалогу для формування стратегічних напрямів розвитку геодезії, архітектури та будівництва в сучасних умовах.

Abstract. The article analyzes the work of the First All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, summarizes the results of research on topical issues of integrating modern geodetic, architectural, and construction technologies in urban planning, and proposes ways to effectively implement innovative approaches in the design and development of urban spaces. It describes the importance of scientific dialogue for the formation of strategic directions for the development of geodesy, architecture, and construction in modern conditions.

Відповідно до Положення про порядок підготовки та проведення наукових конференцій 10 квітня 2025 р. у Львівському фаховому коледжі будівництва, архітектури та дизайну відбулося урочисте відкриття І Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні технології містобудування: інтеграція геодезії, архітектури та будівництва».

Ініціатори – голова ЦК геодезичних та економічних дисциплін Олег Біда, викладач архітектурних дисциплін Іванна Костіна, методист Наталія Яринич.

Мета конференції – обмін досвідом, актуальною інформацією та результатами наукових досліджень щодо інтеграції сучасних геодезичних, архітектурних і будівельних технологій у містобудуванні, розвиток передових технологій, підвищення кваліфікаційного рівня спеціалістів усіх напрямів підготовки.

До складу організаційного комітету конференції увійшов доктор філософії, викладач ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України» Ілля-Олександр Застулка.

Конференція стала місцем зустрічі науково-педагогічних працівників, здобувачів освіти та підприємців у галузі будівництва, архітектури та геодезії, адже дійство зібрало близько 100 учасників (очно та заочно), які представляли ЗВО та ЗФПО України: Криворізький будівельний фаховий коледж, Національний університет «Львівська політехніка», ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України», ВСП «Любешівський технічний фаховий коледж Луцького національного технічного університету», ВСП «Стрийський фаховий коледж Львівського НУП», Тернопільський кооперативний фаховий коледж, кафедра теорії права та конституціоналізму Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету, Тернопільський коо-

ративний фаховий коледж, Сторожинецький лісовий фаховий коледж. Приємно відзначити, що заочно взяв участь у заході навіть виконроб з Італії (Due erreimmobiliare SRL м. Альба Адріатика, Абруццо) («Проблеми і технології під час реконструкції та реставрації громадських будівель в Італії»).

Насичена програма конференції включала урочисте відкриття, 18 доповідей учасників та урочисте закриття. Відкрила конференцію директор коледжу Оксана Макогін, яка привітала всіх гостей, розповіла про історію закладу та запевнила, що «професійні доповіді та плідні дискусії сприятимуть розвитку української науки і подальшому вдосконаленню якості освітнього процесу. У надзвичайно складний для України час ми, як освітяни, науковці й фахівці у сфері просторового розвитку, маємо особливу місію – спільно шукати ефективні шляхи відбудови, переосмислення та сталого розвитку наших міст і громад». Також із вітальним словом звернувся доктор філософії, викладач ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України» Ілля-Олександр Заступка, який презентував їхній ЗФПО, подякував за запрошення, відзначив хорошу творчу атмосферу та побажав усім плідної роботи.

Після офіційного відкриття модератор Олег Біда ознайомив усіх із програмою і напрямками конференції, наголосив на регламенті та підкреслив, що «захід дозволить ознайомитися із сучасними тенденціями та практикою проблем в галузі освітньої діяльності, підвищить кваліфікацію нашої молоді, розкриває престижності та перспективи професій, які вони обрали. Конференція охопить широкий спектр напрямів – від геоінформаційних технологій, цифрового моделювання й BIM-проєктування до урбаністичного дизайну, екологічного планування та інновацій у фаховій передвищій освіті. Такий міждисциплінарний підхід не лише відобразить виклики сьогодення, а й сформує підґрунтя для якісних трансформацій у галузі містобудування».

Основні напрями роботи конференції:

1. Геодезія та геоінформаційні технології в містобудуванні
2. Архітектурні концепції та просторове планування
3. Інноваційні будівельні технології та матеріали
4. Реконструкція та ревіталізація урбанізованих територій
5. Законодавчі та економічні аспекти містобудування
6. Цифрове моделювання міського середовища та BIM-технології
7. Моніторинг міських територій за допомогою дронів та супутникових технологій
8. Роль геодезії, архітектури та будівництва у відновленні зруйнованих міст
9. Урбаністичний дизайн та формування комфортного міського середовища
10. Ландшафтна архітектура та екологічне планування міських територій
11. Графічний дизайн і навігація в місті
12. Параметричний дизайн в архітектурі та містобудуванні
13. Впровадження інноваційних технологій в освітній процес у сфері фахової передвищої освіти
14. Педагогічні технології у формуванні ціннісних орієнтацій студентів

Далі свої напрацювання (виступи з презентаціями) представили доповідачі: підприємці в галузі будівництва, архітектури та геодезії Роман Півхлопок, Микола Мельник, Андрій Зібровський, інженер архітектурного бюро «УРБАН ПРОМО» Оксана Кісіль; викладачі архітектурних, будівельних та мистецьких дисциплін нашого ЛФКБАД Андрій Голубець, Вадим Садовий, Оксана Сас та Іванна Костіна; викладач НУ «Львівська політехніка» та викладач будівельних дисциплін ЛФКБАД, к.т.н. Павло Проценко; здобувачі освіти ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України» та нашого ЛФКБАД.

Тематика доповідей охоплювала надзвичайно широке коло питань, пов'язаних з інтеграцією геодезії, архітектури та будівництва:

«Будівельні інновації: використання алюмінієвих конструкцій та новітніх матеріалів»; «Застосування BIM-технологій у будівництві»; «Інноваційні технології в реконструкції»; «Комунікація в BIM-середовищі між учасниками будівельного процесу»; «Від теорії до практики: досвід здобувачів освіти ВСП «Мукачівський фаховий коледж НУБіП України» у вивченні сучасних технологій в геодезії: роль дронів (БПЛА) у вимірюваннях»; «Використання ГІС в територіальних громадах»; «Інноваційні будівельні технології та матеріали»; «Урбаністична реконструкція: оновлення міських просторів»; «Економіка будівництва України 2024 рік»; «Сучасні виклики геодезистів: проблеми, рішення та інновації»; «Геоінформаційні технології в містобудівництві»; «Роль геодезії, архітектури та будівництва у відновленні зруйнованих міст»; «Топографічне знімання з допомогою новітньої технології SLAM (Simultaneous Localization and Mapping)»; «Впровадження програми Microsoft Project в освітній процес студентів будівельної галузі»; «Використання BIM-технологій та цифрового моделювання у міському середовищі»; «Архітектурні концепції післявоєнного часу».

Завершила виступи колег Іванна Костіна, викладач архітектурних дисциплін, яка відзначила високий рівень інтересу до проблем галузі, цікаві дослідження в галузі будівництва, архітектури та геодезії та додала, що «залучення до співпраці роботодавців, впровадження новітніх технологій в навчальний процес, презентації роботи провідних спеціалістів малого та середнього бізнесу, сучасні технології та матеріали, виклики інтеграції в міждисциплінарні зв'язки – це ті основні аспекти конференції, які сьогодні обговорили в нашому залі».

Підсумовуючи конференцію, методист коледжу Наталія Яринич відзначила, що «це І Всеукраїнська науково-практична конференція, започаткована цьогоріч у Львівському фаховому коледжі будівництва і архітектури. У ній ми поєднали всі спеціальності, що пропонуємо для наших здобувачів освіти. Захід є значущою для нас подією та сподіваємося наступного року залучити більше роботодавців, бізнесменів, науковців, здобувачів освіти та освітян. Для нас важливо, аби сучасні технології використовувалися в освітньому процесі, а випускники були фахово підготовлені та конкурентоспроможні на ринку, який постійно розвивається в Україні і світі».

Урочисто закрила конференцію директор коледжу Оксана Макогін, яка на знак подяки за титанічну роботу вручила гостям сертифікати, відзначила високий рівень проведення цього наукового форуму, широку тематику доповідей та додала: «Нам приємно, що сьогодні в І Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні технології містобудування: інтеграція геодезії, архітектури та будівництва» взяли участь різні ЗВО, ЗФПО України. Хочу наголосити на важливості проведення Конференцій як дискусійної панелі для представлення та обговорення найновіших досліджень, обміну ґрунтовною інформацією, ознайомлення із напрацюваннями колег, а також налагодження тісних контактів для співпраці. Щиро дякую всім авторам та учасникам Конференції за активну позицію, бажання ділитися досвідом і створювати платформу для фахового зростання. Бажаю нових наукових і творчих здобутків, натхнення і миру!»

P.S. За результатами плідної співпраці науковців, практиків, викладачів та здобувачів освіти наш ЗФПО видав збірник тез конференції, який є корисним для фахівців у галузі геодезії, архітектури, будівництва, науковців, викладачів і студентів ЗВО та ЗФПО. Представлені матеріали демонструють глибокий аналітичний підхід, професійне бачення та прагнення до інновацій. Особливо цінним є внесок у переосмислення ролі освіти в підготовці фахівців, здатних працювати в умовах нової реальності та змінювати міське середовище відповідально, технологічно й гуманістично!

ФОРМИ І МЕТОДИ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧІВ ФПО В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Ольга Левочко,
заступник директора з питань гуманітарної освіти та виховання Ковельського фахового медичного коледжу Волинської обласної ради

Анотація. У статті розглянуто сучасні форми та методи виховної діяльності у закладах фахової передвищої освіти як важливий чинник розвитку особистості здобувачів освіти. На прикладі Ковельського фахового медичного коледжу висвітлено ефективний досвід упровадження інноваційних виховних практик – волонтерства, творчих проєктів, майстер-класів, фестивалів і тренінгів. Підкреслено значення виховання патріотизму, емпатії, лідерських якостей і соціальної активності молоді в умовах сучасних викликів.

Abstract. The article discusses modern forms and methods of educational activities in higher education institutions as an important factor in the development of the personality of students. Using the example of the Kovel Medical College, it highlights the effective experience of implementing innovative educational practices – volunteering, creative projects, master classes, festivals, and training sessions. The importance of fostering patriotism, empathy, leadership qualities and social activity among young people in the context of modern challenges is emphasised.

Стаття присвячена актуальному питанню сучасної педагогіки – формам і методам виховної діяльності як дієвому інструменту розвитку здобувачів фахової передвищої освіти в умовах викликів сьогодення. Сучасні соціальні, економічні та культурні процеси вимагають від освітніх закладів не лише якісної підготовки майбутніх фахівців, а й створення умов для формування гармонійної, свідомої, відповідальної особистості, здатної адаптуватися до викликів часу та активно впливати на розвиток суспільства.

Виховна діяльність у закладах фахової передвищої освіти сьогодні набуває особливої ваги. Вона спрямована не лише на передачу цінностей і формування соціально значущих рис характеру, але й на розвиток самостійності, лідерських якостей, критичного мислення та уміння працювати в команді. У цьому процесі важливе значення мають правильно підібрані форми та методи виховання, адже саме вони забезпечують активну взаємодію між педагогом та здобувачами освіти, створюючи можливості для їхнього особистісного й професійного зростання.

Сучасний виховний процес розвивається в умовах глобальних і локальних викликів, що безпосередньо впливають на становлення особистості та суспільства загалом. Серед них особливо значущими є цифровізація, глобалізація, інформаційна перенасиченість і воєнні конфлікти, зокрема війна росії проти України. У таких умовах виховна діяльність потребує більшої гнучкості, здатності до адаптації та використання новітніх методів.

Головним завданням сучасного виховання стає формування свідомих, самодостатніх та відповідальних громадян, здатних жити й розвиватися у швидкозмінному світі. В умовах сьогодення особливу увагу слід приділяти пси-

хологічній підтримці підлітків, вихованню патріотичних цінностей, збереженню здоров'я та зміцненню віри в майбутнє незалежної й сильної України.

1. Форми і методи виховної діяльності у закладах фахової передвищої освіти

Згідно з науковими джерелами, виховання – це процес формування особистості під впливом діяльності педагогічного колективу закладу освіти, що ґрунтується на педагогічній теорії та кращому педагогічному досвіді. Це спеціально організований процес, спрямований на розвиток певних якостей особистості, який реалізується через взаємодію батьків, викладачів і здобувачів освіти.

Форми виховної роботи – це зовнішня організація виховного процесу, а методи – засоби впливу на студентів для формування їхніх поглядів, переконань, навичок та поведінки. До форм належать бесіди, екскурсії, конкурси, збори, а до методів – переконування, заохочення, привчання та рольові ігри.

Масові форми роботи (свята, конкурси, фестивалі, волонтерські акції) сприяють розвитку почуття єдності, згуртованості та відповідальності. Вони охоплюють широкий контингент студентів, створюючи умови для колективізму, патріотизму, соціальної активності та громадянської позиції.

Групові форми (тематичні бесіди, дискусії, гуртки, тренінги, клуби за інтересами). Вони допомагають розкрити індивідуальні здібності студентів, дозволяють працювати з конкретними цінностями чи проблемами та формують навички командної взаємодії, толерантності й відповідального ставлення до навчання та особистого розвитку.

Індивідуальні форми – це бесіди, наставництво, консультації, спрямовані на особистісний розвиток кожного здобувача освіти. У цьому випадку враховуються індивідуальні потреби, інтереси, нахили та проблеми студента, допомагаючи йому знайти власний шлях розвитку до самореалізації. Отже, поєднання цих форм створює багатовимірний виховний простір, у якому кожен здобувач освіти може проявити власну активність і відповідальність.

Особливого значення в сучасних умовах набувають практикоорієнтовані, патріотичні та соціально значущі форми виховної діяльності. Це волонтерські та благодійні ініціативи, екологічні акції, творчі конкурси, спортивні змагання, заходи здоров'язбережувального спрямування, зустрічі з військовослужбовцями та участь у національно-патріотичних заходах. Як показує практика, саме такі форми дозволяють студентам реалізувати себе поза межами аудиторії, перевірити сили у реальних життєвих ситуаціях і виховують відповідальність, солідарність та готовність до суспільно корисної діяльності.

Сьогодні педагогічна практика активно збагачується новими, нестандартними підходами, які поєднують освітній зміст із творчістю, командною взаємодією та елементами гри.

До сучасних форм виховної роботи належать квест, флешмоб, буккросинг і воркшоп.

Квест (від англ. guest – «пошук») – це аматорське спортивно-інтелектуальне змагання, основою якого є послідовне виконання заздалегідь підготовлених завдань командами або окремими гравцями.

Ця форма виховання сприяє розвитку логічного мислення, вмінню працювати в команді, проявляти лідерські якості та приймати колективні рішення.

Флешмоб (від англ. flashmob – «блискавичний натовп») – заздалегідь спланована масова акція, під час якої велика кількість людей оперативно збирається у громадському місці, протягом кількох хвилин виконує попередньо узгоджені дії за сценарієм і так само швидко розходиться.

Флешмоби особливо ефективні для формування патріотичних почуттів, соціальної активності, а також для популяризації важливих цінностей серед молоді.

Буккросинг (від англ. book – «книжка», crossing – «перехрестя») – це всесвітній рух книгообміну, коли книги «мандрують» від однієї людини до іншої, з дому в дім, з міста в місто.

У закладах освіти буккросинг допомагає виховувати любов до читання, розвиває ерудицію та формує ціннісне ставлення до знань і культури слова.

Воркшоп (від англ. workshop – «майстерня») – це колективний навчальний захід, у процесі якого учасники отримують нові знання та практичні навички під час динамічної групової роботи.

Ця форма є сучасною альтернативою традиційним лекціям, адже ґрунтується на співпраці, рефлексії та активному залученні кожного учасника до спільної діяльності.

Отже, використання інноваційних форм роботи – це не лише спосіб урізноманітнити ви-

ховний процес, а й можливість зробити його ближчим і цікавішим для молоді, допомогати студентам проявити творчість, ініціативу та громадянську активність.

З огляду на це можна стверджувати, що різні форми та методи виховної діяльності не існують окремо, а інтегруються у цілісну, гармонійну систему виховання. У результаті такого поєднання формується сучасний освітній простір, у якому студент не лише здобуває професійні знання, а й розвивається як особистість, усвідомлює свою громадянську роль і відповідальність за майбутнє України.

2. Практичний досвід з впровадження форм та методів виховної діяльності в умовах сьогодення

Під час роботи Ковельського фахового медичного коледжу було організовано низку заходів, покликаних підвищити ефективність виховної роботи зі студентами.

Важливе місце у виховному процесі коледжу посідає волонтерська діяльність, яка стала дієвим засобом громадянського становлення здобувачів освіти. З перших днів повномасштабної війни студенти та викладачі коледжу активно долучилися до волонтерського руху на підтримку Збройних Сил України. Основними напрямами цієї діяльності стали:

- плетіння маскувальних сіток;
- збір продуктів харчування та предметів першої необхідності;
- участь у благодійних зборах коштів для придбання дронів і транспортних засобів для військових.

Згодом волонтерська робота набула ширшого масштабу та різноманітних форм. Студентами було організовано благодійні акції й ярмарки, а також започатковано традицію проведення колядок у межах акції «Підтримай ЗСУ разом із нами», яка триває уже два роки поспіль.

Реалізація цих ініціатив має не лише практичне значення для підтримки українських захисників, а й значний виховний потенціал. Волонтерська діяльність сприяє формуванню у здобувачів освіти почуття солідарності, емпатії, патріотизму та високої соціальної відповідальності.

Особливу увагу було приділено заходам, спрямованим на формування практичних умінь із домедичної та тактичної допомоги. Проведено серії тренінгів з базової підтримки життя для студентів, педагогів та представників інших установ, що дали учасникам не лише конкретні знання й навички, а й виховували відповідальне ставлення до життя, готовність допомогти іншим у критичній ситуації.

Співпраця з військовослужбовцями та волонтерами, які проводили навчання з тактичної медицини, посилювала патріотичний вимір виховної роботи, формуючи у молоді стійкість, дисципліну та розуміння важливості власного внеску у безпеку країни.

Велике значення мали заходи, спрямовані на розвиток студентського самоврядування. Вибори голови студентської ради стали не лише процедурою обрання лідера, а й практичним уроком демократії, відповідальності та активної громадянської позиції. Окрім цього, залучення студентів до самоврядування дозволяє усвідомити, що кожен з них є невід'ємною частиною сучасного суспільства, тому і може брати безпосередню участь у розвитку власного колективу, громади, а також усієї держави.

Справжнім святом слова та натхнення став конкурс читців поезії Ліни Костенко, організований студентською радою, у якому здобувачі освіти зворушливо передавали силу та красу її віршів, вкладаючи у кожен рядок душу.

Окрема увага в діяльності студентської ради приділялася ініціативам, спрямованим на підтримку дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах. Протягом року кожного місяця члени ради неодноразово відвідували Волинський обласний центр соціально-психологічної реабілітації дітей. Ці зустрічі завжди ставали теплими й щирими подіями. Адже студенти готували для вихованців подарунки, цікаві розваги та святкові програми. Особливо зворушливими були моменти привітань дітей-іменинників, адже кожен із них отримував не лише сюрприз, а й увагу, тепло та відчуття того, щоб почуватися щасливим.

Традиційною також стала участь членів студентської ради у святковій акції «Подаруй дитині свято – стань помічником Святого Миколая», організованій спільно з парафіянами храму Святого Рівноапостольного Великого Князя Володимира ПЦУ м. Ковеля. Студенти з душею й ентузіазмом готували яскраві виступи, ігри та творчі номери для вихованців центру, даруючи дітям не тільки подарунки, а насамперед щиру радість і любов.

Такі зустрічі є важливою складовою виховного процесу. Вони навчають молодь милосердю, доброті, умінню співпереживати та відповідати на потреби інших. Водночас ці акції формують

у здобувачів освіти розуміння цінності простих добрих вчинків, які роблять світ теплішим і людянішим. Як педагоги ми щиро радіємо, що маємо таке активне й свідоме студентське самоврядування. Адже виховуємо майбутніх медичних працівників. Особливість цієї професії полягає саме у вмінні проявляти милосердя, турботу й чуйність до людей. Подібні ініціативи студентів є яскравим свідченням того, що вони вже зараз набувають важливих професійних і людських якостей, які стануть основою їхньої майбутньої діяльності.

Крім того, студенти коледжу стали учасниками захопливого заходу, організованого Управлінням культури, молоді, спорту та туризму м. Ковеля. У теплій атмосфері молодіжного простору вони занурилися в сферу соціального підприємництва та дізналися, як творчі ідеї можуть стати основою для власної справи. Здобувачі отримали цікавий практичний досвід, адже кожен міг створити унікальні емблеми та малюнки на футболках, втіливши власні ідеї в реальність.

Також наші студенти стали учасниками «Молодіжного медичного форуму-2025», взяли активну участь у панельній дискусії «Голос молоді: як ми можемо впливати на майбутнє» та відвідали низку тематичних воркшопів: «Базова підтримка життя у дорослих», «Емпатія та людяність. Ефективна комунікація», «Творчість і арт-терапевтичні техніки у медсестринстві».

Ще однією цікавою формою роботи став майстер-клас «Великодня писанка». Цей творчий захід об'єднав молодь навколо українських традицій і став чудовою нагодою розвинути власні здібності.

Підготовка до майстер-класу розпочалася ще під час зимових канікул. Саме тоді студенти розпочали вишивати заготовки для великодніх іграшок, добираючи з любов'ю й натхненням візерунки та кольори. Згодом, коли узори були готові, учасники навчалися обтягувати вишиті елементи на пінопластові форми, створюючи основу для майбутніх прикрас. А на завершальному етапі вони оздоблювали вироби різноманітними декоративними матеріалами – стрічками, намистинами, блискітками.

Уся ця робота була тривалою, але надзвичайно цікавою та творчою. Вона вимагала терпіння, уважності й фантазії, однак принесла студентам щиру радість від створення власноруч зроблених великодніх виробів.

Майстер-клас став не лише виховним процесом, а й джерелом натхнення, що сприяв розвитку естетичного смаку, творчого мислення та шанобливого ставлення до українських традицій. Цей приклад засвідчує, що сучасні форми й методи виховної діяльності є дієвим інструментом розвитку здобувачів фахової передвищої освіти в умовах сьогодення.

У межах співпраці з міською бібліотекою здобувачі освіти взяли участь у майстер-класі «Яблучне чаювання».

Під час заходу студенти розмальовували яблука, перетворюючи їх на оригінальні декоративні вироби. Такі форми роботи є ефективним засобом розвитку особистості здобувачів освіти. Вони допомагають студентам розкривати власний творчий потенціал, виховують естетичний смак і повагу до української культури, створюючи простір для натхнення та самовираження.

Таким чином, проведення подібних заходів має не лише виховне, а й культурно-просвітницьке значення, адже сприяє гармонійному розвитку особистості здобувачів освіти та зміцненню партнерських зв'язків між освітнім і культурним середовищем.

Також студенти нашого коледжу долучилися до благодійного проєкту «Мавки Миру – перетворюємо красу на турнікети», який реалізовувався спільно з школою англійської мови «Eurofuture» та з управлінням культури, молоді та спорту м. Ковеля. Ідея ініціативи, що народилася у Ковелі, полягала в тому, щоб створювати українські віночки, які символічно «перетворюються» на турнікети для військових, рятуючи життя захисників України.

На першому етапі студенти брали участь у майстер-класі, який проходив в управлінні культури, молоді та спорту, де навчалися виготовляти елементи для віночків. Наступним етапом стало проведення такого заходу у різних організаціях міста, зокрема й у нашому коледжі. Робота об'єднала учасників спільною метою – творити красу з любов'ю та вірою в Перемогу.

Фінальним етапом проєкту стала благодійна виставка-продаж у Галереї мистецтв, на якій представили понад 90 створених віночків. Усі зібрані кошти були спрямовані на закупівлю турнікетів для українських військових. Проєкт став прикладом того, як творчість, єдність і доброта можуть перетворювати красу на реальну допомогу нашим захисникам.

Ще однією цікавою та змістовною формою виховної роботи стала участь здобувачів освіти у творчій акції «Малюй на перемогу».

Метою заходу було перетворення символів війни на образи миру, надії та відродження України.

Під час роботи студенти розмальовували гільзи у національних кольорах, оздоблювали їх українськими орнаментами та символами. Така діяльність сприяла розвитку творчих здібностей, вихованню патріотичних почуттів і формуванню активної громадянської позиції молоді.

Ще однією з яскравих і творчих подій у виховній роботі коледжу стала «Літературна кав'ярня з ароматом кави», яка поєднала у собі творчість, спілкування та натхнення. Під час заходу студенти поринули у світ літературних історій про каву, дізнавалися про її культурне значення та відображення у мистецтві. Разом із тим працювала творча майстерня, де учасники створювали вироби, оздоблені справжніми кавовими зернами, а також експериментували з малюванням кавою. Хоча така техніка виявилася непростою, вона викликала щирий інтерес і захоплення. Також студентам було запропоновано нестандартний підхід у малюванні – замість звичайного олівця для малювання вони використовували олівець для брів, що додало роботам оригінальності й індивідуальності. Така форма діяльності сприяла розвитку творчого мислення, естетичного смаку та вміння бачити красу у звичайних речах.

Важливою складовою виховної та просвітницької роботи став захід «Територія здоров'я», проведений у співпраці з Ковельським районним відділом ДУ «Волинський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» на базі Колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки. У заході взяли участь викладачі та здобувачі освіти коледжу. Під час заходу учасники вимірювали артеріальний тиск, реєстрували електрокардіограму, надавали рекомендації щодо профілактики серцево-судинних захворювань, а також проводили психологічні консультації.

У межах акції, приуроченої до Всесвітнього дня серця, викладачі та здобувачі освіти проводили вимірювання артеріального тиску, консультували населення щодо профілактики серцево-судинних захворювань та популяризували здоровий спосіб життя. Проведення таких заходів є особливо важливим з огляду на актуальні виклики часу, коли зростає потреба у формуванні культури здоров'я та відповідального ставлення до власного життя.

Як «Територія здоров'я», так і акція до Дня серця є дієвими здоров'язбережувальними формами виховної та просвітницької діяльності, що сприяють розвитку професійних компетентностей майбутніх медичних працівників, утвердженню гуманістичних цінностей та зміцненню здоров'я громади.

Проведення таких заходів у співпраці з медичними установами є важливим елементом інтеграції теоретичних знань із практичною діяльністю, а також популяризації здорового способу життя серед населення.

Важливе місце серед інноваційних форм виховної діяльності у нашому закладі освіти займає фестиваль-конкурс «Здоровим бути модно», який уже двічі було проведено під егідою Ковельського фахового медичного коледжу. Цей захід зарекомендував себе як ефективний інструмент популяризації здорового способу життя та водночас як важливий чинник формування у здобувачів освіти стійких життєвих цінностей, компетентностей і практичних умінь.

Перший фестиваль, проведений у 2024 році, мав на меті привернення уваги молоді до актуальних проблем охорони здоров'я й довкілля, підвищення рівня поінформованості щодо профілактики тютюнопаління, алкоголізму, наркоманії, ВІЛ/СНІД та інфекційних захворювань. Формат заходу передбачав участь команд закладів освіти у конкурсі літературно-музично-спортивних мінікомпозицій, створенні інформаційних флаєрів та відеороликів. Конкурсні роботи поєднували творчість із просвітницьким змістом, сприяли розвитку креативного мислення та утверджували цінність здорового способу життя серед підлітків та студентів.

У 2025 році відбувся другий фестиваль, який було суттєво розширено як за тематикою, так і за змістовним наповненням. Окрім традиційних номінацій, були впроваджені нові напрями. Зокрема конкурс відеороликів «Моя менталочка!» було присвячено питанням психічного здоров'я в умовах війни: підтримці психоемоційного стану, формуванню навичок подолання стресу, утвердженню цінності спілкування, фізичної активності та гармонійного способу життя. Важливим доповненням став конкурс практичної навички «Ти теж можеш врятувати життя!», орієнтований на розвиток умінь надання першої домедичної допомоги, зокрема накладання турнікета при масивних кровотечах. Такий напрям роботи є надзвичайно актуальним у сучасних умовах воєнного стану та відповідає нагальним потребам суспільства.

Результати двох років проведення фестивалю підтвердили його значущість та ефективність. До участі долучилися десятки команд закладів освіти Ковельської громади та району та сотні здобувачів освіти, а завдяки інтеграції соціальних мереж до голосування й перегляду конкурсних робіт була залучена широка аудиторія. Зворотний зв'язок від учасників і глядачів свідчить про високу зацікавленість у заході, його виховний і мотиваційний потенціал. Молодь не лише отримала можливість для творчої самореалізації, а й переосмислила власні звички, навчилася працювати в команді та здобула життєво необхідні знання і навички.

Отже, фестиваль-конкурс «Здоровим бути модно» за два роки свого проведення довів ефективність як форма виховної роботи, що вдало поєднує традиційні та сучасні методи. Він сприяє формуванню у здобувачів освіти свідомої поведінки, відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточення, а також розвитку громадянської активності й готовності діяти в екстремальних ситуаціях.

Використані форми та методи виховної діяльності стали комплексним інструментом, який поєднує патріотичне виховання, культурний розвиток, соціальну активність, волонтерство та формування здорового способу життя. Це дозволяє не лише розширити світогляд студентів, а й закласти міцні основи для їхнього особистісного та професійного зростання в умовах сучасної України. Окрім цього, свою ефективність довели інноваційні форми та методи виховної роботи, а також інформаційно-комунікаційні технології, які безумовно вплинули на якість та результативність кожного виховного заходу.

Висновки. Таким чином, у підсумку підкреслю, що виховна робота у закладі фахової передвищої освіти має включати у себе низку цікавих, інноваційних та сучасних форм і методів. Усі вони мають враховувати особливості сучасних здобувачів фахової передвищої освіти, а також враховувати те, що виховання особистості має відбуватись з метою приділення уваги кожному студенту. Це – не «середній» студент, адже кожен є особистістю, індивідуальністю, тому виховна робота має бути спрямована на розвиток кожного студента.

Завдяки поєднанню низки підходів та напрямів, які були втілені під час організації і проведення виховних заходів, вдалося досягти комплексного впливу на розвиток здобувачів освіти. Так студенти отримували досвід самостійної діяльності, формували навички співпраці, відповідальності та критичного мислення. Практика показала, що різноманітні форми виховної роботи сприяють підвищенню мотивації студентів, їхньому зацікавленню у навчанні та активній участі у житті закладу.

Отже, форми і методи виховної діяльності виступають не лише інструментом передачі знань чи цінностей, а й дієвим засобом розвитку гармонійної, соціально активної, творчої особистості. У цьому полягає їхня ключова роль у системі фахової передвищої освіти, адже саме вони створюють умови для формування покоління, здатного відповідати на виклики сучасності та успішно реалізовувати себе у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавничий центр «Академія», 2001. 576 с.

2. Виховна робота. URL : https://www.ptu88.dp.ua/виховна-робота

3. Виховна робота. URL : https://www.chernyatin-college.com/about-4-1

4. Виховна робота. URL : https://25schkola.com/основні-орієнтири-виховання/

5. Гайдамака О. Інноваційні форми виховної роботи в сучасному освітньому процесі. Харків : Основа, 2022.

6. Концепція національно-патріотичного виховання у системі освіти України // МОН України. 2023.

7. Організаційні форми виховної роботи. URL : https://studentam.net.ua/content/view/2242/97/

8. Форми і методи виховної роботи. URL : https://naurok.com.ua/vistup-formi-i-metodi-vihovno-roboti-109858.html

ШЛЯХАМИ ГЕТЬМАНІВ: ВИХОВУЮЧИ ПАТРІОТІВ

Ольга Зайцева,
викладач,
Ірина Мусіна,
завідувачка навчальної лабораторії
ВСП «Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ «ПДТУ»

Анотація. Стаття висвітлює важливість патріотичного виховання молоді в умовах війни, коли любов до Батьківщини, відповідальність і єдність українців набувають особливого значення. На прикладі виховного заходу – онлайн-квесту «Шляхами гетьманів», проведеного у ВСП «Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ «ПДТУ», розкривається роль освітнього процесу у формуванні громадянської свідомості, національної гідності та командного духу здобувачів освіти. У статті підкреслено зв'язок сучасного патріотизму з історичними традиціями українського козацтва та героїзмом захисників України.

Abstract. The article highlights the importance of patriotic education of young people in wartime, when love for the Motherland, responsibility and unity of Ukrainians become particularly important. Using the example of an educational event – the online quest 'The Paths of Hetmans' held at the Mariupol Professional College of the State Higher Educational Institution 'PDTU' – the article reveals the role of the educational process in shaping civic consciousness, national dignity and team spirit among students. The article emphasises the connection between modern patriotism and the historical traditions of the Ukrainian Cossacks and the heroism of Ukraine's defenders.

Життя кинуло українському суспільству виклик: агресія сусідньої держави. Великої за розмірами, сильної, і, здавалося, непереможної. Але звіряча ненависть і агресія росії зустріли могутній опір українців: люди ставали щитом, не пропускаючи ворожу техніку, лягали під танки. Справжніми титанами виявилися ЗСУ, які на своїх плечах тримають небо над Україною і світом, як атланти. Понад десятиліття Україна б'ється із страшним, диким, жорстоким ворогом.

На захист Батьківщини встали прості українці, для яких Батьківщина, рідна земля – не пусті слова. На захист встали люди, готові до самопожертви, захищаючи рідну домівку, свою дитину, стареньку матір.

Патріотизм виховується насамперед в родині. Це бабусині молитви, дідусева мудрість, мамині колискові, татове міцне надійне плече.

Патріотизм – складова частина виховної роботи і в навчальних закладах.

У ВСП «Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ «ПДТУ» патріотичне виховання займає чільне місце. На заняттях з історії, української мови та літератури викладачі прищеплюють почуття любові до рідної землі, до Батьківщини, повагу до національних цінностей, культури та історії, відповідальності за майбутнє України. Ця робота здійснюється постійно і наполегливо, дбайливо і планомірно.

Першого жовтня в Україні відзначається декілька свят. На спільній виховній годині викладач історії розповіла, що 1 жовтня – перш за все свято Покрови Пресвятої Богородиці, до якої ми звертаємося про захист і допомогу. Також це День Українського козацтва, бо саме Матір Божу козаки вважали своєю покровителькою, і брали

в походи ікони Покрови Пресвятої Богородиці. На Покрову створено і легендарну Українську повстанську армію: унікальне явище, коли бездержавна нація створює боєздатну армію. Армію, яка десятиліття виборює власну державу, і яку не здатні подолати вороги – ні нацисти, ні комуністи. Армію, позаду якої не стояли загороджувальні загони. І яка вкрила себе невмирущою славою за нечувану звитягу і мужність.

І це День Українського Захисника і Захисниці, які щитом стали в 2014 році на захист України від нашого історичного ворога – росії.

Патріотичне виховання здійснюється і в позааудиторних заходах. Одним з таких заходів став онлайн-квест «Шляхами гетьманів». Він охоплював декілька станцій:

«Екологічна варта»
«Закон і шабля»
«Бойовий вишкіл»
«Шляхетна варта»
«Бій за історію»
«Мовний курінь»

Викладачі української мови та літератури, екології, фізичної культури, історії, охорони праці та правознавства підготували цікаві завдання, які здобувачі освіти мали розв'язати. Завдання були непрості, різнопланові, творчі, вони потребували знань, загальної культури, дисципліни та відповідальності. Це була командна робота. Здобувачі освіти продемонстрували міцні знання, командний дух, прагнення бути кращими, прагнення перемоги.

Журі важко було визначити переможця. Перемогли знання і воля до перемоги.

Організація заходу вимагала ретельної технічної підготовки. У квесті взяли участь шість команд, які змагалися за звання найкращих. Для проведення онлайн-квесту були створені окремі віртуальні класи в Google Meet з відповідними назвами станцій.

До кожного класу долучені викладачі-координатори станцій. Для кожної спеціальності був розроблений індивідуальний маршрутний лист з чітким графіком відвідування станцій та прямими посиланнями на відповідні «аудиторії».

Маршрутні листи були виконані у форматі PDF з активними клікабельними посиланнями, що значно спростило навігацію учасників між станціями.

Доступ до віртуальних класів мали лише студенти з корпоративних акаунтів коледжу, що забезпечувало безпеку заходу. Суворо дотримувався регламент відвідування: після завершення відведеного часу на кожній станції здобувачі освіти виходили із зустрічі та під'єднувалися до наступної згідно з маршрутним листом.

На кожній станції головуючі викладачі оцінювали роботу команд, нараховуючи бали за власною шкалою оцінювання. Кожна шкала розроблена відповідно до специфіки завдань конкретної станції. Така система дозволила об'єктивно оцінити різноманітні компетенції здобувачів освіти – від знання історії та мови до фізичної підготовки та правової грамотності. Фотоматеріали можна переглянути за посиланням https://surl.li/qxfyjo.

Саме такі заходи формують український дух. «Дух, що тіло рве до бою, Рве за поступ, щастя й волю,- Він живе»…

Список використаних джерел

1. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Наказ МОН України № 641 від 16.06.2015 р.

2. Матеріали виховного заходу «Шляхами гетьманів». ВСП «Маріупольський фаховий коледж ДВНЗ «ПДТУ», 2024.

ВИЖНИЦЬКИЙ КОЛЕДЖ ЯК МОДЕЛЬ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФАХОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Віра Фижделюк,
заступник директора з навчальної роботи Вижницького фахового коледжу мистецтв та дизайну імені Василя Шкрібляка

Анотація. Стаття присвячена 120-тій річниці заснування Вижницького фахового коледжу мистецтв та дизайну імені Василя Шкрібляка, який став справжнім зразком того, як має змінюватися сучасна мистецька освіта в Україні. Коледж, що розпочав свій шлях у 1905 році як звичайна школа ремесел, сьогодні є сучасним науковим центром, який готує фахівців, готових до викликів XXI століття. Також підкреслено його важливу соціальну роль у підтримці національної стійкості в умовах війни.

Abstract. The article is dedicated to the 120th anniversary of the founding of the Vyzhnytsia Vocational College of Arts and Design named after Vasyl Shkribliak, which has become a true example of how modern art education in Ukraine should evolve. Established in 1905 as an ordinary school of crafts, the college has grown into a modern academic center that trains specialists prepared for the challenges of the 21st century. The article also highlights its important social role in supporting national resilience in the context of war.

120-річчя Вижницького фахового коледжу мистецтв та дизайну імені Василя Шкрібляка стало подією, що перетнула межі ювілею, перетворившись на синтез осмислення національної стійкості. У часи, коли національно-культурна ідентичність розглядається як проблема державної ваги й національної безпеки, роль мистецької освіти набуває стратегічного значення. Вона є не просто галуззю культури, а каталізатором відродження та форпостом гарту.

Вижницький коледж сьогодні відомий тим, що тут зберігають і розвивають рідкісні автентичні українські ремесла. Усе ж твори тутешніх митців дихають новітніми підходами до творчості. Тож мистецька освіта має готувати фахівців, здатних створювати конкурентоспроможний продукт, інтегруватись у європейський простір та формувати креативну економіку. Саме фахова передвища освіта завдяки своїй гнучкості та практикоорієнтованості є ідеальною ланкою для швидкої модернізації навчальних програм. Вижницький коледж демонструє успішний перехід від класичної школи ремесла до ефективної освітньої системи, що готує фахівців XXI століття.

Спадщина – фундамент майстерності

Історія коледжу – це шлях драматичний, але такий, що надихає. Він почався у 1905 році у Вижниці, яка тоді перебувала під гнітом Австро-Угорської імперії, коли регіон потерпав від соціально-економічної кризи та зубожіння. Саме в цей час активні представники буковинської інтелігенції, зокрема посол Микола Василько, переконали Крайовий сейм виділити кошти на заклад. Мета була ясною: «…учити синів мешканців руських гір на Буковині вроджену тому населенню штуку різьбярства…».

Початкові кроки були випробуванням на стійкість. Як згадував один із перших випускників Микола Гайдук, умови були «надзвичайно тяжкими»: учні сиділи на зрізах деревини, навчалися лише влітку через відсутність теплого одягу та взуття. Але саме цей вогонь ентузіазму виховав плеяду титанів.

З самого початку викладачами ставали визнані народні майстри, які досконало володіли секретами ремесла. У центрі цієї історії – родина Шкрібляків. Василь Шкрібляк, чиє ім'я носить заклад, не просто продовжив справу батька Юрія, а перевершив його: він розвинув плоске різьблення, запровадив унікальну інкрустацію різнокольоровим деревом, рогом, металом і бісером. Його твори виставлялися у Відні, Кракові, Парижі та Празі, ставши класикою українського різьбярства.

Попри надзвичайно тяжкі умови навчання у перші роки, школа одразу заявила про себе на міжнародній арені: роботи учнів були експоновані на виставках у Бухаресті (1906 р.), де отримали золоті медалі, а також у Відні, Парижі, Празі та Чикаго (1910 р.). За свою 120-літню історію заклад освіти пережив Першу світову війну, румунську окупацію, возз'єднання Північної Буковини з Радянською Буковиною, Другу світову війну, повоєнний період та час активної перебудови у нових історичних умовах незалежності України.

У 1940 році школа була реорганізована в Державне художньо-промислове училище, додалися відділи художньої вишивки та килимарства, у 1955 році – відділ художнього ткацтва та художньої обробки металу (зокрема, саме на цей відділ покладалося завдання відродити художню обробку металу не тільки на Буковині, але і в Україні). Наступні роки – це роки різних переформатувань в освіті. Тільки в 1989 році було відкрито відділ «Інтер'єр та обладнання», в 1993 році – «Образотворче мистецтво та креслення». Підсумком багаторічної роботи стало створення на цій базі сучасного коледжу мистецтв та дизайну, який наразі готує фахівців за десятьма творчими спеціалізаціями.

Методика синтезу: освіта на перетині епох

Сучасна освітня діяльність коледжу підкреслює гнучкість фахової передвищої освіти та її здатність до синтезу традицій та технологій. З 2015 року під керівництвом директора Романа Гаврилюка (випускника коледжу) заклад здійснив рішучі кроки до модернізації:

- розширення профілю: у 2016 році відкрито підготовку фахівців за бакалаврською освітньою програмою;
- нові спеціалізації: з 2017 року відкрито освітню програму «Дизайн одягу», а у 2019 році, аналізуючи стрімкий розвиток сучасних технологій у мистецтві, засновано спеціалізації «Живопис та графіка» і «Графічний дизайн».

Ця інноваційність має історичні корені: ще наприкінці 70-х років у навчальний процес було введено такі унікальні техніки художньої обробки металу, як філігрань і литво. Сьогодні ж традиційні ремесла (різьблення, вишивка) органічно поєднуються з цифровими інструментами, готуючи студентів до креативних індустрій та сфери ІТ.

За час свого існування заклад освіти випустив у світ чимало митців, які через власне переосмислення змогли показати унікальність та красу національного спадку Буковини. Наші випускники – це висококваліфіковані фахівці, лауреати обласних, всеукраїнських та міжнарод-

них премій та конкурсів, кандидати та доктори наук, члени мистецьких спілок України. Серед них: А. Дутковська, В. Шолудько, Р. Гаврилюк – заслужені діячі мистецтв України, М. Теліженко, О. Теліженко, М. Білик, В. Воронюк – заслужені художники України, Е. Жуковський, В. Васьков, В. Жаворонков, І. Сидорук та інші – заслужені працівники культури України, В. Андрич, В. Запорожець – заслужені майстри народної творчості України.

Прикладом переосмислення традиційних образів та символів у новому світлі є творчість В. Жаворонкова, Е. Жуковського, В. Воронюка, О. Гасюк, О. Теліженко – митці, які були художниками та викладачами Вижницького коледжу в період незалежності України.

Валерій Жаворонков (1940-2016) – видатний художник Буковини, заслужений працівник культури України, лауреат літературно-мистецької премії імені Георгія Гараса, художник-графік, художник-живописець, художник-викладач, який, маючи чітке розуміння збереження традицій та сучасні культурні вимоги, виховав десятки відомих в Україні та за кордоном митців.

Едуард Жуковський (1935-2000) – художник-графік, член Національної спілки художників України, викладач, директор коледжу, який відстоював збереження традицій народного мистецтва в закладі освіти. Художник створив близько 1200 картин, які залишили нетлінний слід в мистецькому житті краю.

Олена Гасюк (1921-2017) – заслужена майстриня народної творчості, Кавалер ордена Княгині Ольги, лауреатка літературно-мистецької премії імені Георгія Гараса, вишивальниця, викладачка, яка завдяки своєму професійному досвіду збагатила традиційне мистецтво буковинської вишивки новим трактуванням орнаментики.

Олександра Теліженко (засновниця бренду Telizhenko fashion house), яка, вступивши до коледжу, створила дипломну роботу «Ярославна» за мотивами давньоруських орнаментів і донедавна викладала на бакалаврському відділенні.

Володимир Воронюк (1961-2022) – заслужений художник України, член Національної спілки художників України, викладач живопису, митець, чималий творчий доробок якого відомий по всьому світу. Його роботи, в яких втілені живописні пейзажі Західної України та краса української жінки, знаходяться в музеях та приватних колекціях України, країн Європи, Австралії, Канади, США.

За 120 років існування Вижницька школа декоративно-прикладного мистецтва була і залишається головним мистецьким осередком не тільки Буковини, але й України. У сучасних умовах мистецький освітній заклад має багато можливостей для формування національної ідентичності майбутніх митців: збереження та узагальнення набутого досвіду, переосмислення, розвитку культурної автентичності, створення нових художніх образів, заснованих на традиціях, синтезі народної і професійної освіти.

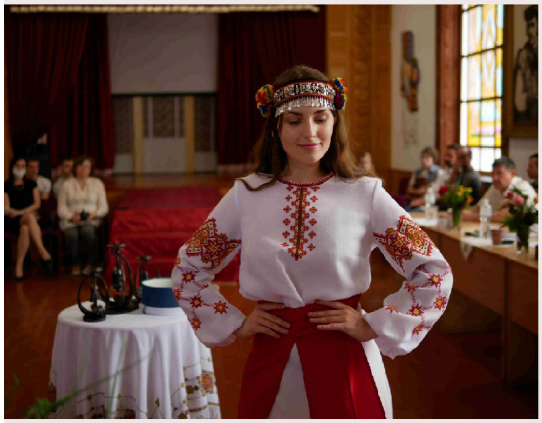
Освітній процес у коледжі спрямований на розвиток не лише професійної майстерності,

Вижницький фаховий коледж мистецтв та дизайну імені Василя Шкрібляка

120

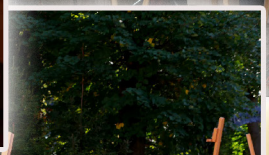

але й формування ключових компетентностей XXI століття, що підвищують конкурентоспроможність випускників. Мистецька освіта розвиває емоційно-чуттєву сферу та образне мислення, а творча діяльність, яка вимагає виходу за рамки стандартів, формує креативність та критичне мислення.

На базі коледжу регулярно проводяться всеукраїнські наукові конференції, фестивалі фахової майстерності з художнього ковальства та різьби по дереву, а також міжрегіональні та всеукраїнські мистецькі пленери, конкурси, як-от: «Вижницька палітра», «Ex Libris», «Витинанка», «ArtLand Вижниця», «Стежками творчості Володимира Воронюка» та інші. Усе це перетворює його на місце зародження ініціатив.

Коли досвід стає дороговказом

Програма відзначення **120-ї річниці заснування** коледжу була насиченою урочистостями, а також стала нагодою підсумувати здобутки та окреслити пріоритети. Це свідчення того, що мистецька освіта в Україні залишається актуальною та здатною відповідати на виклики часу.

Виставка «Ювілейна галерея тріумфу» в Чернівецькому обласному художньому музеї представила 176 дипломних та курсових робіт – вагомий доказ якості освіти.

Кожен педагогічний працівник Вижницького коледжу – непересічна постать, про що засвідчила виставка викладачів «Симфонія творчості», ставши візуальним доказом принципу: «Викладач – це не лише про теорію. Викладач – це про приклад, натхнення і живе мистецтво, яке передається від серця до серця».

Науково-практична конференція «120 РОКІВ ВИЖНИЦЬКІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ШКОЛІ: ТРАДИЦІЇ, НОВАЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ» перетворилась на майданчик для осмислення шляху фахової передвищої освіти. Робота велася за ключовими напрямами, які відображають стратегію коледжу:

- декоративно-прикладне мистецтво Буковини як джерело національної ідентичності України;
- актуальність вищої художньої освіти в умовах глобальних викликів;
- естетичні та етичні основи педагогічної майстерності майбутніх учителів мистецьких дисциплін;
- психолого-педагогічні засади мистецької освіти.

Науковий форум, який зібрав понад 30 учасників, прямо окреслив сучасні стратегії розвитку, зафіксувавши коледж як науково-методичний форпост ФПО. Цей діалог став основою для синтезу, яку втілює коледж, розширюючи освітню діяльність. Таким чином, інноваційний план на майбутнє – це прямий наслідок конференції: впровадження 3D-моделювання, цифрового живопису, AR-дизайну.

Цей синтез має і всеукраїнський вимір. Виставка «Олександр Сердюк. Ігор Панчук. Діалог» стала мостом між Харківською та Львівською академіями мистецтв. Вона вчить студентів, що мистецтво – це «відкрита розмова», а «лише у творчому багатоголоссі народжується гармонія».

Участь в урочистій Академії та науково-практичній конференції високопосадовців – зокрема народного депутата України, виконуючого обов'язки голови обласної ради, заступника начальника ОВА з питань (CDTO) – підкреслила: коледж є стратегічною ланкою у системі не лише культури, а й безпеки та цифрової трансформації регіону.

Як наголосив під час ювілейного дійства директор, кандидат мистецтвознавства Роман Гаврилюк, мистецька освіта є невичерпним джерелом збереження традицій, які залишаються стійкими «попри різні історичні та політичні впливи».

На урочистій Академії було пошановано співробітників за вагомий внесок у розвиток культури. Зокрема викладачів нагороджено медаллю «Незламні», Почесною відзнакою «За заслуги перед Буковиною» і це засвідчило те, що колектив є частиною національного опору.

Коледж сьогодні виконує і соціальну місію: співпрацює з військовими (вітання колективу передав 109-ий батальйон «Едельвейс»), бере участь у програмах соціальної адаптації ВПО та ветеранів тощо. І це підтверджує ще одну річ: мистецтво є інструментом захисту психічного здоров'я нації.

120 років Вижницького коледжу мистецтв та дизайну – це не історія, а діюча модель трансформації фахової передвищої освіти України. Це заклад, який підтвердив, що лідерство у системі фахової передвищої освіти ґрунтується на глибокому корінні, науковому осмисленні процесів та сміливому впровадженні інновацій. Вижницький фаховий коледж мистецтв та дизайну імені Василя Шкрібляка демонструє, як автентичні традиції можуть стати основою для креативної економіки і готувати фахівців, чия майстерність слугує гарантом культурної та національної незламності. Його досвід є цінним дороговказом для всієї системи освіти, яка сьогодні шукає баланс між збереженням культурної спадщини та підготовкою фахівців для майбутнього.

95-РІЧЧЯ КЗ СОР «СУМСЬКИЙ ФАХОВИЙ МЕДИЧНИЙ КОЛЕДЖ»: ІСТОРІЯ, ДОСВІД, ВИЗНАННЯ

Анна Кот,
викладач, завідувачка музею
«Мужність та милосердя»
КЗ СОР «Сумський фаховий медичний коледж»

Анотація. стаття присвячена знаменній події – 95-й річниці від дня заснування КЗ СОР «Сумський фаховий медичний коледж». Метою публікації є висвітлення ключових етапів становлення коледжу, досвід святкування ювілею закладу освіти а також визначення ролі коледжу у формуванні освітнього простору. У матеріалі згадано основні віхи історії закладу, заходи святкування ювілею, підсумовуються сучасні досягнення педагогічного колективу, інноваційні підходи у підготовці фахівців та окреслюються перспективи подальшого розвитку.

Abstract. The article is dedicated to a significant occasion – the 95th anniversary of the founding of the Sumy Vocational Medical College of the Sumy Regional Council. The purpose of the publication is to highlight the key stages in the college's development, the experience of celebrating the institution's anniversary, and to define the role of the college in shaping the educational landscape. The material outlines the main milestones in the institution's history, the anniversary events, summarizes the modern achievements of the teaching staff, presents innovative approaches to professional training, and identifies prospects for further development.

7 жовтня 2025 року Комунальний заклад Сумської обласної ради відсвяткував славний ювілей – 95 років з дня заснування. Це не просто кількість років – це десятиліття становлення, розбудови, формування традицій, реформування, реорганізацій та життєвих перепитій, які щоразу приводили коледж на шлях розвитку, визнання та піднесення.

«Народження» нашого навчального закладу було викликане самим життям і бажанням жити. І в цьому ми переконуємося, щоразу гортаючи сторінки історії Сумського медичного коледжу, перша з яких була написана далекого 1930 року, коли в архівних документах згадується Сумський медичний технікум в Сумській окрузі з наявністю 300 учнів на початок жовтня, першим директором був санітарний лікар міста Суми Ротблют Овсій Якович, підготовка велася за спеціальностями лекпом (помічник лікаря) і охматдит (медичний працівник з охорони материнства та дитинства). Час був складний та неоднозначний – майже не було підручників, не було власного приміщення – заняття проводились на базі лікувально-профілактичних закладів міста. У 1936 році заклад освіти було перейменовано на Сумську фельдшерсько-акушерську школу, що дало змогу вивести заклад на новий рівень підготовки середніх медичних працівників.

З початку німецько-радянської війни заклад припинив свою діяльність. Молоді люди, які навіть не встигли отримати свідоцтва про медичну освіту, вирушили туди, де були найбільш потрібні – на поля запеклих боїв. Не шкодуючи власного здоров'я і життя, рятуючи солдат і надаючи допомогу, наближали довгоочікувану перемогу. А в 1943 році, після звільнення м. Суми

від фашистських загарбників, вони повернулись до навчання. Отримувати медичну освіту в ті скрутні роки прийшли молоді люди, котрі були старші за звичайний учнівський вік та в умовах бою пізнали цінність професії медика.

У 1954 році заклад було перейменовано на Сумське медичне училище, отримало статус базового для координації роботи медичних училищ області. Потім був Сумський базовий медичний коледж, а з 2020 року, відповідно до Закону України «Про фахову передвищу освіту», змінив найменування на Комунальний заклад Сумської обласної ради «Сумський фаховий медичний коледж». Назви змінювались, але суть і зміст традицій підготовки високопрофесійних медичних спеціалістів залишаються і до сьогодні. Педагогічний та студентський колективи росли та розвивалися разом; запроваджували різноманітні форми навчання, методичної роботи, інновацій; долали історичні труднощі, виклики, радості зростання, складнощі реформування, карантинні обмеження та повномасштабне вторгнення.

З 1974 року для закладу освіти починається новий етап – завершується будівництво сучасного комплексу, який складається з навчального корпусу та гуртожитку для студентів. Таким чином наш коледж отримав власне приміщення, в якому ми працюємо і навчаємось.

У 2008 році на базі коледжу організовано центр підвищення кваліфікації молодших медичних та фармацевтичних спеціалістів як структурний підрозділ коледжу, який у 2024 був реорганізований у Відділення освіти для дорослих.

У 2010 році за вагомий внесок у розвиток іміджу освіти і науки коледж був удостоєний звання «Флагман освіти та науки України».

З травня 2021 року, виконуючи умови реформування медичної галузі відповідно до наказу МОН № 59-Л від 18.05.2021, започатковано освітню діяльність за робітничими професіями 5132 «Екстрений медичний технік» та 5132 «Молодша медична сестра (молодший медичний брат) з догляду за хворими».

Історія КЗ СОР «Сумський фаховий медичний коледж» як посаджене дерево має дати плоди, тому справа підготовки високопрофесійних медичних спеціалістів продовжується, бо має життєствердну мету – навчити захищати здоров'я та життя української нації.

Величезних зусиль щодо подолання всіх викликів організації освітнього процесу в нашому коледжі завжди докладали директори. За 95 років заклад очолювали 16 керівників – творчі, невгамовні, з нестандартними баченнями процесів, із сильними характерами та невимовною любов'ю до коледжу. Саме завдяки їхній невтомній праці, талановитим управлінським рішенням, здатності знаходити підходи до кожного студента та педагога, коледж завжди був серед лідерів освітньої ниви. Особливої поваги та шани заслуговує заслужений працівник освіти України Кононов Олександр Вікторович, який протягом 38 років був директором коледжу, а в 2024 році, за рішенням педагогічного колективу, отримав звання Почесного директора КЗ СОР «Сумський фаховий медичний коледж».

У 2024 році КЗ СОР «Сумський фаховий медичний коледж» очолює Юлія Миколаївна Рябоконь – молода, енергійна, цілеспрямована та принципова, яка має власне неординарне бачення щодо роботи та розвитку закладу освіти, її ініціативність та постійна підтримка колективу створює умови для стабільного розвитку коледжу в складних умовах сьогодення. Під час

святкування ювілею Юлія Миколаївна проявила неабиякі організаторські здібності, зберігаючи традиції та запроваджуючи інновації. Під її керівництвом було проведено низку заходів:

• висадка дерев на території коледжу адміністрацією та студентським сенатом за участі керівництва міста та області, що ознаменувало оновлення розвитку, продовження життя та отримання освітніх плодів;

• Всеукраїнська науково-методична інтернет-конференція «Фаховий молодший бакалавр: стан освітньо-професійного ступеня в умовах воєнного сьогодення та перспективи у майбутньому» та виставка методичних напрацювань викладачів коледжу на дошці Padlet;

• викладачами фізичного виховання були проведені змагання з бадмінтону серед команд коледжів області. Захід пройшов у дружній атмосфері змагань, взаємної підтримки та з метою популяризації здорового способу життя;

• інтерактивний історичний зумінар, який був поєднаний із зустріччю з викладачами-ветеранами коледжу, які присвятили свої серця, знання та роки його розвитку. Захід об'єднав різні покоління – обмін думками, традиціями, можливостями подарував натхнення для студентів та шану ветеранам.

Протягом двох тижнів фейсбук сторінка коледжу рясніла привітаннями від керівництва області та міста, колективів міських та обласних лікувальних закладів, викладачів, студентів, ветеранів, випускників, закладів освіти різних рівнів. Теплота сердець, щирість слів, пам'ять та визнання грітимуть колектив коледжу ще довгий час.

Фінальним акордом ювілейних святкувань став день урочистостей, який поєднав екскурсії музеєм коледжу та симуляційним центром, виставку «З бабусиної скрині», демонстрацію професійних навичок студентами та урочисту концертну програму, під час якої з нагоди 95-річчя Сумського фахового медичного коледжу кращі працівники закладу були відзначені почесними грамотами, подяками обласного керівництва та подарунками. Особливо приємним моментом свята стало вручення Грамоти народного депутата України директорці коледжу Юлії Рябоконь – за сумлінну працю, високий професіоналізм та вагомий внесок у розвиток медичної освіти.

Ювілей – це не лише можливість озирнутися назад, це також потужний стимул для розвитку. Керівництво закладу визначило нові цілі: впровадження сучасних технологій, розширення співпраці різних рівнів, модернізація та, звісно, підготовка висококваліфікованих фахівців.

Протягом 95 років наш коледж був і залишається не просто місцем навчання – він є домівкою мрій, відкриттів, професійної освіти і дружби. Кожен куточок і кожна згадка несуть відгомін тих, хто тут будував, навчав і навчався. Цей ювілей став справжнім святом єднання, яке вкотре довело, що сила закладу освіти – в людях: відданості справі, любові до знань та вірі у високу місію освіти.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт КЗ СОР «Сумський фаховий медичний коледж». https://medcol.sumy.ua/
2. Архів музею «Мужність та милосердя» КЗ СОР «Сумський фаховий медичний коледж».
3. Спогади випускників, викладачів та ветеранів праці.

ФОРМУЛА УСПІХУ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

Ірина Білоконь,
викладач КЗ СОР
«Сумський фаховий медичний коледж»

Анотація. Сумський фаховий медичний коледж, який у 2025 році святкує 95-річчя, – символ стійкого розвитку та відданості медичній освіті. Важливу роль у цьому відіграє циклова комісія освітніх компонентів, яка формує ключові компетентності студентів. Її діяльність охоплює методичне забезпечення, контроль якості знань, впровадження інновацій та підвищення кваліфікації викладачів. Заходи, які проводяться цикловою комісією, продемонстрували, як теорія перетворюється на практику, а навчання – на натхнення.

Abstract. In 2025, Sumy Professional Medical College will celebrate its 95th anniversary – a symbol of sustainable development and dedication to medical education. An important role in this is played by the cycle commission of educational components, which shapes the key competencies of students. Its activities include methodological support, quality control of knowledge, implementation of innovations, and professional development of teachers. The events held by the cycle commission have demonstrated how theory is transformed into practice and learning into inspiration.

Цього року Комунальний заклад Сумської обласної ради «Сумський фаховий медичний коледж» святкує визначну подію – 95-річчя від дня заснування. Це не просто ювілей, а свідчення незламної історії, безперервного розвитку та багаторічної відданості медичній освіті. Упродовж майже століття коледж виховує висококваліфікованих фахівців, і в основі цього успіху лежить потужна та злагоджена робота циклових комісій. Саме їхня щоденна праця, інноваційні підходи та глибока методична підготовка є тим фундаментом, який забезпечує постійний рух вперед і процвітання закладу, продовжуючи його славні традиції та готуючи нові покоління медичних працівників.

Циклова комісія освітніх компонентів, що формують загальні та спеціальні компетентності, – це серце навчального закладу, що б'ється в ритмі постійного розвитку. Її діяльність базується на принципах безперервності, інноваційності та взаємодії. Комісія не просто забезпечує виконання навчальних планів, а й постійно аналізує освітні потреби, впроваджує нові методики та технології, орієнтуючись на сучасні вимоги.

Діяльність циклової комісії – це планова, організована робота, спрямована на всебічне вдосконалення процесу навчання студентів та підвищення кваліфікації викладачів. До основних її функцій належать: організація та координація освітнього процесу за закріпленими спеціальностями та дисциплінами; методичне забезпечення навчальних дисциплін, розробка робочих програм, посібників, методичних рекомендацій; контроль якості знань студентів, організація іспитів, заліків, контрольних робіт; аналіз та узагальнення досвіду викладачів, впровадження інноваційних технологій навчання; підвищення кваліфікації викладачів, їхнє залучення до науково-практичної діяльності.

Виходячи з цих функцій, циклова комісія ставить перед собою такі завдання:

- забезпечення високої якості викладання та формування професійних компетентностей студентів;
- створення умов для самореалізації та творчого розвитку кожного студента;
- формування цілісної, свідомої особистості, готової до професійної діяльності;
- налагодження ефективної взаємодії між викладачами, студентами та стейкхолдерами;
- підвищення авторитету та престижу обраної професії.

Систематична потужна діяльність викладачів охоплює весь навчальний рік, а тиждень циклової комісії є квінтесенцією цієї планомірної роботи. Це подія, коли щоденна, кропітка праця набуває видимих форм і перетворюється на справжнє свято знань, творчості та професіоналізму.

Тиждень циклової комісії – це яскраве відображення її системної роботи. У травні 2025 року в комунальному закладі Сумської обласної ради «Сумський фаховий медичний коледж» був організований Тиждень циклової комісії освітніх компонентів, що формують загальні та спеціальні компетентності (організатор – голова комісії Ірина Білоконь). Заходи, проведені викладачами, наочно продемонстрували, як теоретичні знання трансформуються в практичні навички, а педагоги реалізують свої методичні напрацювання.

Зустріч студентів спеціальності «Стоматологія» з практикуючим зубним техніком «Секрети майстерності зубного техніка: від теорії до практики» дозволила здобувачам освіти отримати унікальні поради з перших вуст (організатор – Віра Мельник). Зустріч із випускницею, яка працює в стоматологічній поліклініці, стала наочним підтвердженням важливості навчання.

Захід «На шляху до майстерності: інсайти від стейкхолдерів для майбутніх медичних сестер» з заступниками медичного директора закладів охорони здоров'я м. Суми підкреслив актуальність освітньої програми та її відповідність вимогам ринку праці (організатор заходу– Ірина Білоконь). Експерти наголосили на важливості не лише клінічних навичок, а й особистісних якостей, як-от емпатія, відповідальність, комунікабельність та стресостійкість. Це підтвердило, що сучасна медсестра – це не просто виконавець, а всебічно розвинена особистість. Проведений захід також надав студентам унікальну можливість почути думки та побажання безпосередньо від потенційних роботодавців, що дозволило майбутнім сестрам медичним/братам медичним краще зрозуміти реальні потреби клінік, ознайомитися з ключовими вимогами до професіоналів та дізнатися про нові тенденції в галузі. Така пряма взаємодія зі стейкхолдерами допомагає адаптувати навчальний процес, забезпечуючи підготовку висококваліфікованих фахівців, які будуть затребувані на ринку праці.

Конкурс професійної майстерності для студентів ОПП «Стоматологія ортопедична» став чудовою можливістю для здобувачів освіти продемонструвати свої вміння (організатори – Світлана Слухай, Ігор Шенцев). Конкурс не тільки виявив найкращих, а й стимулював всіх учасників до подальшого самовдосконалення. Цей захід мав значну цінність, адже він зміцнив практичні навички та професійну впевненість студентів. Завдяки конкурсу вони змогли не лише порівняти свій рівень з іншими, а й отримати об'єктивну оцінку від досвідчених фахівців. Це створювало здорову конкуренцію, що мотивувала до безперервного вдосконалення і допомагала краще підготуватися до майбутньої професійної діяльності.

Фотовікторина з питань клінічної лабораторної діагностики для студентів спеціальності «Лабораторна діагностика» показала, що навчання може бути цікавим і динамічним (організатор – Марина Кісільова). Цей спосіб є ефективним для перевірки знань та підвищення пізнавального інтересу до дисципліни. Захід сприяв зміцненню зв'язку між теорією і практикою, адже візуальний формат вікторини допомагав студентам краще запам'ятовувати складні поняття та асоціювати їх із реальними зображеннями. Це не лише перевірка їхніх знань, а й розвиток навичок критичного мислення та візуального аналі-

зу, що є надзвичайно важливим для майбутніх фахівців.

Циклова комісія приділяє увагу не лише професійним, а й особистісним аспектам розвитку. Такий підхід робить освітній процес повноцінним і всебічним.

Психологічний ланч «Прокачай свою менталочку» до Міжнародного дня запобігання синдрому хронічної втоми став вкрай важливим заходом (організатори – Анна Баранова, Вікторія Івашура). Він допоміг студентам усвідомити важливість збереження ментального здоров'я, що є особливо актуальним в умовах сьогодення. Захід став платформою для відкритого обговорення симптомів, причин та наслідків хронічної втоми, допомагаючи студентам краще зрозуміти себе та інших. Війна в Україні стала серйозним випробуванням для ментального здоров'я кожної людини, тому дуже важливо впроваджувати заходи, спрямовані на збереження власного ресурсу, опанування необхідних навичок самодопомоги і самозбереження. Психологічний ланч – це важливий крок у створенні культури ментального благополуччя в студентському середовищі.

Виховний захід до 205-річчя з дня народження Флоренс Найтінгейл та виховні години до Дня медичної сестри слугують нагадуванням про високі ідеали та цінності професії (організатори – Наталія Єрмоленко, Оксана Яковець). Флоренс Найтінгейл – видатна британська реформаторка сестринської справи, засновниця першої школи медичних сестер та символ самовідданості в медицині. Її внесок у покращення умов догляду за пацієнтами та розвиток професійного медсестринства зробили її легендою. Її принципи та цінності продовжують надихати медичних працівників у всьому світі, демонструючи нерозривний зв'язок між минулим і сучасним.

Виставка «Методична скарбниця» та засідання «Малої педради» є невід'ємною частиною системної роботи ЦК. Вони слугують майданчиком для обміну кращими практиками, обговорення проблемних питань та визначення стратегії на майбутнє. «Методична скарбниця» (організатор – Ірина Білоконь) стала справжньою платформою для обміну досвідом, що об'єднала викладачів у прагненні до професійного зростання. Захід було проведено у незвичному, але вкрай ефективному форматі. Викладачі розмістили свої методичні надбання, найкращі практики та авторські розробки на спільній онлайн-дошці Padlet. Такий підхід дозволив створити єдиний цифровий простір, де кожен міг ознайомитися з роботами колег, що сприяло не лише поширенню знань, а й заохоченню до інновацій.

На «Малій педраді» (організатор – Ірина Білоконь) викладачі проаналізували успішність студентів, визначили питання, що потребують поглибленого опрацювання, та ключові напрями методичної роботи. Це свідчить про безперервний цикл вдосконалення, який є основою діяльності комісії.

Тиждень циклової комісії – це не просто звіт про виконану роботу, а жива демонстрація її ефективності. Він об'єднує студентів, викладачів та фахівців-практиків, створюючи єдиний простір для професійного зростання. Кожен захід, від інтерактивної вікторини до серйозного засідання, є частиною великої стратегії, що веде до головної мети – підготовки кваліфікованих, компетентних та свідомих медичних працівників.

Системна робота циклової комісії, кульмінацією якої став тиждень професійної майстерності, є ключовою інвестицією в майбутнє української медицини та нашої держави. Вона формує не лише професійні навички, а й важливі особистісні якості, що робить випускників закладу освіти готовими до викликів сучасного світу.

СНЯТИНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ: 85 РОКІВ СЛУЖІННЯ ОСВІТІ Й АГРАРНІЙ СПРАВІ

Світлана Підгайна,
заступник директора
з навчально-виховної роботи
ВСП "Снятинський фаховий коледж ЗВО
"Подільський державний університет"

Анотація. Стаття присвячена 85-річчю Снятинського фахового коледжу – одного з найстаріших закладів фахової передвищої освіти Прикарпаття. У матеріалі висвітлено основні етапи становлення та розвитку навчального закладу, його вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців аграрної галузі України. Розкрито роль коледжу у формуванні професійних компетентностей здобувачів освіти, розвитку освітнього середовища, впровадженні інноваційних підходів до навчання та виховання студентської молоді. Наголошено на значенні педагогічного колективу, традицій, партнерства зі стейкхолдерами та суспільній місії закладу у сучасних умовах.

Abstract. The article is dedicated to the 85th anniversary of Sniatyn Professional College – one of the oldest institutions of professional pre-higher education in Prykarpattia. The material highlights the main stages of the college's formation and development, as well as its significant contribution to the training of highly qualified specialists for Ukraine's agricultural sector. The article reveals the role of the college in shaping students' professional competencies, developing an educational environment, and implementing innovative approaches to teaching and student upbringing. Emphasis is placed on the importance of the teaching staff, traditions, partnership with stakeholders, and the social mission of the institution in modern conditions.

Пролітають роки… Нашому рідному коледжу вже 85 років! Це не просто дата – це історія поколінь, відданих своїй справі педагогів, понад 14 тисяч студентів, які вийшли з коледжу з глибокими знаннями та щирою любов'ю до землі.

Свою діяльність навчальний заклад розпочав у серпні 1940 року як сільськогосподарський технікум на базі приватної рільничої школи в селі Лісна Слобідка, що на Коломийщині. Заклад готував спеціалістів агрономічного профілю. У 1944 році його роботу було відновлено у місті Снятині.

Перші роки після війни були надзвичайно складними. Багато зусиль і здібностей довелось докласти першому виконуючому обов'язки директора Іллі Іллічу Лютому, а згодом першому директору Якову Мироновичу Кущаку, щоб організувати навчальний процес.

У 1948 році відбувся перший випуск студентів технікуму. Дипломи про здобуття фаху агронома отримали 46 випускників.

У 1953 році було відкрито відділення «Механізація сільського господарства». У цьому ж році відкрилось і заочне відділення, першими навчались студенти-агрономи.

За період із 1947 по 2016 роки навчальний заклад очолювали: Утукін С. П., Маслов А.П., Гапанюк В. М., Кореняко А.І., Незгода М.І., Петришин Д.М., Шевага П.Ф., Винничук Г.Г., Гуменюк Я.В. Кожен із них доклав чимало зусиль для становлення і розвитку навчального закладу й аграрної освіти на Прикарпатті.

З листопада 2016 року і по сьогодні коледж очолює Іван Васильович Калитчук – людина, для якої професія педагога стала не просто роботою, а справою життя.

Свій трудовий шлях він розпочав у 1995 році в Снятинському сільськогосподарському технікумі на посаді лаборанта. Вже тоді вирізнявся відповідальністю, працелюбством і щирою зацікавленістю своєю справою. Завдяки наполегливості та професіоналізму швидко здобув авторитет серед колег.

У 1996 році Івана Васильовича переведено на посаду викладача фізики, а вже у 1999 році – на посаду заступника директора з виховної роботи. З 2001 року він обіймає посаду заступника директора з навчальної роботи. Його шлях – це послідовний розвиток, що засвідчує вірність педагогічному покликанню.

У 2005 році Івану Васильовичу присуджено науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук.

Стиль керівництва Івана Васильовича відзначається демократичністю, відповідальністю та вмінням об'єднати колектив навколо спільної мети. Він уміє делегувати повноваження, раціонально розподіляти обов'язки й завжди підтримує ініціативу викладачів. Його діяльність – це приклад сучасного керівника, який поєднує науковий підхід, інноваційні технології, управлінську мудрість і людяність.

За час його керівництва чимало зроблено для модернізації нашого закладу: проведена заміна вікон, зовнішніх дверей у двох навчальних корпусах, зроблений конференц-зал, викладацька, проведений капітальний ремонт прилеглої території біля універсального лабораторного корпусу, ремонт сцени, фоє, зроблено капітальний ремонт укриття, закуплений спортивний інвентар тощо. У нього є ще багато задумів, які планує втілити в життя.

Велику повагу Іван Васильович має й серед громади. Він є депутатом Снятинської районної ради V та VI демократичних скликань, головою постійної комісії з питань освіти та науки, головою постійної комісії з питань освіти, культури, духовності та співпраці з засобами масової інформації.

За сумлінну працю та вагомий внесок у розвиток освіти у 2008 році його нагороджено годинником Голови Верховної Ради України.

За 85 років існування заклад кілька разів реорганізовувався, змінювалась його назва та навчально-матеріальна база, навчальні плани і програми. Від колишньої приватної рільничої школи до сучасного ЗФПО – такий його шлях. Нині коледж є відокремленим структурним підрозділом Подільського державного аграрно-технічного університету та здійснює підготовку фахових молодших бакалаврів за спеціальностями: «Агроінженерія», «Агрономія», «Облік і оподаткування», «Маркетинг». Заклад має право готувати водіїв категорій «В» і «С», а також трактористів-машиністів категорій А1, А2, В1, забезпечуючи студентам поєднання теорії та

практики.

Готуючи фахівців різних спеціальностей до безпосередньої трудової діяльності, викладачі, адміністрація ставлять перед собою завдання не лише створити необхідні умови, забезпечити високий професійний рівень викладання, а й підготувати конкурентоспроможного спеціаліста з високими професійними та особистісними якостями, сформувати свідому, всебічно розвинену, творчу особистість, яка готова до самовдосконалення, до активної професійної та соціальної діяльності, спроможна відстоювати свої переконання і стати активним учасником розбудови своєї держави. Тому ми тісно співпрацюємо з нашими стейкхолдерами, а саме: з філією «Перспектив» ПрАТ «Зернопродукт МХП», ФГ «Еко-бері», ТВМП «Явір». ТОВ «Санвіта Груп», ПФ «Ярослав і К», ТОВ «Киселівське», ТОВ «Вовчівський фермер», ФГ «Агродоба», ТОВ «АКРІС-ЗАХІД» та іншими.

В усі часи Снятинський коледж був активним пропагандистом досягнень аграрної науки, передового досвіду. І сьогодні, у складний воєнний час, педагогічний колектив, що налічує 41 викладач, працює творчо, цілеспрямовано, з великою любов'ю до своєї справи. Серед них: 1 відмінник освіти, 1 кандидат фізико-математичних наук, 12 методистів, 31 спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії. Основним завданням педагогічного колективу є підготовка висококваліфікованих фахівців, які поєднують професійну майстерність із економічним мисленням, екологічною культурою, патріотизмом, ерудицією і культурою.

Кожен викладач, незалежно від віку чи категорії, – неординарна особистість із своїм інтелектуальним потенціалом, педагогічними і професійними здібностями, з почуттям обов'язку і відданості справі. Максимум своїх зусиль педагогічний колектив докладає до найважливішої справи – навчання і виховання молоді, намагається в повному обсязі забезпечити виконання тих завдань, які ставить перед нами життя. Ми не стоїмо на місці. Ми постійно розвиваємося та рухаємось вперед. Свідченням цього є наші успіхи і досягнення.

Здобувачі освіти всіх спеціальностей систематично беруть участь у моніторингу якості знань, який проводить Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти. Упродовж останніх років студенти спеціальностей 071 Облік і оподаткування та 075 Маркетинг показують відмінні результати.

Ми пишаємось своїми випускниками, адже саме в нас виросли прекрасні фахівці: Чернелівський М.С. – доктор сільськогосподарських наук; Онопрієнко В.Т.– кандидат сільськогосподарських наук; Голик М.А. – доктор економічних наук; Чорноморець О.І. – доктор історичних наук; Харук І.Д. – кандидат технічних наук; Плугатор Р.І. – кандидат економічних наук, заслужений економіст України; брати Володимир і Ярослав Василюки – кандидати наук технічних і медичних; Данилюк М.І. – заслужений юрист України, кандидат юридичних наук, доцент; Мусіловський М.Ф., Приймак М.І. – заслужені працівники сільського господарства; Максим'юк С.П.– голова Снятинської районної державної адміністрації з 2000 по 2002 рр.; Свіщовський Б.Р. – голова Снятинської районної державної адміністрації з 2016 по 2020 рр.; Панцир Ю.І., Гарасимчук І.Д. – кандидати технічних наук, доценти ЗВО «Подільський державний університет», Онищук С.В. – голова Івано-Франківської обласної державної адміністрації.

Особливо приємно, що колишні випускники, закінчивши навчальні заклади, поверталися і повертаються працювати у свою альма-матер, щоб примножувати славу закладу. Серед них 16 викладачів та 5 майстрів виробничого навчання. А також 11 наших випускників працюють у коледжі на різних ділянках роботи.

Багатою і різноманітною є палітра життя в нашому коледжі. Студентські роки – це не тільки навчання, а й духовне збагачення, отримання незабутніх вражень від дозвілля. Є в нас і свої традиції, на яких виховується молодь.

Про високий рівень художньої майстерності вихованців свідчать грамоти та дипломи, якими вони відзначені за перемоги у різних конкурсах та фестивалях.

За вісім десятиліть своєї історії наш коледж надбав славну спортивну історію: п'ятикратні чемпіони України з міні-футболу (2000, 2001, 2013, 2015, 2017 рр.), срібні призери чемпіонату України з волейболу (2017 р.), переможці та призери обласних, районних змагань з різних видів спорту.

Довгий творчий і плідний шлях, тисячі підготовлених спеціалістів, уславлена історія, добрі традиції та не менш значний сьогоденний внесок у становлення і розвиток рідної держави – ось наші здобутки, з якими коледж зустрів свій 85-літній ювілей.

Міцно стоячи на історичних засадах, колектив коледжу вірить у своє покликання – виховувати покоління фахівців, які творитимуть майбутнє.

ВСП "ДУБЕНСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ РДГУ": 80 РОКІВ ФОРМУВАННЯ ОСВІТНІХ ЛІДЕРІВ

Валерій Бабак,
директор, заслужений працівник освіти України
Ольга Іванова,
викладач ВСП «Дубенський педагогічний фаховий коледж РДГУ»

Анотація. У статті висвітлено ключові етапи становлення та розвитку ВСП «Дубенський педагогічний фаховий коледж РДГУ», який у 2025 році відзначає своє 80-ліття. З моменту заснування у 1945 році як педагогічного училища, заклад пройшов шлях трансформації, зберігаючи глибокі освітні традиції та впроваджуючи сучасні інновації. Коледж став alma mater для понад 14 000 випускників, які реалізували себе в освіті, мистецтві, науці, управлінні та інших сферах. Сьогодні заклад продовжує свою місію, поєднуючи досвід поколінь із викликами сучасності.

Abstract. The article highlights the key stages in the formation and development of the Dubno Pedagogical College of the Rivne State Humanitarian University, which will celebrate its 80th anniversary in 2025. Since its foundation in 1945 as a pedagogical school, the institution has undergone a transformation, preserving deep educational traditions and introducing modern innovations. The college has become an alma mater for more than 14,000 graduates who have realised their potential in education, art, science, management and other fields. Today, the institution continues its mission, combining the experience of generations with the challenges of the modern world.

ВСП «Дубенський педагогічний фаховий коледж РДГУ» – заклад, у якому сконцентровані традиції та інновації, які навчають учити, заклад, що формує тих, хто формуватиме майбутнє. Спільними спогадами про коледж об'єднуються 14 000 наших славних випускників, серед яких учителі й учительки, вихователі й вихователькі, директори й директорки, інші керівники й керівниці закладів освіти та інших установ, а також митці й мисткині, науковці й науковиці, депутати й депутатки й також ті люди, які не працюють за спеціальністю, але в душі є педагогами й використовують педагогічні вміння в інших сферах діяльності, цим збагачуючи їх. Бо надихати й окрилювати – це місія, яка стала суттю і серцем Дубенського педагогічного фахового коледжу, якому сьогодні 80.

80 років минуло від часу його народження до сучасності. Вісім десятиліть становлення, постійного розвитку і вдосконалення від педагогічного училища у 1945 році (перший директор – Федір Джулай) до педагогічного фахового коледжу. Перші 15 років студенти здобували освіту вчителів початкових класів, а вже потім почалася підготовка вихователів дошкільних закладів. На початок 1947–1948 рр. в училищі працювали 22 викладачі. Кількість студентів дорівнювала 270 студентам денної форми навчання та 90 – заочної.

Уперше інформація про організацію проведення педагогічної практики зафіксовано у листопаді 1954 року в наказах по училищу. Також слухачі училища проходили виробничу двотижневу практику в клубах Дубнівського району.

У 1959 році було оголошено набір на нову спеціальність «Учитель музики і співів в V–X класах». Слухачі училища здобували музичну освіту за такими спеціальностями: баян, скрипка, домбра, фортепіано.

Викладачі училища повсякчас надавали методичну допомогу вчителям шкіл та вихователям дитячих садочків області, проводили курси підвищення кваліфікації для вихователів сільських дитячих садків.

У 1968 році училище вперше встановило тісні зв'язки з Рівненським педагогічним інститутом.

Упродовж усіх років діяльності у закладі цінувалося мистецтво: працювали хори, вокальні та інструментальні ансамблі, драматичні студії, гуртки образотворчого і декоративно-ужиткового мистецтва.

У 1993 році з'явилася можливість присвоювати додаткові кваліфікації, пов'язані із навчанням іноземних (англійської та німецької) мов, образотворчого мистецтва, музики у початкових класах, керівництвом дитячими і юнацькими організаціями України, музичними об'єднаннями.

У 1998 році училище стало Дубенським коледжем РДГУ. Наш заклад уперше в області відкрив нову спеціальність «Соціальна педагогіка».

Із 2001 року найбільша зала міста у Будинку культури збирала студентів, випускників коледжу і містян на грандіозне шоу, яке готували викладачі і працівники закладу. З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну в цей день студенти й викладачі проводять благодійні акції, подорожують цікавими місцям рідного краю.

З лютого 2012 року упродовж тривалого часу в нашому коледжі діяла соціальна програма «Дубенський коледж РДГУ – дубенчанам», яка реалізовувалася спільно з Дубенською міською радою та у партнерстві з Центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, дитячими освітніми установами, позашкіллям, міським відділом культури, територіальним центром обслуговування населення, Дубенським історико-культурним заповідником. Програма об'єднувала волонтерські ініціативи різного спрямування (благодійного, культурного, просвітницького, спортивного та інших) для покращення добробуту цілої громади.

У 2018 році значно доповнився перелік додаткових кваліфікацій: «Асистент вчителя ЗНЗ з інклюзивним та інтегрованим навчанням»; «Організатор спортивних секцій і клубів»; «Вихователь логопедичних груп»; «Асистент вихователя ДНЗ в інклюзивній групі».

У 2020 році заклад став Відокремленим структурним підрозділом «Дубенський педагогічний фаховий коледж РДГУ».

Кілька разів за цей час у закладі створювалося заочне відділення.

За всі роки існування в закладі відбулося десятки чи й сотні тисяч студентсько-викладацьких заходів:

– лекцій, семінарів, практичних, лабораторних з неповторними, радісними хвилинами відкриття нового і, як наслідок, із багатьма перемогами у різноманітних конкурсах (Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка, Міжнародному конкурсі з української мови іме-

ні Петра Яцика, предметних олімпіадах);

– спортивних змаганнь з їхнім азартом, уболіванням за своїх, щастям від перемог;

– концертів із вокальними (народними й академічними), танцювальними, інструментальними, словесними постановками, що наповнювали й далі наповнюють серце теплом, розкривали й розкривають справжні цінності, плекали й плекають непересічні таланти;

– засідань наукових і творчих студій та гуртків, де цінували й цінують думку, слово, образ;

– соціальних, волонтерських ініціатив з їхньою об'єднувальною, турботливою метою;

– міжнародних проєктів, під час яких розвивається співпраця із науковими, освітніми та культурними осередками Польщі, Болгарії та інших країн Європи.

Кажуть, заклад славиться своїми випускниками. Звичайно, так і є. Ми пишаємося такими видатними постатями: Володимир Гайбонюк (заслужений діяч культури України, професор РДГУ), Василь Галета (поет, політв'язень), Раїса Захарчук-Чугай (видатна музейниця, педагогиня, етнографиня, історикиня мистецтва, дослідниця вишивки Західної України, доктор мистецтвознавства, професор ЛНАМ), Микола Жулинський (доктор філологічних наук, професор, академік НАН України, завідувач відділу української літератури XX ст., літературознавець, критик, директор інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, академік Національної академії наук України, народний депутат України, лауреат Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка), Олександр Ірванець (поет, драматург, учасник літературного об'єднання «Бу-Ба-Бу»). Багато випускників коледжу стали на захист нашої Батьківщини до лав ЗСУ. Деякі, на превеликий жаль, загинули: Микола Романцев, Андріан Кутрань. Став ветераном Павло Коритнюк, який здобув титул чемпіона України з парапауерліфтингу серед спортсменів з ураженням опорно-рухового апарату, у складі команди української збірної здобув бронзу у волейболі сидячи на Іграх Нескорених у Канаді в 2025 році. Обороняють нашу Батьківщину на фронті такі випускники: Олексій Гончаров, Олександр Март, Сергій Свінтозельський, Назар Ткачук, Володимир Ковальчук, Андрій Найдюк, Денис Літвінчук, Ігор Кравець та інші Захисники.

Однак, не зважаючи на те, чи імена випускників знані широкому загалу, усі вони цінні, усі важливі, усі несли чи несуть здобуті скарби дітям.

З 1993 року колектив закладу працює під керівництвом директора Валерія Павловича Бабака. За час його наполегливої і самовідданої праці навчально-матеріальна база стала значно потужнішою, сучасні вимоги щодо забезпечення комп'ютерами та оргтехнікою повністю виконуються.

Саме за каденції Валерія Павловича відбулися знакові події у житті освітнього закладу:

- змінено його статус: училище стало коледжем;
- збільшено ліцензований обсяг;
- вирішено проблему навчання у дві зміни;
- введено додаткові кваліфікації на всіх відділеннях коледжу;
- реконструйовано гуртожиток у великий

навчальний корпус;

- ліцензовані спеціальності доповнені додатковими кваліфікаціями: «Вчитель іноземної мови в початкових класах»; «Організатор роботи з учнівськими об'єднаннями»; «Керівник дитячого художнього колективу»; «Вчитель інформатики в початкових класах»; «Організатор фізичного виховання в дошкільних закладах»; «Вихователь логопедичних груп»;
- запрацювали повністю обладнані три кабінети інформатики;
- книжковий фонд бібліотеки став більшим удвічі;
- проведені внутрішні та зовнішні ремонтні роботи в обох корпусах освітнього закладу.

Сьогодні ВСП «Дубенський педагогічний фаховий коледж РДГУ» має мережу актуальних спеціальностей: «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Соціальна педагогіка».

Заклад є хабом для реалізації викладацьких і студентських ініціатив та міжнародної співпраці. Серед мистецьких об'єднань – літературно-мистецька студія «Муза» (Ольга Баковчук), ляльковий театр «На гостинах у казки», (Марина Голяченко), театр народної пісні «Погостини» (Ірина Пулик), студія естрадного співу, Салон ідей (Вікторія Янчук), інструментальний оркестр «Море мрій» (Богдан Дацюк), ансамбль народних інструментів «Мелодія» (Юрій Момотюк). Тут діють Студентське наукове товариство «Золота сова» (Олена Соколюк), дискусійний клуб (Ольга Іванова), польський клуб (Тетяна Пелагій), гурток знавців англійської мови (Олександрина Зінченко), гурток знавців німецької мови (Ганна Романова), Літературний альманах (Наталія Бондарчук). Також працюють клуб соціальних ініціатив (Олена Хітрова), екологічний гурток (Тетяна Гаврилюк), бібліотечний клуб «Крила» (Людмила Кочура), Школа «Здоров'я» (Тетяна Шворак), агітбригада «Здоровенькі були» (Ольга Красніцька), агітгрупа «Гаряча лінія» (Марія Шаповал), психологічна служба (Святослав Добровольський).

Студенти мають змогу вдосконалювати свої фізичні здібності у спортивних секціях з волейболу (Ольга Красніцька), тенісу, шахів і шашок (Богдан Каленюк), баскетболу та легкої атлетики (Микола Тимощук), футболу (Ігор Михальчук).

Викладачі активно провадять наукову й методичну діяльність. Серед них: Руслана Найда – доктор педагогічних наук, професор, Віра Семещук – кандидат історичних наук, доцент, Володимир Омельчук – кандидат педагогічних наук, доцент, Олена Соколюк – кандидат педагогічних наук, Павло Регрут – кандидат філологічних наук. Валерій Павлович має почесне звання «Заслужений працівник освіти України», нагороджений нагрудним знаком «Петро Могила». Серед викладачів-методистів – Бабак В. П., Малюта В. Р., Семещук В. М., Баковчук О. В., Омельчук В. В., Шевчук Н. П., Сардига О. В., Найда Р. Г., Хроборт В. В., Павлунь В. С., Брюханова Н. В., Власюк Г. Л. Хітрова О. В.

Педагогічна практика є необхідною умовою становлення компетентного фахівця. У коледжі постійно розширюється перелік баз практики як в Україні, так і за її межами: укладено договори про співпрацю зі школами країн Європейського Союзу (зокрема Польщі, Італії) та США. Також реалізовується інтегрована програма підготовки майбутніх фахівців «Джерело». Важливою є співпраця з освітньою ініціативою The Lego Foundation.

Педагогічний колектив Дубенського педагогічного фахового коледжу – єдина спільнота професіоналів, в якій кожен і кожна займається улюбленою справою і працює задля майбутнього нашої України. У закладі цінують, поважають і ветеранів педагогічної праці, і тих, хто на середині свого професійного шляху, і молодих фахівців, які тільки його розпочинають.

Наш педагогічний коледж, розташований у самому центрі старовинного Дубна, концентрує в собі усе необхідне для студентського зростання, для опанування молоддю вчительської професії: високопрофесійний колектив, сучасна матеріальна база, а головне – досвід і цінності. Підтримуємо ЗСУ! Разом працюємо для Перемоги!

Список використаних джерел

1. Дубенському коледжу Рівненського державного гуманітарного університету – 70. Рівне, 2015.
2. https://dubnopk.com.ua/
3. https://dubnorda.rv.gov.ua/news/pavlo-korytniuk-vyborov-zoloto-chempionatu-ukrainy-z-para-pauerliftynhu-sered-sportsmeniv-z-urazhenniamy-oporno-rukhovoho-aparatu
4. https://lnam.edu.ua/uk/event/pamjati-rajisi-volodimirivni-zaxarchuk-chugaj-1934-2019.html
5.https://suspilne.media/rivne/949753-bronzovu-medal-u-skladi-zbirnoi-ukraini-na-igrah-neskorenih-2025-zdobuv-veteran-z-rivnogo/

ВІСІМДЕСЯТ РОКІВ НА ОСВІТЯНСЬКІЙ НИВІ

Віталій Палій,
в.о. директора ВСП «Фаховий коледж будівництва, архітектури та дизайну Поліського національного університету»

Анотація. У статті висвітлено восьмидесятирічний шлях становлення та розвитку ВСП «Фаховий коледж будівництва, архітектури та дизайну Поліського національного університету». Окреслено ключові етапи історії закладу, його внесок у підготовку фахівців будівельної галузі, здобутки педагогічного колективу та успіхи студентів. Наголошено на ролі коледжу як провідного осередку фахової передвищої освіти Житомирщини та його значенні у формуванні професійних кадрів для України.

Abstract. The article highlights the eighty-year path of formation and development of the Separate Structural Unit "Professional College of Construction, Architecture and Design of Polissia National University." The key stages of the institution's history are outlined, along with its contribution to training specialists for the construction industry, the achievements of the teaching staff, and the successes of its students. Emphasis is placed on the college's role as a leading center of professional pre-higher education in the Zhytomyr region and its significance in shaping qualified personnel for Ukraine.

26 вересня 2025 року свій славний 80-річний ювілей відзначає Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж будівництва, архітектури та дизайну Поліського національного університету». Це не просто дата у календарі – це історія поколінь, традицій та здобутків, що сформували авторитет закладу на освітянській та професійній мапі України. Від заснування коледж був осередком підготовки кваліфікованих спеціалістів для будівельної галузі. Тут формувалися професійні кадри, які брали участь у відбудові повоєнних міст, зводили житлові квартали, освітні заклади, лікарні, культурні об'єкти.

Сьогодні випускники коледжу працюють у багатьох регіонах України та за її межами, підтверджуючи високу якість знань і практичної підготовки. Історія нашого навчального закладу почалася в далекому 1945 році і пам'ятає як стрімкі злети, так і період небуття. У 1958 році його було розформовано, а будівельне відділення передано до Житомирського технікуму механічної обробки деревини та вже за чотири роки підготовку техніків-будівельників було припинено і в цьому навчальному закладі. Та завдяки інтенсивному будівництву, яке розпочалося у містах та селах Житомирщини, у 1967 році постановою Ради Міністрів України Житомирський будівельний технікум відроджується знову та підпорядковується Міністерству сільського будівництва. Згодом навчальний заклад підпорядковано Міністерству аграрної політики та продовольства України, а з 2015 року по теперішній час – Міністерству освіти і науки України.

Довготривалий шлях становлення навчального закладу віднайшов своє віддзеркалення і в

навчально-виховному процесі. З 1967 року розпочалася підготовка фахівців за спеціальністю «Промислове та цивільне будівництво», а з 1971 року за спеціальністю «Архітектура будівель та споруд». У 1979 році почали готувати техніків-будівельників за спеціальністю «Сільськогосподарське будівництво», а з 1989 року додалася спеціальність «Будівництво та експлуатація будівель та споруд». Бажання великої кількості працюючих громадян отримати будівельну освіту сприяло відкриттю у 1974 році заочного відділення. Сучасний етап змін датується 1997 роком, коли технікум увійшов до структури Державної агроекологічної академії України, зараз це Поліський національний університет. У 2008 році технікум отримав статус коледжу. Коледж можна назвати своєрідним берегом юності та молодості для понад 12 тисяч його випускників. Немає жодної великої будови на Житомирщині, де б не працювали наші випускники або не проходили практику студенти. Сьогодні будівельні організації та установи області у переважній більшості укомплектовані спеціалістами, які закінчили наш коледж.

Наші випускники зарекомендували себе як висококваліфіковані фахівці у багатьох будівельних об'єднаннях, будівельно-монтажних управліннях, проєктних інститутах, управліннях капітального будівництва та архітектури, житлово-комунальних підприємствах та інших установах. Багато з них очолюють приватні фірми, акціонерні товариства тощо. Саме в нас зросла плеяда багатьох талановитих фахівців, які стали державними діячами, науковцями, викладачами. Тисячі випускників, які не мають високих звань та посад сумлінно працювали та працюють на будовах країни та за її межами, забезпечуючи благополуччя людей.

Викладачам коледжу є ким пишатися, а сьогоднішнім студентам є на кого рівнятися. Якісна підготовка фахівців для будівельної галузі, створення належної навчально-матеріальної бази коледжу, все це результат наполегливої кропіткої праці педагогічного колективу та його керівників. У різні роки навчальний заклад очолювали: Пржигодзький Микола Доміникович (1945-1946 рр.), Трохимчук Михайло Леонтійович (1946 р.), Єсаков Борис Вікторович (1946-1957 рр.), Бречко Ганна Опанасівна (1967-1978 р.р.), Клоков Олексій Нікіфорович (1978 р.), Нероденко Іван Григорович (1978-1981 р.р.), Кобчик Віталій Михайлович (1981-1983 рр.), Толстанов Костянтин Михайлович (1983-1987 рр.), Ксюковський Владислав Людвигович (1988 – жовтень 2022 р.), Палій Віталій Петрович (24 жовтня 2022 р. – дотепер).

Упродовж років існування закладу в його стінах працювало чимало талановитих педагогів. Вони віддавали свої сили, знання, професійний і життєвий досвід для підготовки фахівців та виховання в них високих моральних цінностей. Колектив коледжу щиро вдячний кожному з них, адже саме їхня праця стала вагомим внеском у розвиток матеріально-технічної бази та у становлення майбутніх спеціалістів.

Заслужену шану та пам'ять у випускників здобули викладачі: Бойко П.Д., Барановський П.В., Білоус М.М., Білоцький С.А., Бузанов В.М., Віторська Т.М., Врублевська Л.М. Гаврилюк П.С., Гольдер Є.Г., Грабар Т.П., Грабчук В.С., Грінченко

Ф.А., Гунченко Н.О., Гуцало В.Д., Давидов О.А., Давидова С.О., Деменков В.І., Допіро В.П., Єлісєєва Т.Г., Журба М.Б., Збруцький П.П., Завада А.П., Зазерна Г.С., Ільницька Г.М., Інтересов Л.І., Клуген Г.М., Кобчик В.М., Кобчик Р.К., Козловський Ю.І., Кондратчук О.В., Котляр А.Т., Куліковський Є.Д., Куровський Б.Л., Левченко В.М., Лішенко І.І., Ліщук А.П., Ліщук А.С., Ліщук М.І., Лубенець І.І., Ляхніцький Б.П., Магера А.В., Мастерков В.О Макаревич Ю.А., Маліна Д.А., Мінчук О.А., Молодецька Г.Я., Музика П.М., Новіков О.І., Окомелянчук Г.С., Павлов О.П., Павша Б.Б., Пантус Ю.М., Патлай В.С., Пеккер П.М., Пресман І.І., Руденко М.К., Рудюк В.В., Січкар А.М., Стеблецький В.М., Стрякіна З.О., Тарнавська А.М., Толубко Г.М., Федотов Д.С., Ходаківський Д.П., Шевченко В.І., Шимановська В.Г., Шкроб М.І., Шульга А.Я., Якушева Т.Д., Янковський І.І., Ясінський А.М. та інші.

ВСП «Фаховий коледж будівництва, архітектури та дизайну Поліського національного університету» сьогодні – єдиний заклад фахової передвищої освіти на Житомирщині, який готує фахових молодших бакалаврів з будівництва, архітектури та дизайну. Він має досвідчених викладачів, потужну навчально-матеріальну базу, які дозволяють готувати висококваліфікованих фахівців. Головне надбання коледжу – це досвідчений кваліфікований інженерно-педагогічний колектив викладачів, які надають студентам міцні та сучасні знання, творче мислення, широкий професійний кругозір.

Сьогодні у коледжі працює 90 співробітників: 36 викладачів та 54 службовці і працівники. Серед викладачів вищу категорію мають 26 осіб, зокрема викладач-методист – 16 осіб, першу категорію – 4 особи; старший викладач – 1 особа.

Більше 30 років передають студентам свої знання та професійні навички викладачі: Берегова, В.П., Дорош А.М., Єлісєєва А.В., Кирилюк Л.П., Палій В.П., Полюх, В.М. Янчук Т.П., вони здобули заслужену шану серед студентів нашого коледжу.

Багато зусиль щодо удосконалення освітньо-виховного процесу докладають: Маєвська Г.П. та Каблов О.В., заступники директора, Лук'янчук Ю.В. та Розенфельд І.М., завідувачі відділень, Рибіцька Г.В., завідувач навчально-виробничої практики, Єлісєєва А.В., методист, Гошко А.М., керівник фізичного виховання, Рудейчук Т.О., завідувач бібліотеки, Берегова В.П., Прокопчук Л.В., Підгородецький О.В., Наумчук Н.В., голови циклових комісій.

Життєву мудрість, фундаментальні знання та ідейні переконання передають студентам викладачі: Березовська С.Л., Бондарчук Т.В., Заглада О.М., Коломієць Г.І., Кручко С.П., Лукаш Н.Б., Назарова В.О., Невмержицька А.Л., Олійник Н.В., Палій О.Г., П'ятківська Я.П., Тамашевський І.Я., Тишкевич Т.Л., Рудейчук Т.О., Чепка Н.А., Хом'як М.С. Практичну підготовку студентів удосконалюють: Свінцицька О.О., зав. майстерень, Кузьменко Р.П., майстер виробничого навчання та інші.

Забезпечити якісний та повноцінний освітньо-виховний процес допомагають адміністрація та працівники коледжу, які створюють відповідні умови для роботи викладачів і навчання студентів: заступник директора з АГР Поліщук А.Ю., зав. канцелярії Медушевська Л.В., голо-

вний бухгалтер Гаврилюк А.М., бухгалтери Охрімчук Н.І., Онопрієнко Л.О. та Купріянова Р.В., бібліотекарі Рибачук С.М. та Янович О.В., секретарі Косянчук Н.М. та Поплавська О.Є., інспектор з кадрів Григор'єва Р.В., юрисконсульт Снігірьова О.С., вихователь Коберник З.М., завідувачі господарств та гуртожитків Лашевич Л.К., Лаврик Т.С., Ворошилова Т.Б., Невмержицька Т.В., технічний та обслуговуючий персонал. Без них навчальний процес був би неможливим. Провідні викладачі коледжу є авторами навчальних посібників, навчальних планів і робочих програм, методичних розробок, які використовуються в освітньо-виховному процесі інших навчальних закладів України. Викладачі та студенти є переможцями виставок досягнень передового педагогічного досвіду роботи, технічної та художньої творчості.

Значні досягнення наших викладачів знайшли належну оцінку та відзначені Почесними грамотами Міністерства освіти і науки, майже кожен викладач нагороджений відзнаками органів місцевого самоврядування.

У коледжі навчання здійснюється за денною та заочною формами. Переважна більшість студентів успішно опановують обрані спеціальності, а кожен третій навчається на високому рівні – отримує добрі та відмінні оцінки. Вихованці коледжу здобувають призові місця на олімпіадах, стають переможцями спортивних змагань як на обласному, так і на всеукраїнському рівнях, беруть активну участь у предметних гуртках, художній самодіяльності та волонтерській діяльності. Коледж дає студентам не лише знання й практичні навички, а й формує у них свободу мислення, національну свідомість, активну громадянську позицію, прагнення діяти відповідно до принципів добра і справедливості. Колектив закладу відзначається творчістю та енергійністю, уміє не тільки натхненно працювати, а й цікаво відпочивати. Спорт, мистецтво та різні форми гармонійного розвитку супроводжують майже кожного студента і працівника коледжу.

Яким би тернистим та складним не здавалося сьогодення, коледж впевнено тримає курс на формування високоосвіченої особистості, виховання у майбутніх фахівців вміння вирішувати найскладніші конструктивні, технологічні та технічні завдання, формування фахівців нової генерації, які мають фундаментальні та спеціальні знання і спроможні самостійно творити, приймати виважені рішення щодо тих чи інших проблем. За десятиліття свого існування наш коледж став осередком не лише освіти, а й культурного, наукового та громадського життя. Тут зберігають і розвивають кращі традиції української архітектури та будівельної школи, поєднуючи їх із сучасними тенденціями дизайну, новітніми технологіями та вимогами часу.

Ювілей – це не лише привід згадати пройдений шлях, а й нагода визначити нові горизонти. Коледж продовжує розвиватися: оновлюється матеріально-технічна база, впроваджуються сучасні освітньо-професійні програми, розширюється міжнародне співробітництво. У центрі уваги завжди залишається студент – майбутній фахівець, від якого залежатиме розвиток нашої держави.

Від щирого серця хочеться привітати колектив, студентів та випускників із цим величним святом! Нехай наступні роки принесуть нові здобутки, а коледж і надалі буде символом професіоналізму, творчості та натхнення.

ПРОФЕСІЯ ПЕДАГОГА – ЦЕ ПОКЛИКАННЯ

Валентина Назарова,
викладач ВСП «Фаховий коледж будівництва, архітектури та дизайну Поліського національного університету»

Анотація. У статті коротко описано історію утворення коледжу, висвітлено роль викладача у формуванні та становленні особистості студентів.

Abstract. The article briefly describes the history of the formation of the college, highlights the role of the teacher in the formation and formation of the personality of students.

Багато професій народжуються і вмирають, але живуть, і до цього часу найдавніші з них – професія педагога, хлібороба, будівельника, лікаря. Професія вчителя посідає особливе місце – вона є початком усіх професій та ставить перед особистістю педагога надзвичайно високі вимоги, зокрема постійно вчитися, удосконалюватися, адаптуватися до потреб суспільства, бути не просто інформаційним джерелом для своїх вихованців, а стати для них помічником, модератором, який навчить самостійно приймати рішення. Понад 20 років я передаю знання, життєву мудрість та ідейні переконання майбутнім фахівцям будівельної галузі, а розпочинала свою педагогічну діяльність вчителем іноземної мови у школі. Наш коледж вже 80 років впевнено працює на освітянській ниві.

В центрі міста з ім'ям, що увібрало два найдорожчих для нас поняття «жито» і «мир», розташоване студентське містечко Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж будівництва, архітектури та дизайну Поліського національного університету». Сюди поспішають юнаки та дівчата, щоб оволодіти знаннями, необхідними для майбутніх зодчих. Коледж – це берег молодості і юності багатьох випускників, які залишають свій слід на землі в будовах і спорудах. Студентські роки – яскравий період в житті кожної людини. Будівельники та архітектори за своєю професією покликані залишати по собі унікальну спадщину, змінювати світ на краще, робити його не тільки комфортним, а й вносити до буденних реалій яскравість та автентичність естетики. Будівельники потрібні в усі часи, завжди і всюди, і особливо зараз, коли в результаті російської агресії зруйновані наші міста і села.

Пригадаємо, як все розпочиналось... Створення Житомирського будівельного коледжу 26 вересня 1945 року Постановою РНК №1557 і Рішенням ЦК КП(б)У було продиктовано суворими вимогами тогочасних реалій. Для відновлення руїн, залишених Другою світовою війною, зведення новобудов на місці згарищ, розвитку економіки країни потрібні були фахівці-будівельники. В той час в Україні були створені ще сім будівельних технікумів.

Першим студентам і випускникам довелось відбудовувати зруйновані війною міста і села Житомирщини, а потім будувати об'єкти промислового, сільськогосподарського, житлового та соціально-побутового призначення.

Історія навчального закладу пам'ятає стрімкі злети і період небуття, адже він зазнав низки фундаментальних реорганізацій. Сучасний виток змін датується 1997 роком, коли було створено Будівельний технікум Державної агроекологічної академії України на базі Житомирського

будівельного технікуму, що ліквідувався. У 2001 році технікум було перейменовано у «Будівельний технікум Державного агроекологічного університету». Житомирський національний агроекологічний університет – саме таку назву 2008 року Указом Президента України отримав Державний агроекологічний університет. Того ж року технікум за наказом ректора університету перейменовано в Будівельний коледж Житомирського національного агроекологічного університету (теперішня назва – Поліський національний університет).

За 80 років змінювались покоління викладачів і студентів, змінювалась його назва та навчально-матеріальна база, навчальні плани та програми. Освітній процес у коледжі здійснюється висококваліфікованими фахівцями своєї справи зі значним досвідом роботи, здобутками та педагогічним талантом. Сьогодні коледж забезпечує впровадження освітньої діяльності за освітнім рівнем фахових молодших бакалаврів:

- будівництво та експлуатація будівель і споруд;
- опорядження будівель і споруд та будівельний дизайн;
- проєктування будівель та інтер'єрів.

Випускники коледжу можуть продовжувати навчання в Інституті інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури, заняття зі студентами у якому проводяться на базі коледжу.

Гордістю коледжу є його випускники. Коледж дав путівку в життя багатьом обдарованим випускникам, які досягли в житті значних професійних успіхів, обіймають провідні посади у будівельній галузі, є керівниками провідних підприємств та установ, викладають у освітніх закладах. Багато випускників віддали своє життя, ставши на захист нашої держави. У музеї коледжу створено експозицію, присвячену пам'яті загиблих випускників. Пам'ятаємо кожного. Світла пам'ять…

Мистецтво, спорт та все, що гармонійно розвиває людину, є життєвим супутником майже кожного студента і працівника. У коледжі студенти здобувають не лише знання, вміння та навички, а й навчаються бути національно свідомими, здатними незалежно мислити. Коледж впевнено тримає курс на формування високоосвіченої особистості, виховання у майбутніх будівельників вміння вирішувати складні технологічні та технічні завдання, формування фахівців нової генерації, які мають глибокі знання та спроможні застосовувати ці знання на практиці, вміють творчо працювати та приймати важливі рішення.

Сучасний викладач розкриває потенціал здобувачів освіти, а не примушує їх вчитися. Педагогічна діяльність – це, передусім, діяльність творча. Без творчості неможливі ні виховний, ні навчальний процеси. Подібно до того, як скульптор ліпить свої скульптури, художник пише картини, а ювелір обробляє коштовне каміння, педагог творить нову особистість, яка житиме в цьому суспільстві.

Список використаних джерел

1. Ксюковський В.Л. Будівельний технікум в Житомирі : сторінки історії. Історико-краєзнавчий ілюстрований нарис. Житомир : Видавництво «Волинь», 2010. 560 с.

ТРИМАЄМО ОСВІТЯНСЬКИЙ СТРІЙ : КОЛЕДЖ ВІДЗНАЧАЄ 65-РІЧЧЯ

Юрій Зіатдінов, в.о. директора коледжу
Артем Чуйков, заступник директора
Алла Кабаненко, викладач
Київського фахового коледжу комп'ютерних технологій
та економіки ДНП «Державний університет
"Київський авіаційний інститут"»

Анотація. Стаття присвячена 65-річчю з дня заснування Київського фахового коледжу комп'ютерних технологій та економіки ДНП «Державний університет "Київський авіаційний інститут"». У матеріалі стисло окреслено основні етапи становлення коледжу, його сучасні освітні досягнення, інноваційні підходи у підготовці молодших фахових бакалаврів та внесок педагогічного колективу й студентства у розвиток українського освітнього простору.

Abstract. The article is dedicated to the 65th anniversary of the Kyiv Vocational College of Computer Technologies and Economics of the State Non-Commercial Enterprise "State University 'Kyiv Aviation Institute'." The material briefly outlines the key stages of the college's development, its current educational achievements, innovative approaches to training junior professional bachelors, and the contribution of the teaching staff and students to the advancement of the Ukrainian educational sphere.

Цьогоріч Київський фаховий коледж комп'ютерних технологій та економіки Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» відзначає знаменну подію – 65-річчя від заснування. Орієнтуючись на освітні вимоги сьогодення, зберігаючи та примножуючи кращі надбання, Коледж є одним із кращих закладів фахової передвищої освіти в Україні, багато років поспіль входить до числа провідних за результатами вступних кампаній, підсумками навчання студентів, результативністю фахової кар'єри випускників; очолює рейтинги за участю здобувачів освіти та викладачів у наукових і творчих конкурсах/змаганнях, науково-практичних конференціях тощо, що засвідчується, зокрема, щорічними наказами Ради директорів (Наказ https://surl.li/banthv). Традиційно педагогічний колектив Коледжу, надаючи якісні освітні послуги, реалізує студентоорієнтовані методики навчання, здійснює національно-патріотичне виховання, забезпечує студентів знаннями із загальноосвітніх та спеціальних дисциплін (презентація №1, презентація №2).

ПРЕЗЕНТАЦІЯ №1, №2
https://surl.li/ikwtps
https://surl.li/ekdnxh

Сьогодні Коледж готує молодших фахових бакалаврів галузей інформаційних технологій, електроніки, автоматизації та електронних комунікацій; управління та адміністрування; соціальних та поведінкових наук тощо; висококваліфікованих спеціалістів з автоматизації, комп'ютерно інтегрованих технологій та робототехніки, економіки та банківської справи, виробництва та технологій, механічної інженерії.

Коледж (колись Київський радіомеханічний технікум) був заснова-

ний 23 серпня 1960 р. як структурний підрозділ Київського радіозаводу; контингент закладу на той час – 12 викладачів, 65 студентів, які навчалися на спеціальностях «Обробка металів» та «Радіоапаратобудування»; директором призначений Олександр Ховпун – ініціатор його створення, розширення та модернізації. Зважаючи на потреби базових підприємств України, 1970 р. відбувся набір студентів на спеціальності "Радіотехніка" та "Виробництво мікроелектронних пристроїв". Уже 1975 р. в технікумі навчалося 1325 студентів, працювало 193 співробітники. 1981 р. заклад здійснив набір студентів на нову спеціальність "Експлуатація та наладка верстатів з числовим програмним керуванням". 1985 р. на денних відділеннях технікуму навчалося 1503 студенти, на вечірньому – 453. Від 1988 р. посаду директора технікуму обіймає Володимир Карпенко – талановитий педагог і керівник, заслужений працівник освіти України. Розвиток комп'ютерних технологій, нагальна потреба у фахівцях економічної галузі спонукали до впровадження нових спеціальностей: "Бухгалтерський облік" (1995 р.), "Обслуговування комп'ютерних та інтелектуальних систем і мереж", "Технічне обслуговування і ремонт електронної обчислювальної техніки" (1996 р.), "Економіка підприємства" (1998 р.), "Програмування для електронної обчислювальної техніки і автоматизованих систем" (2001 р.). 2007 р. Коледж увійшов як структурний підрозділ до Національного авіаційного університету (Київський коледж комп'ютерних технологій та економіки Національного авіаційного університету). Від 2013 р. Коледж очолював Віктор Параніч – кандидат психологічних наук, доцент; були засновані спеціальності «Автоматизація та комп'ютерно інтегровані технології» (2015 р); «Фінанси, банківська справа та страхування» (2017 р.). Протягом 2024 та 2025 рр. упроваджено такі нові освітні програми: «Безпека операційних систем і програмного забезпечення», «Радіоелектронні системи безпілотних авіаційних комплексів», «Менеджмент та економіка підприємництва».

Від грудня 2020 р. Коледж очолює Юрій Зіатдінов – заслужений працівник освіти України, доктор технічних наук, професор, дійсний член Аерокосмічної академії України. Заступники директора Анатолій Майдан, Артем Чуйков, Василь Михалевич, Віолетта Бєловол, керуючи роботою навчальних, методичних, виробничих, позанавчально-виховних підрозділів, за пріоритетні визначили такі напрями: надання якісних освітніх послуг згідно з установленими чинним законодавством стандартів; досягнення очікуваних результатів навчання відповідно до освітніх програм; забезпечення умов для особистісної реалізації всіх учасників освітнього процесу; сприяння професійному становленню фахових молодших бакалаврів; виховання громадянсько активного, національно свідомого молодого покоління, здатного захищати Україну за умов воєнного лихоліття, посилювати її економічний потенціал, брати участь у повоєнній відбудові.

У Коледжі функціонують відділення: «Менеджмент, автоматизація та машинобудування», “Інженерія програмного забезпечення”, “Комп'ютерна інженерія”, "Електронні комунікації, радіотехніка та поліграфія"; завідувачі відділень Анастасія Аржанцева, Світлана Кліментьєва, Надія Заєць, Надія Пархоменко координують освітню діяльність у межах відповідного структурного підрозділу, забезпечуючи ефективність та результативність освітнього процесу, співпрацюють із стейкхолдерами з питань узгодження змісту фахової передвищої освіти та працевлаштування випускників тощо.

Сьогоденний курс України на реформування й модернізацію вітчизняної освіти, адаптацію національної освітньої системи до змін, що в європейському освітньому просторі зумовлені визнанням якості знань як умови суспільного добробуту і прогресу, підняття рівня саме фахової передвищої освіти, реалізація принципу її неперервності, надання здобувачам освіти більших можливостей користування сучасними освітніми технологіями спонукали колектив до пошуку й реалізації нових ресурсів. Так, установлюючи європейські освітні зв’язки, 2025 р. був підписаний меморандум про співпрацю з Компанією «FAV Service gGmbH» за посередництва Німецько-Українського освітнього центру, що дає можливості для реалізації спільних проєктів та перейняття кращого досвіду.

Нині в Коледжі загальноосвітні предмети та спеціальні дисципліни викладають 95 педагогічних працівників, серед яких: доктор наук Юрій Зіатдінов, кандидати наук Артем Чуйков, Тетяна Сукач, Валентина Дудник; мають відзнаку «Відмінник освіти України» Анатолій Майдан, Лариса Савіна, Алла Кабаненко, Людмила Смарчевська, Маргарита Портна, Валентина Дудник, Андрій Сороченко, Володимир Зеленко; звання викладача-методиста – 25 педагогічних працівників.

Викладачі – особлива гордість Коледжу, адже відзначаються не тільки високим професіоналізмом, а й активною життєвою позицією, є учасниками багатьох міжнародних, усеукраїнських, міських фахових конкурсів/змагань, як-от: ІІ місце у Всеукраїнському конкурсі «Педагогічний ОСКАР-2025» у номінації «Педагогічна майстерність викладача закладу фахової перед-

вищої освіти», 2025 р. (Артем Чуйков); ІІІ місце у Всеукраїнському конкурсі на кращий електронний освітній матеріал або ресурс «Планета ІТ» у номінації «Навчальні сайти, блоги, платформи тощо», 2024 р. (Артем Чуйков, Тетяна Курінна, Оксана Шевченко); ІІІ місце у Всеукраїнському конкурсі «Кращий навчальний посібник для здобувачів фахової передвищої освіти» за посібник «Українська мова за професійним спрямуванням»/ Національна академія педагогічних наук України, 2021 р. (Алла Кабаненко); І місце в Міському конкурсі «Педагогічна знахідка» на кращу методичну розробку з дисциплін «Іноземна мова за професійним спрямуванням», 2025 р. (Світлана Крещанова); ІІ місце в Міському конкурсі «Сучасний навчально-методичний посібник» з навчальної дисципліни «Податкова система», 2025 р. (Інна Харченко); ІІ місце у Міському конкурсі методичних розробок «Педагогічна знахідка» з предмета «Історія України», 2025 р. (Оксана Бачиш); І місце в Міському конкурсі методичних розробок «Педагогічна майстерність» з предмета «Зарубіжна література», 2023 р. (Вікторія Омельченко); І місце в Міському конкурсі методичних розробок з хімії та біології, 2022р. (Маргарита Портна) та інше.

Зараз у Коледжі здобувають фахову передвищу освіту 1250 студентів; здібні, талановиті, професійно зорієнтовані, майбутні програмісти, адміністратори баз даних, системні адміністратори, фахівці із захисту інформації, аудитори, фінансисти, економісти, менеджери з комерційної діяльності, оператори безпілотних авіаційних комплексів, вебдизайнери, фахівці з комп'ютерної графіки посідають перші місця в міжнародних, усеукраїнських, міських наукових, фахових, творчих змаганнях, як-от: І місце у Всеукраїнському конкурсі «Таємниця генія Шевченка», 2025 р. (Софія Голенок; викладач Ірина Гусак); ІІ місце у XXXI Всеукраїнському відкритому конкурсі читців поезії Тараса Шевченка, 2025р. (Поліна Мудрик; викладач Ірина Гусак); золота медаль за участь у Національному конкурсі комп'ютерних проєктів INFOMATRIX UKRAINE, 2024р. (Олексій Лобанцов; викладач Ольга Круш); І місце у Міжнародному фестивалі-конкурсі «VIP Покоління (англійською мовою)», 2025 р., 2024 р. (Артур Фільчашкін; викладач Світлана Крещанова); І місце у VI Всеукраїнському конкурсі есе учнівської та студентської молоді «Мій Шевченко», 2024 р. (Анна Малєєва; викладач Алла Кабаненко); ІІ місце у IV Всеукраїнському конкурсі «Україна єдина» (англійською мовою)», 2024 (Анастасія Юрчук; викладач Ірина Ананьєва); ІІІ місце у XIV Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка, 2024 р. (Тімур Мірошніков; викладач Віталіна Коляда); І місце у XX Всеукраїнському літературно-мистецькому конкурсі «Щоб далі йти дорогою одною!», 2023 р. (Вероніка Волобой; викладач Ірина Гусак); І місце у Всеукраїнському конкурсі командного розв'язування головоломок під час святкування Міжнародного дня числа пі, МАН України, 2024 р. (Святослава Кияшко, Анастасія Білецька, Денис Антонов, Денис Маловичко; викладач Тетяна Курінна); І місце у Міському конкурсі творчих робіт з екології, 2025 р. (Вікторія Вальчук, Маргарита Кияниця; викладач Маргарита Портна); три І місця та ІІ місце за участь IV Хакатоні серед ЗФПО м. Києва (номінації «Економічна задача», «Кібербезпека», «Мінігра»), 2025р. (команди готувала викладач Ольга Круш); два І місця та ІІ місце у Міському конкурсі графічних робіт з інженерної та комп'ютерної графіки (номінації "Краща 2D графіка", "Краща 3D графіка»), 2025 р. (Ігор Германюк, Артем Антропов, Анастасія Юрчук, Михайло Бабченко; викладачі Ірина Спис, Володимир Зеленко, Андрій Сороченко); І місце у Міському конкурсі творчих робіт «Україна: географічний калейдоскоп» у номінації «Україна: життя у вирі війни», 2024 р. (Софія Числова; викладач Вікторія Хоменко); І місце у IV Міжнародному конкурсі "SPRING STAR / ВЕСНЯНА ЗІРКА" (англійською мовою), 2023 р. (Назар Мілевський; викладач Ірина Ананьєва) та інше.

Інженерно-технічні працівники Коледжу забезпечують роботу лабораторій, проводять практичні заняття, здійснюють супровід здобувачів освіти під час проходження ними виробничих практик, сприяють працевлаштуванню випускників. У Коледжі функціонують 16 лабораторій та майстерень, де на професійному обладнанні майбутні фахівці формують професійні навички та вміння.

Зараз, у час воєнного лихоліття, колектив Коледжу знову на освітянській передовій, адже студентство – майбутнє країни; навчання, виховання молоді, її особистісне й громадянське становлення не тільки професійний обов'язок, а й справа честі кожного освітянина.

Пам'ятаймо, шануймо й наших Героїв, які віддали свої життя за рідну Україну: викладач Андрій Кравченко, випускники Назарій Байдачний, Андрій Огородник, Віктор Ярмола, Валерій Нагорний, Віталій Волков, Руслан Кулик; їхня мужність і самопожертва завжди надихатиме в навчанні, роботі та повсякденному житті.

Отже, відзначаючи 65-річчя від заснування, Коледж упевнено тримає стрій попри всі виклики сьогодення; з непохитною вірою в майбутнє України реалізує державну програму з підготовки фахових молодших бакалаврів, підносить престижність закладів фахової передвищої освіти.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

135 РОКІВ ПЕДАГОГІЧНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖУ ХОРТИЦЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ

Валентина Нечипоренко,
ректор Хортицької національної академії

Анотація. У 2025 році педагогічний фаховий коледж Хортицької національної академії святкує своє 135-річчя. Його історія – це шлях від учительської школи на Верхній Хортиці до сучасного закладу, що готує конкурентоспроможних фахівців для української освіти.

Abstract. In 2025, the Pedagogical College of the Khortytsia National Academy will celebrate its 135th anniversary. Its history is a journey from a teacher training school in Upper
Khortytsia to a modern institution that trains competitive specialists for Ukrainian education.

135 років свого існування в передноворічні дні року 2025 відзначить один із унікальних педагогічних закладів України – Педагогічний фаховий коледж Хортицької національної академії.

Впевнена, що освітянам України цей заклад відомий як Запорізьке педагогічне училище, як Запорізький педагогічний коледж. 8 років тому Хортицька національна академія прийняла його до свого сучасного наукового й навчально-педагогічного комплексу.

135-річна історія коледжу багата й цікава: він є своєрідним прикладом розвитку й становлення освіти всього Запорізького краю та південно-східного регіону України.

Початок цієї історії – кінець XIX століття, селище Верхня Хортиця, куди з далеких і чужих земель Німеччини на запрошення імператриці переселилося чимало родин німців-менонітів, готових перетворити цей край в індустріальний центр. Чужаки мріяли про своє майбутнє, про майбутнє своїх дітей тут, на родючій землі на березі Дніпра. Тому й дбали вони про освіту для власних дітей, створюючи для них німецькі школи, вчителями в яких ставали випускники відкритої на Верхній Хортиці вчительської школи. Факти засвідчують: в педагогічній школі працювали німці-вчителі й навчалися німці-учні. Німецькою педагогічна школа залишалася до 1938 року.

Радянська влада спрямувала роботу закладу на підготовку педагогічних кадрів для української школи, що й виконував оновлений заклад упродовж наступних років, – Верхньохортицьке педучилище випускало зі своїх стін вчителів початкових класів, вихователів дошкільних закладів, старших піонервожатих, вчителів праці. З часом назву Верхньохортицьке педучилище було змінено на нову – Запорізьке педагогічне училище. Якісна підготовка фахівців принесла добру славу педучилищу, а з часом Міністерство освіти України визначило Запорізьке педагогічне училище базовим

закладом для педучилищ Півдня України.

Сьогодні Педагогічний фаховий коледж Хортицької національної академії готує фахівців за спеціальностями «Початкова освіта», «Дошкільна освіта», «Середня освіта (Образотворче мистецтво)», «Дизайн», «Садово-паркове господарство». Чимало викладачів педучилища є його випускниками. Своєрідним гаслом випускників нашого закладу є рядки Оди, 30 років тому створеної його учнями: «... ми відповідаємо за націю, за сотні доль, за сотні починань»...

Вітати колег і студентів нашого педагогічного коледжу мені особливо приємно: я теж є випускницею Запорізького педагогічного училища. Моя нелегка, але щаслива доля освітянки, науковиці розпочалася там – у стінах дорогого й рідного мені педучилища, яке сьогодні є одним із структурних підрозділів закладу вищої освіти – омріяної, безмежно дорогої мені Хортицької національної академії.

Сьогодні педагогічний фаховий коледж – випробуваний реальністю сучасний заклад педагогічної освіти, здатний бути першим у реалізації актуальних педагогічних проблем і завдань. Його викладацький колектив практично розв'язує проблеми НУШ, готує конкурентоспроможних практико-зорієнтованих фахівців нової формації до реалізації завдань інклюзивної педагогіки, соціальних завдань. Співпраця педагогічного колективу коледжу і науковців Хортицької національної академії зміцнює науковий потенціал випускників коледжу, радо приймаючи їх до своєї сучасної наукової родини.

Відзначаючи 135-річчя Педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії, твердо переконана: коледж був, є і завжди буде утвердженням Української держави, її майбутнього на нашій землі, на українській освітянській ниві! Подальшого розвитку та плідного майбутнього тобі, дорогий моєму серцю Коледже!

Ода коледжу

Світлана Аніщенко
Ігор Денега

І знову ранок голосів і усмішок,
І день щоразу починається з ріки.
Потік до Храму – запорука успіху
Всіх починань через усі віки.

Дзвінок. Стихає гул в аудиторіях,
І хоч у кожного своє життя,
Та сотні доль утворюють історію, –
Така проста теорія буття.

Професія пов'язана зі щирістю,
Бо душі помирають без тепла.
Бо треба, щоб дитина, коли виросте,
Людиною усе життя була.

...Слова загублять суть без інтонації,
А розум згасне, як не буде знань.
А ми відповідаємо за націю,
За сотні доль, за сотні починань.

(Вірш і музика написані випускниками коледжу)

135-РІЧНИЙ ЮВІЛЕЙ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Володимир Смоляк,
директор Педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії, м. Запоріжжя

Анотація. Матеріал присвячено 135-річній історії Педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії – одного з найстаріших осередків педагогічної освіти Південного регіону України. У стислому огляді висвітлено етапи становлення закладу від педагогічних курсів XIX століття до сучасного фахового коледжу, підкреслено його роль у підготовці вчителів та вихователів кількох поколінь. Наголошено на значному внеску керівників, педагогів і працівників у розвиток освіти та формування професійної педагогічної спільноти, а також на активній співпраці і методичній діяльності, що продовжують традицію педагогічної майстерності.

Abstract. The material is dedicated to the 135-year history of the Pedagogical Vocational College of the Khortytsia National Academy – one of the oldest centers of teacher education in Southern Ukraine. It provides a concise overview of the institution's evolution from late-19th-century pedagogical courses to its present status as a modern professional college, highlighting its significant role in training generations of teachers and educators. The text emphasizes the contributions of its leaders, faculty, and staff to the development of education and the formation of a professional pedagogical community, as well as the college's active collaboration and methodological initiatives that continue its long-standing tradition of pedagogical excellence.

Становлення Людини протягом життя безпосередньо пов'язане із закладом освіти, а точніше з учителями, викладачами та наставниками, які цілеспрямовано чи опосередковано передають частинку себе молодому поколінню.

Історія Української держави – це також історія освіти та педагогічної науки на різних етапах становлення її незалежності. Свідчення тому – історія Педагогічного фахового коледжу комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, який упродовж його 135-річної історії був знаний під різними назвами: педагогічні курси при Хортицькому центральному училищі (кінець XIX століття), учительська семінарія, Хортицька педагогічна школа, Хортицький німецький педагогічний технікум (початок XX століття), Верхньохортицький педагогічний технікум, Верхньохортицьке педагогічне училище (середина XX століття), Запорізьке педагогічне училище, Запорізьке педагогічне училище №1 (кінець XX століття), Запорізький педагогічний коледж, Комунальний вищий навчальний заклад «Запорізький педагогічний коледж» Запорізької обласної ради, Педагогічний коледж Хортицької національної академії, а тепер Педагогічний фаховий коледж комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради.

У документах Державного архіву Запорізької області містяться відомості про те, що в 1890 р. при Хортицькому центральному училищі було створено дворічні педагогічні курси, які в 1912

Фото будівлі, в якій знаходився заклад на Верхній Хортиці

р. було змінено на трирічні. У 1917 р. Хортицькі трирічні педагогічні курси було перетворено в учительську семінарію, у 1920 р. – в Хортицьку педагогічну школу, а в 1922 р. – знову в трирічні німецькі педагогічні курси. У 1925 р. Хортицькі німецькі педагогічні курси було реорганізовано в Хортицький німецький педагогічний технікум, що готував учителів для німецьких шкіл до 1938 року, а згодом – для всіх шкіл краю.

У часи Другої світової війни педагогічний технікум не працював. Відновив він свою роботу після визволення України від німецько-фашистських загарбників, про що знаходимо архівні документи, де заклад названо педшколою, а потім – Верхньохортицьким педучилищем.

Згідно з рішенням Запорізького облвиконкому від 28 січня 1944 р. № 67 «Про поновлення роботи Хортицької педшколи в Ленінському районі (зараз Дніпровському) м. Запоріжжя» Хортицька педшкола повинна була поновити свою діяльність з 1 лютого 1944 р.

В «Інформації про стан роботи по поновленню занять Хортицького педучилища» від 6 березня 1944 р. є відомості про те, що училище розпочало свою роботу згідно з рішенням Запорізького облвиконкому від 28 січня 1944 р. № 67. У звіті про роботу закладу за 1944/1945 рр. училище значиться як Верхньохортицьке.

На підставі Указу Президії Верховної Ради УРСР від

23 травня 1969 р. про включення селища Верхня Хортиця до складу міста Запоріжжя, відповідно до наказу Міністерства освіти УРСР від 20 листопада 1969 р. № 259, Верхньохортицьке педагогічне училище було перейменовано в Запорізьке педагогічне училище.

Відповідно до рішення Запорізької обласної ради № 27 від 17 жовтня 2003 року Запорізьке педагогічне училище одержало нову назву – Запорізький педагогічний коледж.

Запорізьке педагогічне училище перейменовано в Запорізьке педагогічне училище № 1 на підставі наказу Міністерства освіти УРСР від 23.05.1984 № 170, наказу Запорізького обласного відділу народної освіти від 14.06.1984 № 537, наказу по училищу від 31.08.1984 № 152 «а».

Запорізьке педагогічне училище створено на базі Запорізького педагогічного училища № 1 та Запорізького міського педагогічного училища № 2, що ліквідовані (розпорядження голови Запорізької обласної державної адміністрації від 01.08.1997 № 390, наказ управління освіти Запорізької обласної державної адміністрації від 01.08.1997 № 138).

Запорізьке педагогічне училище реорганізовано в Запорізький педагогічний коледж (рішення сьомої сесії двадцять четвертого скликання Запорізької обласної ради від 17.10.2003 № 27, наказ по училищу від 30.04.2004 № 58).

Запорізький педагогічний коледж перейменовано в комунальний вищий навчальний заклад «Запорізький педагогічний коледж» Запорізької обласної ради (рішення п'ятнадцятої сесії шостого скликання Запорізької обласної ради від 23.02.2012 № 42).

Згідно з рішенням Запорізької обласної ради від 22.05.2018 № 16 «Про припинення комунального вищого навчального закладу «Запорізький педагогічний коледж» Запорізької обласної ради шляхом приєднання до комунального вищого навчального закладу «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради» припинено комунальний вищий навчальний заклад «Запорізький педагогічний коледж» Запорізької обласної ради шляхом приєднання до комунального вищого навчального закладу «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради.

Відповідно до рішення Запорізької обласної ради від 04.10.2018 № 24 комунальний вищий навчальний заклад «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради перейменовано в комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради.

Учасниці художнього ансамблю Педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії «Хортичаночка»

Сучасне освітнє середовище Педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії (сьогодення)

На виконання рішення Вченої ради комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради від 28.05.2020 та відповідно до наказу Хортицької національної академії від 28.05.2020 № 159 «Про перейменування структурного підрозділу» педагогічний коледж комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради перейменовано в Педагогічний фаховий коледж комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради.

Нині Педагогічний фаховий коледж Хортицької національної академії – базовий педагогічний фаховий коледж для 11 педагогічних фахових коледжів Південного регіону України. Спільно з колегами організовуємо роботу різноманітних методичних об'єднань, проводимо олімпіади, наради, майстер-класи, обмінюємося передовим педагогічним досвідом, проводимо заходи в рамках академічної мобільності.

Історія закладу – з матеріалів Державного архіву Запорізької області, з наукових праць та досліджень учених-істориків – сягає цікавих, але донедавна невідомих сторінок минулого нашого народу, нашої держави.

Важливо зазначити, що історія закладу – це, насамперед, історія людей, які творили його, віддавали частинку своєї душі, щоб підготувати на найвищому рівні вчителів та вихователів – педагогів з великої літери. Низький уклін керівництву, педагогам і всім працівникам, які в різні часи творили незабутню історію закладу, а також щирі вітання випускникам, які по всьому світу гордо несуть звання випускника нашої альма-матер.

Список використаних джерел

1. Мельник О.М., Коваленко С.Г. Запорізький педагогічний коледж: від витоків до сьогодення (1890-2013). Запоріжжя : Вид-во Хортицького навчально-реабілітаційного багатопрофільного центру, 2013. 120 с.

«SEMPER TIRO!» – НАВЧАЮЧИ НАВЧАЄМОСЯ

Валентина Дерев'янко,
завідувач навчально-методичного кабінету
Педагогічного фахового коледжу
Хортицької національної академії, м. Запоріжжя

Анотація. У статті висвітлюються система методичної роботи коледжу, напрями, форми, методи підвищення фахового рівня та пошуки шляхів самореалізації педагогічного колективу як умови ефективності формування фахівців для майбутнього України.

Abstract. The article highlights the college's methodological work system, directions, forms, methods of improving professional level, and searches for ways of teaching staff's self-realisation as a condition for the effective training of specialists for the future of Ukraine.

Освіта – найважливіше із земних благ,
якщо вона найвищої якості.
Інакше вона абсолютно даремна.
Р. Кіплінг

Освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука її майбутнього. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства; це дієвий чинник модернізації суспільства [1].

Стаття 45, п. 1 Закону України «Про фахову передвищу освіту» визначає «освітній процес як інтелектуальну, творчу діяльність, що спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які здобувають освіту, а також на формування гармонійно розвиненої особистості» [2].

Важливе значення на шляху досягнення цієї мети має методичний супровід освітнього процесу – цілеспрямована, системна діяльність, спрямована на створення умов для наукового та методичного зростання педагогів, забезпечення їх професійної самореалізації та підвищення ефективності формування фахівців-освітян сьогоднішньої й майбутньої України. Отже, науково-методична робота в коледжі – одна з найважливіших ланок його життєдіяльності.

Стратегічна програма розвитку Педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії чітко визначає напрямки оптимізації його методичної діяльності. Це реалізація вимог до кадрового, навчально-методичного, інформаційного забезпечення освітнього процесу відповідно до стандартів освітньої діяльності та стандартів фахової передвищої освіти; формування сучасного педагогічного кадрового потенціалу, здатного забезпечити впровадження інноваційних методик в освітню діяльність; здобуття нових наукових знань і провадження сучасних конкурентоспроможних технологій для здійснення інноваційного розвитку коледжу; застосування нових наукових знань під час підготовки фахівців інноваційного типу; підвищення комп'ютерної грамотності учасників освітнього процесу; забезпечення практичної спрямованості знань, орієнтованих на отримання конкретних практичних навичок, вивчення спеціальних дисциплін на основі інформа-

ційних і комунікаційних інтернет-технологій; реалізація програми академічної мобільності педагогічних працівників; збільшення публікаційної активності у фахових та інших виданнях; збільшення кількості навчально-методичних та практикоорієнтованих видань; збільшення кількості здобувачів освіти, які беруть участь у наукових дослідженнях; забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності педагогічними працівниками та здобувачами освіти у методичній, дослідницькій діяльності. В основу аналізу якості навчально-методичної діяльності в закладі взяті індикатори стратегічної програми його розвитку: розширення тематичних напрямів навчально-педагогічних досліджень циклових комісій, підвищення практичної значимості їх результатів; позитивна динаміка публікаційної активності педагогічних працівників, зокрема за кількістю публікацій у фахових виданнях; позитивна динаміка кількості навчально-методичних та практикоорієнтованих видань; позитивна динаміка участі педагогічних працівників у науково-практичних конференціях; дотримання вимог щодо безперервного підвищення кваліфікації педагогічних працівників; кількісні і якісні результати діяльності наукового студентського товариства; показники дотримання принципів академічної доброчесності педагогічними працівниками та здобувачами освіти в методичній, дослідницькій діяльності; позитивна динаміка реалізації програми академічної мобільності педагогічних працівників.

Система науково-методичної роботи в коледжі сучасна, активна і мобільна щодо форм і змісту й орієнтована на кожного викладача та на весь педагогічний колектив.

Відповідно до нових вимог сьогодення та з метою досягнення високої якості підготовки спеціалістів колектив закладу упродовж чотирьох років працює над темою «Модернізація навчально-методичного забезпечення підготовки кваліфікованих кадрів ступеня фахового молодшого бакалавра для регіональної системи інклюзивної освіти в умовах розбудови Нової української школи». Структурними підрозділами коледжу з науково-методичної роботи є адміністративна рада на чолі з директором, педагогічна рада, циклові комісії, а творчокоординуючим центром є науково-методична рада коледжу.

Об'єднавши досвідчених викладачів, керівників структурних підрозділів закладу, науково-методична рада генерує та аналізує найактуальніші педагогічні проблеми, залучає до їх розв'язання педагогів, надає методичну допомогу та корегує її. На засідання виносяться питання вдосконалення навчальної та методичної діяльності, впровадження інноваційних технологій та прогресивних форм організації освітнього процесу, визначаються заходи для підвищення професійної майстерності викладачів. Це, зокрема, такі проблеми: соціалізація та адаптація студентів-першокурсників в умовах сучасних суспільних викликів; формування загальних та предметних компетентностей у здобувачів фахової передвищої освіти; формування інтегральної компетентності в ході практичної підготовки фахівців; формування культурної компетентності засобами мистецтва та дизайну; теоретико-методологічне забезпечення індивідуальної траєкторії формування інклюзивної компетентності здобувачів освіти та ін.

У коледжі започатковане проведення відкритих засідань науково-методичної ради з найактуальніших педагогічних проблем із запрошенням усіх охочих до дискусій викладачів у формі «круглих столів» («Освіта через творчість»), наукових семінарів («Про академічну доброчесність в оцінюванні програмних результатів навчання здобувачів освіти: розробка різнорівневих видів завдань та система їх оцінювання»), методичних діалогів («Про результати роботи над методичною темою коледжу: досягнення та перспективи») та інших активних форм обговорення.

Науково-методичний напрямок освітнього процесу реалізується через діяльність семи циклових комісії, кожна з яких працює над обраною темою відповідно до загальної. Наприклад: «Формування професійних компетентностей майбутніх учителів початкової школи в умовах викликів сьогодення», «Змістова модернізація навчально-методичного забезпечення підготовки кваліфікованих фахівців НУШ до роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку у процесі викладання математичних та комп'ютерних дисциплін», «Удосконалення засобів діагностики результатів навчання здобувачів освіти з образотворчого/музичного мистецтва та дизайну» та інші.

Тематичні напрямки навчально-педагогічних досліджень циклових комісій і окремо кожного викладача є сучасними, актуальними і відповідають змісту методичної теми коледжу та мають практичну зна-

чимість. Вони забезпечують якість підготовки фахівців, створюють рівні умови для здобуття професійної освіти студентами з особливими освітніми потребами та сприяють формуванню інклюзивної компетентності майбутніх вчителів дошкільної та початкової освіти. Розширюється діапазон тематичних напрямків досліджень, підвищується практична значимість їх результатів, які ефективно використовуються в освітньому процесі, що засвідчує зміст занять та результати педагогічної практики здобувачів освіти.

За результатами педагогічних досліджень та сприяння наукового відділу Хортицької національної академії викладачі коледжу створюють навчально-методичні та практикоорієнтовані матеріали: збірники, збірки, посібники, робочі зошити, навчальні щоденники, педагогічні тренажери. Це, наприклад, методичний логотренажер для дітей дошкільного віку з порушенням мовлення, збірник різнорівневих тестових завдань для оцінювання результатів навчання здобувачів освіти з дисциплін природничого циклу та фізичного виховання, навчально-методичний порадник викладачів іноземних мов щодо формування комунікативної компетентності у здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, читацький щоденник, електрон-ний інтерактивний навчально-методичний посібник «Основи спеціальної педагогіки та психології», який отримав Диплом переможця Всеукраїнського конкурсу «Педагогічний ОСКАР» у номінації «Електронний навчально-методичний посібник з дисципліни» за підписом президента національної академії педагогічних наук України В. Кременя та ін.

Перспективний педагогічний досвід викладачі популяризують шляхом участі у науково-практичних конференціях регіонального, всеукраїнського та міжнародного рівнів, публікацій у фахових виданнях.

Підвищення якості освітнього процесу, підготовка сучасного висококваліфікованого фахівця, формування у нього професійних компетентностей неможливі без зростання фахового рівня самого викладача. З цією метою педагоги коледжу використовують різні форми онлайн- та офлайн-навчання: освітні онлайн-платформи, перегляд вебінарів, участь у майстер-класах, науково-практичних конференціях, семінарах, навчально-методичних заходах закладів фахової передвищої освіти Запорізької області, Південного та інших регіонів України. Активно використовуються також досвід Хортицької національної академії, наукового відділу закладу та власний загальноколеджний майданчик підвищення професійної майстерності викладачів. Так, майстер класи «Організація групової роботи в умовах дистанційного навчання», «Використання інтерактивних дошок Canva та Miro в освітньому процесі», «Дріп-контент в освіті: як зробити навчання ефективнішим», «Кібербезпека в освіті» проводяться з метою підвищення інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів; практикуми «Українська без помилок. Говоримо та пишімо правильно» – з підвищення мовно-комунікативної компетентності як складової професійної культури педагогічних працівників; постійно діючий науково-практичний семінар «Теоретичні та практичні засади формування громадянської компетентності учасників освітнього процесу» та методичні семінари-тренінги «Стаємо сильнішими разом» з практичним використанням ресурсів освіти з метою формування демократичної громадянської компетентності, «круглі столи» «Інклюзія і толерантність», креативний вернісаж «Комунікативні вправи для здобувачів освіти з порушенням зору на уроках іноземної мови» вдосконалюють інклюзивну компетентність учасників освітнього процесу.

Щорічними стали звіти-презентації циклових комісій про методичні родзинки та узагальнений досвід.

Традиційним стало і проведення творчих звітів викладачів перед атестацією. Творчий звіт – це педагогічні узагальнення, аналітика, роздуми, діалоги, це презентація творчої майстерні викладача. На таких звітах колеги обговорюють різноманітні спільні педагогічні проблеми. Фестивалем освітянських ідей можна назвати зустрічі членів колективу на презентаціях творчості, педагогічних досягнень, методичних знань, професійних умінь. Саме тоді зароджуються неймовірні педагогічні задуми, енергія творення, саме тоді кожному хочеться

перевершити себе.

За напрямками навчальної, методичної діяльності у коледжі проводиться цілеспрямована робота щодо реалізації програми академічної мобільності, що сприяє підвищенню фахового рівня педагогічного колективу, робить його цікавим та мотивованим. Форми такої співпраці різноманітні. В її межах проводяться гостьові лекції для здобувачів освіти інших закладів, майстер-класи для викладачів-колег, обговорюються актуальні навчально-методичні проблеми на рівні циклових комісій. Наприклад, лекції з української мови (за професійним спрямуванням), мистецькі штудії «Практичні прийоми розвитку художньо-графічних та музичних здібностей учнів з ООП», майстер-класи «Формування предметно-методичної, інформаційно-цифрової та інклюзивної компетентностей здобувачів освіти засобами математичних дисциплін та інформатики», презентації навчальних посібників тощо.

З метою популяризації власного педагогічного досвіду викладачі виступають на пленарних та секційних засіданнях науково-практичних конференцій та друкують тези у збірниках матеріалів цих конференцій.

Співпраця педагогічної мудрості з молодим завзяттям колег проявляється у активному наставництві, що є великим надбанням педагогічного колективу, який постійно навчається, вдосконалюється, а отже, розвивається.

Викладачі-методисти щиро діляться з початківцями методикою викладання, вмінням комунікації зі студентами, арсеналом методичних засобів навчання з метою підтримки їх у фаховому становленні та професійному зростанні.

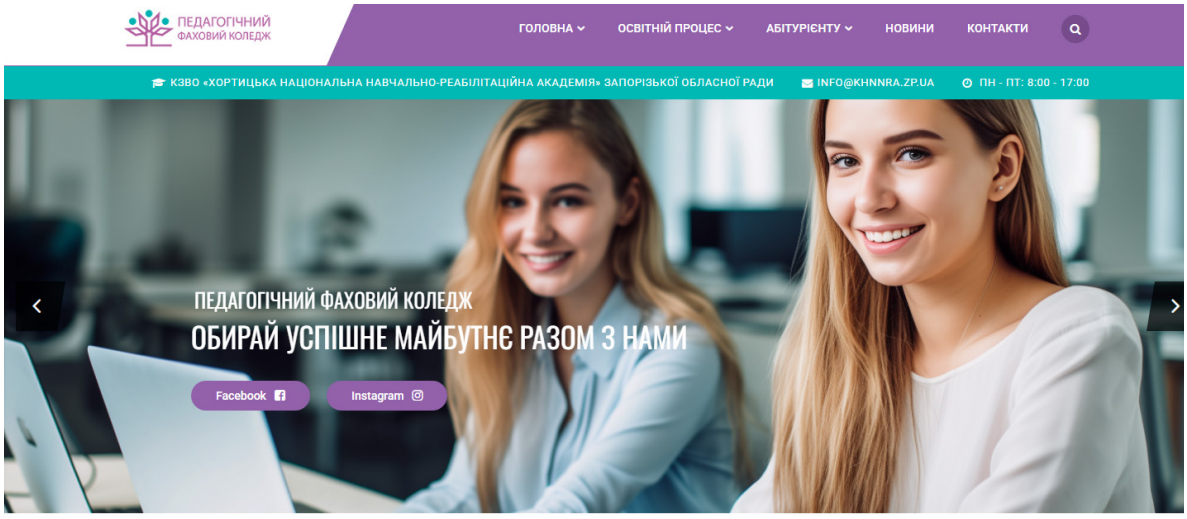
Декада науки і творчості у коледжі традиційно розпочинається участю викладачів і студентів у міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Освітні культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір», яку щорічно проводить Хортицька національна академія. Ця надважлива конференція є потужним стартом днів підбиття підсумків роботи, обміну педагогічним досвідом, обговорення сучасних освітянських викликів і завдань.

Різнопланова науково-методична робота закладу забезпечує високий рівень надання освітніх послуг та якісну підготовку висококваліфікованих спеціалістів для закладів дошкільної, початкової, спеціальної середньої (Образотворче мистецтво) освіти, дизайну та садово-паркового господарства. А працьовитий, зацікавлений у високих результатах роботи творчий педагогічний колектив коледжу не зупиняється на досягнутому, накреслює нові й нові шляхи та перспективи розвитку. Педагогічний фаховий коледж Хортицької національної академії дбає не лише про сьогоднішній день в освіті Української держави. Він дбає про її завтрашній день з Новою українською школою, з новим поколінням вихованців, що здобуватимуть освіту в європейській державі Україна.

Список використаних джерел

1. Національна доктрина розвитку освіти в Україні. URL: https://ru.osvita.ua/legislation/other/2827/

2. Закон України «Про фахову передвищу освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text

https://pk.khnnra.edu.ua/

ІННОВАЦІЙНІ ВЕКТОРИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ: ДОСВІД НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

Олена Волик,
канд. пед. наук, завідувачка навчально-методичної лабораторії Педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії, м. Запоріжжя

Анотація. У статті представлено інноваційні підходи до професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти на базі навчально-методичної лабораторії Педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії. Окреслено мету, завдання та ключові напрями роботи лабораторії, що охоплюють методичний, дослідницький і практикоорієнтований вектори. Проаналізовано ефективні форми діяльності, зокрема анкетування, вебінари, педагогічні кав'ярні та семінари-тренінги. Показано, що інноваційна діяльність лабораторії сприяє формуванню професійних компетентностей, розвитку критичного мислення й комунікативних умінь, а також визначено перспективні напрями її подальшого розвитку.

Abstract. The article presents innovative approaches to training future primary school teachers based on the work of the Educational and Methodological Laboratory of the Pedagogical College at the Khortytsia National Educational and Rehabilitation Academy. It outlines the laboratory's goals, tasks, and key areas of activity, including methodological, research, and practice-oriented directions. Effective formats such as surveys, webinars, pedagogical cafés, and training seminars are analyzed. The study demonstrates that the laboratory's innovative activity enhances professional competencies, critical thinking, and communication skills, and identifies promising directions for its further development.

Сучасна система освіти в Україні переживає період докорінних трансформацій, що зумовлено імплементацією концепції Нової української школи (НУШ), інтеграцією в європейський освітній простір та новими соціально-економічними викликами. Ключовим актором цих змін є вчитель, від професійної підготовки та особистісного розвитку якого залежить успіх освітньої реформи. Здобуття якісної освіти, що відповідає вимогам часу, неможливе без поєднання глибоких теоретичних знань з інтенсивною практикоорієнтованою діяльністю та постійним самовдосконаленням. В умовах цифрової трансформації та постійних змін в освітній парадигмі, традиційні методи навчання вже не є достатніми.

У цьому контексті особливого значення набуває функціонування спеціальних підрозділів, які створюють освітнє середовище, максимально наближене до реальних умов роботи педагога. Одним із таких осередків є навчально-методична лабораторія початкової освіти педагогічного фахового коледжу. Цей підрозділ є динамічним центром, що забезпечує синергію методичної, дослідницької та практикоорієнтованої роботи.

Сучасна українська початкова школа є полем для амбітних змін та інноваційних проєктів. Впровадження Нової української школи (НУШ) докорінно змінило парадигму освітнього процесу, переорієнтувавши його з простої передачі знань на формування ключових компетентностей, життєво необхідних для успішної самореалізації особистості в сучасному світі. НУШ

бачить учня як активного учасника освітнього процесу, здатного до критичного та креативного мислення, ефективного спілкування, співпраці, вирішення проблем, управління емоціями та прийняття обґрунтованих рішень.

Упровадження НУШ суттєво змінило роль вчителя. Сучасний педагог має бути не просто джерелом знань, а й фасилітатором, ментором, інноватором, здатним створити мотивуюче та розвивальне середовище для учнів. Тому перед викладачами закладу постало відповідальне завдання – підготувати компетентного, адаптивного, творчого та відданого своїй справі вчителя початкових класів. Для виконання цього завдання необхідним стало підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладу, що дало значні результати. Зокрема десять викладачів закладу стали регіональними тренерами з упровадження Концепції «Нова українська школа» (НУШ) в закладах початкової освіти Запорізької області. Крім того, методисти коледжу отримали досвід здійснення супервізії запровадження цієї концепції в початкових класах м. Запоріжжя, надаючи вчителям методичну та консультативну допомогу. Деякі викладачі також пройшли навчання освітніх експертів та здійснювали експертну оцінку практичної діяльності вчителів початкових класів під час сертифікації.

Діяльність навчально-методичної лабораторії спрямована на реалізацію низки важливих завдань у підготовці сучасного вчителя початкової школи. Реалізовано роботу в таких напрямах: діяльність творчих груп («Удосконалення змісту та технологій викладання методик у контексті НУШ» та «Формування професійної готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності…»), проведення тренінгів «Підготовка до роботи в НУШ» для випускників коледжу та створення вебресурсу лабораторії для забезпечення постійного інформаційно-методичного супроводу. Також лабораторія відповідає за організацію та проведення семінарів, майстер-класів, нарад з проблем сучасної початкової освіти для викладачів коледжу, студентів та вчителів м. Запоріжжя.

До ключових завдань лабораторії на сьогодні, особливо в умовах дистанційного навчання та воєнного стану, належать:

- ознайомлення студентів із динамічним освітнім середовищем сучасної початкової школи через віртуальні екскурсії, онлайн-зустрічі з вчителями-практиками;
- підвищення професійної компетентності викладачів шляхом організації тренінгів, семінарів, обміну досвідом щодо впровадження нових методик та технологій;
- створення потужного вебресурсу та банку методичних і дидактичних матеріалів для сучасної початкової школи, що є доступним для всіх учасників освітнього процесу;
- вивчення ефективності запровадження сучасних методів і технологій навчання в освітній процес початкової школи через моніторинг та аналіз результатів;
- посилення практичної підготовки студентів через імітаційні ігри, розв'язання педагогічних кейсів, розробку власних освітніх проєктів;
- вивчення, узагальнення та пропаганда позитивного педагогічного досвіду з проблеми організації освітнього процесу в Новій українській школі, поширення кращих практик;
- проведення анкетувань та опитувань серед здобувачів освіти та викладачів коледжу для виявлення потреб та подальшого удосконалення освітніх програм.

Зміна підходів до організації освітнього процесу в закладі дозволила наблизити процес навчання до таких умов, щоб студенти відчували себе активними учасниками педагогічної організації. Саме практикоорієнтований підхід до

підготовки майбутніх учителів, в якому акцент робиться на використанні реальних практичних ситуацій та формуванні практичних навичок, надав можливість сформувати у студентів коледжу професійні компетентності, необхідні для роботи в сучасній українській школі.

Навчально-методична лабораторія коледжу є серцем інновацій та майданчиком для постійного професійного зростання. Її діяльність спрямована на підвищення рівня організації та забезпечення освітнього процесу, що гарантує здобуття особами якісної освіти та відповідає сучасним вимогам.

Співпраця із здобувачами освіти через лабораторію є багатогранною. Вона створює додаткові можливості для їхнього професійного становлення, аналізу сучасних проблем початкової освіти, саморозвитку, самоаналізу та саморефлексії.

Діяльність навчально-методичної лабораторії ґрунтується на сучасних педагогічних теоріях, що забезпечують її ефективність та інноваційність.

1. Компетентнісний підхід: підготовка вчителя розглядається не лише як процес засвоєння знань, а як формування здатності ефективно діяти в професійній та життєвій ситуації. Акцент зроблено на розвиток ключових компетентностей, визначених у професійному стандарті, таких як: педагогічне партнерство, комунікація, управління освітнім процесом, інноваційність, емоційно-етична компетентність.

2. Конструктивізм: навчання розглядається як активний процес, у якому здобувачі освіти самостійно «конструюють» знання, ґрунтуючись на власному досвіді та взаємодії з оточенням. Лабораторія створює середовище для самостійної роботи, дослідницької діяльності та спілкування, що стимулює творче мислення та вирішення проблем.

3. Досвідне (експериментальне) навчання: цей підхід передбачає навчання через досвід, рефлексію та застосування знань на практиці. У цьому контексті проведення показових уроків, майстер-класів, тренінгів та педагогічних кав'ярень є ідеальною платформою для набуття та відпрацювання практичних навичок.

4. Навчання впродовж життя: цей принцип є основою для всіх напрямів діяльності лабораторії, оскільки вона заохочує викладачів і студентів до постійного оновлення знань, вивчення інноваційних технологій та обміну досвідом.

Діяльність навчально-методичної лабораторії організована за трьома основними векторами: дослідницьким, методичним та практикоорієнтованим. Кожен із цих напрямів взаємодоповнює один одного, створюючи цілісну та ефективну систему підготовки.

Дослідницька діяльність є фундаментом для всіх інших напрямів, оскільки дозволяє оцінювати ефективність освітнього процесу та оперативно реагувати на його потреби. Було проведено серію анкетувань серед здобувачів освіти та вчителів-практиків. Основною метою було вивчення якості формування професійних компетентностей майбутніх учителів відповідно до вимог професійного стандарту.

Результати опитування, представлені на педагогічній раді, виявили важливі аспекти. Зокрема, здобувачі освіти відзначили високий рівень теоретичної підготовки, однак висловили потребу в посиленні практичних аспектів навчання. Це стало основою для прийняття рішення щодо:

- використання активних методів навчання та різнорівневих завдань;
- розробки чітких інструктажів до практичних і самостійних робіт;
- обговорення критеріїв оцінювання на засіданнях циклових комісій.

Аналогічна робота була проведена й у наступні роки, що свідчить про циклічність та системність підходу. Результати анкетувань, представлені на науково-методичній раді, підтвердили тенденції попереднього року та дозволили скоригувати плани роботи викладачів.

Навчально-методична лабораторія є центром методичної роботи. Діяльність здійснюється в декількох напрямках, які доповнюють один одного.

1. Інноваційність та цифровізація. Створення вебресурсу, використання онлайн-платформ для анкетування та вебінарів демонструє, що лабораторія інтегрує сучасні цифрові інструменти в освітній процес, готуючи студентів до роботи в умовах цифрової трансформації освіти.

Лабораторія модернізує навчально-методичне забезпечення, забезпечує нормативними документами, новими підручниками, методичними рекомендаціями, розробками уроків та тренінгів, створює каталог авторських конспектів здобувачів освіти, що дозволяє накопичувати та використовувати кращі зразки в процесі практичної підготовки.

Важливим досягненням стало створення та постійне оновлення вебресурсу лабораторії. Цей цифровий інструмент став основою для забезпечення постійного інформаційно-методичного супроводу впровадження сучасних технологій. Банк навчально-дидактичних матеріалів,

який постійно оновлюється, є доступним для викладачів та студентів, що сприяє ефективній організації самостійної роботи. На ресурсі розміщено розділи з методичними розробками, відеоуроками, посиланнями на освітні платформи та форуми для обговорення, що забезпечує неперервну освіту.

2. Синергія та взаємодія. Діяльність лабораторії сприяє ефективній взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу: студентами, викладачами та вчителями-практиками. Це створює міцну професійну спільноту, де обмін досвідом та підтримка є нормою.

Особлива увага приділяється міжінституційній взаємодії. Участь завідувачки лабораторії у круглому столі, організованому Науково-методичним центром вищої та фахової передвищої освіти, свідчить про відкритість підрозділу до обміну досвідом. Презентація масового відкритого онлайн-курсу з психології, розробленого на базі лабораторії, стала вагомим внеском у розвиток фахової спільноти та популяризації закладу.

Діяльність навчально-методичної лабораторії не обмежується лише накопиченням матеріалів. Її основна цінність полягає в організації інтерактивних заходів, що перетворюють теоретичні знання на практичні навички.

3. Подолання розриву між теорією та практикою. Формати, такі як педагогічна кав'ярня, залучення практиків та проведення показових уроків, допомагають студентам побачити, як теоретичні знання застосовуються в реальній роботі. Це значно підвищує їхню готовність до майбутньої педагогічної діяльності.

Педагогічна кав'ярня «Закулісся педагогічної професії» дозволяє створити неформальну, але надзвичайно продуктивну платформу для спілкування. На першій зустрічі гостями були Грицик Д.О. та Іванова Н.В., які поділилися досвідом роботи в НУШ за програмою «Інтелект України». Друга зустріч з директоркою київського ліцею Vega Поліщук О.Л. відкрила для студентів можливості кар'єрного зростання та стажування.

У 2025 році у межах діяльності навчально-методичної лабораторії відбулася зустріч з Антоном Сергійовичем Атаманчуком, учителем початкових класів, новатором у сфері освіти, який щодня впроваджує сучасні методики у свою педагогічну практику. На зустрічі були присутні студенти коледжу та викладачі, які мали чудову можливість не лише поспілкуватися з досвідченим педагогом, а й перейняти його професійний досвід. Пан Антон поділився своїми педагогічними ідеями, методиками викладання, а також розповів про виклики, які постають перед сучасними вчителями. Особливу увагу він приділив питанням діяльнісного підходу до навчання молодших школярів, використанню інтерактивних технологій у процесі навчання та створенню комфортного освітнього середовища.

Під час зустрічі відбувся мінібрифінг, де учасники мали змогу поставити запитання спікеру, висловити власні думки та обговорити актуальні педагогічні проблеми. Дискусія була жвавою та насиченою: студенти активно цікавилися практичними аспектами роботи вчителя, методами мотивації дітей до навчання та особливостями впровадження інновацій в освітній процес, шляхами подолання професійного вигорання та рекомендаціями «З чого розпочати молодому вчителю?».

Зустріч у педагогічній кав'ярні стала не лише професійним майданчиком для обміну досвідом, а й джерелом натхнення для майбутніх педагогів. Учасники отримали багато корисних порад, практичних рекомендацій та мотивацію для свого подальшого розвитку в професії.

Ці заходи надають студентам унікальну можливість почути про реальні виклики та переваги професії безпосередньо від практиків, що значно посилює мотивацію та професійну ідентичність. Завдяки формату «живого діалогу» студенти могли ставити запитання, отримувати відверті відповіді та розширювати своє уявлення про сучасну педагогічну реальність.

4. Формування професійних компетентностей. Заходи, що проводяться в лабораторії, безпосередньо сприяють розвитку ключових компетентностей, визначених у стандарті. Наприклад, вебінари з психологічної стійкості формують емоційно-етичну компетентність, семінари з громадянської освіти – соціально-громадянську.

Цикл вебінарів «Щасливий вчитель на уроках щастя» був присвячений надзвичайно актуальній темі – психологічному благополуччю педагога. Учасники розглянули ключові компоненти щастя сучасного вчителя.

1. Особисте щастя: обговорювалися питання балансу між професійним й особистим життям, а також практики для запобігання професійному вигоранню.

2. Фінансова стабільність: у рамках вебінару «Щасливий вчитель на уроках щастя. Компонент другий» учасники проаналізували середню заробітну плату педагогів у різних країнах та визначили, що гідний рівень життя вимагає зарплати щонайменше 50 000 грн на місяць. Це демонструє, що лабораторія не уникає обгово-

рення гострих соціальних питань.

3. Здоров'я та відпочинок: зустріч «У пошуках нових компонентів щастя» була присвячена важливості фізичного, емоційного та соціального здоров'я. Було обговорено різні види відпочинку та методи релаксації, що є критично важливим для профілактики вигорання.

Методичний семінар-тренінг «Стаємо сильнішими разом» був спрямований на розвиток громадянської компетентності та комунікативних навичок. Учасники вивчали модель «Чотири вуха» Фрідманна Шульца фон Туна, яка є інструментом для активного слухання та аналізу інформації. Це дало змогу не лише здобути знання, а й відпрацювати їх на практиці під час групової активності «Освітянський вагон», що сприяло формуванню атмосфери підтримки та довіри. Заняття проводилося в інтерактивному форматі, де кожен учасник міг висловити свою думку та відчути себе частиною колективу, що є важливим для подолання професійної ізоляції.

Діяльність навчально-методичної лабораторії свідчить про її ключову роль у підготовці педагогів нового покоління. Поєднання дослідницького, методичного та практикоорієнтованого векторів дозволяє досягати значних результатів.

Діяльність навчально-методичної лабораторії початкової освіти підтверджує, що вона є ефективним інструментом для забезпечення якості педагогічної підготовки. Її робота системно поєднує методичну, дослідницьку та практикоорієнтовану діяльність, що дозволяє формувати висококваліфікованих, компетентних та психологічно стійких фахівців.

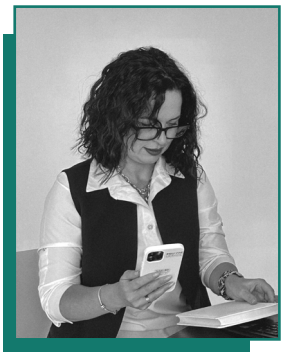
Навчально-методична лабораторія успішно створює освітнє середовище й сприяє ефективному формуванню ключових професійних компетентностей. Системний моніторинг якості викладання через анкетування та опитування забезпечує постійне вдосконалення освітніх програм та методик. Інноваційні формати роботи, такі як педагогічні кав'ярні та вебінари, сприяють розвитку комунікативних, соціальних та емоційних навичок, що є надзвичайно важливим для сучасного вчителя.

Розвиток вебресурсу та електронних банків матеріалів створює стабільне інформаційно-методичне середовище, що підтримує самостійну роботу студентів та професійний розвиток викладачів.

Перспективи подальшої роботи навчально-методичної лабораторії включають такі напрями:

- ♦ розширення аудиторії вебінарів: залучення ширшого кола студентів та вчителів з інших регіонів для обміну досвідом;
- ♦ поглиблення партнерських зв'язків: встановлення постійної співпраці з прогресивними школами та освітніми центрами для проведення спільних проєктів та стажувань;
- ♦ інтеграція цифрових інструментів: розробка власних інтерактивних навчальних матеріалів та онлайн-курсів, що будуть доступні на вебресурсі;
- ♦ посилення дослідницького компонента: проведення лонгітюдних досліджень щодо професійного становлення здобувачів освіти.

Таким чином, навчально-методична лабораторія Педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії є яскравим прикладом того, як інноваційні підходи та системна робота можуть змінити якість навчання майбутніх педагогів, підготувати здобувачів освіти до викликів і можливостей сучасної освітньої системи.

МОДЕЛЬ ЦИФРОВОГО ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА ЗАСОБАМИ GOOGLE WORKSPACE

Юлія Оласюк,
завідувачка відділення
Педагогічного фахового коледжу
Хортицької національної академії, м. Запоріжжя

Анотація. У статті представлено модель функціонального партнерства між завідувачем відділення, класними керівниками та студентським активом на основі Google Workspace for Education. Показано механізми оптимізації управлінської, виховної та навчально-методичної діяльності шляхом цифровізації ключових процесів. Доведено, що використання Google Sheets, Docs, Calendar і Classroom формує прозору, підзвітну екосистему, забезпечує цифрову академічну звітність та оперативний моніторинг. Відзначено, що участь студентського активу посилює його управлінську суб'єктність. Зроблено висновок, що модель сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу й реалізації педагогіки партнерства.

Abstract. The article presents a model of functional partnership between the department head, class teachers, and student leaders using Google Workspace for Education. It outlines mechanisms for optimizing administrative, educational, and methodological processes through full digitalization. The use of Google Sheets, Docs, Calendar, and Classroom creates a transparent, accountable ecosystem, enabling digital academic reporting and real-time monitoring. The involvement of student leaders enhances their managerial agency. The model is shown to improve institutional efficiency and support the principles of partnership pedagogy.

Сучасний освітній процес у закладах фахової передвищої освіти вимагає високої ефективності управлінської та виховної роботи. В умовах цифровізації успіх реалізованих адміністративних завдань значною мірою залежить від налагодженого функціонального партнерства між ключовими ланками: завідувачем відділення, класними керівниками та студентським активом академічної групи. Впровадження інструментів Google Workspace for Education, як це реалізовано в педагогічному фаховому коледжі Хортицької національної академії, зокрема на відділенні підготовки вчителів дошкільної освіти та образотворчого мистецтва і дизайну, стає потужним каталізатором цієї оптимізації та взаємодії.

Впровадження електронного документообігу в коледжі повністю відповідає загальнонаціональному курсу на цифрову трансформацію України. Як справедливо зазначають дослідники Россіхін В., Россіхіна Г., Радченко Л., Маренич В., Біленко Л. [2], успіх цього процесу залежить не лише від наявності інструментів, але й від організаційної підтримки. У цьому контексті описана модель функціонального партнерства у Google Workspace for Education є яскравим прикладом такої підтримки, оскільки вона забезпечує системний, інституційний підхід до використання цифрових технологій, перетворюючи їх з окремих додатків на наскрізний елемент управлінської та освітньої діяльності.

Центральним елементом системи є спільний Google Drive (диск) відділення, що перетворю-

ється на структуроване та захищене цифрове сховище всієї документації відділення. Основна перевага цієї моделі – чітка сортованість інформації по роках та, щонайважливіше, диференційовані рівні доступу, які забезпечують одночасно прозорість і конфіденційність.

Для класних керівників відкривається прямий і повний доступ до всіх документів їхньої академічної групи. Це не лише особові та навчальні картки, але й журнали відвідування, навчальних досягнень, місця перебування студентів, індивідуальні навчальні плани, заяви тощо. Така централізація забезпечує миттєвий доступ до актуальної інформації повсякчас і звідусіль, усуває необхідність постійних запитів до секретарів відділення і дозволяє класному керівнику оперативно реагувати на будь-які ситуації в академічній групі.

Студентський актив (староста, заступник, академічний сектор) отримує доступ до обмеженого переліку документів, у яких вони можуть редагувати, допомагаючи класному керівнику в зборі та попередньому заповненні даних, що не лише розвиває навички відповідальності та управлінської роботи в здобувачів освіти, але й розвантажує наставника від рутинних технічних завдань, перетворюючи студентський актив на повноцінного функціонального партнера.

Для інших викладачів групи відкритий доступ в електронних журналах тільки до їхніх сторінок із можливістю редагування. Такий механізм гарантує, що кожен педагог відповідає лише за свій блок інформації, а загальна цілісність журналу зберігається. У закладі розроблені єдині вимоги щодо оформлення і ведення навчальних журналів, наприкінці навчального року їх друкують і прошивають.

Здобувачам освіти за їхньою корпоративною поштою надається можливість лише перегляду цих сторінок. Це стратегічне рішення має подвійну зручність:

1) захист від несанкціонованого втручання (студенти не можуть випадково або навмисно зіпсувати форматування, видалити чи змінити дані);

2) прозорість та підзвітність (завдяки історії версій Google Docs та Google Sheets видно всі зміни: коли, хто і що саме редагував; це забезпечує високий рівень підзвітності та спрощує контроль з боку завідувача відділення та адміністрації).

Ведення всієї ключової документації – журналів відвідування, навчальних карток та особових справ – у стандартизованих Google Sheets відділення створює "безцінну" базу даних. Така організація дозволяє завідувачу не чекати кінця семестру для аналізу роботи відділення, а здійснювати оперативний моніторинг. Наприклад, прості налаштування фільтрів дозволяють миттєво візуалізувати динаміку відвідуваності чи середній бал по групі, виявляти "резерв групи" або дисципліни з найнижчою успішністю. Таким чином, ефективність управлінських рішень, які прийняті на основі актуальних, стандартизованих даних, підвищується.

Завдяки стандартизованим Google Sheets здійснюється оперативна підготовка семестрових відомостей та таблиць зведеної успішності на відділенні. Це гарантує точність, запобігає помилкам ручного зведення даних і дозволяє адміністрації Педагогічного фахового коледжу миттєво формувати звіти. Крім того, завдяки використанню шаблонів у Google Docs та злагодженій співпраці між завідувачем та відповідальними особами значно прискорено процес формування додатків до дипломів. Весь ланцюжок від оцінки викладача до фінального документа повністю цифровізований, що забезпечує прозорість і достовірність даних.

Навчальна частина коледжу також є інтегрованим учасником цієї "екосистеми", використовуючи Google Workspace для оперативної видачі адміністративних документів. Це дозволяє максимально скоротити час на очікування та паперову тяганину. Отримавши персональне повідомлення на корпоративну пошту, кожен здобувач освіти може захищеним каналом отримати готові документи: академічну довідку, стандартну довідку про навчання для різних установ, витяг з потрібного наказу чи довідку з Єдиної державної електронної бази з питань освіти. Таке пряме цифрове надання послуг не лише приємно вражає студентів, але й значно розвантажує працівників навчальної частини, мінімізуючи черги та ручну обробку запитів.

Перехід на повністю цифрову документацію призводить до суттєвої економії коштів на папір, обслуговування оргтехніки та архівних площ, що відповідає принципам сталого розвитку та раціонального використання ресурсів.

Використання Google Classroom для адміністративної та виховної мети відділення виводить комунікацію на якісно новий рівень. Замість хаотичних розсилок чи зборів впроваджено чітку структуризацію робочих та виховних просторів:

1. Наради класних керівників організовано у окремому, закритому Classroom. Це дозволяє централізовано розміщувати протоколи, методичні рекомендації, оголошення від завідува-

ча, а також проводити зустрічі в захищеному Google Meet.

2. Спілкування старост із завідувачем відділення також відбувається в окремому Classroom, де обговорюються поточні проблеми, студентські ініціативи та відбувається швидкий обмін інформацією. Це підкреслює суб'єктність студентського самоврядування та робить процес управління оперативнішим.

3. Кожна окрема академічна група проводить виховну годину у власному Classroom. Це особистий простір колективу під керівництвом класного керівника, де розміщуються важливі оголошення, розклади навчальних занять, форми для опитувань і, звісно, проходять онлайн-зустрічі. Це перетворює виховний процес на сучасний та доступний формат, незалежний від фізичного місця перебування як студентів, так і класного керівника. Зокрема, важливі інструктажі (з безпеки життєдіяльності, правила внутрішнього розпорядку в коледжі, оголошення про зміни в графіках екзаменаційно-залікових сесій тощо) опубліковано у форматі "завдання". Це вимагає від здобувача освіти не просто переглянути, а й натиснути "Позначити як виконане" та написати в коментарях "ознайомлений (-а)". Система автоматично фіксує хто, коли і з яким документом ознайомився, забезпечуючи електронний, датований доказ обізнаності. Цей механізм створює культуру довіри, підкріплену прозорістю, та гарантує, що всі зміни завжди можна відстежити та відновити.

Кожен Google Classroom окремих освітніх компонентів функціонує як стандартизоване сховище повного Навчально-методичного комплексу дисципліни: програма навчальної дисципліни, конспекти лекцій, презентації, вимоги до виконання практичних завдань. Це гарантує, що студенти мають рівний і постійний доступ до актуальних матеріалів. Для викладачів ця система дозволяє колективно працювати над удосконаленням програм у спільному доступі (наприклад, у Google Docs), забезпечуючи єдиний високий стандарт викладання споріднених дисциплін в академічних групах здобувачів освіти різних спеціальностей. Завідувач відділення може легко перевірити наповненість і якість навчального контенту безпосередньо у Classroom. Наявність доступу до всіх цих класів (зокрема й до класів навчальних дисциплін) є не лише в завідувача, а й у всіх членів адміністрації коледжу, які забезпечують постійний моніторинг освітнього та виховного процесу, а це сприяє швидкому вирішенню проблем і дає змогу бачити загальну картину роботи відділень.

Цифрова "екосистема" відділення забезпечує прозорий та ефективний процес вибору вибіркових освітніх компонентів. Для цього створено окремий Google Classroom. У цьому просторі організовано централізовану відеоконференцію (Google Meet), де викладачі представляють навчальні дисципліни, використовуючи цифрові презентації. Це дозволяє здобувачам освіти ознайомитися з програмами та обговорити всі питання щодо вибору компонентів в одному місці, отримуючи вичерпну інформацію. Фінальним етапом є збір підписаних здобувачами заяв про обрані компоненти, які прикріплюються студентами безпосередньо як виконане завдання в цьому ж Classroom. Такий підхід повністю цифрує процес вибору, забезпечуючи його гнучкість, об'єктивність та зручність як для здобувачів, так і для заступника директора з навчальної роботи.

Реалізація функціонального партнерства між завідувачем відділення, класними керівниками та студентським активом через інфраструктуру Google Workspace – це комплексна інновація, що вийшла далеко за межі простої заміни паперу на цифру [4].

Критичною перевагою використання корпоративного рішення Google Workspace for Education є доступ до значно збільшеного віртуального дискового простору порівняно зі звичайними безкоштовними акаунтами. Це не просто зручність – це стратегічний ресурс для стабільного розвитку коледжу. Значна ємність сховища дозволяє не видаляти навчальні матеріали (відеолекції, великі файли, презентації), зберігати всі версії документів та електронні журнали попередніх років, не хвилюючись про необхідність постійного вилучення чи купівлі додаткового місця. Фактично маємо необмежений обсяг пам'яті, що перетворює Google Drive на надійний і довговічний хмарний архів усієї академічної та методичної діяльності відділення [1].

Для студентів та викладачів перевагою також є повна мобільність системи. Завдяки оптимізованим додаткам Google Workspace (Gmail, Google Drive, Google Hangouts, Google Календар, Google Документи, Google Таблиці, Google Презентації, Google Sites, Google classroom) здобувачі освіти можуть ефективно співпрацювати з викладачами зі своїх смартфонів [3]. Вони можуть миттєво отримувати сповіщення про нові завдання чи оголошення, переглядати матеріали до виховних годин, опрацьовувати конспекти лекцій, перевіряти розклади у Google Calendar і навіть

здавати більшість завдань – і все це без необхідності доступу до комп'ютера. Така безперешкодна доступність 24/7 робить освітній процес максимально гнучким, відповідаючи сучасному ритму життя здобувачів освіти.

Захищеність Google Meet у кожному Classroom – ще одна з переваг цієї системи оптимізації партнерства суб'єктів освітнього процесу на відділенні. У Meet, створений через корпоративний Classroom, неможливо "зайти" зі сторонньої пошти (особистої чи некорпоративної). Це зручно з кількох причин:

1) захист даних та конфіденційності: наради, виховні години та навчальні заняття відбуваються в закритому, контрольованому середовищі, що унеможливлює проникнення сторонніх осіб;

2) чітка ідентифікація: кожен учасник зустрічі визначається за своїм корпоративним обліковим записом, що унеможливлює анонімне приєднання;

3) професійна культура: використання корпоративної пошти для освітніх цілей формує в студентів та викладачів навички професійного цифрового етикету та відповідальності.

Однією з менш очевидних, але важливих переваг є автоматична інтеграція всіх Classroom та зустрічей з Google Calendar. Усі наради класних керівників, виховні години, консультації, а також дедлайни студентських завдань автоматично потрапляють у персональні календарі учасників. Це створює єдину, візуально зрозумілу сітку подій для всього відділення, що мінімізує "конфлікти" в розкладі та необхідність постійних уточнень. Здобувачі освіти та викладачі отримують автоматичні нагадування, що підвищує виконавчу дисципліну та дозволяє кожному ефективніше керувати своїм часом.

Таким чином, реалізована модель функціонального партнерства, побудована на інфраструктурі Google Workspace, вийшла далеко за межі звичайної оптимізації процесів. Вона здійснила фундаментальну трансформацію культури коледжу. Завдяки технологічному забезпеченню в закладі сформовано середовище глибокої прозорості та довіри, де підзвітність кожного учасника – від викладача до студента – гарантується автоматично через систему контролю версій та чітко розмежований доступ. Це дало змогу студентському активу набути реальної управлінської суб'єктності, перетворившись із виконавців на повноцінних функціональних партнерів, що є безцінним досвідом для їхнього професійного становлення. Водночас, адміністрація отримала унікальний аналітичний інструмент, який забезпечує прийняття оперативних та обґрунтованих рішень виключно на основі стандартизованих даних. Вся система функціонує в безпечному та захищеному освітньому контурі, що є пріоритетом сьогодення, одночасно формуючи у всіх учасників необхідні навички професійного цифрового етикету.

Аналізована модель є взірцем оптимізації освітнього процесу, оскільки вона не просто підвищує ефективність та знижує навантаження, але й реалізує на практиці принципи педагогіки партнерства, готуючи компетентних, відповідальних фахівців, готових до викликів сучасного ринку праці.

Список використаних джерел

1. Кремень В. Г., Биков В. Ю., Ляшенко О. І., Литвинова С. Г., Луговий В. І., Мальований Ю. І., Пінчук О. П., Топузов, О. М. Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України : стан, проблеми, перспективи : Наукова доповідь загальним зборам НАПН України «Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України : стан, проблеми, перспективи», 18-19 листопада 2022 р. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 2022, 4(2), 1-49. URL : https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4223
2. Россіхін В., Россіхіна Г., Радченко Л., Маренич В., Біленко Л. Digitalization of education as a driver of digital transformation of ukraine. ScienceRise. 2020. Вип. 3. С. 66–70. URL : https://journal.eu-jr.eu/sciencerise/article/view/1446/1519
3. Технології дистанційного професійного навчання : метод. посібник. О. В. Базелюк, О. М. Спірін, Л. М. Петренко, А. А. Каленський та ін. Житомир : Полісся, 2018. 160 с.
4. Google. Google Workspace for Education overview. Google for Education, 2025. URL : https://support.google.com/a/answer/7370133

АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРОГРАМА, МЕТОДИ, РЕКОМЕНДАЦІЇ

Ірина Олійник,
завідувач відділення Педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії, м. Запоріжжя

Анотація. У статті висвітлено проблему адаптації студентів-першокурсників у закладі фахової передвищої освіти. Визначено мету та основні завдання адаптаційної програми, спрямованої на створення сприятливих умов для успішної соціалізації й навчання. Окреслено ключові напрями її реалізації – організаційний, соціально-адаптаційний, навчально-методичний, культурно-виховний та індивідуальний. Проаналізовано типові труднощі першокурсників і шляхи їх подолання, підкреслено важливість взаємодії педагогів, психолога та батьків. Зроблено висновок, що цілісна система адаптації забезпечує успішний академічний і соціальний розвиток студентів та формує їхню готовність до професійної діяльності.

Abstract. The article addresses the issue of first-year students' adaptation in a professional pre-higher education institution. It defines the purpose and key tasks of the adaptation program aimed at creating favourable conditions for successful socialization and learning. The main directions of its implementation are outlined, including organizational, social-adaptive, educational-methodical, cultural-educational, and individual work. Typical challenges faced by first-year students and ways to overcome them are analyzed, with emphasis on cooperation between teachers, the practical psychologist, and parents. It is concluded that a comprehensive adaptation system ensures students' academic and social success and strengthens their readiness for future professional activity.

Сучасна система освіти висуває високі вимоги до здобувачів освіти, оскільки саме в період навчання відбувається становлення особистості майбутнього фахівця. Одним із найважливіших чинників цього процесу є успішна адаптація першокурсників до нових умов життя та навчання. Перехід від шкільного середовища до коледжного простору пов'язаний із суттєвими психологічними та соціальними змінами, що потребують спеціальної підтримки з боку педагогів, класних керівників, завідувача відділення [1]. На початковому етапі студенти часто відчувають радість від вступу до коледжу, проте протягом перших місяців навчання вони можуть стикатися з труднощами: високим навчальним навантаженням, необхідністю самостійного планування часу, новими формами контролю знань та соціальної інтеграції у студентське середовище. Це може призводити до підвищеної тривожності, невпевненості у власних силах та тимчасових дезадаптивних проявів [2]. Успішне подолання періоду адаптації залежить не лише від особистісних якостей студента, а й від системної підтримки педагогів. Саме тому впровадження комплексних програм адаптації є важливим елементом освітнього процесу.

Мета та завдання програми адаптації

Мета програми: створення сприятливих педагогічних та психологічних умов для швидкої та ефективної соціалізації студентів-першо-

курсників.

Завдання програми: сприяти кращому знайомству студентів та налагодженню ефективної комунікації; виявити індивідуальні особливості студентів та формувати позитивну самооцінку; розвивати навички саморегуляції, управління емоціями та подолання стресових ситуацій; забезпечити відчуття групової єдності та взаємної підтримки; залучати студентів до позааудиторної діяльності для інтеграції у студентське середовище.

Таким чином, програма має не лише освітній, а й виховний та соціальний характер, що відповідає завданням сучасної освіти.

Основні напрями та методи реалізації програми. Програма адаптації студентів першого курсу включає кілька взаємопов'язаних блоків:

- організаційна робота;
- створення активу групи та розподіл студентів за сферами діяльності відповідно до їхніх інтересів;
- надання інформаційної підтримки, орієнтація студентів у освітньому процесі;
- соціально-адаптаційні заходи;
- проведення групових тренінгів та вправ, спрямованих на розвиток комунікативних навичок;
- формування згуртованості колективу та зниження тривожності;
- навчально-методичний супровід;
- організація виховних заходів: дискусії, круглі столи, творчі вечори;
- сприяння формуванню академічної культури та самостійності у навчанні;
- соціально-культурна діяльність;
- участь студентів у культурних, спортивних та волонтерських подіях для інтеграції у соціальне середовище;
- індивідуальна робота;
- персональне консультування студентів, які стикаються з труднощами;
- надання психологічної підтримки та допомога у вирішенні особистих проблем.

Типові труднощі та шляхи їх подолання

Найпоширеніші проблеми першокурсників:

- навчальні: складність засвоєння великого обсягу матеріалу, відсутність навичок самостійної роботи;
- психологічні: невпевненість, тривожність, труднощі у соціальних контактах;
- соціальні: нові умови проживання, віддаленість від сім'ї, потреба у самостійній організації побуту.

Подолати ці бар'єри допомагають: групові тренінги та інтерактивні заняття; культурно-виховні та спортивні заходи; індивідуальне консультування; залучення батьків через збори та дистанційне консультування.

Висновки та практичні рекомендації

Адаптація студентів-першокурсників є багатогранним процесом, який включає психологічну, соціальну та академічну складові. Вона визначає не лише початковий рівень успішності навчання, а й формує основи майбутнього професійного та особистісного розвитку студентів.

Недооцінення значення адаптаційного періоду може призводити до зниження мотивації, розвитку тривожних станів, проблем у міжособистісних стосунках та навіть академічної дезадаптації.

Комплексні програми адаптації, які включають організаційні, соціально-виховні, культурні та індивідуальні заходи, дозволяють забезпечити не тільки швидке входження студента в освітній процес, а й формування у нього навичок саморегуляції, стресостійкості та ефективної комунікації. Важливим аспектом є інтеграція студентів у студентське середовище через групову діяльність, участь у культурних, спортивних та волонтерських заходах, що сприяє розвитку відчуття належності до колективу та соціальної підтримки.

Особлива увага має приділятися індивідуальним особливостям кожного студента: психологічні консультації, супровід класних керівників

та практичного психолога, адаптаційні тренінги допомагають виявити потенційні труднощі та своєчасно їх подолати. Також значною мірою успішність адаптації залежить від активної взаємодії з батьками, які можуть підтримувати студента в процесі становлення самостійності та відповідальності.

Отже, ефективна програма адаптації першокурсників виконує не лише функцію навчальної орієнтації, а й є важливим фактором формування соціальної компетентності, емоційної стабільності та готовності до професійної діяльності. Впровадження таких програм має системний характер і потребує координації дій класних керівників, викладачів, практичного психологу та адміністрації закладу.

Практичні рекомендації для класних керівників та викладачів:

- з перших днів навчання створювати позитивний психологічний клімат у академічних групах, заохочувати студентів до взаємопідтримки та співпраці;
- використовувати активні методи навчання та виховання: тренінги, інтерактивні вправи, дискусії, рольові ігри;
- регулярно проводити індивідуальні консультації та психокорекційні заняття для студентів, які потребують додаткової підтримки;
- заохочувати участь у культурних, спортивних та волонтерських заходах, що сприяють розвитку соціальної інтеграції;
- залучати батьків до процесу адаптації через партнерську взаємодію, збори та дистанційне консультування;
- впроваджувати моніторинг успішності адаптації через опитування, психологічні тести та аналіз академічних показників для своєчасного виявлення труднощів.

Таким чином, організована та системна адаптація першокурсників стає фундаментом їх успішного академічного та соціального розвитку. Вона дозволяє студентам відчути себе впевнено в новому середовищі, формує відчуття відповідальності та самостійності, а також сприяє розвитку ключових компетенцій, необхідних для майбутньої професійної діяльності вчителя початкових класів. Ретельно продумані адаптаційні програми сприяють не лише покращенню академічних результатів, а й загальному благополуччю студентів, створюючи умови для повноцінного особистісного та професійного зростання.

Список використаних джерел

1. Лєсовий В. Ю., Петрук В. А. Адаптація першокурсників до навчання у вищих технічних закладах освіти : монографія / В. Ю. Лєсовий, В. А. Петрук. Вінниця : ВНТУ, 2017. 129 с.

2. Тимощук М. В. Адаптація студентів-першокурсників до навчання у ЗВО : теоретичний аспект. 2020. URL : https://jarch.donnu.edu.ua/article/view/13236/13140

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Алла Лапіна,
завідувачка навчально-виробничої практики
Педагогічного фахового коледжу
Хортицької національної академії, м. Запоріжжя

Анотація. У статті висвітлено зміст інтегральної компетентності як складника професійної підготовки майбутніх фахівців галузі знань Освіта/Педагогіка. Розкрито значення компетентнісного підходу відповідно до Закону України «Про освіту». Окреслено роль практичної підготовки у формуванні інтегральної компетентності. Наголошено, що вона поєднує систему загальних і фахових компетентностей, які забезпечують готовність майбутніх вихователів дошкільної освіти і вчителів закладів загальної середньої освіти до ефективної професійної діяльності.

Abstract. The article examines the concept of integral competence as a key component in the professional training of future specialists in the field of study Education/Pedagogy. It highlights the significance of the competence-based approach in accordance with the Law of Ukraine "On Education." The role of practical training in shaping integral competence is outlined. The study emphasizes that integral competence encompasses a system of general and professional competences which ensure the readiness of future preschool educators and teachers of general secondary education institutions for effective professional activity.

У системі фахової передвищої освіти підготовка педагогічних кадрів для закладів дошкільної та загальної середньої освіти здійснюється на засадах компетентнісного підходу. Формування різних видів компетентностей є підґрунтям якісної професійної підготовки у системі фахової передвищої освіти з урахуванням можливостей формальної, інформальної та неформальної освіти. Компетентнісний підхід ґрунтується на визначеному Законом України «Про освіту» понятті компетентності як динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей та інших особистих якостей, які забезпечують здатність особи до успішної соціалізації, професійної діяльності та подальшого навчання» [5]. Це положення конкретизовано у характеристиці інтегральної компетентності як складника професійної підготовки майбутніх фахівців галузі освіти. Її зміст визначається відповідним рівнем Національної рамки кваліфікацій. Отож, для п'ятого рівня системи фахової передвищої освіти інтегральна компетентність визначається як «широкий спектр когнітивних та практичних умінь/навичок, необхідних для розв'язання складних задач у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання; знаходження творчих рішень або відповідей на чітко визначені конкретні та абстрактні проблеми на основі ідентифікації та застосування даних; планування, аналіз, контроль та оцінювання власної роботи та роботи інших осіб у спеціалізованому контексті» [1].

Зміст інтегральної компетентності окреслений у стандартах фахової передвищої освіти відповідних педагогічних спеціальностей, покладених в основу освітньо-професійних програм (рис. 1) [2, 3, 4].

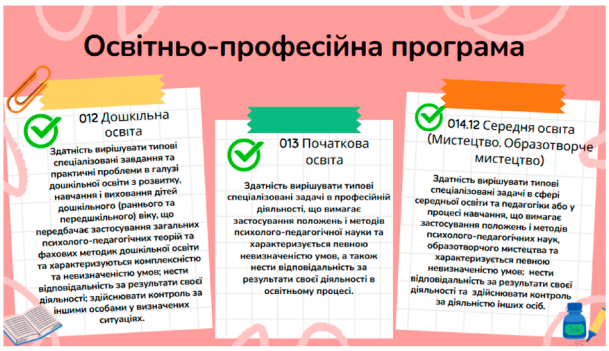

Рис. 1. Зміст інтегральної компетентності за освітньо-професійними програмами

Мета і завдання освітнього компонента «Практична підготовка» у педагогічному фаховому коледжі Хортицької національної академії полягає у формуванні в майбутніх вихователів/учителів інтегральної компетентності та системи загальних і фахових компетентностей. Інтегральна компетентність майбутніх педагогів формується як цілісна система, елементами якої виступають загальні та спеціальні компетентності. Програма практичної підготовки кожної спеціальності та програми різних видів практик містять розділи щодо того, які компетентності формує той чи інший вид практики.

Формування інтегральної компетентності відбувається через інтеграцію взаємопов'язаних компетентностей, що забезпечують здатність розв'язувати педагогічні завдання професійного, особистісного, соціального та комунікативного характеру. Послідовність видів практик, визначена навчальним планом, сприяє поетапному формуванню системи компетентностей. Усі види практик підпорядковані поступовому входженню в професію. Практична підготовка реалізується за принципом «від простого до складного» (рис. 2).

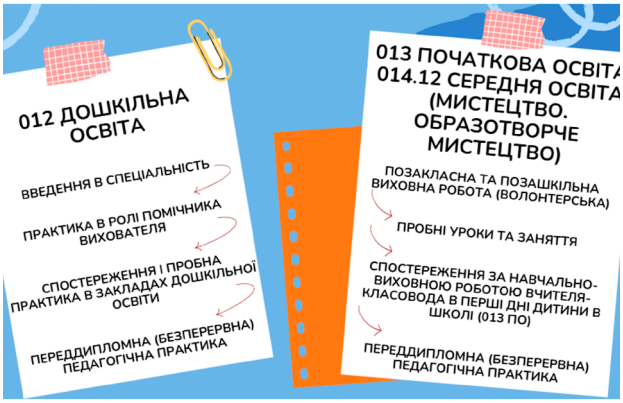

Рис. 2. Послідовність видів практик

Якісне навчально-методичне забезпечення різних видів практик забезпечує студентам умови для успішної професійної адаптації, набуття практичних навичок, поглиблення теоретичної підготовки та організації цілеспрямованої роботи в умовах бази практики. Викладачі педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії систематично працюють над оновленням і вдосконаленням методичних рекомендацій та інструктивних матеріалів для всіх видів практик (рис. 3).

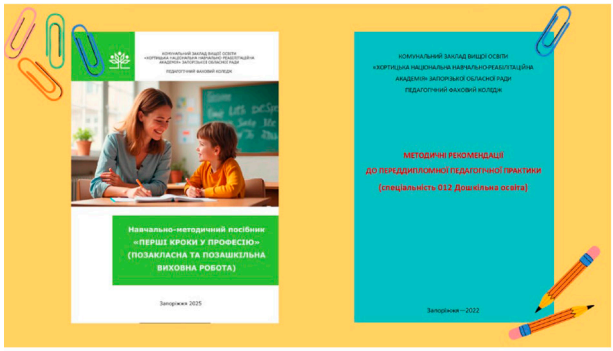

Рис. 3. Приклади посібників з різних видів практик

Майбутні вихователі й вчителі під час педагогічної практики виконують професійні функції педагогічних працівників закладів дошкільної та загальної середньої освіти. Тож, у практичній підготовці спираємося не лише на формування компетентностей відповідно до освітньо-професійних програм спеціальностей, а й на професійні стандарти, що визначають базу для оцінювання та моніторингу сформованості професійних компетентностей. До оцінювання рівня сформованості професійних умінь залучаємо й роботодавців. У відгуках керівників від баз практики про діяльність здобувачів освіти під час переддипломної (безперервної) педагогічної практики відображається рівень сформованості компетентностей випускників педагогічного фахового коледжу. У відгуках за результатами проходження практики студентами спеціальності Початкова освіта у 2024/2025 навчальному році зазначено, що:

- студенти обізнані зі змістом та принципами Концепції Нової української школи та успішно впроваджують їх в освітній процес;
- володіють знаннями щодо навчальних програм, вміють ними користуватися та планувати свою діяльність відповідно до програмових вимог;
- використовують різні підходи до навчальної діяльності: компетентнісний, діяль-

нісний, особистісно орієнтований;

- здійснюють тематичний підхід у навчанні, використовують міжпредметну та внутрішньопредметну інтеграцію;
- вміють керувати пізнавальною діяльністю учнів, створювати умови для засвоєння навчального матеріалу на належному рівні;
- використовують різні методи інтерактивної взаємодії;
- під час проведення уроків іноземної мови поєднують усі види мовленнєвої діяльності;
- на високому й достатньому рівнях володіють методикою навчання предметів початкової школи;
- ефективно використовують наочність на всіх етапах заняття;
- демонструють високий рівень готовності до використання ІКТ, застосовують різноманітні освітні сервіси (LearningApps, Wordwall, Genially, Baamboozle, iSL Collective);
- реалізують творчі підходи в організації ранкових зустрічей, зокрема у виборі групових занять;
- виявляють сформовані організаторські вміння й навички;
- дотримуються вимог до матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу та санітарно-гігієнічних норм;
- дотримуються принципів педагогічної етики, поважають гідність учнів, будують взаємини з учнями й батьками на засадах довіри та співробітництва;
- проявляють здатність до ефективної комунікації та конструктивної співпраці.

Вчителі-класоводи зазначають, що студенти за час практики оволоділи прийомами вербального оцінювання, поглибили практичні навички з формувального оцінювання, ознайомилися з навчально-виховною роботою в інклюзивному класі, вимогами до ведення шкільної документації.

Керівники від баз практик здійснювали оцінювання діяльності студентів-практикантів крізь призму сформованості їхніх професійних компетентностей. Рівень сформованості компетентностей вчителя початкових класів демонструє діаграма (рис. 4):

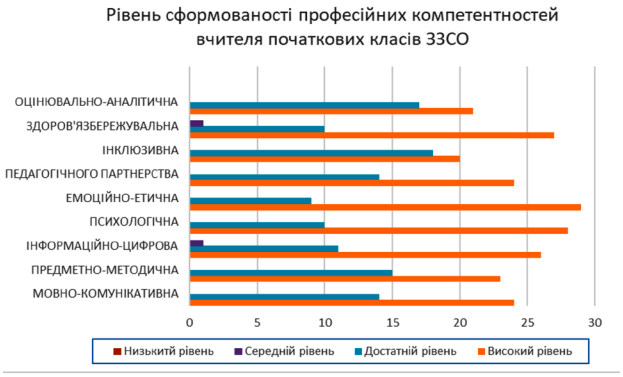

Рис. 4. Рівень сформованості професійних компетентностей вчителя початкових класів ЗЗСО

Застосування такого моніторингу у взаємодії з базами практик дозволяє оцінити готовність випускників до самостійної професійної діяльності, виявити компетентності та відповідні уміння, що потребують удосконалення, і розробити корекційні заходи для підвищення якості освітніх послуг.

Отже, сукупність загальних і спеціальних компетентностей, які мають бути сформовані у майбутніх фахівців дошкільної, початкової, середньої освіти, інтегрується в поняття «інтегральна компетентність». Практична підготовка у Педагогічному фаховому коледжі Хортицької національної академії забезпечує ефективне формування цих компетентностей.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова КМУ від 23 листопада 2011 року № 1341. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text

2. Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» : Наказ МОН України від 13 липня 2021 року № 806. URL: https://surl.lt/jonoun

3. Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» : Наказ МОН України від 13 липня 2021 року № 801. URL: https://surli.cc/pakcyh

4. Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» : Наказ МОН України від 21 вересня 2021 року № 1003. URL: https://surl.li/avqefw

5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 року № 2145-VIII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО СВІДОМОЇ ТА СОЦІАЛЬНО КОМПЕТЕНТНОЇ ОСОБИСТОСТІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Наталія Тимофеєва,
заступник директора з виховної роботи
Педагогічного фахового коледжу
Хортицької національної академії, м. Запоріжжя

Анотація. У статті здійснено глибокий аналіз та системне узагальнення організаційно-методологічних засад виховної роботи, яка функціонує в контексті сучасних державотворчих процесів та викликів повномасштабної війни. Обґрунтовано важливість переходу від традиційних підходів до компетентнісно орієнтованої моделі виховання, що базується на філософії студентоцентризму та реалізується через авторську виховну систему «Школа життєтворчості». Особливу увагу приділено національно-патріотичному вихованню як ключовому фактору формування громадянської ідентичності та волонтерській діяльності як дієвому механізму соціальної консолідації.

Abstract. The article presents an in-depth analysis and systematic generalization of the organizational and methodological foundations of educational work functioning in the context of modern state-building processes and the challenges of full-scale war. It substantiates the importance of transitioning from traditional approaches to a competency-based model of education, which is based on the philosophy of student-centeredness and implemented through the author's educational system "School of Life Creativity." Particular attention is given to national and patriotic education as a key factor in shaping civic identity, and to volunteer activity as an effective mechanism for social consolidation.

Сучасний етап розвитку держави відзначається глибокими соціально-політичними трансформаціями та воєнними викликами, вимагає від системи фахової передвищої освіти не лише якісної професійної підготовки, але й кардинального переосмислення виховної місії. Перед педагогічними фаховими коледжами стоїть завдання формування не просто фахівця, а свідомого громадянина, здатного до критичного мислення, активної життєвої позиції та, що особливо актуально, до соціальної стійкості в умовах національної кризи.

Форми, методи й зміст виховної роботи визначено з урахуванням Конституції України, законів України, документів Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України відповідно до «Положення про Педагогічний фаховий коледж комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради», «Положення про організацію виховної роботи в Педагогічному фаховому коледжі комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради та інших нормативних документів.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і

суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [1].

У цьому контексті Педагогічний фаховий коледж комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради визначає своїм стратегічним пріоритетом виховання успішної, національно свідомої особистості, що володіє високими професійними, моральними та етичними якостями.

Центральне місце в цій системі займає філософія студентоцентризму та принцип компетентнісно орієнтованого розвитку фахівця. Виховна діяльність планується та реалізується не як директивний вплив, а як створення умов для самореалізації, самопізнання та самовдосконалення здобувачів освіти.

Практичною реалізацією цього підходу виступає виховна система «Школа життєтворчості». Основними векторами, що формують її структуру, є національно-громадянське виховання (єднання із національною ідеєю, формування патріотизму та високої громадянської відповідальності); навчально-пізнавальна діяльність (стимулювання інтелектуального розвитку, науково-дослідної та творчої активності); духовно-етична діяльність (інкультурація гуманістичних цінностей, формування моральної свідомості та поваги до законів); фізично-оздоровча діяльність (культивування здорового способу життя, фізичного та психічного благополуччя).

Така багатовекторна система забезпечує цілісність впливу та запобігає фрагментації особистісного розвитку. Важливою складовою її функціонування є злагоджена діяльність усіх суб'єктів виховного процесу.

Успішна імплементація виховної системи значною мірою залежить від професіоналізму та відданості класних керівників академічних груп, котрі є безпосередніми організаторами та координаторами виховних заходів. Вдале планування виховної роботи класними керівниками забезпечує проведення превентивних заходів, індивідуальної роботи з обдарованою молоддю та студентами, які потребують додаткової педагогічної уваги.

Водночас студентський парламент є не просто допоміжним, а визначальним суб'єктом виховного процесу. Його діяльність спрямована на активне залучення студентів у вдосконалення освітнього середовища, сприяння науковій, творчій та суспільно корисній роботі. Практична реалізація студентського самоврядування через спеціалізовані сектори (волонтерський, культмасовий, спортивний, інформаційний, соціально-побутовий) забезпечує неформальну освіту лідерства та відповідальності.

В умовах зовнішньої агресії та боротьби за національну ідентичність, національно-патріотичне виховання набуло статусу абсолютного імперативу. Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 06 червня 2022 року № 527, метою національно-патріотичного виховання є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей Українського народу, національної самобутності [2].

Реалізація цього напряму здійснюється не лише через традиційні навчально-пізнавальні форми, але й через діяльнісний підхід, що дозволяє молоді відчути свою безпосередню причетність до долі країни. Цей підхід знайшов своє відображення в системній участі здобувачів освіти в патріотичних марафонах та обласних акціях, таких як: «Переможемо разом!»,

«За Волю, Честь і Перемогу!», «Збройним Силам України – СЛАВА!»; проведенні внутрішніх та міжколеджних конкурсів з написання статей та есе на теми національного державотворення, наприклад, «Майбутнє України в наших руках» та «Я – ЗА ЄДИНУ УКРАЇНУ!», що стимулює інтелектуальну рефлексію над сутністю патріотизму.

Найефективнішим інструментом громадянської самореалізації та формування соціальної компетентності стала волонтерська діяльність. Волонтерський рух, започаткований співробітниками та здобувачами освіти коледжу з перших днів повномасштабного вторгнення, є емпіричним доказом високого рівня громадянської свідомості. Ця місія охоплює декілька стратегічних напрямків:

- систематична участь у заходах волонтерських пунктів міста Запоріжжя, зокрема допомога в плетінні маскувальних сіток;
- участь у благодійних концертах від заводу «Запоріжсталь» для збору коштів на потреби військових;
- гуманітарна допомога та соціальний супровід ВПО (залучення здобувачів освіти до сортування гуманітарної допомоги на складах, робота в центрах прийому ВПО, зокрема у виставковому комплексі «Козак Палац» та ПК «Хортицький»);
- у рамках співпраці з волонтерським центром «Паляниця» та благодійним фондом «Янголи в Україні» – видача продуктових наборів, дитячого харчування та логістична допомога;
- психологічна та розважальна підтримка (участь студентів у ролі аніматорів в ігрових програмах для дітей з родин ВПО, а також надання соціального супроводу людям похилого віку в співпраці з центром «Народна допомога»).

Волонтерська активність, інтегрована у виховний процес, перетворює студентів із пасивних спостерігачів на активних суб'єктів суспільних змін, розвиваючи їхню емпатію, відповідальність та навички командної роботи.

Створення безпечного навчального середовища є основною умовою для повноцінної реалізації виховної системи. Цей напрям роботи сфокусований на превентивній діяльності, що охоплює широке коло соціально-правових проблем: протидія та попередження булінгу (цькування), профілактика правопорушень, злочинності, проявів жорстокості, ксенофобії та суїцидальної поведінки.

Робота щодо забезпечення правової культури та соціально-психологічної стійкості здійснюється через систему постійного моніторингу та просвітництва. До ключових елементів цієї системи належать діяльність студентського клубу «Світ успіху» (надання можливості для обговорення проблем, психологічної розрядки та розвитку навичок особистісного зростання); оперативна психологічна підтримка (забезпечення роботи Telegram-каналу для надання оперативних консультацій та підтримки в умовах дистанційного навчання та воєнної загрози); просвітницька робота в соціальних мережах (систематична публікація матеріалів щодо психологічної підтримки, профілактики негативних явищ, а також роз'яснення прав та обов'язків учасників освітнього процесу).

Ефективність цих превентивних заходів підтверджується об'єктивними показниками: протягом звітних періодів, завдяки відповідальному ставленню та злагодженій роботі всіх учасників освітнього процесу, здобувачів освіти, схильних до правопорушень, на обліку Ювенальної поліції Запорізької РВП ГУНП не зареєстровано. Це є важливим індикатором успішної інтеграції превентивних механізмів у повсякденну виховну практику.

Виховна робота також спрямована на стимулювання інтелектуально-творчої та фізично-оздоровчої діяльності. Ці напрями сприяють гармонійному розвитку особистості, формуванню критичного мислення та естетичного смаку.

Творча самореалізація студентів простежується через активну участь в обласних та міських змаганнях і виставках. Серед них обласний

заочний конкурс-виставка декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва «Квітуча Україна»; обласний онлайн-конкурс художньо-технічної творчості «З днем народження, країно!», де здобувачі освіти здобули І місце; участь у міському конкурсі «Талант Фест» тощо.

Особлива увага приділяється фізично-оздоровчому напряму, що включає пропаганду здорового способу життя та заходи щодо зміцнення здоров'я. Сектор трудового виховання студентського парламенту забезпечує формування культури порядку та відповідальності за спільний простір. Заходи «Чистий четвер» та «Ревізор» є прикладом поєднання трудового виховання з елементами самоврядування та студентської ініціативи.

Аналіз динаміки виховного процесу протягом 2020–2025 навчальних років свідчить про суттєву трансформацію організаційно-методичного інструментарію. Виховна робота еволюціонувала від переважно очних форм до використання інноваційних, дистанційних та змішаних форматів.

Запровадження новітніх технологій дозволило підтримувати високу якість комунікації та взаємодії, незважаючи на умови воєнного стану та перехід до змішаних форм навчання. Ефективними є проведення виховних годин та заходів із залученням зовнішніх експертів та використанням інтерактивних платформ.

Також в освітньому процесі активно використовуються інформаційно-комунікаційні види діяльності як обов'язкова частини виховної роботи. На сайті коледжу та офіційних сторінках у соціальних мережах (Facebook, Instagram, TikTok) здобувачі освіти систематично висвітлюють новини, проводять опитування та публікують інтерв'ю. Це створює відчуття спільноти та забезпечує прозорість діяльності.

Діяльність органів студентського самоврядування не обмежується внутрішнім життям коледжу. Важливим аспектом є горизонтальна інтеграція – співпраця здобувачів освіти коледжу зі студентами Хортицької національної академії. Такі заходи включають спільну участь у благодійних та волонтерських акціях, святкових вечорах та проєктах, що сприяє обміну досвідом та розширенню соціальної мережі студентів.

Таким чином, оптимізована робота студентського парламенту та його інтеграція з викладацьким складом створює синергетичний ефект, підвищуючи рівень залученості студентської молоді до активного громадського життя і сприяючи її науковій та творчій діяльності.

Глибокий аналіз реалізації плану виховної роботи в педагогічному фаховому коледжі за останні роки дозволяє зробити висновок про належний рівень її організації та проведення. Забезпечено сприятливі умови для всебічного розвитку здобувачів освіти у ключових сферах: інтелектуальній, духовній, морально-етичній та фізичній. Виховна діяльність є системною, відповідає вимогам часу, а її ефективність підтверджена значною волонтерською активністю та позитивними показниками у сфері правової профілактики. Загальний стан проведення виховної роботи під час аналізу останніх 5 років було визнано задовільним.

Маючи значні успіхи в проведенні виховних заходів, учасники освітнього процесу все одно прагнуть до визначення нових стратегічних пріоритетів. На основі аналізу, проведеного на адміністративних нарадах, окреслено необхідність оптимізації роботи в напрямках, що будуть інтегровані в плани на наступні навчальні роки: посилення роботи з питань гендерного та сімейного виховання (необхідність більш глибокого осмислення ролі майбутнього педагога у формуванні здорових сімейних стосунків та забезпечення гендерної рівності в освітньому процесі); розвиток етичних навичок (акцентування на формуванні високої професійної та загальнолюдської етики здобувачів освіти, що є критично важливим для майбутньої професії).

Отже, стратегічна перспектива виховної роботи в коледжі полягає в подальшому розвитку цілісної, кризостійкої та студентоцентрованої системи, яка не лише формує висококваліфікованого фахівця, а й виховує відповідального творця власного життя та активного учасника розбудови демократичної, незалежної та успішної Української Держави.

Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19

2. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : Наказ Міністерства освіти і науки України від 06 червня 2022 року № 527. URL : https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ

Галина Магдій,
викладач-методист Педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії, м. Запоріжжя

Анотація. Стаття висвітлює досвід ефективної організації виховного процесу, спрямованого на розвиток патріотичних якостей майбутніх педагогів; містить теоретичні засади, конкретні форми та методи роботи, а також практичні поради щодо реалізації національно-патріотичного виховання в освітньому середовищі.

Abstract. The article presents the experience of the effective organization of the educational process aimed at developing future educators' patriotic attitudes. It outlines theoretical foundations, specific forms and methods of work, and offers practical recommendations for implementing national-patriotic education within the educational environment.

Національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів виховної роботи у фахових педагогічних коледжах. Майбутні вчителі мають бути не лише висококваліфікованими фахівцями у своїй галузі, а й свідомими громадянами, патріотами своєї держави, носіями національних і загальнолюдських цінностей.

У контексті викликів сучасності, зокрема збройної агресії росії проти України, національно-патріотичне виховання набуває особливої ваги та актуальності. Воно покликане формувати у молоді активну життєву позицію, почуття гордості за свою Батьківщину, готовність захистити її суверенітет і територіальну цілісність.

Нормативно-правові документи, такі як: Стратегія національно-патріотичного виховання (2019), Концепція національно-патріотичного виховання (2022) та Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (2022), формують комплексну основу для здійснення національно-патріотичного виховання в Україні [2, 3, 8].

Для фахових педагогічних коледжів національно-патріотичне виховання, відповідно до зазначеної нормативно-правової бази, з огляду на специфіку підготовки майбутніх педагогів, складається з таких аспектів:

- ♦ засвоєння теоретичних засад національно-патріотичного виховання, опанування практичних методик його реалізації з усіма віковими групами;
- ♦ формування вміння аналізувати інформаційні потоки та протидіяти маніпуляціям і дезінформації у національній історії та сфері культури, застосовувати сучасні методи критичного мислення, медіаграмотності з використанням цифрових технологій та інтерактивних форм роботи;
- ♦ стимулювання студентських проєктів у сфері національно-патріотичного виховання, які формують активну громадянську позицію майбутніх педагогів.

Маркерами сформованості почуття патріотизму є любов до Батьківщини, вірність і служіння їй, турбота про забезпечення територіальної цілісності й суверенітету України, піклування про її неперервний висхідний розвиток на шля-

ху демократичного національного відродження, сприяння гармонізації державних, суспільних, громадських, особистісних інтересів у щоденному житті. У разі загрози національній безпеці патріотизм проявляється в готовності служити Україні, стати на її захист; у визнанні вищості суспільних і державних інтересів над особистими [2, 3].

Таким чином, педагогічні коледжі повинні бути осередками впровадження й інноваційного розвитку підходів до національно-патріотичного виховання, що відповідає сучасним викликам та потребам українського суспільства в умовах війни та післявоєнного відновлення.

Суспільно-історичні дисципліни мають великий потенціал для національно-патріотичного виховання, їх зміст пов'язаний із формуванням історичної пам'яті, громадянської ідентичності та національної свідомості. Національно-патріотичне виховання – це комплексна, системна і цілеспрямована діяльність з формування високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, поваги до відродження українських особистостей, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку, яка передбачає такі структурні компоненти:

- когнітивний (знання історії, культури, традицій);
- емоційно-ціннісний (почуття патріотизму, національної гідності);
- діяльний (активна участь у громадському житті);
- особистісний (розвиток національної самосвідомості) [4].

Під час занять історії важливо донести до студентів ідею української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства й нації в цілому. Неодноразово Україна здобувала суверенітет і втрачала його через внутрішні незгоди під час зовнішньої агресії. Національна єдність – обов'язкова умова збереження державності. Вшанування всіх етапів нашого державотворення – від Русі до сьогодення, і всіх, хто доклав зусиль, щоб Україна відбулася як держава, обговорення історичних уроків доленосних подій, що переривали державотворчі процеси, є важливим для розуміння цінності державотворчих процесів та держави як інституції, особливо в сучасних умовах загрози державності.

Знання історії нашого державотворення в усій тяглості є потужною силою проти маніпуляцій історичними фактами в умовах інформаційної війни РФ проти України. Реальна історія спростовує фейки російської пропаганди, буцімто «українці та росіяни – єдиний народ» чи «Україна – штучна нежиттєздатна держава». Тому нинішня війна – це не лише боротьба за майбутнє нашої держави, а й за право на власні історію та ідентичність [1].

Історія української державності нероздільно пов'язана із розвитком війська та військовими традиціями. Захисники нашої державності є нащадками воїнів-русичів, козаків, січових стрільців, воїнів УГА, УНР, Карпатської Січі, УПА. Сучасні Збройні Сили України, стримуючи агресора – російську федерацію, захищаючи суверенітет і незалежність України, доводять, що українці – народ-військо. Доцільним є під час занять перегляд відеосюжетів з обговоренням, написання есе, використання методу проєктів:

- «Військові інновації козацтва та їх вплив на військове мистецтво» – мультимедійна презентація з картами, зображеннями та відтворенням битв;
- «Спадкоємність військових традицій: від Київської Русі до сучасних ЗСУ» – дослідницький проєкт з порівнянням стратегій, озброєння, уніформи та символіки;
- «Карпатська Січ: забутий фронт боротьби за українську державність» – створення документального відеоролика з архівними матеріалами;
- «Військова символіка через віки: еволюція українських військових відзнак» – виставка з візуальними матеріалами.

Приклади тематики есе: «Як військові традиції України вплинули на формування національної ідентичності?», «Порівняння стратегій опору: УПА та сучасні ЗСУ», «Трансформація форми захисника України в суспільній свідомості: від козака до сучасного воїна ЗСУ», «Жінки у військовій історії України: від давнини до сучасності».

Ці та інші теми дають можливості для розкриття такої людської якості, як самопожертва в ім'я нації та держави.

Історія України – це жива хроніка подій, яскравих постатей, які її творили. Через життєвий шлях, державотворчу діяльність і самовіддану боротьбу українських князів, козацької спільноти, визначних гетьманів: Богдана Хмельницького, Івана Мазепи, Пилипа Орлика; через долі видатних представників нашого народу: Тараса Шевченка, Володимира Винниченка, Миколи Міхновського, Михайла Грушевського, Симона Петлюри, Степана Бандери, Левка Лук'яненка, В'ячеслава Чорновола та багатьох інших викладач показує прояви національної гідності українців та їхнє невгасиме прагнення до власної державності.

Для розвитку критичного мислення, емпатії, розуміння ролі особистості в історії необхідно використовувати різноманітні методи: рольові ігри – відтворення історичних дебатів між представниками різних політичних течій (наприклад, дебати між М. Грушевським і В. Винниченком); створення альтернативних сценаріїв історії – дослідження «що було б, якби…» (наприклад, якби І. Мазепа переміг під Полтавою); метод паралельних біографій – порівняння українських діячів з їхніми учасниками в інших країнах; кейс-стаді – детальний аналіз конкретних рішень історичних діячів у критичні моменти (наприклад, підписання Берестейської угоди).

Національно-патріотичні почуття природно формуються через ознайомлення студентів із життєписом славетних українців, що прославляли нашу націю у світовому вимірі, зокрема представників наукової еліти, винахідників, діячів культури, спорту. Доречним є використання інтерактивних методів роботи: турнір «Знавці видатних українців», проєкт «Українські генії» – створення інформаційних матеріалів про маловідомих видатних українців, серії коротких відео про маловідомі факти з життя видатних українців (TikTok/Instagram серіал), проєкт «Український слід у світ» – створення інтерактивної карти місць у світі, пов'язаних з видатними українцями (використання Google Maps для нанесення локацій з описами, фотографіями, відеоматеріалами).

Події Революції Гідності 2013–2014 рр., сучасна російська-українська війна мають потужний вплив на формування патріотичних почуттів молоді. Актуалізувалися такі цінності, як: волелюбність та гідність; право нації на власний вибір, гідне життя, захист власної ідентичності; громадянська активність, волонтерська діяльність; здатність відстоювати національні цінності, захищати українську державність. Саме тому на уроках історії, громадянської освіти, присвячених сьогоденню, необхідно акцентувати увагу на Майдані як формі небаченого дотепер у світовій історії мирного колективного протесту українців у відповідь на порушення базових прав людини і громадянина з боку недемократичного політичного режиму в країні, а російсько-українську війну – як яскравий сплеск патріотичної свідомості й масового героїзму українського народу. «Україна – це супер. Україна – це ексклюзив. По ній пройшли всі катки історії. На ній відпрацьовані всі види випробувань. Вона загартована найвищим гартом. В умовах сучасного світу їй немає ціни», – геніально сказала Ліна Костенко [5].

Доцільно надавати перевагу активним формам роботи у позанавчальній діяльності, що передбачають самостійну або спільну роботу, набуття соціального досвіду, сприяють формуванню національної свідомості, критичного мислення, ініціативності, творчого підходу до справи, відповідальності за свої дії і вчинки, таким як: пошукова та проєктна діяльність, дискусії, круглі столи, музейництво, флешмоби, організація акції, волонтерська робота. Важливо уникати формалізму, одноманітності, насичувати корисними справами [7].

Круглий стіл є ефективною формою проведення заходів, оскільки сприяє активному обміну думками, ідеями, залученню різних сторін до пошуку конструктивних рішень.

До Дня Героїв Небесної Сотні проводяться засідання круглого столу «Історичний хроноскоп» «Лютий – грані незламності» для студентів 1–2 курсів. Особливі гості заходу – бійці військової частини імені Б. Завади, які нині захищають Україну на запорізькому напрямку.

У жвавій дискусії студенти обговорюють події Революції Гідності, сучасної російсько-української війни та їх взаємозв'язок; загрози та можливості перед українською державністю на сучасному етапі; проблематику героїзму та самопожертви. Чому звичайні люди йдуть на самопожертву заради свободи та ідеалів? Цінним для студентів була можливість прямого діалогу з військовослужбовцями. Їх особистий досвід та відповіді на запитання створили потужний емоційний зв'язок з реальністю сьогодення.

Проведені опитування після заходу виявили значний запит студентської аудиторії на подібні інтерактивні формати. Молодь зацікавлена в обговоренні дискусійних питань української історії та сучасності, демонструючи потребу не лише в інформації, але й у просторі для інтелектуальної рефлексії та формування власної громадянської позиції.

Історична пам'ять про російсько-українську війну потребує меморіалізації, музеєфікації, а також документування. Незабаром буде розроблена Концепція меморіалізації. «Меморіалізація для нас – це не просто один з кластерів культури, а частина боротьби в цій війні, частина боротьби за гідність наших людей уже тепер, а не колись, коли до цього дійде час. Це елемент зміцнення стійкості нашої спільноти. До цього треба ставитися відповідно, не за залишковим принципом», – наголосив голова Українського інституту національної пам'яті Антон Дробович [6].

Пошуково-дослідницький проєкт «Герої не вмирають» став важливою ініціативою вшанування захисників нашого краю в російсько-українській війні. Він розгорнувся як системна робота з документування та збереження пам'яті про тих, хто став на захист суверенітету та незалежності нашої держави.

Методологія проєкту включає декілька етапів:

- формування ініціативної пошукової групи зі студентів 1–2 курсів, які виявили особисту зацікавленість у збереженні історичної пам'яті;
- розробка інтерв'ю-опитувальника для структурованого збору інформації;
- проведення інтерв'ю з родинами захисників, збір та опрацювання фотодокументів, відеоматеріалів, вивчення цифрових слідів у соціальних мережах;
- аналітична робота – систематизація зібраних матеріалів та створення мультимедійних презентацій, які розкривають особистість кожного героя.

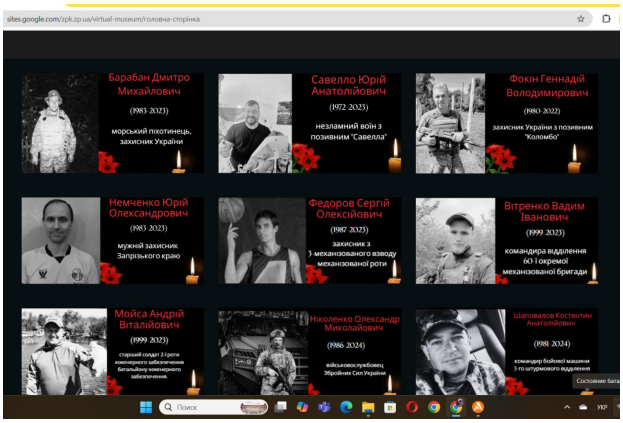
Кульмінацією проєкту стала презентація дослідницьких матеріалів 14 березня – символічно приурочена до Дня українського добровольця. Ця інформація підкреслила зв'язок між добровольчим рухом 2014 року та сучасною боротьбою за територіальну цілісність України.

Завдяки роботі студентів-дослідників кожен герой постав не лише як військовослужбовець, але й як багатогранна особистість з унікальною життєвою історією, мріями, талантами та прагненнями. Проєкт допомагає молоді усвідомити, що за кожним іменем у зведених даних – справжня людина, чиї вчинки формують майбутнє нашої держави.

До сучасних цифрових методів національно-патріотичного виховання можна віднести віртуальний музей пам'яті. Це онлайн-платформа або вебсайт, призначені для збереження, вивчення та вшанування історичних подій, пам'яті жертв чи подвигів, пов'язаних з певними подіями, конфліктами або епохами. Цей тип музею може містити різноманітні матеріали, такі як: фотографії, відеоролики, аудіозаписи, архівні документи, особисті історії та свідчення людей, які пройшли через певні історичні події.

Створення віртуального музею «Герої не вмирають», що містить на сьогодні 28 історій загиблих земляків у російсько-українській війні, є ще одним кроком у збереженні національної пам'яті. Цей об'єкт має перспективу для розширення та може включати додаткові тематичні розділи про людей, які, ризикуючи власним життям, надавали допомогу, рятували життя: історії про волонтерів, розповіді про військових лікарів, парамедиків та евакуаційні бригади, рятувальні служби.

Потужним напрямком для формування національно-патріотичного виховання є краєзнавство. Тронько П.Т. зазначав: «Немає потреби доводити, що високі поняття «Батьківщина», «національна гідність» починаються саме із знання рідного краю, історії села чи міста, вулиці, домівки, де людина народилася і виросла, де пройшло її дитинство» [9]. Метою краєзнавчої роботи він бачить виховання в учнівської та студентської молоді «любові до рідного краю, шанобливого ставлення до його історії, духо-

вної спадщини, бажання пізнавати й вивчати історико-культурні надбання нашого народу, природне довкілля» [9].

У здобувачів освіти популярною формою краєзнавчої роботи є походи та екскурсії, онлайн-екскурсії. Доцільно включити в тематичні плани виховних годин «Тиждень краєзнавства» (28 травня – Всеукраїнський день краєзнавства). Цікаво дослідити зі студентами: архітектурну спадщину міста Запоріжжя (козацька архітектура та фортифікаційні споруди; менонітська архітектурна спадщина Запоріжжя; будівлі доби конструктивізму (Соцмісто, Дніпрогес), промислова архітектура Запоріжжя); вулиці та площі міста (історичні назви вулиць та їх трансформації, декомунізація у міському просторі Запоріжжя), музеї та культурні осередки, етнографічні особливості (мультикультурна спадщина регіону (українці, меноніти, греки, болгари, ногайці; кулінарні традиції регіону), видатні постаті міста.

Висновок. Національно-патріотичне виховання є невід'ємною складовою формуванням гармонійно розвиненої особистості, яка поважає історію, культуру та традиції свого народу, усвідомлює свою причетність до розбудови та зміцнення Української держави.

Ефективна система національно-патріотичного виховання має охоплювати різноманітні напрями та форми роботи в навчальній і позанавчальній діяльності закладів освіти. Серед ключових завдань – формування національної свідомості, патріотичних почуттів, любові до рідної мови, поваги до державних символів, активної громадянської позиції, екологічної свідомості та відповідальності за долю країни.

Систематичний моніторинг та оцінювання рівня патріотичного виховання учнів за допомогою різноманітних методів діагностики дозволяє швидко коригувати форми та методи виховної роботи.

Пріоритетними напрямами у сфері національно-патріотичного виховання є збереження історичної пам'яті, висвітлення справжніх фактів російської агресії, імен героїв, залучення молоді до вивчення та примноження культурної спадщини, виховання поваги до державних символів, формування критичного мислення та стійкості до руйнівного впливу російської пропаганди.

Список використаних джерел

1. Байкєніч Г., Охрімчук О. Інформаційні матеріали до Дня Української Державності 2023. Український Інститут національної пам'яті. URL: https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/zhurnalistam/informaciyni-materialy-do-dnya-ukrayinskoyi-derzhavnosti-2023

2. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», 2022. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text

3. Концепція національно-патріотичного виховання 2022. URL : https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text

4. Киричок В.А. Сучасні форми і методи патріотичного виховання молодших школярів у позаурочний час. Збірник наукових праць. Вип.14. Кн. І. С. 134-144. URL : https://lib.iitta.gov.ua/2515/1/Киричок_2010-Кн 1.pdf

5. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів : методичні рекомендації [для вчителів, методистів, авторів програм і підручників, науковців, викладачів, студентів закладів професійної й вищої освіти, управлінців, політиків]. Київ : Фенікс, 2022. 64 с. URL : https://lib.iitta.gov.ua/732103/1/BNV%20KSV%202022rek.pdf

6. Меморіалізація російсько-української війни : виклики та завдання. Укрінформ. URL : https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3844788-memorializacia-rosijskoukrainskoi-vijni-vikliki-ta-zavdanna.html

7. Потапенко Р., Тарапон О. Методика національно-патріотичного виховання на уроках історії. Ukrainian Litopys. Volume 1. 2023. URL : https://doi.org/10.31470/2786-8583-2023-1-93-98

8. Стратегія національно-патріотичного виховання 2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/286/2019#n15

9. Тронько П.Т. Краєзнавство як складова навчально-виховного процесу. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/32632

ТЕХНОЛОГІЧНЕ ВІДДІЛЕННЯ КОЛЕДЖУ ЯК ПРОСТІР РОЗВИТКУ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ

Олена Стебліченко,
канд. с.-г. наук,
завідувачка відділення
Катерина Мусініна,
завідувачка навчально-методичного кабінету ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж МНАУ»

Анотація. У цій статті розглядаються основні функції, завдання та значення технологічного відділення в системі фахової передвищої освіти, а також його провідна роль у забезпеченні якісної професійної освіти та підготовці конкурентоспроможних фахівців. Зроблено акцент на інтеграції теоретичної підготовки з практичним навчанням, співпраці з роботодавцями та використанні інноваційних методів і технологій, що забезпечують високу ефективність освітнього процесу.

Abstract. This article considers the principal functions, tasks and significance of the technological department in the system of professional pre-higher education, as well as its leading role in ensuring quality professional education and training of competitive specialists. The emphasis is placed on the integration of theoretical training with practical learning, as well as cooperation with employers, and the use of innovative methods and technologies that ensure high effectiveness of the educational process.

У сучасних умовах стрімкого розвитку науково-технічного прогресу та постійних змін на ринку праці особливого значення набуває якісна підготовка фахівців, здатних ефективно працювати в динамічному виробничому середовищі. Технологічні відділення коледжів відіграють ключову роль у реалізації цих завдань, виступаючи осередком формування практичних навичок, професійних компетенцій та інноваційного мислення здобувачів освіти. Саме через діяльність технологічних відділень забезпечується інтеграція теоретичних знань з виробничою практикою, що сприяє підготовці конкурентоспроможних спеціалістів, готових до викликів сучасного ринку праці.

Технологічне відділення у ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж МНАУ» є спільним освітнім простором для спеціальностей галузі знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина: Н1 Агрономія та Н2 Тваринництво. На відділенні навчаються 13 груп, які об'єднують 250 здобувачів освіти, що свідчить про значний обсяг освітнього процесу та важливість цього підрозділу в структурі коледжу. Такий контингент потребує чіткої організації освітнього процесу, впровадження ефективних методів навчання та забезпечення високого рівня професійної підготовки для кожного здобувача освіти. Відділення здійснює діяльність, спрямовану на виконання завдань щодо організації навчального процесу згідно з затвердженими освітньо-професійними програмами, контролю за якістю викладання фахових дисциплін, планування виробничої практики, підтримки взаємодії з роботодавцями, підприємствами, установами, координації роботи циклових комісій агрономічних дисциплін та технологічних дисциплін, здійснення моніторингу якості освіти та рівня фахової підготовки здобувачів освіти, методичної підтримки викладачів і здобувачів.

Статус структурного підрозділу Миколаївського національного аграрного університету відкриває для закладу можливість користуватися матеріально-технічною базою університету в освітньому процесі. У такий спосіб створюються передумови для організації навчально-виробничого середовища, максимально наближеного до реальних виробничих умов. За спеціальністю Н2 Тваринництво забезпечено проведення лабораторних занять та практичного навчання в 17 спеціальних лабораторіях: технологій скотарства та свинарства імені проф. В.С. Топіхи, неорганічної та аналітичної хімії, мікробіології, навчально-науково-виробничій бджолиній пасіці, навчально-науково-виробничій вівцефермі, птахофермі, свинофермі тощо. За спеціальністю Н1 Агрономія – у 8 лабораторіях: навчально-науковій ґрунтово-агрохімічній, сільськогосподарської ентомології та фітопатології, кормовиробництва, фізіології рослин та сільськогосподарської мікробіології тощо. У навчальних лабораторіях активно застосовуються симуляційні технології, а також використовується сучасне унікальне обладнання й спеціалізоване оснащення, що сприяє формуванню практичних компетентностей здобувачів освіти.

Однією з ключових особливостей діяльності технологічного відділення є практична орієнтація освіти. Значна частина навчального часу відводиться на лабораторні, практичні заняття, курсові роботи, навчальну, технологічну, виробничу практики. Базами для проходження практичного навчання є Навчально-науковий практичний центр МНАУ (с. Благодарівка та с. Сеньчине Миколаївської області), навчально-дослідні виробничі ферми та навчальна бджолина пасіка, агрофірми Миколаєва та області, з якими укладено договори про співпрацю.

Технологічне відділення активно впроваджує інноваційні освітні технології, що сприяють розвитку цифрової грамотності здобувачів освіти. Створюються електронні курси, презентації, відеоуроки з фахових дисциплін, використовується навчальне програмне забезпечення для моделювання технологічних процесів, віртуальна лабораторія labster.com для симуляцій практичних процесів з освітніх компонентів. Цифровізація освіти дозволяє адаптувати навчання до сучасних вимог, розширити доступ до навчальних матеріалів та забезпечити індивідуалізацію освітньої траєкторії.

У центрі уваги діяльності технологічного відділення – формування ключових спеціальних компетентностей здобувачів освіти, що є запорукою їхньої професійної успішності та конкурентоспроможності на сучасному ринку праці. Так, майбутні агрономи здобувають компетент-

ності у плануванні та проведенні агротехнічних заходів, використанні сучасних засобів захисту рослин та управлінні рослинницьким виробництвом, а технологи набувають навичок розробки та оптимізації технологічних процесів виробництва продукції тваринництва, контролю якості та впровадження інноваційних технологій у харчову промисловість. Особливий акцент робиться на поєднанні ґрунтовних теоретичних знань із практичними вміннями. Основними шляхами досягнення цього є якісне викладання фахових дисциплін, курсові роботи з елементами наукових досліджень, залучення до гуртків «Ентомолог», «Агроном», «Годівля тварин і технологія кормів», участь здобувачів у конкурсах, виставках, олімпіадах фахового спрямування, організація тренінгів, майстер-класів від стейкхолдерів, практикоорієнтована форма проведення заліків та іспитів. Завдяки цьому формуються не лише знання й уміння, а й відповідальність, здатність працювати в команді, критичне мислення, готовність до змін. Відділення забезпечує підготовку фахівців, здатних адаптуватися до викликів сучасного виробництва, упроваджувати інноваційні технології та працювати в команді, що сприяє їхній всебічній професійній і особистісній реалізації.

На відділенні налагоджена робота як із внутрішніми, так і зовнішніми стейкхолдерами коледжу. Формами співпраці є гостьові практикуми, виїзні лекції, майстер-класи, розв'язування освітніх кейсів. Базами для проведення виїзних гостьових лекцій та практикумів стали Миколаївська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби, Науково-дослідний центр "Афіна Паллада", Південний племконецентр ДП «Конярство України», ТОВ «ТЕХНОТОРГ», ТОВ «Миколаївмед», компанія «Tybjerggaard/ Fuglsang» Королівства Данія.

Здобувачі освіти спеціальності Н1 Агрономія та Н2 Тваринництво проходять навчання у Центрі з підготовки робітничих професій Миколаївського національного аграрного університету та мають можливість отримати свідоцтва робітничої кваліфікації 6111 «Плодоовочівник», 8229 «Лаборант хіміко-бактеріологічного аналізу». Здобувачі освіти технологічного відділення є учасниками форумів-ярмарків крафтового виробництва в Миколаївському національному аграрному університеті та Міжнародного дня поля у межах форуму "Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри".

Технологічне відділення приділяє увагу не лише навчанню, а й формуванню особистісних якостей здобувачів освіти. Виховна робота включає патріотичне, морально-етичне, екологічне виховання, залучення до волонтерської діяльності, громадських ініціатив; профілактику негативних явищ у молодіжному середовищі; сприяння творчому та культурному розвитку здобувачів; організацію дозвілля, спортивних секцій, гуртків. Злагоджена діяльність кураторів академічних груп, психологічної служби та адміністрації відділення дозволяє створити сприятливе освітнє середовище, в якому студент розвивається не лише як фахівець, а й як особистість.

Отже, технологічне відділення відіграє ключову роль у забезпеченні якісної фахової передвищої освіти. Його діяльність охоплює всі аспекти – від організації навчального процесу до виховання особистості й професійної реалізації випускників. Сучасні виклики – цифровізація, оновлення виробничих технологій, зміна ринку праці – ставлять перед відділенням нові завдання. І лише завдяки гнучкості, відкритості до змін, інноваційності та співпраці з бізнесом і громадою, технологічне відділення може ефективно реалізовувати свою місію – готувати фахівців нового покоління.

Список використаних джерел

1. Верховна Рада України. Закон України «Про фахову передвищу освіту». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text

2. Положення про відділення у Відокремленому структурному підрозділі «Технолого-економічний фаховий коледж Миколаївського національного аграрного університету». Миколаїв, 2023. 14 с. URL : https://drive.google.com/drive/folders/1l5mWtwtoIzFCh9ZQUNBjfYCeXdhVnhGC

ЛОГОТЕРАПІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ: СЕНС ЯК ОСНОВА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Ольга Павлова,
практичний психолог,
завідувачка ППЛ НПІТРО МНАУ
ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Миколаївського НАУ»

Анотація. Стаття досліджує потенціал логотерапії як інструменту формування мотивації до навчання, акцентуючи увагу на концепції сенсу як ключового елемента освітнього процесу. Розглядаються основи логотерапії В. Франкла, зокрема ідеї про значення сенсу для розвитку особистості. У роботі аналізується, як логотерапевтичні методи сприяють підвищенню внутрішньої мотивації студентів, їхньої активності та відповідальності за власне навчання. На основі теоретичного аналізу та практичних кейсів демонструється, як сенсоцентричний підхід може бути інтегрований у педагогічну практику для створення мотиваційного освітнього середовища.

Abstract. The article explores the potential of logotherapy as a tool for fostering motivation for learning, emphasizing the concept of meaning as a key element of the educational process. The fundamentals of V. Frankl's logotherapy are considered, particularly the ideas regarding the significance of meaning for personal development. The paper analyzes how logotherapeutic methods contribute to enhancing students' intrinsic motivation, their activity, and responsibility for their own learning. Based on theoretical analysis and practical case studies, it demonstrates how a meaning-centered approach can be integrated into pedagogical practice to create a motivational educational environment.

Сучасна освіта стикається з викликами, пов'язаними з низькою мотивацією студентів до навчання. У багатьох випадках традиційні методи стимулювання, такі, як зовнішні винагороди чи оцінки, виявляються недостатньо ефективними для формування стійкої внутрішньої мотивації. У цьому контексті логотерапія, розроблена австрійським психологом Віктором Франклом, пропонує унікальний підхід, який акцентує увагу на пошуку сенсу як ключового фактора розвитку особистості та мотивації. Логотерапевтичні методи можуть бути застосовані в освітньому процесі для підвищення мотивації студентів, їхньої активності та відповідальності за власне навчання.

Теоретичні основи логотерапії

Логотерапія, або "терапія сенсом", була заснована Віктором Франклом у середині XX століття. Її центральною ідеєю є те, що основною рушійною силою людського життя є прагнення знайти сенс. Франкл стверджував, що сенс не є чимось абстрактним, а виявляється в конкретних життєвих ситуаціях через творчість, переживання або ставлення до страждань. У контексті освіти це означає, що студенти, які усвідомлюють сенс свого навчання, мають більшу мотивацію до активної участі в освітньому процесі.

Логотерапія спирається на три основні принципи:

1. Свобода волі: людина має здатність самостійно обирати як реагувати на життєві обставини.

2. Воля до сенсу: прагнення знайти сенс є основною мотивацією людини.

3. Сенс життя: сенс є унікальним для кожної людини і може бути знайдений у будь-яких умовах.

Ці принципи дозволяють розглядати логотерапію не лише як психотерапевтичний метод, а й як інструмент для педагогічної практики, спрямований на розвиток внутрішньої мотивації.

Логотерапія в освіті: формування мотивації

Значення сенсу в навчанні

У навчальному процесі сенс відіграє роль каталізатора, який допомагає студентам бачити зв'язок між їхньою діяльністю та особистими цілями. Наприклад, студент, який розуміє, як отримані знання можуть бути застосовані в його майбутній професії чи сприяти особистісному розвитку, більш схильний докладати зусиль до навчання. Логотерапія пропонує методи, які допомагають студентам усвідомити цей зв'язок через рефлексію, діалог і постановку особистих цілей.

Логотерапевтичні методи в освіті

Логотерапевтичні техніки, такі як "дерефлексія" (зміщення уваги з проблеми на позитивні аспекти) та "парадоксальна інтенція" (усвідомлення і прийняття власних страхів), можуть бути адаптовані до освітнього контексту. Наприклад:

• **Діалогічний підхід:** викладач може проводити бесіди зі студентами, спрямовані на виявлення їхніх особистих цінностей і цілей. Такі діалоги допомагають студентам знайти сенс у навчанні, наприклад, через розуміння, як певний предмет може сприяти їхньому розвитку.

• **Рефлексія над сенсом:** завдання, які спонукають студентів задуматися над значенням їхньої навчальної діяльності (наприклад, есе на тему "Чому я хочу вивчати цю дисципліну?"), сприяють формуванню внутрішньої мотивації.

• **Парадоксальна інтенція:** студенти, які відчувають страх невдачі, можуть бути залучені до вправ, що допомагають прийняти можливість помилок як частину навчального процесу, знижуючи тривожність і підвищуючи впевненість.

Практичні кейси

1. **Кейс 1:** використання логотерапії в університетському курсі.

У групі студентів першого курсу викладач застосував логотерапевтичний підхід, організувавши серію семінарів, спрямованих на пошук сенсу навчання. Студенти брали участь у групових дискусіях, де обговорювали, як їхні академічні цілі пов'язані з особистими цінностями. За результатами семестру, студенти цієї групи продемонстрували вищий рівень залученості та кращі академічні показники порівняно з контрольною групою.

2. **Кейс 2:** робота з демотивованими здобувачами освіти.

У старшокурсників викладач використав логотерапевтичні методи для роботи зі здобувачами освіти, які втратили інтерес до навчання. Через індивідуальні бесіди та вправи на рефлексію здобувачі освіти визначали, які аспекти навчання викликають у них інтерес, і як вони можуть пов'язати ці аспекти зі своїм майбутнім. У результаті 70% студентів повідомили про підвищення мотивації та покращення ставлення до навчання.

Інтеграція логотерапії в педагогічну практику

Для ефективного використання логотерапії в освіті необхідно створити мотиваційне середовище, яке сприяє розвитку сенсоцентричного підходу. Це включає:

• **Навчання викладачів:** ознайомлення педагогів з основами логотерапії та застосовуванням її методів на практиці.

• **Індивідуалізація навчання:** створення умов, за яких студенти можуть визначати власні цілі та бачити їх зв'язок із навчальним матеріалом.

• **Створення психологічно безпечного середовища:** підтримка відкритості, де студенти можуть ділитися своїми думками та почуттями без страху осуду.

Висновки. Логотерапія пропонує потужний інструмент для формування мотивації до навчання через акцент на пошуку сенсу. Її методи дозволяють студентам усвідомити значення їхньої навчальної діяльності, що сприяє підвищенню внутрішньої мотивації, активності та відповідальності. Практичні кейси демонструють, що інтеграція логотерапевтичних підходів в освіту може значно покращити якість навчального процесу та сприяти особистісному зростанню студентів. Подальші дослідження в цій галузі можуть допомогти розробити детальніші рекомендації для впровадження логотерапії в освітні програми.

Список використаних джерел
https://surl.lu/srqmul

ІНТЕГРАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ «ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ» (FLIPPED LEARNING) У ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Наталя Сушко,
викладач
ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Миколаївського НАУ»

Анотація. У статті розглядається використання технології «перевернутого навчання» (flippedlearning) у ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Миколаївського НАУ» під час вивчення іноземної мови. Проаналізовано теоретичні засади flippedlearning, а також методику інтеграції цієї технології, яка підтверджує позитивні зміни у когнітивних та мовленнєвих компетентностях здобувачів освіти. Розглянуто сутність і особливості застосування flippedlearning під час викладання іноземної мови у ВСП ТЕФК МНАУ, проаналізовано переваги та недоліки, а також окреслено алгоритм та практичні рекомендації впровадження технології. Стаття рекомендована викладачам іноземних мов, методистам, педагогам ЗФПО.

Abstract. The article examines the use of the "flipped learning" technology in Detached Structural Unit “Technological and Economic Applied College of Mykolaiv National Agrarian University”for foreign language teaching. The theoretical foundations of flipped learning and the methodology for integrating this technology, which confirms positive changes in the cognitive and linguistic competencies of learners, are analyzed. The essence and features of applying flipped learning in teaching foreign languages in Technological and Economic Applied College of Mykolaiv National Agrarian University are discussed, the advantages and disadvantages of the technology are analyzed, and the algorithm and practical recommendations for its implementing are outlined. The article is recommended for foreign language teachers, methodologists, and educators in vocational pre-higher education institutions.

У сучасному освітньому середовищі закладів фахової передвищої освіти значно зросли вимоги до якості підготовки фахівців. Окрім професійних навичок, важлива здатність працювати з іноземною мовою: читати науково-технічну літературу, спілкуватися в професійному середовищі, використовувати іноземну мову як засіб міжнародної співпраці. Одним із ефективних підходів до підвищення результативності іншомовної освіти є технологія flipped learning (перевернутого навчання), яка змінює традиційну структуру навчального заняття і спрямовує увагу на самостійне опанування матеріалу поза аудиторією, а в аудиторії – на активне використання набутих знань.

Мета статті – розглянути сутність і особливості застосування технології flipped learning під час викладання іноземної мови у ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Миколаївського НАУ», проаналізувати переваги та недоліки, окреслити алгоритм впровадження та дати практичні рекомендації.

Технологія “перевернутого навчання” виникла як педагогічний підхід, в основі якого – переворот звичного розподілу навчального часу: матеріал, який зазвичай подається викладачем під час заняття (лекції, пояснення нового матеріалу), здобувачі освіти вивчають самостійно

до аудиторного заняття, а час в аудиторії присвячується обговоренню, практичним вправам та активній взаємодії. Це дозволяє викладачеві відійти від ролі основного джерела знань до ролі фасилітатора, спрямовуючи здобувачів освіти у процесі навчання.

За визначенням організації Flipped Learning Network, у цьому підході аудиторний простір стає динамічним інтерактивним середовищем, де відбувається творче застосування знань, аналіз, обговорення, а підготовка до заняття відбувається поза аудиторією ([novaosvita.com][1]).

Основними компонентами моделі «перевернутого навчання» є:

1. Позааудиторна підготовка – відеолекції, аудіозаписи, тексти, інші цифрові ресурси, які студенти опрацьовують до заняття.

2. Аудиторна діяльність – обговорення, вирішення проблем, групова робота, рольові вправи, комунікативні завдання, проєкти тощо.

3. Оцінювання та зворотний зв'язок – контроль знань і розуміння поза аудиторією, коригування викладачем та адаптація занять в аудиторії.

Серед основних принципів технології «перевернутого навчання» слід зазначити студентоцентризм (активна участь та проактивність здобувачів освіти), поєднання індивідуального і групового навчання, гнучкість темпу й стилю, максимальне використання цифрових технологій.

Проте для ефективного впровадження цієї технології у закладах фахової передвищої освіти слід враховувати такі виклики:

- ♦ обмежений час аудиторних годин, що часто ускладнює покриття великого обсягу граматики, лексики і професійно орієнтованих текстів;
- ♦ різний попередній рівень знань, мотивація та досвід роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) у здобувачів освіти;
- ♦ необхідність більшої практичної спрямованості підготовки: навички спілкування, розуміння професійної документації, спеціальних термінів.

Не зважаючи на виклики, технологія flipped learning може бути надзвичайно корисною в цьому контексті, оскільки вона дозволяє:

- ефективніше використовувати аудиторний час для практики мови, усного мовлення та проєктної роботи;
- підвищити мотивацію та відповідальність здобувачів освіти за власне навчання;
- індивідуалізувати підхід, адже здобувачі освіти можуть вивчати матеріал у зручному для них темпі.

У наукових роботах відзначається, що у ЗВО й ЗФПО технологія впроваджується з позитивним ефектом: покращення розуміння матеріалу, активізації мовленнєвої практики та підвищення успішності здобувачів освіти ([dspace.pdau.edu.ua][2]).

Однак, як і будь-яка педтехнологія, технологія «перевернутого навчання» має свої переваги та недоліки. Серед переваг слід зазначити такі:

- ➢ покращення підготовки до занять: здобувачі освіти приходять на навчальне заняття вже ознайомленими з теорією, що дозволяє одразу перейти до практичних вправ;
- ➢ активізація навчального процесу: під час занять більше часу приділяється спілкуванню, обговоренням, роботі в парах та групах;
- ➢ розвиток самостійності й саморегуляції: здобувачі освіти вчаться планувати, організовувати свою працю, відповідати за засвоєння знань;
- ➢ гнучкість темпу навчання: кожен може опрацьовувати матеріал у своєму темпі, повертатись до складного, переглядати;
- ➢ оптимальне використання цифрових ресурсів: відео, інтерактивні вправи, онлайн-ресурси сприяють кращому сприйняттю, візуалізації та слуховому сприйняттю мови.

Серед обмежень та труднощів впровадження технології слід зазначити наступне:

- недостатній доступ до технологій та інтернету: не всі здобувачі освіти чи заклади освіти мають стабільний доступ до комп'ютерів та швидкого інтернету;
- різний рівень підготовленості здобувачів освіти до самостійної роботи: деякі потребують більшої підтримки, контролю та навичок самоорганізації;
- велика завантаженість викладача: підготовка відеоматеріалів, оновлення ресурсів, планування активних задач потребує більше часу й зусиль;
- супротив змінам: як зі сторони здобувачів освіти (звичка до пасивного сприйняття), так і викладачів, які звикли до традиційних лекцій;
- необхідність методичного забезпечення: потрібні матеріали, інструкції, рекомендації, підготовлені фахівцями, а також підвищення кваліфікації викладачів.

У процесі реалізації технології «flipped learning» у ВСП ТЕФК МНАУ ми використовуємо поєднання онлайн- і офлайн-форм навчання, що дозволяє ефективно організувати самостійну та аудиторну роботу здобувачів освіти. Всі навчальні матеріали та завдання розміщу-

ються у навчальному середовищі Moodle МНАУ. Для освітнього компонента «Іноземна мова» навчальний матеріал організовано за такими секціями: «Нормативні документи дисципліни», «Підручники та навчальні матеріали», «Підготовка до НМТ/ЗНО» та секції за навчальними модулями (Family Relationships, Meeting and Introducing, Learning Foreign Languages, Personality: Character & Appearance, etc). Кожний навчальний модуль поєднує в собі вивчення лексичної та граматичної теми. Матеріали в секції-модулі в освітньому середовищі Moodle МНАУ мають логічну послідовність розташування:

лексичний матеріал (Active Vocabulary, Listening), лексичні вправи (Active Lexis Tasks, Listening, Reading, Writing), тексти на активізацію нової лексики (Reading Comprehension, Speaking), граматичний матеріал (Grammar, Writing), граматичні вправи (Writing, Reading), вправи та завдання на розвиток діалогічного та монологічного мовлення (Speaking), ігри, творчі завдання, проєкти, завдання підвищеної складності (Creative Thinking).

Для презентації лексичного матеріалу ми використовуємо навчальні відео з YouTube, TED-Ed, BBC Learning English. Особливу увагу заслуговують відео на TED-Ed та BBC Learning English, оскільки більшість з них має субтитри і транскрипти, які ми використовуємо для створення лексичних вправ та вправ на аудіювання. До відео додаються завдання та терміни виконання і здачі завдання на перевірку. Зазвичай завдання можуть бути такими:

- переглянути відео та скласти таблицю з новою лексикою за лексичною темою;
- переглянути відео та заповнити пропуски у таблиці;
- MatchingVocabulary – ми надаємо нові лексичні одиниці з відео, а здобувачі освіти мають співвіднести їх з визначеннями/ зображеннями / прикладами;
- «Лексичне полювання» – переглянути відео, знайти та виписати … кількість нових слів, або слова, що позначають почуття/ емоції / рухи тощо, або прикметники/ фразові дієслова /ідіоми.

Результати самостійної роботи зі складення активного словника з лексичної теми розглядаємо спільно в аудиторії на практичному занятті. Здобувачі освіти можуть підготувати свої роботи у формі презентацій з її подальшим захистом.

Для перевірки розуміння переглянутого відео та закріплення нової лексики в контексті використовуємо такі завдання, як, наприклад:

- надаємо короткий уривок із транскрипту відео з пропущеними словами, здобувачі переглядають відео повторно та заповнюють пропуски у транскрипті;
- скласти речення або історію з новою лексикою;
- скласти мінідіалог, що включає 3–5 нових слів з відео;
- написати відгук/ думку (Opinion Paragraph) на основі теми відео.

Для активації нової лексики використовуються інтерактивні вправи на платформах Learning Apps, Quizlet, Wordwall або Kahoot, які дозволяють закріпити матеріал у зручний для здобувачів освіти час та надають викладачеві зворотний зв'язок щодо засвоєння нової лексики здобувачами освіти. Популярними серед здобувачів освіти є створені онлайн-ігри або тести на повторення нової лексики на Quizlet та Kahoot.

Цікавою ідеєю роботи в авдиторії є використання freeze frame, коли ми раптово зупиняємо відео, а здобувачі мають описати те, що вони бачать і передбачити, що буде далі. Іншою цікавою ідеєю, яку ми часто використовуємо, є Video Jigsaw – розділяємо здобувачів освіти на групи, кожна група дивиться різні частини відео і потім ділиться змістом.

Робота з текстами є дуже ефективною для засвоєння нової лексики, особливо коли мова йде про розвиток навичок читання (reading comprehension), критичного мислення і застосування лексики в контексті. Для цього ми використовуємо автентичні тексти з підручників Roadmap, Speak Out, Total English, Penguin Readers, Oxford Bookworms та такі ресурси, як, наприклад: News in Levels (на цьому ресурсі є адаптовані новини на трьох рівнях, які можна використовувати для побудови активного словника, також вони містять відео з текстом та аудіо), Breaking News English (різноманітні лексичні теми від рівня A2 до C1, з вправами та аудіо), BBC Learning English – Features or News Reports (цей ресурс є цінним для автентичної лексики, на ньому також є статті з транскриптами та інтерактивними вправами до них), Read Works або Common Lit (містять навчальні тексти, пошук можна робити за темою, рівнем та жанром, до текстів є завдання на розуміння та аналіз прочитаного). Для післятекстової лексичної роботи на навчальному занятті ми використовуємо такі інтерактивні завдання:

- Matching Tasks (співвіднести слова за дефініціями/ синонімами/антонімами; з'єднати

початок речення з тексту з його логічним завершенням);

- Gap Filling (заповнити пропуски у реченні словами з тексту, часто при цьому ми використовуємо Wordwall, Liveworksheet або GoogleForms;
- Multiple Choice / True-False / Yes-No-Not Given (питання до змісту тексту з варіантами відповідей, що включають лексику, яку ми презентували;
- Vocabulary Bingo (учасникам гри надається картка з лексичними одиницями, які вони мають викреслити, коли зустрінуть їх у тексті);
- Word Hunt (знайти в тексті: прикметники до певного іменника, або синоніми до___, або фразове дієслово, яке означає ____).
- Ordering Events / Facts (дати фрагменти тексту – здобувачі освіти мають розташувати події / факти у правильному порядку.

Роботу з граматичним матеріалом теж можна зробити динамічною, ефективною та цікавою завдяки інтерактивним завданням. Якісний граматичний матеріал з поясненнями англійською мовою, прикладами та вправами можна знайти на таких онлайн-платформах: Perfect English Grammar, British Council Learn English, Cambridge English, Grammar Bytes та BBC Learning English.

Вивчення граматичного матеріалу умовно можна поділити на такі етапи: ознайомлення з теоретичним матеріалом – практика – інтеграція в мовлення або письмо. Для презентації граматичного матеріалу можна також використовувати навчальні відео з YouTube, або BBC Learning English, або також Grammar puzzles, де, наприклад, студенти мають знайти та виправити помилки в реченнях. Для практики граматичного матеріалу ми використовуємо інтерактивні вправи на Wordwall, Quizizz, Kahoot, Learning Apps або Google Slides чи Jamboard, де студенти перетягують частини речень до правильного порядку, заповнюють "grammar maps" або таблиці (наприклад, форми дієслів).

Гра “Correct the mistake” є особливо популярною серед здобувачів освіти: ми даємо речення з помилками, а студенти мають знайти, виправити та пояснити їх. Варіантом цієї гри є “Error Spotting in Dialogues”: діалоги з граматичними помилками. Завдання: знайти їх і виправити.

Завдання “Finish the Sentence”, де студенти дописують речення, використовуючи цільову структуру, як, наприклад “If I had a million dollars, …”.

Для інтеграції граматичного матеріалу в мовлення/письмо доцільно використовувати рольові ігри або завдання на розвиток мовлення. Наприклад: використовуйте цільову структуру у реальних ситуаціях: (наприклад, “Used to” для опису дитинства; “Conditionals” для обговорення мрій / ризиків).

Метод Storytelling: напишіть історію в минулому/майбутньому/ умовному способі.

Завдання для розвитку мовлення з опорою на зображення (Picture-based speaking tasks): студенти бачать картинку і мають описати її з використанням певної граматики (наприклад, “There is / are”, “Present Continuous”, “Used to”).

Приклади тем і завдань

Граматична тема	Приклад інтерактивного завдання
Present Simple / Continuous	"True or False?" – студент описує зображення (Is he swimming?), інші вгадують.
Past Simple vs Present Perfect	Таймлайн подій + обговорення “Have you ever…?”
First / SecondConditional	Картки ситуацій: “What would you do if…?”
ModalVerbs	Створення порад у парах (“You should / shouldn’t…”)
PassiveVoice	Перетвори речення в пасив – опиши процес (наприклад, як готують піцу)

Для створення інтерактивних завдань з граматики ми використовуємо такі онлайн-інструменти: Wordwall (ігри, перетягування), Live worksheets (інтерактивні PDF), Kahoot / Quizizz / Blooket (тести), Genially (інтерактивні презентації / квести), Padlet / Jamboard / GoogleSlides (спільна робота над вправами), Canva for Education (яскраві шаблони для граматичних

вправ).

Завершальний етап навчального модуля зазвичай ми відводимо на виконання проєктів, творчих завдань або завдань підвищеної складності. У таблиці наведемо деякі ідеї творчих та проєктних завдань, які можна адаптувати до конкретної теми, рівня володіння іноземною мовою здобувачами освіти та нашої навчальної цілі:

Тип завдання	Опис / як реалізувати
Створення мініжурналу або блогу	Студенти створюють електронний журнал / блог на тему (наприклад, «My City», «Travel Dreams», «Environmental Issues»). Включають статті, відео, фото, інтерв'ю, словник нового лексичного матеріалу.
Проєкт відео / подкаст / інтерв'ю	Пара або група записує коротке інтерв'ю, діалог, новини або сюжет і публікує / демонструє іншим.
Комікс / графічна історія	Створити комікс із діалогами, використовуючи нову лексику / граматику (на онлайн-ресурсі Busy Teacher є шаблони подібних проєктів) (busyteacher.org)
Проєкт-дослідження + презентація	Наприклад, "How technology affects our lives" – студенти збирають інформацію, пишуть статтю, створюють презентацію, відео або інфографіку.
Мінівистава або рольова гра	Студенти створюють коротку сценку (скрипт + репетиція) з використанням нових граматичних конструкцій або лексики.
"World's Fair / Expo" групи	Кожна група готує "експонат" (плакат, модель, відео) з певної країни / теми. Потім інші «відвідують» і задають питання англійською.
Креативне письмо + ілюстрації	Написати оповідання або історію з використанням нових слів + проілюструвати (малюнки, цифрові ілюстрації).
Геймифікація / настільна гра	Студенти розробляють настільну / цифрову гру (картки з питаннями, поле, кидок кубика) з граматичними / лексичними викликами.

Під час оцінювання таких завдань ми завжди наперед надаємо здобувачам освіти «критерії успіху», а саме: мовна точність, креативність, використання нової лексики / граматики, вміння презентувати свою ідею.

Зазвичай проєкти, які охоплюють усі мовленнєві навички, є складнішими та глибшими, тому їх варто виконувати поетапно, а не весь проєкт одразу, доцільними також є дрібні дедлайни: план → чернетка → доопрацювання → презентація.

Для творчих завдань надважливим є варіативність і вибір теми – у студентів має бути можливість обрати аспект або тему, яка їм цікава, в межах заданої теми.

Для зворотного зв'язку ефективним є взаємне оцінювання (Peer review) / – студенти дають один одному коментарі / оцінюють роботи / роблять обмін, а для рефлексії можна попросити студентів написати, що їм сподобалося / що було складним / що вони змогли покращити.

Висновки. Технологія flipped learning має потужний потенціал для підвищення якості викладання іноземної мови у закладах фахової передвищої освіти. Вона сприяє ефективнішому використанню аудиторного часу, розвитку активності, самостійності та комунікативних навичок студентів. Проте успіх її застосування залежить від низки умов: наявності відповідних матеріалів і технологій, підготовленості студентів і викладачів, методичної підтримки, а також від адаптації моделі до конкретного контексту закладу й групи.

Список використаних джерел
https://surl.li/btgnon

ТЕАТРАЛЬНЕ ВОЛОНТЕРСТВО – ІНВЕСТИЦІЯ У ДУХОВНЕ БАГАТСТВО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Людмила Сідлецька,
заступник директора
з виховної роботи
ВСП «Технолого-економічний
фаховий коледж Миколаївського НАУ»

Анотація. **Стаття присвячена культурному та театральному волонтерству як формам активної участі здобувачів фахової передвищої освіти коледжу у житті громади. Зосереджено увагу на питанні, як участь у театральних постановках, культурних заходах та волонтерських проєктах розвиває творчі здібності, організаційні та комунікативні навички молоді. Така діяльність формує відповідальність, патріотизм та соціальну активність, водночас сприяючи популяризації мистецтва і культури серед широкого кола громадян.**

Abstract. **The article is devoted to cultural and theatrical volunteering as forms of active participation of college students in community life.It examines how participation in theatrical productions, cultural events and volunteer projects develops creative abilities, organizational and communication skills of young people. Such activities form responsibility, patriotism and social activism, while contributing to the popularization of art and culture among a wide range of citizens.**

Культурне волонтерство – це місце
між минулим і майбутнім,
адже воно допомагає зберегти
спадщину та водночас
творити нові сенси для суспільства.

У сучасному світі волонтерство набуває дедалі більшої ваги як важливий чинник громадянської активності та суспільної єдності. Поряд із соціальним і гуманітарним напрямами більшої популярності набуває культурне волонтерство, яке охоплює широкий спектр діяльності.

Культурне волонтерство в студентському колективі – це добровільна діяльність, спрямована на підтримку, розвиток і популяризацію культури і мистецтва в освітньому закладі та громаді. Значення культурного волонтерства полягає у:

- розвитку організаційних та комунікативних навичок;
- підтримці творчого середовища та студентської ініціативи;
- створенні позитивного іміджу коледжу.

Прикладом діяльності є участь здобувачів коледжу в народному студентському театрі «М.А.С.К.А» – унікальній платформі для розвитку творчих здібностей, громадської активності та соціальної взаємодії. Він поєднує мистецтво з навчальним процесом, дозволяючи студентам реалізувати свій потенціал у сфері драматургії, акторської майстерності, режисури та сценографії. Народний студентський колектив «М.А.С.К.А» слугує майданчиком для експериментів, дозволяючи втілювати нестандартні рішення, формує культурне середовище освітнього закладу, зміцнює командний дух серед здобувачів освіти.

Молодіжні вистави – це завжди особливий емоційний стан, досвід як для глядачів, так і для учасників. Глядачі відчувають живі емоції, співпереживають героям, сміються, плачуть або роздумують над важливими соціальними тема-

ми. Кожна постановка стає маленьким «мостом» між актором і аудиторією, де виникає спільне емоційне поле, що залишає тривалий слід у пам'яті. Для студентів-акторів виступ на сцені – це поєднання хвилювання, радості, гордості та творчого натхнення. Кожна прем'єра чи репетиція наповнена адреналіном та захопленням, а успішна реакція глядачів мотивує вдосконалювати майстерність. Емоційний аспект студентського театру – це справжнє середовище психологічної та культурної взаємодії.

З 2007 року й до сьогодні художнім керівником народної театральної студії «М.А.С.К.А» є Т. М. Скубченко – заслужений працівник культури України. За цей час колектив здобув багато шанувальників. У 2010 році за творчі заслуги колективу було присвоєно почесне звання «народний», він неодноразово брав участь у обласних, всеукраїнських та міжнародних фестивалях та конкурсах, є лауреатом І ступеня Всеукраїнського фестивалю театрального мистецтва «Від Гіпаніса до Борисфена», лауреатом І ступеня обласного конкурсу аматорських театрів «Миколаївська Мельпомена».

Репертуар народного студентського театру «М.А.С.К.А» багатотематичний та різножанровий:

«Між нами війна» – драма про любов, втрати й надію в часи війни.

«Кохання-зітхання» – романтична комедія про студентські почуття.

«Ярмарок» – веселий спектакль із народними піснями, гумором і колоритними персонажами.

«Марко з Котигорошівки» – грайлива студентська інтерпретація народної казки про сміливість, дружбу та хитрість.

Слід зазначити, що студенти-митці дарують глядачеві ці вистави безкоштовно, вкладаючи у неї свою працю і талант.

Ідея спектаклю «Між нами війна» – не лише про війну як трагедію, а й про людину у війні, про потребу єднатися заради життя і майбутнього. Роль студентського театру під час воєнного стану можна розглядати в кількох важливих аспектах. Вистави допомагають студентам, цивільному населенню пережити страх і тривогу. Через театральні образи студенти-актори можуть висловити емоції, які важко передати словами, тим самим зменшуючи внутрішнє напруження. Через історичні та сучасні сюжети глядачі краще усвідомлюють важливість боротьби та солідарність. Театр під час війни зберігає культурну спадщину і продовжує освітню функцію, навіть коли навчальні процеси обмежені. Театральні події збирають людей, створюють відчуття спільності та взаємопідтримки. У складні часи це особливо цінно для молоді та людей, які відчувають ізоляцію.

Основна ідея студентського спектаклю про війну зазвичай полягає в тому, щоб через мистецтво показати ціну війни – біль втрат, зруйновані долі, травми, які лишаються в суспільстві та в кожній людині, зберегти людяність – бо і у найтемніші часи важливо залишатися людьми,

здатними на любов, дружбу, підтримку. Єдність і сила молоді підкреслює те, що студенти, хоч і не завжди на бойовому посту, але тримають культурний фронт, бо їхня зброя – знання, культура, волонтерство. Молодь вшановує героїв, які боронять країну, та тих, кого вже немає поруч. Плекає надію заради утвердження віри у перемогу, відбудову, мирне життя.

Кохання в студентські роки – це серйозність і гра водночас; воно робить людину дорослішою, але зберігає в ній романтику, це поєднання легкості молодості та глибинних почуттів. Уривок з п'єси «Кохання-зітхання» – це легкі сценки-епізоди, студенти переживають свої стосунки на тлі навчання, розлук, пошуків себе. Філософська нота – через кохання показати, що справжня цінність життя – у щирих почуттях. Навіть якщо стосунки короткі, вони залишають слід у серці. Тема кохання для юного артиста і глядача – це контраст наївності і серйозності. Студенти закохуються, миряться і в кожному жесті – перше справжнє відчуття кохання. Іронія в тому, що збоку це виглядає як «дитячі зітхання», але для них це цілий світ.

Студентський спектакль «Ярмарок» показує, що наші традиції живі і навіть у XXI столітті вони мають місце. Ярмарок як символ життя, де кожен герой «продає» щось більше, ніж товар – свої мрії, надії, кохання чи навіть емоції. Ідея в тому, що життя і схоже на ярмарок – треба вміти вибирати справжнє, а не «яскраву обгортку». Комедійна атмосфера на сцені виражена через колоритні персонажі: базарні перекупки, хитрі покупці, веселі музики, парубки й дівчата, які зустрічаються й закохуються на ярмарку. Засобами гумору глядачеві показаний характер українського народу й студентська енергія, бо кожен студент на ярмарку «виставляє» свій талант: хтось жартує, хтось співає, хтось танцює.

На сцені Миколаївського академічного театру ляльок ожила щира й дотепна історія «Марко з Котигорошівки». Основна її ідея – нагадати глядачам, що Українці є нащадками козацького роду, а отже, за нашою державою стоїть сильний дух. Сюжет сповнений сучасними проблемами, життєвою мудрістю про знання, сміливість і Віру, але головна сила українців – це Єдність.

Роль театральної студії в коледжі багатогранна і виходить за межі просто розваг. Основними аспектами її творчої діяльності є:

1. Культурно-освітній розвиток: студія допомагає розвивати естетичний смак, критичне мислення та знання культурної спадщини.

2. Особистісний розвиток: робота на сцені розвиває комунікативні навички, емоційну інтелігентність, вміння працювати в команді.

3. Соціальний аспект: театр формує спільноту однодумців у коледжі.

4. Підтримка морального духу та волонтерства: в умовах особливих подій театральні постановки можуть виконувати роль психологічної підтримки та культурного волонтерства. Вистави для благодійності чи громадських заходів підкреслюють соціальну відповідальність коледжу.

5. Професійна орієнтація та кар'єрний розвиток: студенти, які беруть участь у театральній діяльності, можуть розвивати навички, корисні для кар'єри в маркетингу, PR, культурних проєктах.

Студентський театр – це не лише розвага чи творчий гурток, а потужний виховний, культурний і соціальний інструмент у житті коледжу. Він формує у молоді естетичний смак, розвиває комунікативні та організаторські здібності, допомагає самовиражатись й долати психологічні бар'єри. Театральні постановки об'єднують студентів навколо важливих тем: від кохання й гумору до війни й патріотизму та дозволяють осмислити сучасні виклики через мистецтво.

Таким чином, студентський театр є простором творчості, діалогу поколінь і духовного збагачення, який виховує особистість і підтримує культурне життя освітнього закладу.

Список використаних джерел

1. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19 квітня 2011 р. № 3236-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 42. Ст. 435.

2. Про затвердження Порядку надання волонтерської допомоги за окремими напрямами волонтерської діяльності. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 року № 556/ URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/556-2015-%D0%BF#n9

3. Ульянова В. С. Виховні можливості театрального мистецтва // Innovative Pedagogy. 2019. Вип. 19. Ч. 1. С. 176–179. http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/19/part_1/40.pdf

ОСОБЛИВОСТІ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ГУРТКОВІЙ РОБОТІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Ольга Гук,
викладач КЗ "Одеський обласний базовий медичний фаховий коледж"

Анотація. У статті розкриваються особливості гурткової роботи здобувачів освіти КЗ "Одеський обласний базовий медичний фаховий коледж" в аспекті теоретико-методологічного обґрунтування основних завдань, мети, факторів та форм науково-дослідної діяльності.

Abstract. The article reveals the peculiarities of club work of students at the Odessa Regional Basic Medical College in terms of the theoretical and methodological justification of the main tasks, goals, factors and forms of scientific research activities.

Гурткова робота – це одна з традиційних форм освітньо-виховного процесу, яка дозволяє глибше розкрити інтелектуальний та духовний потенціал молоді, задовольняє психологічну потребу в спілкуванні й зорієнтована на створення такого середовища, в якому здобувачі освіти не лише опановують майбутню професію, але і сфери для розвитку творчої особистості, яка в майбутньому стане гарним, досвідченим спеціалістом, оволодіє знаннями про самоосвіту і саморозвиток. Одним з таких напрямків у реалізації творчого потенціалу здобувачів освіти освітньо-професійних програм «Сестринська справа», «Лікувальна справа», «Стоматологія ортопедична», «Лабораторна діагностика», «Фармація» КЗ "Одеський обласний базовий медичний фаховий коледж" постає мовно-літературний дискурс. Значення мистецтва слова в медицині розуміли ще в середні віки, коли гуманітарна освіта була для лікаря своєрідним допуском до практичної роботи… Мистецтво слова має унікальні цілющі, пізнавальні, виховні можливості. Сфера його вжитку практично безмежна, оскільки воно не пов'язане з жодним конкретним органом чуття, як скажімо, музика чи живопис. Воно здатне викликати і прямі образи, й асоціації, що відновлюють у пам'яті давно пережите… [3, 3].

З психологічної точки зору, гурткова робота розвиває пам'ять, мислення, допитливість; формує навички практичного застосування знань, зв'язано викладати думку; створює основи безперервної освіти, закладає фундамент для майбутньої спеціалізації, враховуючи перспективи розвитку сучасної науки, техніки, економіки. Вищевикладені концепції структурують роботу науково-студентського гуртка "Краса рідного слова", що забезпечує вирішення таких основних завдань:

- через художнє слово навчити здобувачів освіти бачити та цінувати красу світу, життя, мистецтво;
- формувати почуття прекрасного, відчуття насолоди від дивного світу поезії;
- навчити відчувати силу і красу художнього слова;
- виховувати естетично розвиненого читача літератури.

Робота здобувачів освіти спрямована на розвиток системи інтелектуальних творчих якостей особистості:

- інтуїції (пряме бачення суті речей без обґрунтування);
- креативності (творче) мислення (здатність продукувати нові ідеї, гіпотези); дивергентності мислення (здатність запропонувати декілька підходів до розв'язання задач, бачити проблеми, об'єкти в різних ракурсах);

▪ оригінальності мислення (своєрідність якостей розуму, способу розумової діяльності) тощо.

Переконливою вважаємо думку В. Гаврилюк, Л. Гусейнової, які виокремили рівні самореалізації здобувачів освіти у науково-дослідній роботі: репродуктивно-стереотипний, адаптаційний та творчо-рефлексивний.

Репродуктивно-стереотипний рівень характеризується розв'язанням проблеми згідно із засвоєними алгоритмами розмірковувань, діяльності, спілкування. Здобувачі освіти прагнуть одержати швидкий результат з мінімальним докладанням зусиль.

Адаптаційний рівень означає виконання здобувачами освіти дослідження на основі розробленого викладачем алгоритму. Цей рівень передбачає відсутність у здобувачів освіти стійкого прагнення до самореалізації в науковій діяльності, зацікавленого опанування її культурологічних аспектів.

Творчо-рефлексивний рівень виявляється, коли здобувачі освіти, актуалізуючи свій особистісно-ціннісний, креативний потенціал, виокремлюють сутність проблеми, моделюють дослідну ситуацію, варіанти та способи її розв'язання, використовуючи рефлексію, критично аналізують одержані досягнення [1, 90]. Відповідно ключова мета в роботі науково-студентського гуртка "Краса рідного слова" націлена на досягнення саме творчо-рефлексивного рівня в творчій самореалізації здобувачів.

Що є мотиваційним фактором для активізації дослідної роботи майбутніх медичних працівників? В контексті цього запитання зауважимо, що навіть професійно здійснена педагогом мотивація не призведе до бажаного результату за відсутності в здобувачів освіти уміння самостійно працювати. Уміння працювати самостійно є стимулом для такої діяльності. Стимулювання сприяє активізації самостійного навчання і має різні форми.

Можна виокремити фактори, що сприяють формуванню дослідницької діяльності здобувачів освіти:

- особистісно орієнтований підхід до навчання;
- орієнтація на продуктивне досягнення результату;
- проблемне навчання як інструмент розвитку досвіду творчої діяльності;
- оптимальне поєднання логічних та евристичних методів вирішення завдань;
- креативна організація навчального процесу, максимальне насичення його творчими ситуаціями;
- створення ситуації спільної пошукової діяльності; деталізація навчального процесу;
- створення психологічної атмосфери, оптимальних умов для творчої діяльності [2, 344].

В роботі науково-студентського гуртка "Краса рідного слова" можна диференціювати такі основні форми роботи: засідання наукового гуртка; зустрічі з провідними вченими та досвідченими викладачами; написання рефератів та доповідей, їх активне обговорення, винесення кращих доповідей на студентські конференції; виконання спільного або індивідуального дослідження з викладачем, підготовка звіту; участь в наукових і методологічних семінарах, круглих столах, конференціях та конкурсах, оволодіння навичками проведення експерименту і обробки наукових результатів; виготовлення наочних посібників тощо.

Найпоширенішою формою роботи є студентські наукові конференції, які вважаються невід'ємним етапом висвітлення підсумків наукової роботи (реферату) і разом з тим ефективним засобом об'єктивного вияву обдарованої студентської молоді, реалізації їх творчих здібностей, стимулювання потреби у творчому оволодінні знаннями, активізації навчально-пізнавальної діяльності. Конференція – це лише верхівка "наукового айсберга". Проведена на відповідному рівні (яку здобувачі освіти відвідують з метою поспілкуватись з однодумцями, а не "для годиться", отримання семестрової оцінки тощо) конференція повинна не лише підтвердити належний рівень виконаної наукової роботи, але й показати здобувача освіти-дослідника як мовну толерантну особистість. Саме такі заходи сприяють науковим дискусіям, які формують самостійність, оригінальність висловлювання, вміння обґрунтовувати, спростовувати хибні думки, відбувається опанування мистецтвом аргументованої полеміки. Відповідно гуртківці взяли участь у проведенні студентської конференції до Дня української писемності та мови "Від Нестора Літописця до сучасності", студентської науково-літературної конференції "Тарас Шевченко і кобзарство", науково-практичної конференції "Мово рідна – вічна таємнице!", навчально-виховної конференції "Творчий внесок Тараса Шевченка в розвиток української культури", науково-практичної конференції "Олена Пчілка: барви особистості та феномен національного духу", науково-практичної студентської конференції "Його ім'я нам треба пам'ятати. До Дня народження Тараса Шевченка" та ін. Студентські конференції, на нашу думку, є тим важливим творчо зорієнтованим процесом, який сприяє формуванню креативної, вільної особистості (адже справжня творчість не терпить обмежень), що є суб'єктом культури, в якій вона прагне реалізуватися. Для

цього потрібно мати знання і навички щодо пошуку потрібної інформації та вміння трактувати ті смисли, які закладені в ній. Ці смисли можна зрозуміти, якщо вмієш користуватися екстралінгвістичними чинниками, до яких учені відносять фонові знання, пануючі погляди, правила, настанови тощо [5, 398]. Відповідно до цього звертаємо увагу на те, що банк інформаційного забезпечення гурткової роботи щороку поповнюється рефератами гуртківців. Цими роботами користується не лише керівник гуртка, але й здобувачі освіти. Такий підхід до формування інформаційної бази гурткової роботи стимулює гуртківців відповідально ставитися до підготовки рефератів. Тематика рефератів гуртка "Краса рідного слова" досить широка й торкається цілої низки актуальних наукових підходів як до вивчення сучасної української літературної мови, так й до класичної та сучасної української літератури – дискурсивний аналіз, когнітивна лінгвістика, соціолінгвістика, постколоніальні студії, рецептивна естетика та історія читання, гендерний аналіз, порівняльні студії та контекстуалізація, культурологічний аналіз тощо. З теоретично-методологічного боку, в підготовці рефератів гуртківці дотримуються ключових вимог в їх структурній організації, чітко усвідомлюючи, що реферат – це творча робота, в якій на основі аналізу явищ, закономірностей і фактів, відомих з різних джерел, робляться власні висновки. Тому педагогічна цінність підготовки рефератів полягає у розвитку самостійності, рефлексивного, евристичного і критичного мислення здобувачів освіти, які є важливими елементами творчої діяльності особистості [4, 76].

Значна увага учасниками гуртка приділяється підготовці презентацій. "Презентація – спеціально організоване спілкування з аудиторією, мета якого переконати або спонукати її до певних дій. Презентацію здійснюють через три канали: вербальний – те, що я говорю; вокальний – те, як я говорю; невербальний – вираз очей, жести, рухи. Вплив на аудиторію суттєво посилюється завдяки володінню вокальними і невербальними засобами" [7, 180]. За цільовим критерієм учасники гуртка готують переважно інформаційні типи презентацій, використовуючи хронологічний, географічний, просторовий, індуктивний, причинно-наслідковий, дефініційний виклад. Здебільшого презентації мають змішаний тип композиції, за якого презентатор комбінує різні прийоми викладу матеріалу, що дозволяє зробити структуру основної частини оригінальнішою [7, 182]. Наведемо приклади презентацій, які були підготовлені гуртківцями – "Шевченко і час", "Мова – генетичний код нації", "Український модернізм 1920-х рр.", "Сугестивні аспекти мови", "Леся Українка і традиції педагогічної школи Олени Пчілки" тощо. Також звертаємо увагу на те, що загальноприйняті вимоги до структури рефератів, презентацій, доповідей, буклетів, стендових доповідей, санбюлетенів розроблені фахівцями нашого закладу [6].

Отже, гурткова робота здобувачів освіти КЗ "Одеський обласний базовий медичний фаховий коледж" націлена на розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців медичної сфери й активізує інтерес до процесу отримання нового знання, а її якість залежить від сформованості дослідницьких умінь: аналізу, узагальнення, оцінювання, організації експерименту тощо та умінь самостійної організації праці: відповідальності, організованості, розподілу часу. Насамкінець наголошуємо на тому, що потенціал української молоді є невичерпним, тому ми завжди віримо й сподіваємося на їх творчі та професійні перемоги в ім'я України.

Список використаних джерел

1. Білостоцька О. В. Науковий гурток як засіб формування професійних якостей майбутніх учителів. Педагогічні науки. Збірник наукових праць. 2016. Випуск LXXII. Том 1. 86-91.

2. Єчина Ю. С. Науково-дослідницька діяльність студентів як підґрунтя науково-технічного розвитку. Вісник КНУТД. 2012. № 5. С. 341-347.

3. Касевич Н. М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. Київ, 2013. 200 с.

4. Сліпчишин Л. В. Методичні засади впровадження сучасних підходів у роботу гуртків: посібник. Львів: СПОЛОМ, 2015. 116 с.

5. Федоренко С. В. Роль педагогічного дискурсу як змістової детермінанти формування гуманітарної культури студентів. Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звіт. наук.-практ. конф. ін-ту проблем виховання НАПН України, м. Івано-Франківськ, 2013 р. Івано-Франківськ: НАІР, 2014. С. 397-400.

6. Шарова М. О., Радик Т. О. Підготовка та оформлення доповідей, рефератів, презентацій, буклетів, стендових доповідей, санбюлетнів. Методичні рекомендації для керівників студентських гуртків та студентів. – Одеса, 2016. 23 с.

7. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ, 2019. 640 с.

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ОНЛАЙН ДЛЯ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ: ВИКЛИКИ ТА ПІДХОДИ

Ірина Бутенко,
викладач
КЗ СОР "Сумський фаховий медичний коледж"

Анотація. У статті розглянуто особливості організації дистанційного навчання з фізичної культури для студентів медичних закладів фахової передвищої освіти. Визначено основні виклики, із якими стикаються викладачі та студенти під час онлайн-занять. Окреслено ефективні методичні підходи, що сприяють формуванню фізичної активності та збереженню мотивації студентів до вивчення предмета в дистанційному форматі. Наведено приклади практичного впровадження цифрових технологій у процес фізичного виховання.

Abstract. The article discusses the peculiarities of organising distance learning in physical education for students of medical institutions of higher professional education. The main challenges faced by teachers and students during online classes are identified. Effective methodological approaches that promote physical activity and maintain student motivation to study the subject in a distance format are outlined. Examples of the practical implementation of digital technologies in the process of physical education are provided.

Сучасний етап розвитку освіти супроводжується активною цифровою трансформацією, що охоплює всі рівні навчання. В умовах війни ці процеси набули особливої гостроти, адже обмеження безпеки, вимушене переміщення та дистанційна взаємодія стали невід'ємною частиною освітнього середовища. Це зумовило необхідність перегляду традиційних підходів до викладання фізичної культури та пошуку нових, гнучких рішень, які враховують обмежені ресурси, нестабільний графік і психологічне навантаження студентів. Для майбутніх медиків це має подвійну вагу: вони повинні не лише підтримувати власний фізичний стан, а й демонструвати приклад здорового способу життя своїм майбутнім пацієнтам.

Дистанційний формат навчання ставить перед викладачами та студентами низку викликів, зокрема зниження мотивації через відсутність безпосереднього контакту з викладачем та командного духу, обмеженість простору і ресурсів для занять удома, а також фізична та психоемоційна втома від постійної роботи в онлайн-режимі.

Ефективна організація онлайн-занять передбачає використання різних методичних підходів. Власні записи викладача або відео з відкритих освітніх платформ, наприклад, YouTube чи фітнес-каналів, дозволяють студентам виконувати тренування у зручний час, враховуючи індивідуальний ритм кожного. Синхронні заняття у Google Клас, Google Meet або Zoom створюють відчуття присутності, дають змогу проводити розминку, демонструвати техніку виконання фізичних вправ та відповідати на запитання у реальному часі. Під час таких занять студенти можуть виконувати вправи та надсилати фото- чи відеопідтвердження, що забезпечує візуальний контроль. Використання мобільних застосунків Google Fit, Samsung Health або Strava допома-

гає фіксувати кількість кроків, час активності, частоту серцевих скорочень та інші показники (наприклад, студент може фіксувати щоденну 30-хвилинну пробіжку або кількість пройдених кроків).

Також доцільно впроваджувати принципи адаптивної фізичної культури з урахуванням стану здоров'я студентів, використовуючи завдання, рекомендовані для підготовчої та спеціальної медичної групи. Наприклад, для підготовчої групи рекомендовано вправи на розтягнення, дихальну гімнастику, базові силові вправи без навантажень, які сприяють зміцненню опорно-рухового апарату. Для спеціальної медичної групи використовують вправи на покращення рухливості суглобів, лікувальну гімнастику, профілактику варикозу та остеохондрозу, а також дихальні вправи для зниження стресу і підвищення витривалості.

Мотивація є ключовим фактором у підтримці систематичної фізичної активності. Доцільно включати до занять елементи геймифікації (наприклад, залікові бали за активність на заняттях, проведення спортивних челенджів або змагань між групами). Важливо роз'яснювати зв'язок фізичної активності з професійним здоров'ям медика, профілактикою остеохондрозу, варикозу, вигорання. Окремо варто складати комплекси вправ для медичних сестер та фельдшерів. Також корисно проводити заняття з елементами релаксації та дихальної гімнастики, що допомагають знизити стрес у період навчального навантаження.

Практичний досвід Сумського фахового медичного коледжу показує, що адаптовані онлайн-курси, створені спеціально для студентів-медиків, можуть включати відеокомплекси вправ для обмежених умов, щотижневі звіти про фізичну активність, тематичні тижні («Фітнес для хребта», «Антистрес-йога», «Скандинавська ходьба») та інтерактивні вікторини з фізіології та впливу вправ на організм. Такий підхід сприяє збереженню залученості студентів навіть за умов мінімального ресурсу.

Підсумовуючи викладене, можна зазначити, що онлайн-формат фізичного виховання відкрив нові можливості для впровадження сучасних підходів у навчання, але водночас поставив перед викладачами та студентами низку викликів. Для майбутніх медиків важливо не лише отримати знання, а й сформувати навички самоконтролю, підтримки фізичного стану та стресостійкості. Грамотно організовані дистанційні заняття з фізичної культури стають не лише освітнім завданням, а й важливою складовою здоров'язбереження майбутнього фахівця.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П., Шиян Б. М. Фізичне виховання у закладах вищої освіти : сучасні підходи. Київ : Видавництво НПУ, 2013.
2. Павленко В. С. Методика організації занять фізичної культури у дистанційному форматі. Харків : Освіта України, 2016.
3. Козлова І. В. Мотивація студентів до занять фізичною культурою в умовах онлайн-навчання. Вісник ХДАФК, 2021. №2(72). С. 145–149.
4. Черненко О. М. Фізичне виховання в умовах пандемії : виклики та рішення. Спорт і суспільство, 2020. №3. С. 20–25.
5. Романенко О. В. Фізична культура і здоров'я : сучасні підходи до організації занять у закладах освіти. Львів : Видавництво ЛНУ, 2019.